

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİMİN FELSEFİ, SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ
PROGRAMI**

SOSYAL AĞLARDA ÖĞRETMENLER

DOKTORA TEZİ

MEHMET FATİH DÖĞER

**ANKARA
ŞUBAT, 2023**

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİMİN FELSEFİ, SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ
PROGRAMI

SOSYAL AĞLARDA ÖĞRETMENLER

DOKTORA TEZİ

MEHMET FATİH DÖĞER

DANIŞMAN: DOÇ. DR. MUSTAFA SEVER

ANKARA
ŞUBAT, 2023

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Mehmet Fatih Döğ er adlı öğrencinin hazırladığı ‘‘Sosyal Ağlarda Öğretmenler’’ başlıklı bu çalışma Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı / Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Programı’nda jüri üyelerince oy birliği ile Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>İmza</u>
Başkan		
Üye		
Üye		
Üye		
Üye		

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca, jüri üyeleri tarafından .../.../20... tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulu tarafından ise .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

.....

Prof. Dr. İlhan YALÇIN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Mehmet Fatih DÖĞER

ÖZET

SOSYAL AĞLARDA ÖĞRETMENLER

DÖĞER, Mehmet Fatih

Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mustafa SEVER

Şubat, 2023, xiv + 295 Sayfa

Günümüzün en büyük teknolojik gelişmelerinden biri olan çevrim içi sosyal ağlar ve bu ağların etkilediği en önemli alanlardan biri olan kimlikler üzerine yola çıkılan bu tez çalışmasında, 2021-2022 yılı eğitim öğretim döneminde Türkiye'nin 81 ilinde görev yapan öğretmenlerin sosyal ağlardaki eğitim pratikleri yanı sıra benlik kavramına ilişkin davranışları, Goffman'ın benlik kuramı temel alınarak diğer benlik çalışmalarıyla birlikte incelenmiştir. Kısacası bu çalışmanın amacı, sosyal ağların öğretmenlerin benlik sunuşlarına ve eğitim pratiklerine etkisini anlamaya çalışmaktır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmenlere çevrim içi bir anket uygulanmış ve öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Karma yöntem tasarımı ile desenlenmiş olan bu çalışmanın nicel bölümü tarama çalışması niteliğinde olup araştırmaya sosyal ağları kullanan 6.005 öğretmen katılmıştır. Nicel verilerin analizinde frekans dağılımları, yüzdelik oranları ve ortalamaları belirlenmiştir. Nicel verilerin analizi ile eş zamanlı olarak, nitel verilerin toplanması için Türkiye'nin farklı bölgelerinde, farklı seviyelerde ve branşlarda görev yapan 25 öğretmen seçilmiş, bu süreçte de sosyal ağlarda benlik sunumunu ve öğretmenlerin bu ağlardaki eğitim pratiklerini belirlemeye yönelik çevrim içi ortamda görüşmeler yapılmıştır. Daha sonra bütün veriler bütüncül bir yaklaşımla ele alınmış ve tümevarımsal veri analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin sosyal ağları kullanım şekillerinin diğer kullanıcılardan farklı olduğu; öğretmenlerin kimlikleri gizli veya anonim olduğunda gerçek benlik sunumlarını ortaya koydukları bu sayede eleştirilerini daha sert ve özgürce ifade ettikleri, dikkat çekmeye çalışarak sosyal sermayelerini genişletme eğilimde oldukları, sosyal ağlarda risk almamak için siyasi paylaşımda bulunmadıkları, ideal benlik sunumlarını toplumun beklentilerine göre yönlendikleri, kendilerini daha farklı

gösterme çabasın girdikleri, sosyal ağları eğitim pratiklerine entegre ettikleri, diğer öğretmenlerle kurdukları iletişim ile akran öğrenmeyi gerçekleştirerek mesleki açıdan kendilerini geliştirmeyi başardıkları, bu anlamda bu ağların öğretmenler ve öğrenciler için motivasyonlarını artıran etkili ve önemli bir araç olduğu belirlenmiştir. Araştırma, tüm araştırma bulguları dikkate alınarak öğretmenlerin ilgi, ihtiyaç ve yönelimlerine göre dijital bir platform önerisiyle sonlandırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Ağ, Sosyal Medya, Benlik Sunumu, Web 2.0, eTwinning.

ABSTRACT

TEACHERS IN SOCIAL NETWORKS

DÖĞER, Mehmet Fatih

Dissertation, Department of Educational Sciences

Supervisor: Assoc. Dr. Mustafa SEVER

February, 2023, xiv + 295 Pages

Being one of the most pervasive technological developments in recent times, the advent of online social networks has had a profound impact on how individuals identify themselves. As such, this dissertation uses Goffman's self-presentation theory and other studies on the self to examine how teachers employed in Turkey's eighty-one provinces during the 2021–2022 academic year self-identify on social media and how this impacts their instructional practices. In short, the aim of this dissertation seeks to understand how social networks affect teachers' self-presentations and educational practices.

In the research, teachers completed an online questionnaire and participated in online interviews as part of the study. The quantitative part of this mixed-method research consisted of a survey study conducted with 6,005 teachers active on social networks. Frequency distributions and average scores determined and percentages for the quantitative data collected. For the qualitative part of the study, twenty-five teachers were interviewed teaching different subject areas in different grades in Turkey's different regions. All the interviews were conducted online and aimed to determine teachers' instructional practices on online social networks and how they regarded their social media persona. Then, all the data were handled with a holistic approach and evaluated with the inductive data analysis method.

The findings demonstrate that the way teachers use social networks differs from other groups, that teachers express themselves more candidly and aggressively when their identities remain hidden or anonymous, that they try increase their social capital by attracting attention to themselves, that they abstain from making political posts in order not to risks their social networks, that societal expectations inform how they present an ideal image of themselves, that they go to great lengths to portray themselves as different

from others, that they integrate their social networks into their educational practices, that they successfully improve their professional knowledge and skills by communication with other teachers and through peer learning, and that such networks are important tools in increasing teacher and student motivation. This dissertation ends by recommending a digital platform based on the findings that takes into account teachers' interests, needs, and inclinations.

Key Words: Social Network, Social Media, Self-presentation, Web 2.0, eTwinning.

ÖNSÖZ

Bu tez kapsamında öğretmenlerin sosyal ağlardaki benlik sunumları ve buna ilişkin tutumları irdelenmiş olup bu ağların öğretmenlere ve öğrencilere etkisini değerlendirerek öğretmenlerin sosyal ağlarda öğrendiklerini eğitim pratiklerine nasıl yansıttıkları anlamaya ve yorumlamaya çalışılmıştır. Bu tez kapsamında sosyal ağları kullanan öğretmenlerin demografik durumları, sosyal ağları nasıl ve hangi amaçlarla kullandıkları, bu ağların öğretmenlerin benlik oluşumunda yeri, sosyal ağların ders pratiklerinde nasıl kullanıldığı incelenmiş ve sonuçta da öğretmenlerin ihtiyacını karşılayabilecek bir platform önerisi sunulmuştur. Çalışmanın sonunda yer alan sonuç ve öneriler, araştırmadaki tüm bulgular dikkate alınarak oluşturulmuş olup kamu politikası üretmek ve de ilgili tüm paydaşların faydalanmasını sağlamak amacıyla ortaya konulmuştur.

Bu çalışmamın hazırlanma sürecinde varlıkları ile yolumu aydınlatan çok değerli isimlere burada yer vermek benim için bir onur olacaktır.

Öncelikle tez konumu belirleme ve yazma sürecimde desteğini benden esirgemeyen ve bu bölümde doktora yapmamın nedeni olan danışman hocam sayın Doç. Dr. Mustafa SEVER'e, şahsımla değerli tecrübelerini paylaşan ve daha iyi bir tez yazmamı sağlamak için yapıcı eleştirileriyle yoluma ışık tutan değerli hocam Prof. Dr. H. Haluk ERDEM'e ve rehberliğini ve desteğini her zaman hissettiğim Prof. Dr. Serçin KARATAŞ'a en derin şükranlarımı sunarım. Bunun dışında, uzman görüşü için başvurduğum ve değerli görüşlerini benimle paylaşan hocalarıma, daire başkanım sayın Mustafa Hakan BÜCÜK'e teşekkürü bir borç bilirim.

Tez yazım sürecimin başından sonuna kadar ihtiyacım olan motivasyonu sağlayan, sonsuz anlayışı ile hayatı benim için kolaylaştıran eşim Tuğçe DÖĞER'e ve tezi yazarken 'Beni artık ne zaman seveceksin baba.' diye bakan canım kızım Bilge Umay DÖĞER'e çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
KISALTMALAR	xiv
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem	2
Amaç	3
Önem.....	4
Sınırlılıklar	6
Tanımlar.....	6
BÖLÜM 2.....	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
Teknoloji ve Değişim.....	9
Sosyal Ağlar.....	18
Sosyal Ağların Ulusal ve Uluslararası İstatistikleri	22
Sosyal Ağlarda Benlik Sunumları	23
Erving Goffman ve Benlik	28
Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu	30
Takipçi Sayısının Sosyal Ağ Kullanıcısının Kimliğine Etkisi	36
Dışa Dönük Liderler	36
İçe Dönük Liderler.....	36
Takipçiler.....	36
Tarafsızlar.....	37
Çevrim içi Disinhibisyon Etkisi	37
Sosyal Ağlarda Eğitim	39
Öğretmenlerin Sosyal Ağ Kullanımı.....	41
BÖLÜM 3.....	47
YÖNTEM	47
Araştırmanın Modeli	47
Evren ve Örneklem	48
Geçerlik ve Güvenirlilik.....	52
Araştırmacının Konu Hakkında Deneyimi	54
Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	55

BÖLÜM 4.....	57
BULGULAR VE YORUMLAR	57
Katılımcıların Demografik Durumları	58
Yaş Dağılımı	58
Öğrenim Durumlarının Dağılımı.....	60
Cinsiyet Dağılımı	61
Görev Dağılımı.....	62
Öğretim Seviyelerinin Dağılımı	63
Branş Dağılımı	64
Yerleşim Yeri Dağılımı	65
Katılımcıların Demografik Durumlarının Karşılaştırmaları	66
Öğrenim Durumu ve Yaşlarının Karşılaştırılması	66
Öğrenim Durumu ve Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması	68
Öğrenim Durumu ve Görev Türlerinin Karşılaştırılması	69
Öğrenim Durumlarına Göre Görev Yapılan Kurumun Yerleşim Yerlerinin Karşılaştırılması	71
Görev Türlerinin Cinsiyetleri ile Karşılaştırılması.....	72
Branşlarına Göre Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması	73
Branşlarına Göre Yaşlarının Karşılaştırılması	75
Yaşlarına Göre Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması	77
Görev Yerleri ile Yaşlarının Karşılaştırılması	78
Yaşlarına Göre Yapmış Oldukları Görevlerin Karşılaştırılması	78
Öğretmenlerin İnterneti ve Sosyal Ağları Kullanma Durumları	80
Öğretmenlerin İnterneti Kullanma Amaçları	80
Öğretmenlerin Sosyal Ağları Kullanım Durumları	83
Sosyal Ağların Önemi	84
Sosyal Ağlar ve Bu Ağlarda Geçirilen Süre.....	96
Öğretmenlerin Facebook Platformuyla İlgili Düşünceleri	100
Öğretmenlerin Twitter Platformuyla İlgili Düşünceleri	103
Öğretmenlerin Instagram Platformuyla İlgili Düşünceleri	105
Öğretmenlerin Youtube Platformuyla İlgili Düşünceleri	109
Öğretmenlerin eTwinning Platformuyla İlgili Düşünceleri.....	109
Öğretmenlerin Whatsapp Platformuyla İlgili Düşünceleri	111
Öğretmenlerin LinkedIn Platformuyla İlgili Düşünceleri	111
Öğretmenlerin Sosyal Ağlarda Etkinlik Yapma Sıklığı.....	112
Öğretmenlerin Kullandıkları Öğretmen Ağlarının Dağılımı.....	115
Öğretmenlerin Sosyal Ağlarda Benlik Sunumu.....	116
Öğretmenlerin Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısına İlişkin Benlik Sunumları.....	117
Takipçi Sayısının Sosyal Ağ Kullanıcısının Kimliğine Etkisi	117
Öğretmenlerin Anonim Benlik Sunumları	120
Genel Eleştiriler.....	122
Öğretmenlere Yönelik Yapılan Eleştiriler	123
Öğrencilere Yönelik Yapılan Eleştiriler	123
İdarecilere ve Karar Vericilere Yönelik Yapılan Eleştiriler	123

Öğretmenlerin Sosyal Medyayı Temel Kullanım Amaçları	125
Öğretmen Ağlarının Kullanım Amaçları.....	131
Sosyal Ağlarda Öğretmenlerin Paylaşım Yapma Nedenleri ve Benlik Sunumları	134
İyi İzlenim Bırakma İhtiyacı.	137
Kendilerini Unutturmama ve Görünür Olma İhtiyacı	140
Sosyal Sermayelerini Genişletme İhtiyacı.....	142
Kendilerini Gerçekleştirme ve Sesini Duyurma İhtiyacı.....	145
Beğenilme ve Haz Alma İhtiyacı.....	147
Başkalarını Etkileme İhtiyacı	148
Maddi Gelir Ve Ticari Faaliyetlerde Bulunma İhtiyacı	150
Öğrenme ve Bilinçlenme İhtiyacı.....	152
Eğitim Pratiklerine Entegre Etme İhtiyacı.....	153
Kendi Yaptıklarını ve Ürettiklerini Paylaşma İhtiyacı	154
Kendilerini İfade Etme İhtiyacı	156
Sosyal Ağlarda Özgürlük ve Linç Algıları.....	158
Sosyal Ağlarda Siyasi Paylaşımlar.....	167
Sosyal Ağlarda İdealize Edilmiş Benliğin Paylaşımı.....	170
Sosyal Ağlarda Sosyal Normlara Uyum	177
Sosyal Ağlarda Karşıt Görüşlere Yönelik Tutumlar	179
Her Türlü Görüşü Takip Edenler.....	179
Karşıt Görüşlere İlişkin Sınırları Olanlar	182
Karşıt Görüşleri Takip Etmeyi Tercih Etmeyenler.....	184
Sosyal Ağlarda Eğitim	186
Sosyal Ağların Öğretmenlere Etkisi.....	190
Mesleki Katkı	198
Kişisel Katkı	198
Sosyal Ağların Öğrenciye Etkisi	199
Fiziksel Gelişimlerine Etkisi	199
Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisi.....	201
Benlik Gelişimlerine Etkisi	202
Bilişsel Gelişimlerine Etkisi	204
Kariyer Gelişimlerine Etkisi.....	206
Sosyal Ağların Eğitimde Uygulanabilirlik Düzeyi	208
Sosyal Ağlarda Öğrenilenlerin Eğitim Pratiklerine Yansıması.....	212
Web 2.0 Araçları.....	217
eTwinning Faaliyeti.....	220
Öğretmenlerin Önerileri ve Eleştirileri	227
Sosyal Ağların Kullanımında Dikkat Edilen Noktalar.....	227
Öğretmenlerin Sosyal Ağ Kullanımına Yönelik Eleştirileri.....	229
Öğretmenlerin Sosyal Ağ Kullanımına Yönelik Önerileri	232

BÖLÜM 5.....	239
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	239
Sonuç ve Tartışma	239
Öneriler	256
Dijital Bir Platform Olarak ‘Ulusal Sosyal Öğretmen Platformu’	257
Ulusal Sosyal Öğretmen Platformun Temel Prensipleri	257
Platformda Yer Alması Planlanan Özellikler	258
Mesleki Eğitim Çalışmaları.....	260
Ulusal Öğretmen Platformunun Teknik Özellikleri	261
Ulusal Sosyal Öğretmen Ağı Kapsamında Atılması Gereken Diğer Adımlar	263
Uygulamaya Yönelik Öneriler	264
Gelecek Çalışmalara Yönelik Öneriler	266
KAYNAKLAR.....	269
EKLER	281
EK 1. Etik Kurul Onayı	282
EK 2. Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni	283
EK 3. Sosyal Ağları Kullanım Durumları Anketi (Nicel Çalışma)	284
EK 4. Sosyal Ağlara İlişkin Görüşme Soruları (Nitel Çalışma)	292
BENZERLİK BİLDİRİMİ	293
ÖZGEÇMİŞ.....	295

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. Görüşmelere Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri	51
Tablo 2. Görüşmelerde En Çok Geçen Kelimeler ve Sayılarının Dağılımı	58
Tablo 3. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı	59
Tablo 4. Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı.....	60
Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	61
Tablo 6. Katılımcıların Görevlerine Göre Dağılımı	63
Tablo 7. Katılımcıların Öğretim Seviyelerine Göre Dağılımı	63
Tablo 8. Katılımcıların Branşlarına Göre Dağılımı.....	64
Tablo 9. Katılımcıların Kurumlarının Yerleşim Yeri Göre Dağılımı	66
Tablo 10. Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Yaşlarının Dağılımı.....	67
Tablo 11. Öğrenim Durumu ve Katılımcıların Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması.....	68
Tablo 12. Öğrenim Durumu ve Katılımcıların Görev Türlerinin Karşılaştırılması	70
Tablo 13. Öğrenim Durumu ve Görev Yapılan Kurumun Yerleşim Yeri'nin Karşılaştırılması	71
Tablo 14. Katılımcıların Görev Türlerinin Cinsiyetleri ile Karşılaştırılması	72
Tablo 15. Katılımcıların Branşlarına Göre Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması.....	73
Tablo 16. Katılımcıların Branşlarına göre Yaşlarının Karşılaştırılması.....	76
Tablo 17. Katılımcıların Yaşlarına Göre Cinsiyetleri ile Karşılaştırılması	77
Tablo 18. Katılımcıların Görev Yerleri ile Yaşlarının Karşılaştırılması	78
Tablo 19. Katılımcıların Yaşlarına Göre Yapmış Oldukları Görevlerin Karşılaştırılması	79
Tablo 20. Katılımcıların İnterneti Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı	81
Tablo 21. Katılımcıların Sosyal Medyayı Kullanım Durumlarına Göre Dağılımı.....	83
Tablo 22. Katılımcıların Sosyal Ağlarda Geçirdikleri Sürelerin Dağılımı.....	97
Tablo 23. Katılımcıların Sosyal Ağlarda Etkinlikleri Yapma Sıklığı	113
Tablo 24. Katılımcıların Kullandıkları Öğretmen Ağlarının Dağılımı.....	116
Tablo 25. Katılımcıların Takipçi Dağılımı	117
Tablo 26. Sosyal Medyanın Temel Kullanım Amaç Dağılımı	126
Tablo 27. Katılımcıların Sosyal Medyaya İlişkin Belirtilen İfadelere Katılım Düzeyi	128
Tablo 28. Öğretmen Ağlarının Kullanım Amaçlarının Dağılımı	132

KISALTMALAR

AR-GE	Araştırma ve Geliştirme
BT	Bilişim Teknolojileri
CİB	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MOOC	(Massive Open Online Course) Kitlemel Açık Çevrim içi Ders
OECD	(Organisation for Economic Co-operation and Development) Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü
PISA	(Programme for International Student Assessment) Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
PDR	Psikolojik Danışma ve Rehberlik
TALIS	(Teaching and Learning International Survey) Uluslararası Öğrenme ve Öğretme Anketi
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Araştırmanın bu ilk bölümünde bu araştırmanın, problem, amaç, önem, sınırlılıklar ve çalışma ile ilgili kavramların yer aldığı alt başlıklara yer verilmiştir. Bu araştırma kapsamında sosyal ağlarda yer alan öğretmenlerin demografik durumlarına bağlı olarak interneti ve sosyal ağları kullanma durumları, çeşitli değişkenlere bağlı olarak öğretmenlerin sosyal ağlardaki benlik sunumları ve buna ilişkin tutumlarını irdelenmiştir. Bunun dışında sosyal ağlarla ilgili alanyazındaki çalışmalara, bu araştırmayı diğer çalışmalardan ayıran noktalara, çalışmanın alanyazına katkısına, süreç içerisinde yaşanan sıkıntılara ve sınırlılıklara değinilmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde, teknolojinin önemine ve tarihsel gelişimine, teknolojinin değişime etkisine, alanyazındaki teknoloji kullanımına yönelik eleştirilere, bu ağların avantajlarına ve dezavantajlarına, sosyal ağların özelliklerine, Türkiye ve dünyada sosyal ağların kullanım durumlarına, takipçi sayısının sosyal ağ kullanıcısının kimliğine etkisine ve bu araştırmanın kuramsal çerçevesi olan sosyal ağlarda benlik sunumlarına değinilmiştir. Bu bölümde ayrıca, sosyal ağlarda eğitime ve öğretmenlerin sosyal ağ kullanımları özelinde önemli bir değiştirici faktör olarak ortaya çıkardığı yeni ilişki biçimlerine, benlik sunumlarına ve öğretmenlerin hangi dijital ağları hangi amaçlarla kullandıklarına değinilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda da sanal ortamlardaki öğretmen topluluklarının oluşumları ve eğitim pratikleri incelenmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ise; araştırmanın yöntemi üzerine durularak araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, geçerlik ve güvenirliği, araştırmacının konu hakkında deneyimi, verilerin toplanması ve çözümlenmesine değinilmiştir.

Araştırmanın dördüncü bölümünde, çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar ve analizler yer almaktadır.

Araştırmanın beşinci ve son bölümünde, araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın bütünü çerçevesinde yorumlanarak tartışılmış ve genel bir değerlendirmeye bir dijital platform önerisinde bulunulmuştur. Bu bölümde ayrıca, araştırma kapsamında gelecekte yapılabilecek çalışmalara ve uygulamalara yönelik önerilere de yer verilmiştir.

Problem

İletişim, canlıların yaşamlarını sürdürmelerinde önemli bir sosyal beceridir. Özellikle insan söz konusu olduğunda iletişim, yaşamsal bir değer kazanmaktadır. Alanyazın incelendiğinde geçmişten günümüze iletişimin araçlarının değişmekte ve çeşitlenmekte olduğu görülecektir. Günümüzde giderek popülerliğini arttıran sosyal ağlar da öğretmenlerin benlik sunumlarında ve kimlik inşalarında dikkate değer bir rol üstlenmektedir (Timisi, 2005). İletişim teknolojilerinin gelişmesi, dijital ortamların sunduğu olanaklar, giderek kurgu hâline gelerek bireyleri bir anlam arayışına sürüklemiştir. Bu durum, kimliklerin de imaj göstergelerine dönüşmesine neden olmuştur (Armağan, 2013). Kişi bu sayede iletişime geçtiği kişiler hakkında çeşitli izlenimlere sahip olmakla kalmamakta aynı zamanda çevresine olumlu ve ideal bir izlenim bırakma eğilimine girmektedir (Goffman, 1959). İletişim ortamlarının veya araçlarının değişmesi insanların kendilerini sunum biçimini de şekillendirmektedir.

Alanyazında sosyal ağlar ve ağ toplumu (Barnes, 1954; Boyd, 2008; Castells, 1997; Luthans, 2001; Murray, 2008; Carminati ve Ferrari, 2008; Halverson, 2011) ile ilgili bir çok araştırma olduğu gibi, sosyal medya (Barassi, & Trere, 2012; Kaplan & Haenlein, 2010; Kaya, 2015; Shao, 2009; Tamir, 2018) ve bu mecraların özelinde Facebook (Chan ve diğerleri, 2014; Genç, 2010; O'Bannon, Beard ve Britt, 2013; Schroeder & Greenbowe, 2009) ve Instagram (Cesur, 2020; Kaçar, 2020) platformlarına yönelik çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalara ek olarak alanyazında sosyal ağların eğitim pratiklerine etkisi de incelenmiştir (Gilleran, 2019; Greenhow & Askari, 2015; Halverson, 2011; Kearney, 2016; Pateraki, 2018). Çalışmalar incelendiğinde sosyal ağlar ile eğitim ilişkisinin genelde öğrenciler üzerinde incelendiği (Canöz, 2016; N Dal, 2014; Karaboğa, 2018; Sarsar, Başbay ve Başbay, 2015) ve bu çalışmalarda genelde web 2.0 araçlarının eğitim pratiklerine uygulanmasının ele alındığı görülmektedir (Ajjan & Hartshorne, 2008; Barassi & Trere, 2012; Deperlioğlu & Köse, 2010; Genç, 2010; Vuorikari, 2010).

Benliğin oluşumu ve sunumu ile ilgili çalışan birçok araştırmacı ve düşünür konuyu farklı açılardan ele alsalar da temelde referanslarını Erving Goffman'dan aldıkları görülmektedir (Boyd, 2016; Görgü, 2020). Araştırmacılar, benlik sunumlarını farklı yönlerden incelemişlerdir. Bunlardan bazıları; ayna benlik kuramı (Cooley, 1922), insan doğası (Boyd, 2016), yüz yüze iletişimde benlik ve gündelik yaşamda benliğin sunumudur (Goffman, 1959). Dijitalleşmeyle birlikte benlik sunumları farklı bir boyuta taşınarak bu mecralardaki kimlik oluşumları araştırmaların konusu olmuştur. Bu

araştırma konuları; benlik yanılması (Hood, 2019), dikizleme ve izlenme (Niedzwiecki, 2010), tiyatro kuramı (Görgü, 2020), dijital yerlilerin kimlik inşası (Prensky, 2001), sosyal ağlarda benlik (Kaplan, & Haenlein M, 2010), sosyal ağlarda liderlik (Shafiq, Ilyas, Liu, Radha, 2013), sosyal ağlarda doyum (Shao, 2009), dijital ortamlarda benlik sunumu (Morva, 2014), ördek sendromu (Beaton, 2016) ve sanallığın gerçekliği (Timisi, 2005) şeklinde sıralanabilir.

Görüldüğü üzere alanyazında yapılan çalışmalarda genelde sosyal ağlar, sosyal medya, benlik ve dijital benlik gibi konular ele alınmış veya araştırmalarda genelde öğrenciler üzerine yoğunlaşmıştır. Sosyal ağlardaki benlik sunumları göz önüne alındığında çevrim içi platformların, popülerliğini her geçen gün artırarak eğitimde önemli bir yere sahip olacağı öngörülmektedir. Bu platformların kullanıcıları çoğunlukla öğretmendir. Öğretmenlerin benlik sunumlarının incelenmesi eğitim politikalarının geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Öğretmenlerin sosyal ağlarda demografik durumlarına bağlı olarak benlik sunumlarının incelenmesini amaçlayan bu çalışma dışında öğretmenlerin istekleri, ihtiyaçları ve yönelimlerine ilişkin dijital bir platform öneren bir çalışma alanyazında mevcut değildir. Bu araştırmanın problemini öğretmenlerin sosyal ağları hangi amaçlarla ve ne ölçüde kullandıkları, sosyal ağ deneyimlerini ders pratiklerine entegre edip etmedikleri ve bu ağların benlik oluşumunda bir yere sahip olup olmadığı oluşturmaktadır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı; sosyal ağlarda yer alan öğretmenlerin demografik durumlarına bağlı olarak interneti ve sosyal ağları kullanma durumlarını ve amaçlarını anlamak, çeşitli değişkenlere bağlı olarak öğretmenlerin sosyal ağlardaki benlik sunumlarını ve buna ilişkin tutumlarını irdelemek, bu ağların öğretmenlere ve öğrencilere yansımalarını yorumlamaya çalışmaktır.

Bu çalışmada, öğretmenlerin sosyal medya ve sosyal ağların kullanımına ilişkin görüşleri, sosyal ağların benlik inşasındaki rolü, öğretmenlerin sosyal ağları okullarında ve eğitimde hangi amaçlarla ve ne kadar sıklıkla kullandıkları incelenmiştir. Bunun yanında sosyal ağların genel kullanımı ile öğretmenlerin kullanımları arasında fark olup olmadığı, sosyal ağlarda öğretmenlerin kimliklerinin gizli (anonim) olmasıyla açık olması arasında benlik sunumları açısından fark olup olmadığı ve öğretmenlerin günlük hayatları

ile çevrim içi benlik sunumları arasında fark olup olmadığı incelenmiştir. Bu araştırma, tüm bulgular dikkate alınarak kamu politikası üretmek ve ilgili paydaşların faydalanmasını sağlamak amacıyla öğretmenlerin sosyal ağlardan ve sosyal medyadan başka kendilerini ifade edebilecekleri ulusal sosyal öğretmen ağı platformunun oluşumunu gerekli kılmıştır. Bu çalışmada temel amaç etrafında şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Sosyal ağları kullanan öğretmenlerin demografik durumları nasıldır?
- Öğretmenler, sosyal ağları nasıl ve hangi amaçlarla kullanmaktadırlar?
- Sosyal ağların öğretmenlerin benlik ve mesleki kimlik oluşumunda yeri nedir?
- Öğretmenler, sosyal ağlardaki deneyimlerini ders pratiklerine nasıl yansıtmaktadırlar?
- Öğretmenlerin ihtiyacını karşılayabilecek bir platform önerisi neden gereklidir ve hangi özellikleri taşımalıdır?

Önem

Bu çalışma, sosyal ağ sitelerinin öğretmenlerin çevrim içi deneyimlerini kendi istekleri doğrultusunda aktif, otonom ve amaç yönelimli olarak kullandıkları düşünüldüğünde, ortaya çıkan problemlere yönelik durum tespitlerinin ve çözüm önerilerinin dile getirilmesi açısından önemlidir. Buna ek olarak çalışma, öğretmenlerin sosyal ağlarda benlik sunumları, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin sosyal medya platformlarının ve araçlarının eğitimde kullanımına ilişkin görüşlerinin içeriğini ve niteliğini ortaya koymak açısından da önemlidir.

Öğretmenlerin düşüncelerini sanal ortamlarda ve gruplarda ifade edip etmedikleri, gruplardaki aidiyet duygusuyla nasıl hareket ettikleri, sosyal sermayelerini nasıl genişlettikleri ve bu sayede ortak ilgileri ve istekleri doğrultusunda karar vericilere nasıl yön verebildikleri; bu kapsamda davranışlarını eğitim pratiklerine nasıl uyguladıkları günümüzde araştırılması gereken konular arasındadır. Öğretmenlerin demografik özelliklerinin (yaş, sosyal ağlarda geçirilen süre ve cinsiyet gibi değişkenler) bu amaçları gerçekleştirmede değişikliğe yol açıp açmadığını saptamaya yönelik olmasının alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada tezin kuramsal çerçevesini oluşturan kavramlar, Erving Goffman'ın ortaya koyduğu benlik sunumu kuramı ile açıklanmaya çalışılmıştır. Bireyi anlama ve yorumlama için günümüzde geçerliliğini

yitirmeyen bu kuramda bireyin ortaya koyduğu davranışların, insanın anlaşılmasında da önemli bir görev üstlendiği düşünülmektedir. Davranışların ve eylemlerin görünen taraflarının incelenmesi kadar bu eylemlerin arka planının irdelenmesinin, bireyi anlamak amacıyla, sosyal hayatta kişiye ve topluma yarar sağlayacağı gibi alanyazın için de önemli çıktılar oluşturacağı da düşünülmektedir. Bu bağlamda benliğin oluşması ve gelişmesi sürecinde sosyal ağların yerinin belirlenmesinin, kişiler arası iletişim ve sosyolojik ilişkileri anlama açısından güncel ve önemli olduğu söylenebilir.

Alanyazında benlik sunumuyla ilgili çalışmalar, daha çok narsisizm, benlik saygısı ve kişilik özellikleri üzerine yapılmıştır. Bu çalışmada ise bu çalışmalara ilaveten, öğretmenlerin demografik özellikleri dışında, sosyal ağlarda anonimlik durumunu, idealize edilmiş benlik sunumları, sosyal ağ kullanım amaçları, kullanım şekilleri, öğretmen ile öğrenciye etkisi ve eğitim pratiklerine yansımaları gibi konular da ele alınmıştır.

Bu araştırmayı alanyazındaki diğer çalışmalardan farklı kılan hususlar şunlardır:

- Araştırmanın örnekleminin diğer araştırmalardan fazla olması (6.005 kişi),
- Önceki çalışmaların kısıtlı bir çevrede gerçekleşmesine rağmen bu çalışmanın Türkiye genelini kapsamaması,
- Bu konu ile ilgili önceki çalışmaların genel olarak kişiler veya öğrenciler üzerinde yapılmış olması ve öğretmenlere yönelik sınırlı çalışmanın olması,
- Araştırmadaki örneklemin sosyal ağları kullanan aktif öğretmenlerden seçilmesi,
- Araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan benlik kuramının, yapılan diğer kuramsal ve pratik çalışmaların yanında, referans noktası olarak gösterilen Erving Goffman'ın çalışmalarının ele alınması,
- Araştırmanın öğretmenlerin sosyal ağlarda kimlik/benlik sunumu yanında, sosyal ağların eğitim pratiklerine yansımalarının incelemesi,
- Bu araştırma kapsamında ortaya çıkan bulgulardan yola çıkarak öğretmenlerin ihtiyaçlarına yönelik bir dijital platform önermesi,
- Araştırmacının dijital ve sosyal ağlar özelinde öğretmenlerin mesleki gelişimleriyle ilgili Millî Eğitim Bakanlığında çalışmasından dolayı bu çalışmanın çıktılarının politika düzeyinde uygulama şansının yüksek olması gösterilebilir.

Bu doktora tezi sayesinde, teknolojinin ve sosyal ağların kullanımı ortaya konularak sanal toplulukların geleceğin eğitim sistemindeki yeri de tartışılmıştır. Bu suretle sosyal medyayı yoğun şekilde kullanan öğretmenlerin profilleri, cinsiyet ve kimlik gibi özellikleri bağlamında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı da incelenerek öğretmenlerin sanal toplulukları kullanım amaçlarının, tutumlarının ve benlik sunumlarının irdelenmesiyle öğretmenlere yönelik çevrim içi ve yüz yüze eğitimlerin şekillenmesi ve öğretmenlerin bu çalışma kapsamındaki amaçlarına ve ihtiyaçlarına yönelik ‘Ulusal Sosyal Öğretmen Platformu’ adı altında örnek bir platform geliştirilmesi amaçlanmıştır. Türkiye’de sadece öğretmenlerin yer aldığı ve öğretmenlerin birbirinden öğrendiği merkezi düzeyde etkileşimli böyle bir sosyal öğretmen platformu olmaması nedeniyle, bu konu gündeme getirilmiştir. Bu dijital platformun akademisyenlere, uygulayıcılara ve alanyazına katkı sunarak konuya ilişkin öneriler getirmesi açısından eğitim sisteminde var olan ihtiyaçlara ve bu alanda yaşanan sorunlara çözüm getirmesi beklenmektedir.

Sınırlılıklar

Bu çalışmanın verileri, 2021-2022 eğitim öğretim yılında MEB’e (Millî Eğitim Bakanlığı) bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerden alınan bilgilerle sınırlıdır. Araştırma sürecine ilişkin en önemli sınırlılık, çalışmada ihtiyaç duyulan verilerin yüz yüze anket ile toplanması planlanmışken COVID-19 salgını nedeniyle bunun gerçekleştirilememiş olması, yerine hem sosyal ağları kullanım durumları anketinin hem de sosyal ağlara ilişkin görüşmelerin çevrim içi uygulamalarla yapılmış olmasıdır.

Tanımlar

Sosyal ağ: Sosyal bir çevre oluşturmak amacıyla kurulan, küçük veya büyük kitlelerin birbirleriyle yoğun olarak iletişime ve etkileşime geçebilecekleri elektronik ortamlardır (Dal ve Dal, 2014). Sosyal ağlar çift yönlü (etkileşimli) platformlardır. Bu yönüyle tek yönlü geleneksel medyadan ayrılmaktadır.

eTwinning: 2005 yılında başlayan ve öğretmenlerin öğrencileriyle beraber yurt içi ve yurt dışındaki ortaklarıyla birlikte proje yaptıkları ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerini amaçlayan bir faaliyettir (Gilleran, 2019). Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen bu faaliyete, Ağustos 2022 ayı sonu itibarıyla toplamda

900.000'den fazla öğretmen, 200.000'den fazla okul ve milyonlarca öğrenci katılmıştır. Bu platform 1 Eylül 2022 tarihinde 'www.etwinning.net' adresinden 'https://school-education.ec.europa.eu/' adresine taşınmaya başlanmıştır. 44 ülkede yürütülen bu proje sayesinde öğretmen ve öğrencilerin bilişim teknolojileri kullanarak yenilikçi öğretim yöntem ve tekniklerini derslerinde kullanmaları hedeflenmektedir.

Benlik: Bir kimsenin öz varlığı, kişiliği, onu kendisi yapan şey, kendilik, şahsiyet anlamına gelen bir kelimedir (TDK, 2022). Benlik, kişiliğe biçim veren kalıtsal ve çevresel etmenlerin ortak bütünü olarak da tanımlanmaktadır (Aslan, 1992). Diğer bir ifadeyle ise benlik, kişinin kendisiyle ilgili bildikleri, çevresiyle etkileşiminden kendine yansıyanlarla kişinin kendisine ilişkin değerlendirmesidir (Kaçar, 2020).

Kimlik: TDK'ye (2022) göre, toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kişi olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Kimlik, kişinin tüm özelliklerini kapsamakla birlikte, kişinin kendisini nasıl gördüğü ve de toplum tarafından nasıl görüldüğünü ifade eden, öznellik, tutarlılık ve süreklilik gösteren bir kavramdır (Aşkın, 2007).

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulduğu bu bölümde, teknolojinin tarihsel gelişiminin yanı sıra toplumsal değişimdeki yerine ve önemine değinilmiştir. Bu bölümde aynı zamanda teknolojiye yönelik alanyazındaki eleştirilere, bu ağların Ulusal ve Uluslararası kullanımına ilişkin istatistiklere, bireylerin bu ağlardaki benlik sunumlarına ve sosyal ağlardaki takipçi sayısına göre şekillenen kimliklere değinilmiştir. Bunun yanında, bu çalışmanın kavramsal çerçevesini büyük ölçüde oluşturan Erving Goffman'ın kuramlarına, eserlerine ve bu minvaldeki düşüncelerine yer verilmiştir. Bu bölümün sonunda ise öğretmenlerin sosyal ağları kullanım durumlarının yanısıra, bu ağların eğitim pratiklerine entegre edilmesi ve eğitim öğretim faaliyetlerindeki yeri irdelenmiştir.

Teknoloji ve Değişim

Teknoloji, modern dünya dinamikleri içerisinde insanlığın var oluşundan bu yana artan ve gelişen bir olgudur (Budhwar, 2017). Bu ilerleme ve gelişme sürecini ortaya çıkaran çabalar, düşünce tarihinin en eski koşullarına kadar dayanır (Alkayış, 2021). Thales'in suyu maddenin kaynağı olarak göstermesiyle başlayan bu süreçte, Aristo'nun modern bilimin temellerini oluşturması, tekerleğin icadı, insanların bir arada yaşayıp medeniyetler kurması gibi gelişmeler aslında günümüz teknoloji çağının oluşumuna zemin hazırlayan gelişmelerdir. Meydana gelen bu değişmelerin ve ortaya çıkan icatların laboratuvar ortamından aile ortamına geçmesi, teknoloji ile yakınlığımızın daha somut hâle gelmesine neden olmuştur (Dirik vd., 2012).

Teknoloji kelimesi değişim ve dönüşüm kelimeleriyle eş anlamlı olarak kullanılsa da, etimolojik olarak el işi, bilgi, yetenek gibi anlamlara gelen “Tekhne” ve mantığa büründürme anlamına gelen “Logos” sözcüklerinden oluşmaktadır (Nye, 2006). Aristo tekhne kavramını, aklın yardımı ile meydana getirme olarak ifade etmiştir (Aristoteles, 1996). Heidegger (1998) ise tekniğin bir araç olarak insanın gereksinimlerini karşılamak için var olduğunu ifade etmiştir. Ona göre ‘teknik’ var olanı ortaya çıkarma diğer bir

ifadeyle meydana getirmedi (Heidegger, 1998). Teknoloji kavramı ise Türk Dil Kurumu tarafından, bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, burada kullanılan araç, gereç ve aletlerin yanında, bunların kullanım şekillerini içeren uygulama bilgisi ve uygulama bilimi olarak tanımlamıştır (TDK, 2022). Teknoloji, genel anlamıyla ise insan ihtiyaçlarını ve amaçlarını karşılamak amacıyla doğanın dönüştürülmesi şeklinde tanımlanabilir (Dönmez, 2012).

İnsan, tarih boyunca hayatını kolaylaştırmanın yollarını ararken öğrendiklerini ve deneyimlerini bir sonraki nesle aktarma gayreti içerisine girmiş ve bunun için gerekli adımları atmıştır. Alfabenin kullanılmayla başlayan bilimsel çalışmalar toplumsal yaşamı etkileyerek insan yaşamının değişmesine neden olmuştur (Alkayış, 2021). İnsanların birbirleriyle iletişime geçmek için mağara resimlerini, kuşları, dumanı, mektupları, telefonu, radyoyu, televizyonu ve son olarak da interneti keşfetmeleri hayatlarını kolaylaştırmak için yapılan birer adımdır (Anar, 2019). Bu gelişmelerin yanında; matbaanın icadı, elektriğin ortaya çıkması ve bilişim teknolojilerinin günümüzde yaygınlaşması, dünya üzerinde paradigmalara ve algıların değişmesine neden olmuştur. Bu süreçte, insanlığın zihinsel gelişimi de zaman içinde değişmiş ve dönüşmüştür. Aydınlanma dönemiyle başlayan bu ilerleme düşüncesi, Marksizm ile güçlenmiş, hayatta kalabilme yarışından tarımsal topluma doğru ilerlemiş, aklın gücünü ele alarak teknolojiye evrilmiş, ardından gelen endüstri toplumundan sonra ise insanlığın şu andaki zirve noktası olan bilgi toplumuna geçilmiştir (Castells, 2005).

Teknoloji, günümüz dünyasında doğal ve kaçınılmaz bir gelişim olarak düşünülmektedir. Tarihte uzunca süre sifonlu tuvaletler yoktu ama yaygınlaşmasıyla birlikte 100 yıl içinde kullanımı tüm dünyada kaçınılmaz hâle gelmiştir (Nye, 2006). Dünyada bir teknoloji ne kadar bilinirse ve ne kadar yaygınlaşırsa o kadar çok kullanılmaya başlanmıştır. Bugün bu icatların olmadığı bir dünyayı tahayyül etmek ve anlamak oldukça zorlaşmıştır.

İnsanlığın ortaya çıkışından itibaren en az 400.000 yıldır Homo Sapienler alet kullanmaktadır (Nye, 2006). Bu nedenle alet ve teknoloji insan doğasına yabancı değildir ve artık onun ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Ortaya çıkan ihtiyaçlar ise teknolojinin gelişmesine, bu sayede de insanın yeteneklerini ve becerilerini artırmasına yardımcı olmuştur. Diğer bir ifadeyle, bütün bu teknolojiler, duyulan ihtiyacın ve aynı zamanda merakın sonucunda ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan, bu keşifler yaşam kalitesini artırmakla birlikte modern yaşama geçişte önemli katkılar sağlamıştır (Anar, 2019). İlerleyen dönemde matbaanın bulunmasının insan ahlakını, toplumun kültürünü ve

değerleri bozacağı iddiaları yaygınlaşmış, günümüzde ise bu eleştiriler televizyona ardından internet teknolojisiyle gelişen yeni medyaya taşınmıştır. Buradan hareketle, günümüz teknolojilerinin çok eskilere dayanan bir gelişim sürecinin olduğu söylenebilir.

Günümüzde ise bu paylaşım yapma isteği iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle doruk noktasına ulaşmıştır (Anar, 2019). Amerika’da üniversitelerde bilim insanları tarafından savunma amaçlı olarak ortaya çıkan internet, ilk olarak askerî haber alma ve atom bombasından korunmak için kullanılmaya başlanmıştır (Nye, 2006). Sonrasında ise daha işlevsel hâle gelerek e-posta alışverişi, kullanıcı grupları oluşturma ve bilgi depolama amaçlı kullanılmıştır. 1990’lardan sonra ise web tarayıcıları sayesinde e-ticaret, reklam, haber, bilgilendirme, politika, fikir ve müzik paylaşımı, yeni iş fırsatları oluşturma, gezinme, boş zamanları değerlendirme ve eğlence amaçlı kullanımı yaygınlaşmıştır. Artık iletişim kurmak, bilgiye ulaşmak ve eğlence gibi birçok nedenle insanlar, internet ortamına entegre bir yaşam tecrübesi içerisinde yer almaktadır. Bu sayede, sürekli kendini yenileyen ve geliştiren bilgisayar tabanlı iletişim, yer ve zaman kaygısı taşımadan bilginin paylaşılmasını sağlayarak sosyal hayatımızda dünya ölçeğinde önemli bir değişim yaratmıştır (Yu, 2011).

Teknolojinin bu düzlemde giderek karmaşık hâle gelmesi, toplumun ve bireylerin teknoloji kavramını farklı yorumlaması ve anlamlandırmasıyla da yakından ilişkilidir. Teknolojinin birçok bilimsel gelişmenin yanında, sosyal entegrasyonu, sosyal birlikteliği, seri üretimi, küreselleşmeyi, bilgiye ulaşmanın kolaylığı, ölüm oranlarını azaltma ve daha etkili ve daha rahat çalışma olanağı sunması gibi artılarından bahsetmek mümkündür (Adibifar, 2016). Yapılan araştırmalar özellikle genç nesilde, dijital sosyal ağları kullanan kişilerin daha sosyal oldukları, daha fazla arkadaşının olduğu, daha aktif siyaset yaptıkları, bazı ergenler dışında sahte hesap kullanmadıkları, sanal gerçekliğe merak duydukları, günlük hayatlarında insanlarla daha fazla yüz yüze etkileşim kurduklarını göstermiştir (Castells, 2005).

Teknolojinin değişimi ve dijitalleşmesi toplumsal yapıda önemli değişimleri beraberinde getirmekte ve bireylerin yaşamında etkili olmaktadır (Kılıç, 2020). Bu bağlamda teknoloji konusunda günümüzde hem olumlu hem de olumsuz görüş bildiren uzmanlar bulunmakta ve alanyazında da bu konuda birçok tartışma yer almaktadır. Tüm bu değişim ve dönüşüm sürecinin topyekûn bir muhasebesini yapmak ve toplum üzerinde olumlu ve olumsuz tüm etkilerini gözler önüne sermek bu araştırmanın sınırlarını aşmasına rağmen bu konuda çalışma yapan düşünürlerin fikrini almak yararlı olacaktır. Teknoloji başta insanın ihtiyacını karşılama işlevi görürken günümüzde sadece yukarıda

da ifade edildiği gibi doğayı denetlemek için değil, aynı zamanda insanları ve toplumları denetleme, bu ekseninde kontrol altında tutma işlevi de üstlenmiştir (Bahadır, 2015). Kötü amaçlarla kullanıldığında ya da merhamet ve şefkat yoksunu kişilerin eline geçtiğinde teknoloji, insanlığa zarar verebilmektedir. İnsanın kendi yarattığı teknolojilerin, toplumu esir alarak dünyada düzenbazlığın, yozlaşmanın, yıkımın, yalnızlaşmanın, bağımlılığın ve depresyonun oluşmasına neden olduğu da bilinmektedir (Adibifar, 2016).

Teknoloji kullanımının tüm toplumlar için kaçınılmaz bir gerçek olmadığını ifade etmekte fayda vardır. Örneğin Japonlar, 1543 yılında Portekizlilerden ticaret yoluyla ateşli silahlarla tanışmış ve onu yapmayı ve kullanmayı çok iyi öğrenmelerine rağmen kültürel nedenlerle kullanmaktan vazgeçmişlerdir. Savaşçıları olan samuraylar daha geleneksel silahlar olan ok ve kılıcı kullanmayı tercih ettiklerinden ateşli silahlar uzun süre ülkede kullanılmamıştır. Bu süreç 1853 yılında bir savaş gemisinin Japonya'ya saldırmasına kadar devam etmiştir. Bu durum bize bir toplumun dışardan bir etki olmadığı takdirde, çok önemli bir teknolojinin dahi kullanılmayabileceğini göstermesi açısından önemlidir (Nye, 2006). Benzer şekilde, günümüzde Amerika'da yaşayan Amişler de teknolojiyi reddederek, araba yerine atları, modern tarım yerine doğal tarımı, yapay gübre yerine doğal gübreyi, telefon yerine de yüz yüz yüze görüşmeyi hâlen tercih etmektedirler (Kalpaklı, 2013). Amişlerin ve Japonların bu duruşları, bazı toplumların yeniliklere ve teknolojiye uzak kalabileceğinin ve kendilerini koruyabileceklerinin en somut örneklerini oluşturmaktadır.

Yeni teknolojiler çoğu zaman özellikle entelektüeller tarafından kabul görmemiş ve eleştiriye maruz kalmıştır (Güngör, 2019). Örneğin tarihte Sokrates ve Platon yazının bulunmasının insan hafızasını zayıflattığını ve zihinsel gücünü azalttığını iddia etmişlerdir. Benzer şekilde Kinikler, kültür ve uygarlığın insan üzerindeki olumsuz etkilerine vurgu yaparak tüm kültür ve medeniyete karşı doğaya dönmeyi savunmuşlardır (Valatka, 2011). Dönemin koşullarına göre, üstün bilim ve teknoloji ile inşa edilen piramitlerin asıl yapıma amacının din ve kültür ile bir denetim mekanizması görevi üstlenmesi bugün artık bir sır değildir (Dönmez, 2012). Bu itibarla teknoloji, bir yandan insanın doğayı denetlemesini sağlarken diğer bir taraftan insan ilişkilerini, yaşam biçimlerini, insanların çalışma tarzlarını, boş zamanlarını değerlendirme biçimlerini, alışkanlıklarını hatta kimlikleri ve benlik sunumları da şekillendirmiştir (Işman, 2001).

McLuhan'ın, teknolojinin sosyal değişimin ve gelişimin en önemli aracı olduğunu ifade etmesi ve onu insanın vücudunun bir uzantısı gibi görmesi teknolojinin insan üzerindeki etkisini de ortaya çıkarmaktadır (Doğan, 2012; Raut ve Patil, 2016). Bu

teknolojik gelişmeler sayesinde buluşlar ve keşifler olmuş, bu nedenle de ulaşımdan eğitime, sağlıktan iletişime kadar her alanda olumlu ve hızlı değişimler yaşanmıştır. Örneğin, insanlığın geleceğine yön veren dijitalleşme; insanların davranış biçimlerinin farklılaşmasına, kurum ve kuruluşların hatta ülkelerin dijitalleşmesine, insansız araç ve robotik sistemlerin yaygınlaşmasına, yapay zekânın hayatımıza girmesine ve çalışma ortamlarının değişmesine neden olmuştur (Alkayış, 2021).

Bu değişim alanlarından biri de kuşkusuz eğitimidir (Munoz ve Towner, 2009). Teknoloji başta eğitim öğretim sürecini dönüştürerek yeni yaklaşımların, yeni fikirlerin ve yeni fırsatların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Budhwar, 2017). Tarihte ilk defa toplumdaki tüm bireyler sosyal iletişim kurumları vasıtasıyla değil birbiriyle etkileşime girebilme imkânı yakalamıştır. Çünkü artık dijital teknolojiler sayesinde, merkezi iletişim yerine yatayda ilerleyen, kendi kendini yöneten, bilgisayarın bilgisayarlarla iletişime geçebildiği ve ana akım medya dışında ilerleyen kişisel iletişimin oluşmuştur (Castells, 2005). Wellings ve Levine (2009) gibi birçok bilim insanı teknolojinin öneminden ve faydasından bahsederken teknolojinin öğrencinin başarısını desteklediğini, okulu bırakma eğilimini azalttığını, erişime engel olan bireylere olanak sağladığını, 21. yüzyıl becerilerini oluşturduğunu, öğretmenlere farklı öğretim yöntem ve teknikleri kazandırdığını, mesleki ve teknik eğitime destek verdiğini ve öğretmenlik mesleğinin kalitesini artırdığını ifade ederken, Terrill (2000) de teknolojinin günümüzde yabancı dil öğrenmeyi desteklediğini ve bireylerin yeterliliğini geliştirdiğini ifade etmiştir. Budhwar (2017) ise bunlara ek olarak teknoloji sayesinde eğitim öğretim sürecinin daha eğitici, daha eğlenceli ve daha da kolay olabildiğini öne sürmüştür.

İnsanı diğer canlılardan ayıran noktalardan biri de alet yapabilmesi ve o aletleri kullanabilmesi olduğuna göre, eğer istenen şey teknolojik gelişmeysse sadece bu aletleri üretmek ya da kullanmak yeterli olmayacaktır. Alet kullanmayı öğrenmek, insanın ona adapte olma yeteneği nedeniyle ve doğal olarak daha karmaşık bir sosyal yaşam oluşturduğundan, insanlığın gelişiminde çok önemli bir adım olmuştur (Nye, 2006). Bunlara ilave olarak teknoloji ve internet sayesinde yerellik ve küresellik tartışmaları ortaya çıkmakta ve toplumların algılarını etkilemektedir (Akkaş, 2013). Teknolojinin, internetin ve seri üretimin gelişmesi, küreselleşmeyle birlikte toplumları homojenize etmekte, sosyal ve kültürel farklılıkları ortadan kaldırmakta, bu nedenle de sosyal dönüşümü tetiklemektedir (Adibifar, 2016). Nitekim Amerika’da 20. yüzyılın ortalarında teknolojinin ve seri üretimin getirdiği standardizasyona ve aynılığa yönelik ayaklanmalar da olmuştur. İnsanların aynı şeyleri yediğini, benzer evlerde yaşadığını, çocukların benzer

okullara gittiğini, benzer aletleri kullandıklarını, aynı kültürleri yaşadıklarını, bu nedenle ruhsuz bir toplum inşa edildiğini iddia etmişlerdir (Nye, 2006). Günümüzde ise küreselleşmenin insanların benzer aletleri kullanmasına, benzer alışkanlıkları elde etmesine hatta benzer kıyafetleri giymesine neden olduğu bilinen bir gerçektir. Bu durum değişimin ne kadar şiddetli ve etkili olduğunu sorgulamamıza neden olmaktadır. Bu etkiler, toplum hayatındaki diğer pek çok önemli unsur gibi, teknolojinin küreselleşme ve modernizm süreçlerinden payına düşeni aldığını göstermektedir.

Teknolojinin olumsuz yönüne vurgu yapan ve toplumsal düzeni sarstığını düşünen kişi sayısı az değildir. Bilindiği üzere, günümüz dünyasındaki katliamlar, soykırımlar, ateşli silahlar, füzeler ve atom bombası gibi teknolojik aletler az emekle çok sayıda insanın ölmesine neden olmaktadır. Bu ve bunun gibi birçok olay ve alet, teknolojinin sadece kontrol amaçlı değil, yok etmek amacıyla da kullanıldığını göstermektedir. Artık hayat, bilgiye ulaşmak dışında satılabilecek her şeyin satıldığı, daha fazla kişiyi ulaşılarak insanları etkileme yarışına girildiği ve daha fazla kazanç elde etmek amacıyla politik ve ekonomik gücü bulunanların işleyen düzeni kontrol ettiği bir dünyaya doğru evrilmiştir (Adibifar, 2016). Teknolojiye karşı direnç, çoğunlukla son dönemde teknolojinin getirdiği olumsuzluklarla daha fazla artmıştır. Bilindiği üzere tarihte seri üretimle birlikte bazı ülkeler ve toplumlar hammadde ihtiyaçlarını gidermek için Hindistan ve Güney Afrika gibi ülkeleri sömürmeye ve kaynaklarını ele geçirmeye çalışmışlar ve savaşlara neden olmuşlardır. Bunun yanında, kimyasal gübre kullanımının toprakları zehirlenmesi, verimli toprakların erozyona uğraması, ormanların yok olması, doğal afetlerin baş göstermesi, hava ve çevre kirliliği gibi olumsuz nedenlerle teknolojiye olan direnç artmıştır (Nye, 2006). Ek olarak, yeni teknolojilerin ve dijitalleşmenin mevcuttaki iş imkânlarını yok ettiği, insanları yalnızlaştırdığı, kullanıcılara aşırı bilgi yüklediği, sosyal dışlanmaya neden olduğu, güce sahip kişilerin ve grupların tüm yapıları izlediği, hayatın temposunun teknoloji ile kontrolsüz bir şekilde hızlandığı, biyoteknolojinin gelişmesine paralel olarak klonlama ile insanlığın yok edildiği, sosyal ağlardaki gençlerin kitap okumak yerine mesajlaşıp sohbet ettikleri için giderek daha vurdumduymaz oldukları, dijital teknolojilerin insanların haz duygusunu beslemekten başka bir işe yaramadığı, iş gücünü zayıflattığı, suç ve şiddeti artırdığı ve bu nedenle insanlığın zamanla kaybolduğu gibi eleştiriler bunlara örnek gösterilebilir (Castells, 2005).

Bauman, uygarlaşma adı altında gelişen bu teknolojilerin aslında şiddetin yaygınlaşmasını sağlayan mekanizmalar olduğunu iddia etmiştir (Kaya, 2019). Bu fikri paylaştığı bir diğer düşünür ise George Simmel'dir. 1900'lü yılların başında Simmel

(1996), ‘Metropol ve Zihinsel Yaşam’ eserinde, modern dönemde şehir hayatına uyum sağlamanın zorluklarını ve varoluş mücadelesini anlatırken, kişinin uygarlaşma adı altında daha fazla özgürleşmesine rağmen manevi olarak değer kaybettiğini ve kişiliğinin gerilediğini ifade etmiştir. Bu konuda, teknolojinin ve gelişmenin bir uygarlaşma kisvesi altında, insanı bencillığe ve hırsla sürüklediğini ifade eden Rousseau (1989) gibi aydınlanmacı düşünürlerin yanında, Martin Heidegger (1998) gibi tekniğin bir denetleme ve tahakküm aracı olarak kullanıldığını ve teknolojinin insanlığı ele geçirdiğini düşünen çatışmacı düşünürler de vardır. Özellikle “Frankfurt Okulu” olarak adlandırılan ve içerisinde Erich Fromm, Theodor W. Adorno, Jürgen Habermas, Max Horkheimer, Herbert Marcuse gibi düşünürler, teknolojinin tüketim kültürünü yaygınlaştırdığını, sahte ihtiyaçlarla insanları bağımlı hâle getirdiğini belirtmişlerdir (Feenberg, 2002). Frankfurt Okulu aynı zamanda eleştirel teori bağlamında, medyanın ideolojik bir alan olduğunu bu nedenle de tüketim toplumunun yükselişine işaret etmiştir (Anar, 2019). Bu yaklaşımlar temelde teknolojik gelişmelerin toplumun huzurunu ve ihtiyacını karşılamak yerine bireyleri daha çok sınırlandırarak sosyal ilişkileri önemli ölçüde olumsuz etkilediğini savunmaktadır. İnsanın ortaya çıkardığı teknoloji, doğaya hâkim olduğu gibi kendisini meydana getireni de kontrol altına almaktadır. Benzer şekilde, Karl Marks ‘diyalektik materyalizm’ kavramını açıklarken, kaynakların eşit dağılmamasından kaynaklı olarak, teknolojinin insanlar arasındaki yarışı, gelir adaletsizliğini, sosyal gerginliği artıracığını ve zenginleşmenin, güç ve kontrolün daha çok gücü kontrol edenin eline geçeceğini savunmuştur (Adibifar, 2016). Diğer bir ifadeyle, Marks’a göre teknolojinin beslediği kapitalizm sayesinde, toplumun büyük bir kısmının satın alma ve tüketme davranışı gösterecek, azınlık durumunda olan ve gücü elinde bulunduran kişiler diğer kişileri etkileme ve kontrol etme gücünü artıracaktır. Ona göre, teknoloji ile gelişen kapitalizm, insanlığı kontrol etmekte, üstünlük ve egemenlik kurmakta, ona hükmetmekte ve sonunda da onu sömürmektedir.

Diğer taraftan, Fransız postmodernist yazar Baudrillard (1997), teknolojinin insanı haz ve tüketime sürüklediğini ifade ederken, modern toplumun bir değeri hâline gelmiş olan tüketimin aslında insani niteliklerimizden uzaklaşmamıza neden olduğunu öne sürmektedir. Baudrillard, bu anlamda, televizyonu, anlamın yok edildiği, izleyicilerin yok edildiği, bir girdap, bir kara delik olarak tanımlamıştır (Kellner, 2004). Benzer şekilde İtalyan düşünür Eco (2017) da teknolojinin insanı yapay dünyanın kapılarını açarak fayda ve kâr hırsına dönüştürdüğünü ve bütün bunların küreselleşmenin bir sonucu olduğunu

ifade etmiştir. Artık iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte şeffaflaşan toplumda, görünür olmayan her şey önemini kaybetmeye başlamıştır (Han, 2017).

Günümüzde iletişim sisteminin dijitalleşmesi sayesinde merkezî tek yönlü bir iletişim, yerini daha etkileşimli, daha özgür, daha esnek, daha şeffaf ve daha sosyal etkileşime bırakmıştır (Castells, 2005). Tüm bu gelişmeler, teknolojiyle birlikte insanların hayat standartlarındaki artış, insanları mutlu etmekte midir, sorusunu beraberinde getirmektedir. Amerika’da yaşayan insanlara yönelik yapılan araştırmalarda 1990’lu yıllarda yaşayan insanların 1957 yılında yaşayanlara oranla daha mutsuz olduğunu göstermiştir (Nye, 2006). Bu araştırmalar, insanların geçinmek için daha fazla çalıştıklarını, arkadaşlarıyla ve aileleriyle daha az zaman geçirdiklerini ve her gün binlerce reklama maruz kaldıklarını ortaya çıkarmıştır. Bu da daha mutsuz ve daha tükenmiş bir toplumun ortaya çıkmasını neden olmuştur. 20 ve 21. yüzyılın en önemli sosyolog ve filozoflarından biri olan Zygmunt Bauman, ‘Akışkan Modernite’ kavramını tartışırken teknolojinin gelişmesiyle birlikte bireylerin bir kimlikten diğerine sürüklendiğini belirtmiştir. Bauman günümüzdeki belirsizliğin, güvensizliğin, hayal kırıklıklarının ve korkuların sebebinin modern dünya ve teknoloji olduğunu, insanlardaki tatminsizliğin temel nedeninin ise tüketim kültürüyle beraber arttığını, bu yüzden bireylerin sahip olunan şeylerden çok, sahip olamadıkları şeylere odaklandığını ifade etmiştir (Kaya, 2019). Byung-Chul Han ise, ‘Şeffaflık Toplumu’ isimli çalışmasında, teknolojik gelişmelerle birlikte bireysel ve toplumsal bir değişme yaşandığını, toplumsal ilişkilerin şeffaflaştığını ve toplumsal yapının da aynılaştığını belirtmektedir (2017). Öyle ki toplumsal yapıdaki bu şeffaflaşan özgürlük anlayışı aslında bir kontrol toplumu yaratma gayesidir (Han, 2017).

Kellner’e (2004) göre, tarihte özellikle modern çağdan önce, kimlik, benlik, kimlik bunalımı ve kimlik değişimlerinden bahsetmek oldukça güçtür. Bu devirlerde insan genelde yaşamak için avlanan ve hayatını o kabilenin içinde devam ettiren kişiler olarak tanımlanır. Modern çağ ile birlikte kimlik çok tabakalı değişken, karmaşık, akışkan ve yeniliklere açık hâle gelmiştir. Günümüzde, sınırları görece sınırlandırılmış olsa da yaşam şartları değiştikçe kişi kimliğini seçebilir, üretebilir ve tekrar değiştirebilir hâle gelmiştir. Çünkü günümüzde dijital mecraların amacı artık görünür olmak, mahremiyet sergilemek ve bunu satmak olmuştur (Han, 2017). Bu ağlarda kendini ifade edemeyen güçsüz kişiler, sanal ortamda daha cesur davranmakta, bazı kişiler bastırılmış duygularını daha rahat ortaya çıkarmakta, birçok ailede evlilik müessesesi yıkılmakta ya da kişiler geçici rahatlamalar yaşamaktadır (Dirik vd., 2012). Kellner (2004) postmodern çağdaki

değişimlerde teknolojinin payının olduğunu savunarak özellikle yeni neslin televizyonda izlediği kişilik tiplerinden etkilendiğini ve bu şekilde farklı kimliklerin inşa edilebildiğini şu sözleriyle ifade etmektedir:

Toplumsal cinsiyetlerin karışıklığı özellikle ergenlik çağındaki gençler arasında had safhada, Prince gibi kadınsı erkekler ya da Madonna gibi maço kadınların yanı sıra, Boy George ve Michael Jackson gibi androjen tipler son derece cezbedici bulunmaktadır... Reklamlar, televizyon ve pop ikonları Michael Jackson ve Madonna gibi şov sanatçılarının yanı sıra, reklamlardaki, TV şovlarındaki ve filmlerdeki kişileri diledikleri gibi kimliklerini değiştirerek, geçen yılın modalarından sıyrılır gibi eski görünüş ya da imajları yenileriyle değiştirerek sunar.

Kellner burada, popüler kültürdeki iletişim teknolojilerinin kimlikleri hiç olmadığı kadar görünür kılmasıyla, kişilerin benlik sunumlarının düzensizleştiğini, anlamsız isteklerin çoğaldığını, her değişen durumda kimliklerin yeniden inşa edilmeye ve yeniden tanımlanmaya çalışıldığını vurgulamıştır. Sonuçta kimlikler, imaj göstergelerine dönüşmüştür (Armağan, 2013). İletişim teknolojilerinin bu anlamda gelişmesi, dijital ortamların sunduğu olanakların giderek kurgu hâline gelmesine ve bireyleri bir anlam arayışına sürüklemesine neden olmuştur (Gao ve Bai, 2021). Bu da kişiye kendini tekrar yaratma fırsatı vermesiyle yaşadığımız dünyayı bir bilgisayar ekranına dönüştürmüştür (Timisi, 2005). Öyleyse teknoloji, insan hayatının her alanını olumlu ya da olumsuz etkileyerek bazı davranışlarını kökten değiştirmesine neden olmuştur. Tüm bu toplumsal değişme süreci yeni bir çalışma türünü, kendi kendini programlayabilen, köklü değerlere sahip, değişen kültürel modellere uyum sağlayan ve esnek düşünebilen bir toplumun ortaya çıkmasını sağlamıştır (Castells, 2005).

Gelenen bu süreçte, teknolojinin sunmuş olduğu imkânlar ile hayatını kolaylaştırmaya çalışan insan, sınırlı ömründe bu araçlara sahip olmaya ve kullanmaya çalışırken kendine ve topluma yabancılaşabilmektedir (Adibifar, 2016). Dijitalleşmeyle birlikte bu durum aynı zamanda sosyal yalıtıma ve zihinsel becerilerin azalmasına da neden olabilmektedir (Alkayış, 2021). Diğer taraftan, sanal iletişimle birlikte bu durum yüz yüze görüşmelerin azalmasına, insanların birbirlerinden uzaklaşmasına, ekranlar karşısında geçirilen süreye bağlı olarak da toplumdaki fiziksel rahatsızlıkların artmasına neden olmuştur (Dirik vd., 2012). Bu yeni sorgulama sürecinde tartışılması gereken asıl sorun ise hayatımızı kökten değiştiren ve hemen hemen tüm alanları etkisi altına alan bu değişim sonucunda insanı yeniden tanımlama sorunudur (Bahadır, 2015).

Sosyal Ağlar

21. yüzyılda yeni teknolojilerin ortaya çıkmasıyla internet, bireyin ve toplumun yaşamında önemli bir öge hâline gelmiş ve gündelik hayatın dijitalleşmesi ile sanal toplulukların oluşması kaçınılmaz olmuştur (Castells, 2005). Bu gelişmeyle birlikte insanların diğer insanlarla iletişim kurmasını, çevresinde olan biteni öğrenmesini, duygu düşüncelerini paylaşmasını sağlayan sosyal ağ ortamları, dünyada en çok ziyaret edilen, her yaşta insanın en çok vakit geçirdiği mecraların ve uygulamalarının başında yer almıştır (Kara ve Özgen, 2012; Akkaş, 2013). Bugün sosyal ağların hayatımızın her alanına etki ettiğini, sosyal ağ platformlarının; kültürel, ekonomik, sosyal ve psikolojik birçok alanda nüfuz etmeye başlamış olduğunu söylemek mümkündür (Akkaş, 2013; Raut ve Patil, 2016; Sarsar, Başbay ve Başbay, 2015).

Sosyal ağlar, günümüzde bireylerin anlık iletişim ve etkileşim kurabileceği, ulusal ve uluslararası bağlamlarda olup biteni anında öğrenebileceği, duygu ve düşüncelerini ifade edebildiği, fotoğraf, resim ve videoları takip edebildiği, birlikte eğlenebileceği dolayısıyla da hoş vakit geçirebileceği alanlar hâline gelmiştir (Kaçar, 2020; Kaya, 2015). Sosyal ağlar artık hoşumuza giden her şeyin olduğu dijital bir mahalle durumundadır (Han, 2017). 2004 yılında Facebook sayesinde hayatımıza giren sosyal medya ağları, bireylere dijital ortamda iletişim kurma imkânı sağlamaktadır (Kaplan ve Haenlein, 2010). Buradan hareketle sosyal ağların tanımını yapmak gerekirse, sosyal ağlar; bireylerin birbirleriyle iletişim kurabildiği, iş birliği yapabildiği ve paylaşım sağlayabildiği web tabanlı sanal topluluklardır (Carminati ve Ferrari, 2008). Diğer bir deyişle, sosyal ağlar, kullanıcıların ağ teknolojilerini kullanarak iletişim ve etkileşim kurduğu birer web 2.0 tabanlı yazılımlardır (Boyd, 2008). Murray, sosyal ağları, bloglar, forumlar ve wikiler gibi ortamları oluşan bir web 2.0 aracı olarak tanımlamıştır (2008). Kaplan ve Haenlein'a (2010) göre ise sosyal medya, teknolojisini web 2.0 araçlarından alan, internet tabanlı ve kullanıcıların etkileşimine ve içerik üretime izin veren platformlardır.

Sosyal ağ kavramı ilk olarak 1954 yılında bir sosyal antropolog olan John Arundel Barnes tarafından, insanların etrafındaki kişilerle olan ilişkilerini ve etkileşimini ifade etmek amacıyla kullanılmıştır (Barnes, 1954). Bunun sonucunda da günümüzde kullanılan sosyal ağlar ve web 2.0 uygulamaları, radyo, televizyon, kitap, gazete gibi geleneksel tek yönlü iletişim kanalları yerine çift yönlü iletişim kanalları ortaya çıkmıştır.

Bu araçlardaki içerik, kullanıcı tarafından oluşturulmakta ve kişiler aynı zamanda içerik üreten ve paylaştan aktif kullanıcı özelliği taşımaktadır (Doğan, 2012).

Türkiye’de bireylerin en çok kullandıkları sosyal ağlar; WhatsApp, Instagram, YouTube, Facebook, Twitter, Telegram, Facebook Messenger ve Tik Tok’tur (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (CİB), 2022). Bu ağların ortak özelliği kişilerin bir sistem içerisinde profil oluşturup farklı kişilerle ve gruplarla bağlantı kurma, haberleşme, ilgi duydukları konuları araştırma, resim, video, haber gibi bilgileri ve nesneleri paylaşma ve takip etme imkânı yakalamalarıdır (Kaya, 2015).

Belirtilen sanal erişim sayesinde dünya üzerinde milyonlarca insan ve grup etkileşim kurabilmektedir. Bu etkileşimin kapsamı da her geçen gün gelişmektedir. Erişimin bu kadar kolay olduğu bu dönemde bireyler sanal topluluklar içerisinde benlik sunumlarını gerçekleştirerek konumlarını belirlemeye çalışmakta, bu süreçte de birleşerek toplumun hareketliliğini ve örgütlenme biçimlerini değiştirebilmektedir (Gao ve Bai, 2021) Toplumun geleceğini hazırlayan öğretmenler de eğitim öğretim süreçlerinde sosyal ağlara bağlanarak kolektif olarak öğrenmeye ve yaşamlarının hemen hemen her alanında çevrim içi kalarak sanal topluluklar içerisinde var olma gayreti içerisinde girmişlerdir (Raut ve Patil, 2016). Bu suretle de bu sosyal ağlar içerisinde daha görünür olabilmeyi başaramışlardır. Bu da bireylerin etkileşimini, örgütlenme şekillerini, benlik sunumlarını ve oluşturmak istediği imajı, toplumsal hayatta değişikliğe uğratmıştır (Hood, 2019).

Bu platformlar aynı zamanda bir toplumsal mekân haline gelerek bir arada olması mümkün olmayan insanları aynı ortamda birbirleriyle etkileşim kurmasını sağlamıştır (Timisi, 2005). Bu eksende, sosyal ağ siteleri, mobil uygulamalar, bloglar, içerik paylaşım siteleri, video paylaşım siteleri, arama motorları, forumlar, oyun ortamları, web siteleri, tanışma siteleri gibi ortamların toplumsal yapıyı nasıl etkilediği konusunda detaylı bir araştırmaya gerek duyulmaktadır. Çünkü dijitalleşme ve çevrim içi iletişim, araştırmacılara, bireylerin ve toplumların iletişim kültürleri hakkında çok farklı bilgiler sunabilmektedir. Bu ortamlar sadece bireylerin topluluk oluşturduğu alanlar değil, aynı zamanda bireylerin kimliklerini inşa ettikleri mecralardır (Akkaş, 2013).

Sosyal ağlar, aynı zamanda toplumsal örgütlenme için önemli platformlardır (Tamir, 2018). Başta firmalar olmak üzere, aileler, vakıflar, dernekler, sendikalar, kamu kurumları, siyasi partiler hatta öğretmen grupları tarafından da yaygın olarak kullanıldıkları bilinmektedir. Birçok toplumsal hareket bu gruplar tarafından izlenebilmekte ve yönlendirilebilmektedir. Günümüzde aile bağlarının, akrabalık

ilişkilerinin zayıfladığı, geleneklerin ve göreneklerin unutulmaya yüz tuttuğu bu dönemde, bireyler hayatlarına anlam katabilmesi için sosyal medyanın iletişime ve etkileşim işlevleri yanında, görülme, beğenilme, onaylanma ve kabul görme işlevlerinden yararlanmak istemektedirler (Anar, 2019). Üretilen içeriklerin beğenilmesi, yorum yapılması, paylaşılması ve yaygınlaşması sayesinde bu platformların etkililiği her geçen gün artmaktadır (Hood, 2019). Kişiler bu sayede, yaşamış olduğu hayatta baskı altında tuttuğu ve açığa çıkaramadığı tüm isteklerini ve ideal benlik sunumlarını ortaya çıkarmaktadır. Çoğunlukla her şeyin daha pahalısı, daha gösterişlisini, daha lüksünü gösterme yarışında olan bireyler gerçekte yaşamış olduğu hayatları gizleme yarışına girmişlerdir (Gedikoğlu ve Atalay, 2021).

Dijital ağlarda benlikle ilgili çalışmalar yapan Nilüfer Timisi (2005), insanların bu ortamlarda bulunma nedenlerinin günlük hayatta söyleyemedikleri ve açığa çıkarmaktan çekindiği fikirleri, tutumları veya davranışları bu dijital ortamlarda rahatlıkla sunabilmesinden kaynaklandığını dile getirmiştir. Bahsedilen dijital platformlarda bireylerin benlik sunumları daha çok, rol yapma, görüntü ve imaj oluşturma, tüketime yönelme, dikkat çekme, boş zaman değerlendirme ve eğlenme suretiyle gerçekleşmektedir (Armağan, 2013). Bazı kişilerin ise duygusal boşluklarını doldurma, saldırganlık duygularını tatmin etme, gerçek hayatta ifade edemediği duyguları rahatça ifade etme, yalnızlık duygusunu bastırma ve deşarj olma gibi nedenlerle bu ağlarda oldukları bilinmektedir (Dirik vd., 2012).

Sosyal ağların kişileri, grupları ve toplumdaki her unsuru görünür hale getirmesi ve bunların izlenebilir olması bu ağların kamuoyu oluşturmadaki rolünü de tartışmasız biçimde güçlendirmiştir (Eren ve Aydın, 2014). Geline bu süreçte, bu platformlar, bir iletişim aracı olmanın ötesine geçerek kişilerin ve grupların kendilerini ifade ettikleri örgütlü yapılar olma özelliğini kazanmıştır. Öyle ki, Türkiye’de ve dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan bir sorun ya da olay, çok kısa bir süre içinde gündem oluşturmakta, bu şekilde politik ve toplumsal olaylara karşı hızlı tepkilerle dijital platform üzerinden sosyal etkileşime dönüşebilmektedir (Çakır, 2017). Bu sayede de kitlesel ikna gücüyle, kullanıcıların ve karar vericilerin tutum ve davranışları yönlendirilebilmektedir. Sevim’e (2019) göre, üretim araçlarına sahip siyasî ve ekonomik seçkinler bu platformları kendi iktidarlarının devamı için kamuoyu baskısı altına almakta ya da ikna etmekte, bu şekilde de toplumsal bilincin değişmesini sağlamaktadırlar. Bu dönüşüm ve değişim sürecinde iktidarın ve güç odaklarının sosyal ağları ve interneti kullanarak toplumu tahakküm altına alması, ülkelerin güvenliklerini tehdit etmesi ve bu anlamda da kişileri ve grupları

gözlemlemesi Panoptikon'un artık dijital ortamlara taşındığının da bir göstergesidir (Hathaway, 2014). Hal Niedzviecki (2010) bu konuyu 'Dikizleme Günlüğü' kitabında, var olan dijital ağları kastederek, insanların bu ağları kontrol eden bir örümcek mi, yoksa ağlara takılan sinek mi olduğu sorusuyla tartışmaya açmaktadır. Han (2017) bu durumu, birbiriyle iletişime ve etkileşime girmek için sosyal ağları kullanan insanların aslında kendi rızalarıyla hapisaneyeye girdikleri şeklinde açıklamaktadır.

Han (2017), sosyal ağların mesafeleri ortadan kaldırmasını, herkesin birbirine benzemesine, farklılıkların yok olmasına, kişinin kendisini başkalarıyla kıyaslama yapamamasına, bu suretle de kişinin kendi benlik sunumlarını gösterme gayreti içerisine girmesine neden olduğunu düşünmektedir. Niedzviecki'ye göre, sosyal medyada gerçeklik abartılı paylaşımlardan ibarettir ve bu durum dikizleme kültürünün başlangıcını oluşturmaktadır (2010). Sosyal ağ kavramının literatüre kazandıran en önemli düşünürlerden olan Castells (1997), tek bir medya paylaşımıyla artık kişinin geçmişini, şimdiki halini ve geleceğini bir arada görebileceğimizi ifade etmiştir. Çünkü bu sanal olarak adlandırılan platformlar artık mevcut gerçekliğin yapay bir sahnesi durumundadır (Hood, 2019). Dolayısıyla, bu platformlar çevremizdeki her şeye ulaşabildiğimiz, istediğimiz her türlü fikri söylediğimiz ve olmak istediğimiz kimliğe girebildiğimiz alanlar haline gelmiştir (Timisi, 2005). Eren ve Aydın'a (2014) göre özetle bu platformlar, bir düşüncüyü yaymak, bir hareketi başlatmak ve kamuoyu oluşturmak için kullanıldığı gibi, bu düşüncelerin planlandığı, organize edildiği, başlatıldığı ve yönetildiği platformlar olarak da hizmet vermektedir.

Araştırmalar, üretimin olabilmesi ve uzun vadede rekabet koşullarının sağlanabilmesi için yeni bir nesile, dijital teknolojilere, bilimsel araştırmalara, yenilik yapabilen ve sürekli değişen küresel ve yerel ekonomiye ve dijital örgütlenme biçimlerine ihtiyaç olduğunu göstermektedir (Castells, 2005). Bu kapsamda, güvenli web tabanlı bir sosyal öğretmen ağı olan eTwinning platformuna ihtiyaç duyulmuştur. Uluslararası öğretmen ağı olan eTwinning faaliyetini diğer ağlardan ayıran nokta sadece öğretmenlerden oluşan bir sosyal paylaşım platformu olmasıdır. eTwinning ağı, günümüzdeki gelişmelere uyum sağlama, teknolojiyi eğitimde daha etkin kullanma ve eğitimi daha verimli hale getirmek amacıyla bir milyondan fazla öğretmenin iş birliği içinde çalıştığı ve projeler yaptığı bir platformdur (<https://school-education.ec.europa.eu/>).

Buraya kadar, aileden siyasete, bireyden iktidara, kültürden eğitime kadar birçok konuda sosyal ağların güçlü etkisinden bahsedilmiştir. Buna göre, toplumun büyük bir

kısmını oluşturan ve geleceğin nesillerini yetiştiren öğretmenlerin bu ağları kamuoyu oluşturarak karar vericileri yönlendirdiği ve sorunlarına çözüm bulmak için kullanıp kullanmadığı ise araştırılması gereken diğer bir konudur.

Sosyal Ağların Ulusal ve Uluslararası İstatistikleri

Teknolojinin ve internetin gelişmesiyle dünyanın yarısından fazlasının bu ağları kullanmasıyla toplumda sosyal ağa duyulan ihtiyaç artmıştır. Bu sayede, bu mecralar birer sosyal ihtiyaç haline gelmiş ve dünyanın hemen her yerinden bu ortamlara erişim kolaylaşmıştır (Kaçar, 2020). Araştırmanın bundan sonraki sürecinde sosyal ağların dünyada ve Türkiye’deki erişim ve kullanım durumlarına değinilecektir.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı’nın (CİB) sosyal ağlar özelinde hazırlamış olduğu Sosyal Ağ Haritası, Türkiye’deki internet erişimi ve sosyal ağ kullanım alışkanlıklarını bazı istatistiki verilerle ele almıştır (2022). CİB’in 2021 yılında yapmış olduğu araştırmaya göre Türkiye’deki internet erişim oranı %93’tür ve bu ağları evde kullanan kişi oranı ise %83’tür. Bu araştırma aynı zamanda, Türkiye’deki kullanıcıların %13,7’si günde ortalama 4 saatini sosyal ağlarda geçirdiğini ve %92,4’ünün sosyal ağlara telefon üzerinden bağlandığına işaret etmektedir. Aynı araştırmaya göre, Türkiye’de en fazla kullanılan sosyal medya platformları sırasıyla WhatsApp (%78,1), Instagram (%71,1), YouTube (%50,8), Facebook (%44,6), Twitter (%22,1), Tik Tok (%13,1), Facebook Messenger (%11), Telegram (%7,5) ve Snapchat’tir (%5,2).

We Are Social ve Hootsui kuruluştalarının “Digital in 2020” isimli, 2020 yılının Temmuz ayında yayımlanan raporunda, sosyal ağlara ilişkin, içinde Türkiye’nin de bulunduğu dünyadaki internet ve sosyal ağlardaki istatistikler ve trendler paylaşılmıştır (Waresocial, 2020). Buna göre, dünyada 7,7 milyar kişi yaşamaktadır ve 4,5 milyar insan internete bağlanmaktadır. Bu kişilerin de 3,9 milyarı ise sosyal ağlarda aktif olarak yer almaktadır. Araştırmaya göre, dünyadaki insanların %60’ı çevrim içidir ve yarısından fazlası (%51) sosyal medya kullanmaktadır. Son bir yılda internete katılım sağlayan kişi sayısı ise 2020 yılında yaşanan COVID-19 küresel salgını etkisiyle %30 artmıştır. Sosyal medyadaki kişi sayısı ise son bir yılda 376 milyondan fazla kişinin katılımıyla %10 civarı artış göstermiştir. Bu da bize, sosyal medyaya katılan kişi sayısının her saniye ortalama 12 kişi arttığını göstermektedir. Bu raporda en çok kullanılan sosyal medya araçlarına da yer verilmiştir. Buna göre, dünyada en çok tercih edilen sosyal ağ 2,6 milyar kişi ile

Facebook olmuştur. Facebook'u, 2 milyar kişi ile Youtube, 2 milyar kişi ile WhatsApp, 1,3 milyar kişi ile Facebook Messenger, 1,2 milyar kişi ile Wechat, 1 Milyar kişi ile Instagram ve 800 bin kişi ile de Tik Tok uygulaması takip etmektedir.

Burada ilginç olan nokta ise aynı kurumun Ocak 2020 raporuna göre, dünyadaki insanların ortalama günde 6 saat 42 dakikalarını internette geçirmeleridir. Bu rakam bize 8 saat uyuyan bir kişinin bu durumda, hayatının %40'tan fazlasını internette geçirdiğini göstermektedir. Türkiye'de ise internet kullanım ortalaması 7 saat 29 dakikayla dünya ortalamasının bir hayli üzerindedir. Aktif sosyal medya kullanımına bakıldığında dünya ortalaması günde 2 saat 24 dakika iken, Türkiye'de bu oran 2 saat 51 dakika ile dünya ortalamasının üstündedir. Bu yoğun kullanım, özellikle yaşam boyu öğrenme sürecinde sosyal ağların toplumu etkileyebilme ve yönlendirebilme gücüne işaret etmektedir.

Ayrıca, Türkiye'de TÜİK'in raporlarına göre, evden internete erişim imkânı 2019'da %88,3 iken 2020 yılında %90,7 çıkmıştır. Gençler (16-24 yaş) internet kullanımları 2017 yılında %90 olan erişim, 2018 yılında %93'e yükselmiştir (TÜİK, 2020). Bütün bu rakamlar ve oranlar, bu alana duyulan ilgiyi ve ihtiyacı işaret etmektedir.

Sosyal Ağlarda Benlik Sunumları

İnternet ile birlikte hayatımızda daha çok yer alan, bilgisayar, cep telefonu gibi taşınması kolay ve ergonomik cihazların yaygınlaşması, ulaşım, kültür sanat ve eğitim gibi birçok alanda algıların ve alışkanlıkların değişmesine ve kişiliklerin biçimlenmesine neden olmaktadır (MEB, 2021a; Akkaş, 2013). Bu psikososyal değişimlerden benliklerin ve kimliklerin ne derece etkilendiği, araştırmanın bundan sonraki bölümünde incelenmeye çalışılacaktır.

Benlik ve kimlik kavramları alan araştırmalarında farklı terminolojik kullanımlara sahne olmuştur. Diğer bir ifadeyle, kimlik ve benlik kavramları birçok literatürde birbirleri yerine kullanılmaktadır. Tatum (2000) kimlik kavramını, kişinin bireysel özellikleri içine alan, aile tarafından şekillendirilen, tarihsel, sosyal ve politik bağlamları olan karmaşık bir kavram şeklinde tanımlarken, Cooley (1922) ise kimliği, insanların gözünden kendimizi gördüğümüz aynadır şeklinde tanımlama gereği duymuştur. Diğer taraftan Akkaş (2013), kimliği bireylerin sosyal konum ve statülerinin göstergesi olarak oluşturdukları, inanç, değer yargıları ve tutumlarının göstergesi olarak belirtmiştir. Fearon (1999) ise kimlik kavramını ikiye ayırmıştır. Bunlardan birincisine göre kimlik,

bir toplumdaki kişilerin belirlediği o toplumu oluşturan kişilerden sergilenmesi beklenen davranış ve kuralları oluşturan sosyal kategoridir. Kimliğin ikinci tanımı ise, toplumdaki kişileri diğer kişilerden ayıran ve büyük oranda değişmeyen ayırt edici özelliktir. Bu tanımların ilki kimliğin sosyal yönünü vurgularken, ikincisi kişisel yönünü ön plana çıkarmaktadır.

Bu kavramlar bireyin kim olduğunu tanımlamanın yanı sıra, bireyin etkileşim kurmasıyla şekillenen temsili yapılardır (Armağan, 2013). Bizi herkesten farklı kılan kimliğimiz ve benliğimiz karakterimizi de oluşturmaktadır (Faccennini, 2021). Geçmişte kimlikler soy, klan ile aidiyetler belirlenirken, modernleşme süreciyle başlayan değişimlerle ve arkasından gelen postmodern bakış açısıyla kimlik, çok katmanlı, dinamik, karmaşık, çelişkili ve giderek daha tutarsız ve akışkan bir özellik göstermiştir (Armağan, 2013). Bu süreçte, kimlik ve benlik kavramları, postmodernizm, bireyselleşme, toplumsallaşma, yaşam tarzları, tercihler, beğeniler, aidiyet ve tüketim kavramları ile birlikte alınır olmuştur (Akkaş, 2013).

Benlik sadece kişinin bedenine ilişkin kendi yorumlarından öte sosyal etkileşimle ve onların tepkileriyle de oluşmaktadır (Kaçar, 2020). İnsan gerçeği ve kimliği sosyal medyada kullanıcıların profil sayfalarında dijitalleşmiş durumdadır (Faccennini, 2021). Bu ortamlarda bireyler çevresini etkilediği kadar da çevreden de etkilenmektedir. Daha açık bir anlatımla ifade edilirse; günümüz dünyasında artık toplumsal kimlikler, tüketim alışkanlıklarına dayalı sürekli değişebilen, kolayca satın alınabilen ve sosyal medya üzerinden şekillenen sembollerden oluşan yeni benliklerden oluştuğu söylenebilir (Akkaş, 2013; Özdemir, 2015). Çünkü bu platformlar artık kültürel yeniden yapılanma aracı haline gelmiştir (Timisi, 2005).

Bu araştırmada, Goffman'ın (1959) 'Gündelik Yaşamda Benliğin Sunumu' çalışmasının dışında sosyal ağlarda kimlik oluşum sürecindeki benlik sunumlarına dair çalışmalar yapan Kanadalı düşünür ve yazar Bruce MacFarlane Hood'un (2019) benlik yanılması, sosyal beyin ve kimliğin oluşumuna yer verdiği 'Ayna Benlik Kuramına', Hal Niedzviecki'nin (2010) 'Dikizleme Günlüğü' eserinde incelediği 'Dikizleme Kültürü ile Kullanımlar Doyumlar' kuramına, Charles Horton Cooley'in 1922 yılında yazmış olduğu, 'İnsan Doğası ve Toplum Düzeni' eserindeki ayna/cam benlik kavramına, Oya Morva'nın (2014) dijital ortamlarda benlik çalışmalarına ve Nilüfer Timisi'nin (2005) 'Sanallığın Gerçekliği' eserine, literatür çalışmaları olarak yer verilmiştir.

Kişi genelde benlik sunumunu, sosyal hayatta kendini ifade ederken göstermekte; kendini tanımlayan veya kendiyi bütünleşen özelliklerini kullanarak kendini anlatmaya

çalışmaktadır. Etkileşim sırasında bireyin kişiliği ile uyumlu tutarlı bazı niteliklere sahip olması beklense de (Goffman, 1967), günümüzde artık başkalarından aldığımız dönütler bizi biz yaptığı gerçeği ile karşı karşıya bırakmaktadır. Cooley'in (1922) deyiimiyle, artık bizim kendimiz hakkındaki gerçek düşüncelerimiz değil, onların bizim hakkımızda hangi fikre sahip olduğunu düşünmemiz daha önemli hale gelmiştir. Burada ilginç olan nokta ise insanların etrafındaki kişilerin sayısı arttıkça, kişinin kendi kişiliği hakkında daha fazla bilgiye sahip olabilmesidir (Faccennini, 2021).

Kaçar'a göre benliğimizin gelişimi, diğer bir ifadeyle kim olduğumuz, doğumdan ölüme kadar süren sosyal iletişim ve etkileşimle şekillenmektedir (2020). Dolayısıyla, bireyin ve toplumların verdiği geri bildirimlerle kimlik anlam kazanır ve öznellik oluşur (Armağan, 2013). Bu anlamda, birey bağımsız ve yalnız değildir ve çevresinden etkilenmektedir (Cooley, 1922). Gündelik hayat içerisinde yer alan birey nasıl ki kendi görüntüsünü ve kendisine olan algıyı yönetme kaygısı taşıyorsa aynı durumun sosyal medyada bunu devam ettirmeye çalışması bugün artık bir sır değildir (Hood, 2019).

Bu eksende kişiler rollerini gündelik hayatta sergilenen yüz yüze etkileşimde olduğu gibi yeni medya araçlarında da sergilemektedirler. Daha açık bir anlatımla ifade edildiğinde, toplum içinde kişiler kendileri olamadıkları ve olmak istedikleri kişilerin rollerini oynamaya çalıştıkları ortaya çıkmaktadır. Niedzwiecki'ye göre günümüzde sosyal ağlarda dolaşan, link veren, yorum yapan, tweet atan, mesaj gönderen, fotoğraf ya da video yükleyen birey, hem bu olayları gözlemleyen bir özne, hem de bu bakışın nesnesi haline gelmiştir (2010). Ona göre bu dijital ağlarda bilmek ve bilinmek giderek önem kazanmıştır. Bu ağlarda kişi imajını ve değerlerini beğenilere göre şekillendirmektedir (Akkaş, 2013; Hood, 2019). Sonuçta da ortaya cilalanmış, kimi zaman abartılmış benlik sunumları çıkmakta, bu vesileyle de kişiler kendine ve diğerlerine ilişkin algı ve izlenimleri yönetmektedirler (Armağan, 2013).

Günümüzde artık bireyler, sosyal medya kendi hayatlarıyla ilgili tüm gelişmeleri paylaşarak, kendi kimliklerini sergileme çabası içine girmişleridir (Akkaş, 2013). Bu ortamlarda kişiler, çevresindeki kişileri inandırmak ve sıradan olmamak için kendilerini bu role fazlasıyla kaptırma eğilimindedirler. Sosyal ağlarda kişi, istediği yaşa, cinsiyete, ırka, eğitim seviyesine ve statüye bürünerek görünür olmakta, bu sayede de bu ağlarda daha fazla tıklanarak daha popüler, daha dikkat çekici ve daha beğenilen bir karakter yaratmaktadır. Adeta kendi benliğini inşa ederek kimliklerinin mimarı olmaktadır (Timisi, 2005). Kişi, sürekli beğeni ve yorum yapan, fotoğraf ve video paylaşan, durum güncellemesi yapmadan hareket edemeyen, yaşadığı çevreyi ve yaşam tarzını göstermeye

alışan, zevklerini beğenilerini ve hayata bakış açısını gösterme çabası içine giren, kısacası hayatında gelişen tüm fragmanları izleyenlerle paylaşma peşindedir (zdemir, 2015). Buradan hareketle, sırf otoritesini yükseltmek için maskeler takmak zorunda kaldığı söylenebilir (Görgü, 2020). Sosyal ortamlarda kişinin anonim olması ve kişinin kendini daha zgr hissetmesi gibi nedenlerle bireyler benlik sunumu konusunda daha farklı ve ısrarcı davranabilmektedir. Anonimlik durumunda, diğer bir ifadeyle kişinin kimliğini belirtmeme durumunda, kişinin hesap verme ve risk alma olasılığı çok azdır (Timisi, 2005).

Günümüz dünyasında ve yaşantımızda giderek daha fazla alanı kaplayan dijital ağlar, bireylerin benlik ve kimlik oluşumunda çok önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Öyleki bu ağlarda, kişi sanal ortama girdiği anda kimlik inşasını oluşurmaya başlar (Hood, 2019). Kişiler arası etkileşimde zaman ve mekân boyutunun ortadan kalktığı bu ortamlarda, bireyler kültürel ve toplumsal aidiyetleri yerine kendi kimliklerini ve statülerini saklayabildikleri bu ortamlarda dijital kimlikleriyle var olmaya başlamışlardır (Armağan, 2013). Kişiler dijital ağlardaki bu anonim ortamlarda, istedikleri gibi benlik sunumlarını oluştururken, anonim olmayan ve etkileşim gerektiren özellikle yüz yüze ortamlarda bu özgürlük ortamını bulamamaktadır (zdemir, 2015). Oysaki bu ağlarda paylaşımların sadece gerçekten tanınan kişilerle değil, tanınmayan kişilerle de paylaşıldığını unutmamak gerekmektedir. Bu nedenle de bu tür ortamlarda bireyler daha dikkatli davranmak zorundadırlar (Niedzviecki, 2010).

Tüm bu bilgiler cevaplanması gereken soruları da beraberinde getirmektedir. Bunlardan birincisi, ‘Kişi neden kendi resmini ya da videosunu bu dijital mecralarda paylaşma gereği duymaktadır?’ Ve ikinci soru ise ‘Bu insanlar neden bu ağlarda kendilerini sergileme çabası içindeler? Bunun ıkış kaynağını binlerce yıl önce insanların kendi ya da başkalarının portrelerini, heykellerini mağara duvarlarına resmetmek düşüncesinin bir uzantısı olarak düşünülebilir. Burada birey ‘ben buradayım, iyi görünüyorum’ mesajı vererek, ego ve kendini beğenme duygularının bu ortamlarda ön planda olduğunu göstermeye çalışmaktadır. Tam da bu noktada bu ağların kullanıcılar için avantajlarına değinmek faydalı olacaktır. Gao ve Bai’ye (2021) göre sosyal medya, tüm dünyadaki insanların birbirleriyle etkileşim kurmasını sağlayarak kişilerin davranışlarını değiştirmekte, kişilerin haz duygularını okşamakta, her türlü bilgiye ulaşabilmekte, kendilerini özgürce ifade etmekte, aidiyet duygusu yaşamakta ve kimlik oluşurmalarına katkı sağlayarak öz güvenlerini yükseltmektedir. Kullanıcıların bu ağlarda bulunma nedenlerine noktayı koyan açıklama ise ‘Dikizleme Günlüğü’ (The Peep

Diaries) kitabının yazarı Niedzwiecki (2010) tarafından verilmektedir. Ona göre, insanlar neden burada? Sorusuna verilecek cevap, dikkat çekmekten daha derindir. Niedzwiecki'ye göre, Toplum bürokratik bir yapıya dönüşmesinden dolayı, toplum tatmin olmamakta bu vesileyle de bireyler ihtiyaçlarını karşılayacağı mecralara yönelmektedir (2010).

Akla gelen diğer soru ise, insanlar onu gözlemleyen çevresindeki insanların izlenimlerini kontrol etmek ve kendi benliğinin savunması için neden çaba sarf ettiğidir? Ya da diğer bir deyişle, başkaları için kişi kendi kimliğinin inşası için neden birey gayret göstermektedir? Sosyal medyada yapılan fotoğraf ve resim paylaşımlarının sebebi konusunda çeşitli görüşler ve araştırmalar ortaya konmasına ilaveten, Chan ve Tsang, öğrencilere yönelik yaptığı araştırmada, kendini gösterme davranışının daha çok kendini beğenme ve narsisizm duygularıyla ilişkili olduğu fikrine varmışlardır (2014). Hood (2019) ise bu durumu, bireylerin sosyal ağlarda mükemmel insanı oynamayı sevdiğini dile getirmiştir. Çünkü Hood'a (2019) göre bireyler, kendisinin daha genç, daha zengin, daha özgür, daha farklı olduğunu göstermeyi her daim arzulamakta ve bunu göstermekten haz almaktadırlar. Özdemir'e (2015) göre ise, bu sosyal paylaşım ağlarının çekici olmasının temel nedeni aslında isteklerimizi ve düşüncelerimizi rahatça ifade edebileceğimiz, uzak, dokunulmaz ve kurgusal bir yer olmasından kaynaklanmaktadır.

Luthans'a (2001) göre ise bu ağlarda olmanın bireye sosyal psikoloji yönünden birçok yararı vardır. Kişi bu sayede;

- İç dengesini yakalayabilmekte,
- Kendisi ile algı, tutum ve davranışlarını düzenleyebilmekte,
- Öz saygı, öz güvenini sağlayarak kendi iç tutarlılığını sağlamlaştırabilmekte,
- Aldığı dönütlerle duygusal boşluğunu ortadan kaldırabilmekte,
- Sevgi ve saygı kazanarak iç çatışmalarına son verebilmekte,
- İstek ve geçici dürtülerini tatmin edebilmekte,
- Savunma mekanizmasını hareket ettirerek kendi egosunu onarma fırsatı yakalayabilmekte,
- Daha fazla kişiye ulaşabilmekte,
- Korkularını ve güvensizliklerini yatıştırabilmektedir.

Ancak, insanların ihtiyaçlarını karşılamak için ortaya çıkan bir gelişme olsa da, sosyal medya ve sosyal ağlar belli bir süre sonra bazı olumsuz sonuçlar da doğurabilmektedir (Gao ve Bai 2021):

- Kullanıcılar grup içinde diğer insanlardan etkilenererek aşırı tepkiler verebilmektedir.
- Kullanıcılar kendilerine yabancılaşmaktadır
- Kullanıcılar geek olmayan bilgilere maruz kalmaktadır.
- Kullanıcılar sosyal medya yeteri kadar bildirim, takdir ve etkileşim almadıklarında mutsuz olmaktadır.
- Kullanıcılarda bağımlılık yaratmakta ve kişiler zamanlarını yönetmeleri zorlaşmaktadır.
- Kullanıcılarda sağlık sıkıntıları yaratmaktadır.
- Kullanıcıların sürekli takip edilen kurbanlar haline dönüşmesine neden olmaktadır.
- Kullanıcıların günlük hayattan kopmalarına diğer insanlarla olan etkileşimlerinin bozulmasına neden olmaktadır.
- Kullanıcıların düşünme yetilerini kaybetmelerine neden olmaktadır.
- Kullanıcıların değişen durumlara karşı harekete geçmelerini engellemektedir.

Erving Goffman ve Benlik

Araştırmanın başında da belirtildiği üzere, bu çalışmanın amaçlarının bir tanesi de 1922-1982 yılları arasında yaşamış, modern sosyolojisinin gelişiminde önemli bir rol oynayan önemli bir Kanadalı-Amerikalı sosyolog olan Erving Goffman'ın Dramaturjik Yaklaşımını ele alarak dijital ağlarda öğretmenlerin etkileşimleri arasındaki düzeni incelemektir. Bu kapsamda da toplumun yoğun olarak kullandığı sosyal medyada benliklerin nasıl inşa edildiği saptanmaya çalışılmıştır.

Literatürde benlik ve kimlik konularına birçok ampirik ve kuramsal çalışma yapılmasına rağmen, çoğu araştırmanın referans noktası Goffman ve yaptığı çalışmalardır (Armağan, 2013). Goffman'ın dramaturji yaklaşımı dışında, günlük yaşam sosyolojisi, damgalama, etkileşim ritüelleri, benliğin sosyal inşası, oyun teorisi, toplam kurumlar, halka açık yerler, kumar, stratejik etkileşim, rol mesafesi, deneyimin sosyal

organizasyonu inceleyen çerçeve analizi, toplumsal cinsiyet sunumları ve dil gibi sosyal etkileşime farklı yaklaşımlar getiren toplam 48 eseri vardır (Persson, 2021). Dramaturjik yaklaşım ilk defa Goffman tarafından öne sürülmemiş, Victor Turner ve Kennet Burke kendisinden önce bu konuyu dile getirmiştir ancak bu yaklaşımı davranışlarla ilişkilendiren ve kuram geliştiren kişi Goffman olmuştur (Morva, 2014).

Sembolik etkileşimciler arasında yer alan Goffman, sosyal oluşumların ve düzenin, toplumsal ilişkilerle oluştuğunu iddia etmektedir (Soncu, 2012). Her ne kadar yazılarında nadiren referans olarak gösterse de Goffman bu teorisini oluştururken Amerikan sosyal psikolog George Herbert Mead'ın sembolik etkileşimcilik ve sosyal davranışçılık kuramlarından etkilenmiş ve düşüncelerini gündelik hayata uyarlayarak kavramlaştırmaya çalışmıştır (Persson, 2021). Goffman'ın teorisine göre bireyler tıpkı bir tiyatro sahnesindeymiş gibi günlük hayatlarında rol yapmaktadırlar. Bir kişi evde baba ve eş rolünü oynarken çocuk da çocuk rolünü oynamaktadır. Kişi farklı zamanlarda ve farklı mekânlarda bağımsız roller üstlenmekte ve o rolün gerektirdiği rolü oynamaktadır (Layder, 2006). Goffman bu suretle, bireyin diğer insanlarla etkileşimde bulunduğu kendisini ele alışını, kendisini sunuşunu ve bu kapsamda da ürettiği stratejileri benlik kavramıyla ifade etmektedir (Bayad, 2016).

Goffman'ın benlik sunumu araştırmasındaki amacı, bireyden hareketle toplumu anlamaya çalışmaktır (Lumen, 2020). Goffman çalışmalarının çerçevesini her ne kadar yüz yüze iletişim eksenli olarak çizmiş olsa da ortaya koymuş olduğu teori, günümüz çevrim içi sosyal medya araçları, bu teorinin sadece gerçek hayatla ilişkili olmadığını, dijital platformlarda da olduğunu göstermektedir. Görüldüğü üzere, Dramaturjik eylem kuramının en önemli özelliği bireyin günlük hayatta sergilemiş olduğu davranışları kendisinin istemiş olduğu forma nasıl dönüştürdüğü ve karşısındaki kişilere sunuş şeklidir (Goffman, 1959).

Dünyadaki insanların bir sahnede olduğu ve kişilerin burada oyuncu olduğu fikri aslında çok eski zamanlardan beri dile getirilse de bu konuda ayrıntılı araştırma yaparak, mikro ölçekte inceleyen ilk kişi Goffman olmuştur (Persson, 2021; Tam, 2015). Goffman bu süreçte, bireylerin etrafındaki kişilere karşı izlenim yaratma amacıyla davranış sergilediklerini iddia etmekten de geri durmamıştır. Etraftaki kişilerin beğenisini kazanma, takdir edilme, onaylanma bu sayede de olumlu izlenimler edinme, kimlik gelişiminin ve sürekliliği için önemli bir unsurdur (Armağan, 2013). Çünkü alınan dönütlerdeki onaylar ve doğrulamalar bireylerin öz saygılarını ve özgüvenlerini

güçlendirmektedir. Çünkü benlik çevresel faktörlere ve oradaki deneyimlerine göre şekil alan dinamik bir oluşumdur (Hood, 2019)

Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu

Erving Goffman'ın 1959 yılında yazmış olduğu 'Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu' (The Presentation of Self in Everyday Life) kitabında Goffman, performanslar, takım, bölgesel davranışlar, uyumsuz roller, karakter iletişimi, izlenimi yönetme sanatı başlıklarında, görüntü ve gerçekliğinin farkını tiyatro metaforlarıyla açıklamaya çalışmıştır. Goffman'a göre dünya bir tiyatro sahnesidir ve her bir birey, bireysel veya grup olarak, kasıtlı ve stratejik olarak, sözlü ve sözlü olmayan iletişim yoluyla bu dünyada birer aktördür (1959).

Ona göre, bir kişinin kendi izlenimini oluşturduğu iki gösterge vardır. Bunlardan bir tanesi kişinin karşı tarafa verdiği izlenimken, diğeri kişinin etrafına yaydığı izlenimdir (1959). Kişinin vermek istediği mesaj iletişimi gerektiren semboller yoluyla ya da kandırma yoluyla yapmış olduğu rolleri içerir. Kişiler de önceki deneyimlerine dayalı olarak o anda ve sonrasında kişinin nasıl bir davranış sergileyebileceği konusunda tahmin yürütebilmektedirler. Kişiler kendisi için önemli olan hususlara ilişkin geçici davranışlar gösterebilir. Burada verilmek istenen mesaj, kişinin olduğundan daha mükemmel olduğunu göstermektir.

Başkaları tarafından izlendiğinin farkında olan birey, olmak istediği insanı davranışlarıyla başkalarına sunma eğilimindedir (Goffman, 1959). Birey bu davranışları kimi zaman kontrol eder, kimi zaman bastırır, kimi zaman ise gizler. Kişinin gerçek davranışları, hisleri ve inançları istemsizce ya da isteyerek göstermiş olduğu davranışlar ile anlaşılabilir. Goffman (1959) bu davranışı kişinin kendini koruyucu davranışları olarak nitelendirmektedir. Diğer bir deyişle, kişi başkalarıyla etkileşim kurduğunda gerçek davranışlarını değiştirerek sosyal statüsünün gerektirdiği ya da karşı tarafın istediği izlenimi sergileme gayretindedir. Kim olduğumuzu etrafımızdaki kişilerin belirliyor olması ve etkileşimin davranışlarımızı şekillendiriyor olması, ünlü Amerikan girişimci Jim Rohn'un 'En çok zaman geçirdiğiniz beş kişinin ortalamasıdır.' Sözüünü akla getirmektedir. Nitekim, bu davranışlar kimi zaman bilinçli yapılırken, kimi zaman da farkında varılmadan yapılmaktadır. Örneğin evli çiftlerin birbirlerinin sırlarını saklamaları, kötü ya da pahalı alışkanlıklarına tahammül etmeleri, arkadaşlarıyla ve

akrabalarıyla olan ilişkilerini ortaklaşa yönetmeleri, beklenen bir davranıştır ve çiftler ona uygun hareket ederler. İşyerinde de durum aynıdır ve davranışlar benzer şekilde kontrol edilir (Goffman, 1959).

Bir kişi girmiş olduğu ortamlarda görüntüsüyle kendi sosyo-ekonomik durumu, yeterliği, güvenilirliği ve davranışları hakkında ipucu vermektedir (Goffman, 1959). Goffman bir kişiye gelen telefon aramalarının sayısının dahi o kişinin popülaritesi hakkında bilgi verebileceğini ifade etmiştir. Kişi kendisine gelen telefonların sayısının artmasını sağlayarak da bilinçli olarak da popülarlığını ortamdaki diğer kişilere göstermek için de yapabilmektedir. ‘Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu’ kitabında Goffman’ın verdiği şu örnek aslında günümüz sosyal medyasında görünürde gördüğümüz kişilerin sahne arkasında nasıl olduğu hakkında ipucu vermektedir (1959):

Vogue dergisinin modellerinden biri de giyimi, duruşu ve yüz ifadesiyle elinde duran kitabı anlayan kültürlü bir kişi görüntüsünü verebilir; ama kendilerini böyle uygun şekilde ifade etmekle uğraşanların okumaya pek az zamanı kalacaktır (Goffman, 1959, 21).

Tam da bu noktada sosyal normların davranışı nasıl etkilediğinden bahsetmek faydalı olacaktır. Goffman’a (1959) göre, kişi yalnızken veya sosyal ortamlardayken farklı davranışlar gösterme eğilimindedir. Toplumda uyulması gereken bazı değerler ve diğer insanlara göstermek zorunda olduğu herkes tarafından benimsenmiş ahlaki davranışlar vardır. Kişilerin de toplumda buna uygun hareket etmesi beklenir. Burada kişinin gerçek davranışını göstermesinden çok toplumun kurallarına ve düzenine uygun davranışı sergilemesi vurgulanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, kişiden toplumda uyulması gereken bazı değerlere ve göstermek zorunda olduğu ahlaki davranışlara uygun hareket etmesi beklenmektedir. Burada, bireyin karşısındaki kişinin davranışlarını kabul etmesi ve onun yansıttığı benlik sunumunu kabul etmesi beklenir (Goffman, 1967). Bu nedenle, pek çok kişi kendisinden beklenen ideal davranışları sergilemektedir. Sosyal ortama yeni giren kişi o ortamdaki sosyal normlara ve standartlara uyması beklenir. Burada kişinin olduğundan daha farklı davranması, kişinin kendine de yabancılaşabildiğini ve zaman zaman da kendisini de kandırabileceğini göstermektedir. Bu durumu örneklerle ifade eden Goffman, zenginlere saygı duyan bir toplumda kişi lüks arabasıyla ön plana çıkarken, fakir bireyler, toplumun beklentisi üzerine yaşamış oldukları mücadelelerle gündeme geldiğini dile getirmiştir. Goffman, sanatçıların genel davranışlarının gereği olarak toplumdan kendilerini soyutlama gayreti içerisine girmelerini buna bağlamaktadır. Benzer şekilde suçlular, dolandırıcılar ve yalancılar da kendilerini olduklarından farklı

gösterme eğilimindedir. Bir dilencinin kendisini olduğundan daha fakir gösterme çabası, bir ev hanımının misafirlerini ağırlarken vermiş olduğu yemeğin olduğundan daha kaliteli olduğunu gösterme çabası, bir doktorun hatasını kapatmaya çalışması, bir kadının daha iyi gözükme için makyaj yapması, kişinin saçlarındaki beyazları kapatmak için saçını boyatması, bir kişinin yaşını olduğundan daha büyük ya da daha küçük ve genç göstermeye çalışması, gerçeğin üstünün örtülmesini sağlayan ideal olan davranışın yansımalarına örnek olarak gösterilebilir. Bu durum, tiyatro oyunlarındaki aktör ve aktrislerin gerçekleştirmiş oldukları yapay davranışlara ve sahnedeki rollerine benzetilebilir (Goffman, 1959).

Goffman'a (1959) göre performans, kişinin belli bir durumda başka bir kişiyi etkilemek için yapmış olduğu eylemdir. Kişi kendi menfaatleri için başkalarını kandırma peşindedir ve kişi işlevsel ya da faydacı tutum takınarak davranışlarını sergileme eğilimindedir. Üst düzeydeki kişilere yönelik yapılan saygı gösterileri buna örnek gösterilebilir. Burada sahne, ortam, aksesuar ve dekor önemli araçlardır. Kişi bu değişkenlere bağlı olarak davranışları düzenler. Kişinin statüsü, yaşı, cinsiyeti, ırkı, boyu, duruşu, konuşması, mimikleri, tavrı ve beden dili kişinin görünen tarafını temsil ederken davranışları ve söylemleri bu gerçekliğin arka planını oluşturur. Burada belirtilmesi gereken nokta ise, gerçek, samimi dürüst davranışlarla yapay davranışların birbirinden kolaylıkla ayırt edilebilir olmasıdır. Yapay davranışlar fabrikada birleştirilmiş parçalar kadar net ayırt edilebilir. Bir kişinin iyi bir oyuncu olması için yeteneğinin, uzun bir eğitim sürecinin ve psikolojik kapasitesinin yeterli olması gerekir. Ancak unutulmamalıdır ki bir kişi, bir metni kolayca ezberleyip sahnede güzel bir konuşma yapıp gerçekçi bir davranış izlenimi de verebilmektedir.

Goffman kişinin her zaman davranışlarını karşısındaki kişi ya da kişilere göre manipüle etmediğini bazen de bu davranışların, fikirlerin ve hislerin samimi olabileceğinin de altını çizmiştir (1959). Bu durum olması düşünülen iyimser bir yaklaşımdır. Çünkü toplum bu şekilde çalışmamaktadır. Kişi geçici olarak da olsa kendi hislerini saklayarak toplumda kabul edilen davranışları sergiler. Bu toplumdaki iş bölümünü temsil etmektedir. Goffman burada iletişimde ekip olmanın ve takım oluşturmanın önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bir iş yerinde normalde patronla çalışan arasında ortamda sadece iki kişi varken samimi bir ilişki ve dostluk varken, ortama yeni ve farklı birileri girdiğinde çalışanın patrona olan saygısını ve mesafesini göstermeye çalışması, olması gereken doğal bir yaklaşımdır. Ona göre bu, takım ve ekip olmanın bir gereğidir. Bir kişi yalnızken ya da bir kişiyle yalnız olduğunda farklı davranırken, ortama

başkaları girdiğinde farklı davranması bu etkileşimin bir sonucudur. Takımdaki kişiler dinleyiciler, anne baba, bir firmadaki satış temsilcileri olabilir. Bu kişiler genelde aynı fikre sahip kişilerden oluşur. Örneğin, evdeki anne ve baba evde uyulması gerek kuralları ortaya koyarken aynı fikirde olmaları beklenir. Bu sayede gösterinin amacına ve hedeflerine uygun şekilde istenildiği şekilde devam etmesi sağlanır (Goffman, 1959).

Layder'e (2006) göre Goffman, gündelik hayatı tiyatroya benzettiğinden dolayı açıklamalarında ona ait terimler olan aktör, seyirci, dekor, izleyici, performans, sahne önü, sahne arkası, performans, rol, takım oyunu gibi ifadeleri kullanmayı tercih etmektedir. Kişi tiyatro sahnesine çıkar gibi rolüne hazırlanır, ona göre makyajını yapar, kıyafetlerini giyer ve rolün gereğini sahnede icra ederse, gündelik hayatta da bu performansını farklı şekillerde gerçekleştirmeye çalışır (Lumen, 2020). Kişi, sahnede önceden yazılmış metinlere göre davranışlarını sergilerken, günlük hayatta etkileşim içerisinde oldukları kişilere göre ve bilinçaltındaki deneyimlerine göre rollerini oynarlar. Kişi kimi zaman geçmiş hayatlarındaki rollerine uymayan davranış sergilerler kimi zaman da geçmişteki hatalarını gizlemeye çalışırlar. Kişi sahne önünde kendisinden isteneni ve bekleneni oynarken, sahne arkasında gerçek yüzünü saklayan davranışlarda bulunur. Burada kişiden beklenen davranış, kendi gerçek duygularını ve hislerini bastırarak diğer kişilerin de kabul edilebilir bulacağı bir görüntü sağlamaya çalışmaktır (Goffman, 1959). Goffman bu durumu, samimi bir arkadaş grubunda kişinin ön sahnede oldukça samimi ve içten gözükmesine rağmen arka sahnede o kişiler hakkında olumsuz konuşmasıyla örneklendirmektedir. Çünkü Goffman'a göre, burada kişinin vermek istediği görüntü, onun olduğunu iddia ettiği şeye sıkı sıkıya bağlı kalmasını ve diğer bütün rolleri ve performansları bir kenara bırakmasını gerektirmektedir. Hatta, aktörler o andaki rolüne odaklanarak en iyi performanslarını göstermeye çalışabilmektedirler (Ritzer ve Stepnisky, 2014). Burada Goffman, 'Performans' kavramını belli bir durumda belli bir kişinin diğer kişileri etkilemeye yönelik tüm davranışları şeklinde tanımlamaktadır (1959).

Goffman'ın teorisine göre kişi yapmış olduğu rolü canlandırırken karşısındaki kişilerden de o role inanmalarını beklemektedir. Bazen bu etkileşim, sadece bireyler arasında değil de o gruptaki kişilerden de etkilenmektedir (Hood, 2019). Kısacası Goffman (1959), bu şekilde bir kişinin kendini ve eylemlerini çevresindeki kişilere nasıl sunduğu, çevresindeki kişilerin kendisi hakkında oluşturduğu izlenimi nasıl yönlendirdiği ve denetlediği, onların karşısında rollerini oynarken neler yaptığı veya yapmadığı üzerinde durmaya çalışmaktadır. Örneğin Goffman ((1967), 'Etkileşim Ritüelleri: Yüz

Yüze Davranış Üzerine Denemeler’ eserinde, davranışı belirleyen bazı kuralların olduğunu bunun da kişiye yükümlülük getirdiğini ve karşı taraftaki kişide ise bir beklenti yarattığını savunmuştur. Bu bağlamda kişi sorumluluklarını yerine getiremediğinde benlik sunumunu yerine getirmemiş olacaktır. Yine aynı eserde Goffman (1967), simetrik ve asimetrik davranış kurallarından bahsetmektedir. Ona göre, simetrik davranış kuralları genel davranış kurallarıdır ve genelde aynı statüdeki kişiler arasındaki eylemlerken, asimetrik kurallar altın üste yönelik yapmış olduğu davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bu minvalde hırsızlık yapmamak genel bir davranış kuralı olarak simetrik kural iken, öğrencinin öğretmene yönelik davranışları asimetrik kurallara örnek olarak verilebilir. Goffman’ın 1955 yılında yazmış olduğu ve sosyal etkileşimi analiz ettiği ‘Yüz Çalışması’ (On Face Work) makalesinde, bireyler izleyenlerin gözünden imajlarını korumak için tiyatro sahnesindeki aktörler gibi davrandıklarını bu nedenle sosyal ilişkilerinde maske kullandıklarını ifade etmiştir. Toplumsal normlara uygun olumlu davranışlara Goffman (1955) ‘doğru yüz’ (right face) terimini kullanırken, toplumsal normlara uymayan olumsuz davranışlara ise ‘yanlış yüz’ (wrong face) terimini kullanmıştır. Burada, takdir edilme, onaylanma ve kabul görme olumlu tepkilerdir. Örnek vermek gerekirse; bir kişi hakkınızda olumsuz bir söylemde bulunulması ‘yanlış yüz’ iken, bu algıyı yıkmak ve olumlu hale getirmek için söylenen ifadeler ‘doğru yüz’ olarak nitelendirilir. Bu olumlu söylemler Goffman’a (1955) göre sosyal ilişkilerde genelde özür dileme ve açıklama şeklinde gerçekleşir. Kişinin buradaki amacı başkalarına, yani izleyicilere belirli izlenimlerini göstermeye ve sürdürmeye çalışmaktadır.

Dramaturji teorisine göre, birden fazla oyuncunun yer aldığı rollerde kişi davranışlarında değişiklik gösterebilmektedir. Farklı durumlarda ve farklı kişilerle girilen etkileşimde farklı davranışların oluşması Goffman’a göre mümkündür. Aktörün toplumsal statüsü de davranışlarını belirleyebilmektedir (Akkaş, 2013). Yüksek statüde olan bir kişiyle düşük statüde olan bir kişi aynı davranışları sergilememektedir. Burada yapılmaya çalışılan rolde önemli olan, kişinin toplum içerisindeki saygınlığını koruma ve hatta yükseltme eylemi ve gayreti içerisinde olmasıdır. Bu kapsamda, yüz yüze iletişimde kişinin kendisinin ve etrafındaki kişilere yansıtmak istediği olumlu imajı koruması beklenir.

Goffman tüm bu çıkarımlarını izlenim yöntemiyle ortaya koyma çalışmıştır. İnsanlar sosyal ortamlarda birbirlerini gözlemlendiklerini bildiklerinde ona göre hareket ederler. Ona göre birbirlerini selamlarlar, jest ve mimiklerini kullanırlar, ses tonlarını değiştirirler ya da birbirleri arasında mesafe koyma gereği duyarlar (Goffman, 1971).

Çünkü kişinin kendisini ifade ederken vermek istediği izlenim ile yaymış olduğu izlenim birbirinden farklı olabilmektedir (Goffman, 1959). Goffman'ın burada üstünde durmak istediği konu, davranışın normalde o eylem yoluyla iletmeye çalışılan görüntüden daha farklı nedenlerle gerçekleştirilmiş olmasıdır. Hood (2019) da bu savı destekleyerek, bireyin seçimlerinin çevresine ve diğerlerine göre şekil aldığını, bu bağlamda da çevre onayladığı takdirde davranışın devam ettiğini, onaylamaz ise söndüğünü ifade etmiştir.

Tüm bu bilgiler ışığında Erving Goffman'ın Dramaturjik Eylem Teorisine göre ortaya çıkan bulgular şu şekilde özetlenebilir (1959):

- Hayat bir tiyatro sahnesidir. Ve kişi o role göre gerekli rolü oynamakta ve ona göre maske takmaktadır.
- Goffman bireyin davranışlarını tiyatro sahnesindeki yer alan, aktör, performans, sahne, kostüm, maske, sahne önü, sahne arkası gibi metaforlarla anlatmaktadır.
- Sahne önü ve sahne arkası arasında bireyin davranışlarında ve benlik sunumlarında farklılıklar vardır.
- Uygulanan performanslar toplumun anlayışına ve beklentilerine uygun olması gerekir.
- Gerçek kimlik ile gösterilmeye çalışılan kimlikler farklılık arz etmektedir. Kişiler kendilerini daha farklı gösterme eğilimindedirler.
- Birey kendisi hakkında izlenimleri manipüle etmek için bazı kusurları gizleyebilmektedir.
- Kişilerin kim olduklarından çok nasıl göründükleri önemlidir.
- Kişiler oldukları kişiyi değil olmak istedikleri kişileri oynamaya eğilimindedir.
- Gündelik hayat içerisinde bireyler birbirlerinin eylemlerinden etkilenmektedir.

Bu dijital ortamlarda oluşturulan kimliklerini sunan bireyler, kendine ilişkin izlenimlerini yönetirken Goffman'ın da ifade ettiği gibi tiyatral teknik ve taktikler kullanmaktadırlar (Armağan, 2013). Bu tiyatral benlik sunumlarının başında da izleyenlerin ilgisini özellikle çekebileceğini düşündüğü fotoğrafları ve videoları paylaşımları ve içeriklerin beğenilebilir olmasına özen göstermeleri gelmektedir (Özdemir, 2015).

Takipçi Sayısının Sosyal Ağ Kullanıcısının Kimliğine Etkisi

Takipçi sayıları kişilerin sosyal ağlardaki konumunu belirlenmesi ve kişilik özellikleri hakkında bize bilgi vermesi açısından önemli bir bulgudur. Bu konuda, Shafiq, Ilyas, Alex ve Radha (2013), yaptıkları bir araştırma sonucu Kullanıcı Merkezli Etki (Longitudinal User Centered Influence- LUCI) adı altında bir model geliştirmişlerdir. Bu modelin amacı, kişilerin sosyal ağlardaki etkinliklerine ve takipçi sayılarına göre kimlik özelliklerini ortaya çıkarmaktır. Buna göre, sosyal ağlarda yer alan kişilerin kimlik özellikler incelediklerinde 4 farklı benlik sunumu ortaya çıkmaktadır. Bu kimlik sunumları 4 maddede ele alınmıştır (Shafiq, Ilyas, Alex ve Radha, 2013);

- Dışa Dönük Liderler (extrovert leaders),
- İçe Dönük Liderler (introvert leaders),
- Takipçiler (followers),
- Tarafsızlardır (neutrals)

Dışa Dönük Liderler. Dışa dönük liderler, çok fazla paylaşım yapan, insanlarla etkileşim kuran mesaj atan, yorum yazan ve çok uzun süre bu ağlarda durmayı seven kişilerdir. Bu kişiler dışardan gelen paylaşımları beğenmek ve yorum yapmak yerine, kendileri paylaşım yapmayı tercih etmektedirler. Bu kişiler sosyal ağlardaki gruplarda en fazla takipçi sayısına sahip kişilerdir. Bu vesileyle, bu kişilerin bulundukları gruba aidiyetleri çok fazladır.

İçe Dönük Liderler. İçe dönük liderler, çok fazla paylaşım yapmak yerine dışardan gelen paylaşımlara tepki veren kişilerdir. İkinci en çok takipçi sayısına sahip kişiler bu kullanıcılarıdır. Bu kişiler daha çok dışa dönük liderlerle etkileşimde halinde olmayı tercih etmektedir. Bu kişilerin gruba aidiyetleri dışa dönük liderler gibi çok fazladır.

Takipçiler. Takipçiler, çok az paylaşım yapan, sadece çevresindeki kişilerden etkilenen, arkadaşlarıyla etkileşimde bulundukları sürece etkileşime girme eğiliminde olan kişilerdir. Takipçi sayıları az olmasına rağmen, sosyal ağlardaki en geniş grubu bu kullanıcılar oluşturmaktadır.

Tarafsızlar. Herhangi bir paylaşım yapmayan, yapılan paylaşımlara ise sessiz kalan kişilerdir. Bu kişilerin takipçi sayısı çok fazla olmakla birlikte sosyal ağlarda bu kişilerin arkadaşları genelde takipçiler ve tarafsızlardır.

Çevrim içi Disinhibisyon Etkisi

Günümüzde, dijitalleşme yüz yüze iletişimin etkisini azalmasına neden olmaktadır (Gedikoğlu ve Atalay, 2021). Normalde insanların gerçek hayatta yapmadıkları ve yapamayacakları davranışları sosyal medyada yaptıklarını görülmektedir. Bazı davranışlar ılımlı ve toplum tarafından kabul edilebilirken, bazıları ise agresif ve itici bulunabilir. Örneğin, kişiler kimi zaman sıra dışı şekilde daha cömert, daha kibar ve daha yardımsever olurlarken, kimi zaman da olduklarından daha sert, daha kaba, daha sinirli ve daha tehditkâr olabilmektedirler. Suler (2004), kişilerin bu mecralarda daha rahat davranmalarının yanında düşüncelerini ve içerisinde barındırdıkları hislerini, korkularını ve isteklerini daha açıklıkla ifade etmeleri durumunu ‘Çevrim içi Disinhibisyon Etkisi’ olarak tanımlamıştır. Kişi kimi zaman zaman bu ağlarda daha tutucu, kimi zamansa daha saldırgan olabilmektedir. Suler çevrim içi disinhibisyon etkisi olarak tanımladığı bu davranışın nedenlerini 6 maddede incelemiştir (2014):

Dissosiyatif Anonimlik. Bu durum kişinin kimliğinin gizli olduğunu düşünmesidir. Kişinin kullanıcı adı ve e-posta adresi kimi zaman görünür olsa da bu kişiler anonim kimlik taşıdıklarını düşünerek hareket ederler. Kimliği gizli olan kişi kendisini daha özgür ve daha bağımsız hisseder ve sonuçta da kişinin buna uygun davranışlar göstermesine neden olur. Kişi herhangi bir sorunla ya da tehditle karşılaştığı takdirde de ‘o ben değilim’ diyebilme hakkını elinde tutabilmektedir.

Görünmezlik. Kişinin sosyal medya görünmediğini düşünmesi, alabileceği tepkileri önemsememesine neden olur. Bu nedenle de bu mecralarda daha sert bir üslup kullanmaktan çekinmez. Bu durum anonim kimlik kavramından biraz daha farklıdır. Özellikle e-posta, sohbet, blog kullanımı ve mesajlaşma gibi metin tabanlı uygulamalarda kişiler birbirlerini tanısa da birbirlerini görememektedir. Kimliği belli olsa da kişiler görünmedikleri için bu ağlarda daha cesur davranabilmektedir.

Eş zamansızlık. Sosyal medyada yapılan eylemler anlık ve canlı değildir. Kimi zaman da dakikalar, saatler hatta haftalar ve aylar sonra etkisini gösterebilir. Bu süre paylaşım yapan kişinin o ortamdan kaçması için yeterli bir zaman tanır.

Tekbenci İntrojeksiyon. Sosyal ağlarda iletişim çoğu zaman metin üzerinden ilerlediğinden, kişi o anki psikolojisine göre yazılan metni ya da mesajı anlamlandırmaya çalışır. O yüzden kişi yapılan paylaşımı kendi kendisiyle konuşuyormuş ve kendisine yönelik yazılmış bir mesaj olduğu hissine kapılabilir. Bu durumda okuyucu, yazarın sesini hatta yüzünü dahi hayal edebilir. Bu, kendi kendisiyle konuşuyormuş hissi, kişiye rahatlık sağlar ve düşüncelerini daha rahat ifade etmesine neden olur.

Dissosiyatif İmgelem. Sosyal ağlarda yaratılan hayali karakterler ve hayali ortamlar, kişinin çoğu zaman farkında olmadan gerçek dünyadan uzaklaşıp hayatın istek ve sorumluklarından uzaklaşabilmesini sağlar. Diğer bir ifadeyle, bireyler sosyal medyayı gerçek olmayan bir oyun alanına gibi algıladıkları için bu alanda gerçek hayattaki kurallara uymak zorunda olmadıklarını düşünürler.

Statü ve Otoritenin Zayıflaması. Kişiler sosyal medyada kuralların ve otoritenin olmadığını düşündükleri için düşüncelerini açıklamaktan çekinmezler. Bu ağlarda herkes eşit ve herkes birbirleriyle aynı seviyededir. Bu ağlardaki kişilerin zenginlikleri, ünleri, statüleri, cinsiyetleri ve ırkları bir üstünlük kriteri olarak düşünülemez. Kişiler arası hiyerarşinin söz konusu olamaması, bu mecralardaki riski minimize etmektedir.

Suler'in ortaya koymuş olduğu bu maddeler tek tek kişileri etkileyebildiği gibi, birbirlerini de tetikleyebilmektedir (2004). Buradaki maddeler dışında çevrim içi ortamlarda farklı benlik sunumlarının olmasında bireysel farklılıkların da önemli bir rolü vardır. Kişinin yaşadığı duygular, ihtiyaçlar ve dürtü seviyesi eğilimlerinde farklılık göstermesine neden olmaktadır. Bu şekilde, bireyler yüz yüze söyleyemediği ya da yapamadığı eylemleri sosyal medyada daha kolay ifade edebilmektedirler (Gedikoğlu ve Atalay, 2021). Nitekim, internette merkezi bir kontrolün olmaması, kullanıcıların kendilerini yenilikçi, bağımsız, öncü, aykırı ve açık fikirli olarak gösterme çabasına girmesine neden olabilmektedir (Suler, 2004).

Bu bölümde son olarak durulacak nokta ise benlik sunumları için geliştirilmiş çeşitli taktiklerdir. Bu taktikler ve eylemlerden bazıları genel olarak; kendini sevdirmek, değer görme, kendini tanıtmak, özür dileme, masum görünme, alçak gönüllü davranma, eleştirileri kabullenmeme, örnek olma, kendini övmek, rol yapma, yeteneklerini gösterme, yardım isteme, söylemleri meşrulaştırma, görüş birliği sağlama, prestij sağlama, statü gösterme, çekicilik, sempatiklik, dürüstlük, girişkenlik, dikkat çekme, otoriteye ya da çevresindeki kişiler engel olma, korkutma, gözdağı verme, saldırganlık ve yıldırma olarak sıralanabilir (Armağan, 2013). Bireyler bu yöntemleri kullanarak kendine yönelik izlenimleri yönetebilmekte ve kendi kimliğini oluşturabilmektedir. Örneklerde de

görüldüğü gibi bu eylemlerin bazıları olumlu eylemler iken bazıları ise olumsuz davranışlardır. Kişi bu sayede, yeni kimliğini dijital ağlarda tekrar kodlamakta ve kendini tekrar yaratmaktadır (Hood, 2019).

Sosyal Ağlarda Eğitim

Bu araştırmadaki hedef kitlemiz öğretmenler olduğuna göre sosyal ağlarda eğitim konusuna, doğal olarak da öğretmenlerin eğitim sürecinde benlik sunumlarına değinilme gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ertürk'ün (1977) tanımına göre, eğitim, bireyin kendi yaşantısı yoluyla ve amaçlı olarak istenilen davranış değişiklikleri meydana getirme sürecidir. Ekonomik ve sosyal kalkınmanın göstergesi olan eğitim, kültürel bütünleşmeyle birlikte günümüzde hızlı bir değişim ve gelişim süreci yaşamaktadır (Akınoğlu, 2015). Eğitimin bireyi kendi yaşantısı yoluyla yaşama hazırlamayı amaçladığından dolayı, hayatımızın bir parçası haline gelen sosyal ağları ve eğitimi birbirinden ayırmak mümkün değildir. Bu çerçevede de toplumsal ilişkilerle eğitim arasında bir ilişkinin olması kaçınılmaz gözükmemektedir. Eğitim politikaları her şeyin merkezindedir. Öğrenmeyi öğrenme modelini merkezine alan, sosyal ve mesleki hayatın tüm alanlarında yaratıcılığı ve yeniliği teşvik eden bir eğitim sistemi ile ancak bilgi toplumuna geçiş sağlanabilir (Castells, 2005). Çünkü insanın toplumsallaşma sürecinde, her bilimsel gelişmenin ve üretilen her teknolojinin ortaya çıkmasında eğitimin önemli bir rolü vardır (Alkayış, 2021).

Bu ekseninde, sosyal ağlar özelinde internet, bireyin ve toplumun yaşamıyla olan ilişkisi günümüzde önemli bir yere sahip olduğu düşünüldüğünde, öğrenme sürecinin, sınıf ortamlarının dışına çıkarak günlük hayatın geçirildiği tüm ortamlara yayılmasına neden olmuştur (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010). Hiç şüphesiz teknoloji ile birlikte eğitim öğretim sürecinde sınırlar ortadan kalmıştır (Budhwar, 2017). Bu şekilde de her ortam, öğrenme ve bilgi ortamına evrilmiştir. Bu ekseninde, dijital yerliler olarak tanımlanan yeni neslin bu dijital platformları kullanım durumları dikkate alındığında eğitim yapısının ve işleyişinin bundan etkilenmemesi söz konusu olamaz. Bu da toplumların yaşamında nitelikli insan gücünü oluşturacak eğitim sistemlerinin ve yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Alkayış, 2021). Örneğin, Türk eğitim sisteminde uygulanan yapılandırmacılık, davranışçı yaklaşım, probleme dayalı öğrenme, yaratıcı düşünme, hayat boyu öğrenme, tam öğrenme, proje tabanlı öğrenme, esnek

öğrenme, eleştirel düşünme, çoklu zekâ, yansıtıcı düşünme, iş birliğine dayalı öğrenme, beyin temelli öğrenme ve uzaktan öğrenme gibi öğrenme modelleri ve eğitim programları bireylerin farklı beceriler kazanması hedeflenmiştir (Akınoğlu, 2015). Bu hedeflerden bir tanesi de çağın bilimsel ve teknolojik gelişmelerine göre eğitimde teknoloji kullanımıyla bireylerin gelişimlerini artırmaktır (Alkayış, 2021). Buradaki amaç, bugünün öğrencilerinin yarının liderleri olarak bilim, teknoloji, sağlık, sanat ve diğer alanlarda, bugünün teknolojilerini kullanabilmeyi öğrenmeleridir (Budhwar, 2017). Bu kapsamda, toplumsal dönüşümün başarılı olabilmesi için teknolojiyi kullanma kapasitesine sahip bir iş gücünün, yenilikçi girişimcilik kapasitesinin, verimli bir mesleki eğitimin, organizasyonel yönetim modellerinin ve uygun yasal bir çerçevenin oluşması gerekmektedir (Cardoso, 2005).

Arkan ve Yünter'e (2018) göre, dijitalleşmeyle birlikte ortaya çıkan imkânlar nedeniyle sanayi toplumunda olduğu gibi, yaşanan yıl sayısının bilgiye ulaşmada önemi artık azalmıştır. Yıllar önce, Bacon bilginin güç olduğunu ifade ederek bilginin ne kadar önemli bir unsur olduğunun altını çizmişti. Günümüzde ise dijitalleşme, internet ve sosyal ağlarla birlikte bu bilgiye erişim çok daha kolay olmuştur (Kaplan ve Haenlein, 2010). Bu çerçevede de son dönemde, sorunların giderek daha karmaşık hale geldiği 21. yüzyılda, bilgiye ulaşmada teknolojiyi ve iletişim kanallarını kullanabilen, bu ilişkileri yönetebilen, kültürel çeşitliliğin farkında olan, aynı zamanda da üretim ve sorun çözme becerisi olan bireyler ön plana çıkmıştır (Tamir, 2018). Bu minvalde, günümüzde olduğu gibi gelecekte de teknolojilerin kültürlerin yapısını etkilemesi, insanın kültürel çevresini bir değişime sokarak kişisel ve mesleki kariyerlerini geliştirmesi söz konusudur (İşman, 2001).

Bilgi akışının bu kadar hızlı, değişimin ve dönüşümün bu kadar yoğun, üretilen bilginin bu kadar çok olduğu bir dönemde, internette zamanın en çok zaman geçirildiği ortam olan sosyal ağların eğitim öğretim özellikle de yaşam boyu öğrenme sürecinde ki etkisinin olmadığı düşünülemez (Sarsar, Başbay ve Başbay, 2015). Sosyal ağlardaki yoğun etkileşim, bu ağlardaki iletişimin hızlı, kolay ve büyük olması, toplumları 'küresel köye' dönüştürmekte ve öğrenenlerin tüketici olmaktan çok üretici olmasına olanak sağlamaktadır (Güneş, 2016). Teknoloji sayesinde öğrenciler de başka kişilerle iletişim ve iş birliği kurarak hem yerel hem de küresel ölçekte vizyonlarını genişletme imkânı kazanabilmektedirler (Budhwar, 2017). Özellikle dijital yerliler olarak tanımlanan, 1990 ve sonrası doğan Y ve Z kuşakları internet ve sosyal ağlarla büyümesi ve hayatlarının bir parçası haline gelmesi bu ağların sunduğu fırsatların sonucu olduğunu söylemek doğru olacaktır (Kılıç, 2020). Sosyal medyanın ve web 2.0 araçlardaki sunduğu imkânlar, görsel

çeşitliliği ve güncelliği, bu alandaki değişim, üretilen bilgideki çokluk hem öğretmenlerin hem de Millî Eğitim Bakanlığında görev yapan yöneticilerin bu tür kurslara olan talebini de artırmıştır (Arkan ve Yünter, 2017). Bu ilgi ve talebin artmasının en büyük sebebi, bu platformların eğitimciler ve yöneticiler tarafından verimli ve hızlı olmasının yanı sıra, samimi ve zevkli olarak düşünülmesi gösterilebilir (Sarsar, Başbay ve Başbay, 2015).

Artık, bir yılda üretilen bilginin yüzyıllarda oluşan bilgiden daha fazla olduğu dikkate alınırsa, bu teknolojilerin okul ve sınıfların dışında hayatın her alanında öğrenme ortamları sunduğu gerçeği ile karşı karşıyayız (Arkan ve Yünter, 2017). Geline bu süreçte de cep telefonu, tablet ve bilgisayar gibi internetin bağlı olduğu bütün teknolojik araçlar, insanlara kendi duygu, düşünce ve çalışmalarını diğer insanlarla paylaştıkları öğrenme ortamı olma görevi üstlenmiştir. Özetle, zaman ve mekân sınırı olmadan bireylere ve daha geniş kitlelere erişimi bu kadar kolaylaştıran sosyal ağ platformlarının eğitim sistemine ve yapısına etkisinin olmadığı düşünülemez.

Öğretmenlerin Sosyal Ağ Kullanımı

İnternet ağları öğretmenlere yeni bir etkileşim ortamı sunarak kişilerin kendilerini görsel, metinsel yollarla ifade edip gündelik pratiklerin bir parçası haline gelerek kimliklerinin şekillenmesine katkı sağlayan faktörler arasındadır (Kırık, 2017). Bu çerçevede, fiziksel varoluşun olmadığı dijital platformlarda da kişi başka kimlikler üzerinden kendisini ve diğer bireyleri daha iyi anlamaya ve kendi davranışlarını yönetmeye çalışması, kendi dijital kimliğini oluşmasına yardımcı olmaktadır. Bu sayede de öğretmenler sanal topluluklar oluşturarak, günlük iletişimlerini ve faaliyetlerini bu ağlar üzerinde gerçekleştirmektedirler.

Öğretmenlerin mesleki gelişim, haberleşme, görünürlük gibi sosyolojik ve psikolojik gereksinimlerini sosyal medya araçlarıyla gidermeye çalışmaları bugün artık bir sır değildir (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010). Bu vesileyle, öğretmenler sosyal ağları çok farklı amaçlarla kullanabilmektedir. Menteşe'ye (2013) göre, öğretmenler genel olarak kendi meslektaşlarıyla, öğrencileriyle ve velilerle hızlı haberleşme sağlayabilme ve bilgi alışverişi yapabilmenin yanı sıra, bilgi edinmek ve var olan yenilikleri takip edebilmek için sosyal medya platformlarını kullanmaktadır.

Sosyal ağları eğitim amaçlı kullanan öğretmenlerin paylaşımlarını Arkan ve Yünter (2018) dört grupta toplamıştır:

- 1- Sınavlara yönelik paylaşım yapan öğretmenler mevcut müfredata göre genelde video paylaşım ağlarını kullanarak sınav formatına ve stratejilerine yönelik paylaşımda bulunmaktadır.
- 2- Yabancı dil eğitimine yönelik paylaşım yapan öğretmenler yabancı dil sınavlarına yönelik içerik üretmekte ve var olan içerikleri kullanmaktadır. Bu bağlamda, daha çok akılda kalıcı içerikler, kelime listeleri, örnek paragraflar ve sınav stratejilerinin yer aldığı içerikler tercih edilmektedir.
- 3- Aile ve öğretmenler için içerik paylaşımı yapan öğretmenler daha çok okul öncesi ve ilkokul dönemi için içerik geliştirmektedir. Bu içeriklerin arasında konuların nasıl öğretileceğine ilişkin paylaşımların dışında, şarkı, masal gibi yaş grubuna uygun paylaşımlar yer almaktadır.
- 4- Mizahi paylaşımda bulunanlar öğretmenler ise güncel olayların eğitim sürecine ilişkin ve öğrenci yaşantısına uygun, ulusal ve uluslararası düzeyde popüler video, resim, yazı ve haber gibi içerikler üretmekte ve paylaşmaktadır.

Öğretmenlerin kullandığı ve mesleki kariyerlerinin gelişmesini sağlayan araçların başında, zaman ve mekândan bağımsız olarak bilişim teknolojileri kullanılarak yapılan uzaktan eğitim çalışmaları da yer almaktadır. Gerek sosyal ağların içerisinde gerekse çeşitli diğer platformlarda, bilgisayar ağlarına dayalı bu platformlar sayesinde öğretmenler senkron ya da asenkron eğitimler alabilmekte ve meslektaşlarıyla iletişime geçebilmektedir (Gökçe, 2008). Tüm bu bağlamlar dikkate alındığında, sosyal ağların öğrencilerin ihtiyaçları ve gerekli temel yeterlikler karşılanıp doğru kullanıldığında; önemli, etkili ve ekonomik bir eğitim öğretim alanı olduğu söylenebilir (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010).

Öğretmenlerin sosyal ağları kullanımı konusunda literatürde birçok araştırma yapılmış, bu eksende de sosyal ağların eğitim ve öğrenim platformu olarak kullanılmasının avantajlarına, dezavantajlarına ve risklerine değinilmiştir. Bu konuyla ilgili Flanagin ve Metzger (2001), sosyal medya kullanım amaçlarını diğer kişilerle iletişime girerek kendilerini yalnız hissetmeme, kimlik oluşturma, günlük hayatın sıkıntılarından uzaklaşarak boş zamanlarını değerlendirme ve bilgi edinme şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir.

Greenhow ve Askari (2015) yaptıkları araştırmaya göre öğretmenlerin üçte bir oranında okul dışında boş zamanlarında sosyal ağlarda yer aldıklarını, buna bağlı olarak, bu ağların çevrim içi eğitim fırsatları için kullanılabileceğini ve sosyal ağlar sayesinde öğretmenlerin öğrencileriyle daha fazla iletişim kurdukları, farklı kültürleri tanıyarak

eğitimi teknolojileri konusunda fikirlerinin değiştiğini ve daha fazla kaynağa erişim sağladıklarını öne sürmüşlerdir. Buna ek olarak sosyal medyada aktif olan öğretmenlerin yeni teknolojileri kullanımı konusunda daha istekli oldukları, eğitim öğretim süreçlerinde özellikle ölçme değerlendirme aşamasında kullandıkları ve teknoloji kullanan öğrencileri daha iyi anladıklarını öne sürmüşlerdir. Diğer taraftan da bu ağların yanlış kullanılması özellikle sadece sosyalleşme aracı olarak düşünüldüğünde, eğitim öğretim sürecini olumsuz etkileyebileceğini de belirtmişlerdir.

Bu düşüncelere paralel olarak Halverson (2011) da sosyal medyanın özellikle öğrencinin mahremiyetini koruma konusunda sıkıntı yarattığından, bu ağların eğitim öğretim sürecini engellediğini ve öğrenciden beklenen kariyer gelişiminin sağlanamadığını dile getirmiştir. Öğretmenlerin bakış açısına göre yapılan diğer bir araştırmaya göre ise Facebook'taki gruplar sayesinde öğretmenlerin çoğunlukla var olan ilişkilerini devam ettirdiğini, başkalarının gönderilerini okuduğunu, fotoğraf paylaştığını, yorum yaptığını, başka yorumları beğendiğini ve bilgi paylaştığı ortaya çıkmıştır (O'Bannon, Beard ve Britt 2013). Bu sayede öğretmenler alanlarıyla ilgili bir şeyler öğrenmiş ve dersin ölçme değerlendirme sürecinde bu grupları kullanmışlardır.

Sosyal ağların eğitimde kullanılması ile ilgili diğer bir çalışma ise LeNoue tarafından yapılmıştır. LeNoue (2012), yapmış olduğu doktora tez çalışmasında, sosyal ağların eğitimde kullanılması gerektiğini, bu ağların çok işlevli olması nedeniyle; kişilere iletişim kurma becerisi kazandırdığını, içerik geliştirmenin ve yaygınlaştırma çalışmalarının öğrenenler tarafından yapılması nedeniyle öğrenci merkezli bir model olduğunu, hiyerarşiyi ortadan kaldırmasıyla daha esnek öğrenmelerin gerçekleştiğini, bu ağlarda öğrenenlerin içerik geliştiricisi olması nedeniyle de sosyal ağlarda öğrenmeyi eğitimde yeni bir model ve paradigma değişimi olarak görmektedir. Buna karşın LeNoue, sosyal ağların önündeki en büyük engellerin, idarenin (yönetimin) bu durumu kabul etmemesi ve sorun çıkarması, bu sürecin belli bir eğitim gerektirmesi, yasal mevzuatın buna uygun olmaması, bu platformdaki kişi ve bilgi güvenliğinin ihlal edilmesi, dışardan ve içerden uygulanabilecek sansürlerin özgürlükleri ortadan kaldırması, idarenin bu konuda yeterli yatırımı yapmaması ve internet bant genişliği olduğunu ifade etmiştir (2012).

EdWeb ve MMS Education'ın 2012 yılında yaptığı araştırmaya göre öğretmenlerin sosyal medya kullanımının son üç yılda %34 oranında arttığını, bu kişilerin %85 oranında Facebook'a üye olduklarını, sosyal medya kullanırken bu platformları eğitim öğretim süreçlerine entegre ettiklerini ama bu öğretmenlerin %80 oranında mesleki ve kişisel

hesaplarını ayrı tuttukları sonucuna varmıştır. Araştırmada ayrıca, bir web 2.0 aracı olan sosyal medya dışında öğretmenlerin, blog, wiki, webinar araçlarının yanında, doküman, fotoğraf ve video paylaşımı araçlarını da kullandıklarının altı çizilmiştir. Öğretmenler, web 2.0 araçlarını eğitim amaçlı kullanmalarına rağmen sosyal medya platformlarını daha çok kişisel amaçlarla kullanmışlardır.

Delello, Mcwhorter ve Camp, (2015) yaptıkları araştırmada, anlamlı sosyal içerik sağlama işlevi gören sosyal ağların okul dışında akranlar arasındaki iletişim sağlayarak öğrencilerin birbirleriyle daha fazla etkileşime girdiklerini, motivasyonlarının arttırdığını, grup içinde çalışmalar sayesinde öğrendiklerini uygulama şansı bulduklarını bu sayede de öğrencilerin akademideki başarılarının arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmada öğrenciler aynı zamanda, üniversitedeki hocalarını takip etmeleri sonucunda, ders içeriklerini daha iyi anladıklarını ve iş imkanlarını çeşitlendirebildiklerini ifade etmişlerdir.

Bu araştırmaya benzer olarak sosyal medya ortam ve araçlarının eğitimde kullanılmasına ilişkin çalışma yapan Menteşe (2013), sosyal medyanın verilen eğitimin kalitesini yükselttiğini, öğrencilerin motivasyonunu arttırdığını, sınıf içinde olan etkileşimi azaltmadığını, öğrencileri ve öğretmenleri daha sosyal hale getirdiğini, öğretmenlerin yapmış olduğu ölçme ve değerlendirmeler neticesinde daha hızlı ve detaylı geri bildirim sağladığını, öğrencinin başarısında azaltmadığını ve ders ortamını zenginleştirdiği gibi olumlu bulguların yanında, olumsuz bulgulara da ulaşmıştır. Bu bulguların başında, sosyal medyanın her ders ve her seviyedeki öğrenci için uygun olmadığı, sadece iç motivasyonu yüksek öğrencilerde etkili olacağı yer almaktadır.

Duncan ve Barczyk (2016), eğitimde sosyal medyanın etkisi üzerine 568 üniversite öğrencisine bir araştırma yapmış, bu araştırmada Facebook platformu üzerinde geliştirilmiş kursları kullanan öğrencilerin diğer öğrencilere oranla öğrenme isteklerinin daha fazla olduğu, akranlarıyla daha fazla etkileşim kurduklarını ve derse aidiyetlerinin arttığı sonuçlarına ulaşmışlardır.

Amerika'daki Eğitim Fakültelerinde yapılan bir diğer araştırma, sosyal medyayı kullanan akademisyenlerin daha çok sosyal bilimler ve beşerî bilimler alanlarında olduklarını, fen, matematik ve ekonomi bölümlerinin ise bu platformları çok tercih etmedikleri sonucu ortaya çıkarmıştır. Öğretmenler Facebook hesaplarını daha çok meslektaşlarıyla iletişime geçmek için kullanırken öğrencileriyle bu platformu daha az (%12) kullanmaktadır. Bu öğretmenler öğrencileriyle iletişim için daha çok (%21) bir video paylaşım ortamı olan YouTube platformunu kullanmayı tercih etmektedir (Öncel,

2011). Bu araştırma gibi, farklı sosyal ağ platformlarının eğitim üzerine etkisini inceleyen Gonzales ve Vodicka (2010), yaptıkları araştırmada, sosyal medyanın eğitimde kullanılmasında ilk sıraya Twitter'ı, ikinci sıraya Facebook platformunu, üçüncü sıraya is Blogger platformunun olduğu sonucuna varmışlardır.

Bu sosyal ağların dışında sadece öğretmenlerin ve okul yöneticilerin eğitim ve sosyalleşme aracı olarak kullanabildiği ve kayıt olabildiği bir sosyal ağ olan eTwinning'ten de bahsetmek doğru olacaktır. Avrupa'nın en büyük okul ağı unvanını taşıyan eTwinning, 43 Avrupa ülkesindeki öğretmenlerin öğrencileriyle proje yaptıkları, öğretmenlerin ve öğrencilerin iletişim ve etkileşim kurdukları, bilgi ve iletişim teknolojileri kullanarak öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimlerini destekleyen ücretsiz bir sosyal ağıdır (Kearney, 2016). 2005 yılında başlayan bu faaliyete Türkiye 2009 yılında üye olmuş ve Ekim 2020 tarihi itibarıyla bu platformda 837 bin öğretmen ve 210 bin okul yer almaktadır. Türkiye'den ise 52.000 okul ve 236 bin öğretmen kayıtlı durumdadır (www.etwinning.net). Bu platform sayesinde öğretmenler kendi ülkelerinden ve Avrupa'dan ortak bulup, proje yapabilmekte ve ulusal ve uluslararası seviyede hem çevrim içi hem de yüz yüze mesleki gelişim aktivitelerine (Kurs, Çalıştay, Seminer, Konferans vb.) katılma fırsatı yakalayabilmektedirler (Gilleran, 2019).

Vuorikari'ye (2010) göre eTwinning platformu sayesinde öğretmenler, diğer öğretmenlerle kurdukları iletişim ile akran öğrenmeyi gerçekleştirerek mesleki açıdan kendilerini geliştirmeyi başarabilmektedirler. Burada bir sosyal ağ olan eTwinning'ın eğitime etkisinden araştırırken akla gelen ilk sorular; bu platformda öğretmenlerin varlık nedeni, eTwinning faaliyetinin mesleki gelişimdeki yeri ve bu platformdaki öğretmenlerin birbirlerini destekleme şekilleridir. Öğretmenlerin bu ortamda olma nedenleri; Avrupa'dan ve Türkiye'den diğer öğretmenlerle tanışmak, gruplar ve projeler oluşturmak, çevrim içi ve yüz yüze gerçekleşen ulusal ve uluslararası düzeydeki öğrenme etkinliklerine katılıp kendilerini teknoloji kullanımı ve yabancı dil alanlarında geliştirmek, yeni uygulama örneklerini görmek ve birbirleriyle paylaşmak olarak sıralanabilir (Pateraki, 2018).

Araştırmanın bu bölümünde tezin kavramsal çerçevesi çizilerek teknolojinin tarihsel gelişimi, toplum ve birey üzerindeki olumlu ve olumsuz etkisi, toplumsal yapı ve düzen üzerindeki değiştirici rolü, postmodern çağdaki değişimlerde teknolojinin payı ve ona yönelik eleştirel düşünceler, sosyal ağların toplumdaki yeri ve önemi, bireyin kendisine olan algıyı yönetme kaygısı, sosyal ağların benlik ve kimlik sunumlarına etkisi, sosyal ağların ulusal ve uluslararası mecralarda kullanım durumları, sosyal ağların eğitim

sürecindeki rolü, öğretmenlerin sosyal ağları kullanım amaçları ve bu ağların eğitim pratiklerine yansımından bahsedilmiştir. Bu sayede, toplumun şekillenmesinde ve eğitilmesinde büyük bir önemi olan öğretmenlerin teknolojiyle birlikte ortaya çıkan sosyal ağları kullanım durumları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde, tezin araştırma modeli, evren ve örnekleme, geçerlik ve güvenilirliği, araştırmacının konu hakkında deneyimi ve de verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğretmenlere çevrim içi nicel bir anket ve çevrim içi nitel görüşme uygulanmıştır. Araştırmada nicel ve nitel olmak üzere karma yöntemin kullanılmasının nedenleri, karma yöntemin sosyal ve davranış biçimlerinde kullanılmasının giderek fazla savunulması, sonuçların daha güçlü kanıtlarla desteklenebilir olması, nicel ve nitel araştırmaların güçlü yönlerini ele alabilmesi ve verilerin birleştirilme imkanıdır (Balcı, 2018). Çalışmadaki nicel ve nitel veriler aynı anda toplandığından yöntem olarak eşzamanlı iç içe geçmiş karma yöntem kullanılmıştır (Creswell, Plano Clark, Gutmann ve Hanson, 2003). Bu yöntemde nicel ve nitel veriler ayrı ayrı değerlendirildikten sonra, bulguların birbirlerini doğrulaması ve desteklemesi amaçlanmıştır. Hem nitel hem de nicel araştırma yöntemleri içine alması ve bu iki verinin bir arada kullanıma imkânı vermesi nedeniyle bu yöntem tercih edilmiştir (Yin, 2003). Karma yöntem araştırması aynı zamanda hem nicel hem de nitel verilerin farklı yöntemler kullanarak araştırma probleminin daha anlamlı ve eksiksiz anlaşılmasına yardımcı olmaktadır (Creswell, 2016). Araştırmada sosyal ağ sitelerindeki öğretmen profilinin ortaya konulma isteği, karma yöntemin tercih edilmesinin diğer bir nedeni olarak gösterilebilir. Ankette kapalı uçlu sorulardan elde edilen veriler nicel, açık uçlu sorulardan elde edilen veriler nitel veriler olarak tanımlanmıştır.

Araştırmanın amaçlarına göre öğretmenlerin demografik durumları, sosyal ağları kullanım durumları anketinden elde edilen veriler ışığında yorumlanırken, öğretmenlerin sosyal ağları nasıl ve hangi amaçlarla kullandıkları, sosyal ağların öğretmenlerin benlik oluşumunda yeri ve öğretmenler sosyal ağları ders pratiklerine entegre etmeleri hem sosyal ağları kullanım durumları anketinden hem de sosyal ağlara ilişkin görüşmelerden

elde edilen veriler ışığında yorumlanmıştır. Bu yöntemde sistematik bir şekilde toplanan veriler gerçek ortamda nasıl gerçekleştiği boylamsal olarak incelenmektedir (Subaşı ve Okumuş, 2017). Yapılan nicel araştırma ile değişkenler arasında ilişki incelenerek verilerin analiz edilmesine ve ölçülebilir verilerin ortaya çıkmasına yardımcı olmakta; nitel araştırma ile ise, sorularla bireylerden veya gruptan alınan verilerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi neticesinde metnin anlamlandırılarak yorumlaması sağlanmaya çalışılmıştır (Creswell, 2016).

Araştırmanın amaçlarına göre sosyal ağları kullanım durumları anketi bir anket programı (SurveyMonkey) yardımıyla tarama yöntemine göre yapılmış ve soruları cevaplayan 6005 kişi ortalama 12 dakika 14 saniyede anketi tamamlamıştır. Bu ankette katılımcıların demografik durumları, bu ağlardaki benlik sunumları, hangi amaçla ve ne sıklıkla bu ağları kullandıkları sorulmuştur.

Bu çalışmanın nitel bölümünde yöntem olarak durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, belli bir zaman içerisinde birçok kaynaktan elde edilen verilerin derinlemesine bir yöntemle incelenmesidir (Creswell, 2003). Nitel araştırma kapsamında, Yin'in (2003) birden fazla durumun olduğu ve her durumun kendi içinde bütüncül olarak ele alınıp karşılaştırıldığı bütüncül çoklu durum deseni kullanılmıştır. Bu desenin kullanılma nedeni incelenen durumlar hakkında derinlemesine bilgi elde edebilmek için az sayıda öğretmenle farklı türden veri toplama araçları kullanarak çalışmanın sürdürülmesidir. Bu çalışmanın nitel araştırma bölümünde, tümevarımsal analiz yöntemiyle bulgular açıklanmaya çalışılmıştır. Buna göre önce, araştırma soruları dikkate alınarak temalar ortaya çıkarılmaya çalışılmış, sonrasında veriler buna göre organize edilerek tanımlanan bilgiler gerekli alıntılarla ilişkilendirilmeye ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Veriler temalara göre düzenlenmiş anlamlı bir şekilde bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların sosyal ağları hangi amaçla kullandıkları, benlik sunumları ve bu ağları eğitim pratiklerine entegre etmeleri sorgulanan görüşmeler, toplamda 941 dakika sürmüştür.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmadaki nicel verilerin araştırma evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Türkiye’de aktif görev yapan, dijital sosyal mecraları kullanan eTwinning faaliyetine üye 331.140 (2022 yılı Eylül ayı itibarıyla) öğretmen oluşturmaktadır. Sosyal ağları kullanım

durumları anketinde, bu evrene ulaşmak zor olduğundan örneklem olarak Türkiye’de hali hazırda görev yapan sosyal ağları aktif kullanan, MEB’de çalışan, etkinliklere, toplantılara ve projelere katılan çevrim içi anketi cevaplayan eTwinning faaliyetine üye öğretmenler ele alınmıştır. Katılımcıların gönüllü katılımı ve sosyal ağları kullanması esas kriterdir. eTwinning projesine üye öğretmenlerin teknoloji tabanlı eğitimlere ilgilerinin olması, yaptıkları çalışmaları yaygınlaştırmaya çalışmaları ve bunları derslerine entegre etmeleri bu grupta çalışılmasının nedenleridir.

Sosyal ağları kullanım durum anketinin (Nicel Çalışma) duyurusu eTwinning platformu üzerindeki ulusal haber bölümünden ve bu ağların sosyal medya hesaplarından yapılmıştır. Türkiye’deki birçok il, ilçe, bölge ve her kademedeki okullardaki öğretmenlerin bu çalışma grubunda, yöntem olarak evrendeki her bireyin eşit ve bağımsız seçilme şansına sahip olduğu seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu faaliyete 81 ildeki birçok okulun kayıtlı olmasından dolayı okulların sayısı ve öğretmenlerin kurumlar düzeyindeki dağılımlarına sınırlama getirilmemiştir. Bu kitleyi temsil edecek örnek kitlenin belirlenmesinde ise Yazıcıoğlu ve Erdoğan’ın (2014) evren büyüklüğüne göre alınması gereken örnek tablosu kullanılmıştır. Bunun sonucunda araştırma evrenini temsil edecek kişi sayısının %97 güvenilirlik oranı ve %3 örnekleme hatası ile 1.066 kişi olması yeterli gözükmemektedir. Bu bağlamda da örneklem olarak 6.005 öğretmen ele alınmıştır. Söz konusu araştırmada çevrim içi anketin uygulanma nedenleri, yaşanan küresel salgın nedeniyle bu yöntemin daha ekonomik, ulaşılabilir ve uygulanabilir olmasıdır.

Sosyal ağlara ilişkin görüşme formu (Nitel Çalışma), 2021-2022 öğretim yılında, Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesinde görev yapan ve eTwinning faaliyetine üye, aktif çalışan 25 öğretmene uygulanmıştır. Creswell (2016), nitel araştırmalarda az kişiyle ve az olayla çalışıldığını, bir veya iki kişiyle çalışılabileceği gibi yirmi veya otuz kişiyle de çalışılabileceğini bu kapsamda da araştırmanın kişi veya olay için ayrıntılı bir şekilde hazırlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu doğrultuda, araştırmada katılımcıların belirlenmesinde maksimum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin en önemli özelliği önceden belirlenmiş kriterleri karşılayan maksimum çeşitleme yapılarak katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Katılımcıların seçiminde şehir, seviye, cinsiyet, branşlarının farklı olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcıların, özellikle Yabancı Dil, Sınıf, Okul Öncesi, Özel Eğitim, Bilişim Teknolojileri (BT), Fizik, Tarih, Matematik, Türkçe, Müzik, PDR gibi temel ve farklı branşlardan olmasına ve okul öncesi, ilköğretim, ortaokul ve lise gibi farklı seviyelerde

olması ölçüt olarak ele alınmıştır. Araştırmada, Türkiye’yi yedi coğrafi bölge olarak ele aldığımızda her bölgeden öğretmenler yer almıştır. Bu öğretmenlerin bulundukları şehir isimlerinin verilmeme sebebi ise bazı öğretmenlerin illerindeki en bilinen öğretmenler olmalarıdır. Okul seviyesi olarak 3 okul öncesi öğretmeni, 8 ilkokul öğretmeni, 3 ortaokul öğretmeni ve 11 lise öğretmeni örneklem olarak seçilmiştir. Bu platformdaki kadın öğretmen oranının erkek öğretmen oranının 4 katından fazla olması (bkz: Tablo. 5) nedeniyle, görüşmeye katılan kadın sayısının fazla olmasına dikkat edilmiştir. Buna göre görüşmeye katılan erkek öğretmen sayısı 7’iken kadın öğretmen sayısı 18’dir. Bu veriler ışığında öğretmenlerin cinsiyetleri, branşları, yaşadığı şehrin bulunduğu bölge, okul seviyeleri, öğretmenlik süreleri ve görüşmelerin süreleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Görüşmelere Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Öğretmen	Cinsiyet	Branş	Coğrafi Bölge	Seviye	Öğretmenlik Süresi (Yıl)	Görüşme Süresi (Dakika)
Ö1	Erkek	İngilizce	Karadeniz B.	Lise	32	50
Ö2	Erkek	Fizik	Güney Doğu A. B	Lise	23	17
Ö3	Erkek	Almanca	Akdeniz B.	Lise	24	30
Ö4	Erkek	İngilizce	Karadeniz B.	Lise	19	35
Ö5	Kadın	İngilizce	Karadeniz B.	Lise	18	37
Ö6	Kadın	İngilizce	Doğu A. B.	Lise	31	44
Ö7	Kadın	İngilizce	Karadeniz B.	Ortaokul	16	26
Ö8	Erkek	BT	İç A. B.	Lise	20	37
Ö9	Erkek	İngilizce	Ege B.	Ortaokul	14	57
Ö10	Kadın	Sınıf	İç A. B.	İlkokul	18	46
Ö11	Kadın	Sınıf	Akdeniz B.	İlkokul	20	51
Ö12	Kadın	İngilizce	Marmara B.	İlkokul	17	37
Ö13	Kadın	Sınıf	Doğu A. B.	İlkokul	15	26
Ö14	Kadın	Sınıf	Karadeniz B.	İlkokul	13	26
Ö15	Kadın	İngilizce	Doğu. A B.	Lise	17	27
Ö16	Kadın	Sınıf	Marmara B.	İlkokul	25	41.
Ö17	Erkek	Sınıf	İç A. B.	İlkokul	26	52
Ö18	Kadın	Okulöncesi	İç A. B.	Okul öncesi	25	29
Ö19	Kadın	Özel öğretim	Ege B.	Okul öncesi	12	27
Ö20	Kadın	Okul Öncesi	Akdeniz B.	Okul Öncesi	15	45
Ö21	Kadın	Matematik	Karadeniz B.	Lise	6	48
Ö22	Kadın	PDR	Karadeniz B.	İlkokul	15	37
Ö23	Kadın	Türkçe	Ege B.	Lise	18	35
Ö24	Kadın	Tarih	Ege B.	Lise	31	41
Ö25	Kadın	Müzik	Marmara B.	Ortaokul	18	40

Geçerlik ve Güvenirlik

Bu yapılan tez çalışmasında karma yöntem kullanılarak hem sosyal ağları kullanım durumları anketi (Nicel çalışma) hem de sosyal ağlara ilişkin görüşme formu (Nitel çalışma) ile görüşmeler yapılmıştır. Geçerlik ve güvenirlik kavramları, nitel araştırma alanyazında inanılrlık, güvenirlik ve doğrulanabilirlik kavramları ile açıklanırken, nicel araştırmalarda iç geçerlik, dış geçerlik, aktarılabilirlik, güvenirlik ve nesnellik kavramlarıyla ifade edilmektedir (Merriam, 2013). Güvenirlik, bir araştırmada kullanılan veri toplama tekniklerinin, aynı konuda bir başka zaman ve mekânda yapılan bir diğer araştırmada da aynı sonuçları ya da benzer sonuçları vermesi özelliğidir (Aziz, 2014). Geçerlik ise bir araştırmada kullanılan ölçüm yapan aracın, o konuda ölçüm yapmaya uygun olmasıdır (Aziz, 2014). Bir araştırmanın günlük hayattaki sorunlara çözüm önerisi getirmesi, başka araştırmalar tarafından doğrulanabilir olması ve benzer durumlarda da aynı sonuçları ortaya çıkarması beklenmektedir (Patton, 2002). Bu da araştırmanın inandırıcılığının, doğrulanabilirliğinin ve tutarlılığının sağlanabilmesi için önemlidir.

Bu tez çalışmasında ayrıca, araştırmanın güvenirlik ve geçerliğini artırmak için geniş bir literatür çalışması yapılmış ve araştırma başka araştırmalarla desteklenmiştir. Araştırmanın güvenirliğine ilişkin sosyal ağları kullanım durumları anketi ve sosyal ağlara ilişkin görüşme formu maddeleri, araştırmadaki bulgular ve yorumlar, Tez İzleme Komitesi ve Milli Eğitim Bakanlığında çalışan, eğitimde teknoloji kullanımı konusunda uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Uzmanlardan anketin ve görüşme sorularının hazırlanmasında, bulguların değerlendirilmesinde ve önerilerin oluşturulmasında destek alınmıştır. Bunun yanında, nicel ve nitel soruların hazırlanmasında uzman görüşlerinin yanında akran değerlendirmesi de yapılmıştır. Araştırmanın güvenirlik ve geçerliğini artırmak için hem sosyal ağları kullanım durumları anketinde ve sosyal ağlara ilişkin görüşmelerde cevapsız sorunun olmamasına, katılımcılara araştırma ve araştırmacı hakkında ön bilgilerin verilmesine ve özellikle nitel çalışmada örnekleme çeşitlendirilmesinin yapılmasına dikkat edilmiştir. Araştırmanın güvenirlik ve geçerliğini artıran diğer çalışmalar, sosyal ağları kullanım durum anketi ve sosyal ağlara ilişkin görüşme formu olmak üzere iki kısımda incelenebilir.

Sosyal ağları kullanım durum anketinin (Nicel Çalışma) sonuçları ve verilerin genellenebilirliği ‘aktarılabilirlik’ kavramıyla ifade edilirken, verilerin tekrar toplanıp aynı sonuçları elde etme durumuna ‘tutarlılık’, dış dünyadaki gerçeklikle ilişkisi ise ‘inandırıcılık’ kavramıyla ifade edilmektedir (Merriam, 2013). Sosyal ağları kullanım

durumları anketi yayımlanmadan önce 100 kişiye ön test yapılmış, buna göre anlaşılmayan soru, çalışmayan bir alan, soruların zorluk dereceleri, cevaplanılan süre, soru maddelerinin gerekliliği, soru sıralaması ve tüm işaretlemeler kontrol edilmiştir. Bu bağlamda da sosyal ağları kullanım durumları anketinde soru çeşitlemesi yapılmış, olumlu ve olumsuz soru ifadeleri karışık verilmiştir. Bu uygulamalar araştırmanın inanılabilirliğini, tutarlılığını ve aktarılabilirliğini sağlama stratejileri olarak ele alınmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini ve tekrarlanabilirliğini artırmak için örneklem sayısı da yüksek (6.005 kişi) tutulmuştur. Ankette aynı zamanda yönlendirici soru sorulmamaya çalışılmış ve cevaplanmayan veya atlanılan sorunun minimum seviyede olması sağlanmıştır.

Araştırma kapsamında eTwinning faaliyetinde yer alan öğretmen sayısının fazlalığından ötürü bu araştırmadaki sosyal ağları kullanım durumları anketini dolduran katılımcı sayısının 10.000'den fazla olması planlanırken, bu sayı 6005'te kalmıştır. Bunun en önemli nedenleri; bu araştırmanın pandemi dönemi sonrasında öğretmenlerde oluşan dijital yorgunluk ve araştırmadaki madde sayısının fazla olması olarak gösterilebilir. Anketteki madde sayısının fazlalığı, cevaplama süresinin artmasına ve cevaplayan kişilerin motivasyonlarının düşmesine neden olabilmektedir (Büyüköztürk, 2005). Sosyal ağları kullanım durumları anketinde açık uçlu sorular hariç tüm maddelerin doldurulma zorunluluğu ve anketin sistemsel olarak sadece tamamlayanları dikkate alması, bilgilerin güvenilirliğini artırsa da, buna bağlı olarak gelişen yorgunluk kişilerin anketi tamamlamadan ayrılmış olma ihtimalini ortaya koymaktadır. Verilerin güvenliği açısından çoğu maddenin işaretleme zorunluluğu olduğu ankete, kişilerin tamamlama oranı %99'dur.

Sosyal ağlara ilişkin görüşmelerin (Nitel Çalışma) güvenilirliğini artmak için görüşmeye katılan kişilere araştırma ve araştırmacı hakkında ön bilgi verilmiş ve katılımcılar gönüllük esasına göre seçilmiştir. Ayrıca, sosyal ağlara ilişkin görüşmeler sessiz sakin ortamda birebir yapılmıştır. Bu kapsamda araştırmacının rolü, verilerin toplama ve analiz süreçleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bir araştırmanın güvenilirliğini artıran faktörlerden bir tanesi olan katılımcı doğrulaması, görüşmelerde yer alan katılımcılara ulaşmayı ve ortaya çıkan veriler hakkında onlardan geri bildirimler almayı gerektirmektedir (Merriam, 2013). Bu araştırma kapsamında gerçekleştiren görüşmelerde, katılımcıların araştırmacıyı tanıması, görüşmenin tamamlandıktan sonra da görüşme notlarının kişilere gönderilmesi ve onay alınması araştırmanın geçerliğini

artırdığı düşünülmektedir. Sondaj sorularıyla da araştırmanın amacına uygun dönüt alınmıştır.

Araştırmacının Konu Hakkında Deneyimi

Araştırmacı, 2007 yılından beri Millî Eğitim Bakanlığında eğitimde teknoloji kullanımı konusunda çalışmış olup, 2023 yılı itibarıyla de 14 yıldır, sosyal öğretmen ağı olan eTwinning platformunda Türkiye sorumlusu olarak çalışmaktadır. Bu kapsamda eğitimde teknoloji kullanımı konusunda onlarca çevrim içi ve yüz yüze eğitim ve organizasyon gerçekleştirmiştir. Tüm Avrupa’da 1 milyondan fazla öğretmenin yer aldığı eTwinning ağında, Türkiye’de 2022 yılı itibarıyla 331 binden fazla öğretmen kayıtlıdır. 44 ülkede yürütülen bu faaliyette Türkiye’den 56 binden fazla okul kaydolmuş durumdadır. Bu ağda yer alan öğretmenlerin yapmış oldukları tüm projelerde ve başarılarını gösteren eTwinning kalite etiketlerinde araştırmacının imzası bulunmaktadır. Bu nedenle araştırmacı bu faaliyet içerisinde yer alan birçok öğretmen tarafından tanınmakta ve bilinmektedir. Bu durumun araştırmadaki sosyal ağları kullanım durumları anketine katılan ve cevaplayan kişi sayısının daha fazla olmasını sağladığı, diğer taraftan ise sosyal ağlara ilişkin görüşmelerde katılımcıların soruları cevaplarken kendilerinden olumlu yönde bahsetmelerine neden olduğu düşünülmektedir. Araştırmacı, bu süreç zarfında eTwinning faaliyetinin kurumsal sosyal medya hesapları olan ve etkileşimi yüksek olan Facebook, Instagram, Twitter gibi sosyal medyada araçlarının sorumluluğunu da üstlenmiştir.

Araştırmacı, eTwinning faaliyetinin öğretmenler üzerine etkisine yönelik birçok araştırmanın, kitabın, derginin ve broşürün ortaya çıkmasına katkı sağladığı gibi bu alanda yapılan akademik çalışmalara da destek vermiştir. Bu çalışmaların yanı sıra, araştırmacı aynı zamanda ‘Bilgisayar Destekli Eğitimlere Katılan Öğretmenlerin Görüş ve Deneyimlerine Bağlı Olarak Eğitimde Teknoloji Kullanımını Etkileyen Dinamikler’ başlıklı yüksek lisans tezini, bahse konu olan öğretmenlere yönelik yapmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Bu araştırma için hem nicel hem de nitel soruların olduğu, COVID-19 küresel salgın süreci dikkate alınarak, çevrim içi bir anket ve görüşme hazırlanmış olup öğretmenlerin sosyal medya kullanımları ile ilgili görüşleri alınarak mevcut durum tespit edilmiştir. Çevrim içi anketin kullanılmasının temel nedeni, kısa zamanda büyük gruplardan çok fazla değişkene ait geniş veri setlerine ulaşılabilmesidir. Katılımcılara öncelikle bir ön test uygulanmış ve bu pilot çalışmanın sonucunda Tez İzleme Komitesi ve alan uzmanlarının görüşüne göre anket formları tekrar değerlendirilip, eTwinning faaliyetine üye öğretmenlere uygulanmıştır. Bu öneriler ışığında, taslak formda uzmanlardan alınan görüşlere dayalı kısmi düzeltmeler yapılarak nihai forma ulaşılmıştır.

Sosyal ağlara ilişkin görüşmeler (Nitel Çalışma) çevrim içi ortamda ses ve görüntü kaydı alınarak yapılmıştır. Sorular yarı yapılandırılmış ve açık uçlu sorular olmasına dikkat edilmiştir. Kişilerden onam formları e-posta yoluyla alınmıştır. Kişileri konuşturmak ve görüşmeye çeşitlilik vermesi için sondaj ve takip soruları eklenmiştir. Sorular eğitimde teknoloji kullanımı konusunda uzmanların ve TİK üyelerinin görüşleri alınarak hazırlanmış olup öncelikle üç (3) öğretmene uygulanmıştır. Bu şekilde soruların anlaşılıp anlaşılmadığına bakılmıştır. Görüşme sürecinde aktif dinleme yapılmıştır. Görüşme sırasında alınan sesler deşifre edilip metne dönüştürülmüştür. Ankette belirtilmesi gereken diğer bir nokta, bu tezde var olması gereken sosyal ağ platformlarının uzman görüşleri neticesinde belirlenmiş olması ve tezin amaçları dâhilinde yer almasıdır. Bu süreçte, herhangi bir ticari amaç güdülmemiş, kişi, kurum, kuruluş, firma, marka reklamını veya tanıtımını ön plana çıkaran ifade ve ögeler yer almamıştır. Var olan mevcut durumun değerlendirilmesi ve araştırılması amaçlanmıştır.

Nitel araştırma için 19 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış ve açık uçlu sorulardan oluşan görüşmeler yapılmıştır. Uzman görüşleri sonucunda, sosyal ağlara ilişkin görüşmelerin ilk sorusu ısınma sorusu, son soru ise kapanış sorusu şeklinde oluşturulmuştur. Farklı okullarda ve çeşitli branşlarda görev yapan 25 öğretmenle yapılan bu görüşmelerde kişilerin onayıyla çevrim içi ortamda (ZOOM platformu) yapılmıştır. Çalışmada veri toplamak için görüşme formu kullanılmıştır. Burada amaç benzer konulardaki verileri farklı insanlardan alma ihtiyacıdır. Görüşmeler metne dönüştürülmüş ve görüşmelere katılan kişilerin onam formları eposta ile alınmıştır. Nitel araştırmanın verilerinin analizinde tümevarımsal yöntem kullanılmıştır. Toplanan veriler, sistematik

biçimde betimlenmiş, sonrasında bu betimlemeler açıklanıp kodlanarak birtakım sonuçlara ulaşılmış ve bu temalar doğrultusunda özelden genele doğru yorumlanmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada elde edilen bulgular Goffman'ın benlik kuramı dikkate alınarak kategoriler belirlenmiş, bu kuram çerçevesinde veriler yorumlanarak analiz edilmiş ve var olan kuramlarla karşılaştırılmıştır. Buna göre de ileriye yönelik tahminlerde bulunulmaya çalışılmıştır. Etik nedenlerle, araştırma verilerinin analiz edilmesi ve raporlaştırma sürecinde, katılımcı öğretmenlerin görüşleri Ö1, Ö2, Ö3 gibi kodlarla verilmiştir. Ayrıca görüşmelerde elde edilen verilerde, kişilerin cinsiyeti K (Kadın) ve E (Erkek) harfleriyle belirtilmiş olup buna katılımcıların öğretmenlikte geçirdikleri süre eklenmiştir. Örneğin, bilgisi 'Ö3, E, 24' olarak kodlanan kişi, 24 yıllık deneyimi olan bir erkek öğretmen olup görüşme yapılan üçüncü kişidir.

Sosyal ağları kullanım durum anketi (Nicel Çalışma) 2022 yılının Şubat-Mayıs aylarında yayınlanmış ve bu anketi 6005 öğretmen cevaplamıştır. Ankette çoğu Likert tipi 16 kapalı soru ve 2 açık uçlu soru bulunmaktadır. Sosyal ağları kullanım durumları anketi uzman görüşleri ve akran değerlendirmeleri alınarak çevrim içi ortamda SurveyMonkey anket uygulaması kullanılarak yapılmıştır. Sorulardan 16'sı kapalı uçlu sorudur ve bu sorular kendilerinden bir sonraki açık uçlu sorulara verilen cevapla ilgili detay bilgi toplamak amacıyla tasarlanmıştır. Anket sonucunda katılımcılardan elde edilen veriler SurveyMonkey programları kullanılarak basit yüzde (%), frekans (f) ve ortalama ($\bar{x}$) dağılım tablolarında analiz edilmiştir. Bu ortalama dağılım analizleri puanlama yapılarak "Her zaman" = 4.20-5.00", "Sıklıkla" = 3.40-4.19", "Bazen" = 2.60-3.39, "Nadiren" = 1.80- 2.59 ve "Hiç" = 1.00-1.79 şeklinde belirtilmiştir (Hotaman, 2008). Veriler tümevarımsal analiz yöntemiyle incelenmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu başlık altında öğretmenlerin sosyal ağları kullanımlarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla oluşturulan sosyal ağları kullanım durum anketine verilen cevapların analizinden elde edilen bulgular yer almaktadır. Buradan elde edilen veriler sosyal ağlara ilişkin görüşmeler ile birlikte yorumlanmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda, sosyal ağlarda çokça vakit geçiren 25 öğretmene 19 sorudan oluşan görüşmeler yapılmış ve bu sorulara ilişkin cevaplar alınmıştır. Burada öğretmenlere; Hangi sosyal medya uygulamalarını kullandıkları, hangi grupları ve konuları takip ettikleri, hangi konularda paylaşım yaptıkları, bu ağlarda tanışıp görüştüğünüz kişilerin olup olmadığı, bu ağlarda hangi konularda fikir birliğinin olduğu, aynı görüşte olmadığı kişileri takip edip etmedikleri, bu ağlarda linçe uğrayıp uğramadıkları, mesleğine dair takip ettiği kişilerin kimler olduğu, çokça paylaşım yapan akademisyenler ve eğitmenler hakkında ne düşündükleri, bu ağlarda lider öğretmen konumunda olan kişilerin olup olmadığı, bu ağlara katılmanın bir öğretmen için en çekici yönünün ne olduğu, bu ağların bir öğrenme ortamı olarak düşünülüp düşünülmemeyeceği, sosyal ağlarda öğretmenlik mesleğine dair herhangi bir şey öğrenip öğrenmediği, sosyal medyada öğrendiklerini derse uygulayıp uygulamadığı, uyguluyorsa nasıl uyguladığı gibi sorular sorulmuştur. Tüm bu sorularda öğretmenlerin benlik sunuş şekilleri ve hisleri gözlenerek deşifre edilmiş, bu sayede araştırmanın nitel boyutu belirlenmeye çalışılmıştır.

Nitel görüşmelerde öğretmenlerin ideal benlik sunumlarını yaparken oldukça kontrollü ve ılımlı oldukları, bu anlamda sorulara işlevsel yaklaştıkları görülmüştür. Bu araştırmanın kuramsal çerçevesinin oturtulduğu Goffman'ın benlik kuramı bu araştırmada temel olarak işlendiğinden dolayı kişilerin rol yaptığı tezi üzerinden gidilmiştir. Burada unutulmaması gereken, bu araştırmadaki kişilerin gerçeği ifade edip etmediklerinin bilinmediğidir. Öyle ki, bu kişiler günlük hayatlarındaki gerçek davranışlarını gösteriyor da olabilirler, rol de yapıyor olabilirler. Çünkü Goffman'a (1959) göre bazı performanslar düzmece ve rol iken bazıları gerçek olabilmektedir.

Nitel araştırma için yapılan görüşmeler, Word Counter uygulaması (<https://wordcounter.net/>) üzerinden deşifre edildiğinde toplamda 83.694 kelimelik bir arşiv oluşmuştur. Bu görüşmeler sırasında en çok kullanılan ve tekrar eden kelimeler ve sayıları sırasıyla Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Görüşmelerde En Çok Geçen Kelimeler ve Sayılarının Dağılımı

Kelime	Sayısı
Takip	741
Sosyal	624
Öğretmen	363
Eğitim	218
eTwinning	189
Öğretmen	188
Medya	175
Sosyal Medya	165
Paylaşım	155
İngilizce	131
Facebook	105
Sosyal Ağ	76
Diğer kelimeler	80.564
Deşifrelenen Toplam Kelime Sayısı	83.694

Tablo 2’de görüldüğü üzere nitel görüşmeye katılan öğretmenler sırasıyla en çok takip, sosyal, öğretmen ve eğitim kelimelerini kullanmışlardır.

Katılımcıların Demografik Durumları

Araştırmanın bu kısmında öğretmenlerin demografik özelliklerine (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, görevi gibi) yer verilmiştir. Bu bağlamda da bazı karşılaştırma verileriyle ve literatür çalışmalarıyla elde edilen bulgular yorumlanmaya çalışılmıştır.

Yaş Dağılımı

Öğretmenlerin yaş dağılımı, genç ve tecrübeli öğretmenlerin bu ağlardaki oranları, öğretmenlerin deneyimlerini anlamak açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Buna göre, öğretmenlerin sosyal ağları kullanım alışkanlıklarında yaşlarına göre anlamlı bir

fark olup olmadığı araştırılmıştır. Buna göre katılımcıların yaşlarına göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	%	f
20-25	1.67	100
26-35	31.62	1899
36-45	47.79	2870
46-55	17.37	1043
56 ve üzeri	1.55	93
Toplam	100	6005

Tablo 3'ten hareketle öğretmenlerin büyük bir oranının (%96,78), 26-55 yaş grubunda olduğunu, yeni başlayan (20-25) ve yaşça ileri (56 ve üzeri) öğretmenlerin ise azınlıkta (%3,22) olduğu söylenebilir. Bu araştırmadaki öğretmenlerin yarısına yakını (%47,79) 36-45 yaş grubunda olduğu gözükmemektedir. Bu sonuçlar bize katılımcıların öğretmenlikteki deneyimlerini süre olarak göstermektedir.

2018 yılında yayınlanan Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Anketi olan TALIS (Teaching and Learning International Survey) Uluslararası Öğrenme ve Öğretme raporu ülkelerdeki öğrenme ortamlarını anlamak, öğretmenler ve okul yöneticileriyle ilgili verilerin yorumlanması açısından dikkate değer bir çalışmadır. Bu bağlamda da bu araştırmanın bulgularına ışık tutması açısından da önemli olacağı düşünülmüştür. Nitekim, bu raporda Türkiye'deki öğretmenlerin yaş ortalaması 35,5 çıkmaktadır (Ceylan, Özdoğan Özbal, Sever ve Boyacı, 2020). Yapılan bu tez çalışmasında ise katılımcıların büyük çoğunluğu 36-45 yaş aralığında olduklarını ifade etmişlerdir. Bu çalışma, 2018 yılında yayınlanan TALIS (Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Anketi) raporundan 4 yıl sonra (2022 yılında) yapıldığı düşünüldüğünde, TALIS raporunda belirtilen yaş ortalamasının bu çalışmaya paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Benzer şekilde aynı raporda 25 yaş altı öğretmen sayısının da %2,2 civarı çıkması iki araştırmanın birbirini desteklediğini göstermektedir.

Öğrenim Durumlarının Dağılımı

Öğretmenlerin eğitim durumu özellikle de lisansüstü eğitim görmüş olmaları, onların mesleki yeterliliğine ve gelişimlerine etki eden önemli bir değişken niteliğindedir. Bu konuya ilişkin katılımcı öğretmenlerin eğitim durumlarına bakmak faydalı olacağı düşünülmüştür. Bu kapsamda araştırmanın bu bölümünde, anketi yanıtlayan öğretmenlerin tamamladıkları en yüksek resmî eğitim seviyeleri sorulmuş buna göre ortaya çıkan sonuçlar tartışılmıştır. Bu suretle öğretmenlerin sosyal ağları kullanma alışkanlıklarında öğrenim durumlarına göre anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Buna göre katılımcıların öğrenim durumlarına göre dağılımı Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	%	f
Lise	0.30	18
Ön lisans	0.77	46
Üniversite	76.22	4577
Yüksek lisans	22.11	1328
Doktora	0.60	36
Toplam	100	6005

Tablo 4'te sosyal ağları kullanan öğretmenlerin eğitim durumlarına bakıldığında, üniversite ve üzeri eğitim alan öğretmenlerin oranının %98,93 olduğunu gözükmektedir. Lise veya ön lisans mezunu olup da öğretmen olan kişilerin oranı sadece %1,07'dir. Her geçen sene lise ve ön lisans mezunu öğretmenlerin oranının düştüğünü ve öğretmenlerin öğrenim durumlarını iyileştirdiği söylenebilir. Öyle ki, 2008 yılında yapılan TALIS araştırmasında lise ve ön lisans mezunu öğretmen oranının %6'iken, 2018 yılında yine araştırma sonucunda bu oranın %0,7'ye yükseldiği görülmektedir (Ceylan vd., 2020).

Tablo 4'e bakıldığında bu araştırmaya katılan ve yüksek lisans yapan öğretmenlerin oranının %22,11 olduğu gözükmektedir. Bu oran TALIS 2018 raporunda %6,86 olarak belirtilmiştir. Türkiye geneli öğretmenleri araştıran bu iki rapor karşılaştırıldığında bu çalışmada yer alan sosyal ağları kullanan öğretmenlerin 3 kat daha fazla yüksek lisans yapmış olduğu gözükmektedir. Diğer ülkeleri içeren raporlara bakıldığında ise bu oranın çok daha yüksek olduğu görülmüştür. Örneğin bu oran OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development / Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü)

ülkeleri arasında %41,64, PISA (Programme for International Student Assessment / Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) raporunun Avrupa ayağında %32,76 ve PISA raporunun Asya incelemesinde ise %24,21'dir (Ceylan vd., 2020). Tüm bu veriler ülkemizdeki yüksek lisans oranının bahsedilen araştırmalardaki ülkelere göre daha düşük olduğunu, ancak sosyal ağlara katılan öğretmenlerin bu yüzdeyi biraz yükselttiğini göstermektedir.

Doktora yapan öğretmenler, bu araştırmada katılımcıların %0,6'sını oluşturmaktadır. Bu oran TALIS 2018 raporundaki Türkiye verilerinde %0,18 olarak görülmektedir. Bu iki istatistik karşılaştırıldığında sosyal ağlara katılan öğretmenlerin eğitim düzeyinin TALIS 2018 raporunun sonuçlarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Daha geniş bir açıdan bakıldığında ise bu oranın OECD ve PISA raporuna katkı sağlayan diğer ülkelere göre biraz düşük olduğu ortaya çıkmıştır. OECD ülkelerinde ise doktora yapmış öğretmen ortalaması %1,77 iken PISA Avrupa ortalaması %1,81 ve PISA Asya ortalaması ise %0,5'tir (Ceylan vd., 2020).

Yapılan araştırmalar, bilgi ekonomisine sahip toplumların eğitim yeterlikleri ile kullanıcı sayıları arasında önemli bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bir toplumdaki eğitim seviyesi ne kadar yüksekse teknolojiye erişim ve onun etkili kullanımı da o kadar yüksek olmaktadır. Örneğin, orta öğretimden mezun olan kişilerin internet kullanım oranı %60 iken, yüksek öğretimde bu oran %90'ı bulmaktadır (Cardoso, 2005).

Cinsiyet Dağılımı

Bu bölümde öğretmenlerin sosyal ağları kullanım alışkanlıklarında cinsiyete göre anlamlı bir farkın olup olmadığı araştırılmıştır. Sosyal ağları kullanım durumları anketindeki katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Ankete Katılan Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyeti	%	f
Erkek	18.18	1092
Kadın	81.82	4913
Toplam	100	6005

Tablo 5'e göre araştırmaya katılan 6005 öğretmenin %81,82'si kadın, %18,18'i erkektir. Diğer bir ifadeyle araştırmadaki kadın sayısı erkeklerin 4 katından fazla çıkmıştır. Bu da bu ağları kullanan hedef kitlenin çoğunlukla kadın öğretmen olduğu göstermektedir. Bu bulguya paralel olarak, Schroeder ve Greenbowe (2009) da sosyal ağları ve Web. 2.0 araçlarının eğitim üzerine etkisini incelediklerinde, internet teknolojisinin erkekler tarafından daha fazla kullanılmasına rağmen, sosyal ağlarda kadınların yoğunluğunun daha fazla olduğu sonucunu çıkarmışlardır.

Türkiye'de erkek ve kadın öğretmenlerin oranları birbirine çok yakın çıkmasına rağmen, bu araştırmada farkın bu kadar fazla çıkması ilginç bir bulgudur. Çünkü, Türkiye geneli öğretmenlerin, %40'lük oranı ile 455 bin 294'ü erkek, %60'lık oran ile 684 bin 379'u kadındır (MEB, 2021b).

Öğretmenlerin demografik olarak cinsiyet dağılımı ile ilgili birçok araştırma yapılmakta, ama bu araştırmaların hiçbirinde oran farkı bu araştırmadaki kadar fazla çıkmamaktadır. Örneğin, OECD ülkeleri arasında yapılan araştırmada kadın öğretmen oranı %63,63 iken erkek öğretmenlerin oranı %36,37 olarak kayıt altına alınmıştır. Verilebilecek diğer bir örnek ise PISA sonuçlarıdır. PISA sonuçlarında Avrupa'daki kadın öğretmenlerin oranı %62,63'iken, erkek öğretmenlerin oranı %37,37 olarak belirtilmiştir. Yine aynı araştırmanın Asya ülkelerinde yapılan araştırmasında kadın öğretmenlerin oranı %51,78, erkek öğretmenlerin oranı ise %48,22 çıkmaktadır. Bu sonuçlara ilaveten, 2018 yılında yayınlanan TALIS raporunda Türkiye'deki kadın öğretmenlerin oranı %55,84, erkek öğretmenlerin ise %44,16 olarak hesaplanmıştır (Ceylan vd., 2020). Tüm bu araştırmalar, Türkiye'deki öğretmenlerin sosyal ağ kullanımındaki cinsiyet farklılığını net olarak ortaya koymaktadır.

Görev Dağılımı

Öğretmenlerin sosyal ağları kullanma alışkanlıklarında yapmış oldukları görevlere göre anlamlı bir fark olup olmadığı da araştırmanın diğer bir konusudur. Buna göre katılımcıların görevlerine göre dağılımları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Katılımcıların Görevlerine Göre Dağılımı

Görevleri	%	f
Öğretmen	88.49	5314
Okul müdür yardımcısı	7.28	437
Okul müdürü	4.16	250
Üst düzey yönetici	0.07	4
Toplam	100	6005

Tablo 6'ya bakıldığında katılımcıların çoğunun (%88,49) öğretmen olduğunu, yöneticilerin ise anketin %11,51'ini oluşturduğu görülmektedir. Bu ağlara katılan müdür sayısının, müdür yardımcılardan daha az olması, müdür yardımcılarının derse girdiklerinden sosyal ağlardaki öğrendiklerini eğitim pratiklerine daha fazla yansıttıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu araştırmadaki diğer bulgu ise 6005 katılımcı içerisinde sadece 4 kişinin üst düzey yönetici (okul müdürü üzerindeki idareciler) konumunda olmasıdır. Araştırma kapsamında sosyal ağları idarecilerden çok öğretmenlerin kullandığı görülmüştür. Öğretmen oranının %90'a yakın çıkması, eTwinning faaliyetinin sınıf içinde uygulanan, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde aktif rol aldığı bir çalışma olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Öğretim Seviyelerinin Dağılımı

Öğretmenlerin sosyal ağları kullanma alışkanlıklarında öğretim seviyelerine göre anlamlı bir fark olup olmadığı merak edilen diğer bir durumdur. Buna göre katılımcıların öğretim seviyelerine göre dağılımı Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Katılımcıların Öğretim Seviyelerine Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	%	f
Okul Öncesi	16.05	964
İlkokul	35.99	2161
Ortaokul	26.19	1573
Lise	21.77	1307
Toplam	100	6005

Tablo 7’de belirtildiği üzere, araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin öğretim seviyelerine bakıldığında, katılımcıların en çok (%35,99) ilkokul, en az (%16,05) ise okul öncesi öğretmenidir. Öğretmenlerin bu ağları eğitim pratiklerine uyguladıkları düşünüldüğünde okuma yazma becerisi gerektiren bu çalışmaların ilkokulda yoğunlaşması normal bir dağılımdır. Öğrencilerin ve öğretmenlerin ortaokul ve lisede ise daha çok sınav kaygısı taşımaları ve ona göre de eğitim pratiklerini dönüştürmeleri sosyal ağları nispeten daha az kullandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Bu araştırmada, öğretmenlerin en çok (%35,99) ilkokul, sonrasında ortaokul (%26,19), sonrasında lise (%21,77), en az (%16,05) ise okul öncesi öğretmeni olduğu gözükmemektedir. Türkiye geneli 67.125 okul olduğu düşünüldüğünde, bu okulların %15’i (10.552) okul öncesi eğitim okulu, %36’sı (24.576) ilkokul, %28’i (19.025) ortaokul ve %19’u (12.972) lise kademesindedir (MEB, 2021). Bu oranları karşılaştırdığımızda, sosyal ağları kullanan okulların seviyelerine göre oranı, okul öncesinde %1,05 daha fazla, ilkokulda benzer, ortaokulda %2 daha az, lisede ise %8 daha fazla olduğu gözükmemektedir. Bu bulgular, bu araştırma örnekleminin Türkiye geneli okulların oranlarına çok yakın olduğu görülmektedir. Bu durum, araştırma örnekleminin başarısını göstermektedir.

Branş Dağılımı

Bu bölümde öğretmenlerin sosyal ağları kullanma alışkanlıklarında branşlarına göre anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Buna göre, katılımcıların branşlarına göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir

Tablo 8

<i>Katılımcıların Branşlarına Göre Dağılımı</i>		
Branşı	%	f
Sınıf Öğretmenliği	29.93	1797
Yabancı Dil	19.20	1153
Okul Öncesi	15.64	939
Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı	5.21	313
Matematik	4.16	250
Fen Bilimleri / Fen ve Teknoloji	3.31	199
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlığı (PDR)	3.13	188
Meslek Dersleri	2.23	134
Özel Eğitim	2.21	133

(Devam ediyor)

Tablo 8 (Devam)

<i>Katılımcıların Branşlarına Göre Dağılımı</i>		
Branşı	%	f
Bilişim Teknolojileri	2.00	120
Sosyal Bilgiler	1.68	101
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1.68	101
Görsel Sanatlar (Resim)	1.37	82
Biyoloji	1.17	70
Beden Eğitimi	0.98	59
Müzik	0.75	45
Kimya	0.70	42
Coğrafya	0.62	37
Tarih	0.58	35
Fizik	0.50	30
Felsefe	0.42	25
Diğer	2.53	152
Toplam	100	6005

Katılımcıların branşlarına göre dağılımının yer aldığı Tablo 8’de, sosyal ağları en çok kullanan branşların sırasıyla sınıf öğretmenleri, yabancı dil öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, Türkçe öğretmenleri ve matematik öğretmenlerinin olduğu gözükmektedir. Sayısal verilerle ifade edildiğinde, sınıf öğretmenleri bu ağların %29,93’ünü, yabancı dil öğretmenleri %19,20’sini, okul öncesi öğretmenleri %15,64’ünü, Türkçe öğretmenleri %5,21’ini, matematik öğretmenleri %4,16’sını ve fen bilimleri öğretmenleri ise %3,31’ini oluşturmaktadır. Bu ağları en az kullanan branşlar ise felsefe, fizik, tarih ve coğrafya branşları olmuştur. Bu tabloda sınıf öğretmenlerinin ilk sırada yer almasının nedeni eTwinning faaliyetlerinin sınıf için etkileşim gerektirmesi ve bu öğrencilerde sınav kaygısının daha az olması gösterilebilir. Yabancı dil branşındaki öğretmenlerin bu tabloda 2. sırada yer almasının nedeni ise eTwinning faaliyetinin uluslararası bir platform olması nedeniyle çoğunlukla yabancı dilde etkileşim gerektirmesi olarak yorumlanabilir.

Yerleşim Yeri Dağılımı

Bu bölümde öğretmenlerin sosyal ağları kullanım alışkanlıklarında görev yapmış olduğu kurumun yerleşim yerlerine göre anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Katılımcıların kurumlarının yerleşim yerine göre dağılımı Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Katılımcıların Kurumlarının Yerleşim Yerine Göre Dağılımı

Yerleşim Yerleri	%	f
Kent Merkezi	78.98	4743
Kırsal Bölge	21.02	1262
Toplam	100	6005

Tablo 9'a göre öğretmenlerin %78,98'inin kent merkezinde, %21,02'sinin ise kırsal bölgelerde görev yaptığı görülmektedir. Buna göre kent merkezinde yaşayan öğretmenlerin sayısının, kırsal kesimde yaşayan öğretmenlerin yaklaşık dört katı olduğu söylenebilir. Bu durumun sebebi kent merkezindeki okulların teknolojik alt yapılarının ve fiziksel koşullarının daha iyi olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Katılımcıların Demografik Durumlarının Karşılaştırmaları

Araştırma kapsamında verileri istatistiksel ve oransal anlamda daha iyi anlaşılması için katılımcıların demografik durumlarının yanı sıra karşılaştırılma tablolarının oluşturulmasına gerek duyulmuştur.

Öğrenim Durumu ve Yaşlarının Karşılaştırılması

Araştırmada, öğretmenlerin öğrenim durumlarıyla eğitim seviyeleri karşılaştırılmıştır. Buna göre, araştırmaya katılan katılımcıların öğrenim durumlarına göre yaşlarının dağılımı Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Yaşlarının Dağılımı

Öğrenim Durumları	Katılımcıların Yaşları											
	20-25		26-35		36-45		46-55		56 ve üzeri		Toplam	
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f
Lise	5.56	1	33.33	6	27.78	5	33.33	6	0.00	0	0.30	18
Ön lisans	0.00	0	15.22	7	21.74	10	41.30	19	21.74	10	0.77	46
Üniversite	1.92	88	32.53	1489	46.06	2108	17.92	820	1.57	72	76.22	4577
Yüksek L.	0.75	10	28.92	384	54.89	729	14.61	194	0.83	11	22.11	1328
Doktora	2.78	1	36.11	13	50.00	18	11.11	4	0.00	0	0.60	36
Toplam	1.67	100	31.62	1899	47.79	2870	17.37	1043	1.55	93	100	6005

Tablo 10’da görüldüğü üzere katılımcıların %1,67’si 20-25 yaş aralığındadır, %31,61’i 26-45, %47,79’u 36-45 yaş, %17,37’si 46-55 ve %1,55’i 56 yaş üzerindedir. Bu katılımcıların çoğu (%76,22) üniversite mezunudur. Üniversite mezunlarının yaklaşık tamamı (%96,5), 26-55 yaş aralığındadır. Katılımcıların %22,71’i ise lisansüstü eğitim yapmıştır. İlginç olan nokta ise öğretmenlerin %1,07’sinin halen ön lisans ve lise mezunu olmasıdır. 6.005 öğretmenin yalnızca 64’ü bu seviyede eğitim görmüştür. Araştırmada toplam doktora oranı %0,6 iken, yüksek lisans oranı %22,11’dir. Doktora yapanların %50’si 36-45 yaş aralığındadır. Arkasından en fazla 26-35 yaş aralığında olduğunu görülmektedir (%36,11). Her 100 öğretmenin yaklaşık 99’u üniversite ve üzeri eğitim almıştır.

Öğrenim Durumu ve Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması

Bu bölümde öğretmenlerin öğrenim durumu ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Buna göre, katılımcıların öğrenim durumları ve cinsiyetlerinin karşılaştırılması Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Öğrenim Durumu ve Katılımcıların Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması

Öğrenim Durumları	Erkek		Kadın		Toplam	
	%	f	%	f	%	f
Lise	16.67	3	83.33	15	0.30	18
Ön lisans	17.39	8	82.61	38	0.77	46
Üniversite	16.21	742	83.79	3835	76.22	4577
Yüksek L.	24.85	330	75.15	998	22.11	1328
Doktora	25.00	9	75.00	27	0.60	36
Toplam	18.18	1092	81.82	4913	100.00	6005

Tablo 11’de görüldüğü üzere ankete katılan kişilerin %81,82’si kadındır. Bu durum, kadınların sosyal ağlara katılma konusunda çok daha fazla istekli olduğu şeklinde yorumlanabilir. Araştırmada, kadınlar erkeklere oranla 3 kat daha fazla doktora ve yüksek lisans yapmış olduğunu görülmektedir. Aritmetik bir oranla karşılaştırıldığında, bu araştırmada kadınların oranları erkeklerin yaklaşık 4 katı olması dikkate alındığında, lisansüstü eğitim seviyelerine bakıldığında erkeklerin bireysel olarak daha fazla üst

eğitim aldıklarını söyleyebilmek mümkündür. Lise mezunu kadınların erkelere oranını %83,33, ön lisans mezunu olanların ise %82,61 olduğu görölmektedir.

Öğrenim Durumu ve Görev Türlerinin Karşılaştırılması

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin öğrenim durumları ve katılımcıların görev türleri karşılaştırılmıştır. Kişilerin görev türleri; öğretmen, okul müdür yardımcısı, okul müdürü ve üst düzey yönetici şeklinde ayrılmıştır. Tablo 12’de, bu kişilerin görev türlerine göre öğrenim durumları yer almaktadır.

Tablo 12

Öğrenim Durumu ve Katılımcıların Görev Türlerinin Karşılaştırılması

	Katılımcıların Görevleri									
	Öğretmen		Okul müdür yardımcısı		Okul müdürü		Üst düzey yönetici		Toplam	
Öğrenim Durumları	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f
Lise	83.3	15	16.67	3	0.00	0	0.00	0	0.3	18
Ön lisans	93.4	43	2.17	1	4.35	2	0.00	0	0.77	46
Üniversite	92.0	4215	5.51	252	2.38	109	0.02	1	76.	4577
Yüksek L.	75.9	1008	13.55	180	10.32	137	0.23	3	22.1	1328
Doktora	91.6	33	2.78	1	5.56	2	0.00	0	0.60	36
Toplam	88.4	5314	7.28	437	4.16	250	0.07	4	100	6005

Tablo 12'ye bakıldığında ankete katılan 4 üst düzey yöneticinin 3'ünün lisansüstü eğitim aldığı, 250 okul müdürün ise 139'unun lisansüstü eğitim seviyesinde olduğu görülmektedir. Bu oranın müdür yardımcılarında ve öğretmenlerde daha düşük olduğu görülmektedir. Bu veri, görevlendirme sırasında üst idarenin eğitim seviyesini dikkate almış olabileceğini göstermektedir. Doktora yapan 36 kişinin 33'ü öğretmenlerden oluşmaktadır. Bunun en büyük sebebinin katılımcıların %88,4'ünün öğretmen olarak görev yapmış olması gösterilebilir. Bu tabloda lise düzeyinde okul müdürünün ve üst düzey yöneticinin olmaması ise dikkat çekmektedir.

Araştırmada yüksek lisans yapanların %75,9'u öğretmen, %13,55'i müdür yardımcısı, %10,32'si okul müdürü, %0,23'ü ise üst düzey yöneticidir. Doktora yapanların ise %91,6'sı öğretmen, %8,4'ü idarecidir. Buna göre, yüksek lisans yapanların %24,1'i idareci, doktora yapanların ise %8,4'ü idarecidir.

Öğrenim Durumlarına Göre Görev Yapılan Kurumun Yerleşim Yerlerinin Karşılaştırılması

Bu bölümde öğretmenlerin öğrenim durumu ile görev yaptıkları kurumun yerleşim yeri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Buna göre katılımcıların öğrenim durumları ile görev yapılan kurumun yerleşim yerinin karşılaştırılması Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13

<i>Öğrenim Durumu ve Görev Yapılan Kurumun Yerleşim Yerinin Karşılaştırılması</i>						
Öğrenim Durumları	Kent Merkezi		Kırsal Bölge		Toplam	
	%	f	%	f	%	f
Lise	83.33	15	16.67	3	0.30	18
Ön lisans	82.61	38	17.39	8	0.77	46
Üniversite	78.52	3594	21.48	983	76.22	4577
Yüksek L.	80.20	1065	19.80	263	22.11	1328
Doktora	86.11	31	13.89	5	0.60	36
Toplam	78.98	4743	21.02	1262	100.00	6005

Tablo 13'te ifade edildiği üzere, katılımcıların %78,98'inin kent merkezinde, %21,02'sinin ise kırsal bölgede görev yaptıkları görülmektedir. Bu tabloya bakıldığında, eğitim durumuyla görev yapılan bölge arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.

Burada dikkat çeken nokta üniversite mezunlarının kent merkezinde oturma oranının diğer verilerden düşük olmasıdır. Bu durum, sözleşmeli olarak yeni atanan öğretmenlerin kırsal bölgede çalışmaları gösterilebilir. Bu tabloda açıklanması gereken diğer bir nokta ise, doktora yapanlarının 6 katı, yüksek lisans yapanların yaklaşık 4 katı, üniversite mezunlarının ve ön lisans mezunlarının 4 katından fazlası ve lise mezunlarının ise 5 katının kentlerde yaşamasıdır. 6.005 katılımcının yarıdan fazlası (3.594) üniversiteden mezun olmuştur ve kent merkezinde yaşamaktadır.

Görev Türlerinin Cinsiyetleri ile Karşılaştırılması

Bu bölümde öğretmenlerin görev türleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Katılımcıların görev türlerinin cinsiyetleri ile karşılaştırılmasına ait özet veri Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14

Katılımcıların Görev Türlerinin Cinsiyetleri ile Karşılaştırılması

Cinsiyet	Erkek		Kadın		Toplam	
Görev Türleri	%	f	%	f	%	f
Öğretmen	13.96	742	86.04	4572	88.49%	5314
Okul müdür yardımcısı	39.59	173	60.41	264	7.28%	437
Okul müdürü	69.20	173	30.80	77	4.16%	250
Üst düzey yönetici	100.00	4	0.00	0	0.07%	4
Toplam	18.18	1092	81.82	4913	100.00%	6005

Tablo 14’e göre, ankete katılan kadınların oranı %81,82 iken erkeklerin oranı %18,18’dir. Bu da kadınların ankette erkeklere oranla 4 kat daha fazla olduklarını ortaya çıkarmaktadır. Buna karşın erkek okul müdürlerinin oranı %69,2 iken kadınların oranı %30,8’de kalmaktadır. Araştırmadaki kadın oranı düşünüldüğünde, kadın müdür oranının oldukça düşük olduğu söylenebilir. Buna ilaveten üst düzey yöneticilerin tamamı erkektir. Bu tablo bize, idareciliğin erkekler tarafından daha çok tercih edildiğini veya görevlendirmelerde o şekilde bir temayül olduğunu göstermektedir. Bu olasılığa, kadınların idareci olma ve yönetici olma isteklerinin daha az olduğu eklenebilir (Boyle, 2004). Bu durum, Yüksel Gündüz’ün yapmış olduğu araştırmaya paralellik göstermektedir. Gündüz’ün (2010) 25 ilköğretim okulunda görev yapan 950 öğretmene yönelik yapmış olduğu araştırmaya göre kadınların çalışma saatlerinin fazla olması, evli

olması, toplumsal yapının erkek egemen bir kültürden gelmesi ve ekonomik nedenlerle kariyerlerinde kadınların engelleme yaşadığını göstermektedir. Bu nedenle de kadınlar bir üst görevde yer alamadıkları ortaya çıkmıştır.

Daha geniş bir perspektiften bakıldığında, Tablo 14'e göre sosyal ağları kullanan kadın yöneticilerin oranının toplamda %11,51 olduğu görülmektedir. TALIS 2018 Raporunda Türkiye genelindeki yöneticilik pozisyonundaki kadın oranı sadece %7,17'dir. OECD ülkelerinde bu oran ortalama %40,88, PISA en iyi Avrupa grubunda %42,78 ve PISA en iyi Asya grubunda ise 11,76 olduğunu görülmektedir (Ceylan vd., 2020). Bu oranlar, Türkiye'deki kadın yöneticilerin erkeklere oranla daha az sayıda olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, TALIS 2018 raporundaki kadın yönetici oranı %7,17 olmasına rağmen, bu araştırmaya katılan ve sosyal ağlarda yer alan kadın yönetici oranının ülkemizde %11,51 olması ve bu rapora göre %4,34 daha fazla olması dikkat çekici bir ayrıntıdır.

Branşlarına Göre Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması

Öğretmenlerin sosyal ağları kullanım durumları anketinde araştırılmak istenen diğer bir konu katılımcıların branşlarına göre cinsiyetlerinin belirlenmesidir. Buna göre, katılımcıların branşlarına göre cinsiyetlerinin karşılaştırılması Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15

Katılımcıların Branşlarına Göre Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması

	Cinsiyet					
	Erkek		Kadın		Toplam	
Branşları	%	f	%	f	%	f
Sınıf Öğretmenliği	24.60	442	75.40	1355	29.93	1797
Yabancı Dil	10.84	125	89.16	1028	19.20	1153
Okul Öncesi	3.73	35	96.27	904	15.64	939
Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı	23.32	73	76.68	240	5.21	313
Matematik	24.80	62	75.20	188	4.16	250
Fen Bilimleri / Fen ve Teknoloji	18.09	36	81.91	163	3.31	199
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlığı (PDR)	19.15	36	80.85	152	3.13	188
Diğer	20.39	31	79.61	121	2.53	152
Meslek Dersleri	21.64	29	78.36	105	2.23	134
Özel Eğitim	17.29	23	82.71	110	2.21	133
Bilişim Teknolojileri	31.67	38	68.33	82	2.00	120

(Devam ediyor)

Tablo 15 (Devam)

Katılımcıların Branşlarına Göre Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması

Branşları	Cinsiyet					
	Erkek		Kadın		Toplam	
	%	f	%	f	%	f
Sosyal Bilgiler	38.61	39	61.39	62	1.68	101
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	21.78	22	78.22	79	1.68	101
Görsel Sanatlar (Resim)	15.85	13	84.15	69	1.37	82
Biyoloji	12.86	9	87.14	61	1.17	70
Beden Eğitimi	45.76	27	54.24	32	0.98	59
Müzik	28.89	13	71.11	32	0.75	45
Kimya	11.90	5	88.10	37	0.70	42
Coğrafya	29.73	11	70.27	26	0.62	37
Tarih	22.86	8	77.14	27	0.58	35
Fizik	23.33	7	76.67	23	0.50	30
Felsefe	32.00	8	68.00	17	0.42	25
Toplam	18.18	1092	81.82	4913	100.00	6005

Tablo 15'e göre, branş bazında Türkiye'de kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere oranla daha fazla olduğu branşlar; okul öncesi, yabancı dil, kimya, biyoloji, görsel sanatlar (resim), özel eğitim, fen bilimleri / fen ve teknoloji ve rehberlik ve psikolojik danışmanlığı (PDR) olmuştur. Buna göre okul öncesi kadın öğretmenlerin oranı %96,27, yabancı dil öğretmenlerinin oranı %89,16, kimya öğretmenlerinin oranı %88,10, biyoloji öğretmenlerinin oranı %87,14, görsel sanatlar (resim) öğretmenlerinin oranı %84,15, özel eğitim öğretmenlerinin oranı %82,71, fen bilimleri / fen ve teknoloji öğretmenlerinin oranı %81,91 ve rehberlik ve psikolojik danışmanlığı (PDR) öğretmenlerinin oranı %80,85'tir.

Yapılan bu araştırmaya göre Türkiye'deki erkek öğretmenlerin, kadın öğretmenlere oranla daha fazla olduğu branş yoktur. Erkek öğretmenlerin nispeten fazla olduğu branşlar sırasıyla; Beden Eğitimi (%45,76), Sosyal Bilgiler (%38,61), Felsefe (%32), Bilişim Teknolojileri (%31,67) ve Coğrafya (%29,73) branşları olmuştur.

Tüm bu verilere dayanarak bu araştırma çerçevesinde, sosyal ağları kullanan kişilerin daha çok kadın olduğu, bu nedenle de kadın öğretmen sayılarının daha fazla olduğu branşların ön plana çıktığı görülmektedir. Aynı şekilde, Millî Eğitim Bakanlığının 2022 yılı istatistiklerine göre, branş bazında en fazla kadın öğretmenin, okul öncesi, İngilizce ve sınıf öğretmenliği branşlarında görev yaptığı görülmüştür. Dolayısıyla, bu verilere göre sınıf öğretmenlerinin %56'sını, İngilizce öğretmenlerinin %75'ini, okul öncesi öğretmenlerin ise %93'ünü kadın öğretmenlerden oluştuğu bilinmektedir (MEB,

2021b). Yapılan bu araştırmada ilginç nokta ise fen bilgisi branşlarını oluşturan, fizik, kimya ve biyoloji branşlarındaki kadın öğretmen sayısının diğeri branşlara göre daha fazla olmasıdır.

Branşlarına Göre Yaşlarının Karşılaştırılması

Araştırmada öğretmenlerin branşlarına göre yaşlarının dağılımı incelenmiştir. Ankette öğretmenler branşları bazında kendi yaş aralıklarını işaretlemişlerdir. Katılımcıların branşlarına göre yaşlarının karşılaştırması Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16

Katılımcıların Branşlarına göre Yaşlarının Karşılaştırılması

	Katılımcıların Yaşları										Toplam	
	20-25		26-35		36-45		46-55		56 ve üzeri			
Branşları	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f
Sınıf Öğretmenliği	1.22	22	21.15	380	49.64	892	25.65	461	2.34	42	29.93	1797
Yabancı Dil	2.60	30	37.81	436	45.71	527	12.32	142	1.56	18	19.20	1153
Okul Öncesi	1.60	15	36.63	344	49.84	468	11.61	109	0.32	3	15.64	939
Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı	1.92	6	34.82	109	48.88	153	14.06	44	0.32	1	5.21	313
Matematik	2.40	6	37.60	94	48.00	120	10.40	26	1.60	4	4.16	250
Fen Bilimleri / Fen ve Teknoloji	1.01	2	47.24	94	43.72	87	8.04	16	0.00	0	3.31	199
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlığı (PDR)	3.72	7	48.40	91	35.11	66	11.17	21	1.60	3	3.13	188
Meslek Dersleri	0.00	0	26.12	35	54.48	73	16.42	22	2.99	4	2.23	134
Özel Eğitim	3.01	4	47.37	63	42.11	56	6.77	9	0.75	1	2.21	133
Bilişim Teknolojileri	0.83	1	39.17	47	55.83	67	4.17	5	0.00	0	2.00	120
Sosyal Bilgiler	0.99	1	26.73	27	58.42	59	12.87	13	0.99	1	1.68	101
Din Kültürü	3.96	4	34.65	35	40.59	41	19.80	20	0.99	1	1.68	101
Görsel Sanatlar	0.00	0	15.85	13	53.66	44	28.05	23	2.44	2	1.37	82
Biyoloji	0.00	0	25.71	18	48.57	34	24.29	17	1.43	1	1.17	70
Beden Eğitimi	1.69	1	33.90	20	45.76	27	15.25	9	3.39	2	0.98	59
Müzik	0.00	0	28.89	13	51.11	23	20.00	9	0.00	0	0.75	45
Kimya	0.00	0	30.95	13	28.57	12	33.33	14	7.14	3	0.70	42
Coğrafya	0.00	0	27.03	10	37.84	14	29.73	11	5.41	2	0.62	37
Tarih	0.00	0	11.43	4	48.57	17	40.00	14	0.00	0	0.58	35
Fizik	0.00	0	16.67	5	50.00	15	26.67	8	6.67	2	0.50	30
Felsefe	0.00	0	32.00	8	32.00	8	36.00	9	0.00	0	0.42	25
Diğer	0.66	1	26.32	40	44.08	67	26.97	41	1.97	3	2.53	152
Toplam	1.67	100	31.62	1899	47.79	2870	17.37	1043	1.55	93	100	6005

Katılımcıların branşlarına göre yaşlarının karşılaştırması Tablo 16’da verilmiş ve branş bazında öğretmenlerin yaşlarının belirgin bir fark yaratmadığı görülmüştür. Branş bazında bakıldığında en tecrübeli öğretmenlerin (56 yaş ve üzeri) kimya (%7,14), fizik (%5,67), coğrafya (%5,41) ve beden eğitimi branşlarında (%3,39) oldukları, genç öğretmenlerin ise (20-35) yaş arası, en yoğunlukta olduğu branşların sırasıyla, rehberlik (%52,12), özel eğitim (%50,38), fen bilimleri / fen ve teknoloji (%48,34), yabancı dil (%40,41), bilişim teknolojileri (%40), matematik (%40), din kültürü (%38,61) ve okul öncesi (%38,23) olduğu görülmektedir.

Yaşlarına Göre Cinsiyetlerinin Karşılaştırılması

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin görev türleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Öğretmenlerin yaşlarına göre cinsiyetlerinin karşılaştırması Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Katılımcıların Yaşlarına Göre Cinsiyetleri ile Karşılaştırılması

Yaş	Erkek		Kadın		Toplam	
	%	f	%	f	%	f
20-25	9.00	9	91.00	91	1.67	100
26-35	16.75	318	83.25	1581	31.62	1899
36-45	18.12	520	81.88	2350	47.79	2870
46-55	20.33	212	79.67	831	17.37	1043
56 ve üzeri	35.48	33	64.52	60	1.55	93
Toplam	18.18	1092	81.82	4913	100.00%	6005

Tablo 17’de, ankete katılan kadın sayısının erkek sayısının 4 katı olmasına rağmen, 56 yaş ve üzeri yaşta olan erkek öğretmen sayısının, kadın öğretmen sayısının iki katından biraz daha az olduğu görülmüştür. Bu bulgunun nedeni, kadınların erkeklerden daha erken yaşta emekli olması şeklinde yorumlanabilir.

Görev Yerleri ile Yaşlarının Karşılaştırılması

Araştırma kapsamında öğretmenlerin görev yerleri ve yaşları karşılaştırılmış, bu iki değişken arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Katılımcıların görev yerleri ile yaşlarının karşılaştırması Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18

Katılımcıların Görev Yerleri ile Yaşlarının Karşılaştırılması

Yaş	Kent Merkezi		Kırsal Bölge		Toplam	
	%	f	%	f	%	f
20-25	55.00	55	45.00	45	1.67	100
26-35	68.19	1295	31.81	604	31.62	1899
36-45	82.51	2368	17.49	502	47.79	2870
46-55	89.93	938	10.07	105	17.37	1043
56 ve üzeri	93.55	87	6.45	6	1.55	93
Toplam	78.98	4743	21.02	1262	100.00	6005

Katılımcıların görev yerleri ile yaşlarının karşılaştırıldığı Tablo 18’de, belirgin şekilde katılımcıların yaşları arttıkça kent merkezinde, yaşları düştükçe ise kırsal bölgede görev yaptıkları gözlemlenmiştir. Bu durum yeni atanan öğretmenlerin mesleğinin ilk yıllarında kırsal bölgelere görevlendirildiğini ve tecrübe kazandıkça bu öğretmenlerin elde ettiği hizmet puanlarıyla kent merkezlerine tayin istedikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun diğer bir nedeni de kent merkezlerindeki teknolojik altyapının daha iyi olmasından dolayı bu bölgelerdeki öğretmenlerin sosyal ağları daha etkili kullanması gösterilebilir.

Yaşlarına Göre Yapmış Oldukları Görevlerin Karşılaştırılması

Bu bölümde ise öğretmenlerin yaşlarıyla görev yapmış oldukları yer arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Katılımcıların yaşlarına göre yapmış oldukları görevlerin karşılaştırması Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19

Katılımcıların Yaşlarına Göre Yapmış Oldukları Görevlerin Karşılaştırılması

	Katılımcıların Görevleri									
	Öğretmen		Okul müdür yardımcısı		Okul müdürü		Üst düzey yönetici		Toplam	
Yaş	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>
20-25	99.00	99	0.00	0	1.00	1	0.00	0	1.67	100
26-35	90.36	1716	7.42%	141	2.21	42	0.00%	0	31.62	1899
36-45	87.67	2516	8.12%	233	4.22	121	0.00	0	47.79	2870
46-55	86.67	904	5.66%	59	7.29	76	0.38	4	17.37	1043
56 ve üzeri	84.95	79	4.30%	4	10.75	10	0.00	0	1.55	93
Toplam	88.49	5314	7.28%	437	4.16%	250	0.07	4	100	6005

Tablo 19'daki en önemli ve belirgin nokta, üst düzey yöneticilerin 46-55 yaş arasında olmasıdır. Burada, 20-25 yaşındaki kişilerin %99'u öğretmenlik görevini üstlenmiştir. Bu da kişilerin zamanla görevinin değiştiğinin ya da katılımcıların başka bir görevde yer almak için beklediklerini göstermektedir. Okul müdürü sayısı yaşa bağlı olarak artmaktadır. Daha açık bir ifadeyle anlatılırsa, yaş ilerledikçe müdürlük görevi %1'den %10'a çıkmaktadır.

Öğretmenlerin İnterneti ve Sosyal Ağları Kullanma Durumları

Öğretmenlerin İnterneti teknolojilerini ve sosyal ağları kullanım durumları bu bölümde incelenmiştir. Öğretmenlerin sosyal ağları kullanım durumları anket verileri ve sosyal ağlara ilişkin görüşleri yorumlanmaya çalışılmıştır.

Öğretmenlerin İnterneti Kullanma Amaçları

Öğretmenlere internet kullanma sebeplerine bağlı olarak kullanma sıklıkları sorulmuş buna uygun olarak da 'Hiçbir zaman, Nadiren, Fikrim yok, Sık sık ve Her zaman' seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Tablo 20'de öğretmenlerin internet kullanma nedenleri sıklıklarına göre sıralanmıştır.

Tablo 20

Katılımcıların İnterneti Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı

	Hiçbir zaman		Nadiren		Fikrim yok		Sık sık		Her zaman		Ortalama
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	$\bar{x}$
Bilgi almak	0.12%	7	0.58%	35	0.18%	11	38.03%	2279	61.08%	5992	4.59
Araştırma yapmak	0.13%	8	1.24%	74	0.50%	30	38.59%	2312	59.54%	5991	4.56
Mesleki gelişime katkı sağlamak	0.15%	9	1.50%	90	0.87%	52	45.07%	2703	52.42%	5998	4.48
Eğitim ve öğretim sürecine katkı sağlamak	0.15%	9	2.35%	141	0.94%	56	47.46%	2842	49.10%	5988	4.43
Anlık iletişimde bulunmak	0.53%	32	3.85%	231	0.30%	18	43.24%	2592	52.07%	5994	4.42
Gündemi takip etmek	0.50%	30	7.00%	419	1.85%	111	45.07%	2698	45.57%	5986	4.28
Günlük işleri kolaylaştırmak	1.15%	69	10.17%	608	4.30%	257	47.93%	2866	36.45%	5980	4.08
Resmi hizmetleri yürütmek	0.67%	40	12.53%	751	2.77%	166	47.08%	2823	36.96%	5996	4.07
Sosyal medyayı takip etmek	1.34%	80	13.06%	782	2.10%	126	44.71%	2678	38.80%	5990	4.07
E-Posta alışverişi yapmak	1.87%	112	20.36%	1219	2.81%	168	39.43%	2360	35.53%	5986	3.86
Paylaşım yapmak	1.11%	66	25.76%	1534	1.54%	92	41.86%	2493	29.73%	5956	3.73
Eğlence (video izlemek, oyun oynamak vs.)	6.33%	379	35.45%	2123	6.68%	400	33.07%	1980	18.47%	5988	3.22
Boş zamanları değerlendirmek	7.86%	469	35.63%	2127	7.87%	470	33.66%	2009	14.98%	5969	3.12
Çevrim içi sohbet etmek	12.05%	721	32.95%	1971	5.67%	339	33.02%	1975	16.30%	5981	3.09
Takipçilerin fotoğraflarına bakmak/ fotoğraf yüklemek	14.76%	884	44.24%	2649	7.93%	475	24.00%	1437	9.07%	5988	2.68
Takipçilerin duvarına yazmak/ yazdıklarını okumak	20.36%	1220	46.04%	2759	7.86%	471	17.79%	1066	7.96%	5993	2.47
İnsanları daha iyi tanımak	24.25%	1447	40.75%	2431	10.54%	629	16.38%	977	8.08%	5966	2.43
İnsanların iletişim bilgilerine ulaşmak	27.93%	1673	41.79%	2503	8.03%	481	14.47%	867	7.78%	5990	2.32
Yeni arkadaşlar bulmak	44.56%	2654	36.03%	2146	5.76%	343	7.47%	445	6.18%	5956	1.95

Tablo 20’de katılımcıların interneti ne amaçla kullandıkları irdelenmiştir. Buna göre, katılımcılar sırasıyla en çok; bilgi almak ($\bar{x} = 4.59$), araştırma yapmak ($\bar{x} = 4.56$), mesleki gelişimine katkı sağlamak ($\bar{x} = 4.48$), eğitim ve öğretim sürecine katkı sağlamak ($\bar{x} = 4.43$), anlık iletişimde bulunmak ($\bar{x} = 4.42$) ve gündemi takip etmek ($\bar{x} = 4.28$) amacıyla interneti kullandıkları görülmüştür. Katılımcıların belirlenen ölçek değerine (“Her zaman” = 4.20-5.00) göre bu eylemleri ‘Her zaman’ yaptıkları anlaşılmaktadır.

Katılımcıların belirlenen ölçek değerine (“Sıklıkla” = 3.40-4.19) göre interneti kullanım amaçları ‘Sıklıkla’, günlük işleri kolaylaştırmak ($\bar{x} = 4.08$), resmi hizmetleri yürütmek ($\bar{x} = 4.07$), sosyal medyayı takip etmek ($\bar{x} = 4.07$), e-Posta alışverişi yapmak (3.86) ve paylaşım yapmaktır ($\bar{x} = 3.73$).

Öğretmenlerin en az tercih ettikleri ve ölçek değerine göre (“Nadiren” = 1.80- 2.59) nadiren yaptıkları eylemler ise sırasıyla; yeni arkadaşlar bulmak ($\bar{x} = 1.95$), insanların iletişim bilgilerine ulaşmak ($\bar{x} = 2.32$), insanları daha iyi tanımak ($\bar{x} = 2.43$), takipçilerin duvarına yazmak/ yazdıklarını okumak ($\bar{x} = 2.47$) ve takipçilerin fotoğraflarına bakmak/ fotoğraf yüklemek ($\bar{x} = 2.68$) seçenekleri olmuştur.

Görüldüğü üzere öğretmenler, interneti kendilerini geliştirebilecekleri ve güncel trendleri takip edebilecekleri bir bilgi kaynağı olarak görmektedir. İnternet kullanım amaçlarının sıralandığı Tablo 20’de eğitim öğretim süreciyle ilgili konuların ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının (CİB) Şubat 2022’de yayımladığı 1. Araştırma raporunda benzer bulgular ortaya çıkmıştır. Bu raporda, Türkiye geneli kişilere, sosyal ağ platformlarının bir bilgi kaynağı olarak görüp görmedikleri sorulmuş, buna göre katılımcıların sadece %17’si bu şekilde görmediğini ifade etmiştir (CİB, 2022). Bu anlamda bu araştırma, CİB’in yapmış olduğu araştırmaya benzer sonuçları ortaya çıkardığı söylenebilir.

CİB’in Türkiye’de yaşayan halkın interneti kullanma amaçlarına bakıldığında bu araştırmadan daha farklı bulgulara da ulaşılmıştır. CİB’e (2022) göre Türkiye geneli kişilerin interneti kullanma amaçları sırasıyla; zaman geçirmek, sosyalleşmek, film izlemek ya da müzik dinlemek ve sosyal ağ platformlarına bağlanmak ve haber takibi yapmak şeklinde sıralanmıştır. Öğretmenlerin ise bu çalışma bulgularına göre daha çok bilgi almak, eğitime entegre etmek ve gündemi takip etmek için kullandıkları görülmektedir. Bu durum, sosyal ağ kullanımında kullanıcı profillerinin önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

Bu veri sonucunda, öğretmenlerin daha çok yararlı ve faydalı işlere yöneldikleri, zaman geçirmek ve eğlenmek amaçlı daha az kullandıkları sonucu çıkarılabilir. Canöz’ün

yapmış olduğu çalışmada ise bu bulgunun tam tersi bir durum söz konusudur. Canöz'e (2016) göre kişilerin sosyal medyayı kullanma nedenlerinin en başında kişilerin sosyal medyayı eğlence ve boş zamanları aracı olarak görmeleri gelmekte, kişiler sonrasında ise bu ağları bilgilendirme ve sosyal etkileşim aracı olarak değerlendirmektedirler. Kılıç'ın (2020) iletişim fakültesinde okuyan öğrencilerin haber alma ve sosyal medya pratiklerine ve alışkanlıklarına baktığı çalışmada ise yapılan bu tezdeki araştırmaya daha yakın bulgular ortaya çıkmıştır. İnternet ve sosyal medya pratiklerine ilişkin öğrencileri interneti en çok öğrenme ve bilgi edinme (%28.09), haber alma (%24,71), vakit geçirme (%22,47), sosyalleşme (%13,91), alışveriş yapma (%9,36) ve gelir elde etme (%1,42) amacıyla kullandıkları görülmüştür.

Öğretmenlerin bu ağları daha çok bilgi ve eğitim amaçları kullanmaları, öğretmenlerin sosyal ağları bilgi çağının gereklerine uygun olarak kullandıklarını ve dolayısıyla da bilişim teknolojilerinden yararlandıklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin Sosyal Ağları Kullanım Durumları

Bu bölümde öğretmenlere sosyal medyayı kullanıp kullanmadıkları sorulmuş buna göre ilgili seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Katılımcıların sosyal medyayı kullanım durumlarına göre dağılımları Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21

Katılımcıların Sosyal Medyayı Kullanım Durumlarına Göre Dağılımı

Sosyal medyayı kullanım durumu	%	f
Evet	97.07	5829
Hayır	2.93%	176
Toplam	100	6005

Katılımcıların sosyal medyayı kullanım durumları Tablo 21'de verilmiştir. Buna göre, bu anket sosyal bir ağ olan eTwinning platformunda ve bu ağa bağlı sosyal medya kanallarındaki öğretmenlere duyurulmuştur. Buna göre öğretmenlerin %97,07'si sosyal medyayı kullandığını, %2,93'ünün ise sosyal medyayı kullanmadığı görülmüştür. Sosyal medyayı kullanmıyorum seçeneğini işaretleyen bu kişilerin, anket duyurusunu eTwinning platformundaki haber bölümünden görüp doldurdıkları tahmin edilmektedir. Bu durum

bu %3'e yakın kesimin eTwinning platformuna üye olmalarına rağmen sosyal medyayı kullanmadıkları sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Sosyal Ağların Önemi

İnternet artık günümüzde toplumsallaşmanın, gruplaşmanın ve ortaklığın göstergesi haline gelmiştir. İnsanlar bir araya gelme, o gruba ait olma duyguları yeni platformların oluşmasına vesile olmuştur (Timisi, 2005). Bu sosyal ağlarda, birey davranışlarını belirli bir grupla özdeşleştirme ve ait olma bilinciyle hareket etmektedir (Goffman, 1959). Timisi'ye (2005) göre bu ağlar, kişinin kimliğinin oluştuğu, ulusal ve uluslararası boyutta dolaştığı bir ulaşım aracıdır. Bu sayede, bireyler çevredeki her şeye ulaşabilmekte, istediği fikri söyleyebilmekte ve olmak istediği her kimliğe girebilmektedir (Hood, 2019).

Görüşme yapılan kişiler, sosyal ağların kendilerine çok büyük katkı sağladığını, bu ağları kullanmanın artık günümüzde bir zorunluluk olduğunu ve bu anlamda da bu ağların faydalı platformlar olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenler bu ağları, bir araya gelebilecekleri, birlikte öğrenebilecekleri ve ortak çalışmalar yapabilecekleri bir alan olduğu için bu ağları kullanmayı tercih etmektedirler. Öğretmenler bu sayede başka öğretmenlerle tanışabilmekte, fikir alışverişinde bulunabilmekte ve bu şekilde de iş birliği ile birlikte öğrenme sürecine dahil olmaktadır. Tüm katılımcılar bu ağların etkili kullanıldığı takdirde bu alanların iyi bir kaynağa dönüşeceği fikrindedirler. Öğretmenler bu platform sayesinde sorularına cevap bulabilmekte ve diğer öğretmenlere de yardım edebileceklerini düşünmektedirler.

Eğitim öğretim sürecinde ise bu ağlar sayesinde öğretmenler, öğrendiklerini derslerine entegre edebilmekte ve kendi kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağladıklarını ifade etmektedirler. Öyle ki, bu ağlar sayesinde öğretmenler, mevcut gelişmeleri takip edebilmekte ve yenilikçi fikirlere daha yakın olabilecekleri düşüncesindedirler.

Eğitim öğretim sürecinin dışında öğretmenler, sosyal ağların resmi yazılardan daha etkili olduğunu bu nedenle de duyuru ve haberleri bu platformlarda paylaştıklarını söylemişlerdir. Öte yandan öğretmenler bu platformların kendilerinin tek çıkış kaynağı olduğunu bu vesileyle kendilerini gösterdiklerini ve seslerini bu şekilde duyurabildiklerini ifade etmişlerdir. Hemen hemen tüm öğretmenler paylaşımların kendilerine verdiği hazdan ve sosyal sermayelerinin genişlemesinden bahsetmişlerdir.

Burada, katılımcı öğretmen görüşleri sosyal ağların öğretmenler açısından önemini ve eğitim sürecindeki yerini anlamak açısından önemlidir. Görüşme yapılan tüm öğretmenler, sosyal ağların öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimleri için çok önemli olduğunu düşünmektedirler. Sosyal ağlarda iş birliği yaparak öğretmenlerin birbirlerinin tecrübelerinden faydalandıkları, bu sayede de ortak öğrenmelerin geliştiğini ve bu ağların gerekli olduğunu düşünen öğretmenlerin görüşleri şunlardır:

Öğretmenler buralarda bir araya gelerek kendi ağlarını oluşturuyorlar ve daha sonra o kişilerle birlikte çalışıyorlar. O kişiler de onları başka taraflara yönlendiriyor ve yine birlikte çalışıyorlar. Böylece birlikte öğrenmeleri ve öğrenmeyi korkunç derecede güçlendiriyor. Ve en çok ihtiyaç olan da kendi öğrenme ağlarını oluşturduktan sonra da bir de bakıyorsunuz diğer öğretmenlerden daha farklı ve daha farkında öğretmenler oluyorlar. Çünkü çok farklı insanlar ile sürekli bir araya geliyorlar. Bu ağların kullanmanın en önemli nedeninin bu olduğunu düşünüyorum. (Ö1, E, 32)

Sosyal ağlar doğru kullanıldığında, daha net amaçlarla kullanıldığında kesinlikle mesleki gelişime çok katkısı olduğunu düşünüyorum. (Ö10, K, 18)

Şöyle söyleyeyim, sınıfa çok daha yenilikçi yaklaşımlar uygulamamda bence burada edindiğim bilgilerin çok faydası var. Çünkü biz öğretmenlerin hani rutin olarak beslendiği veya desteklendiğimiz platformlar yok. Açık söyleyeyim, yeni gelişmeler neler? Bu gelişmelere yönelik yapılan uygulamalar neler? Bunları ben genellikle o ortamlardan ediniyorum. Ben özellikle Facebook'u bu anlamda bir mesleki gelişim topluluğu olarak da kullanabiliyorum ve orada öğrenilen çok fazla bilginin olduğunu da düşünüyorum. Öğretmenler de bu anlamda bence besleniyorlar. Özellikle STEM adına birçok bilgiyi ben Facebook'taki STEM gruplardan öğrendiğimi vurgulamak isterim. Çünkü hani Avrupa'da ki gelişmeler ne orda ne etkinlikler yapılıyor, etkinliklerin yapısı ne? Bunları ben genelde o gruplardan öğreniyorum. Özellikle STEM'in bu anlamda altını çizmek isterim. Bunun haricinde robotik kodlama ile ilgili çok çalışma yapıyorum. Bilişim Teknolojileri öğretmeni olduğum için bu anlamda da birçok etkinlikler gruplarda paylaşıyor. Yaptığım etkinliğe yönelik takıldığım bir yer varsa, onu oraya sorup oradan, diğer meslektaşlarımdan yardım alabiliyorum. Bu çok güzel bir şey. (Ö13, K, 15)

Ö1, Ö10 ve Ö13 kodlu öğretmenler bu ağlarda bir araya gelerek birbirlerinden öğrendiklerini ve bu bilgilerden beslenerek mesleki gelişimlerini artırdıklarını ifade etmişlerdir.

Bu ağlar sayesinde görüşmek istediği uzmanlarla iletişime geçebildiğini ve bu sayede mesleki gelişime katkı sağladığını düşünen Ö16 kodlu öğretmen, bu ortamlara bu nedenle dahil olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

Sosyal ağlardaki kişiler beni her güncel olaydan haberdar ediyorlar. Örneğin canlı yayın varsa onlardan öğrenebiliyorum. Birileriyle canlı yayın yapacaklarsa eğer ve yaptıkları canlı yayınlarda genellikle yine bizim eğitim camiasından insanlarla ilgili olduğu için o canlı yayınlara katılıp soru sorma imkânı da bulabiliyorum. Örneğin bir veli ile ilgili sorun varsa, öğrencilerle bir sorun varsa canlı yayına katılıp atıyorum bir psikolojik işte çocukların psikolojik durumu ile ilgili bir canlı yayın var. Özgür Bolat'ın profilinde bunu görebiliyorum ve katılabiliyorum. Canlı yayına alttan sorular sorabiliyorum. Ya da bir başka isim Doğan Cüceloğlu aramızdan ayrıldı ama hala sayfası aktif kullanılıyor. Orada da hala güzel şeyler paylaşılıyor. Takip ettiğim sayfaları bu amaçla takip ediyorum. (Ö16, K, 25)

25 yıllık öğretmenlik tecrübesi olan bu öğretmen, bu ağlarda yer alan canlı yayınların kendisine faydalı olduğunu, merak ettiği konularla ilgili eğitimcilerle iletişime geçebildiğini ve ilgi duyduğu alanlardaki paylaşımları takip ettiğini ifade etmiştir. Bu alanları eğitim amaçlı kullandığının altını çizen diğer bir öğretmen ise şunları söylemiştir.

Facebook'ta bazı kişileri takip ediyorum. Dahil olduğum ağlar, gruplar var ama kendi çalışmalarım ile ilgili. Örneğin özel hayatında ilgili hiçbir paylaşım olmamıştır bugüne kadar. Daha çok profesyonel anlamda, mesleki anlamda paylaşımlarım olur. O da her şeyi değil. Paylaşmaya değer çalışmalar varsa duyurular ve benzeri; bunları paylaşıyorum ve bunun da faydasını görüyoruz aslında. Diğer öğretmenlerimizi bir anlamda hem bilgilendirmiş hem de motive etmiş oluyoruz farklı çalışma için. Dolayısıyla daha ölçüsünde, yerinde kullanma taraftarıyım sosyal medyayı. (Ö5, K, 18)

Sosyal ağların ölçülü bir şekilde kullanılması gerektiğini düşünen Ö5 kodlu bu öğretmen bu ağların kişilerin özel hayatını yansıtmak yerine, bu ağlarda bulunan kişilerin yararına yönelik paylaşımların artması yönünde bir öneri bulunmuştur. Aynı öğretmen, bu sayede öğretmenlerin motivasyonlarının ve mesleki gelişimlerinin artacağını savunmuştur.

Bu ağların önemini kendilerini geliştirmek ve öğrencilerine katkı sağlamak olduğunu düşünen Ö6 kodlu öğretmenin düşünceleri ise şunlardır:

Bu proje platformunun öğretmenleri için ise bulundukları yer ve konum itibarıyla farklı oluyor. Mesela proje platformundaki öğretmenleri baz alırsak bence gerçekten bir şeyleri öğrenmek, bir şeyler üretmek için öğretmenler oradalar. Kendi öğrencilerine bir katkı sağlamak, yenilikleri takip etmek amacıyla aslında oradalar. Fakat ben kendi şahsıma konuşayım. Benim sosyal medyada olmamdaki tek amacım, ciddi manada kendimi daha fazla geliştirmeye çalışmak. Yani elimden geldiği kadar iyi bir şeyler yapmak. Hani öğrencilerime de iyi bir şeyler katmak. Büyük bir ihtimalle öğretmenlerin yüzde 60- 70'i de bu amaçla oradadır diye düşünüyorum. (Ö6, K, 31)

Öğretmenlerin bu ağlarda olma nedenini yenilikleri takip etmek, kendisini bu sayede geliştirmek olan Ö6 kodlu bu öğretmenin bu ağlarda yer almasının nedenini, öğrencilerine bir şeyler öğretebilmesine bağlamaktadır.

Öğretmenlerin bir arada bulunduğu grupları takip ederek akran öğrenmeyi sağladığını düşünen diğer bir öğretmenin görüşleri ise şunlardır:

Bu ağlar, kişisel gelişim için önemli. Öğretmen WhatsApp gruplarımız var. Mesela bir soruyu bilemiyorum. Arkadaşlardan fikir alıyorum. Herkes bir fikir söylüyor. Bir soruya bir sürü cevap çıkıyor ama bir tane cevabı var. Hepimiz beyin fırtınası yapıyoruz. Sonra ortak bir doğruya ulaşıyoruz beraber. Yeni bir şey duydum. Haberinizi var mı yok mu? Meslekle ilgili konularda duymadığım bir şey varsa bunu soruyorum ve insanların fikrini alıyorum. (Ö22, K, 15)

Merak ettiği konularda birbirleriyle istişare ederek öğrenen bu öğretmen, bu sayede güncel bilgilere ulaştığını ifade etmiştir. eTwinning platformuyla sosyal ağlar sayesinde tanışan Ö23 kodlu öğretmenin görüşleri ise şunlardır:

Ben şu sosyal ağlar vasıtasıyla açıkçası örneğin eTwinning'i öğrendim, tanıdım. Arkadaşlarım vasıtasıyla oraların ne olduğunu öğrendim ve oradan çok çok yararlandım. Yine diğer ağlardan yapılan paylaşımlardan benim ilgimi çeken, benimle ilgili olan kısımları öğrenebiliyorum, takip edebiliyorum. Neyin ne olduğunu bilebiliyorum. Bu açıdan benim işime yarıyor. Bilmediğim kitaplar oluyor, bu kitapları öğrenebiliyorum. Hepsini takip etmek mümkün değil çünkü. Ama buradan bunları biraz daha çabuk ve kolay öğreniyoruz. Çünkü eğitimle ilgili de takip ettiğim epeyce sayfa var. Oralarda güzel bilgiler var. Tavsiyeler var, etkinlikler var. Bunları uygulamak, bunları öğrencilere aktarmak veyahut da işte öğretmenlikte kullanmak oldukça yararlı. (Ö23, K, 18)

Öğretmenler sosyal ağlar sayesinde eTwinning platformuyla tanıştığını ifade eden Ö23 kodlu bu öğretmen, kendi alanıyla ilgili güncel yaklaşımları takip ettiğini, paylaşımlar sonucunda bilgi birikiminin arttığını, örnek etkinlikleri görebildiğini, bu şekilde de diğer platformlardan farklı olarak daha kolay öğrenmeler gerçekleştirdiğini ifade etmiştir.

24 yıllık öğretmenlik deneyimi olan bir öğretmen ise sosyal ağların kullanımının artık insan yaşamının vazgeçilmez bir zorunluluğu olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

Gördük ki pandemi dönemindeki gibi dünya bir anda tepetaklak olabiliyor, sınıflara okulumuza hiç gidemeyebiliyoruz. Eğitim öğretimi aksatmadan öğrencilerimize bu süreci devam ettirmek zorunda kalıyoruz. Bu durumda ne oldu tabiki internet ve sosyal medya kullanma zorunluluğu çıktı. (Ö3, E, 24)

Küresel salgın döneminde uzaktan eğitimle gerçekleştiren bu öğretmen, sosyal ağlar ve internet sayesinde eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştirdiğini söylemiştir.

6 yıllık tecrübesi olan bir öğretmen ise sosyal ağların öneminden bahsederken bu ağların etki alanının genişliğini ve potansiyel gücünü şu şekilde ifade etmiştir:

Algı değişir, biz tabi ki sosyal medyada algı oluşturuyoruz. ‘Serbest kalan bir suçlunun tekrar içeri girmesini sağlayacak kadar sosyal medyanın etki alanı var’. (Ö21, K, 6)

Ö21 kodlu bu öğretmen, sosyal medyada gösterilen tepkilerin suçlu bir kişiyi tekrar hapse atacak kadar güçlü olduğunu ifade etmiştir.

Sosyal medyanın önemini insan kaynağına bağlayan bir diğer öğretmen ise şunları dile getirmiştir:

Aslında sosyal medya olmasaydı, belki de biz az önce söylediğiniz gibi ismimiz de bu denli duyulmayabilirdi. Dolayısıyla ben sosyal medyanın eğitimle okulla dengeli ölçülü bir şekilde yürütülmesi taraftarıyım. Orası iyi bir kaynak olabilir. Etkili kullandığımız zaman. Dolayısıyla sosyal medya aracılığıyla şu an yüz yüze gelsem belki tanıyamayacağım pek çok isimle arkadaşız, bu da yapılan çalışmalardan ötürü davetler geliyor, bakıyoruz evet eTwinning’le uğraşan öğretmenlerimiz. Belki birebir de merhabamız yok ama sosyal medya aracılığıyla tanışmışız ve bir şekilde sorular soruluyor veya projelerle ilgili böyle de ilginç bir yanı var. Şöyle söyleyeyim. Birebirde tanışmamış dahi olsak öğretmenlerimizle iletişim kuruyoruz hatta öyle öğretmenlerimiz var ki biz bir kere dahi olsun yüz yüze gelmedik ama belki bir iki yıldır belki daha fazla senedir iletişim halindeyiz; karşılıklı çalışmalarımızı takip ediyoruz veya fikir alışverişinde bulunuyoruz veya sorular geliyor, yanıtlamaya çalışıyoruz. Böyle de bir durumu var. (Ö5, K, 18)

18 yıllık öğretmenlik deneyimi olan bu öğretmen, sosyal ağların öğretmelerin tanınırlığının ve görünürlüğünün artmasına yardımcı olduğunu, bu sayede de kişilerin sosyal sermayelerinin genişlemesine katkı sağlaması açısından önemli olduğu düşüncesindedir. Ö5 kodlu bu öğretmen, sosyal ağların önemini, kendi sosyal sermayelerini genişletmek, ulaşılabilirliğini artırmak ve hiç tanımadığı kişilerle iletişime geçmek olarak sıralamaktadır.

Sosyal ağların önemini ve neden kullandığını 24 yıllık deneyimi olan bir öğretmen şu şekilde açıklamıştır:

Neden kullanıyorum bu hesapları; daha fazla insana, daha fazla öğrenciye, daha fazla veliye, daha fazla meslektaşına ulaşabilmek için kullanıyorum. Bildiğiniz gibi uzaktan eğitim sürecinde çok ciddi bir ihtiyaç haline geldi sosyal medya. Öğrencilerimize hep geleneksel yöntemlerle sınıf ortamında eğitim öğretim vermeye çalışıyoruz ama artık çağımız eski çağ değil; “Değişmeyen tek şey

değişimdir” diyor ya Herakleitos ve şu sözü de çok seviyorum “şimdiki çocukları geçmişin değerleri ile büyütmeye çalışırsak hiçbir şey elde edemeyiz”. Dolayısıyla teknoloji değişiyor. İnsanlar sürekli değişiyor. Kullandığımız bütün araçlar değişip gelişirken bizim sınıfta sadece beyaz tahtaya dönmüş tahta önünde ders anlatmamız mümkün değil. - akademik paylaşımlar yapıldığında beğeniyorum. Bazen mesela birinin bir eserine, birinin bir çalışmasını ya da farklı bir bilmediğim aracı paylaştıklarında merak ediyorum. Hani bu nedir? ya da bu kimdir? faydası dokunur mu bana? diye içini açıp ben de inceleme gereği duyuyorum. Bu tür paylaşımlar hoşuma gidiyor. (Ö3, E, 24)

Mevcut eğitim sistemindeki değişimin altını çizen bu öğretmen, sosyal ağların bu değişimde önemli bir yerinin olduğunu, bu ağlar sayesinde daha fazla insana ulaşabildiğini ifade etmiştir. Ö3 kodu verilen bu öğretmenin görüşleri, bu ağların öğretmenlerin mevcut güncel gelişmeleri takip edebilmeleri ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri açısından önemli olduğunu göstermektedir.

Ulaşılabilir olmanın önemini vurgulayan diğer bir öğretmen ise şu şekilde görüş bildirmiştir:

Ben daha çok kişiye ulaşabilir ve faydalı olmak için buradayım. Yaptığım işlerin arkasında duruyorum. Çünkü emek var ve gerçekten severek yaptığım şeyler. Öğrencilerime faydası var. Ve öğrencilerimin yaptığı çalışmaları yayarak başka öğretmenlere, başka öğrencilere örnek teşkil etmek. Bence bu yüzden son zamanlarda özellikle son on yıldır, yani son beş yıldır çoğu meslektaşım da bu yüzden var bence. Evet, gezmek, yeni yerler görmek ya da yeni insanlar tanışmak olabilir ama benim kesinlikle düşüncem daha çok ulaşılabilir olmak ve daha çok mesleki anlamda aynı işi yaptığı meslektaşlarıyla bir araya gelmek ve işleri paylaşmak. (Ö8, E, 20)

Ö8 kodlu bu öğretmen, kendisinin takip ettiği ve iletişime geçmek istediği kişilere bu platformlar sayesinde ulaşabildiğini ifade etmiştir. Bu öğretmen, sosyal ağlar sayesinde daha fazla insana ulaşarak öğretmenlerin birbirlerinden öğrenmelerini ve birbirleriyle iş birliği yapmalarının önemine vurgu yapmıştır.

15 yıllık deneyimi olan bir öğretmen ise, sosyal ağların, kişilerin ve içeriklerin ulaşılabilirliğini kolaylaştırdığını, bu sayede kişilerin birbirleriyle daha kolay etkileşime geçip çalışabildiklerini şu şekilde ifade etmiştir:

Genelde akademisyenlerle tanışabiliyorum sosyal medya üzerinden. Çalıştığım, ilgi duyduğum alanlara yönelik. Öncelikle yaptığım işlerle olanlar. Bunları takip etmek adına sosyal medyayı kullanıyorum. Oralardan yazabiliyorum sorularımı. Oradan sorularıma cevap veriyorlar. ... Bu tarz çok fazla akademiden hocayla tanışıyoruz. Bunun haricinde STEM çalışan öğretmenler oluyor. Kodlama robotik çalışan öğretmenler oluyor. O öğretmenler genelde sosyal medya üzerinden bana ulaşıyorlar. Yardım talebinde bulunabiliyorlar, doküman paylaşmamı

isteyebiliyorlar. Bu anlamda onlarla paylaşıyorum. Sonrasında hani telefon numaramı falan alıp soracakları soruları telefon üstünden de sormaya devam ediyorlar böyle bir iletişim gerçekleşiyor. Bazen de İl Milli Eğitim’ler tarafından eğitimler düzenleniyor. O eğitimleri verdiğimiz zaman görüştüğümüz, eğitim alan katılımcılar sosyal medya üzerinden bu sefer dönüş yapabiliyorlar. Bu şekilde de iletişim kurabiliyoruz. Onlarla genelde bu şekilde iletişim yani yardımlaşma ve iş birliğimiz var. (Ö13, K, 15)

Ö13 kodlu bu öğretmen, bu ağlar sayesinde istediği kişileri takip ettiğini, görüşmeyi istediği akademisyenlerle iletişime geçebildiğini ve onlardan bir şeyler öğrenebildiğini söylemektedir. Bu öğretmen aynı zamanda, bu ortamların hem öğretmenler hem de akademisyenler için önemli bir iletişim ve etkileşim aracı olduğunu altını çizmiştir.

Sosyal ağları kullanım nedeni sorulan diğer bir öğretmen ise eğitimde teknoloji kullanımına örnek verilebilecek şu cümleleri dile getirmiştir:

Daha çok yeni nesil öğretmenler var bu platformda. Instagram'da hani çok fazla nasıl söyleyeyim 20 yılına aşmış öğretmen pek yok. Daha çok böyle genç kesim. En fazla belki 20 yıllık öğretmenler. Daha genç kesim oldukları için de teknoloji ile haşır neşir olan bir kesim yani. Ortak fikir aslında teknoloji okula taşımak. Farklı yeni uygulamalar işte. Sınıfta akıllı tahtada kullanılabilecek uygulamalar genelde. Bunlarla ilgili uzaktan eğitimde de tanıştığımız biliyorsunuz. Sizde herkes yaşamıştır ve veliler olarak daha fazla web 2.0. araçları ile ilgili olabiliyor paylaşımlarınız. (Ö16, K, 25)

Ö16 kodlu bu öğretmen, sosyal ağlarda özellikle Instagram platformunda daha çok genç ve teknolojiye meraklı öğretmenlerin olduğunu söylemiştir. Dahası, diğer öğretmenlerin sosyal ağlarda öğrendikleri bilgileri sınıfa taşımak için bu ağları kullandıklarını ve akıllı tahta başta olmak üzere web 2.0 araçlarına yönelik paylaşımlar yaptığını ifade etmiştir.

Sosyal ağlarda paylaşım yapan bir köy öğretmenini örnek gösteren bir idareci ise şunları söylemiştir:

Sosyal medyada çok fazla paylaşım yapan çok başarılı bir öğretmen var. Köy okulunda çalışıyor. Benim de hayalim olan bir şeydi. Bir köy okulu ve içinde gerçekten hayatla iç içe. Öğrettiğin her şeyi hayatla ilişkilendirerek, o köye büyük bir hareketlilik getirerek, okulla bağı çok güçlendirerek bir eğitim kurgulamış. Bence başkaları buna bakarak bu modeli uygulayabilmeli ama tabiki okul şartları ve çevre şartları her yerde aynı değildir. Herkes aynı şeyi gerçekleştiremez. Ama ben orda işini çok severek yapan haz alan bir öğretmen görüyorum. Bu benim için çok değerli. Bunu görebiliyorum. Bazen resmi yazıyla duyuru ulaştırmak çok zor. Biz de sosyal medya üzerinden haberleşmeyi ve duyurularımızı göndermeyi tercih ediyoruz. Yapacağımız çalışmalarını gruplarımızda paylaşıyoruz. Burada değilse

bundan haberdar olamıyor. Çünkü resmi yazının kendisine ulaşır ulaşmaması çok da sağlıklı olmuyor. “Kaçtırdım, haberim yoktu” dememesi için gruplarımızda olması lazım. Ben bu ihtiyacı hissettiriyorum öğretmenlerimize. Gruplarımızda değilseniz duyurularımızı takip etmeniz mümkün olmayabilir. Kaçırması olabilirsiniz. (Ö7, K, 16)

İşini seyerek yapan bir köy öğretmenin sosyal medyadaki paylaşımlarının o okula getirdiği hareketlilikten ve oluşturduğu aidiyet duygusunu ifade eden Ö7 kodlu bu öğretmen, idareci olması hasebiyle güncel haberleri ve duyuruları öğretmenlerle paylaşma gerekliliği ortaya çıkınca sosyal ağları kullanmayı tercih ettiğini söylemiştir. Bunun nedeni olarak da resmi yazıyla yapılan yaygınlaştırma çabalarının sosyal ağlar kadar başarılı olamamasını göstermiştir.

Sosyal ağlarda öğrendiklerini başka bir öğretmen arkadaşıyla paylaşan bir öğretmenin düşünceleri aşağıda verilmiştir:

Ben bir tane web 2 öğreniyorum. Arkadaşa diyorum ki “Hadi çabuk, sana bunu öğretmem lazım.” Bu nasıl güzel bir duygu biliyor musun hocam? Paylaşmak çok güzel bir şey. Gördüğün bilgiyi kendine kendi sınıfına uyarlamak. O bilgiyi olduğu gibi almak değil de sınıfına uygun bir şekilde sentezleyerek sınıfına uygulamak. (Ö9, E, 14)

Ö9 kodlu bu öğretmene göre bu ağların en önemli yönü, paylaşım yapmak ve bu paylaşımlardan öğrendiklerini derslerine entegre etmektir. Bu öğretmen paylaşım yapmanın kişiye verdiği mutluluk hissine de vurgu yapmıştır.

Ö14 kodlu öğretmen ise sosyal ağların önemini bu ağlarda bulunan lider öğretmenlerle ilişkilendirmiş ve şu cümleleri aktarmıştır:

Sosyal ağlardaki lider öğretmenlerden çok şey öğreniyorum. Bu lider kişiler bir kere yeniliğe kesinlikle açıklar. Sürekli yeni bir şeyler öğrenmek istiyorlar. Öğrendiklerini de paylaşmayı seven kişiler bence. Tamamen dışa dönük. Paylaşmayı seven yeni bir şeyler öğrenmeyi amaç edinen kişiler olarak görüyorum bunları. Peki çevrelerini etkileme düzeyleri nasıl? Etkiliyorlar çünkü şey bir kere sosyal medyayı aktif kullandıkları için de etkiliyorlar. Yani sosyal medya çok büyük bir etken aslında. Böyle olmasa biz il dışından veya yurt dışından birçok kişiyi tanıyamazdık. Sosyal medyayı aktif kullanmaları da onların artı bir yönü. Daha çok etkilediklerini düşünüyorum. Birlikte webinarlara katıldıkça, bilgi birikimi gördükçe insanlar birbirlerine tavsiye ediyorlar. Bu şekilde daha çok etki alanına sahip oluyorlar. (Ö14, K, 13)

13 yıllık öğretmenlik tecrübesi olan bu öğretmen, sosyal ağlardaki öğretmenlerin diğer öğretmenlerden etkilendiklerini, bireylerin tanınırlığını artırdığını ve eğitimler sayesinde de bir şeyler öğrendiklerini ifade etmiştir.

Sosyal ağları kullanma nedenini, yaşanan sorunların başkaları tarafından duyulması olduğunu ifade eden bir öğretmenin düşünceleri ise şunlardır:

Dün bir trending topic çalışması vardı. Benden de katılmamı rica ettiler. Sözleşmeli öğretmenlerin eş durumu tayini için. Katılmamı talep ettiler ben de birkaç şey yazdım. Aslında bu bile insanların bir yerlere seslerini duyurabilmeleri için sosyal medyayı kullandıklarını ve bu sebeple üye olduklarını gösteriyor. Çalışmaya katılan hesaplara baktım. Çoğunluğu iki hafta, üç hafta önce açılmış. O zaman buradan şunu anlıyoruz. Sosyal medyaya kayıt olan öğretmenler genellikle seslerini ulaştırmak istedikleri en yüksek makama en kısa sürede en zahmetsiz şekilde ulaştırmak için sosyal medyaya kayıt oluyorlar diye düşünüyorum. (Ö15, K, 17)

Ö15 kodlu bu öğretmen sosyal ağlar sayesinde diğer öğretmenlerle birlikte hareket ederek seslerini idareye ve yönetime duyurabildiklerini ifade etmiştir.

Benzer şekilde, seslerini ve yaptıkları çalışmaları sosyal ağlar sayesinde üst idareye iletebildiklerini ifade eden diğer bir öğretmen ise şunları söylemiştir:

Bir öğretmenimizin yapmış olduğu iyi bir uygulamanın, sosyal medyanın olmadığını varsayalım. Doksanlı yıllarda sadece bir tane TV kanalının olduğunu düşünelim. Bir öğretmenimiz bir köy okulunda güzel bir uygulama yapıyor. Köylüler bunun farkında... Bir ihtimal kaymakamın haberi olmuştur. Ama Milli Eğitim Bakanının, Bakan Yardımcısının, Genel Müdürün vesaire haberinin olması mümkün değil. Yani o tek kanalın olduğu zamanlarda bile tek başına yansıya yine mümkün değil ama bugün şöyle bir şey var. Ben bu platformdayım. Mesela okulumuz adına yapmış olduğum çalışmaları şu an milli eğitim bakan yardımcımız olan ve kendisiyle yüz yüze de tanıştığım Mesela Twitter 'da okulumla alakalı iyi bir uygulamayı paylaşıırken onu da etiketliyorum. Ve onun da bana etkileşim olarak tweetimi beğendiğini görünce şu his bende oluşuyor açıkçası. Okul müdürüm veya Milli Eğitim Müdürüm, Şube Müdürüm yaptıklarımla çok ilgilenmiyor. Bu işin çok da peşinde değil. Ama ne olursa olsun yaptıklarımla gören bir bakan yardımcımız var deyip şevkle ve daha motive olmuş bir şekilde hayatıma devam edebiliyorum. Dolayısıyla Türkiye'nin ücra bir ilçesinin ücra bir köyündeki öğretmen yapmış olduğu çalışmaları duyurabilmek için sosyal medyaya girebilmekte... Çünkü normal şartlarda bugün bir bakan yardımcısından randevu talep etseniz, talebinize olumlu cevap verilebilecekse muhtemelen on-on beş gün gibi bir süre geçecek. Çünkü yoğun bir tempoları var. Ama siz ücra bir köşede bir tweet atarken onu etiketlediğinizde en fazla iki saat içerisinde saat içerisinde bir etkileşim aldığını görüyorsunuz. ... Dolayısıyla ben bundan sonra daha huzurluyum diyebiliyor insanlar. (Ö15, K, 17)

17 yıllık deneyimi olan bu öğretmen sosyal ağların önemini anlatırken yapılan çalışmaların görünürlüğüne dikkat çekmektedir. Bu öğretmen, yapılan çalışmaların yakın çevre tarafından dikkate alınmadığından yakınmaktır. Oysaki en üst idarecilerin bu gayretleri sosyal ağlardan görebiliyor olmasından ve üst idarenin takdirini almaktan oldukça memnundur.

Sosyal ağları bir iletişim aracı olarak gören Ö21 kodlu öğretmen ise düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

Bir şeye ne kadar önem verdiğinizle alakalı aslında. Benim için önemli. Pandemi dönemi tek iletişimi sosyal medyadan kurduk. Kesinlikle hayatımızın bir parçası. Sosyal medyada çalışmalarımızı paylaşıyoruz bu bağlamda dikkat çekiyoruz. Tanınmamızı sağlıyor. İl milli eğitimden ya da il gruplarından insanlar soru sormak etkileşime geçmek için yazıyorlar. Bu güzel bir şey. Bunda sosyal medyanın etkisi büyük. İletişim yaygınlaştırma ağı tümüyle sosyal medyada. (Ö21, K, 6)

Sosyal ağların önemini hayatın bir parçası olarak nitelendiren bu öğretmen, bu sayede başkalarının dikkatini çektiğini ve onlarla etkileşimde bulunduğunu belirtmiştir.

Sosyal ağların eğitim pratiklerini daha verimli ve eğlenceli hale getirdiğini ve eğitim öğretim süreci açısından oldukça faydalı olduğunu düşünen öğretmenler ise şu ifadeleri aktarmışlardır:

Sosyal ağlar olumlu anlamda etkiliyor. Öğrencilerim eğlenerek öğreniyor. Ders çok akıcı geçiyor. Oyun temelli öğretiyorum genelde. Takip ettiğim sayfalardan ilham alıyorum. WhatsApp gruplarından paylaşımlarda bulunuyoruz. Wordwall bilmiyordum. Quizizz'i bilmiyordum. Bunları öğrendim. Biraz ilgili olunca araştırınca öğreniyorsunuz. (Ö18, K, 25)

Daha dijital boyutları gelişmiş bir öğretmen oluyorsunuz. 6. Senem demiştim. İlk yıllarım olmasına rağmen yazılı kâğıtlarını elimle yazardım bunun samimiyet olduğunu düşünerek. Aslında tamamen beceri meselesi. Bunu eTwinning ile geliştirdim. Matematik gibi soyut kavramları yüksek olan dersi somut hale getirmem daha pratik artık. Öğrencilerin zorlandığı noktada işi dijital oyuna çevirerek dikkatleri toplayabiliyorum. İnteraktif araçları devreye sokmanız daha kolay hale geliyor. Örneğin bir fikir toplayacaksınız fotokopi çekip vermek yerine artık anket hazırlayabiliyorsunuz. Bu becerileri tamamen yaptığınız projelerden kazanıyorsunuz. eTwinning'e dair birçok şeyi bu ağlarda düzenlenen eğitim serilerinden öğrendim. Proje kurma, İçerik geliştirme, web2 araçları öğrenme. Bunun dışında branşınız ile ilgili yaptığınız projelerde akademisyenler davet ediyorsunuz eğitim için. Bu da çok faydalı. Geçen yıl matematik üzerine yaptığımız projede bir akademisyenden GeoGebra eğitimi aldık. Bu eğitimle geometride daha etkili olabiliyorsunuz. Aynı şekilde bu programı kullanarak TÜBİTAK projesi de yaptım. (Ö21, K, 6)

Ö18 ve Ö21 kodlu bu iki öğretmen sosyal ağlar sayesinde diğer öğretmenlerden, özellikle eğitimde teknoloji kullanımına dair birçok şey öğrendiklerini ve diğer öğretmenlerden ilham aldıklarını söylemişlerdir. Bu öğretmenler bu sayede derslerin daha keyifli geçtiğini aktarmışlardır.

Sosyal ağlardaki bilgi ve paylaşımlar kimi zaman o anki mevcut durumu göstermekte, kimi zaman da geleceğe yönelik yeni trendleri ve gündemdeki gelişmeleri

içermektedir. Sosyal ağların önemi olarak bu noktaları vurgulayan öğretmenlerin düşünceleri ise şu şekildedir:

Ben sosyal medyada eskiden beri yeni trendleri takip eden biriyim. İlk bir şeyler çıktığında hemen bakarım. Bu dediğimde yabancı üniversiteler genelde: New York State University, Yale, Harvard Business School, Michigan üniversitesi, Coursera’da mentor olduğum için oradaki tüm trendleri, yeni kursları ve yeni trendleri takip edip öğreniyorum. (Ö1, E, 32)

Teknoloji sürekli değişiyor. Eğitim, yöntem ve teknikleri değişiyor. Öğrencilerin ilgi alanları çok fazla değişiyor. Hani biz de kendimiz bile bir şeyler yapmaya çalışıyoruz ama ben şunun için acaba başka neler yapılıyor, neler yapılabilir? Meslektaşlarımdan, yani çocuklarda akran öğrenmesi olduğu gibi bizden de meslektaşlarımızdan illa ki bir şeyler öğrenebiliriz açısından takip ediyorum ben. (Ö14, K, 13)

Ö1 ve Ö14 kodlu bu iki öğretmen dünyada değişen trendleri, eğitim alanlarını ve teknikleri sosyal ağlar sayesinde takip edebildiklerini söylemişlerdir. Akran öğrenmesi sayesinde diğer meslektaşlarıyla etkileşime giren Ö14 kodlu öğretmen, bu ağlar sayesinde mesleki gelişimini desteklediğini ifade etmiştir.

Küresel salgın döneminde yaşanan uzaktan eğitim faaliyetlerini sosyal ağlarla ilişkilendiren bir öğretmen ise şu düşünceleri paylaşmıştır:

Şimdi teknoloji ilerledi. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte bu pandemiden dolayı da bu sosyal medya biraz daha ilgi arttı tabii ki. Önemi daha da arttı. Hatta uzaktan eğitimle uzaktan dersler, uzaktan programlar derken hayatımızın yarısı, yüzde ellisi neredeyse uzaktayız şu anda. Dolayısıyla akademisyenler de buna ayak uydurmak zorunda kalıyorlar. Bu aslında hem iyi hem kötü. Yani benim için iyi. Sosyal ağda, hani tanımadığın bir akademisyeni tanımak, bir eğitimciyi tanımak, eğitim listesini tanımak güzel. Teknoloji, yani sınıfta yaptığı işleri teknolojiyle, projeye gösterebilmek. Bunda da görünür olabilmek, arkadaş çevresini genişletmek. Hepsinin karışımı daha doğru aslında. (Ö17, E, 26)

Sosyal ağların özellikle küresel salgın döneminde bireylerin görünürlüğü artırdığını ve sosyal sermayeyi genişlettiğine vurgu yapan Ö17 kodlu bu öğretmen, uzaktan eğitim sayesinde farklı eğitimlerle iletişime geçebildiğini ifade etmiştir.

Eğitimde teknoloji kullanımına önem veren bir öğretmen ise şu düşünceleri paylaşmıştır:

Facebook uzun yıllardır kullandığım bir platform. Dolayısıyla da Twitter ve Instagram açmak zorunda kaldık. Projelerin yaygınlaştırılması için. Genelde onlara öğrencilerimize kullandırmamıza rağmen yine de aktif olarak girmek zorunda kalıyoruz. Çünkü biliyorsunuz, genelde böyle teknolojik projeler yapmaya çalışınca

gündemi takip etmek zorunda kalıyorsunuz. Çünkü çok hızlı geliyor. Bir de benim geçmişten gelen bir kodlama alışkanlığım var. Yeni kodlama platformlarını takip etmek zorunda kalıyorum. O yüzden özellikle bunları aktif olarak kullanmak zorundayız. Öğrencilere desteğiniz çok fazla oluyor. Bakış tarzınızı çok geliştiriyor. Yani öğrencilerle birlikte diğer öğretmen arkadaşlarla birlikte neler yapabileceğinizi geliştiriyor. Öğrencilerin birlikte olması hem dil açısından hem kültürel açıdan öğrencilerimizi gerçekten çok değiştirebiliyor. (Ö2, E, 23)

23 yıllık öğretmenlik deneyimi olan bu öğretmen, bu ağları, kişisel ve mesleki gelişiminde, projelerini yaygınlaştırmada, akran öğrenmesinde ve de güncel teknolojik gelişmeleri takip etmek için kullandığını belirtmiştir.

Yapılan görüşmelerde Ö4 ve Ö23 kodlu öğretmenlere bu ağların kendileri için önemi sorulduğunda, yapılan diğer çalışmaları takip ettiklerini ve bu paylaşımlardan ilham aldıklarını şu şekilde ifade etmişlerdir:

Bazı öğretmenlerin ürettiği projelerden kullandıkları yöntemler benim ilgimi çekiyor. Ben de kendi projelerimde onların kullandığı yöntemleri uygulamaya çalışıyorum. ... hoca dediğim gibi web araçlarının ustası olduğu için onun grubunu, YouTube kanalını sürekli takip ediyorum. Yeni bir araç çıktı mı zaten paylaşımda bulunuyor ve ben de hemen ona bir bakıyorum nasıl bir içeriği var diye. Sitesine de bakıyorum yani. ... hoca da çok güzel içerikler üretiyor. Siteler yapıyor. O sitelere oyunlar koyuyor ve o oyunlardan da yararlanıyoruz. Çünkü bir şeyler öğrenmek istiyorlar. Bence esas amaçları bu, yani mesleki gelişimiyle ilgili... Bir şeyler öğrenmek istiyordur. “Ben de yapayım, nasıl yapılıyor bir öğreneyim, gruptaki paylaşımları takip edeyim, ortak arayanların gönderilerini okuyayım, beğendiğim bir proje varsa ortak olma isteğinde bulunayım” diye düşünüyordur. (Ö4, E, 19)

Bence alanımla ilgili paylaşımların olması çok çekici geliyor. Değişik etkinlikler görüyor olabiliyor, olabilmek bana ilginç geliyor. Benim düşünemediğim bir şeyi karşı taraf düşünmüş ve uygulamış oluyor, o bana ilginç geliyor. Ondan sonra ya da değişik tavsiyelerde bulunuyorlar, kitaplar şeklinde olabiliyor bu, benim öğrenciye yetemediğim bazı belki vardır, ben bunun farkında değilimdir. Bu o şekilde onlar aracılığıyla da öğrenebilirim. Yani böyle bir elimizin altında fırsat var evet bunu kullanmak gerekiyor... O yüzden de birçok yönden faydası var. (Ö23, K, 18)

Bu öğretmenler diğer öğretmenlerin paylaşımlarından ilham aldıklarını, merak ettikleri konuları öğrenebildiklerini, özellikle web 2.0 araçları ve kitap önerileri gibi paylaşımların mesleki ve kişisel gelişimlerine katkı sağladığını düşünmektedirler.

Sosyal ağların tanınırlık düzeyini artırdığını düşünen Ö11 kodlu öğretmen ise şunları ifade etmiştir:

En çekici yönü. Önce kişiseldir hocam. Şimdi bunu doğru konuşalım. Önce bir kişisel tatmin olayı vardır burada. Yani ben sosyal medyayı, eTwinning projelerine

girmeden önceleri de çok kullanıyordum. Neden işte? Sağda solda arkadaşlarım var. Hem onlara ulaşmak kişisel bir şeydir. Bu hep önce bir kişiseldir. En başta bu var. Daha sonra bu işin içerisinde eTwinning ile ilgili bir yaygınlaştırma çalışmalarımızı yapma işi girince, özellikle eTwinning Türkiye Facebook sayfasında. İkinci amaç şey oluyor. Eğer proje çalışmasını yaygınlaştırıyorsa, kendi ağlarını kurmak için. Mesela kendi ağını kurmak için de çok kullandım, kullanıyorum. Ve de bu işte kendime yeni dinamik kişiler tanıyıp onlarla yeni projeler yapmak için. Bu yıl başladığım bir eTwinning projemin kurucu ortağını ben bu şekilde buldum. (Ö10, K, 18)

Sosyal ağların önemini, sosyal sermayenin genişlemesi ve kişisel tatmin olarak ifade eden bu öğretmen, proje ortaklarını bu ağlar sayesinde bulduğunu ve proje çalışmalarını yine bu ağlar sayesinde yaygınlaştırdığını ifade etmiştir.

Özetlemek gerekirse, araştırmanın bu bölümünde öğretmenlere sosyal ağların kendileri için önemi sorulmuş ve alınan cevaplara göre bazı bulgular ortaya çıkmıştır. Buna göre, öğretmenlerin bu ağlarda olma nedenleri kısaca; mesleki anlamda kendilerini geliştirmeleri, duyuru ve haberleri takip etmeleri, gündemi ve günceli araştırmaları, başka kişileri takip ederek ilham almaları, sosyalleşmeleri, hoş vakit geçirmeleri ve öğrendiklerini eğitim pratiklerine entegre ederek derslerini daha verimli ve eğlenceli hale getirmeleri şeklinde ifade edilebilir.

Sosyal Ağlar ve Bu Ağlarda Geçirilen Süre

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerden sosyal ağlar ve bu ağların kullanım sıklıkları ve süreleri ‘hiç, haftada birkaç kez, günde 30 dakikaya kadar, günde 2 saat, günde 6 saat, günde 6 saatten fazla’ olacak şekilde sıralanarak sorulmuştur. Katılımcıların sosyal paylaşım ağlarında geçirilen süreye göre dağılımları Tablo 22’de sıralanmıştır.

Tablo 22

Katılımcıların Sosyal Ağlarda Geçirdikleri Sürelerin Dağılımı

Sosyal Medya Araçları	Hiç		Haftada birkaç kez		Günde 30 dakikaya kadar		Günde 2 Saat		Günde 6 Saat		Günde 6 Saatten Fazla		Ortalama
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	$\bar{x}$
WhatsApp	0.17	10	1.81	108	36.09	2157	38.00	2271	12.41	742	11.53	3.95	3.95
Instagram	6.96	414	13.26	789	40.55	2412	31.83	1893	4.99	297	2.40	3.22	3.22
eTwinning	2.90	173	37.57	2243	32.21	1923	20.75	1239	3.43	205	3.13	2.94	2.94
Google	7.46	444	34.85	2074	31.66	1884	20.06	1194	3.58	213	2.39	2.85	2.85
YouTube	3.30	197	46.19	2760	32.99	1971	15.15	905	1.42	85	0.95	2.68	2.68
Facebook	21.67	1297	35.95	2151	29.18	1746	10.63	636	1.74	104	0.84	2.37	2.37
Twitter	39.23	2338	28.88	1721	22.05	1314	7.65	456	1.34	80	0.84	2.06	2.06
Telegram	49.01	2932	34.23	2048	11.62	695	3.49	209	0.99	59	0.67	1.75	1.75
BİP	70.68	4196	17.11	1016	8.37	497	2.46	146	0.69	41	0.69	1.47	1.47
My Space	84.38	4998	8.34	494	4.91	291	1.94	115	0.25	15	0.17	1.26	1.26
LinkedIn	87.25	5194	10.21	608	1.60	95	0.64	38	0.17	10	0.13	1.17	1.17
Tik Tok	95.44	5694	2.73	163	1.07	64	0.54	32	0.15	9	0.07	1.07	1.07
Quora	97.47	5775	1.37	81	0.69	41	0.35	21	0.10	6	0.02	1.04	1.04

Tablo 22’de ifade edildiği üzere, öğretmenlerin ölçek değerine göre sıklıkla (“Sıklıkla“ = 3.40-4.19) kullandıkları platform WhatsApp ($\bar{x}$ = 3.95) olmuştur. Buna ilaveten, bazen (“Bazen” = 2.60-3.39) kullandıkları platformlar; Instagram ($\bar{x}$ = 3.22), eTwinning ($\bar{x}$ = 2.94), Google ($\bar{x}$ = 2.8) ve YouTube ($\bar{x}$ = 2.68) olurken; nadiren (“Nadiren” = 1.80- 2.59) kullandıkları platformlar Facebook ($\bar{x}$ = 2.37) ve Twitter ($\bar{x}$ = 2.06) uygulamaları olmuştur. Katılımcıların hiç (“Hiç” = 1.00-1.79) kullanmadıkları platformlar ise Quora ($\bar{x}$ = 1.04), Tik Tok ($\bar{x}$ = 1.07), LinkedIn ($\bar{x}$ = 1.17) ve Myspace ($\bar{x}$ = 1.26) olmuştur.

Bu veri ve sıralama eTwinning platformu hariç, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının (CİB) 2022 yılındaki yayınlamış olduğu sosyal ağ haritasında yer alan istatistiklerle benzerdir. Bu da bu araştırma öğretmenlere yönelik yapılmış olsa da bulgularının güvenilirliği ve genellenebilirliği bakımından önemlidir. Ancak, bu araştırmayla CİB’in yaptığı araştırma arasında kullanım yoğunluğu açısından belirgin farklar vardır. İki veri karşılaştırıldığında, CİB’in 2022 yılı 1. Araştırma dönemindeki raporunda Türkiye geneli iki saatten fazla zaman geçiren kişi oranları, Facebook’ta %23,4, Instagram’da %35,4, YouTube’da %32,4, Twitter’da %19,2 olduğu görülmektedir (2022). Buna karşın bu araştırmada bu ağlarda iki saatten fazla zaman geçiren öğretmen sayısı Facebook’ta %10,62, Instagram’da %31,83, YouTube’da %15,5 ve Twitter’da %7,65’dir. Bu durum, Türkiye genelinde yaşayan kişilerle, bu araştırmada yer alan öğretmenlerin kullanım sıklığı açısından sosyal ağları farklı değerlendirdiklerini göstermektedir.

Tablo 22’de WhatsApp uygulamasının temel anlık iletişim kaynağı olması ve yaygınlığı nedeniyle ilk sıradadır. Bunun sebebinin öğretmenlerin fotoğraflarla, videolarla ve hikâyelerle kendilerini görünürlüklerini artırarak benlik sunumlarını bu şekilde gerçekleştirdikleri, bu sayede de belli doyumlar elde ettikleri şeklinde yorumlanabilir (Kaçar, 2020).

Tablo 22’de Facebook platformunun beşinci sırada yer alması diğer ilginç bir bulgu olarak düşünülebilir. İlk ortaya çıkan ve sosyal ağ denilince belki de akla ilk gelen platform olan Facebook, öğretmenler tarafından daha az tercih edilmesi düşündürücüdür. Bu durum Facebook platformunun artık eski popülerliğini ve işlevselliğini kaybettiği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlere yapılan görüşmelerde kullanmış oldukları sosyal ağlar sorulmuştur. Bu görüşmeler sonucunda öğretmenler, kullanmış oldukları sosyal ağları şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

Ben Facebook Instagram ve Facebook kullanıyorum. (Ö1, E, 32), Aslında ilk başta Facebook ile başladım daha sonra eTwinning projelerimle birlikte kendi Youtube kanalımı açtım, sonrasında inanılmaz aktif bir biçimde Instagram kullanmaya başladım ve tabiki Twitter hesabım da var. Bunlar en çok kullandıklarım. (Ö3, E, 24), Mesleğim icabı yine tabi kaydoldum başka uygulamalara. İngilizce öğretmenleriyle ilgili birçok grup da vardı, ama dediğim gibi sadece mesleğimle ilgili oralardan yararlanmak için kullanıyordum. (Ö4, E, 19), Facebook, Instagram, Twitter, Telegram, WhatsApp, YouTube. Evet YouTube'da kullanıyorum. Genellikle aslında eğitim amaçlı diyeyim. (Ö4, E, 19), Çok aktif bir sosyal medya kullanıcısı değilim. Instagram ve Twitter kullanmıyorum. Ortalamanın biraz altındayım diyebilirim. Facebook kullanıyorum, WhatsApp, YouTube ve eğer bir öğretmen ağı olarak görürsek eTwinning'i fazlasıyla kullanıyorum. (Ö5, K, 18), Hemen hemen hepsini kullanıyorum. En yoğun şekilde LinkedIn, Instagram ve Facebook. Twitter'da kullanıyorum zaman zaman. Şimdi hepsini kullanım amacım farklı. (Ö8, E, 20), Facebook, Instagram ve Twitter'ı kullanıyorum düzenli olarak. Üçünde de hesabım var. (Ö11, K, 20), Sosyal medya uygulamaları olarak Facebook'u kullanıyorum, Instagram kullanıyorum. Bir de Twitter kullanıyorum. YouTube'de kullanıyorum. (Ö13, K, 15), Ben Instagram, Twitter YouTube'u kullanıyorum. Bir de Podcast kanallarından şey Google Podcast'ler, Spotify ve Anchor kullanıyorum. (Ö14, K, 13), Sıralamaya koyacak olursak Twitter en aktif, ikinci sırada Facebook, üçüncü sırada ise Instagram kullanıyorum. YouTube'u bu söylediğim araçlardan biraz daha farklı maksatla kullanıyorum. (Ö15, K, 17), Twitter, Instagram, Facebook kullanıyorum. (Ö18, K, 25), Facebook, Instagram, Twitter ama en çok Facebook'u kullanıyorum. (Ö20, K, 15), Facebook, Instagram, Twitter ve Youtube kullanıyorum. Blogum da var. Kişisel sosyal medya hesaplarım olarak günlük paylaşım yaptıklarım bunlar. Aslında psikolojik alışkanlıktan geldiğini düşünüyorum. Çünkü Facebook hayatımıza öncesinde girdi. Sonra Instagram girdi. (Ö21, K, 6), Aslında çoğunu kullanıyorum yani şöyle diyeyim, Facebook'u ve Instagram'ı kullanıyorum, (Ö24, K, 31).

Öğretmenler, 'Hangi sosyal ağ platformunu kullanıyorsunuz?' sorusuna, en çok Facebook, Instagram, Twitter cevabını vermişlerdir. Burada, bazı öğretmenlerin WhatsApp, YouTube ve eTwinning platformlarını sosyal medya ya da sosyal ağ olarak örnek vermemeleri ise dikkat çekici bir bulgudur. Öğretmenler ilk başta Facebook platformuyla girdikleri bu ortamlarda, çoğunlukla Instagram, arkasından da Facebook'u kullandıkları görülmüştür. Bazı öğretmenler ise, Twitter platformunu diğer sosyal ağlardan daha çok kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Hangi sosyal ağların hangi amaçlarla kullanıldığını irdelemek ve anlamak amacıyla diğer öğretmen görüşleri aşağıda bir araya getirilmiştir.

Öğretmenlerin Facebook Platformuyla İlgili Düşünceleri. Bu bölümde, Nitel görüşme sonunda Facebook platformlarının kullanımıyla ilgili öğretmenlerin görüşlerine ilişkin bulgular derlenmiştir.

Facebook platformunu eğitim amaçlı olarak kendilerini geliştirmek ve proje faaliyetleri için kullandıklarını ifade eden öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

Facebook'u eskiden daha fazla kullanıyordum ama şimdi daha çok eğitim gönderileri için kullanıyorum. (Ö1, E, 32)

Facebook'u tamamıyla proje yaygınlaştırma kendi mesleki alanda takip eden öğretmenlerle iletişim kurmak için kullanıyorum. (Ö8, E, 20)

Facebook daha önceden çok uzun yıllar önce açtığım bir hesaptır. Hani eski tabiriyle eski arkadaşlarımızı bulma adına ama şu anda gündemi takip etmek, arkadaşların paylaşımlarını görebilmek, her şeyden önce de mesleğimle ilgili olanları takip etmek ve duyuru yapmak adına da kullanıyorum. (Ö11, K, 20)

Şöyle Facebook'ta genelde gruplara falan dahil oluyorum. Bunlar genelde öğrenme grupları, meslek grupları şeklinde olabiliyor. Buralardan genelde beslenmeye çalışıyorum. Hani eğitime yönelik paylaşımları takip ediyorum. Eğitimle ilgili gelişmelerin paylaşıldığı gruplar var buralarda onları takip ediyorum. Facebook biraz daha benim duyuruları paylaştığım yer. (Ö13, K, 15),

Öğretmenler Facebook platformunu, gündemi takip etmek, duyuru yapmak, proje faaliyetlerini yürütmek ve mesleki olarak kendilerini geliştirmek için kullanmaktadır. Öğretmenler ilk başlarda Facebook platformunu daha çok arkadaşlarını bulmak için kullanırken sonrasında, yaptıkları işlerin paylaşımı ve projelerinin yaygınlaşması için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler Facebook platformunu daha çok eğitim amaçlı kullanmaktadırlar.

Sosyal ağ tercihlerini kişilerin yaşları ile ilişkilendiren öğretmenler, Facebook platformunun daha çok yaşlı kişilerin kullandıklarını şu sözlerle ifade etmişlerdir:

Facebook en sık girdiğim alan oraya da girmemin en büyük sebebi aslında. Hani nasıl diyeyim gençlerin hepsi Snapchat, Instagram'a falan kaçtılar. Facebook da biz yaşlılara kaldı. Biz de doğru kullanmaya çalışıyoruz Facebook'u aslında öyle diyelim. (Ö6, K, 31)

Şimdi yoğunlukla Facebook'u kullanıyorum ben. Biraz yaşlı grubu olarak Instagram'ı da kullanıyorum. Facebook ve Instagram hesabımda ve özellikle Facebook olmak üzere çok yoğun paylaşımlarda bulunuyorum. Aynı zamanda da takip ettiğim gruplar var bireyler var. (Ö19, K, 12),

Facebook'ta daha böyle yaş sınırı daha böyle büyük olan 60 yaş üstü daha fazla kullanıyor bu yaş grubu pek alışkın olmadıkları için Instagramı kullanmak daha zor geliyor. Ama onları da mahrum etmemek adına mesela annem ve yaş grubu Facebook kullanıyor. Benim eskiden tanıdığım büyüklerimde kullandığı için Facebook kullanıyorum. Ama artık yeni jenerasyon Instagramcı. (Ö25, K, 18)

Ö6, Ö19 ve Ö25 kodlu öğretmenler Facebook platformunu daha çok yaşlıların kullandığı bir platform olarak algılamaktadırlar. Bu öğretmenler yeni neslin özellikle Instagram platformunu tercih ettiğini düşünmektedirler.

Facebook platformunu eskisi kadar kullanılmadığını ifade eden öğretmenlerin görüşleri ise şunlardır:

Facebook'u uzun zamandır kullanmıyorum... Projeleri için aslında kapatmamıştım. Ama çok uzun zamandır Facebook'a uğramıyorum diyebilirim. (Ö14, K, 13)

Facebook'u biraz ikinci planda kullanıyorum diyebilirim. Ben daha çok Facebook kullanıyorum ama son zamanlarda Instagram daha yaygın kullanıldığı için Instagram'ı tercih ediyorum. Meslektaşlarıma ulaşmam daha rahat oluyor Instagram aracılığıyla. Yani benim amacıma uygun kullanabileceğim platform olarak Instagram'ı daha uygun buluyorum. (Ö16, K, 25)

Facebook'u eskisi kadar aktif kullanmıyorum. 4,5 yıl önce Facebook'u daha aktif kullanıyordum ama son 5 yıldır Instagram da daha aktifim. Hemen hemen her gün paylaşım yapıyorum (Ö18, K, 25).

Daha önce Facebook, daha yoğun kullanıyordum ben. Yani çok da yoğun kullanmıyorum aslında saatler geçirmiyorum yoğun kullanıyorum derken. Yani öncelik olarak onu kullanıyordum ama Instagram şimdi biraz daha ön plana geçti. Instagram'ı kullanıyorum. (Ö23, K, 18)

Facebook'u daha az kullanıyorum. Bütün arkadaşlarım Instagram'a daha fazla yöneldi. (Ö25, K, 18)

Bu öğretmenler, Facebook platformunu giderek daha az tercih edildiğini ve Instagram platformuna doğru bir yönelim olduğunu düşünmektedir. Bu ifadelerden, Facebook'tan sonra Instagram kullanmaya başlayan kişilerin Facebook'u daha az kullandığı anlaşılmaktadır.

Facebook platformunun kullanım çeşitliliğine vurgu yapan Ö15 kodlu öğretmen ise şunları söylemiştir:

Her sosyal ortama ve herkese hitap ettiği için Facebook'u kullanıyorum. Çünkü Facebook'taki profil biraz daha farklı. Yani orada icabında bir eğitim yetiştiricisi de olabiliyor. Türkiye'nin çok önemli bir üniversitesinde çok meşhur bir Profesör

Facebook'ta olabiliyor. Facebook'un kullanım noktasında sunduğu imkânlar Twitter'a göre biraz daha farklı. Daha uzun yazılarım olacaksa, eğer kitleleri bilinçlendirmek anlamında yazmam gereken uzun yazılar varsa bu anlamda Facebook'u kullanıyorum. Facebook'un medya yüklerken sınır koymaması mesela Twitter'da dört tane fotoğraf sayabiliyorsunuz. Ama Facebook'ta hem fotoğraf hem video sayı sınırı olmaksızın koyabiliyorsunuz. Bu sebeple Facebook'u kullanıyorum. (Ö15, K, 17),

17 yıllık deneyimi olan bu öğretmen, Facebook platformunda çok farklı kesimden kişilerle ve içerikle karşılaşılabilineceğini ifade etmektedir. Bu öğretmende Facebook uygulamasının diğer platformların aksine herkes tarafından kolaylıkla kullanılabileceği şeklinde bir algı vardır. Bu öğretmen, platformda içerik paylaşımlarında sınırının olmaması ve daha uzun paylaşım yapabildiği için Facebook platformunu kullanmayı tercih ettiğini ifade etmiştir.

Sosyal ağ kullanımına Facebook platformuyla başlayan öğretmenler ise şunları söylemişlerdir:

En çok ben Facebook daha aktif kullanıyorum. Çünkü ilk Facebook'la tanıştığım için Facebook. Daha Instagram'ı kullanmaya yeni başladım. (Ö20, K, 15)

Projelerim için ben çok Facebook'u kullanıyorum Facebook'u normal yaşamımda çok kullanmıyorum belkide oradaki kişi sayısı daha fazla yani mesleki amaçlı Facebook'u kullanıyorum. Hani Facebook herhâlde ilk zamanlar herkesi eklemişiz sonra çıkaramadığımız için orayı daha çok projelerim hani orada daha çok il milli eğitim müdürü var, ilçe milli eğitimden birileri de takip ettiği için daha çok şey kullanıyorum Facebook'ta projelerim için kullanıyorum son zamanlarda. (Ö24, K, 31)

Çok eskiden Facebook'u daha çok kullanıyordum. Tabiki daha eski bir uygulama Instagram'a göre. Şu an ikisini beraber kullanıyorum. (Ö25, K, 18)

Ö20, Ö24 ve Ö25 kodlu bu öğretmenler sosyal ağlarla Facebook platformuyla tanıştıkları için bu platformu kullanmaya devam ettiklerini ifade etmişlerdir.

Facebook platformunun öğretmenler tarafından kullanımını özetlemek gerekirse; öğretmenlerin Facebook platformunu kendilerini geliştirmek, bilgi almak, fotoğraf ve video paylaşmak, grupları ve duyuruları takip etmek için kullandıkları anlaşılmaktadır. Bu görüşmelerde, bazı öğretmenler Facebook platformunu diğer platformlarla kıyaslamışlardır. Öğretmenler Facebook platformunun ilerleyen yaşlarda daha çok kullanıldığını, bazı öğretmenler bu platformu kullanmayı bıraktığını, bazı öğretmenler ise bu platformun güncelliğini kaybettiğini bu nedenle Instagram platformunu kullanmaya başladığını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin Twitter Platformuyla İlgili Düşünceleri. Öğretmenlerin Twitter platformunun kullanımına ilişkin düşünceleri ve kullanım amaçları çok çeşitlilik gösterebilmektedir. Örneğin, Twitter platformunun daha çok resmi paylaşımlar için kullanıldığını düşünen Ö1, Ö14 ve Ö21 kodlu öğretmenlerin düşünceleri şunlardır:

Twitter daha resmi, Facebook biraz daha eğitsel olarak kullanıyorum eğitim postları yapıyorum orada sürekli. Eskiden daha kişiseldi fakat şu anda sadece mesleki alana döndü. Twitter daha çok profesyonel olarak, Avrupa okul ağı en yakın takip ettiğim taglerden bir tanesi. (Ö1, E, 32)

Twitter'ı kullanıyorum. Daha çok takipçi pozisyonundayım. Çok şey paylaşmıyorum aslında ama Twitter'da böyle daha ciddi konular diyeyim. İşte eğitimle ilgili paylaşımlar, siyasi paylaşımlar, sağlık ve teknolojiyle ilgili paylaşımları takip ediyorum. Edebi ve kültürel hesaplar da var takip ettiğim. (Ö14, K, 13)

Burada sadece bakanlıkların resmî kurumların ya da çalıştığınız portalların sayfalarını takip ediyorum. Bu sebeple Twitter sayfasını daha resmi buluyorum. Twitter da ise bakanlıklar resmî kurumları takip ediyorum. (Ö21, K, 6)

Bu öğretmenler, mesleki açıdan daha profesyonel, daha ciddi ve daha resmi paylaşımlar yapıldığı için Twitter platformunu kullanmaktadır.

Twitter platformunu çok fazla kullanmayan ve bu ağı oldukça resmi olduğunu düşünen bir öğretmenin görüşleri şunlardır:

Twitter, çok fazla bağlı bir kullanıcısı değilim. Çok az gönderim vardır. Aklıma bazen gelmez orada bir şey paylaşıyor olmak. Çünkü orada resmi bir dil ve bir şeylerin savunulması, bana birbirlerine karşı bir şeyler söylediği bir ortam gibi geliyor bana hep Twitter. Belki evet, fikirlerin çok daha özgür paylaşıldığı bir ortam ama bir şeyler görmeyince, belki görsel hafıza ile ilgili bir şeydir bu. (Ö10, K, 18)

İnsanların Twitter platformunu genel olarak bir şeyleri savunmak için kullandıklarını düşünen Ö10 kodlu bu öğretmen, Twitter platformunun görsel olarak kendisini tatmin etmediğine de değinmiştir.

Ö15 kodlu öğretmen ise Twitter platformunu ne amaçla kullandığını şu ifadelerle aktarmıştır:

Öncelikle Twitter'ı kullanmaya çok ağırlık vermek istiyorum. Çünkü Twitter'ı yani özellikle bürokrasi tarafından da bir yazışma kanalı gibi gördüğüm için ciddiyet gerektiren işlerinden özellikle orayı kullandığım gibi ciddi işlerle alakalı Twitter'ı kullanıyorum. Yani hem bir takipçi olarak hem de takip edilen birisi olarak. Twitter'daki en hoşuma giden şey yani tweetlerdeki karakter sınırlaması. Yani bu

benim çok hoşuma gidiyor. Yani böyle gereksiz cümlelerden falan arınmış öz bir mesaj olduğuna inanıyorum Twitter'da. Bununla beraber Sayın Cumhurbaşkanımız, bakanlarımız başta olmak üzere çok sayıda yani o verified dediğimiz işte onaylanmış profil sahibi oldukları için kendim de bir okulda olduğu için yani bürokratik anlamda da tabii çok tercih ediyorum. Çünkü orada biliyorum ki Cumhurbaşkanımız tarafından veya bakanımız tarafından bir şey yayınlanmışsa bu aslında bize birkaç gün sonra gelecek bir resmi yazı, kararname hükmündedir. Bu sebeple Twitter'ı şimdilik hayatında çok fazla kullanıyorum. (Ö15, K, 17)

17 yıllık deneyimi olan bu öğretmen, Twitter platformundaki paylaşımların genelde üst idare tarafından yapılmasını, bürokrasinin ağırlıkta olmasını ve bu platformdaki paylaşımlarda karakter sınırlamasını olumlu karşılamaktadır.

Ö16 ve Ö24 kodlu öğretmenler Twitter platformuyla ilgili şu düşünceleri paylaşmışlardır:

Twitter'a da daha çok hani böyle güncel olayları takip etmek için diyebilirim. Yani eğitim öğretim içerik, kaynak anlamında değil de güncel olayları takip etmek için. (Ö16, K, 25)

Twitter'ı kullanıyorum ama Twitter da daha çok gündemi takip etmek ve projelerimi yaygınlaştırmak için amaçlı kullanıyorum ama onun dışında çok bir paylaşım yapmıyorum. Ama projelerimi yaygınlaştırma adına orayı kullanıyorum. Twitter'ı yaygınlaştırmada kullanıyorum. (Ö24, K, 31)

Bu öğretmenler Twitter platformunu gündemi takip etmek, projelerini yürütmek ve eğitim öğretim faaliyetleri için kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Birçok öğretmen Twitter platformunu takip etmemekte ya da paylaşım yapmayı tercih etmediklerini belirtmektedir. Bu görüşü paylaşan öğretmenlerin düşünceleri şunlardır:

Twitter'da çok fazla paylaşım yapmıyorum. Sadece Twitter'da gündemi takip etmek veya duyuruları takip etmek gibi de düşünebiliriz. Özellikle kelime sınırı olduğu için orada daha öz bilgilere ulaşabiliyorum. (Ö13, K, 15)

Twitter'ı da çok yoğun kullanmıyorum ama takip ediyorum tabii ki kendim çok fazla paylaşımda bulunmadım şu ana kadar Twitter'da. (Ö19, K, 12)

Twitter ise en son hayatımıza girdi en azından benim o şekilde. Twitter da durum daha farklı herkes sizi takip etmiyor. Geri dönüt durumları daha kısıtlı. Twitter'da her şeyi paylaşmıyorum karakter kısıtlaması var çünkü olayları anlatamıyorsunuz. Çok nadir olarak orada paylaşım yapıyorum. Çok sabit ve açıklama istemeyen paylaşımlar olursa orada paylaşıyorum. (Ö21, K, 6)

En pasif olduğum kısım Twitter diyebilirim. (Ö25, K, 18)

Twitter platformunu kullanmayı daha az tercih eden bu öğretmenler, genelde bu platformdaki kelime sınırının olmasına değinmişlerdir. Ö21 kodlu öğretmen, bu platformdan dönüt alamamasını eleştirmiş ve karakter sıkıntısı nedeniyle kendisini ifade edememekten yakınmıştır.

Görüşmeler sonunda Twitter platformlarının kullanımıyla ilgili öğretmenlerin görüşlerine ilişkin bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- Öğretmenler Twitter platformu daha çok resmi bir platform olarak algılamaktadır.
- Öğretmenler Twitter'ı bürokrasi tarafından bir yazışma kanalı olarak görmekte ve bu platformun oldukça ciddi bir yer olduğunu düşünmektedirler.
- Öğretmenler Twitter platformunu daha çok bilgi almak ve gündemi takip etmek için kullanmaktadırlar.
- Twitter eğitim, öğretim, içerik, kaynak sağlayan bir platform olmanın ötesinde daha çok güncel olayları takip etmek için kullanılmaktadır.
- Twitter'daki harf sayısının sınırlandırılması kişilerin anlatmak istediklerini kısa ve net ifade edilmesi gerekliliği, kimi öğretmen tarafından olumlu karşılanmasına rağmen, kimi öğretmen tarafından eleştirilmektedir.
- Öğretmenlere göre, Twitter, Facebook ve Instagram kullanıcıları birbirinden oldukça farklıdır.
- Öğretmenler genel anlamda Twitter'ı takip ediyor, ama çok fazla kullanmıyorlar.
- Öğretmenler, Twitter platformunun herkes tarafından takip edilmediğini, takip edenlerin ise çok nadir kullandığını düşünmektedirler.
- Öğretmenler, Twitter platformunu resmi bir alan olarak düşündükleri için genelde eTwinning, Bakanlık paylaşımlarını, TÜBİTAK ve Erasmus ile ilgili duyuruları buradan takip etmektedirler.
- Öğretmenler, Twitter platformundaki dönütlerin kısıtlı olduğunu düşünmektedir.
- Twitter'da üst idare tarafından yayınlanan bir bilginin, yönetmeliğin veya kararın ilerde hayata geçebileceğini düşündükleri için öğretmenler bu platformu takip etme gereği duymaktadırlar.

Öğretmenlerin Instagram Platformuyla İlgili Düşünceleri. Bu bölümde öğretmenlerin Instagram platformunun kullanımına ilişkin düşünceleri yer almaktadır.

Eğitim öğretim faaliyetleri içerisinde Instagram platformunu dahil ettiğini söyleyen öğretmenlerin görüşleri şunlardır:

Instagram'ı da hem biraz iş hem de biraz daha kişisel, aslında kendimi gösteriyorum orada ben buyum. Yaşantım, şu çalışmaları yapıyorum öyle benim ile mesleğim arasındaki bir kombinasyon var Instagram'da. (Ö1, E, 32)

Instagram hesabımı öğrencilerimle birlikte yaptığım çalışmalarım için kullanıyorum. (Ö3, E, 24).

Instagram'da da kendi sayfamla beraber genelde projelerimizin de Instagram sayfaları oluyor oraları ve yaygınlaştırmada eTwinning Türkiye, kendi illerimizin sayfalarını da kullanmaya çalışıyorum. (Ö24, K, 3)

Ö1 kodlu öğretmen, kendi özel yaşantısını ve öğretmenlik mesleği ile ilgili yaptığı çalışmaları Instagram platformunda paylaştığını ifade ederken, Ö3 ve Ö24 kodlu öğretmenler, bu platformu daha çok öğrencileriyle beraber yaptıkları projeleri yaygınlaştırmak için kullandıklarını söylemişlerdir.

Instagram platformunu haz ve keyif almak için kullandığını ifade eden öğretmenlerin görüşleri şunlardır:

Instagram'ı biraz daha böyle hani sosyal ilişkilerde sosyal çevre seyahatler fotoğraf çekme gibi. (Ö8, E, 20)

Orası biraz benim rahatlama, konfor alanım gibi de düşünebiliriz duygularımı, düşüncelerimi paylaştım veya süreç içerisinde yaşadıklarımla ilgili tepkilerimi yansıttığım şeyleri Instagram'da paylaşıyorum. (Ö13, K, 15)

Instagram'ı açıkçası zevk için kullanıyorum. Hani etrafımda arkadaşlarım ne yapmış ne etmiş? Biraz da meraktan, biraz da böyle bir keyifli vakit geçirmek adına. (Ö14, K, 13)

Ö8, Ö13 ve Ö14 kodlu öğretmenler Instagramı, kendilerini ifade edebildiği, rahatladığı, keyif aldığı ve merak duygularını giderdikleri bir ortam olarak düşünmektedirler.

Instagram platformunu sıklıkla kullandığını ifade eden bir öğretmenin bu platformla ilgili düşünceleri şunlardır:

En çok Instagram kullanıyorum. Facebook bundan sonra geliyor. Oradaki etkileşimin ve samimiyetin daha fazla olduğunu düşünüyorum. Instagram'da gördüğüm görseller beni cezbediyor. O yüzden Instagram'ı çok beğeniyorum, oradaki etkileşimin daha samimi olduğunu düşünüyorum. O yüzden de hep Instagram kullanıyorum. (Ö10, K, 18)

Instagram'ın en belirgin özelliklerinden bir tanesi görselliğe verdiği önemdir. Ö10 kodlu öğretmen Instagram platformunun kullanma nedeni olarak, bu platformun görselliğinin kendisini etkilediğini ve ilişkilerin bu alanda daha samimi olduğunu ifade etmiştir. Platformun görselliğine değinen diğer bir öğretmen ise şunları ifade etmiştir:

Ben de pandemide Instagram kullanmaya başladım. Çünkü orası da çok aktif. Etkileşimi yüksek gözüküyor. Çok görsel. Yani çok görsel ağırlıklı. İnsanlar oradaki akımlardan çok etkileniyor. İnsanlar üzerinde çok etkisi var. Bunu görüyorum ve kabul de ediyorum. Oradaki akımlara kapılma ve katılma isteği duyuyor insanlar. Bu ilginç bir kontrol. Bunu anlayabiliyorum. (Ö7, K, 16)

Instagram platformunun oldukça görsel olduğunu düşünen bu öğretmen aynı zamanda etkileşim oranının yüksek olmasından da bahsetmektedir. Bunun dışında, bu alanda yapılan kampanyaların ve akımların insanları bu platformlara çektiğini düşünmektedir.

Instagram platformu, diğer tüm sosyal ağlardan daha popüler olduğunu ve daha fazla ilgi çektiğini düşünen öğretmenlerin görüşleri şunlardır:

Instagram da yine güncel olduğunu aslında Facebook'tan yavaş yavaş bir kopma başladı Orada ve Instagram daha yoğun kullanıyorum şu anda ama tabi tüm hesaplarıma aktif bir şekilde kullanılıyor. (Ö12, K, 17)

En aktif Instagram. Şu anda en çok o popüler. (Ö18, K, 25) Ayrıca yaptığım etkinlikleri diğer öğretmen arkadaşlarımla paylaşmak için kullanıyorum. Yeni bilgiler keşfetmek için kullanıyorum. Instagram'ın daha aktif kullanıyorum. Hatta 10 bin üzeri takipçim var.

Hocam aslında Instagram şimdi moda gibi bir şey oldu. Aslında face ve Instagram aynı şu anda. İkisinde de hikâye var. İkisinde de video paylaşımı var. (Ö22, K, 15)

Son zamanlarda Instagram daha çok kişiye ulaşıyor, ya da o canlı yayın imkânları daha fazla olduğu için daha çok kullanılıyor. Uygulamalardan kaynaklı canlı yayın imkânları daha fazla, kısa süreli canlı yayınlarda yapabiliyorsunuz. Sanırım orda kişiye ulaşma daha kolay. Birde takipçi sayınız çoksa sizi takibe alan kişi onun takipçi sayısı çokmuş deyip takip etmelerde çıkabiliyor. (Ö24, K, 31)

Bu bölümde Instagram platformunu diğer öğretmenlere kıyasla daha fazla kullanan öğretmenlerin düşüncelerini derlenmiştir. Ö12 kodlu öğretmen diğer platformlardan Instagram alanına doğru kişilerin yönelmeye başladığını, Ö18 kodlu öğretmen bu alanı arkadaşlarıyla paylaşım yapmak için kullandığını, Ö22 kodlu öğretmen Instagram platformunun artık diğer platformlardan daha popüler olduğunu, Ö24 kodlu öğretmen ise

bu alandaki canlı yayın imkanından bahsederek bu alandaki yoğun etkileşimden ve ulaşılabilirlik düzeyinin fazla olmasına değinmiştir.

Instagram platformunun kullanıcılarının daha çok genç kuşak olduğunu düşünen öğretmenlerin görüşleri şunlardır:

Son zamanlarda artık toplumsal ve sosyal ihtiyaçlar göz önünde bulundurulduğunda ister istemez bir Instagram kullanıcısı da oldum. Yani bunun öncesinde direniyordum açıkçası. Instagram'a da girmeyeyim. Çünkü vaktimi çok alır diye. Ama baktım ki özellikle on beş on altı yaş ortalamasına baktığımızda gençlerin Instagram'ı daha çok kullandığını ve kendilerini medya yoluyla işte fotoğraf veya video ile ifade ettiklerini ve bu ihtiyaçlarını Instagram'da kullandıklarını gördüğüm için Instagram'a da üye oldum. (Ö15, K, 17)

Z kuşağı şu anda Instagram'da. Çünkü onların sosyal medyaya girişi ile Instagram'ın çıkış süreci paralel. (Ö21, K, 6)

Ö15 ve Ö21 kodlu öğretmenler, Instagram platformun özellikle genç jenerasyona hitap ettiğini ve onların ihtiyaçlarını karşıladığını ifade etmişlerdir.

Görüşmeler sonunda Instagram platformlarının kullanımıyla ilgili öğretmenlerin görüşlerine ilişkin bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- Öğretmenlerin Instagram'ı kullanmasının en büyük nedeni olarak etkileşimin yüksek olması ve canlı yayın olanağının olmasını göstermektedirler.
- Öğretmenler, Instagram'ı genelde kendilerini gösterme, öğrencileriyle birlikte yapılan çalışmaları sergileme, fotoğraf ve video paylaşımı yapmak için kullanılmaktadır.
- Instagram, sosyal medya aracı olarak görselliğe önem veren ve kendini gösterme gayretinde olan kişiler tarafından daha çok kullanılmaktadır.
- Öğretmenler, Instagram platformunun diğer platformlardan çok daha samimi olduğunu düşünmektedirler.
- Öğretmenler, Instagram'ın daha çok gençler tarafından kullanılan bir alan olduğu düşüncesindedirler. Bu anlamda da daha çok yeni kuşak tarafından kullanıldığı fikrindedirler.
- Öğretmenler, Instagram sayesinde kendilerini daha net ifade ettiklerini düşünmektedirler.
- Öğretmenler, Instagram platformunun günümüzdeki en popüler ağ olduğunu düşünmektedir.
- Öğretmenler, Instagram'ı günümüzün modası olarak algılamaktadır.

- Öğretmenler, kişilerin artık Instagram’a yöneldiğini düşünmektedirler.
- Öğretmenler, Instagram’da kişilere ulaşmanın daha kolay olduğunu düşünmektedirler.

Öğretmenlerin Youtube Platformuyla İlgili Düşünceleri. Öğretmenlerin YouTube platformunun kullanımına ilişkin düşünceleri şu şekildedir:

Youtube kanalım tamamen eğitim içerikli, eğitim odaklıdır. (Ö3, E, 24), Youtube’da daha ağırlıklı olarak eğitim boyutunda kullanıyorum diyebilirim. Çünkü genelde bir araştırma yaptığımda Google’den sonra ikinci baktığım yer YouTube oluyor. Yine o konuyla ilgili daha önce bir program yapılmış mı, söyleşi yapılmış mı? Veya buna yönelik bir bilgilendirme videosu var mı? Şeklinde. Kullanılırken de videoları genelde proje tanıtım videolarını atmak için veya toplantılarımızla ilgili yaptığımız eğitimlerle ilgili videolar varsa bunları paylaşmak için kullanıyorum diyebilirim. (Ö13, K, 15), YouTube’u da projeler için kullanıyorum aslında. Projelerde yaptığımız videoları yayınlaması için. İyi bir YouTube kullanıcısı değilim. Yani çok izleyen, video izleyen bir insan değilim. Ama bilgi sahibi olmak adına, öğrencilere tavsiyede bulunmak adına bazı platformları takip ediyorum. (Ö14, K, 13), YouTube’u çok kullanıyorum. Özellikle ders araç gereci olarak da kullanılabiliyor. Çok uçsuz bucaksız bir dünya. (Ö16, K, 25), YouTube biraz takip etmeye çalışıyorum. (Ö23, K, 18)

Daha çok video paylaşım sitesi olarak bilinen YouTube, birçok formatta video yükleme, izleme ve indirme özelliği olan bir medya paylaşım sitesidir (Kaya, 2015). Bu anlamda öğretmenler tarafından eğitim öğretim sürecinde ve öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimleri gibi pek çok alanda kullanılmaktadır. Bu araştırma kapsamında ise, öğretmenlerin görüşlerine göre platformun kullanımına ilişkin bulgular şu şekilde özetlenebilmektedir:

- Bu platform daha çok eğitim ve bilgi amaçlı kullanılmaktadır.
- YouTube’u öğretmenler daha çok projeler için kullanmaktadır.
- Öğretmenler YouTube sayesinde videolarını yayınlama imkânı bulabilmektedirler.
- Öğretmenler, projelerinin yaygınlaşmak için YouTube kanalını kullanmaktadır.
- YouTube platformu öğrenciler ve öğretmenler tarafından özellikle bir ders aracı olarak değerlendirmekte ve bilgi alabilecekleri bir alan olarak kullanılmaktadırlar.

Öğretmenlerin eTwinning Platformuyla İlgili Düşünceleri. Avrupa’nın en büyük öğretmen ağı olan eTwinning, Türkiye’de ve Avrupa’daki 44 ülkedeki öğretmenler

tarafından sıkça kullanılan bir okul topluluğudur. Bu araştırma kapsamında, katılımcı öğretmenlerin eTwinning platformunun kullanımına ilişkin düşünceleri şu şekildedir:

Ben eTwinning ile tanıştıktan sonra sosyal ağlarda ve Facebook gruplarında daha çok bulunmaya başladım (Ö4, E, 19). Facebook kullanıyorum. Instagram kullanıyorum. Twitter çok nadir kullanıyorum. Benim hayatım eTwinning. Facebook'u bırakmıştım, eTwinning'e başladıktan sonra Facebook'u tekrar kullanmaya başladım (Ö9, E, 14). eTwinning Türkiye'nin duyurularını paylaşmak adına çok sık kullanıyorum. Aynı zamanda bizim bir Facebook grubumuz var. eTwinning olarak orada da düzenli olarak duyurular yapıyorum. Güncel şeyleri paylaşmaya gayret ediyorum. Aynı şekilde Instagram ve Twitter'ı da bu amaçla kullandığım çok fazla oluyor. Hani kendi kişisel hesabımdan çok eTwinning adı altında kullanıyorum. Kişisel hesaplarımı da hani yine derslerimde yaptığım uygulamalardan, günlük hayatımdaki fotoğraflara varana kadar kullanabiliyorum (Ö11, K, 20). Aktif olarak eTwinning'i yaptığım için sosyal medyada o sayfaları dikkatle takip ediyorum. Kişisel farkındalıkta olmuş olabilir. Ben iyi örneklerinin ve iyi uygulamaların paylaşılması taraftarıyım (Ö21, K, 6).

Görüldüğü üzere, Ö4, Ö9, Ö11 ve Ö21 kodlu öğretmenler eTwinning faaliyeti nedeniyle sosyal ağlarda var olduklarını ifade etmektedirler. Bazı öğretmenler ise sosyal ağlarda en çok eTwinning platformunu takip ettiğini söylemektedir. Öğretmenler bu anlamda genelde eTwinning Türkiye grubunu ve illerin sayfalarını takip etmek için kullanıyorlar. Bu platformun kullanımı ile ilgili detaylı bilgi ilerleyen konularda verilmiştir. Ancak, eTwinning faaliyeti için ilginç olan noktalardan bir tanesi de hiçbir sosyal medya platformunu kullanmak istemeyen öğretmenlerin bu ağda toplanıyor olmasıdır. 13 yıllık tecrübesi olan bir öğretmen bu konuya ilişkin düşüncesini şu şekilde ifade etmektedir:

eTwinning biraz daha farklı diğer sosyal ağlardan. Çünkü hiç sosyal medya kullanmayan öğretmenler de buranın içinde var. Mesela bizim ortaklarımızın içinde de var. Bazen Facebook, Instagram açmaya düşündüğümüzde, benim öyle bir hesabım yok diyor. Açamam diyor. Hani ben karşıyım diyen öğretmenlerde var. eTwinning daha çok öğrencilerin gizliliklerinin esas alındığı sosyal platform orasına sosyal platform ama sadece öğretmenlere açık. Hani dışarıdaki bir insan kolaylıkla eTwinning içinde girip de senin paylaşımlarını falan kolaylıkla inceleyip, işte bakıp ne yapmış ne paylaşmış öyle bir yer değil. (Ö14, K, 13)

Ö14 kodlu öğretmen sosyal medyayı kullanmayan öğretmenlerin eTwinning platformunda yer aldığını belirtmiştir. Burada öğretmenin sorgulanma kaygısının olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür. Bu duruma daha genel bakıldığında, Tablo 21'de öğretmenlere sosyal medyayı kullanıp kullanmadıkları sorulmuş ve sosyal medyayı kullanmayıp da eTwinning platformunu kullanan öğretmenlerin oranı %3'e yakın çıktı

görülmüştür. Bu durum, öğretmenlerin sosyal medyaya güvenmedikleri ve daha güvenli platformları tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Kısacası bu öğretmenler, sosyal medyayı güvenli bulmadığı için daha güvenli buldukları eTwinning platformuna yönelmiştir. Bu durum bize aynı zamanda, sosyal medyayı kullanmayan kişilerin de teknoloji kullanımı konusunda yeterli olabileceklerini göstermektedir.

Öğretmenlerin Whatsapp Platformuyla İlgili Düşünceleri. Öğretmenlerin WhatsApp platformunun kullanımına ilişkin düşünceleri şu şekildedir:

WhatsApp'ta gerek dahil olduğumuz gruplar, ağlar dolayısıyla ve yürüttüğümüz projeler kapsamında öğrencilerimizle oluşturduğumuz anlık iletişim ve bilgi paylaşımını sağlamak amacıyla WhatsApp'ı çok aktif kullanıyorum. (Ö5, K, 18)

...WhatsApp tabii ki çok fazla kullandığımız, en rahat iletişim kurduğumuz kanal oldu. Bütün her şeyi onun üzerinden gerçekleştiriyoruz. (Ö23, K, 18)

18 yıllık deneyimi olan bu iki öğretmen, WhatsApp platformunu gruplarda, özellikle de öğrencilerle anlık iletişim için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, WhatsApp uygulamasının en fazla kullanılan ve en rahat iletişim kurulan platform olduğunu düşünmektedirler.

Öğretmenlerin LinkedIn Platformuyla İlgili Düşünceleri. LinkedIn, temelde iş arayan ve iş vereni karşı karşıya getiren ve daha çok iş hayatıyla ilgili bir ağ konumundadır (Kaya, 2015). Öğretmenlik görevini yerine getiren kişilerin genelde böyle bir ihtiyacı olmadığından, bu platformlar öğretmenler arasında en az kullanılan sosyal ağ platformları arasındadır. Bu nedenle de LinkedIn platformunun çok sınırlı bir kullanıcı profilinin olduğu söylenebilir.

LinkedIn kullanıyordum ama bıraktım artık. Fazla geldi orası. (Ö7, K, 16), LinkedIn'i kendi mesleki gelişimim anlamında kendinden daha üst daha iyi konumda akademisyenler, meslek dalları ve işte araştırmacıları takip etmek ve yaptığım çalışmaları onlarla paylaşmak için kullanıyorum. (Ö8, E, 20), LinkedIn hesabım da var ama düzenli ve aktif bir kullanıcı değilim açıkçası. (Ö11, K, 20), Onun dışında LinkedIn hesabım var, oradan da yine mesleki olarak paylaşımlar yapıyorum. (Ö12, K, 17), LinkedIn'im de var aslında. Onu hiç kullanmıyorum. (Ö19, K, 12)

Öğretmenler, LinkedIN platformunun daha çok üst düzeydeki kişilerle iletişime geçmek ve yapılan çalışmaları onlarla paylaşmak için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Burada bazı öğretmenler bu platformu çok aktif kullanmadıklarını da dile getirmişlerdir.

Tüm bu bulguların ışığında, bazı öğretmenler sosyal ağların kullanımının psikolojik alışkanlıktan ileri geldiğini düşünmektedir. Burada ilginç olan nokta, Twitter'ı daha çok kullanan kişilerin Instagram'ı kullanmayı tercih etmemesidir. Diğer bir deyişle, Instagram'ı aktif kullanan öğretmenler genelde Twitter'ı kullanmayı tercih etmemektedirler. Bunun nedeni olarak görselliği daha çok tercih eden öğretmenlerin Instagram platformunu kullandığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum, Instagram platformunun kişinin benlik sunumlarında, dikkat çekme, başkalarının paylaşımlarını takip etme anlamında kişilerin benlik ihtiyaçlarını karşılamakta daha başarılı olduğunu ve kişilerin bu anlamda ihtiyaçlarını karşıladığını göstermektedir (Kaçar, 2020). Semercioğlu da yapmış olduğu çalışmada bu teze benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Semercioğlu'na göre sosyal ağlar içerisinde metin ve dil eksenli ilerleyen tek ağ Twitter'dır. Bu anlamda görselliğin ön planda olduğu Instagram'dan ve etkileşimin ön planda olduğu Facebook'tan ayrılmaktadır (2018). Bunun yanında, öğretmenlerin en az kullandığı diğer sosyal ağlar; podcast'ler, Spotify ve Anchor platformlarının olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin Sosyal Ağlarda Etkinlik Yapma Sıklığı

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin bu ağlarda yapmış oldukları etkinlikler ve bunların yapılma sıklığı sorulmuştur. Buna göre katılımcıların sosyal ağlarda yapmış oldukları etkinlikler Tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23

Katılımcıların Sosyal Ağlarda Etkinlikleri Yapma Sıklığı

	Hiçbir zaman		Nadiren		Fikrim yok		Sık sık		Her zaman		Ortalama
Yapılan Etkinlikler	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	$\bar{x}$
Farkındalık ve bilinç yaratmaya ilişkin paylaşımlar	12.44%	745	35.17%	2106	6.36%	381	34.90%	2090	11.12%	666	2.97
Tebrik ve kutlama paylaşımları	11.58%	691	38.12%	2275	6.23%	372	35.54%	2121	8.53%	509	2.91
Çevre ve ekolojik konulara ilişkin paylaşımlar	13.82%	826	36.96%	2209	6.04%	361	33.36%	1994	9.82%	587	2.88
Özel günlere ve haftalara ilişkin paylaşımlar	13.09%	783	39.30%	2351	6.32%	378	33.08%	1979	8.21%	491	2.84
Yeni öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin paylaşımlar	12.19%	731	41.85%	2510	6.42%	385	33.23%	1993	6.30%	378	2.8
İlgi duyduğum alanlara yönelik paylaşımlar	11.60%	695	43.96%	2633	5.18%	310	34.39%	2060	4.87%	292	2.77
Duyuru (fotoğraf, başarı...) paylaşımları	15.55%	930	39.34%	2352	5.54%	331	31.21%	1866	8.36%	500	2.77
Sosyal sorumluluklara ilişkin paylaşımlar	16.10%	965	39.07%	2341	7.04%	422	30.16%	1807	7.63%	457	2.74
Sanatsal paylaşımlar	16.26%	967	39.30%	2337	7.21%	429	29.95%	1781	7.27%	432	2.73
Kültürel meselelere ilişkin paylaşımlar	20.04%	1198	35.70%	2134	7.63%	456	28.43%	1699	8.20%	490	2.69
Yeni öğrendiğim bir şeylere ilişkin paylaşımlar	13.60%	814	44.80%	2682	6.23%	373	30.87%	1848	4.51%	270	2.68
Beğendiğim ya da önerdiğim kitaplara ilişkin paylaşımlar	18.87%	1131	40.08%	2403	6.49%	389	26.86%	1610	7.71%	462	2.64
Teknolojiye ilişkin paylaşımlar	21.81%	1303	37.44%	2237	7.11%	425	26.74%	1598	6.90%	412	2.59
Öğretmenlik mesleğinin durumuna ilişkin paylaşımlar	22.65%	1357	39.62%	2374	6.81%	408	25.23%	1512	5.69%	341	2.52
Etkinliklere ilişkin takvim ve yer paylaşımları	24.32%	1452	40.07%	2392	6.38%	381	24.27%	1449	4.96%	296	2.45
Yardıma ihtiyaç duyanların seslerinin duyulmasına katkı amaçlı paylaşımlar	23.03%	1380	42.32%	2536	8.21%	492	20.96%	1256	5.47%	328	2.44
Komik ve eğlenceli paylaşımlar	25.31%	1515	40.86%	2446	6.78%	406	22.05%	1320	4.99%	299	2.41
Aktüel konulara ilişkin paylaşımlar	18.17%	1089	51.83%	3106	7.01%	420	20.69%	1240	2.30%	138	2.37

(Devam ediyor)

Tablo 23 (Devam)

Katılımcıların Sosyal Ağlarda Etkinlikleri Yapma Sıklığı

	Hiçbir zaman		Nadiren		Fikrim yok		Sık sık		Her zaman		Ortalama
Yapılan Etkinlikler	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	$\bar{x}$
Öğrencilerin eğitim sistemi içindeki durumlarına yönelik paylaşımlar	30.90%	1853	34.82%	2088	7.71%	462	22.40%	1343	4.17%	250	2.34
Belirli bir konudaki tutumuma ilişkin paylaşımlar	26.26%	1573	43.50%	2606	8.88%	532	18.76%	1124	2.60%	156	2.28
Kişisel yaşantılarıma ilişkin paylaşımlar	16.81%	1008	60.65%	3636	3.92%	235	16.63%	997	1.98%	119	2.26
Organizasyonlara davet paylaşımları	32.95%	1964	37.52%	2236	6.74%	402	18.89%	1126	3.89%	232	2.23
Eğitime ilişkin eleştirel paylaşımlar	41.59%	2487	34.11%	2040	7.58%	453	14.30%	855	2.42%	145	2.02
Diziler, filmler ve TV programlarına ilişkin paylaşımlar	56.47%	3385	25.13%	1506	5.66%	339	10.41%	624	2.34%	140	1.77
Belirli bir görüşe katılım veya itiraza ilişkin paylaşımlar	55.75%	3343	27.45%	1646	6.79%	407	7.99%	479	2.02%	121	1.73
Öğretmen atamalarına ilişkin paylaşımlar	62.74%	3757	22.65%	1356	5.68%	340	7.50%	449	1.44%	86	1.62
Ekonomi ve para ile ilgili paylaşımlar	64.01%	3832	22.28%	1334	5.18%	310	7.22%	432	1.32%	79	1.6
Siyasi ve politik paylaşımlar	75.22%	4507	17.17%	1029	3.54%	212	3.35%	201	0.72%	43	1.37
Sendikal paylaşımlar	78.23%	4672	13.75%	821	3.35%	200	3.80%	227	0.87%	52	1.35

Katılımcılara sosyal ağlarda etkinlik yapma sıklıkları Tablo 23’te verilmiştir. Bu bölümde katılımcılardan, ‘Hiçbir zaman, Nadiren, Fikrim yok, Sık sık ve Her zaman ifadelerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Buna göre öğretmenler en çok, farkındalık ve bilinç yaratmaya ilişkin paylaşımlar ($\bar{x} = 2.97$), tebrik ve kutlama paylaşımları ($\bar{x}=2.91$), çevre ve ekolojik konulara ilişkin paylaşımlar (2,88), özel günlere ve haftalara ilişkin paylaşımlar ($\bar{x} = 2.84$), yeni öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin paylaşımlar ($\bar{x}=2.8$), ilgi duyulan alanlara yönelik paylaşımlar ($\bar{x} = 2.77$) ve sonrasında ise duyuru (fotoğraf, başarı...) paylaşımları yaptıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan ankette, öğretmenlerin sendikal paylaşımları ($\bar{x} = 1.35$), siyasi paylaşımları ($\bar{x} = 1.37$), ekonomi ve para ile ilgili paylaşımları ($\bar{x} = 1.6$) ise çok fazla yapmadıkları ve bu paylaşımları yapmayı tercih etmedikleri görülmektedir.

Bu veriler ölçek değerlerine göre gruplandırıldığında kullanıcıların her zaman (“Her zaman” = 4.20-5.00)” yaptıkları paylaşımın bulunmadığı görülmektedir. Katılımcıların hiç (“Hiç” = 1.00-1.79) yapmadıkları paylaşımları; dizi, film ve TV programları ($\bar{x} = 1.77$), belirli bir görüşe katılım veya itiraz ($\bar{x} = 1.73$), öğretmen atamaları ($\bar{x} = 1.62$), ekonomi ve para ($\bar{x} = 1.6$), siyaset ($\bar{x} = 1.37$) ve sendikal paylaşımlar ($\bar{x}= 1.35$) olduğu görülmektedir.

Tüm bu veriler ışığında öğretmenlerin paylaşım yaparken siyasi, ideolojik fikirlerini ön plana çıkaracak paylaşımları yapmaktan çekindikleri görülmektedir. Kişiler daha çok ideal kimlik üzerinden kendilerine ve başkalarına yararlı olacak seçenekleri bu anlamda zararsız ve tepki çekmeyecek paylaşımlar için bu ağları kullandıklarını ifade etmeleri dikkat çekicidir.

Öğretmenlerin Kullandıkları Öğretmen Ağlarının Dağılımı

Sosyal ağlarda öğretmenlerin bir arada bulundukları birçok dijital ortam yer almaktadır. Buna minvalde, araştırmaya katılan öğretmenlerin kullandıkları öğretmen ağlarının dağılımı Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 24

Katılımcıların Kullandıkları Öğretmen Ağlarının Dağılımı

Öğretmen Ağları	%	f
eTwinning	96.05	5768
Millî Eğitim Bakanlığı (Resmi Paylaşım ağı)	89.13	5352
EBA (Eğitim Bilişim Ağı)	87.31	5243
Web 2.0 araçları	69.14	4152
Öğretmenler sayfası	60.37	3625
EBA İlkokul ve Okul Öncesi Paylaşım ve yardımlaşma Grubu	42.91	2577
Eğitimde İyi Örnekler	38.92	2337
MEB Öğretmen Grubu	35.00	2102
Öğretmen Akademisi Vakfı	33.49	2011
Öğretmen Sınav Görevi Duyuruları	24.41	1466
Eğitimpedia	20.55	1234
Öğretmenler Kitap Kulübü	20.20	1213
Yeni Nesil Öğretmen	18.78	1128
Eğitimgazetesi	11.36	682
Öğretmenden	8.88	533
Öğretmen Haber Official	7.81	469
Öğretmen Eğitim Sayfası	7.74	465
Eğitimgazetesi	3.03	182
Diğer	7.16	430
Toplam		6005

Öğretmenlerin en çok kullandıkları öğretmen ağları Tablo 24'te verilmiştir. Bu anketin eTwinning platformundaki öğretmenlere yönelik yapılması, öğretmenlerin büyük bir kısmının öğretmen ağı olarak 'eTwinning' seçeneğini işaretlemesine neden olmuştur. Buna göre öğretmenlerin neredeyse tamamı eTwinning faaliyetini takip ettiklerini ifade etmişlerdir (%96.05). Katılımcıların takip ettiği diğer sosyal ağlar ise sırasıyla şunlardır: Millî Eğitim Bakanlığı (Resmi Paylaşım Ağı) (%89,13), Eğitim Bilişim Ağı EBA (%87,31), Web 2.0 Araçları (%69,14), Öğretmenler Sayfası (%60,37), EBA İlkokul ve Okul Öncesi Paylaşım ve Yardımlaşma Grubu (%42,91) ve Eğitimde İyi Örnekler (%38,92) gruplarıdır.

Öğretmenlerin Sosyal Ağlarda Benlik Sunumu

Bu bölümde öğretmenlerin sosyal medyadaki takipçi sayısına ilişkin benlik sunumları, takipçi sayısının sosyal ağ kullanıcısının kimliğine etkisi ve öğretmenlerin anonim benlik sunumları incelenmeye çalışılacaktır.

Öğretmenlerin Sosyal Medyadaki Takipçi Sayısına İlişkin Benlik Sunumları

Araştırmaya katılan öğretmenlere sosyal medyada en çok takipçisinin olduğu ağdaki takipçi sayısı sorulmuştur. Buna göre, katılımcıların takipçi dağılım verileri Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25

Katılımcıların Takipçi Dağılımı

Takipçi sayıları (en fazla)	%	f
100 kişiye kadar	30.27	1818
500 kişiye kadar	47.64	2861
1.000 kişiye kadar	14.32	860
3.000 kişiye kadar	4.93	296
5.000 kişiye kadar	0.85	51
5.000 kişiden fazla	1.98	119
Toplam	100	6005

Tablo 25’e bakıldığında, öğretmenlerin yarısına yakınının 500 kişilik bir takipçi grubunun olduğu görülmüştür. 5.000’den fazla takipçisi olan öğretmen sayısı ise 119 kişidir. 6.005 öğretmenin sadece %2’sine yakını 5.000’den fazla takipçiye sahiptir.

Bu araştırmada kişilerin takipçi sayılarının sorulmasının temel nedeni takipçi sayılarının kendileri için önemli olup olmadığını belirlemek olmuştur. Kişilerin takipçi sayılarını net bir şekilde hatırlamaları, bu konuya önem verdiklerini göstermektedir. Bu sayı aynı zamanda kişilerin popülerlik durumlarını ve bu ağlarda yaptıkları paylaşım sayısının tahmin edilmesine imkânı vermektedir. Kullanıcıların takipçi sayıları ve bu sayıları artırma ihtiyaçları, ilerleyen bölümlerde değinilecek olan ‘benlik sunumları’ başlığı altında irdelenmiştir.

Takipçi Sayısının Sosyal Ağ Kullanıcısının Kimliğine Etkisi

Bu araştırma kapsamına öğretmenlerin takipçi sayılarına göre bir sınıflandırma yapılmış ve kişilerin kimlik özellikleri Kullanıcı Merkezli Etki Modeline göre yorumlanmaya çalışılmıştır (Shafiq, Ilyas, Alex ve Radha, 2013). Yapılan nitel görüşmede katılımcıların takipçi sayıları sorulmuş, buna ilişkin öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Facebook ta 5000'e yakın galiba. Facebook'u aktif kullanmadığım için çok fazla kişi kabul edemiyorum. YouTube da vardı orada. Ama orada da takipçi sayım oldukça fazla. Emin değilim ama 3600'a yaklaştım. Belki, Twitter da 5000'e yaklaştım olabilir. Instagram'da da 2.700 küsur sanıyorum. (Ö1, E, 32)

Mesela şu anda Facebook üzerindeki web 2 araçları kanalım 41.000 civarında üyeye sahip. Şu anda o 41.000'in, 41.000'ini de tanımıyorum. ... Facebook'ta 5 bin kişi tamimiyle dolmuş durumda. Hatta çoğu zaman geriye dönüp silmek zorunda kalıyorum yeni arkadaşlar eklemek için. Çok sildiğim arkadaşım da oldu. Twitter'da çok fazla yoktur aslında. Twitter'da da 1500- 2000 arası falandır. (Ö6, K, 31)

En son 7.080'li bir şey vardı Instagram'da. Facebook'u bilmiyorum. Çünkü Facebook, öyle bir şeyi var ki bir algoritması var. Siz takipçi kabul ettiğiniz zaman siz de onu takip etmek zorunda kaldığınız için ben artık tanımadığım kişileri Facebook sayfamda görmek istemediğimden kabul de etmiyorum. (Ö10, K, 18)

Facebook'ta zannediyorum şahsi profilimde 5.000'e yakın vardır. Bir de sayfam var. Birden farklı sayfalarım var. (Ö15, K, 17),

Facebook'ta 3.000'den fazla, Twitter'da 986 civarıydı. Evet, çünkü bugün paylaşım yaparken görmüştüm. Instagram'da da hesabım benim bir süre önce çalındı. 686 idi en son, şimdi tekrar açtım. Şu anda da 600 civarında. (Ö20, K, 15)

Takipçilerimin yüzde seksen hep eTwinning ile alakalıdır. Dediğim gibi hani Vallahi benim 4.500 arkadaşım var. Bunun ben 2.000'ini hiç tanımam. (Ö17, E, 26)

Burada takipçi sayılarını ifade eden öğretmenlerin oldukça çok sayıda takipçisinin olduğu görülmektedir. Bu kişilerin çok fazla paylaşımında bulunduğu, bunun da takipçi sayılarını artırdığı tahmin edilmektedir. Bu kişilerin bazılarının hem kendi isminde hem de başka isimde açmış oldukları hesapları olup bazı kişilerin arkadaş sayısındaki kota nedeniyle takipçi sayılarını artıramadığı görülmektedir. Bu kişilerin genel olarak etkileşimin daha yüksek olduğu, Facebook ve Instagram platformlarını kullandıkları ve takipçi sayılarını net hatırladıkları görülmektedir. Takipçi sayılarına ve gruplardaki etkin katılımlarından dolayı bu kişilerin 'dışa dönük lider' (extrovert leaders) veya 'içe dönük lider' (introvert leaders) oldukları tahmin edilebilir. Şimdi ise paylaşım yapmayı sevmeyen ama takipçi sayısı fazla olan bir öğretmenin görüşlerini ele alalım:

Facebook, evet, belki şu anda 4.000'e yakın arkadaş listemde kişi var ama ben aslında çok az paylaşım yapan ve hatta yakın arkadaş çevremde neden bunu paylaşmıyorsun? Neden bunu da paylaşmadın? Şeklinde eleştiriliyorum. Hatta Twitter'a da gel, Instagram'a da gel şeklinde zaman zaman eleştiri de oluyor. Belki bazılarının bir günde, beş, on ya da belki daha fazla paylaşım yaptığı yerde ben yılda bazen iki üç paylaşım ama paylaşmaya değer iyi bir şey varsa paylaşıyorum. Aktif bir kullanıcı değilim aslında. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu bu öğretmen, çok fazla paylaşım yapmamasına rağmen takipçi sayısının oldukça fazla (4.000'e yakın) olduğu gözükmektedir. Anketi cevaplayan 6005 katılımcıdan, takipçi sayısı 3.000 kişiden az olan grubun yaklaşık %67'ini oluşturduğu düşünüldüğünde, bu öğretmenin takipçi sayısının grup ortalamasının oldukça üstünde olduğu görülmektedir. Bu kişinin çok fazla paylaşım yapmaması, gruba aidiyetinin fazla olması ve takipçi sayısının yüksek olmasından dolayı, bu kişi 'içe dönük lider' sınıfında değerlendirilebilir.

Son olarak incelenecek grup, takipçi ve paylaşımı az olan öğretmenlerdir. Bu öğretmenlerin paylaştıkları düşünceler şunlardır:

Hocam Face'de tahminen yaklaşık 1.500 takipçim var. Twitter'da projelerden dolayı yaklaşık üç yüz yetmiş sanırım. Instagram daha aktif bir şekilde, 1.000'in üzerinde. (Ö2, E, 23), Facebook'ta 2.000'den fazla sanıyorum arkadaşım var. Instagram'da 1200 civarı, Twitter'da da 900 civarı diye biliyorum. Günde hani en çok kullandığımı sorarsanız Instagram'a daha çok kullanıyorum. (Ö11, K, 20), Benim şu an Instagram'da 2.000 küsur takipçim var. 3000'e doğru gidiyorum. Facebook'ta arkadaşlarımı bilmiyorum ama gerçekten çok fazla 500 vardır. (Ö12, K, 17), Şu anda Instagram'da 1.400 takipçim var. Ama çoğunluğu öğretmenlerden oluşuyor yine meslektaşlarından oluşuyor. Takip ettiğim sayfalar da genellikle hani benim gibi sınıf öğretmeni olan, işte etkinlik paylaşımında bulunan sayfalar. (Ö16, K, 25), Facebook'ta 1000'e yakın 950 civarında takipçim var. Arkadaşım var Instagram'da 400 civarında beni takip eden. Aşağı yukarı 600 civarında da benim takip ettiğim Arkadaşlarım veya takip ettiğim kişiler var. (Ö19, K, 12), Facebook'ta 700 küsur, Instagram'da 500 küsur Twitter'da ise çok daha az. Emin değilim ama iki basamaklı bir sayıdır. Sosyal medya bağımlılığım var. Günde iki üç saatimi alıyordur. (Ö21, K, 6), Kendi Instagram hesabımda takipçim 860. Bir karavan bin doğa Karavan Hesabımda 1.214 kişi takip ediyor. Facebook'ta daha eski olduğu için yani daha fazladır, 1152 görünüyor. (Ö23, K, 18), Çok aktif biri değilim aslında ben. Twitter'da çok fazla bir takipçim yok 100 civarı sanıyorum. Öyle çok takipçi sıkıntısı olan biri de değilim aslında. Çünkü çok fazla bir içerik paylaşmış biri değilim ben. Ama son zamanlarda okulumuzun bir podcast kanalı var. Onu yaygınlaştırmak adına daha sık kullanmaya başladım diyebilirim. Son altı aydır falan. Twitter'da zaman geçiriyorum en çok. Onu okulumuzun projelerini yaygınlaştırmak için kullanıyorum. (Ö14, K, 13)

Bu kişilerin bazılarının takipçi sayılarının diğer gruptaki kişiler göre az olduğu ve takipçi sayılarını genelde net hatırlayamadıkları görülmektedir. Kişilerin çok fazla takipçisinin olmamasının nedeni, çok fazla paylaşım yapmamalarından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Bu kişiler 500 veya 700 kişi olan takipçi sayılarının fazla olduğunu düşünmektedir. Tüm bu bahsedilen eylemler düşünüldüğünde, bu kişilerin kişilik özelliği olarak 'takipçiler' grubunda olduğu görülmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin

paylaşım yapmaları, sosyal ağlara ilişkin görüşmelerde ‘tarafsızların’ olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların görüşleri özetlendiğinde, yapılan görüşmeler sonunda takipçi sayısı fazla olan kişilerin arkadaş sayılarını daha net hatırladığını, paylaşım sayısının takipçi sayısını etkilediğini, katılımcı grup içerisinde bu ağları çok fazla kullanan, paylaşım yapan kişiler olduğu kadar çok nadir paylaşım yapan kişilerin de olduğu gözükmemektedir. Katılımcıların en çok Facebook ve Instagram’da takipçileri vardır. Twitter’daki takipçi sayılarının az olmasının nedeni ise daha az kullanmaları şeklinde yorumlanabilir. Öğretmenlerin takipçileri genelde kendi mesleğinde olan kişilerden oluşmaktadır. Bu öğretmenlerin birçoğu da eTwinning faaliyetindeki öğretmenlerdir. Araştırmada, kişilerin genelde kendilerini takip eden kişileri kişisel olarak tanımadıkları görülmektedir. Katılımcıların bazıları, başka isimde sayfalar ve gruplar da açmışlardır. Görüşmede ayrıca, 5000 kişi kotasını dolduran bir öğretmenin daha fazla takipçi alamadığından bazı kişileri silmek zorunda olduğunu ifade etmiştir. Bu bulguların dışında, genel olarak öğretmenlerin kendi takipçi sayılarını bilmelerine rağmen, takipçi sayılarını artırma düşüncesinde olmadıkları görülmektedir. Bu tavır, takipçi sayılarını artırma isteklerini göstermeme gayreti içinde oldukları veya bu konuda alçak gönüllü oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin Anonim Benlik Sunumları

Bahsedildiği üzere, bu araştırma kapsamında 6005 öğretmene sosyal ağları kullanım durumları anketi uygulanmış ve bu ankete bağlı iki adet açık uçlu soru sorulmuş, 25 öğretmene ise açık uçlu sorulardan oluşan çevrim içi görüşmeler yapılmıştır. Nitel görüşmeye katılan öğretmenlerin hepsi kendi kimliklerinin araştırmacı tarafında bilindiğinin farkındadır. Sosyal ağları kullanım durumları anketi uygulanan diğer 6005 kişi ise anonim kişilik olarak ankete cevap vermişlerdir. Yapılan incelemeler sonunda, araştırmacı tarafından katılımcının kimliğinin bilinip bilinmemesi araştırmaya verilen cevapların değişmesine neden olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle, araştırma sırasında anonim katılımcılarla, anonim olmayan katılımcıların farklı davranışlar sergilemesi bu araştırmanın ilginç bulgularından bir tanesidir. Görüşmelerde kişiler oldukça kontrollü oldukları halde, sosyal ağları kullanım durumları anketinde kimliklerinin anonim olduğunu bildikleri için öğretmenler kendi benliklerine daha uygun, daha net ve daha

korkusuz ve daha saldırgan cevaplar verebilmektedirler. Öğretmenler, kimliği bilindiği takdirde verilecek tepkiden ve olumsuz dönüşten rahatsız olmamak veya daha az risk almak için bu tavrı takındıkları söylenebilir. Dolayısıyla, kişiler duygularını bastırmak durumunda kalmaktadırlar (Morva, 2014). Bu durum aynı zamanda insanların tepkilerine göre kendilerini yorumladıklarını göstermektedir (Cooley, 1922). Kişi anonim olduğunu düşündüğü an gerçek kimliğine dönebilmektedir (Timisi, 2005). Özetle öğretmenler, kim olduğu ile ilgili çıkarım yapmanın zor olduğu durumlarda, daha özgür davranmayı tercih etmişlerdir.

Bu noktada, araştırma kapsamında anonimlik kavramını biraz daha detaylandırmak gerekmektedir. Anonimlik, bireyin ve toplumun belirli özelliklerin bilinmemesi, gizli kalması ve bu kapsamda da kamusallaşmasıdır (Timisi, 2005). Dolayısıyla kişi görünür olmasına rağmen kim olduğu net olarak bilinmemektedir. Araştırma kapsamında sosyal ağları kullanım durumları anketine cevap veren öğretmenler anonim kişilerdir ve dolayısıyla düşüncelerini ifade etmekte daha özgürlerdir. Bu nedenle, sosyal ağları kullanım durumları anketi, kişilerin gerçek benlik sunuşlarını gösterdikleri alan olduğu söylenebilir. Bu durum, dijital ağlardaki özgürleşmenin kullanıcıların kimliklerinin gizlenmesiyle sağlanabileceğini göstermektedir.

Araştırma kapsamında, öğretmenlerden katıldığı ağlardaki öğretmenlik mesleği ile ilgili kendilerini en çok etkileyen ve değiştiren durum veya olaylardan bahsetmeleri istenmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda tüm katılımcılar, sosyal ağların eğitimde kullanılması ile ilgili olumlu görüş bildirmiş, diğer bir deyişle bu ağların hayatlarında önemli bir yer teşkil ettiğini söylemişlerdir. Oysaki sosyal ağları kullanım durumları anketini dolduran kişiler birer anonim kişilik olduklarını düşünerek olumlu ifadelerin yanında, bu ağların kullanımı konusunda öğretmenleri, idarecileri, uygulamaları daha sert eleştirmişlerdir. Daha açık bir anlatımla, sosyal ağların kullanımıyla ilgili olan bu araştırmada, anonim katılımcılar görüşlerini ifade ederken büyük bir oranda olumlu ifadeler kullanmalarına rağmen, bazı konularda da daha cesur ve daha eleştirel yaklaşımları görülmüştür. Nitel görüşmelerde ise öğretmenler daha ılımlı eleştiriler yapmayı tercih etmişlerdir.

Araştırmanın nicel bölümünde öğretmenler sosyal ağların kullanımı ve kendisine katkılarına değinirken olumlu birçok konuya değinmişlerdir. Örneğin öğretmenler, ‘paylaştığın senindir; sakladıkların değildir’ mottosundan hareketle görüşme sırasında eTwinning faaliyetine çok geniş yer ayırmışlardır. Öğretmenler, eTwinning platformu gibi sosyal ağlarla tanışmasıyla kendisinde ve öğrencilerinde yaşanan değişimi ifade

etmişlerdir. Bu vesileyle öğretmenler, bu ağlarda kendisine benzeyen insanlarla tanışmaktan mutlu olduklarını, sosyal ağların yaptıkları çalışmaları daha görünür kıldığını, öğrenci merkezli uygulamaları derslerine entegre ettiklerini, dezavantajlı gruplarla yapılan çalışmaların kendilerini umutlandırdığını, farklı öğretim yöntemlerini öğrendiklerini ve uyguladıklarını, öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırdıklarını, doğru ve güzel örneklerden ilham aldıklarını, alanında uzman kişileri öğrencileriyle tanıştırdıklarını, bu ağlar sayesinde küresel salgın sürecinde ayakta kaldıklarını, kendisine idol olarak bazı öğretmenleri belirlediklerini, empati yeteneğini kazandıklarını, web 2.0 araçlarının eğitime entegre etmeyi öğrendiklerini, derslerini oyunlarla daha eğlenceli işlediklerini, bu ağlar sayesinde güncel kaldıklarını, yurt dışındaki yabancı öğretmenlerle etkileşime geçtiklerini, bu ağların lisansüstü eğitime başlamalarına neden olduğunu, çevrim dışı öğrenme ile çevrim içi öğrenme arasında çok da fazla bir fark olmadığını gördüklerini, öğretmenlerin aldıkları ödüllerle idarelerinin taktirini kazandıklarını, köy okullarında ve dezavantajlı okullarda yapılan çalışmaları gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler kısaca, bu ağların hem kendilerinde hem de öğrencilerinde farklı bir pencere açtığını söylemişlerdir. Öte yandan, bu bölümde, sosyal ağları kullanım durumları anketi açık uçlu sorularında, araştırmaya katılan öğretmenlerin 2.317 kez eTwinning, 595 kez ise web 2.0 ifadelerini kullanmış olmaları ve bu platformların eğitime ve kendilerine olan katkılarından bahsetmeleri, bu ağların önemini göstermektedir.

Bu olumlu ifadelerin dışında sosyal ağları kullanım durumları anketinde, nitel görüşmede olmayan bulgu ise öğretmenlerin eleştirilerini daha net ve daha sert ifade etmeleridir. Bu eleştiriler 3 grupta incelenmiştir:

- Genel Eleştiriler,
- Akranlarına (Öğretmenlere) Yönelik Eleştiriler,
- İdarecilere / Karar Vericilere Yönelik Eleştirilerdir.

Genel Eleştiriler. Öğretmenler, sosyal ağlarda her şeyin boş olduğunu, sosyal ağlarda öğretmenlerin itibarsızlaştırılmaya çalışıldığını, velilerin eğitimde gereğinden fazla söz sahibi olmasının sıkıntılara neden olduğunu, öğretmenlik deyince insanların akıllarına sadece, tatil ve fazla maaş geldiğini, bu ağlar sayesinde hiç kimseye güvenilmemesi gerektiğini öğrendiğini, gerekmedikçe paylaşım yapılmaması gerektiğini, öğretmen ve okul idarecilerine karşı şiddet içerikli saldırı ve tehditlerin olduğunu,

eğitimde günü kurtarma anlayışının hâkim olduğunu ifade etmişlerdir. Tüm bunlara ilaveten öğretmenler, bu anketin yaşanan sorunların çözümüne ilişkin bir çözüm olmayacağını bu anlamda yapılan tüm diğer çalışmaların gereksiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmenlere Yönelik Yapılan Eleştiriler. Öğretmenler diğer akranlarına yönelik de birçok eleştirilerde bulunmuşlardır. Öğretmenler, öğretmenler arasında birliğin olmadığını ve olamayacağını, öğretmenlerin birbirleriyle tartışmaktan ve kavga etmekten başka bir şey yapmadıklarını, öğretmenlerin öğretmenliği maddiyat mesleği olarak gördüklerini, öğretmenlerin mesleklerine saygı duyulmadığını, öğretmenlerin sürekli birbirlerini kışkırdıklarını, idealist öğretmenin günümüzde kalmadığını, bazı öğretmenlerin öğretmenlik vasıflarının olmadığını, öğretmenlerin diğer öğretmenlerin kusurlarını bulmak için çabaladıklarını, öğretmenlerin hiçbir şeyden memnun olmadıklarını fakat değiştirmek içinde de çaba sarf etmediklerini, bazı öğretmenlerin kendilerini göstermek ve popüler olmak için gereksiz çok fazla paylaşım yaptıklarını, öğretmenlerin ve idarecilerin unvan, görev, makam, mevki, ödül, başarı için her şeyi yaptıklarını, öğretmenlerin ücretli hiçbir eğitime yaklaşmadığını, buna karşın kendisini devletin geliştirmesini beklediklerini ve son olarak da öğretmenler birçok öğretmenin bu anketi doldururken dahi baştan savma davranacakları fikrindedir.

Öğrencilere Yönelik Yapılan Eleştiriler. Öğretmenler öğrencilere yönelik de birçok eleştiri yapmaktan çekinmemişlerdir. Öğretmenler, sosyal ağlar sayesinde tüm eğitim kademelerindeki öğrencilerde boş vermişlik, umursamazlığın ve hedefsizliğin baş gösterdiğini, öğretmenlerin öğrencilerinden sürekli şiddet gördüğünü, öğrencilerin ilerde iş bulamayacakları halde bile bile eğitim almaya ve okumaya devam ettiklerini, öğrencilerin sosyal medya ile bazı değerleri kaybettiklerini, internete ve teknolojiye bağımlı hale geldiklerini ve öğrencilerin üretkenliklerini yitirdiğini söylemişlerdir.

İdarecilere ve Karar Vericilere Yönelik Yapılan Eleştiriler. Öğretmenler, eğitim için gerekli malzemelerin yetersiz olduğunu, idarecilerin çalışan öğretmenlere haksız soruşturma açtığını, idarecilerin öğretmenlere sürekli mobbing yaptığını, öğretmenleri ezen, azarlayan ve ayrıştıran idarecilerin varlığının kişileri meslekten soğuttuğunu, yapılan çalışmaları idarenin takdir etmediğini, özel okullardaki

öğretmenlerin stant açıp kendilerini pazarlamak zorunda bırakıldıklarını, yapılan pek çok şeyin kâğıt üstünde kaldığını, öğretmen maaşlarının çok düşük olduğunu, öğretmenlerin yeterince haklarının savunulmadığını, öğretmenlerin atanmasında ve kariyer planlamasında torpilin hala tek geçer akçe olduğunu, sendikaların öğretmenlerin sorunlarına çok fazla önem vermediklerini, atanamayan öğretmenlerin intihar etmek zorunda kaldığını, en üst idarenin diğer üst idarecilere haksız davranışlarının kendilerini üzdüğünü, bazı öğretmenlerin ve idarecilerin siyasi fanatizminin doruk noktasında olduğunu ve öğretmenlerin durumunun vahametini anlatacak söz bulamadıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin düşünceleri değerlendirildiğinde, öğretmenlik mesleğinin itibarsızlaştırılması ve öğretmenlerin aşağılanması, öğretmenlerin sosyal ağları ticarileştirmeye çalışması, çalışan öğretmenlerin sürekli soruşturma geçirmesi ve mobbinge uğramaları, öğretmenlerin en fazla eleştirdikleri konular arasında olduğu görülmektedir.

Araştırmanın bu bölümünde, öğretmenlerin kimlikleri belli olduklarında veya anonim olduklarında farklı davranış gösterdikleri ve buna göre düşüncelerini ifade etmeye çalıştıkları gösterilmeye çalışılmıştır. Bu anlamda bu araştırma, ilerleyen bölümlerde ifade edilecek olan sosyal ağlarda benlik şemsiyesi altında siyaset, özgürlük ve düşünceleri ifade etme konularına ışık tutacağı düşünülmektedir. Çünkü kişi bu ağlar sayesinde ifade edemediği tüm duyguları açığa çıkarmakta ve her türlü fikri bu ağlarda paylaşabilmektedir. Kişinin kimliğinin belli olmaması onun cinsiyet, yaş, statü gibi demografik durumunu ve çekingenlik, saygı ve etik gibi unsurları da sıfırlayarak grupta eşitliği sağlamaktadır (Timisi, 2005).

Burada öğretmenler tarafından işaret edilen birçok sorun aslında siyasi ve politik konulara ilişkindir. Öğretmenlerin nitel görüşme sırasında bu konularda eleştiri yapmaktan çekindikleri, ama anonim kimlik olarak var oldukları sosyal ağları kullanım durumları anketinde bu konulara rahatlıkla ifade etmeleri, bize öğretmenlerin benlik sunumları hakkında ipuçları vermektedir. Diğer bir ifadeyle, kişinin kim olduğu biliniyorsa, kişi sergilemek istediği davranış; toplumun, idarenin ve çevrenin onayladığı değerlere paralel olmak durumundadır.

Bu vesileyle, kişinin kimliğinin kamusalılığı veya kimliğinin gizliliği durumlarında farklı davranış göstermesi konularını araştırmak, kişinin davranış örüntülerini ve grupların benlik sunumlarını anlamak ve açıklamak için faydalı olacaktır.

Öğretmenlerin Sosyal Medyayı Temel Kullanım Amaçları

Öğretmenlerin sosyal medya platformlarını hangi amaçlarla kullandıkları bu araştırma kapsamında merak edilen diğer bir konudur. Buna göre, sosyal medyanın temel kullanım amacına yönelik katılımcı dağılımı Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26

Sosyal Medyanın Temel Kullanım Amaç Dağılımı

	Hiç		Haftada birkaç kez		Günde 30 dakikaya kadar		Günde 2 Saat		Günde 6 Saat		Günde 6 Saatten Fazla		Ortalama
Sosyal Medya Araçları	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	$\bar{x}$
Takip edilen kişilerin paylaşımlarını görmek	0.17	10	1.81	108	36.09	2157	38.00	2271	12.41	742	11.53	3.95	3.95
İçerik paylaşmak	6.96	414	13.26	789	40.55	2412	31.83	1893	4.99	297	2.40	3.22	3.22
Boş zamanları değerlendirmek	2.90	173	37.57	2243	32.21	1923	20.75	1239	3.43	205	3.13	2.94	2.94
Görünür olmak	7.46	444	34.85	2074	31.66	1884	20.06	1194	3.58	213	2.39	2.85	2.85
Farklı görüşteki kişileri takip etmek	3.30	197	46.19	2760	32.99	1971	15.15	905	1.42	85	0.95	2.68	2.68
Beğeni almak	21.67	1297	35.95	2151	29.18	1746	10.63	636	1.74	104	0.84	2.37	2.37
Bildirimlerle iyi hissetmek	39.23	2338	28.88	1721	22.05	1314	7.65	456	1.34	80	0.84	2.06	2.06
İçeriklere yorum yazmak	49.01	2932	34.23	2048	11.62	695	3.49	209	0.99	59	0.67	1.75	1.75
Dikkat çekmek	70.68	4196	17.11	1016	8.37	497	2.46	146	0.69	41	0.69	1.47	1.47
Takipçi sayısını artırmak	84.38	4998	8.34	494	4.91	291	1.94	115	0.25	15	0.17	1.26	1.26

Tablo 26’da görüldüğü üzere, öğretmenlerin sosyal medyayı kullanmasının en büyük nedenleri sırasıyla; takip edilen kişilerin paylaşımlarını görmek, içerik paylaşmak, boş zamanları değerlendirmek, görünür olmak ve farklı görüşteki kişileri takip etmek olarak sıralanmıştır. Öğretmenler toplumda hoş karşılanmadığını düşündükleri davranışları ise işaretlemekten kaçınmışlardır. Buna göre takipçi sayısını artırmak ($\bar{x}=3.95$), dikkat çekmek ($\bar{x} = 3.22$), içeriklere yorum yazmak ($\bar{x} = 2.94$), bildirimlerle iyi hissetmek ($\bar{x} = 2.85$), beğeni almak ($\bar{x} = 2.68$), içeriklere yorum yazmak ($\bar{x} = 1.75$), dikkat çekmek ($\bar{x} = 1.47$) ve takipçi sayısını artırmak ($\bar{x}=1.26$) ifadeleri sosyal medyayı kullanma gerekçesi olarak bildirmek istememişlerdir. Katılımcılar sosyal ağları kullanım gerekçesi olarak en az tercih ettikleri konular dikkat çekmek ve kullanıcı sayılarını artırmak olmuştur. Buna göre, katılımcıların veri analiz ölçeğine göre içeriklere yorum yazmak ($\bar{x} = 1.75$), dikkat çekmek ($\bar{x} = 1.47$) ve ağlarda takipçi sayısını artırmak ($\bar{x} = 1.26$) eylemlerini ‘hiç’ gerçekleştirmedikleri görülmektedir. Bu maddelerini işaret etmeleri, farklı bir izlenim vermek istememelerinden ya da ideal benliğe ulaşma isteklerinden kaynaklanıyor olabilir şeklinde yorumlanabilmektedir.

Bu çalışmada öğretmenlerin internet kullanım amaçları ile sosyal ağları kullanım amaçları birlikte değinilme gereği duyulmuştur. İki veri karşılaştırıldığında öğretmenlerin internet ve sosyal medya kullanım amaçlarının birbirinden çok farklı olduğu gözükmemektedir. Öğretmenler interneti kullanma nedeni olarak ilk sırada, bilgi almak, ikinci sırada araştırma yapmak, üçüncü sırada mesleki gelişime katkı sağlamak, dördüncü sırada eğitim ve öğretim sürecine katkı sağlamak, beşinci sırada anlık iletişimde bulunmak, altıncı sırada gündemi takip etmek, yedinci sırada günlük işleri kolaylaştırmak, sekizinci sırada resmi hizmetleri yürütmek ve dokuzuncu sırada ise sosyal medyayı takip etmek şeklinde bir sıralama yapmıştır. Buna göre sosyal medya kullanım önceliğinin çok daha arka planda kaldığını görülmektedir. Bu anlamda sosyal ağlarda kişilerin gündemlerinin ve amaçlarının takip, paylaşım, boş zaman değerlendirme, görünürlük, beğeni, bildirim, yorum ve dikkat çekmek olması, iki platform arasındaki kullanım farkını göstermektedir.

Öğretmenlere sorulan diğer bir soru ise sosyal ağlarla ilgili düşünceleridir. Buna göre, katılımcıların sosyal medyaya ilişkin belirtilen ifadelerle katılım düzeyleri Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27

Katılımcıların Sosyal Medyaya İlişkin Belirtilen İfadelere Katılım Düzeyi

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım (Fikrim yok)		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	$\bar{x}$
Bağımlılık yaratır.	1.64	98	4.89	292	6.68	399	48.89	2918	37.90	2262	4.17
Satın alma alışkanlığını değiştirir.	1.27	76	3.34	200	10.43	625	61.03	3657	23.93	1434	4.03
Kamuoyunu yönlendirmek için kullanılır.	1.23	74	3.87	232	13.74	824	57.93	3475	23.24	1394	3.98
Kitlesel psikoloji hakimdir.	1.51	90	4.85	290	15.02	898	58.02	3469	20.61	1232	3.91
Diğer insanlarla etkileşimi kolaylaştırır.	2.45	147	5.79	347	8.90	533	66.88	4005	15.97	956	3.88
Birileri tarafından izlenilmektedir.	2.62	157	6.36	381	17.68	1059	49.97	2993	23.36	1399	3.85
Kitap okuma alışkanlığını azaltır.	4.71	282	11.75	704	13.04	781	41.35	2477	29.16	1747	3.79
Dezenformasyona neden olur.	2.34	140	7.88	471	23.62	1411	49.37	2950	16.79	1003	3.7
Sosyal medyada yazılan yorumlar insanların fikrini değiştirir.	2.50	150	11.14	668	23.31	1397	50.60	3033	12.45	746	3.59
Etik değerler ihlal olur.	2.79	167	10.95	656	29.39	1760	44.03	2637	12.84	769	3.53
Yabancılaşmaya neden olur.	3.62	217	15.42	925	25.80	1547	39.74	2383	15.42	925	3.48
Mesleki ve kişisel başarıyı olumlu etkiler.	3.36	201	9.47	566	29.81	1781	51.03	3049	6.33	378	3.47
Takipçilerin bilgilerini ele geçirerek onları istismar eder.	3.91	234	11.65	698	35.66	2136	36.78	2203	12.00	719	3.41
Sosyal ağlar iyi bir öğrenme ortamıdır.	4.30	257	13.02	778	29.64	1771	46.61	2785	6.43	384	3.38
İnsanları daha üretken yapar.	8.38	503	23.15	1389	30.06	1803	34.21	2052	4.20	252	3.03
Yaşam hızını artırır.	11.18	668	29.21	1745	20.52	1226	33.67	2012	5.42	324	2.93

(Devam ediyor)

Tablo 27 (Devam)

Katılımcıların Sosyal Medyaya İlişkin Belirtilen İfadelere Katılım Düzeyi

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım (Fikrim yok)		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Ortalama $\bar{x}$
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	
Hayatı daha demokratikleştirir.	9.30	557	28.66	1717	35.20	2109	23.40	1402	3.44	206	2.83
İnsanları özgürleştirir.	11.80	706	31.37	1877	26.39	1579	26.04	1558	4.41	264	2.8
Öğretmenlik mesleğini değersizleştirir.	11.69	700	41.90	2510	30.77	1843	11.70	701	3.94	236	2.54
Edinilen bilgiler doğru ve güvenilirlerdir.	18.49	1108	43.57	2611	29.62	1775	6.84	410	1.49	89	2.29
Kişisel veriler güvencedir.	30.51	1824	37.18	2223	24.35	1456	6.36	380	1.61	96	2.11

Tablo 27'deki veriler dikkate alındığında öğretmenlerin sosyal medya kullanımlarında birçok konuda hem fikir olduklarını görülmektedir. Öğretmenlerin büyük bir bölümü sosyal medyanın bağımlılık yarattığını ($\bar{x} = 4.17$), bu ağların satın alma alışkanlığını değiştirdiğini ($\bar{x} = 4.03$), bu araçların aynı zamanda kamuoyunu yönlendirmek için kullanıldığını ($\bar{x} = 3.98$), bu ağlarda kitlesel psikolojinin hakim olduğunu ve kişilerin bazı davranışlar nedeniyle birbirinden etkilendiklerini ($\bar{x}=3.91$), bu ağların diğer insanlarla etkileşimi kolaylaştırdığını ($\bar{x} = 3.88$), birilerinin bu ağları izlediğini ($\bar{x} = 3.85$), bu ağların genel olarak kitap okuma alışkanlığını azalttığını ($\bar{x} = 3.97$), bu ağların dezenformasyona neden olduğunu ($\bar{x} = 3.7$), sosyal medyada yazılan yorumların insanların fikrini değiştirdiğini ($\bar{x} = 3.59$) ve bu ağlarda etik değerlerin ihlal olduğu konusunda çoğunlukla hem fikirdedirler ($\bar{x} = 3.53$).

Öğretmenler bu sayılan ifadeler konusunda özellikle olumsuz algı oluşturacak bazı düşüncelerin kendisi dışındaki insanları hedef olarak gösterdiğinden bu maddelerin yoğunluk derecesi fazla çıkmıştır. Kişiye aynı sorular kendisi için sorulduğunda bu tür olumsuz yargılara varmadıkları gözlemlenmektedir.

Tablo 27'den çıkarılabilecek bazı sonuçlar ise ilgi çekicidir. Anketi dolduran kişilerin çoğunluğu sosyal medyayı ve sosyal ağları kullanmasına rağmen bu ağların kişisel bilgilerin güvenliğini tehlikeye attığı düşüncesindedirler. Onlara göre bu veriler güvende değildir. Öğretmenlere göre bu ağlar, öğretmenlik mesleğini değersizleştirmemekte ve öğretmenlerin birçoğu bu ağların yabancılaşmaya neden olmadığını ifade etmişlerdir. Ankete katılan kişiler, bu ağların takipçilerin bilgilerini ele geçirerek onları istismar ettiği düşüncesinde ise kararsız kalmışlardır (%35).

Yapılan ankette öğretmenlerin birçoğu (%66,16) sosyal ağlardaki içeriklerde yanlış bilgilendirme (dezenformasyon) olduğu kanısındadır. Bunun en büyük nedeni, sosyal ağlarda bulunun kişilerin aynı zamanda bir içerik üretici olduğu ve var olan içeriğin bu mecralarda her geçen gün arttığı düşünüldüğünde, her bir bireyin bilginin kaynağı ve taşıyıcısı haline gelmesidir (Güler, 2020). Bu durum da sosyal ağlarda dezenformasyonun giderek artmasına neden olmuştur (Yeğen, 2018). Yaşanan bu dönüşüm bireyin gerçeklik algısının da değişmesine ve benlik sunumların da bu dönüşümden etkilenmesine neden olmaktadır (Timisi, 2005).

6 yıllık mesleki tecrübesi olan bir öğretmenin şu ifadeleri, sosyal ağların bilgi kirliliğine neden olduğunu ve bu platformların yanıltıcı haberleri tetikleyen alanlar olduğunu göstermektedir:

Tamamen eğitimci olarak iyi uygulamaların yaygınlaşması gerektiğine inanıyorum. Dediğim gibi bu Polyana zihnine bürünmek amaçlı değil. Tamamen ihtiyacımız olduğu için. Sosyal medya çok yanıltıcı. Bazen çok kızdığımız öfkelendiğimiz olayların arka planında farklı bir gerçek çıkabiliyor. Basın yayın bizler için birinci ağız olmadı hiçbir zaman. Objektif bulmuyorum. Bu sebeple algı oluşturmamak gerektiğini düşünüyorum. Çünkü öğrencilerimiz de bizi takip ediyor. Fikir bazında da olsa bir gruplaşma ya da bloklaşmanın oluşacağı düşüncesi beni rahatsız ediyor. (Ö21, K, 6)

Bunun dışında bu ağların insanları özgürleştirmediğini ve hayatı demokratikleştirmediğini düşünen öğretmen sayısı oldukça fazladır. Katılımcı öğretmenlerin yarısından fazlası (%62,06), bu ağlardaki bilgilerin doğru ve güvenilir olmadığını düşünmektedirler. Sosyal ağlara olan bu güvensizlik birçok araştırmada yer bulmuştur. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının 2022 yılı Mayıs ayı ikinci araştırma dönemi raporunda, Sosyal ağ kullanımında kişilere sosyal ağlardaki verilerin korunup korunmadığı sorulmuş buna göre katılımcıların %36,7'si şüpheleri olduğunu, %27,4'ü verilerin korunmadığını, %9,9'u kararsız kaldığını ifade etmiş, katılımcıların sadece %25,9'u bu verilerin korunduğuna inandıklarını belirtmişlerdir. Bu veri kişilerin yaşadığını güvensizliği ortaya koyması açısından önemlidir. Benzer şekilde, Kılıç'ın (2020) İletişim Fakültesinde okuyan öğrencilerinin haber alma ve sosyal medya pratiklerine ve alışkanlıklarına baktığı çalışmasında bu güvensizlik teyit edilmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin sadece %15,5'i sosyal medyada yayılan haberlere güvendiği, öğrencilerin bu anlamda daha çok basılı gazeteye (%27,5), televizyona (%27,8) ve internetteki haberlere (%19,3) daha çok güvendiği ortaya çıkmıştır (Kılıç, 2020).

Öğretmen Ağlarının Kullanım Amaçları

Katılımcıların sosyal ağ kullanımları dışında dahil olmuş oldukları öğretmen ağları da bulunmaktadır. Öğretmenlerin bu öğretmen ağlarını kullanma amaçları Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28

Öğretmen Ağlarının Kullanım Amaçlarının Dağılımı

	Hiçbir zaman		Nadiren		Fikrim yok		Sık sık		Her zaman		Ortalama
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	$\bar{x}$
Eğitime ilişkin duyuru ve haberleri takip etmek.	1.14	68	7.43	445	2.69	161	54.91	3289	33.84	2027	4.13
Öğretmenlik mesleği ile ilgili gelişmeleri öğrenmek.	0.90	54	7.36	441	2.59	155	56.68	3397	32.47	1946	4.12
Toplantı ve seminerlerden haberdar olmak.	1.05	63	7.78	465	3.50	209	53.91	3223	33.76	2018	4.12
Yeni öğretim materyalleri konusunda bilgilenmek.	1.49	89	8.07	482	3.75	224	54.60	3261	32.08	1916	4.08
Eğitime ilişkin dünyadaki gelişmelerden haberdar olmak.	1.99	119	10.35	619	4.38	262	53.55	3202	29.72	1777	3.99
Yeni proje fikirleri aramak ve onlara katılmak.	2.88	172	11.41	681	4.74	283	49.92	2979	31.04	1852	3.95
Yürütmüş olduğum projeyi yaygınlaştırmak.	4.41	263	11.41	681	5.44	325	45.89	2739	32.85	1961	3.91
Ortak yapılan sosyal etkinliklerden haberdar olmak.	3.51	210	12.79	765	5.03	301	52.07	3115	26.60	1591	3.85
Okullarda yapılan çalışmaları takip etmek.	3.23	193	13.39	800	5.05	302	53.58	3202	24.75	1479	3.83
Öğretmenler arasında bilgi alışverişi yapmak.	3.98	237	14.27	851	5.55	331	53.19	3171	23.01	1372	3.77
Öğretmen özlük haklarına ilişkin haberleri öğrenmek.	4.49	269	14.92	893	6.05	362	50.62	3030	23.92	1432	3.75
Mesleğime ilişkin zorlandığım konularda yardım almak.	5.37	321	15.79	944	7.53	450	47.99	2869	23.32	1394	3.68
Mesleki bir dayanışma içinde olmak.	6.08	364	15.90	952	9.19	550	47.02	2815	21.81	1306	3.63
Eğitime ilişkin yazılan rapor ve değerlendirme metinlerini takip etmek.	5.85	350	18.13	1085	7.48	448	47.11	2820	21.43	1283	3.6
Eğitime ilişkin mevzuatı takip etmek ya da paylaşmak.	9.28	553	18.85	1123	7.37	439	44.23	2635	20.28	1208	3.47
Okulumda yapılan çalışmaları paylaşmak.	9.52	569	21.46	1282	6.48	387	41.63	2487	20.91	1249	3.43
Ulusal ve uluslararası testlerin sonuçlarına ilişkin bilgilenmek.	9.74	583	20.21	1210	10.09	604	40.49	2424	19.48	1166	3.4
Öğrencilerin başarılarına ilişkin paylaşımlar yapmak.	11.94	714	22.90	1370	7.44	445	40.24	2407	17.49	1046	3.28

(Devam ediyor)

Tablo 28 (Devam)

Öğretmen Ağlarının Kullanım Amaçlarının Dağılımı

	Hiçbir zaman		Nadiren		Fikrim yok		Sık sık		Her zaman		Ortalama
	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	$\bar{x}$
Çeşitli konularda öğretmenlere destek olmak.	12.10	723	24.04	1436	10.29	615	37.38	2233	16.19	967	3.22
Lisansüstü eğitim imkanlarını takip etmek.	18.23	1088	20.26	1209	8.56	511	34.12	2036	18.82	1123	3.15
Okullarda yapılan yarışma ve müsabakalara ilişkin paylaşımlar yapmak.	14.10	845	26.63	1596	8.36	501	34.37	2060	16.54	991	3.13
Öğretmenlerle arkadaşlık ve iş birliği kurmak.	15.24	911	25.13	1502	9.10	544	36.33	2171	14.19	848	3.09
Eğitime ilişkin komik ve eğlenceli paylaşımları takip etmek.	16.14	966	25.36	1518	8.02	480	35.28	2112	15.20	910	3.08
Öğretmenlik mesleğine ilişkin paylaşım yapmak.	15.98	956	28.86	1726	8.76	524	32.59	1949	13.81	826	2.99
Arkadaşlarımı takip etmek.	18.52	1108	25.36	1517	9.61	575	34.06	2038	12.45	745	2.97
Okullarda yaşanan haksızlıklar konusunda dayanışma içinde olmak.	18.36	1100	23.53	1410	13.84	829	32.36	1939	11.92	714	2.96
Eğitimde yaşanan gelişmelere ortak tepki göstermek.	19.93	1193	24.61	1473	13.17	788	30.13	1803	12.16	728	2.9
Yurt dışı eğitim imkanlarını takip etmek.	25.36	1514	21.36	1275	9.01	538	27.71	1654	16.57	989	2.89
Yabancı dil öğrenmek	21.56	1284	26.77	1594	10.33	615	26.95	1605	14.39	857	2.86
Öğretmenlerin sesini daha güçlü biçimde otoritelere duyurmak.	24.24	1449	22.82	1364	12.98	776	27.87	1666	12.09	723	2.81
Yeni iş fırsatlarını takip etmek.	39.05	2334	22.00	1315	10.62	635	19.19	1147	9.14	546	2.37
Okula yardım toplamak.	55.62	3304	18.43	1095	9.19	546	11.58	688	5.17	307	1.92
Öğretmenlik mesleğine ilişkin baskı grubu oluşturmak.	70.49	4219	8.91	533	6.60	395	9.51	569	4.49	269	1.69
Öğretmenler arasında ticari alışveriş yapmak.	70.87	4222	9.92	591	5.07	302	9.47	564	4.67	278	1.67

Tablo 28’de öğretmenlerin kullanmış oldukları öğretmen ağlarını kullanma amaçları sorulmuş, buna göre en çok kullanma nedenleri sırasıyla şu şekilde ifade edilmiştir: Eğitime ilişkin duyuru ve haberleri takip etmek ($\bar{x} = 4.13$), öğretmenlik mesleği ile ilgili gelişmeleri öğrenmek ($\bar{x} = 4.12$), toplantı ve seminerlerden haberdar olmak ($\bar{x} = 4.12$), yeni öğretim materyalleri konusunda bilgilenmek ($\bar{x} = 4.089$), eğitime ilişkin dünyadaki gelişmelerden haberdar olmak ($\bar{x} = 3.99$), yeni proje fikirleri aramak ve onlara katılmak ($\bar{x} = 3.95$), Yürütmüş olduğum projeyi yaygınlaştırmak ($\bar{x} = 3.91$), ortak yapılan sosyal etkinliklerden haberdar olmak ($\bar{x} = 3.85$), okullarda yapılan çalışmaları takip etmek ($\bar{x} = 3.83$), öğretmenler arasında bilgi alışverişi yapmak ($\bar{x} = 3.77$), öğretmen özlük haklarına ilişkin haberleri öğrenmek ($\bar{x} = 3.75$), mesleğime ilişkin zorlandığım konularda yardım almak ($\bar{x} = 3.68$), mesleki bir dayanışma içinde olmak ($\bar{x} = 3.63$), eğitime ilişkin yazılan rapor ve değerlendirme metinlerini takip etmek ($\bar{x} = 3.6$), eğitime ilişkin mevzuatı takip etmek ya da paylaşmak ($\bar{x} = 3.47$), okulunda yapılan çalışmaları paylaşmak (3.43), ulusal ve uluslararası testlerin sonuçlarına ilişkin bilgilenmek ($\bar{x} = 3.4$), öğrencilerin başarılarına ilişkin paylaşımlar yapmak ($\bar{x} = 3.28$), çeşitli konularda öğretmenlere destek olmak ($\bar{x} = 3.22$), lisansüstü eğitim imkânlarını takip etmek ($\bar{x} = 3.15$), okullarda yapılan yarışma ve müsabakalara ilişkin paylaşımlar yapmak ($\bar{x} = 3.13$), Öğretmenlerle arkadaşlık ve işbirliği kurmak ($\bar{x} = 3.09$), eğitime ilişkin komik ve eğlenceli paylaşımları takip etmek ($\bar{x} = 3.08$).

Öğretmenlerin bu ağlarda bulunma nedenleri sorulduğunda; öğretmenlerin bu ağlarda ticari amaçla bulunmadıkları ($\bar{x} = 1.67$), herhangi bir kişiye ve gruba baskı kurmak için burada olmadıkları ($\bar{x} = 1.69$), okula yardım için bu alanları kullanmadıkları ($\bar{x} = 1.92$), bu ağlarda yeni iş fırsatlarını takip etmedikleri ($\bar{x} = 2.37$) ve seslerini üst idareye duyurmaya çalışmadıkları ($\bar{x} = 2.81$) sonuçları ortaya çıkmıştır. Tüm bu bahsedilen bulgular aslında öğretmenlerin kendilerini ifade ederken oldukça dikkatli olduklarını, memurluk kanunun gerektirdiği davranışları bu ağlarda göstermeye çalıştıklarını ya da bu araştırma kapsamında ifade etmekten çekindikleri şeklinde yorumlanabilir.

Sosyal Ağlarda Öğretmenlerin Paylaşım Yapma Nedenleri ve Benlik Sunumları

Bu araştırmanın nitel araştırma bölümünde yöntem olarak belirtildiği üzere, kategorik olarak belirlenen bir sınıflandırma yapılmış ve bu kapsamda da Goffman’ın

tiyatro metaforu esas yanında, Hood, Morva, Timisi, Cooley ve Niedzwiecki'nin geliştirmiş oldukları kuram ve çalışmalar dikkate alınarak tümevarımsal analiz yapılmıştır.

Goffman'ın (1959) dramaturjik eylem teorisine göre kişiler bir tiyatro sahnesindeymiş gibi eylemlerini gerçekleştirmektedirler. Buna göre aktör paylaşım yapan kişi; sahne dijital platform, sahne arkası klavye, sahne önü, ekran; performans yapılan paylaşım, takım etiketlenen ya da fotoğraflanan kişiler olarak yorumlanabilir. Öğretmenlerin kendilerini bu ağlarda daha özgür hissetmeleri, ideal kimliklerini sunmaları, gerçek yaşamla ve diğerk kişilerle ilişki kurmaları, resim ve video paylaşımları, bilgi edinmeleri ve paylaşımları, başka kişilerle iletişime geçmeleri, eğlenceli vakit geçirmeleri ve bu ağlarda kendilerini gerçekleştirme çabasına girmeleri, sanal ortamı kullanırken belirledikleri amaçlar ile benlik sunum davranış örüntülerinin birbirleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir (Armağan, 2013). Goffman'ın kuramına göre bu ilişkili davranışlar yapılan eylemin grup içerisinde ve etkileşimle oluşması kişinin performansını etkilemektedir (1959).

Araştırmada yapılan görüşmelerde öğretmenlerin genel olarak benlik sunuşlarıyla, göstermeye çalıştıklarının farklı olduğunu, bu anlamda da gerçek ile sahne önünün farklı olduğunu göstermektedir. Sosyal ağlarda kişiler bu sihirli aynaların önünde ideal güzellik, ideal davranış, ideal normları uygulamaları, kısacası ideal insan profil çizme gayretinde bulunmaları kendi benlik sunumlarının onaylanma ihtiyacından ileri gelmektedir (Cesur, 2020). Semercioğlu (2018) bu durumu, insanların interneti asıl kullanma nedenin gerçeklikten uzaklaşmak ve kendi gerçekliklerini sunmak olarak nitelendirmekte ve bunu da bir gösteriye dönüştürmek için kullanıldığını düşünmektedir. Diğerk bir ifadeyle, sosyal ağlarda kim olduğumuzu; başkalarının varlığı, onların verdikleri onaylar ve onlarla etkileşimimiz belirlediğı söylenebilir (Hood, 2019).

Diğerk taraftan, yapılan görüşmelerde öğretmenlerin kendisinin bu ağlarda olma nedenlerini genelde olumlu ifadelerle anlatırken, başkalarının bu ağlarda olma ve paylaşma nedenlerini genelde olumsuz ve art niyetli olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler kendileri için daha ziyade yapıcı ve ideal benlik sunumlarına uygun tavır sergiledikleri gözlemlenmiştir. Bu durum tüm öğretmenlerin yorumlarında benzerlik göstermektedir. 19 yıllık tecrübesi olan bir öğretmenin düşüncesi ele alındığında bu ayrım rahatlıkla görülebilmektedir:

Öğretmenler bazen müdürleri şikâyet etmek için bile gönderi paylaşıyorlar. Onları eleştiriyorlar, bakanlığı eleştiriyorlar, onların yürürlüğe koydukları şeyleri tartışıyorlar. Bunları tartışmaya gerek yok bence. Yani gruplar bazen amaçları dışında çıkabiliyor bu şekilde ve bu konuda yöneticilerin, grup yöneticilerinin de dikkatli olması gerektiğini düşünüyorum. Yani bir sürü kavgalar bile çıkıyor öğretmenler arasında görüş farklılığı olduğunda. Bunları görüyorum. Birbirlerini şikâyet ediyorlar. Bunun için bile sonra yine yazıyorlar bu şekilde. Görüş farklılığı belki olabilir ama yararlanabileceğim biriye, bazı farklı, yararlı yanları varsa takip ederim. Farklı ideolojilere sahip olsak da birbirimizden yararlanmak adına onlar da beni takip ederler. Bence, yani eğer o grubun amacı içerik paylaşmak ise o zaman sadece içerik paylaşılmalı. (Ö4, E, 19)

Görüldüğü üzere, Ö4 kodlu bu öğretmen kendi paylaşımlarının olumlu yönlerini ifade ederken, başkalarının paylaşımlarının olumsuz taraflarını dile getirmiştir.

Katılımcıların hiçbiri bu ağlarda olma nedeninin ticari amaçla veya takipçi sayısını artırmak amaçlı olduğunu ifade etmemiştir. Diğer bir deyişle, pragmatik nedenlerden bahsedilmemiştir. Bunun burada kendi benlik sunuşları açısından olumsuz bir izlenim yatamama adına bilinçli bir şekilde uygulandığı tahmin edilmektedir. Bireylerin toplum içinde bilinçli şekilde benlik sunumlarını gerçekleştirmeleri, buna paralel olarak da bireyin bir tiyatro sahnesindeki gibi eylemlerini kontrollü bir şekilde yürüttüğü bilinen bir gerçektir (Goffman, 1959). Öğretmenler de kendi izlenimlerini oluştururken tüm bu unsurlara dikkat ettikleri, bu anlamda da paylaştıkları durum ve eylemleri ona göre seçmeleri tesadüf değildir. Çünkü kişiler, başkalarının tutumlarına, beğenilerin, ilgilerine göre davranışlarını oluşturma eğilimindedirler (Hood, 2019). Dolayısıyla, kişinin kendi kusurlarını kamufle edecek pozlar vermesi, en iyi halinin seçmesi hatta fotoğraf sonrası rötuş programlarıyla veya filtrelerle görüntüsünde ve imajında değişiklikler yapması, kendi benliğini sunarken mükemmeli yakalama adına yapılan gayret olduğu söylenebilir (Cesur, 2020).

Yapılan görüşmelerde öğretmenlere sosyal ağları kullanma nedenleri sorulmuş ve elde edilen sonuçların genel anlamda eğitim açısından değerlendirildiği görülmüştür. Nitekim öğretmenler bu ağları kullanma nedenlerini, kendi alanıyla ilgili bilgi almak, projelerle ilgili bilgi edinmek, gündemi ve duyuruları takip etmek, örnek çalışmaları takip etmek, kendisine faydalı olabilecek her türlü içeriği görmek, bildiği şeylerin doğru olup olmadığını anlamak ve farklı bakış açıları kazanmak şeklinde ifade etmişlerdir.

Yapılan görüşmede kişiler ayrıca sosyal ağlardaki diğer kişilerin bu ağlarda bulunma nedenlerinin ne olabileceği sorulmuş ve görüşmeye katılan kişiler daha çok pragmatik (faydacı) nedenleri ifade etmişlerdir. Öğretmenlere göre sosyal ağlardaki diğer

kişilerin bu ağlarda bulunma nedenleri; dikkat çekmek, insanları etkilemek, takipçi sayılarını artırmak, takipçi kaybetmemek, ticari faaliyetlere yönlendirmek ve maddi gelir elde etmek, kitabının daha çok satılmasını sağlamak, reklam yapmak, kariyer olarak üst kademelere gelme ihtimalinin artırmak, sorularına cevap bulmak, takdir ve değer görmek, popüler ve ünlü olmak, ağ kurarak sosyal sermayelerini genişletmek, kendi çalışmalarının tanınması ve yaygınlaşmasını sağlamak, kendi çalışmalarına entegre etmek, etkinliklere çağrılma ihtimalini artırmak, takipçi sayısı fazla olan kişilere ulaşmak, tanınmak, görünür olmak ve fenomen olma kaygısını taşımak olarak sıralamışlardır. Burada kişi, çevresindekilerden beklediği tepkiyi almak ve muhtemel bir izlenim vermek amacıyla, belli davranışlarda bulunarak kendini ifade etmeye çalışmaktadır (Goffman, 1959).

Tüm bu nedenler öğretmenin kişisel faydasına olacağını düşündüğü amaçlar olarak nitelendirilebilir. Bu nokta da kişinin benlik sunumunda sosyal ağların kendine özgü yapısı ve dinamikleriyle kişinin beklentisini karşılayabilecek en uygun ortam olduğu söylenebilir (Cesur, 2020).

Shao (2009) sosyal ağlardaki kullanıcıların bu ağlarda olma nedenlerini bilgi alma, kendini gerçekleştirme, kendini ifade etme, eğlenme, sosyalleşme ve topluluk oluşturma olarak bölümlere ayırmıştır. Bunların yanında, Shao (2009) kullanıcıların sosyal medyada tüketim, katılım ve üretim olmak üzere üç farklı kullanım davranışı sergilediğini ifade etmiştir. Daha detaylandırmak gerekirse, tüketim davranışına örnek olarak eğlenme ve bilgi alma ihtiyacından kaynaklanırken, katılma davranışına sosyal etkileşim ve topluluk oluşturma ihtiyacı örnek verilebilir. Son olarak, üretim ihtiyacı olarak da kullanıcılar kendini ifade etme ve kendini gerçekleştirme eğilimindedir. Bu araştırmada, buradaki bölümlerlerden biraz daha farklı bir yönelim gösterilmiş ve sosyal ağlarda bulunma nedenleri çeşitli temalara bölünmüştür.

İyi İzlenim Bırakma İhtiyacı. Araştırma kapsamında öğretmenlere sosyal ağlarda kişilerin olma nedenleri sorulduğunda öğretmenler sosyal ağların faydasından ve oradaki kişilerin başkalarına faydalı olmak için var olduğunu ifade etmişlerdir. Buradaki amaç ister ticari isterse kişisel tatmin olsun, kişiler toplumda olması gereken normlardan bahsederek ideal benlik resmi çizme gayreti içerisine girdikleri gözlemlenmiştir. Çünkü, birey burada dikkat çekmek ve başkalarını etkilemek için yaşamaktadır (Hood, 2019). Bununla ilgili de kişiler birçok taktik de uygulayabilmektedir. Bu araştırmaya ve benlik sunuş şekillerine benzer bir çalışma ile desteklemek gerekirse, Armağan'ın (2013) Ege Üniversitesi İletişim Fakültesindeki 284 öğrenci üzerinde yaptığı araştırma örnek

verilebilir. Bu araştırmada, öğrencilerin sanal ortamda, benlik sunum amacıyla birçok taktik kullandığı görölmüştür. Bu araştırmada, öğrencilerin kullandıkları taktikler yoğunluklarına göre, kendini sevecen göstermek, niteliklerini yüceltmek, diğerk kişilere karşı mesafeli durmak ve engel koymak, gözdağı vermek, kendini güçlü göstermek, olduğundan daha masum görünmek, eleştirileri çürütmek, rol yapmak, özür dilemek, alçak gönüllü davranmak, kendini örnek kişi olarak lanse etmek, onlarla aynı görüşte olduğunu göstermeye çalışmak, karşısındakinden olumlu dönüt almak, karşısındakinden yardım talep etmek ve kendini savunmak olarak sıralanmıştır (Armağan, 2013).

Bu araştırma kapsamında kişilerin unutulmama ihtiyacı, sosyal sermayelerini genişletme ihtiyacı, görünür olma ihtiyaçları, kendilerini gerçekleştirme ihtiyaçları, beğenilme ihtiyaçları, başkalarını etkileme ihtiyaçları, sosyal ağlarını ticari faaliyetler içerisinde bulanma ihtiyaçları, öğrenme ihtiyaçları ve başkalarına yardım etme gibi ihtiyaçları kişilerin benlik sunuşlarıyla ilgilidir. Kişiler bu sayede kendi benlik sunumlarını diğerk kişilere onaylatarak, kendi istekleri doğrultusunda sosyal ağların kurgusal dünyasına sığınabilmektedirler (Cesur, 2020). Bu şekilde de kendisinin izleyen kişilerden istediğı değerlendirmeye layık olduğuy algısıyla hareket etmektedir (Goffman, 1959). Kişi bu sayede, sosyal medyada görmek istediğı insan profilini yansıtarak seyircinin istediğı izlenimi yansıtır (Hood, 2019).

Bu konuya ilişkin görüşmeye katılan Ö1 kodlu öğretmenin ideal benlik sunuşuna verdiği örnek bu durumu daha net açıklamaktadır:

Takipçilerimden biri, sizi gördüğümde o kadar kötü hissettim ki bana ne verebilir diye düşündüm dedi. Daha sonra aradan bir süre geçtikten sonra hayatını değıştirdiğimi görmüş. (Ö1, E, 32)

Ö1 kodlu bu öğretmen insanların kendisini tanıdıktan sonra fikirlerinin değıştiğini, hatta ilerleyen dönemde hayatlarını olumlu etkilediğini ifade etmiştir. Burada öğretmen kendisinin önemli bir kişi olduğunu göstermeye ve kendisi hakkında olumlu bir fikir oluşmasını sağlamaya çalışmaktadır.

Ben herkesle iletişim kurabilen bir insan olduğumu düşünüyorum. Hassas olduğum kriterler var ama görüş farklılığı benim için bir kriter değıl. Benim için öncelikli amacı vatana ve millet hizmetse buradaki öğrenciler yani esas önceliğimiz öğrenci faydası ise eğer, ben karşımdaki arkadaşımın gerçekten öğrenci faydasına, gerçekten devleti ve millet için, birilerinin iyiliğı için, eğitim odaklı insan ve öğrenci içinse; insan gibi insan yetiştirmek içinse. Yok bu benim görüşümden değıl, bu açık ya da kapalı, sarışın ya da esmer gibi ayırımım asla olmaz. Cinsiyet ayırımım

asla olmaz. Benim için karşımdaki kişinin de önceliğinin insan ve öğrenci faydası olması gerekiyor. (Ö3, E, 24)

Ö3 kodlu bu öğretmen, insanlar arasında ayırım yapmadığını herkese karşı eşit mesafede olduğunu, milli değerlere önem verdiğini ve herkesle iletişim kurabildiğini ifade etmiştir. Bu ifadeler kişinin sosyal kabul edilebilir normlara uymaya çalıştığını ve örnek bir insan modeli çizmeye çalıştığını göstermektedir.

Şimdi insan eğer bir fikrin yani bu eğitimde olsun sosyal hayatta olsun hakikat olduğuna inanmışsa şayet o hakikatin herkes tarafından benimsenmesini, herkes tarafından takip edilip uygulanmasını istiyor. Bu sebeple artık kendisince bir etki alanı oluşturduğuna inandıktan sonra sürekli insanların ilgisini çekeceğine inandığı paylaşımlar yapmakta. Ben de mesela sosyal hayatta devlet yönetimi anlayışında olsun veya sınıfta bir sınıf öğretmenin sınıf yönetimi anlayışında olsun. Doğru olduğuna inandığım şeyleri hep paylaşıyorum. Gündelik hayatta sık sık paylaşıyorum. İstiyorum ki yani bu tarz asla tek tipçilik değil bu arada. İstiyorum ki benim hakikat olduğuna inandığım, itimat bu ekoller, bu uygulamalar sadece benim sınıftaki öğrencilerle sınırlı kalmasın. Memleketin diğer çocukları da bunlardan faydalansın. Onlar da bunlarla tanışabilsin. Bu paylaşımları ben bu sıklıkla yaptığım için ben bu şekilde o akademisyenlerin de bu sebeple yaptıklarına inanıyorum. Çünkü akademisyenlerin, eğitimcilerimizin, biz eğitimcilerin görevi toplumu bir yerde talim terbiye dediğimiz eğitim öğretimle sürekli haşır neşir halde tutabilmek. (Ö15, K, 17)

Doğru bildiği değerleri diğer insanlarla paylaşmanın önemine değinen Ö15 kodlu bu öğretmen, diğer insanların faydasına olabilecek düşünceleri yaygınlaştırmak istemektedir. Bu ifadeler, bu öğretmenin çevresindeki insanları olumlu yönde etkilemeye çalışmak istemesi, toplumda yaygınlaşması beklenen doğruların ve değerler yargılarının önemini göstermektedir. 17 yıllık deneyimi olan bu öğretmen, toplumda benimsenen normları hatırlatmak istemiştir.

Görüşlerini yukarıda ifade eden öğretmenlerin düşüncelerini samimi olarak ifade etmiş olma ihtimalinin olduğunu söylemek doğru olacaktır. Bahsedilen davranışların sosyal normları vurgulaması ve kişilerin ideal kişi özelliklerini kendilerini tanımlamakta kullanmaları, bilinçli yapılmış bir davranış sunuşu olarak da yorumlanabilmektedir.

Ayrıca, Tablo 29’da öğretmenlerin öğretmen ağlarını kullanma nedenleri sorulmuş bunun üzerine öğretmenler tarafından verilen cevaplarda, öğretmenlerin en az ‘öğretmenlerin sesini daha güçlü biçimde otoritelere duyurmak’, ‘yeni iş fırsatlarını takip etmek’, ‘okula yardım toplamak’, ‘öğretmenlik mesleğine ilişkin baskı grubu oluşturmak’ ve ‘öğretmenler arasında ticari alışveriş yapmak’ başlıklarını işaretledikleri görülmektedir. 657 sayılı devlet memurları kanununa göre öğretmenlerin yukarıda

bahsedilen konularda davranış göstermesi uygun değildir. Detaylandırmak gerekirse, bu kanunun 6. maddesindeki ‘Sadakat İlkesi’ dahilinde kanunlara sadık kalmak zorunda olmaları, otoriteye karşı baskı grubu oluşturmamalarını, 28. maddesine göre ise memurların ticari faaliyette bulunmaları yasaklanmış olması ise yardım toplamak, yeni iş aramak, ticaret yapmak fiillerine ters düşmektedir (657 sayılı Devlet Memurları kanunu). Bu durum öğretmenlerin bu anket sırasında dahil kurallara uydukları ve iyi izlenim bırakmayı amaçladıklarını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, bu durum kişilerin performanslarında toplumsal kabullerin ve genel normların belirleyici olduğunu göstermektedir (Morva, 2014).

Öğretmenlerin internet kullanım amaçlarının incelendiği Tablo 20’deki verilere bakıldığında ise öğretmenlerin interneti daha çok eğitsel amaçlı kullandıklarını, yeni arkadaş bulmak, boş zamanı değerlendirmek, eğlenmek, video oynamak ve sohbet etmek gibi eylemleri gerçekleştirmek için daha az kullandıkları görülmüştür. Bu oranlar kişilerin iyi izlenim yaratma amacını desteklemektedir.

Kendilerini Unutturmama ve Görünür Olma İhtiyacı. Sosyal ağlardaki kullanıcıların bu ağlarda yok olmadığını gösterme çabası, bu kişilerin var olma ve toplumda önemli bir yer edinme fikrine önem verdiği, bu nedenle de sosyal ilişkilerine devam ettiği söylenebilir (Goffman, 1959). Bu konuya ilişkin görüşmeye katılan katılımcıların sosyal ağlarda görünür olmaya ilişkin verdiği örnek durumlar bu durumu daha net açıklamaktadır:

Bir iki ay, bir şey paylaşmayım. Bir de bakıyorsunuz ki unutulmuşsunuz. Yani her şey, çok çabuk tüketiliyor. Bu yüzden sürekli update olmak zorundasınız. (Ö1, E, 32)

Sosyal ağlarda herhangi bir şey paylaşmadığında unutulma ihtimalinin olduğunu söyleyen Ö1 kodlu bu öğretmen, güncel kalmanın önemine vurgu yapmıştır. Bu ifadeler, bu öğretmen için görünür olmanın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Uzaktan eğitimde öğrencilerine farklı ve eğlenceli yöntemlerle ders işleyen öğretmen olarak Anadolu Ajansına röportajım gitti. İsmim nereden gitti gerçekten bilmiyorum ama burada sosyal medyanın gücüne inanıyorum. Beni ilk aradıklarında “Hocam biz Anadolu Ajansından arıyoruz. İsminizi bakanlıktan aldık; uzaktan eğitim sürecinde farklı çalışmalar, farklı içerikler ürettiğinizi öğrendik ve bununla ilgili olarak sizinle görüşme yapmak istiyoruz” dediler. Geldiler onları evimde ağırladım. İşte kameralar filan kuruldu. Ben evde online

canlı dersimi yaparken bunun çekimi yapıldı. Sanıyorum 15 farklı haber sitesinde yayınlandı. İşte bunların hepsi sosyal medyanın gücü aslında hocam. (Ö3, E, 24)

Ö3 kodlu bu öğretmen, yaptığı çalışmaların medya tarafından değer gördüğünü ve yaptığı çalışmaların birçok farklı haber sitesinde yer aldığının altını çizmiştir. Öğretmen yaptığı çalışmaların ne kadar önemli olduğunu bu şekilde ifade etmeye çalışmıştır. Bu ifadeler, öğretmenin görünür olmaya verdiği önemi göstermektedir.

Görünür olmak için yapıyorlar bence. Görünür olmak istiyorlar. Belki başkalarının dikkatini çekmek istiyorlar diye düşünüyorum ve aslında ne kadar güzel şeyler yaptığı duygusunu başkalarından duymak istiyorlar gibime geliyor. Bir de psikolojik bir durum diye düşünüyorum. Herhalde bir insan her gün çok güzel şeyler üretmiyordur. Zannetmiyorum. Daha az, öz, yerinde olması lazım. Evet görüyoruz. Çok sık hakikaten paylaşmadan deyim yerindeyse duramam; mutlaka bir şeyler paylaşmalıyım diye düşünen meslektaşlarımız oluyor. Hatta şöyle bir şeyi paylaşayım. Eğer bir şey paylaşmazsam ben çalışmıyorum şeklinde algılanırım diye düşünen arkadaşlarımız da var. O yüzden mutlaka konu içerik her ne olursa olsun bir şeyler paylaşmak zorunda hisseden arkadaşlarımızın olduğunu da biliyorum. Ben bundan uzak duruyorum. Gerekli bir şey olarak görmüyorum açıkçası. (Ö5, K, 18)

Her gönderiyi paylaşmak yerine, ölçülü ve yararlı paylaşımlar yapılması gerektiğini söyleyen Ö5 kodlu bu öğretmen, görünür olmak için yapılan özensiz çalışmalardan yakınmaktadır. Öğretmen, yapılan birçok çalışmanın görünür olmak için yapıldığını düşünmektedir. Burada, kişilerin paylaşım yapmadığı durumlarda, idarecilerin bu durumu kişinin çalışmadığı şeklinde yorumlaması ise ilginç bir tespittir.

Yaptığım çalışmanın hani belki daha çok kişiye ulaşması olabilir ya da görünürlük olabilir. Hani şu anlamda da olabilir hani bir reklam gibi demeyeyim ama mesela en azından şunu diyebilirim. İşte bu projelerle yaptığım çalışmalarla bir tık daha ön plana geliyor oluyorsunuz. Ya da alanda duyuluyor oluyorsunuz. Proje yapınca benim adım gelir akla belki atıyorum. İlimin adını söyleyince ya da eTwinning deyince insanların aklına gelebilir. Ama atıyorum farklı bir çalışmada farklı bir öğretmen gelebilir. Herhâlde duyulmamızı sağlıyor. (Ö24, K, 31)

Yapılan çalışmaların sosyal ağlarda paylaşmanın kişiyi görünür kıldığını ve bu kişiyi diğer kişilerin bir adım önüne geçmesini sağladığını düşünmektedir. Ö24 kodlu bu öğretmen, bu sayede yaşadığı bölgedeki kişiler tarafından tanınırlığının arttığını ifade etmiştir.

Bu bölümü özetleyecek olursak, görüşmeye katılan kişiler varlık ve yokluk arasında kendilerini sosyal ağlarda konumlandırabilmektedirler. Dijital ortamlarda oluşan

kimlikler daha çok imaj temelli olduğundan, daha istikrarsız, değişken ve daha tutarsız benliklerin oluşmasına zemin hazırlayabilmektedir (Armağan, 2013). Kişi bu sayede, toplumdaki mevcut konumunu ve başkalarının gözündeki yerini değiştirebilmektedir (Timisi, 2005). Göz kamaştırıcı ve parlak hayatlar kimlikleri pasifleştirmiş ve kişinin gündemde daha fazla kalmasına neden olmuştur. Kişi burada popüler olana dahil olmaya ve gündem içerisinde kalma gayretiyle hareket etmektedir (Morva, 2014).

Sosyal Sermayelerini Genişletme İhtiyacı. Kişiler takipçi sayısını artırarak çevresindeki insan gücünü ve potansiyelini artırma eğilimindedir. Sosyal ağlara ilişkin görüşmelerde kişilere takipçi sayıları sorulmuş, bunun üzerine katılımcıların çoğunun bu sayıları çok net hatırladıkları gözlemlenmiştir. Bu durum kişilerin sosyal sermayelerine verdikleri önemin bir yansımasıdır. Sosyal ağları kullanan bireylerin bazıları popülerlik düzeylerini artırmak için bu ağlarda oldukları bilinen bir gerçektir. Sosyal ağlardaki bu tanınma isteği insan ilişkilerini şekillendirmekte ve bireyin kendisini yeniden tanımlamasını gerekli kılmıştır.

Öğretmenlerin sosyal ağlardaki takipçi sayıları ile benlik sunum davranış örüntülerine ilişkin bir farklılaşmanın olup olmadığına dair sonuçlarına bakıldığında, öğretmenler takipçi sayılarını popülerlik göstergesi olarak algıladıklarını, tanınırlığın ve görünürlüğün artması sonucunda da hayatlarının daha kolaylaştığını ifade etmektedirler (Timisi, 2005). Sosyal dijital platformlardaki takipçi sayıları, beğenme oranları ve kişilerin yapmış oldukları olumlu yorumları bu ağlardaki kişilerin narsist beklentilerinin bir sonucudur (Cesur, 2020). Bu şekilde de diğer insanları etkileme düzeylerinin arttığı düşüncesindedirler. Bu konuda öğretmenler görüşlerini şu şekilde açıklamışlardır:

Bazıları takipçi kasmak için de yapıyor böyle şeyleri. Bazıları ise, birilerine yararlı olmak istiyor. Mesleği icabı sık sık paylaşımlarda bulunuyor. Belki popüler olmaya ihtiyacı oluyordur. Bir gruba gireyim, birçok paylaşım yapayım da bir dikkat çekeyim diyor olabilir. Yani grupları kuranların amacı da bu zaten diye düşünüyorum. Mesela mizahla ilgili olan gruplar var diyelim. Bir grup var, orada benim bir arkadaşım var. Sürekli beni etiketler. Sürekli altına yorum yazmamı ister her gönderisinin ve günde en aşağı 10-15 tane gönderi yapar. O grupta liste sırasına da girmek istiyor sanırım. En çok paylaşım yapan, en çok yorum yapan o top listesine girmeye çalışır. Grup yöneticisi de bunu sürekli eğer paylaşıyorsa “grubumuza en çok katkı sağlayan kişiler bunlar” gibi. Onlar da dikkat çekiyor ve sürekli yorum yapmaya başlayan öğretmenler de fazlalaşıyor. Yani bunu da gördüm. (Ö4, E, 19).

Bu ağlarda olma nedeninin iki sebebi olabilir. Ya gerçekten öğretmen arkadaşları geliştirme ya da popülerite. (Ö2, E, 23)

Ö4 ve Ö2 kodlu bu öğretmenler, sosyal ağlarda popüler olma peşinde olan ve takipçi sayısını artırmak isteyen kişilerin olduğunu söylemektedir. Ö4 kodlu öğretmen, bu kişilerin takipçi sayısı fazla olan kişileri sosyal ağlarda etiketleyip paylaşımlarına destek olmalarını isteyebildiklerini ifade etmiştir. Bu kişiler kimi zaman sürekli paylaşım yaparak, kimi zaman da grupta en fazla paylaşım yapan kişileri açıklayarak gruptaki kişi sayısını artırmaya çalışmaktadırlar.

Takip ettiğim kişilerin en önemli özelliği yapmış oldukları etkinlikleri takipçilerine çok güzel satabilmeleri. Hani öyle derler ya. Belki çok basit yapılması çok kolay bir şey her öğretmen yapabilir ama onlar onu sosyal medyada işlemeyi biliyorlar. Takipçilerime nasıl bunu gönderip beğeni alabilirim. Bunu biliyorlar. Bence bu şekilde de zaten takipçi sayıları artan öğretmenlerimiz. Çevrelerini etkileme düzeyleri takipçi sayılarıyla orantılı zaten. Ne kadar çok takipçin varsa o kadar çok kişiye hitap edebilirsin. Hitap ettiklerini de düşünüyorum zaten. Etkiliyorlar çünkü hemen küçük bir şey bile paylaşılsalar altına hemen yorumlar, beğeniler. Belki normal bir öğretmen paylaştı o kadar beğeni almayacaktır yani sıradan karşılanacaktır. Buraya öğretmenleri çeken şey tamamen artık teknoloji esiri bir toplumun olması. Yani bu sadece bizim ülkemiz için geçerli değil. Bütün dünyada böyle. Teknolojinin içinde kimler var. Belli bir yaş grubu var. Çok yaşlı bir kesim yok. Oradaki insanları nasıl toplayım etrafımda? İşte böyle içerikler paylaşarak, videolar çekerek. Amaç tamamen bu da olabilir. (Ö16, K, 25)

Sosyal ağlarda takipçi sayılarını artırmak için özel çaba sarf eden insanların olduğunu ve bu insanların yaptığı çalışmalarla çevresindeki insanları etkilediğini düşünen Ö16 kodlu bu öğretmen, teknolojinin insanlara çekici geldiğine değinmiştir.

Hatta benim bulunduğum ile tayin olarak geldiğimde dahi buraya gelmekteki en büyük sebebim, bu platformlarda tanışmış olduğum en samimi arkadaşlarımdan burada olmasından kaynaklı biraz da. Ve onların yardımlarını da gerçekten çok fazlasıyla gördüm. Buraya geldiğimiz an itibariyle en ufak yani hem ailevi gerekse mesleki hemen hemen her konuda birbirimize ciddi manada çok yardımcı oluyoruz. Hani onların desteklerini de çok fazlasıyla görüyoruz. (Ö6, K, 31)

Ö6 kodlu öğretmen sosyal ağlarda tanıştığı kişilerin fazla olduğu şehre tayin istediğini ve o şehre taşındıktan sonra da onlardan çok fazla destek gördüğünü ifade etmiştir. Bu örnek, dijital alandaki sosyal sermayenin, günlük hayatı şekillendirme ve etkileme gücünü göstermesi açısından önemlidir.

Şu andaki benim yapmak istediğim şey sosyal ağ kurmak. Şu anda bunu başardığımı da düşünüyorum aslında. Gittiğim her ilde ya da A ilinde, Adana'da işte atıyorum,

Ağrı'da bir şeye ihtiyacın olursa orada ulaşabileceğim bir öğretmenin varlığını biliyorum. Ben bunu seviyorum. Çok samimi söylüyorum. Seneye böyle bir çalışmam yayınlandığı zaman benim önceliğim takipçi sayısı olabilir. (Ö10, K, 18)

18 yıllık tecrübesi olan bu öğretmenin sosyal ağlarda olma nedeni takipçi sayısını artırarak bir öğretmen ağı kurmaktır. Bu öğretmen, Türkiye'nin her tarafında tanıdığı kişilerin olmasından ve onlara ulaşabilmekten oldukça memnun olduğunu ifade etmiştir.

Bu çok tehlikeli bir soru bence. ... Bazı öğretmenler çok çok iyi öğretmenlerimiz var. Sınıflarını çok güzel zenginleştiren ve diğer öğretmenlere ilham kaynağı olacak etkinlikler yapan lider öğretmenlerimiz var. Yanı sıra da Fenomen öğretmenlerimiz var. Aslında hiçbir şey yapmayan yapıyor gibi görünen tek kaygısı takipçi olan öğretmenler de var. İngilizce öğretmenlerimizden var. Paylaşım yapmalarında birkaç sebep olabilir. Sosyal medya da takipçi kaygıları olabilir. İsimlerini ön plana çıkarma, görünürlüklerini artırma olabilir. (Ö12, K, 17)

Sosyal ağlarda öğretmenlerin bulunma nedeni sorulan 17 yıllık öğretmenlik deneyimi olan bu öğretmen, bazı öğretmenlerin takipçi sayısını artırma peşinde olduğunu ifade etmiştir. Bu öğretmen, sosyal ağlarda diğer öğretmenlere liderlik edebilecek örnek öğretmenler olduğu gibi, bu ağları ön plana çıkmak için kullanan kişilerin de olduğuna dikkat çekmiştir.

Ben akademisyenleri biraz daha tanınırlığını, bilinirliğini arttırmaya çalışan akademisyen hocalarımız. Genelde bu akademisyenlere çok sıcak bakmıyorum ve takipten de çoğu zaman çıktığım oluyor. Takipten çıkmıyorsam da açıkçası sessize alıyorum. Onların paylaşımlarını çok takip etmiyorum. (Ö13, K, 15)

Sosyal ağlarda takipçi sayısını artırma peşinde olan akademisyenlerin varlığına dikkat çeken Ö13 kodlu öğretmen, bu şekilde hareket eden kişileri takip etmediğini ifade etmiştir.

Günümüzde insanlar şuna bakıyorlar çünkü işte ne kadar takipçim var ne kadar kişi bunu görmüş beğenmiş onaylamış şeklinde düşündükleri için diğer insanlarda onlar gibi olmaya çalışabilir ve onlar gibi davranışlar sergileyebilir. (Ö23, K, 18)

Günümüz toplumunda bir kişinin sosyal sermayesinin onun değerini belirlediğini ifade eden bu Ö23 kodlu öğretmen, takipçisi fazla olan kişilerin diğer kişiler için rol model olabileceğini vurgulamıştır.

Özetlemek gerekirse, yapılan bu çalışmada bazı rol model olduğu düşünülen öğretmenlerle görüşülmüş ve rol model olarak düşünülen kişilere sosyal ağlarla ilgili

sorular sorulmuştur. Rol model olduğu düşünülen kişiler bu süreçte belirli bir kimliğe bürünme ihtiyacı hissetmekte ve benlik sunuşunu ona göre denetim altına almaya çalışmaktadır (Goffman, 1959). Bu sayede de sosyal sermayelerini genişleterek daha fazla sayıda kişiye ulaşp, benlik sunumlarını o yönde kanalize etmeye çalışmışlardır.

Öğretmen görüşleri dışında, Tablo 23'te sosyal ağlarda 6005 kişi üzerinde yapılan araştırmada 4.679 (%77,91) öğretmen 500 kişi altında takipçisi olduğunu belirtmiştir. 5.000 kişiden fazla takipçisi olan öğretmen sayısı ise sadece 119 (%1,98) kişidir. Bu oran, aynı zamanda Tablo 26'daki verilerle örtüştüğü görülmektedir. Buna göre, sosyal medyanın temel kullanım amaç dağılımının verildiği Tablo 26'da öğretmenlerin en az amaçladıkları eylemi takipçi sayısını artırmak olarak ifade etmişlerdir. Bu vesileyle, kullanıcıların büyük çoğunluğu (%84,38), takipçi sayısını artırmak için burada olmadığını ve bu durumu hiç amaçlamadığını ifade etmektedir. Bu bulgular sonuçları itibarıyla, yapılan görüşmelere paralel olduğu görülmektedir. Bu oranların gerçekliğinin sorgulanmaya muhtaç bir bulgu olarak değerlendirmenin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kendilerini Gerçekleştirme ve Sesini Duyurma İhtiyacı. Sosyal ağları kullanan bireylerin bazıları kabuklarını kırmak ve kendilerini ispatlamak için bu platformları bir şans olarak görmektedir. Öğretmenler benlik sunumlarında gerçek hayattan farklı olarak, dijital platformda benlik sunum stratejilerini gösterirken kendilerini ön plana çıkarma gayreti içerisine girmektedirler. Bu şekilde kişiler kendilerini gerçekleştirmeye çalışmakta, daha özgür hissederek benliklerini onarmaya çalışmaktadırlar (Timisi, 2005). Bu davranışların psikolojik açıdan kişilere fayda sağladığı da söylenebilir. Ancak bu davranışlar belirli bir benlik sunumunun yanında, kendisini bu şekilde gerçekleştirmeye çalıştığının göstergesi de olabilmektedir. Kişinin benliğini abartması, başarılı olma, özel ve ayrıcalıklı olduğunu düşünmesi, başkalarının beğenilerini kazanmaya çalışması, etrafındaki kişilerin kendisini kıskandığını düşünmesi ve popüler olma gayreti sosyal ağların getirdiği diğer psikolojik sonuçlardır (Cesur, 2020).

Kişinin kendini gösterme çabası, Goffman'ın 'benliğin sunumu' (presentation of self) diye ifade ettiği kavramı 'benliğin reklamı' (advertisement of self) şeklinde yorumlanmasına ve dönüşmesine neden olmaktadır (Özdemir, 2015). Burada unutulmaması gereken nokta, her türlü bilgiyi yayan ve bunu popülerleştiren kişinin, her zaman kişinin kendisi olmasıdır (Yeğen, 2018).

Bu bölümde, sosyal ağlarda kendini göstererek sesinin duyulmasını isteyen öğretmenler irdelenmiştir. Bu konuda fikir bildiren öğretmenlerin görüşleri şunlardır:

Türkiye’de öğretmenin mesleğinde kendini gösterebileceği hiçbir alanı yok. Ya da ihtiyacı olduğunda ilinde ya da ulaşabileceği sorular sorup cevap bulabileceği farklı farklı konularda çok az insan var ya da yok. Sosyal medya aslında bunu karşılıyor. (Ö1, E, 32)

32 yıllık öğretmenlik tecrübesi olan bu öğretmen, öğretmenlerin kendilerini ifade edebilecekleri ve kendilerini gösterebilecekleri bir alanın olmamasından yakınmaktadır. Bu öğretmen, sosyal ağların amacının bu ağlardaki kişilerle iletişime geçip soru sorma ve sorunlarına cevap bulma olduğunu ifade etmektedir.

Çok iyi paylaşımlarda var. Çok abartanlar da var. Uygulama yok maalesef. ... Paylaşımlarını popüler olmak için yapıyorlar. Mutfığa girip havayı solumaları gerektiğine inanıyorum. Mesela anketler yapılıyor. Doktorlar filan yapıyor ama her şey havada kalıyor gibi. Tanınmak için paylaşım yapıyorlar. Tanınmanın avantajı herhalde popüler olmak. Reklam. Onların penceresinden baktığımda öyle düşünüyorum. Takipçi sayılarına bakılarak öğretmenler toplantılara katılıyor. Çalıştaylara çağırılıyor. Yılın öğretmeni filan seçiliyor. (Ö18, K, 25)

Bazı akademisyenlerin uygulamaya dönük çalışmaları olmamasına rağmen, sosyal ağlardaki sosyal sermayelerine ve tanınırlığına göre etkinliklere davet edildiğinden yakının Ö18 kodlu öğretmen, görünür olmanın kişilerde oluşturduğu avantaja değinmektedir.

Bizlerde yaptıkları paylaşımlarda kendimizi geliştirirken bazen de kendimizi o kısa sözün içinde bulabiliyoruz. Benim duygularımdan benim düşüncelerimden bir tane daha var diyebiliyoruz. Belki de kendini bulmak içimizdeki kimlik arayışına cevap buluyoruzdur. Ben takip ettiğimiz kişilerin tesadüfi olduğunu düşünmüyorum. (Ö20, K, 15)

15 yıllık öğretmenlik tecrübesi olan bu öğretmen, bu ağlar sayesinde kendini başka kişilerle özdeşleştirebildiğini ve kendi kimliğini ortaya çıkaran çalışmaları takip ettiğini ifade etmiştir. Bu öğretmen, bu ağlarda tanıştığı kişilerle bir araya gelmesinin nedenini bunlara bağlamaktadır.

Sanırım kendilerini yetersiz görenler sürekli paylaşım yapıyorlar bence. Bilemiyorum. Ya da böyle ön planda olmayı isteyenler, kendilerini bir şekilde göstermek isteyenler olabilir. O şekilde tatmin oluyor olabilirler diye düşünüyorum. Bu kişiler çevrelerini de etkiliyorlar. Belki birçok kişi onlara bakarak aynı şekilde davranış da sergileyebiliyor. (Ö23, K, 18)

Ö23 kodlu bu öğretmen, bazı öğretmenlerin sosyal ağlarda paylaşımlarıyla ön plana çıkmaktan mutlu olduğunu ve bu sayede kendini gerçekleştirdiğini düşünmektedir. Bu öğretmen aynı zamanda, bu kişilerin başka kişilere ilham kaynağı olabildiğini ve zaman zaman da diğer öğretmenlerin de onlar gibi olmaya çalıştıklarını ifade etmiştir.

Beğenilme ve Haz Alma İhtiyacı. Sosyal ağlarda bulunan kişilerin toplumda ilgi odağı olarak çevreleri tarafından daha fazla onaylanma ihtiyacını hissetmeleri bugün bilinen bir gerçekliktir (Cesur, 2020). Yeni dijital teknolojilerin bireylere yeni hazlar, mutlulukları ve olanaklar sağladığı söylenebilir (Niedzwiecki, 2010). Yaşanılan hazzı ifade eden paylaşımlar öğretmenler tarafından şu şekilde aktarılmıştır:

Bu ağlarda özellikle örneğin eTwinning Türkiye'deki paylaşımlara baktığımız zaman paylaşımların hemen hemen çoğunun öğretmenlerimizin kendi yaptıkları, ürettikleri çalışmaların o ortamda duyurulması paylaşılması. Bu sanırım kendi ürünlerini kendi çalışmalarının tanınması, yaygınlaştırılması anlamında diğer öğretmenlerin bunu görmesi takdir etmesi anlamında sanırım. Bu durum motive edici olabilir diye düşünüyorum. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu bu öğretmen, öğretmenlerin yaptıkları ve ürettikleri çalışmaları paylaşımlarından ve yaygınlaştırmalarından haz aldıklarını belirtmiştir. Diğer öğretmenlerin bu çalışmaları beğenmesi ve yapılan işleri takdir etmesi öğretmeni motive ettiği görülmektedir.

Pandemi döneminde bir arkadaş mezuniyet töreni yapmıştı. Arada da açıp bakarım, ona o kadar çok teşekkür ediyorum ki. Ben tanımıyorum, ‘‘Hocam ne kadar güzel yapmışsınız bunu.’’ diye yazmıştım. Hemen bana nasıl yapıldığını fotoğraflayarak atmıştı. O kadar çok mutlu olmuştum ki hocam. Ben yaptım, ben de başka öğretmen arkadaşlara anlattım. Bana ilk proje yazdıran Konya'dan bir hocaydı. Vefa duygum çok yüksektir. Ben de bir sürü arkadaşla proje yazdırmışımdır. (Ö9, E, 14)

14 yıllık deneyimi olan bu öğretmen, yapılan güzel işlerle ilgili öğretmenlerin birbirlerini yönlendirmelerinin ve rehberlik etmelerinin öğretmenleri motive ettiğini ifade etmiştir. Akran öğrenmesinin önemine değinen bu öğretmen, yapılan bu paylaşımlardan haz almaktadır.

Ben o kadar çok akademisyen olup, çok fazla para için değil de paylaşmayı sevdikleri için yaptıklarını da düşünüyorum. Yani para kısmı bir yere kadar. Çünkü bütün bir zamanını Facebook üzerinden Youtube üzerinden kazanacakları para için kullanacaklarını zannetmiyorum bir akademisyenin. Paylaşmak, paylaşmayı sevdikleri için yapacaklarını düşünüyorum. (Ö10, K, 18)

Ö10 kodlu bu öğretmen, akademisyenlerin paylaşım yapma nedenini para kazanmaktan çok bu işi sevmelerinden kaynaklandığını düşünmektedir.

Yani insanlarda beğenilme isteği vardır. Belki hani birkaç paylaşımı çok beğenilince bu onları güdülemiştir. Yine paylaşayım yine beğenirsin. Yani toplum tarafından kabul görüldükten sonra takipçi sayısı arttıktan sonra bunu daha çok yapmaya başlayabiliyorlar. Hem faydalı olmak için hem de toplumdaki olumlu bir dönüt aldıkları için insanlar (Ö16, K, 25).

Ö 25 kodlu bu öğretmen, öğretmenlerin sosyal ağlarda olma nedenini öğretmenlerin bu ağlarda yaptığı çalışmalar sonucunda diğer öğretmenlerin beğenisini ve onayını alması şeklinde açıklamıştır.

eTwinning paylaşımları yapan, bilgilendiren, sahiplenilen kişileri takip ederim. Onun için buradayım ben. eTwinning faaliyetini sahiplenirim. Bir işi sahiplenme vardır. Bazen insan sahiplenirken sahiplendiğiniz zaman biri işi orada başarı olur. Buradaki kişiler yaptığı işi seviyordur. Paylaşmayı seviyordur. Paylaşmaktan mutlu oluyordur. Ülkesine hizmet etmek için burada olanlar da vardır. (Ö17, E, 26)

Aidiyet duygusunun kendisinde yaşattığı hazzı ifade eden Ö17 kodlu öğretmen, paylaşmanın insanları motive ettiğini dile getirmiştir.

Bu bölümü özetlemek gerekirse, katılımcı görüşlerinden, öğretmenlerin sosyal ağlar sayesinde motivasyonlarının arttığını ve mutlu hissettikleri anlaşılmaktadır. Bazen de kişiler, bu haz duygularını sınırlamak zorunda kalabilmektedir. Çünkü kimi zaman kişiler, başkalarını memnun etmek için kendilerinden de ödün verebilmektedirler (Morva 2014).

Başkalarını Etkileme İhtiyacı. Goffman bireylerin sahnedeki aktörler gibi çevresinden alkış almak için yaşadıklarını, iyi izlenim bırakmak için çeşitli eylemlerde bulunduklarını belirtmektedir (2014). Katılımcılar kimi zaman kendilerini yaptıkları çalışmalar ile göstererek, kimi zaman da idarecilere şükranlarını ifade ederek bunu gerçekleştirmektedirler. Burada amaç istedik kimliği oluşturma gayretidir.

Başkalarını etkilemek için yapıyorlardır. Ya da değişimi ortaya çıkarmak için yapıyorlar. Ya da bilgilendirmek için yapıyorlar. Aslında bu bir ihtiyaç. Her şeyden önce eğer bir şeye karşı bir ihtiyaç varsa insanların buna karşı yönelimi çok fazla oluyor. (Ö1, E, 32)

32 yıldır öğretmenlik yapan bu öğretmen, başkalarını etkileyerek değişimi ortaya çıkarmaya çalışmanın bir ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Facebook'ta arkadaşlık yaptım bir meslektaşım, 'hocam iki ay geçti hiçbir şey paylaşmadım, ne oldu iyi misin' diyen arkadaşlarım da oldu. Geçen bir hocamla bir konuşmamız olmuştu. Muhtemelen Eylül ayı gibi. Hocam sen en son paylaşımını 3 Ocak'ta yapmışsın şeklinde. Yaklaşık yedi sekiz ay geçmiş. Açıkçası tüm samimiyetimle söyleyeyim. Evet, başarılı çalışmalar oluyor. Bunları paylaşmak istiyorum ama sosyal medyada hemen hemen her gün ve sık sık paylaşım yapan bir meslektaşım gibi davranmış olsaydım herhalde bilmiyorum çok çok daha fazlasını ortaya koyabilirdim. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu bu öğretmen, paylaşım yapmanın üst idareyi olumlu anlamda etkileyeceğini ve onların beğenisini bu şekilde alabileceğini ifade etmiştir. Bu öğretmen ayrıca, bu ağlarda uzun süre paylaşım yapmamasının diğer öğretmenler tarafından garipsendiğini söylemiştir.

İşini severek ve haz alarak yapan insanın verdiği enerji farklı oluyor. Ama tanınayım, bilineyim, amirlerim görsün, müdürlerim görsün, bir yerlere geleyim diyenin paylaşımı çok farklı oluyor. İkisinin verdiği enerji aynı değil. Bunlar gördüklerimiz. Belki görmediğimiz buraları kullanmayı tercih etmeyen çok fazla öğretmen vardır. Ben onlara denk düştükçe veya başka yerde karşılaştığımda, mutlaka sosyal medya kullanmalarını söylüyorum. Görünür olmaları açısından. (Ö7, K, 16)

Görünür olmanın önemine değinen Ö7 kodlu bu öğretmen bu şekilde kişileri etkileyebileceğini düşünmektedir. Bu öğretmen burada aynı zamanda, başkalarına iyi izlenim vermek için yapılan çalışmalarla, kaliteli çalışmaların farklı değer gördüğünün altını çizmektedir.

Benim hedefim belli. Ben eksik konularımı tamamlamak ve hedefime ulaşmak için oradayım. Diğerlerinin amacı nedir? O konuda çok yorum yapamam. Yönetici konumunda olanlar, kendilerini ön plana çıkartmak, takipçi olanlar da bir şeyler öğrenmek diye düşünüyorum. Yani ilk baştan girerken, giriş amaçlarının bence bu. Hedefleri doğrultusunda gruplara girdiklerini tahmin ediyorum ben. Ben öyle olduğum için belki de öyle düşünüyorum. Hani derler ya kişi kendinden bilir herkesi diye. Ben kendime göre yorum yapıyorum. Ama yönetici konumunda olanlar tabii ki farklı olabilir. (Ö19, K, 12)

Bunun pek çok sebebi var. Birisi benim gibi kendini geliştirmek, bilgi sahibi olmak için, diğerleri okulları tarafından, idarecileri tarafından görülmedikleri ve desteklenmedikleri için kendilerini göstermek ve görünür hale gelmek için buradalar. Bilgi sahibi olup kendini geliştirmek için daha çok bu noktada olduklarını düşünüyorum. (Ö20, K, 15)

Bazı insanların özellikle yöneticilerin başka kişileri etkilemek ve ön plana çıkmak için bu ağlarda bulunduğunu ifade eden Ö19 ve Ö20 kodlu öğretmenler, kendilerinin başkalarını etkilemek için bir çaba sarf etmediğini ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler bir şeyler öğrenmek için bu ağları kullandıklarını aktarmışlardır.

Görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenler, çevrelerindeki kişileri etkilemek, ön plana çıkmak, görülmek ve beğenilmek için sosyal ağlarda benlik sunumlarını gerçekleştirdiklerini ifade etmektedirler. Ö5 kodlu öğretmen ise paylaşım yapmaktan çekindiğini ifade etmiştir. Eğer daha fazla paylaşım yapmış olsaydı daha fazla kişiyi etkileyebileceğini ve daha iyi noktalara gelebileceğini ifade etmiştir.

Sosyal ağların başka insanları etkileme gücünden öte, kullanıcıların kendilerini farklı göstermeye çalıştıklarını araştıran destekleyici bir diğer araştırma Yeğen tarafından üniversite öğrencilerine yönelik yapılmıştır. Yeğen'in (2018), üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmada sosyal ağlardaki kişilerin en fazla Facebook ve Twitter'da kendilerini farklı gösterme eğilimde olduğunu göstermiştir. Diğer bir alan ise Twitter'dır. Benlik sunumlarının bu alanda yapılmasının en büyük sebebi ise bu bilgilerin daha kolay ve hızlı yayılıyor olmasıdır. Öyle ki kişiler bu alanlarda bilinçli şekilde benlik sunumlarını gerçekleştirmekten çekinmedikleri ortaya çıkmıştır. Burada kişi bir izleyici grubuna sahip olduğunu ve onlar üzerinde belirli bir etki bırakmak zorunda olduğunun farkındadır. Bu nedenle de bazı davranışlarının altını çizme eğilimindedir (Morva, 2014).

Maddi Gelir Ve Ticari Faaliyetlerde Bulunma İhtiyacı. Öğretmenlerin sosyal ağlarda maddi gelir ve ticari faaliyetler ile ilgili düşünceleri şunlardır:

Sosyal ağlarda çok fazla paylaşım yapan eğitimcilerin mutlaka her yapılan işin bir maddi getirisi olacak kısımları vardır. Bunu tetikleyen durumlardır. Reklam dediğimiz şeyler. Çok tanınıyor olmak, çok çağrılan olmayı getirebilir. Kitabının çok satılmasını getirebilir. Farklı görevler, farklı iş birliği içine girmeyi getirebilir diye kaygılanabiliyorlar. Yani bunu reklam olarak nitelendirebiliyorlardır. Ben reklam olarak neyi nitelendiriyorum? Bence reklam insanın çok fazla yapmadığı, çok sağlam üretmediği bir şeyi çok sağlam ürettiyormuş gibi satmasıdır. Çok iyiymiş gibi göstererek pazarlamasıdır reklam. Ama bu benim kendi kişisel yorumum. Ben görünürlüğü severim. Reklamdan ziyade görünürlüğün üzerinde dururum. Görülmeli, yapılan şeyler görülebilmeli, ulaşılabilmeli diye bakıyorum. (Ö7, K, 16)

Sosyal ağların getirdiği tanınırlığı maddi kazançla ilişkilendiren bu öğretmen, yapılan bu çalışmaların bir çeşit reklam olduğunu dile getirmiştir. 16 yıllık deneyimi olan bu öğretmen, kaliteli işlerin reklama gerek duymadığını, eğer bir paylaşımda reklam

boyutu varsa içeriğin genelde kusurlu olabileceği konusunda uyarıda bulunmuştur. Bu öğretmene göre görünürlük, reklama kıyasla çok daha değerli bir olgudur.

Hani bu işin reklam boyutu da var mı? Vardır, mutlaka vardır. Çünkü bu kişiler de sonuç da çeşitli yerlere çağrılıyor, çeşitli kitaplar yazıyorlar, bu işten para kazanıyorlar. Eğer bir Youtube kanalları varsa Youtube'dan ciddi para kazanabiliyorlar. Youtube'u ayrı tutuyorum çünkü Youtube'dan ciddi para kazanabiliyorlar. Instagram üzerinden amaçları bu. Tabii ki ikinci amaçlarının da çıkardıkları kitapların, çıkardıkları yayınların satışı ve daha sonrasında kendilerini A B C konferanslarına çağırılma amaçlı reklam olduğunu, ikinci plan olarak düşünüyorum. (Ö10, K, 18)

Ö10 kodlu öğretmen, bazı kişiler sosyal ağlarda bulunma nedenin ticari olduğunu dile getirmiştir. Bu kişilerin yazmış olduğu kitapları satarak, etkinliklere katılarak ve videoların izlenme sayısını artırarak kazanç sağladığını düşünmektedir.

Buradaki öğretmenlerin amacı daha farklı olabilir. Sosyal medyada takipçi sayım fazla olsun, ünlü olayım, fenomen olayım. Artık biliyorsunuz son zamanlarda kısa yoldan para kazanma durumu da var insanlarda. Ben birazcık onu da düşünüyorum. Çünkü şimdi bütün fenomen öğretmenlerin çok iyi şeyler paylaştığını söyleyemem. Gerçekten yani bana göre çok çok çok alakasız eğitim ile alakası olmayan içerikler paylaşan öğretmenlerimiz de var. (Ö14, K, 13)

Takipçi sayısını genişletmek, tanınırlığını ve bilinirliğini artırmak ve maddi gelir elde etmek için bu ağlarda olan öğretmenlerin olduğunu vurgulayan Ö14 kodlu bu öğretmen, içerik konusunda paylaşımların kalitesinin artırılması gerektiğini düşünmektedir.

Bazıları hiç eğitimin (sayfanın kurulma amacı) hiç dışına çıkmıyor. Kendine has bir çizgisi var. Ama atıyorum bazı öğretmenler yavaş yavaş link vermeye başladılar. Yani işte kıyafetimi sormuşsunuz falan deyip böyle sayfalarında storylerinde link vermeye başlıyorlar ama bu seferde bence işin samimiyeti kaçıyor. Yani amacından uzaklaşıyor. Ama sonuçta o onun sayfası ve ben tercih ederek onu kaydetmişim ya da takibe almışım. Bazı öğretmenleri takip ediyorum çok güzel sınıfında yaptığı etkinlikleri paylaşıyor. Ama bir süre sonra, takipçi sayıları o kadar fazla ki, muhtemelen bazı yerlerle iş birliği yapıyorlar. Trendyol gibi hepsi burada gibi. Ve storylerinde işte bana çok sormuşunuz. Üzerimdeki bu montu ben bunun linkini atayım size gibisinden storylerle karşılaşmaya başlıyoruz. Amacının dışına çıktığını düşünüyorum. (Ö25, K, 18)

18 yıllık deneyimi olan bu öğretmen, kişilerin sosyal ağlarda bulunma amacını belli bir süre sonra ticari faaliyetlere dönüştüğüne işaret etmektedir.

Yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin genel olarak ticari faaliyetlere ve bu tür eylemleri yapanlara mesafeli oldukları gözlemlenmiştir. Öğretmenler, kişileri

kendilerini görünür kılarak para kazanmaya, reklam yapmaya, kitaplarını ve yayınlarını satmaya ve takipçilerini çevrim içi satış uygulamalarına yönlendirmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, bu şekilde de bu kişilerin etkinliklere davet edilme olasılığını artırdıklarını söylemişlerdir. Bazı öğretmenler ise eğitimle ilgisi olması gereken ağlarda alakasız paylaşımlar yapılmasından rahatsız olduklarını belirtmiştir.

Nitel görüşmelerin dışında, öğretmenlere yapılan sosyal ağları kullanım durumları anketi değerlendirildiğinde, tablo 28’de öğretmen ağlarının kullanım amaçları sorgulanmış buna göre öğretmenlerin ticari alışveriş yapması en az tercih edilen eylem olarak ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda öğretmenlerin %70’i hiçbir zaman, %9’u nadiren seçeneklerini işaretlemiş ve öğretmenlerin sadece %14,14’ü ticari faaliyetlerde bulunduklarını ifade etmiştir.

Öğrenme ve Bilinçlenme İhtiyacı. Bilindiği üzere, Aristoteles'in ünlü yapıtı metafizik'in giriş cümlesi ‘Bütün insanlar doğal olarak bilmek ister.’ şeklinde başlar. Sosyal ağları kullanma nedeni olarak bu ihtiyacı belirten öğretmenlerin görüşleri şu şekilde sıralanabilir:

Bana bir şey katmayacak, bir şey öğrenemeyeceğim, güncel olmayan paylaşımların olmadığı bir grupta yer almam. Öğretmenler de bence güncel olarak bilgi almak ya da işte değişik bir şey öğrenmek kendine katmak açısından takip ediyordur diye düşünüyorum. (Ö11, K, 20)

Kendisine faydalı olduğunu düşündüğü güncel paylaşımları takip etmeyi tercih eden bu öğretmen, paylaşımların eğitici yönünün olması gerektiğini vurgulamıştır.

Yani klasik olmasın ama işimiz eğitim. Bir şeyleri erkenden yakalama isteği var ben de. Bildiğim şeyler yanlış olabilir. Mesela şöyle örnek vereyim. Şubat ayında Okul Öncesi Öğretmenlere yönelik Ulusal Destek Servisimizin aracılığı ile bir webinar vereceğim. Okul Öncesi Eğitimde Dijital Beceriler. Şimdi ben istiyorum ki bu eğitimde ben kendime de bir şeyler katarak meslektaşlarıma karşısına çıkmak isterim. Dolayısı ile de bu akademisyenlerimizi takip etmem sayesinde 3-4 gün önce Fatih Sultan Mehmet Üniversitesinin, tüm Türkiye’den Okul Öncesi Eğitimi Akademisyenlerini konuk ettiği, iki saatlik çevrim içi toplantı vardı. Konusu Okul Öncesi Eğitimde Dijital Becerilerdi. Takip etmek istedim. Evet, biz uygulama kısmındayız ama akademik teorik de neler oluyor diye? Bana farklı bir bakış açısı kazandırdı. En azından bizim kendi kazanım ve göstergelerimiz var. Bir de okul öncesi eğitimin içerisinde gelişim alanlarımız var, sosyal, bilişsel, ana dil etkinliği motor beceriler. Tüm bunları kapsayıcı bir konuşma oldu orada. Lisans bilgilerimizi de tazeledik. İşte bu yüzden. Her insan kendine bir şey kattığı sürece bu yaşamda var olabildiğine inanıyorum. Bu anlamda da sosyal medyanın gerçek anlamda eğitim amaçlı kullanılması. Gerçekten çok fazla vakit geçiriyorum.5-6 saatten fazla.

Sürekli çevrim içiyimdir. Ama inanın hep eğitim amaçlı. Keşke herkes böyle kullansa. (Ö12, K, 17)

Öğretmenleri eğitim faaliyetinin uygulayıcısı olarak gören Ö12 kodlu bu öğretmen, akademik anlamda kendini geliştirmek ve alanıyla ilgili bir şeyler öğrenmek için bu ağları kullandığını ifade etmiştir.

Sosyal ağlarla gündemi takip ediyoruz. Gündemde kalıyoruz ve aktüeli takip ediyoruz. Gündemi takip ediyoruz. Buna uygun hareket ediyoruz. Buna uygun çalışmalar planlıyoruz. Örneğin Avrupa’da olan duyurular olabilir; Avrupa’da CSS tarafından olabilir veya ilgili birimler tarafından yapılan, okul ağı olabilir. Çalışmaları takip edip beklentileri gelecekle ilgili hedefleri yakalayıp çalışmalarımızı projelerimizi buna göre şekillendiriyoruz örneğin. Bu anlamda kesinlikle hem ülkemizin hem de Avrupa’nın kendi hedeflerine uygun çalışmaları en azından okul düzeyinde başlatmış oluyoruz. Gündemle daha ilgili ilişkili işler popüler olan temalarla ilgili çalışmalar ortaya koyuyoruz. (Ö5, K, 18)

Gündemde olan çalışmaları sosyal ağlar sayesinde takip eden Ö5 kodlu bu öğretmen, bu paylaşımları kendi eğitim faaliyetlerinde kullandığını ifade etmiştir.

Öğrencilerimde benimle birlikte eTwinning’i ve web.2.0 araçlarını öğrenmeye ve bu alana ilgi duymaya başladılar. Şimdi slaytlar yaptığımız zaman eskiden sadece power point kullanırdık, onu biliyorduk çünkü ama farklı araçları kullanarak slaytlar yapmaya başladık. Fotoğraflarımızı koymuyorduk daha önce fotoğraflar koyuyoruz, avatarlarımızı yapıp slaytlarımızı bunlarla süslemeye başladık vb. yani hiç bilgisayara dokunmamış, bundan korkan çekinen öğrencilerim vardı şimdi artık çok rahatlıkla birçok programı kullanmaya başladı ve derslerimde bunları biraz da olsa kullanmaya başladılar. Bu güzel bir şey onlar için böyle bir katkı oldu bence. Bana böyle yararı oldu. (Ö22, K, 15)

Sosyal ağlarda öğrendiklerini kendi eğitiminde kullanan 15 yıllık deneyimi olan bu öğretmen, özellikle de teknoloji ile ilgili eğitimlerin olumlu sonucunu kendisinde ve öğrencilerinde görebildiğini ifade etmiştir.

Bu bölümde, öğretmenlerden elde edilen veriler ışığında öğretmenlerin bu ortamları haz ve eğlence yerine daha çok bilgiye ulaşmak ve öğrencilere faydalı olmak için kullandıkları görülmektedir. Bu durum, öğretmenlerin bilgi toplumu olmanın gerekliliklerine yerine getirmeye başladıklarını ve tüketim toplumu olmaktan uzaklaştıklarını göstermektedir.

Eğitim Pratiklerine Entegre Etme İhtiyacı. Öğretmenlerin sosyal ağları kullanma nedenlerinden bir tanesi de kendi eğitim ve öğrenme ihtiyacının yanında, bu

alışmaları eğitim pratiklerine yansıtmaktır. Öğretmenlerin internet kullanım amaçlarının incelendiğı ve yapılma sıklığına göre sıralanan Tablo 21’deki ilk 4 madde eğitimle ilgili olduğu görölmüştür. Buna göre öğretmenler, interneti sırasıyla, en çok bilgi almak, araştırma yapmak, kendi mesleki gelişimine ve eğitim ve öğretim sürecine katkı sağlamak şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu mesele ilerleyen bölümlerde detaylandırılacak olup, bu bölümde Ö4 ve Ö20 kodlu öğretmenlerin bu konudaki fikirlerine yer verilmiştir:

Ben sosyal ağlarda öğrendiklerimi sınıfta uyguluyorum. Mesela bir web 2.0 aracı öğrendim. Birinin yaptığı bir içerik var orada. Onunla ilgili benzer bir içerik de ben yapıyorum hemen ve ondan sonra da sınıfta uyguluyorum. Hatta şöyle bir şey de oldu, yani oradan öğrendiklerimle, sosyal medya sayesinde öğrendiğim bazı içerik geliştirmeyle ilgili şeyler. Burada, ilde mesela EBA ile ilgili beni aramışlardı “içerik geliştirir misin?” diye. Geçen sene biz Web 2.0 araçları kullanarak bir sürü içerik oluşturarak bakanlığa göndermiştik. Ama sosyal medya sayesinde öğrendim bunları. ... hocayı takip ediyorum. Ondan birçok Web 2.0 aracı öğrendim ve onun sayesinde öğrendiklerim olunca da bu şekilde EBA için içerik oluşturma işine girdik. (Ö4, E, 19)

Kendim için sosyal ağlarda bulunma nedenim, farklı fikirler öğrenmek bunları kendi çalışmalarına entegre etmek diyebilirim. Eğitime yönelik katkı en çekici tarafı diyebilirim. Diğer türlü sadece kendi fikirlerimizin üzerinde yürürüz. Bu ağlar aynı zamanda fikirlerinizi içeriklerinizi güçlendiriyor. Hiçbir zaman sadece derse giren çıkan bir öğretmen olmadım. eTwinning’le tanışmadan önce de hep okulda ki ekstra işleri yapandım. Ekstra yaptığımız her şey öğrenciyle aranızdaki bağı güçlendiriyor. Neden eTwinning yapıyorum aslında bu da önemli. İnsanlardan çok şey öğreniyorum. Birlikte fikir üretiyorum. Dersime entegre ediyorum. Öyle ki paylaşımlarımı gören mezun öğrencilerim yorum yapıyorlar ’o kadar alışmışsınız ki sosyal olmaya üniversitede kulüplere giriyoruz’ diye. Bu cümle çok anlamlı. İnsanlara farklı alanda katkı sağlamak çok keyif verici. "(Ö20, K, 15)

Burada, Ö4 kodlu öğretmen sosyal ağlarda öğrendiklerini derse entegre sürecini anlatmış ve Web 2.0 araçlarıyla eğitim içeriğı geliştirdiğinden bahsetmiştir. Ö20 kodlu öğretmen ise, benzer şekilde bu ağlarda öğrendikleri bilgileri öğrencileriyle nasıl paylaştığını aktarmıştır. Ö20 kodlu öğretmen ayrıca, öğrencilerinde, özellikle de mezun olan öğrencilerinde bu değişimi görebildiğini belirtmiştir.

Kendi Yaptıklarını ve Ürettiklerini Paylaşma İhtiyacı. Kendi yaptığı ve ürettiğı içerikleri paylaşma isteğı nedeniyle bu ağlarda olduklarını düşünen öğretmenlerin düşünceleri şu şekildedir:

Aslında şöyle söyleyeyim. Her şey olabilir. Paylaşılmaya değer. Gerçekten, nitelikli bir değer taşıyan her içerik belli çerçevede paylaşılabilir. Farklı alanlar da olabilir bu. Hiç önemli değil. Bazen kendi irtibat kişisi olduğumuz kişilerden veya farklı alanlardan çok güzel çalışmalar gördüğümüz zaman, alanımız olmasa da takdir ediyoruz, etkileniyoruz ya da kendi alanımızda bununla ilgili neler yapabiliriz şeklinde düşünüyoruz. Dolayısıyla her alan olabilir. Önemli olan burada çerçeve, içerik ve nitelik. Çünkü paylaştığımızı herkes görüyor; herkesin gereksiz paylaşımlarla zamanını çalmamak gerekir diye düşünüyorum. (Ö5, K, 18)

Yapılan ve üretilen kaliteli çalışmaların önemine değinen Ö5 kodlu öğretmen, bu çalışmaları takdir ettiğini ve kendi çalışmalarına uyarlayabildiğini belirtmiştir. Bu öğretmen, nitelikli içeriklerin paylaşılması gerektiği fikrindedir.

Paylaşım yapanların takipçilerine yararlı bir şeyler paylaşmak için yapıyor, çünkü çok takipçisi var ve onları takipçi kaybetmemek için yapıyor olabilir. Her gün bir şey paylaşmalıyım ki her gün benden bir bilgi alsınlar ki beni sürekli takip etsinler diye düşünüyor olabilir. Ya da böyle düşünmeden kendisi çok paylaşımcı bir insandır. Ben işte bir bilgilerimi paylaşmalıyım. Herkese yararlı olmalıyım düşüncesi de olabilir. (Ö4, E, 19).

Ö4 kodlu katılımcı, takipçi sayılarının kaybedilmemesi ya da başkalarına faydalı olmak için sürekli paylaşım yapıldığının altını çizmiştir.

Sosyal ağlarda bulunmayı meslek edinenler var. Kimisi de toplumu bilinçlendirmek için yapıyor. (Ö9, E, 14)

Sosyal ağlarda paylaşım yaparak para kazanan kişilerin olduğunu hatırlatan Ö9 kodlu öğretmen, bazı eğitimcilerin farkındalığı artırmak için paylaşım yaptığını öne sürmüştür.

Bazı kişiler gerçekten süreçle ilgili eğitimdeki gelişmelere yönelik yorumlarını paylaşan, yapmış olduğu akademik çalışmaları paylaşan. Bunlar bize artı katmasını sağlayan akademisyenler. Bu akademisyenler benim için daha değerli. Yıllarca akademide çok emek vererek aslında zamanlarının çoğunu akademik çalışmalara ayırarak sosyal hayattan biraz uzaklaştıklarını düşünüyorum ve profesör olduktan sonra artık kendini gerçekleştirme evresinde ‘Tamam biz olduk, şimdi daha fazla tanınmamız, bilinmemiz lazım.’ şeklinde bir algıyla hareket ettiklerini düşünüyorum açıkçası. (Ö13, K, 15)

Eğitimcilerin insanlara faydalı bilgileri paylaşması gerektiğini düşünen Ö13 kodlu öğretmen, bazı akademisyenlerin belli bir seviyeye geldikten sonra sosyal sermayelerini artırma gayreti içerisinde oldukları fikrindedir.

Ben tamamen öğrenme odaklı düşünüyorum ama takipçi sayısını arttırmak isteyen öğretmenler de var. Ya da tamamen kendini böyle eğitime adanmış öğretmenlere, meslektaşlara nasıl yardım edebilirim gibi düşünen öğretmenlerimiz de var. Bu da aslında çok takipçi sayısı böyle lider öğretmenlere baktığımda çok takipçi sayısını önemseyen değil de bir şekilde faydalı olmaya çalışayım diye yola çıkmış ama bu samimiyetlerinden dolayı da takipçi sayısı artmış olduğunu görüyorum. Çünkü birçok öğretmen var, evet takipçi sayısı çok ama şey değil böyle, nitelikli sahip takipçileri var. Hani iş olsun, çok sayı çok görünsün diye uğraşmıyorlar. Gözlemlediğim o yönde. (Ö14, K, 13)

Sosyal ağlarda, faydalı eğitimler vermesi neticesinde takipçi sayısını artıran kişiler olduğu kadar, takipçi sayısını artırma gayreti içinde olan kişilerin de bu ağlarda yer aldığını söyleyen Ö14 kodlu katılımcı, bu iki grubun sosyal ağları kullanma amaçlarının farklı olduğunu belirtmiştir.

Özetle, yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenler, sosyal ağların kullanım nedenleri olarak, değişimi ortaya çıkarmak, etrafındaki diğer insanları bilgilendirmek, onlara yararlı olmak, toplumu bilinçlendirmek, öğrendiklerini öğrencileriyle paylaşma isteği, başkalarına yararlı olabilecek her türlü bilgiyi paylaşmak ve paylaşımcı bir kişiliğe sahip olmak kişinin yaptıklarını paylaşma ihtiyacı doğurmaktadır. Kişiler paylaşım yapmaları bu ağların ilerleyen süreçte bu platformları bir gelir kapısı haline getirmekte, kimi kişilerse bu mecraları meslekleri haline dönüştürmektedir. Bu anlamda da bu kişiler, toplumda kanaat önderi oldukların düşünüldüğünden toplumun kendisinden paylaşım yapma beklentileri ve de kişilerin sosyal medyada görmek istediği insan profilini yansıtmaya gayretleri nedeniyle de bu ağlarda varlıklarına devam ettirdiği söylenebilir (Hood, 2019).

Kendilerini İfade Etme İhtiyacı. Sosyal ağları kullanma nedeni olarak kendilerini ifade etme ihtiyacı olarak belirleyen öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

Sosyal ağlardaki kişiler mutlaka bir ağ oluşturmaya çalışıyor. Yani bir ağları var. Kendilerini en hızlı ifade etme yolu olabilir. Çalışmalardan haberdar etme olabilir. Ben paylaşım yapanları ülkenin aydını konumunda birçoğu. Gündemle ilgili veya yapılan bir çalışma ile ilgili yorum yapma haklarının da olduğunu düşünüyorum. Belki o hakka istinaden herkes onların bu konuda ne düşündüğünü merak ediyor olabilirler. Çok fazlası da biraz batıyor. ... Ölçüsüne karar verilir ama kararında olduğunda onların da sosyal medyanın bu hızlı akışında yerlerinin olması gerektiğini düşünüyorum. (Ö7, K, 16)

Sosyal ağı kullanan kişiler kendilerini ifade etmek için, farkındalık yaratma, gündemi takip etme, merak edilen konuları açıklama, paylaşılan bir içeriğe yorum yapma

gibi eylemleri gerçekleştirmek için bu ağları kullandıklarını ifade eden Ö7 kodlu öğretmen, tüm paylaşımların bir ölçüsünün olması gerektiğine inanmaktadır.

Alandaki öğretmenlere ulaşmak için ya da kendi öğrencileri ile bilgi paylaşımlarını sosyal medya aracılığı ile yapıyor olabilirler. Bazı öğretmenler, kendilerini ifade edecek fırsatları bulamıyor olabilirler. Bu gruplarda yazarak bir nevi olarak dijital ortamda rahatlıyor olabilirler fikirlerini yazarak. Okulda öğretmen odalarında dile getirmeye çekindikleri şeyleri söylüyor, yazıyor olabilirler. Daha rahat ortam diye düşünüp sosyal medyada yazabilirler. (Ö12, K, 17)

Sosyal ağları, kişilerin gündelik hayatta söyleyemedikleri düşünceleri ifade edebileceği bir alan olarak tarif eden Ö12 kodlu bu katılımcı, kişilerin bu alanları aynı zamanda istedikleri kişilere ulaşmak ve rahatlamak için de kullandıklarını aktarmıştır.

Burada öğretmenlerin olma nedenin fayda sağlamak içindir diye düşünüyorum. En azından ben okuduklarımdan fayda sağlamak amacıyla yararlanıyorum. Çok fazla sebep bulabiliriz. Bilgi birikimini paylaşmak, fayda sağlamak hatta reklamlarını yapmaya kadar gider bu sebepler. Aslında çoğu şeyi biz de o amaçlarla yapıyoruz. Yaptığımız projeleri yayınlarken örnek olmasından reklamına kadar çok yönlü fikir taşıyoruz. Bu durumu bu sebeple normal karşılıyorum. (Ö20, K, 15)

15 yıllık tecrübesi olan bu öğretmen, diğer öğretmenlerin kendilerini ve yapmış oldukları projeleri başkalarına göstermek, anlatmak ve reklam yapmak için sosyal ağları kullandıklarını ifade etmiştir.

Bazıları kişiler iyi niyetli yapıyorlar diye düşünüyorum yani insanlara bir şeyler vermeye çalışıyorlar. Tabii ki çok aşırı uçlarda olmamak şartıyla. Yani kendi fikirlerini empoze etmeye de çalışıyor da olabilirler. Böyle bir düşünce de vardır belki arkasında yatan. Ama bir kısmı günlük hayatla ilgili veya bilgi tarzında paylaşım yapanların insanlara bir şey anlatmaya çalıştıkları; belki kendilerini bu şekilde daha iyi ifade ettiklerini düşündüklerinden dolayı yapıyor olabilirler. (Ö23, K, 18)

Bazı insanların sosyal ağlarda kendilerini daha iyi ifade ettiklerini söyleyen Ö23 kodlu öğretmen, bu insanların diğer insanlara faydalı olacağı düşüncesiyle ortaya çıkan gelişmeleri paylaşımlarını olumlu karşılamaktadır.

Görüldüğü üzere, öğretmenlerin bu ağlarda olma nedenleri kimi zaman alışkanlık, kimi zaman eğlenmek ve rahatlama, kimi zaman da paylaşımcı ruh haline sahip olduklarından kaynaklanmaktadır.

Sosyal Ağlarda Özgürlük ve Linç Algıları

Sosyal ağlardaki kullanıcı sayısının her geçen gün artması, doğal olarak birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bunların başında da sosyal ağlarda giderek artan linç kültürüdür. Bu ağlardaki etkileşim sayısının artması ve insanların bu ortamları daha fazla kullanması, kişilerin fikirlerine olan tahammülsüzlüğün artmasına ve saygı sınırlarının kimi zaman aşılmasına neden olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda, araştırmanın bu bölümünde öğretmenlere sosyal ağlarda linç yaşanıp yaşanmadığı, yaşıyorsa bununla ilgili tepkileri sorulmuş, kişilerden gelen cevaplar toparlanmıştır.

Öğretmenlerin sosyal medyada ne kadar özgür hissettikleri Tablo 27'deki sosyal medyanın temel kullanım amaç dağılımını incelendiğinde daha net ortaya çıkmaktadır. Bu tabloya göre, birilerinin kendilerini izlediğini düşünen öğretmen oranı %73,33 iken dezenformasyona neden olduğunu düşünenlerin oranı %88,18, etik değerlerin bu alanlarda ihlal olduğunu düşünenlerin oranı %56,87, takipçilerin bilgilerini ele geçirerek onları istismar edildiğini düşünen öğretmen oranı %48,78'dir. Bunun yanında özgürlükler ve kendilerini ifade etme açısından Tablo 27'ye tekrar bakıldığında öğretmenlerin sadece %7,97'si kişisel verilerinin güvende olduğunu, %8,33'ü bu ağlarda edinilen bilgilerin doğru ve güvenilir olduğunu, %26,84'ü hayatı daha demokratikleştirdiğini ve son olarak %30,45'i insanları özgürleştirdiğini düşünmektedir. Bu veriler öğretmenlerin sosyal ağlarda izlendiklerini bildiklerini, bu ağlarda da özgür ve güvende olmadıklarını düşündüklerini göstermesi açısından çarpıcıdır. Bu bulgular kullanıcıların kimliğinin belli olmadığı anonim bireyler olduklarında, benlik sunumlarının değişmesinin nedenini ifade etmesi açısından önemlidir.

Yaptığı paylaşımlar nedeniyle linç edilen ve kimi zaman engellenen öğretmenler olabilmektedir. Dijital ağlarda fiziksel yakınlığın olmadığı ilişkilerde dahi toplumsal ve kültürel kodların tekrar üretilebileceği (Goffman, 1959), bu nedenle kişiler kendilerini ifade etmeleri aşamasında kişilerin bazı sınırlandırmalar yaşadıklarını görülmektedir. Burada, kişinin sahne arkasındaki gerçek kimliğinin ortaya çıkmaması için grup normlarının etkileri görülmektedir:

Çok şeyden tehdit aldım. Diyarbakır'daki bir arkadaş tarafından şeyi yapmamamı, paylaşım yapmamamı, burada birileri tarafından tehdit edildim. Diyarbakır'daki bir arkadaşlar tarafından arandım. Birileri işte, paylaşım yapmasın. Biz bundan rahatsız oluyoruz dediler. (Ö2, E, 23)

Ö2 kodlu öğretmen sosyal ağlarda paylaşım yapmasının engellendiğini ve bu konuda tehdit edildiğini ifade etmektedir.

Tanımadığım ama takipleştiğim bir arkadaşım bir paylaşım yapmıştı. Öğrencileri ile bir çalışma yapmıştı kesirler ile ilgili. Bir öğrencisi kesirleri çizmiş ve karakalem gibi, öyle güzel her şey eşit kesirlere uygun şekilde çizmiş. Bir başka öğretmen arkadaşımız hemen eleştirmiş “hocam bu verdiğiniz konu yanlış, bunlar böyle çizilmez” diye. Öğretmenimiz de üzüntüsünü dile getirmiş. (Ö3, E, 24)

Bazen platformlarımızda bir etkinlik yapıp paylaşıyor arkadaşlar. Birden, “Bu olur mu? Ne kadar saçma...” gibi yorumlar geliyor. Arkadaş yapmış, paylaşmış. Emektir saygı göstermek gerektiğini düşünüyorum. (Ö9, E, 14)

Ö3 ve Ö9 kodlu öğretmenler yapılan paylaşımlarla ilgili dönütlerin çok sert olduğunu, bu tür dönütlerin paylaşan kişiyi olumsuz etkileyebileceğini ve her paylaşımın değerli olduğunu belirtmiştir.

Aynı fikirde olmayan kişileri sanırım yöneticiler engelliyor ve yorumlarını siliyor. Bunların farkına varıyorum. Önceden bir yorum var diyelim orada. Daha sonradan tekrar o gönderiye baktığımda o yorum orada olmuyor, kaldırılıyor yorum ya da gönderi kaldırılıyor komple. Bu şekilde olabiliyor. Bakanlığın çıkardığı bir şeyi tartıştıklarında, onunla ilgili bir gönderi paylaşıldığında hemen birbirleriyle kavga etmeye başlayan insanlar var. Mesela “hayır bu karar doğru değil, bu karar yanlış, doğru” diyen kişiler var. Örneğin bir yazılı kâğıdının fotoğrafını çekiyor, ondan dolayı linç edilebiliyor. “Sen bunun neden burada paylaştın. O çocuk görse bunu şimdi üzülmez mi?” gibi cümleler yazılıyor. O şekilde linç yiyenler oluyor. Mesela biri basit bir soru soruyor, “Bu da sorulur mu?” diyorlar. Biraz rencide edici şekilde de tepki gösterenler var. (Ö4, E, 19)

Ö4 kodlu öğretmen, yapılan paylaşımların kontrol edildiğini ve uygunsuz olarak görülen paylaşımların silindiğini ya da kişilerin engellendiğini ifade etmiştir. Bunun yanında paylaşımların kimi zaman kalitesine yönelik sert eleştirilerin olabildiğini de belirtmiştir.

Elbette linç yaşanabiliyor. Yaptığı etkinlikler küçümsenebiliyor, seçtiği şarkılar küçümsenebiliyor, Kendi branşım açısından konuşuyorum. Çok acımasız bir toplumuz ne yazık ki. Yapılan emekten ziyade o anda takılmış olan görüntüdeki bir şeye takılmış oluyor ve linç illaki oluyor. (Ö25, K, 18)

Ö25 kodlu öğretmen, yapılan paylaşımlara verilen tepkilerin kimi zaman gereğinden fazla sert olabildiğini ve paylaşımların küçümsenebildiğini ifade etmiştir.

Görüldüğü üzere, sosyal ağlar birçok konuda aynı fikirde olmayan insanları bir araya getirebilmektedir. Kişiler, yapılan çalışmaları sorgulayabilmekte ve her paylaşımın

arkasından bir mantık arayabilmektedir. Buna göre, kimi zaman takipçilerin paylaşımları kendi ya da başkalarının faydalarına yönelik değerlendirebilmekte, kimi zamanda da bu görüş farklılıklarına yönelik ötekileştirme veya kişiler tahakküm kurma yarışına girebilmektedir. Tahammülsüzlükten kaynaklanan bu tür cezalandırma ya da ön plana çıkma gayretleri günümüzün sosyal ağlarında sıkça karşılaşılmaktadır.

Bunun yanında, araştırma grubunda sosyal ağlarda başkalarından herhangi bir olumsuz reaksiyon, tepki ya da eleştiri almamış öğretmenler de vardır. Bu kişilerin üsluplarına dikkat eden, polemik yaratacak konulara girmeyen, benzer düşüncedeki kişilerin birlikte olduğu gruplarda yer almayı tercih eden, paylaşımlara tepki vermek yerine izlemeyi tercih eden, bu anlamda daha çok ılımlı kişilik özelliklerine sahip kişiler olduğu düşünülebilir. Bu suretle, linçlere maruz kalmadığını ifade eden öğretmenlerin görüşlerine bakacak olursak;

Yakın zamanda hatırladım böyle bir durum yok. Belki küçük görüş farklılıkları, yorum farklılıkları olabilir ama bu ortamlarda benzeri durumların olduğunu düşünüyorum ben. Yakın zamanda ilgili net bir örnek veremiyorum şu anda. Yani bizzat benim kendi çevrem itibari ile öyle bir durum olmadı. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu öğretmen linç durumuyla karşılaşmadığını söylemiş ve bu ifadesine arada sırada küçük anlaşmazlıkların normal olduğunu eklemiştir.

Yani mesleki anlamda çok takip ettiğim kişiler arasında çok fazla bir linç görmedim açıkçası. Genelde bu sosyal ağlarda hep birbirine hep aynı türde insanlar diyeyim. Daha doğrusu benzer var. Hani demeyeyim de gelişimi açık, sosyal ilişkileri güçlü insanlar orada olduğu için genelde aynı kafa yapısına sahipler. Benzer kafa yapısına. O yüzden çok fazla birbirlerine linç ettiklerini görmedim açıkçası. (Ö14, K, 13)

Ö14 kodlu öğretmen, sosyal medyadaki grupların çoğunlukla benzer karakter yapısına sahip kişilerden oluştuğunu, bu nedenle tartışmaların ve linç girişimlerinin olmadığını ifade etmiştir.

Genelde sosyal medyada paylaşımlarımın altına olumsuz şeyler yazılmıyor. Yazmıyoruz öğretmenler olarak birbirimize saygımız var böyle şeyler olmuyor. Normal yaşamda herhangi bir konudaki fikrinizi belirttiğinizde karşıdaki kişi size ters ters bakabiliyor. Çünkü beğenmiyor. Sadece kendi fikri doğru onun için. Ben de şey diyorum “Arkadaşım bana ters bakıyorsun ama ben sen gibi düşünmek zorunda değilim.” Onu yumuşak bir şekilde yumuşatmaya çalışıyorum. (Ö22, K, 15)

Ö22 kodlu öğretmen sosyal ağlardaki paylaşımlardaki anlaşmazlıkların saygı çerçevesinde çözüldüğünü ya da çözülebileceğini düşünmektedir.

Bugüne kadar ben linç yaşamadım. Çok saygıdeğer gördüğümüz mesela fikirlerini önemseydiğimiz büyük sanatçıların bile fotoğraf paylaşımlarının altına olmadık küfürler, yazılar yazılıyor. Mesela bunu başında işte Fazıl Say geliyor. Kendisini ve eşini çok severim beğenirim. Sevgi dolu bir fotoğraf koymuşlardır. Ama altına işte söylenmedik söz kalmıyor mesela. Bütün o sanatı yaptığı her şeyi unutuluyor. O Fotoğraftaki o küçük bir ayrıntı insanların gözüne batıyor. (Ö25, K, 18)

Ö25 kodlu öğretmen, linç girişimine maruz kalmadığını ama sosyal ağlarda hoş olmayan gereksiz tepkilerin yaşandığını dile getirmiştir.

Günümüzde birçok sert eleştirinin sosyal ağlarda yapılabildiği görülmektedir. Kişilerin paylaşımlarına yönelik bu yapıcı olmayan yorumlar kişileri derinden etkileyebilmektedir. Bu durum ise bu eleştirilere kayıtsız kalmayan kişilerin de o kişilere tepki vermesine neden olabilmektedir. Bu anlamda, 18 yıllık mesleki tecrübesi olan bir öğretmenin yaşamış olduğu linç ve diğer kişilerin bu linç tepkisi şu şekilde örneklendirilebilir:

EBA TV ile ilgili şöyle bir anım oldu. Bir sayfa İzmir'le ilgili paylaşım yapan sayfa. Benim televizyondaki ekran görüntünün altına doğru olmayan, hani İngilizce orada yazılan doğru ama kendisi çok farklı. Yanlış bir şey söyleyerek işte "Doğrusu budur" demiş. Olmayan İngilizcesine bakmadan yanlış anlatıyor" gibi bir yorum yazarak bunu paylaşıyor ve bunu ben başka bir arkadaştan görüyorum. Bana yolluyor herkes. Sonra İngilizce bu bahsettiğim İngilizce öğretmenler grubu Facebook'taki. Birden bunu yayınlayınca. İşte "zümremize nasıl denir? İşte doğrusunu o anlatıyor" gibi. Bana öyle bir destek çıkıldı ki inanamazsınız. Yani orada akan yorumlar. İşte "hocamız gayet iyi anlatıyor. Siz kendinize bakın. Sizin yazdığınız yanlış. Bu sayfayı kapatın. Bu sayfayı şikâyet edin". Bir sürü ama. O kadar hani bir gün içerisinde olana böyle ağlayarak izledim. Yani destekleyenleri ağlayarak izledim ve en nihayetinde kapatıldı. O gönderiyi kaldırdı bu kişi. Youtube'da bir tane gördüm. Youtube'da benim ders videomu çekmiş ve "İngilizce, hep İngilizce konuşuyor. Benim çocuğum İngilizce'den soğuttu" gibi şeyler yazmış. Altına yazılanlar da "İngilizce dersinde zaten konuşulur, Türkçe anlatılmasını mı bekliyorsunuz?". Yine destek mesajları. Bir şekilde yine, bunu da kaldırdı o kişi. Bir de Instagram'dan da bir iki kez şunu gördüm. Atatürk'le ilgili birkaç paylaşımım oldu. Atatürk resmi ile 10 Kasım yaklaşıyor. Atatürk üzerinden siyaset yapıyorsunuz gibi bir yorum okudum. Çok üzüldüm, çok sinirlendim. Anında o kişiyi engelledim ve şikâyet ettim. (Ö10, K, 18)

Ö10 kodlu bu öğretmen, uzaktan eğitim döneminde televizyon ekranlarında eğitim verdiği eğitim sırasında yapılan eleştirileri ağır bulmuş ve diğer insanların kendisine yapılan linç tepkilerini ortaya koyduklarını ifade etmiştir.

Sosyal ağlarda bulunan milyonlarca kişi, kimi zaman karşısındaki kişileri tanımadan yargıya vardıkları bilinen bir durumdur. Bazı yorumlar ve paylaşımlar kişilerin ne hissedebileceğini düşünmeden hatta düşmanca yapılabilir. İnsanların açığını arayıp detaylara bakmadan yapılan kimi paylaşımlar, kişileri derinden üzebilmektedir. Bu durum, karşılaşılan konularda yorum yapmadan önce o konuyla ilgili araştırma yapılması gerekliliğini göstermektedir. Bu ağlarda fikirlere ve düşüncelere saygı gösterilmediğini gösteren bazı örnekler, öğretmenler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

Öğretmen camiasının bir şeyleri buldu mu da çok acımasız olduğunu da düşünüyorum. Hani arka planda insanların neler yaşadığını, neler hissettiğini düşünmeden çok acımasız eleştiriler yapılabilir. (Ö11, K, 20)

Ö11 kodlu öğretmen, yapılan eleştirilerin kimi zaman çok sert olabildiğini, paylaşım yapan kişinin ruh halinin de dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.

Bazen aynı düşünceyi paylaşmayabilir gruptaki bireyler. Siz orada fikrinizi anlattığınızda bu fikrinize karşı çıkabiliyorlar. Bazen o seviye kaçabiliyor yani fikre düşünceye karşı çıkmak ve kişiliğe saldırmak arasındaki ince çizgi aşılabiliyor. O sürecin devamında bakıyorsunuz ki kişiliğe hakaret edecek veya onu aşağılayacak ifadeler kullanılabiliyor. Küçük düşürülüyor özellikle. Bu anlamda bir yıldırma oluyor. (Ö13, K, 15)

Ö13 kodlu öğretmen, fikre karşı çıkmak ile kişiliği sorgulamak arasında fark olduğunu vurgulamaya çalışmaktadır. Bu öğretmen, fikrine saygı gösterilmeyen kişinin kişiliğine saldırılmasını hoş karşılamamaktadır.

Şöyle bir şey başıma geldi. Bir ilkökul etkinlik sayfası diye bir yere etkinliklerimizi gönderiyoruz. Ben de şiirlerimi göndermiştim. Çocuklara yönelik şiirlerimden bir tanesine olumsuz bir yorum gelmişti. Açıkçası bozulmuştum bende. Hâlbuki kötü bir şiir değildi. Kadın hakları ile ilgili bir şiirdi işte. Gerek yok buna falan demiş birisi. Yani rahatsız edecek ya da insanları küçük düşürecek hiçbir şey yoktu. Tabi olabiliyor, insanlar beğenmeyebilir görüyorum. Mesela başkasının paylaşımlarının altında, “Bu ne? Buna ne gerek var? Bunu yaptığınızda ne oldu? Hocam işte bu etkinlik böyle yapmasanız olmuyor muydu? Bin dereden su getirmeye ne gerek var.” Söyleyenler oluyor. Tabii ki biz de görüyoruz bunları. (Ö16, K, 25)

Ö16 kodlu öğretmen, sosyal ağlarda sert linçler kadar, makul eleştirilerin de yapıldığını düşünmektedir.

Eğer siyasi paylaşımlar yapılan platformlarsa, gerçekten çok ağır linçler yaşanıyor. Benim de hiç tasvip etmediğim bir şey. Ben de mümkün olduğu kadar bu tarz

toplara hiç girmemeye çalışıyorum. Çünkü hiç hoşlanmıyorum bu tarz şeylerden. Ve çok da üzülüyorum. Linç konusunda, bazen kendimi tutamayacak dereceye geldiğim zaman zor tutuyorum. Niçin böyle bir yorum yaptıklarını anlamıyorum. Artık insanları da anlamaya gerek da yok herhalde. Birtakım duygularını direk olarak insanların yüzlerine söyleyemediklerini herhalde, sosyal medyada kendilerini tatmin ediyorlar diye düşünüyorum şahsen. (Ö19, K, 12)

Yani karşımızdaki normalde çok kızdığımız bir insana bile söyleyebileceğiniz bir şeyi, söyleyemediğiniz bir şeyi sosyal medyada karşınızda o kişi yüz yüze olmadığı için nezaket kurallarına uymadan yapıyor insanlar. (Ö20, K, 15)

Ö19 kodlu öğretmen, sosyal ağlarda özellikle siyasi konularda çok fazla linç yaşandığını belirtmiştir. Bu öğretmen bunun sebebinin klavye delikanlılığı olduğunu düşünmektedir. Benzer şekilde Ö20 kodlu öğretmen de ekran başında yapılan paylaşımların saygı sınırını aşabildiğini ifade etmiştir.

Mesleki konularla ilgili, bir fotoğraf görmüştüm, kızlar vardı, işte bu fotoğraf kaç yılında İstanbul Üniversitesi'nde çekilmiş gibi bir şey yazıyordu sanırım altında. Face'de görmüştüm ben bunu. Bunun altında işte böyle, fotoğrafı paylaşımlara yönelik olmadık sözler, siz ne demeye çalışıyorsunuz, dinimize, yani dini konulara hemen çekmeler vb. ifadeler yer alıyor, alabiliyor. Fotoğrafta ne vardı anlatayım. Şimdi güzel giyimli, genç öğrenciler var, ellerinde kitaplar var, bir üniversitenin önünde. Gerçekten orası denildiği gibi İstanbul Üniversitesi mi, koyan kişi rastgele mi koymuş onlar da açıkçası belli değil. Veyahut da bir fotoğraf koyuyorlar, bunlar kaç yılına aittir işte 20'li yıllardan kalma, kadınların başı açıksa veya kıyafet modern o zamana göre modern bir kıyafetle konulmuşsa hemen buna karşı grup tepki gösteriyor örneğin. Kadınlara hakaret ediyorsunuz, ne demeye çalışıyorsunuz, açık olmak mı modernlik vb. şekilde çok farklı şekillerde yorumlar yapılabilir öğretmenim. Koyan kişiye yönelik hakaretler olabiliyor gibi. (Ö23, K, 18)

Ö23 kodlu öğretmen sosyal ağda şahit olduğu bir linç olayını ifade etmeye çalışmıştır. Bu öğretmen, bir paylaşımın hassas konulara malzeme olarak görülmesini hoş karşılamamıştır.

Ben öğretmen mesleki durumları siyasi ya da politik konularda asla paylaşım yapmam. Olumsuz linç edilecek bir durum yaşamadım. Ama sosyal ağlarda bazen görebiliyorum. Yorumlarda mesela hepimizin bildiği her yıl her öğretmenler gününde öğretmenlere bir maaş ikramiye. Tüm sosyal medya ve haberler söyler. Altına yorum yazarlar. Ek ders, 3 ay tatilsiniz, maaşınız yetmiyor mu? Vb. Hemşire, polis yazar. Farklı meslek gruplarında da oluyor. Sadece öğretmenlikte değil. Ben asla bu yorumlara katılmam, yazmam. Çünkü karşıdaki insanın vizyonunu bilmiyorum. Ne yaşadığını bilmiyorum. Kültür seviyesini bilmiyorum. Belki öğretmen değil. Her zaman temkinli olmaya çalışıyorum. Asla yorum yazmam. (Ö12, K, 17)

Ö12 kodlu öğretmen, siyasi ve idari konularda yapılan tartışmalara ve linç girişimlerine müdahale etmediğini ve temkinli yaklaştığını söylemiştir. Çünkü öğretmenler kimi konularda ve paylaşımlarda daha hassas ve eleştirel olabilmektedir. Bu konulardan bir tanesi de uygulamaya yeni getirilen resmi düzenlemeler ya da değişikliklerdir. Sisteme ya da idareye yönelik yapılan bu eleştirilerde kişiler, grup dinamiği ile idareyi ya da gruptaki kişileri ikna çabasına girme eğiliminde olabilmektedir.

Öğretmenler ayrıca işlerini başarılı, özenli ve titizlikle yaptıkları için diğer kişiler tarafından kıskanıldıklarını, eleştirildiklerini bu anlamda da motivasyonlarının düştüğünü ifade etmektedirler. Kişilerin görünür olmaları veya diğer bir deyişle meyve vermelerinden dolayı dışarıdan olumsuz tepki aldıklarını dile getirmektedirler. Bu fikirde olan öğretmenlerin düşünceleri şunlardır:

Bir eTwinning paylaşımını yapmıştım. Hakikaten çok güzel bir paylaşımdı. Senin başka işin yok mu? Diye eleştiri aldım. Bunu söyleyen arkadaş da benim üniversiteden sınıf arkadaşım. Özelden yazdım, arkadaşım dedim, senin derdin nedir ya? Bilmeden ne konuşuyorsun? Sen benim sabah kaçta kalktığımı biliyor musun? Öğleyin ne yaptım biliyor musun? Akşam ne yaptım biliyor musun? Böyle bir iki tane münferit olaylar oldu diyelim. Onun haricinde hemen hemen hiç sıkıntı olmadı. Biz de kimseyi üzmüyoruz. Şimdi ben hiç kimsenin paylaşımına olumsuz bir yorum yapmam. Kötü de olsa asla yapmam. (Ö17, E, 26)

Ö17 kodlu öğretmen, başkaları tarafından sert eleştirilere ve linçlere maruz kalmasına rağmen kendisinin bu tür eylemlerde bulunmadığını ifade etmiştir.

Kendimden de bir şey söyleyeyim. Eğer bir adım ileri giderseniz. Biraz fazla göze çarparsanız, mutlaka daha fazla eleştirilmeye başlanıyorsunuz. Mesela ben çok fazla proje yapan bir öğretmenim. Hiçbir zaman içinde ben çok iyiyim demedim. Çünkü küçümsendim. Sen çok proje yaptın ama hiç ilk 200'e giremedin. Yani devamlı insanlar siz bir konuda başarılıysanız sizi orada eksi yanınızı bularak devamlı sizi küçük görüyorlar. Devamlı ezmeye çalışıyorlar. Sosyal ağlarda en fazla benim gördüğüm linç bu şekilde. (Ö20, K, 15)

Ö20 kodlu öğretmen, yaptığı başarılı çalışmalar nedeniyle linçe uğradığını ve ezilmeye çalışıldığını ifade etmiştir.

Meslektaşlarımızın fikirlerini görmek için takip ediyorum ama şu an konuşulan gündem konuları rahatsız edici boyutta. Örneğin bir öğretmen fedakârca yaptığı bir işi paylaşıyor. Okulu boyamak ya da temizlemek gibi. Bu öğretmen linçe uğruyor. Bu senin görevin değil sizin yaptığınız için her şey öğretmenden bekleniyor gibi. Zaten güzel şeyleri de eleştirmeyi seviyoruz. İçimizde ki tüm hırçınlığı stresi hep güzel şeylerde atıyoruz. Bu da çok rahatsız edici. Tüm intikam ve öcümüzü

psikolojik olarak burada gideriyoruz. Çünkü medya okuryazarlığı bilincimiz çok yok. Sosyal medyadaki kişiliğimiz ile gerçek hayattaki kişiliğimizin aynı olması gerektiğini bilmiyoruz. (Ö21, K, 6)

Yapılan kimi eleştirilerin haksız olduğunu düşünen Ö21 kodlu bu öğretmen, yapılan yorumların intikam algısıyla yapıldığını, insanların güzel eylemlerin bile eleştiriye uğradığını, sosyal ağlarda yaşanan stresi kişilerin yönetemediğini ve ekran başında bu kişilerin farklı bir kişiliğe büründüğünü ifade etmiştir.

Öğretmenler, kimi zaman bazı kültürel farklılıkların da linçlere neden olabileceğini ifade etmektedir. Bilindiği üzere fiziksel linç tarihsel olarak toplumsal normlara uymayan kişilerin idare ya da halk tarafından cezalandırması ve kişiye halka açık alanlarda fiziki şiddet ve tepki gösterilmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Sosyal ağlarda ise bu tepkiler sözlü olarak yapılmaya çalışılmaktadır. Ö21 kodlu öğretmen kültür olarak linçe, tepkiye ve eleştiriye her daim hazır oluşumuzu ifade etmiştir. Bu anlamda da kültürel kodlar nedeniyle bazen bir konuyu derinlemesine okumadan, araştırmadan hemen yargıya varıldığını ve ani tepkiler verilebilmektedir. Bu konuyu dile getiren Ö21 kodlu öğretmenin görüşleri şu şekildedir:

Linç çok fazla yaşanıyor. Psikolojik tüm hırçnlığımızı biz sosyal medyadan gideriyoruz. Orası bizim ağlama duvarımız gibi. Özellikle güzel şeyleri linç etmeye meraklıyız. Bence bu bizim ülkemize has. Çünkü eleştiri hayatımızın her alanında fazlasıyla var. Özellikle güzel şeyleri eleştirmeye, olayları aşağıya çekmeye meraklıyız. Bu bağlamda benim de yaşadığım çok fazla linç var. eTwinning projeleri yapmaya ilk başladığımızda yaygınlaştırma yapıyorsunuz aslında bu proje sürecinin bir parçası. Facebook'ta paylaşıyoruz, blog paylaşımı yapıyoruz projenin kendine has paylaşımları oluyor. Ama diğer meslektaşlarınız bunu kendi reklamınız olarak algılıyor. Kendi isminizi ön plana sokuyorsunuz gibi. Ama şunu da gördüm o insanlar da bir şeyler üretince paylaşıyorlar. Belki yaşları gereği direk kıskançlık diyemem ama eleştiri merakımız da var. Hem de çok fazla. Bunu ise özellikle üretmeyen insanlardan duyuyoruz. Yoksa üreten kişilerle bir arada olmak fikir paylaşmak çok güzel. Ama bu durumun çok fazla eleştirmeyi sevmemizden kaynaklandığını düşünüyorum. Üretmeden eleştirmeyi seviyoruz birde. Üretmeye başladığımızda alkışlamayı da öğreniyoruz. Emek verilmiş her şey güzeldir diyebiliyoruz o zaman. Diğer türlü üretmeden vakti bol buluyoruz ve acımasızca eleştiriyoruz. (Ö21, K, 6)

Özgürlük ve linç konularında öğretmenlerin verdiği cevaplar genelde yapıcı ve çözüm üretici olduğu gözükmemektedir. Birçok öğretmen linç konusunda kendisinin böyle bir durumla karşılaşmadığını ama çevresinde bu tür eylemlerin olduğunu gözlemlemiştir. Bu araştırma kapsamında öğretmenler genelde tartışmalarda yorum yapmadıklarını ve sessiz kalmayı tercih etmektedirler. Katılımcılar, bu tür durumlarda olumsuz tepkilerde

bulunmayı hoş karşılamadıklarını, bu durumlarda daha anlayışlı olunması gerektiğini vurgularken, bu süreci yaşayan kişileri teselli ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler paylaşılan içeriklerin ve her bir paylaşım emek içerdiğini bu anlamda da değerli olduğu düşüncesindedirler. Kültür olarak da paylaşım yapılan güzel şeyleri eleştirmeye, olayları aşağıya çekmeye meraklı bir toplum olduğumuzdan yakınmaktadırlar. Eleştirmek kadar, alkışlamanın da öğrenilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Öğretmenlerin sosyal ağlarda paylaşılan fikre, düşünceye ve kişiye çok acımasız tepkiler gelebildiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda da öğretmenler dikkat çekici bazı tespitlerde bulunmaktadır. Bunların başında, aynı fikirde olunan gruplarda linçin daha az olması gelmektedir. Öğretmenler, belli ağlardaki gruplarda yer alan kişilerin, aynı zihinsel yapıya sahip olduklarından dolayı daha az linç olayı yaşandığını düşünmektedirler. Diğer bir tespit ise göz önünde olan insanların daha fazla linçe maruz kaldığıdır. Bu nedenle popüler kişilerin bu konuda daha hazırlıklı olmaları gerektiğini düşünmektedirler. Son tespit ise, öğretmenler sosyal ağlarda yaşanan linçlerin bazen gerçek hayata taşındığını, bu nedenle de kişilerin hem sanal ortamda hem de gerçek hayatta bunun farkında olması gerektiği fikridir. Öğretmenlere göre, yaşanan bu linçler tehdit, engelleme, arkadaşlıktan çıkarma ve küçük düşürülme şeklinde vücut bulmaktadır.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda sosyal ağlardaki yaşanan linçlerin sebeplerine bakılacak olunursa şu başlıklar ön plana çıkmaktadır:

- Kişilerin birbirinden farklı fikirde olması,
- İçeriklerin siyasi olması,
- İçeriklerin reklam olarak algılanması
- Dijital ağlarda kişilerin birbirini tanımamasının verdiği rahatlık, (Kişiler duygularını direk kişilerin yüzlerine söylemekten çekindiklerinden dolayı sosyal ağlarda kendilerini bu şekilde tatmin etmeyi tercih etmektedirler.)
- Kişilerin küçük düşürülmeye çalışılması,
- Yapılan emeğin ve çalışmanın tepki çekmesi,
- Sosyal ağların psikolojik olarak deşarj yeri olarak düşünülmesi,
- Üretmeyen insanların üreten kişilere yönelik kıskançlıkları,
- Hassas konuların (din, siyaset, dünya görüşü... gibi) gündeme getirilmesi,
- Bazı konuların manipüle edilmesidir.

Sosyal ağlar çeşitli kesimleri ve grupları görünür kılma ve kişilerin kendilerini ifade edebilme özgürlüğü verdiği alan olarak bilinse de bu araştırmada durumun bu şekilde olmadığı gözükmemektedir. Yapılan tüm bu yorumlar dikkatle incelendiğinde, öğretmenlerin fikirlerini paylaşırken oldukça temkinli oldukları görülmektedir. Öğretmenler, bu anlamda dijital ortamlarda mahremiyetlerin ortadan kalktığı, kişilerin kimliklerinin belirlenebilir olduğunun farkındadırlar ve ona göre hareket ettikleri söylenebilir (Timisi, 2005).

Sosyal Ağlarda Siyasi Paylaşımlar

Sosyal ağlarda sıkça karşılaşılan siyasi ve ideolojik tartışmalar artık günümüzde bir sır değildir. Araştırmaya katılan öğretmenlere, sosyal ağlarda siyasi ve ideolojik paylaşımlar sorulduğunda, yapılan siyasi paylaşımların manipülasyon değeri, gerçeği yansıtmaması ve gerçek dışı olmaması gibi konulara girmekten çekindikleri gözlemlenmiştir. Öğretmenler daha çok, bu ağlarda bu paylaşımların yapılıp yapılmaması konusunda ve bu paylaşımlara ilişkin tepkilerini ifade etmeyi tercih etmişlerdir. Kısacası içerikten çok şekil vurgusu yapılmıştır. Bu kapsamda, sosyal ağlardaki siyasi paylaşımlara ilişkin öğretmen görüşleri şunlardır:

Mesela bazıları gerçekten yani takip etiklerimden bir tanesi çok fazla siyaset yapıyor, bunu eleştiriyorum. Doğru bulmuyorum, beğenmeyerek tepkimi koyuyorum. (Ö3, E, 24)

Ö3 kodlu öğretmen, siyasi paylaşımların yapılmasını uygun bulmadığını ve bu tür paylaşımları onaylamadığını ifade etmiştir.

Beni siyasi paylaşımlar ve benzeri durumlar rahatsız eder; o tür durumlarda takip etmek veya arkadaşlık söz konusu değildir. Ama onun dışında farklılıklar olabilir belli ortak paydalarda olmak şartıyla farklılıklar sorun oluşturmaz benim için bir zenginlik olarak görüyorum onu karşılıklı saygı da varsa. Dolayısıyla da takip ediyorum veya onlar da ediyorlar diyebilirim. (Ö5, K, 18)

Sosyal ağlardaki görüş farklılıklarının olabileceğini, bunun bir sorun olmayacağını ifade eden Ö5 kodlu öğretmen, siyasi paylaşımları tasvip etmemektedir.

Aynı görüşte olmadığım kişileri tabii ki takip ederim. Yani şu var, eğer benim ilgi alanımla bağlantılı bir şeyi yapıyorsa kesinlikle takip ederim. Hani onun dediğim gibi siyasi görüşü beni çok fazla ilgilendirmiyor. Yapmış olduğu iş fazlasıyla ilgilendiriyor ve bana bir faydası olacağına inanıyorsam takip etmeyeceğim hiç

kimse yoktur, mutlaka ederim. Şimdi açık konuşmak gerekirse ben siyasi paylaşımları çok seven birisi değilim. Çok da yapmam. Hatta neredeyse hiç yapmam. Siyasi paylaşım dışında genelde eğitim alanındaki bütün çalışmalarını mümkün olduğu kadar takip etmeye çalışıyorum. (Ö6, K, 31)

Benzer şekilde, siyasi paylaşımları hoş karşılamayan Ö6 kodlu bu öğretmen, kendi alanıyla ilgili her türlü içeriği ve kişiyi takip edebileceğini ifade etmiştir.

İnsanların ben siyasi görüşlerini bilmiyorum. Nedir? Beni hiç de ilgilendirmez siyasi görüşleri. Benim için önemli olan varılacak nokta. Ben eTwinning konusunda ne yapmak istiyorum veya herhangi bir paylaşımda, diyelim ki bir video oluşturmak istiyorum eTwinning de Web2 araçlarıyla. Onun için buraları kullanıyorum. (Ö18, K, 25)

Ö18 kodlu öğretmen, sosyal ağlardaki kişilerin siyasi paylaşımları yerine eğitim faaliyetlerine odaklandığını belirtmiştir.

Siyasi olarak hiçbir şekilde paylaşım yapmıyorum. Çünkü siyasi odaklı biri değilim. Güzel bir şey yapınca insanların dediklerine bakmıyorum. Beni frenlemiyor bu durumlar daha da gaza geliyor. Özellikle oturan insanlar eleştirince kesinlikle iyi bir şey yapıyorum diyorum. Siyasi boyutta ise korkumuzdan değil aslında. Ben lise kademesinde çalışıyorum. Öğrenciler sizi takip ediyor sosyal medyada. 15-16 yaşlarındaki çocukların kendince siyasi fikirleri oluyor. Bu yaşlarda her şeyin en doğrusunu düşündüğünü zannediyor ve tartışmaya çok açık. Sizin bu şekilde paylaşımlarınızı görünce size karşı fikir besleme, bunu derse taşıma ve farklı düşünüyorsa size önyargı geliştirme yapabiliyor. Mesleki anlamda bunun önüne geçmek amacıyla doğru bulmuyorum. Etik anlayışıyla alakalı bir durum. (Ö20, K, 15)

Siyasi paylaşımları korkudan çok, öğrencilerine yanlış örnek olmamak için yapmadığını dile getiren Ö20 kodlu bu öğretmen, eleştirildiğinde daha çok motive olduğunu belirtmiştir.

Meslektaşımın argo konuşması ya da siyasi olarak başkasını linç etmesi karşısındakinin fikrini değiştirmiyor. Biz bize zarar verse bile bazı konularda sabit düşünmeye devam edebiliyoruz. Kalıplaşmış durumlardan çıkamıyor körü körüne bağlanabiliyoruz. Hatta bu karşı tarafın linçiyile daha da saplantı haline gelebiliyor. En basit bir maaş konusunda bile birinin yeterli bulduğunu diğeri linçle cevap veriyor. Bu bana yanlış geliyor. Yoksa algı oluşturmak birlik oluşturmak çok farklı. Eğer güzel değişimler olacaksa bu birlik sağlanmalı da. Ama bunu birbirini rencide ederek hakaret ederek yapamayız. (Ö21, K, 6)

Yapılan siyasi ya da eleştirel paylaşımların kişilerin fikrini değiştirmeyeceğini düşünen Ö21 kodlu bu öğretmen, yapılan yorumların ölçülü ve eylemlerin iş birliği içinde olması gerektiğini ifade etmiştir.

Özetlemek gerekirse; görüşmeye katılan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin tavır itibarıyla genel anlamda farklılıklara hoş görüşle yaklaşımlarına rağmen, siyasi paylaşımların sosyal ağlarda yapılmasını doğru bulmamaktadırlar ve genelde bu paylaşımların kendilerini rahatsız ettiğini ifade etmektedirler. Kimi öğretmen, siyasi paylaşımların kendisini ilgilendirmediğini ve amacına uygun olarak sosyal ağlarda var olduğunu dile getirmektedirler. Bu durumdaki öğretmenlerin daha çok apolitik bir tavır takınmayı tercih ettikleri gözlenmiştir. Siyasi paylaşımlara ilişkin bir öğretmenin tepkisi ise ilgi çekicidir. Öğretmene göre, sosyal ağlarda yapılan linçler, hakaretler ve küçük düşürmeler kişilerin fikirlerini değiştirmek yerine onları daha saldırgan yapabilmektedir. Bir öğretmen ise siyasi paylaşım yapmamalarının nedenlerini diğer insanların ve özellikle öğrencilerin kendilerine önyargıyla yaklaşabilme ve bu konuyu derse taşıma ihtimaline düşünerek yapmamaktadırlar.

Ayrıca, Tablo 24'te öğretmenlere siyasi ve politik paylaşım yapma sıklığı sorulmuş, öğretmenler de hiçbir zaman (%75,22), nadiren (%17,17), fikrim yok (%3,35), sık sık (%3,35), her zaman (%0,72) seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu durum öğretmenlerin bu tür paylaşımlardan uzak durmaya çalıştığının göstergesidir.

Diğer taraftan, günümüzde çoğu sendika, siyasi partilerle anılmakta ve ona göre değerlendirilmektedir. Bu nedenle bu iki madde, araştırmada sorular arasına dahil edilmiştir. Siyasi paylaşımlara ilaveten, öğretmenlere, sendikal paylaşımlar yapıp yapmadıkları sorulmuş buna göre, hiçbir zaman diyenler %78,23, nadiren diyenler %13,75, fikrim yok diyenler %3,35 ve sık sık diyenler %3,80 ve her zaman diyenler %0,87 çıkmıştır. Bu veriler doğrultusunda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun siyasi ve ideolojik paylaşımlar yapmamaya dikkat ettikleri söylenebilir. Bu hassasiyetin en önemli nedeni 657 sayılı devlet memurların kanun 7. maddesindeki memurun tarafsız ve devlete bağlı olmak zorunda ilkesiyle alakalıdır. Bu durumda, devlet memurları siyasi eylemde bulunamaz ve devlete sadakatle yaklaşmak durumundadır. Öğretmenlerin hem nitel görüşmede hem de sosyal ağları kullanım durumları anketinde bu konuda hassasiyet göstermesi kanunun ve sosyal normların bir gereği şeklinde yorumlanacağı gibi, siyasi korku ve endişe şeklinde de yorumlanabilir. Bu durum kullanıcıların, izleyicilerin kim olduklarını ve bu konuda gelebilecek tepkilerin farkında olduklarını göstermektedir (Morva, 2014). Bu kapsamda, kişinin paylaşımlarını yaparken ona göre davrandığı söylenebilir.

Sosyal ağlarla ilgili yapılan bu araştırmada siyasi ve ideolojik bakış açılarının öğretmenlerin merak edilme sebebi, aslında bu tür durumlara öğretmenlerin nasıl tepki

vereceklerinin merak edilmesidir. Sosyal ağları kullanım durumları anketinde öğretmenler anonim karakterler oldukları için sisteme, öğretmenlere ve idarecilere daha sert eleştirilerde bulunurken nitel görüşme sırasında daha yapıcı ve ılımlı bir tavır takınmaları birbirine zıt iki benlik sunumunun olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin kendilerini özgürce ifade edememesi aslında gözetlendiklerinin farkında olduklarını göstermektedir. Öğretmenlerin bu ılımlı ve tepki çekmeyecek davranışları, aynı zamanda kullanıcıların bir hapisane mantığı ile hareket ettiğini göstermektedir (Timisi, 2015). Kontrol eden kişinin kendisini gözetleyip gözetlemediğini bilmediği halde orada birinin olduğunu bilmek, Foucault'un bahsettiği panoptikon anlayışıyla kişilerin ve grupların itaat etmesini sağlamaktadır. Bu durum, sosyal ağlardaki gözetimin bireyin kimliğin oluşmasına katkı sağladığı ve benlik sunumunu şekillenmesine neden olduğu şeklinde yorumlanabilir. Burada unutulmaması gereken nokta, bilgi toplumunun oluşması için teknolojiyi entegre etme dışında politika düzeyinde toplumun açık fikirli olması ve aynı zamanda toplumda sosyal refahının olması gerektiğidir. Yapılan araştırmalarda, teknoloji dönüşüm sürecinde olan ülkelerin otoriter bir yönetim sisteminin olmadığı görülmüştür. Bir toplumdaki hapisanede bulunan kişilerin toplam nüfusa oranı o ülkedeki özgür düşünme oranını göstermesi açısından önemli bir kriterdir (Cardoso, 2005).

Sosyal ağlarda yapılan siyasi paylaşımlarla ilgili öğretmenlerin düşünceleri dikkate alındığında, bu konuya hassasiyetle yaklaşılması gerektiği ve öğretmenlerin bu konulardan genel itibarla rahatsız olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda, sosyal ağlara taşınan bu bilgi ve belgelerin çeşitli süzgeçlerden geçirilmesinin gerekli olduğunu ve buna dair hukuki yaptırımların önünün açılmasının sorunun çözümü açısından faydalı olabileceği düşünülmektedir (Güler, 2020).

Sosyal Ağlarda İdealize Edilmiş Benliğin Paylaşımı

Araştırma sırasında öğretmenlere kendilerini etkileyen ve sosyal ağlarda takip ettikleri ve beğendikleri kişilerin özellikleri sorulmuştur. Bazı öğretmenler bu soruda kendilerinden bahsederek, ideal benlik sunumlarını ortaya koymaya çalışmışlardır. İdeal benlik, kişinin olmayı arzuladığı benliktir (Kaçar, 2020). Bu suretle de bu soruya cevap veren kişiler mükemmel ve ideal insanı tarif etmeye çalışmışlardır. Sosyal ağlar bu anlamda, bireyin idealize etmiş olduğu kimlikleri göstermesi bakımından işlevsel platformlar olduğu söylenebilir (Cesur, 2020).

Tablo 26’da sosyal medyanın temel kullanım amaçları sorgulanmış, buna göre görünür olmak için bu platformlarda olmayan ve bunu tercih etmeyen öğretmen oranı %7,46, beğeni almak seçeneğini işaretleyenlerin oranı %21,67 ve dikkat çekmek için bu platformları tercih etmeyen öğretmen oranı ise %70 olarak çıkmıştır. Öğretmenlerin daha çok eğitim ve bilgi almak için bu ağları kullandıklarını belirtmeleri, öğretmenlerin ideal benlik sunumlarıyla kendilerini ifade etmeye çalıştığını göstermesi açısından önemlidir.

Bu bölümde, öğretmenlere sosyal ağlarda takip ettikleri ve beğendikleri kişilerin özellikleri sorulmuş, bu soruya öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar aşağıda derlenmiştir:

... Ben onure edildim genelde. Çünkü hani birisi bir şey yazdığında mutlaka dönüş sağladım geç de olsa. Mutlak suretle bana gelen her soruya cevap verdim, DM’den gelen her soruya. Hatta “hocam çok şaşırdık, cevap vermezsiniz sanıyorduk.” diyenler çok oldu ama bu çok normal. Beni takip eden İnsanlara tabiki cevap vermek durumundayım diye hissediyorum. (Ö3, E, 24)

Ö3 kodlu öğretmen, öğretmenler tarafından kendisine her sorulan soruya cevap verdiğini ifade etmesi, örnek bir öğretmen davranışı sergilemeye çalıştığının göstergesidir. Bu tavır toplum tarafından olumlu karşılanan bir davranışlardır.

Bir konudaki ilk siz eğitim veriyorsunuz. Bir yabancı eğitimde ya da Türkiye’de eğitim verdiğimde birkaç hafta sonra bakıyorsunuz, bu kişiler kendi keşfettikleri araçmış gibi anlatıyorlar. Ancak halen bu tipteki kişileri destekliyorum. Bana söylemenize bile gerek yok diyorum. Öğretmenlerin birçoğu böyle oluyor. Bu hoş değil. Ama öyle oluyor. (Ö1, E, 32)

32 yıllık öğretmenlik deneyimi olan bu öğretmen, kendi yapmış olduğu eğitimin başkası tarafından haber verilmeden ve referans gösterilmeden anlatılmasını hoş bulmasa da bu durumu anlayışla karşıladığını ifade etmesi ve halen o kişiye yardım etmek istemesi, bu kişinin örnek ideal bir öğretmen davranışı göstermeye çalıştığının göstergesidir. Diğer bir ifadeyle, bu tavır, kişinin niyetinin iyi olduğunu gösterme çabasından kaynaklanmaktadır.

Burada unutulmaması gereken, görüşmelere katılan kişilerin bu görüşlerinin samimi düşünceleri olabileceği gibi kişilerin benlik sunuş şekilleri de olabileceğidir. Çünkü, kişiler sanal ortama girdikleri anda kimlik inşaların oluşturma eylemi gösterdikleri bilinmektedir (Hood, 2019). Bu anlamda izleyenlere ya da onu takip eden kişilere sosyal normlara uygun şekilde davranış gösterdikleri görülmektedir.

Facebook'a girdiğimde önüme hangi paylaşımlar geliyorsa ona bakıyorum. Orada çok kalıp zaman harcayan biri değilim. Kesinlikle değilim. Ama mesajlar veya paylaşımlarla ilgili bu tür durumlarda girip bakıyorum. Onun dışında orada saatlerce kalmıyorum. Belki hızlı bir bakış ve kapatıyorum orada kalıyor. Çünkü işim bu değil ve yaptığımız çalışmalar da buna müsaade etmiyor. Gereksiz yere zaman harcamak da istemiyorum açıkçası. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu bu öğretmen görevine verdiği önemi referans göstererek, sosyal ağlarda çok fazla vakit geçirmediğini söylemekte ve önceliklerini daha yararlı işlerde kullandığını ifade etmektedir. Kişi, izleyenlere bazı sınırlarının ve kurallarının olduğunu bu anlamda daha ciddi ve önemli işlere öncelik verdiğini göstermeye çalışmaktadır.

İnsanların gözünde çok önemli bir yere sahip olan kişilerin söyledikleri bu ifadeler, bu paylaşımlar evet ben de onun gibi düşünüyorum, ben de falan gibi kişi gibi düşünüyorum. Ben de onunla aynı saftayım manasında kendini bir yere konumlandırmak için bu kadar fazla beğeni gördüğüne inanıyorum. Çünkü biliyorsunuz Abraham Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde işte fizyolojik ihtiyaçlar, barınma ihtiyaçlarından sonra ki basamak nedir? Sosyal olarak bir yere ait olmak... Meşhur birisinin yapmış olduğu bir paylaşımı beğenen bir insan kendisini "ben de bu gruptanım, buraya aitim. Ben de böyle düşünüyorum. Çünkü ben falanca öğretmen gibi, falanca meşhur kişiyle aynı mantaliteye sahibim" diyerek kendimde bir değer atfettiğini düşünüyorum. Bu sebeple böyle olduğuna inanıyorum. (Ö15, K, 17)

17 yıllık öğretmenlik deneyimi olan bu öğretmen, sosyal ağlarda kişilerin toplumda kabul edilen ve rol model olan kişilerle özdeşleşme kurma çabasında olduklarının altını çizmektedir. Buradaki amaç toplumda örnek olan kişilerle benzeşim yaratarak pozitif bir izlenim ve düşünce bırakmaktır.

Sosyal ağlarda paylaşım yapan bazı kişileri çok beğeniyorum. Bu kişiler paylaşımcı, bir de bilgiye hâkim, platformu iyi kullanıyorlar. Üslupları iyi. Bir şeyi paylaşırken çizgileri kesin, esnek değiller. İnsanları etkiliyorlar kesinlikle. (Ö20, K, 15)

20 yıllık tecrübesi olan bu öğretmen, bahsedilen kişinin kullandığı dil, üslup ve yansıttığı duruşuyla beğeni ve kabul aldığını ifade etmektedir.

Hem çalışkan aktif cevval hem de mesleki etik çizgileri var olan kişilerden etkileniyorum. Burada önemli kıstas hepsinin beraberce yürümesi. Etik anlayışını sevmeyen kişilerin ortaya çıkardıkları ürünlerden de keyif almıyorsunuz. Bu kişilerle de karşılaşıyoruz. Bunun dışında diğer proje portallarında paylaşımcı öğretmenlere o gözle bakabiliyorum. Bizler ortaya ürün çıkardığımızda raporlarımızı çalışmalarımızı gizleyebiliyoruz. Başkasının aynı başarıyı elde etmesinden korkuyoruz. Fakat bunu aşmış kişiler var. Onlarda liderdir çünkü bunun için herhangi bir ek unvana gerek duymuyorum. Lider öğretmenin bazı özellikleri

var. Öncelikle özveri ile çalışıyorlar aynı zamanda da kendilerine ait bir çizgileri var. Yaptıkları çalışmalar genele hitap ediyor. (Ö21, K, 6)

6 yıllık tecrübesi olan bu öğretmen, kendisini iyi ifade eden, diğer insanlarla paylaşmayı seven, mesleki anlamda belli duruşları olan, bu anlamda başkalarının başarısını önemseyen lider öğretmen özelliklerinden bahsetmektedir. Bu ideal izlenimi yarattığı takdirde kişiler daha fazla kişiyi etkileyebilmektedir.

Ekşi sözlüğe bile girmişim. Yani çok sıra dışı bir olay bu. Kapsayıcılığı yakalamak aslında çok önemli. İnsanlar bana baktıklarında ne kadar soğuk ya da kimse ile etkileşim kuramayan biri gibi olarak görüyorlar. Ama daha sonra baktıklarında böyle olmadığı ortaya çıkıyor. Bir çalışmamı gören, diğerine, sonra diğerine katılıyor. Benim 2 haftalık eğitimim vardı, onu tamamladım. Ondan sonra çocuğa kaynakları gösterdim. Şurada kursum var bakabilirsin diye. İlk başta ona yardım ediyor oldum diye düşündüm, ama bir baktım ki benim bütün çalışmalarımı kullanıyor. Web sitesinde benim çalışmalarımı küçük değişiklikler ile kullanıyor. Bu hiç hoş değil tabi. Sayıyı tam hatırlamıyorum ama beni yaklaşık 4000'e yakın kişi takip ediyor. Ben ise 53 kişiyi takip etmeyi tercih ediyorum. Ama genel olarak bizim camiaya baktığımızda insanların genel olarak çalışmaları çok orijinal değil. Ya da çok orijinal bir çalışma olarak göremiyorum ben. Ama Facebook'ta özellikle ağım çok geniş. Orijinal çalışma ya da yeni görebileceğim çok fazla bir şey yok. (Ö1, E, 32)

Ö1 kodlu bu öğretmen, ideal benlik sunuşunu başka insanların ve eylemlerin olumsuz yönlerini göstererek ilgi çekmeye çalışmaktadır. Kişinin ekşi sözlükte yer aldığını söylemesi, çalışmalarının diğer kişilere göre orijinal olduğunu ifade etmesi, takipçi sayısının fazla olmasına rağmen takip ettiği kişi sayısının sınırlı olduğunu belirtmesi, yaptığı çalışmaların başkaları tarafından kullanılmaya çalışıldığını iddia etmesi ve yapılan çalışmaların kendi standardının çok altında olduğunu söylemesi bu kişinin kendisini ön plana çıkarma gayreti içerisinde olduğunu göstermektedir. Kişinin yaratmak istediği algı, popülerlik, özgünlük, seçicilik, farklılık, titizlik ve çalışkanlıktır. Kişi çevresindeki kişilere göstermeye çalıştığı bu eylemlerle mükemmel olduğu izlenimi yaratmaya çalışmaktadırlar.

Ben bu arada birkaç yıl önce Türkiye'de en fazla haberi yayınlanan öğretmendir. Çünkü sınıftaki yaptığım bütün etkinlikleri uygulamalı olarak adım adım aşamalı olarak haberlerde anlatıyordum. Yani hangi yolu nasıl yaptığımı, etkinliklerini bir ders planı verişi şeklinde haberleri anlatıyordum. Oradan X haberden benim okul müdürümü bularak benden telefonumu alan çok insan oldu. Ve hepsinde de şey' Hocam o paylaştığınız haberdeki materyali bana gönderebilir misiniz? Yani hocam bunu nasıl yaptınız?' Bu şekilde hep paylaşım içerisinde oldum. Ben de aynı şekilde paylaşımcı insanlarla iletişime girerek onlardan faydalandığımı düşünüyorum değerli hocam. (Ö20, K, 15)

Ö20 kodlu bu katılımcı, en fazla haberi yapılan öğretmen olduğunu söylemesi, yaptığı çalışmaların teorikten ziyade uygulamalı olduğunu ifade etmesi, insanların yaptıkları çalışmadan etkilendiğini ve ona ulaşmaya çalıştıklarını dile getirmesi, toplumda kendi bulunduğu konumun altını çizmesi, hak ettiği değeri izleyenlere ve araştırmacıya yansıtma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Ben dünyayı çocukların değiştirebileceğini biliyorum. Bunun da biz öğretmenlerden geçtiğine inanıyorum. 18 yıl boyunca her çocuğun hayatına dokunabilmek, onlara güzel anılar bırakabilmek, hayatları boyunca unutmayacakları “şöyle bir öğretmenim vardı” diyecekleri bir öğretmen olmayı hep istedim. Umuyorum olmuşumdur. (Ö3, E, 18)

Ö3 kodlu bu öğretmenin çocukların hayatına dokunduğunu ve birçok öğrencinin hayatını değiştirdiğini ifade etmesi, ideali bir öğretmen profili çizmeye çalıştığını göstermektedir.

Sosyal ağlarda farklı bir şey varsa almaya çalışıyoruz. Yeni şeyler varsa öğrenmeye çalışıyoruz. Veya ilk kez duyduğumuz bir şeyler varsa onu internette araştırıyor, denemeye çalışıyoruz. Görmediğimiz karşılaşmadığımız bir şey veya içerik varsa ki bu nadir olan bir şey aslında. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu bu öğretmenin sosyal ağlarda kendi mesleki gelişimi için bir şeyleri araştırdığını, öğrendiğini ve bunu öğrencilerine uyguladığını ifade etmesi, ideal bir öğretmen imajı vermeye çalıştığını göstermektedir.

İnsanları etkiliyorlar. Çünkü kişilik olarak daha zayıf olan bireyler var biliyorsunuz. Pek çok şeyden etkilenebilecek olan insanlar. Dolayısıyla bu insanlar basit. Basit demeyelim de daha zayıf karakterli olan insanlar. Hemen onların paylaşımlarından etkilenip diğer tarafa saldıran insanlar olabiliyor bunlarda karakter meselesi yani. Zayıf karakterli derken aslında, çok çabuk etkilenebilen, etki altında kalan, kendi süzgecinden geçirmeden birtakım yorumlar yapan kişiler olarak değerlendiriyorum ben onları. Kendi akıl süzgecinden geçirmesi ve mantıklı düşünmesi lazım. Ama bazen düşünmeden de direkt olarak saldırıya geçe biliyorlar insanlar. (Ö19, K, 12)

Ö19 kodlu bu öğretmenin eyleme geçirilecek davranışların direkt uygulanması yerine akıl süzgecinden geçirilmesi gerektiğini ifade etmesi, insanların her söylediğinden etkilenilmemesi gerektiğini söylemesi ve sağlam bir karaktere sahip olunması gerektiğini ifade etmesi ideal kişilik özelliklerine yansıtma çalıştığının göstergesidir.

Öğretmenlerin yansıtma çalıştıkları ideal benlik sunumları ele alındığında ortaya çıkan bulgular şunlardır:

- İlk başta soğuk olarak algılanıp, zaman geçtikçe ve insanlar tanıdıkça sevildiğini iddia etmesi
- Ekşi sözlükte dahi kişinin kendisinden bahsedildiğini ifade etmesi
- En fazla haberi yapılan öğretmen olduğunu iddia etmesi
- Yaptığı çalışmaları ilham verici olduğunu iddia etmesi
- Kendisine sorulan tüm sorulara sosyal ağlar üzerinde cevap vermeye çalıştığını söylemesi
- İşine önem verdiğini söyleyerek işinin sosyal medya olmadığından bu alanda fazla zaman geçirmediğini ifade etmesi
- Kendisinin çok az kişiyi takip etmesine rağmen, çok daha fazla kişinin kendisini takip ettiğini ifade etmesi
- Kendi yaptığı işlerin çok başarılı olmasından dolayı diğer insanların onun çalışmalarını kullanmak istemesi
- Diğer kişilerin bu öğretmenden sürekli yardım istediğini söylemesi
- Başkalarının söylediklerine hemen inanmadığını, bu süreçte hemen inanan kişilerin zayıf karakterli olduğunu düşünmesi
- Her türlü bilgiye ulaşmaya çalışması, bu anlamda da meraklı ve araştırmacı olduğunu iddia etmesi
- Öğrencilerinin asla unutamayacakları bir öğretmen olmak istemesi
- İnsanların hayatlarına dokunarak onların hayatlarını değiştirdiğini iddia etmesi
- Rol model olarak alınan kişilerle kendilerini özdeşleştirerek ideal bir rol model çizmesi ve kendisine diğer insanların bir değer atfetmesini sağlaması
- Bir gruba ait olduğunu vurgulayarak o gruptaki kişilerle gibi olduğunu gösterme çabası
- Başka kişileri kötüleyerek daha üst bir profil çizme ihtiyacı
- Çevresindeki kişilerin kendisine elde ettiği başarıyı sorduklarını söylemesi
- Öğretmenin bilgiye hâkim olduğunu göstermeye çalışması ve retoriğe önem verdiğini ifade etmesi
- Doğru bildikleri yolda ilerleyen bir imaj ve karakter çizmeleri
- Etik değerlere sıkı sıkıya bağlı kaldığını söylemesi
- Özveriyle çalışmaları ve paylaşımcı bir karaktere sahip olduğunu iddia etmesi

Yukarıda ifade edilen benlik sunuşları, dijital ortamlarda kişilerin gerçek hayatlarındaki kimliklerin aynısını kopyalamak yerine, benlik sunumlarında belli, baskın ve istenen özelliklerini vurgulama eğiliminde olduklarını göstermektedir (Morva, 2014).

Cesur'a (2020) göre bireylerin empati eylemini yeterince gösterememesi, kendilerini diğer insanlardan üstün göstermesi, kişinin kendi kusurlarını gizlemeye çalışması, bireyin kendini ve yeteneklerini abartması ve bu anlamda da başarılarını şişirmeye çalışması, başkalarının kendisini kıskandığını düşünmesi, kendisinin ayrıcalıklı olduğunu gösterme eğilimi göstermesi, yapılan işlerde diğerlerinin katkılarını küçümsemesi bu bağlamda da çevrelerinden bu yönde bir değer görme isteğine girmeleri sosyal ağların yarattığı kişilik bozukluklarının habercisi olabilmektedir. Burada kişiler toplumda istedik davranışları gerçekleştirerek toplumda kabul edilebilirlik düzeylerini artırmaya çalışmaktadır (Goffman, 2014). Çünkü birey, sadece kendini düşünerek değil çevresindeki kişilerin gözünde görüntüsünü düşünerek benlik sunuşunu gerçekleştirmekte ve ona uygun izlenim oluşturmaya çalışmaktadır (Kaçar, 2020). Tüm bu davranışlar dijital ağlarda yani sahnenin önünde gerçekleşirken arka planda kişinin kimliği ile ilgili de ipuçları vermektedir. Her ne kadar bu ifadeler, bu araştırma kapsamında, kimlik arayışı ve gerçek olmayan benlik sunuşu şeklinde yorumlansa da kişilerin samimi ve içtenlikle ifade ettikleri duygular da olabileceği unutulmamalıdır.

Genel olarak değerlendirildiğine, bu bölümde öğretmenlerin takip ettikleri kişilerin özelliklerinin sorulması aslında bir anlamda da kendilerini ifade etmelerini sağlamıştır. Çünkü öğretmenler takip ettikleri kişileri bilinçli olarak seçmektedirler (Hood, 2019). Kendilerine faydalı olabilecek ve örnek olarak ilham alabilecekleri kişileri seçerken, bu kişilerin diğer kişilerce de izlendiğinin farkındadırlar. Bireyin kendiyle özdeşleştirdiği kişiyi Goffman'ın 'takım üyeleri' kavramı ile açıklamaktadır (1959). Buna göre performansı gerçekleştiren izlenim yapan kişilere, benlik sunumunda kendini o kişiyle tanımlama gereği duymaktadır. Sosyal ağlarda fenomenlerinin geleneksel ünlülerden ve rol model olarak düşünülen kişilerde daha çok takip edilmesinin nedeni bireylerin kendilerini daha iyi özdeşleştirebilmelerinden kaynaklanmaktadır (Cesur, 2020). Bu şekilde de kişiler, idealleştirilmiş performanslarını kendilerini bu kişilerle özdeşleştirerek göstermeye çalışmaktadırlar.

Araştırmaya katılan bazı öğretmenler diğer öğretmenlere rol model olduklarını düşünen ve fenomen olarak adlandırılan öğretmenlerdir. Doğal olarak da onların kendilerine hayranlık duymalarını, hatta çevrelerinden adanmışlık derecesinde bağlılık bekleyebilmektedirler (Cesur, 2020). Buna göre de benlik sunumlarını şekillendirmeye

çalışmaktadırlar. Bu kişiler, benlik sunumlarını yaşamak istedikleri hayatı sanal ortamlarda göstererek yapmakta, bunun içinde sosyal ağlardaki tüm görsel, işitsel, sözel tüm araçları kullandıkları bilinmektedir (Morva, 2014).

Tüm bu unsurlar dikkate alındığında, öğretmenlerin resmetmeye çalıştıkları kişiler ya da kendilerini ifade ediş şekilleri aslında ideal kişilik özellikleri olması yanı sıra, kendilerini koymuş oldukları konumun da göstergesidir. Katılımcılar, içinde bulunduğu grup veya kendi toplumsal statüsü böyle gerektirdiği için de bu tür davranışlarda bulunma eğilimine giren kişiler vardır (Goffman, 1959). Bu şekilde de kişilerin idealize ettikleri ve daha üstün göstermeye çalıştıkları benlik sunuşlarıyla diğer kişilerin onaylarını almaya bu şekilde de sosyal ağlarda kendilerini göstermeye çalışmaktadırlar (Hood, 2019). Sosyal ağlar da bunu gösterebilecekleri en uygun ortamı oluşturmaktadır (Cesur, 2020).

Sosyal Ağlarda Sosyal Normlara Uyum

Kişilerin sosyal normlara uyması ve ona göre hareket etmesi bu vesileyle kendi benlik sunumlarını gerçekleştirme çoğu zaman diğer insanların onu onaylanma durumuna bağlıdır. Bu kişilerin paylaşımlarına yapılan yorumlar, beğenileri ve kişinin arkadaş sayısının yüksek olması bu normlara uyumuna bağlıdır (Cesur, 2020).

Gönderilerim çok ölçülü. Genel olarak gönderilerimde bütün yani hedef kitleyi, öğretmen olsun ya da farklı mesleki alandaki bir hedef kitle olsun, hepsini kapsayıcı bir şekilde davranmaya çalışıyorum. (Ö1, E, 32)

Ö1 kodlu öğretmen sosyal ağlardaki paylaşımlarında ölçülü ve kapsayıcı hareket ettiğini ifade etmektedir.

Çok şey oluyor ama ben çok azını orada paylaşıyorum. Biraz insanların benim farklı algılamasını istemiyorum. Biraz da çekiniyorum. İnsanlar acaba kendini övüyor, kendi reklamını yapıyor şeklinde düşünebilirler diye. Biraz çekingen davrandığımı da söylemeliyim. Her ne kadar orada paylaşımlar yapmış olsam da oradaki paylaşımlar incelendiğinde de sadece ve sadece eğitimle ilgili ve mesleğim ilgili. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu bu öğretmen, paylaşımlarında başkalarının kendisini övdüğünü düşünmemesi için sadece eğitimle ilgili paylaşımlar yaptığını söylemektedir.

Bence samimiyet de önemli sosyal ağlarda. Yani samimi olduğunuzu karşıdaki insanlar hissettiği anda zaten direk olarak sizi takip etmeye başlıyorlar. Ben bunun farkına vardım. Yani siz eğer onların dilinden konuşursanız, üst perdeye hiçbir

zaman çıkmazsanız ve mümkün olduğu kadar amacınız yardım etmekse tabi. Yardım ederseniz ve onlara fayda da sağlarsanız kesinlikle takibi bırakmıyorlar. (Ö6, K, 31)

Ö6 kodlu bu öğretmen, diğer öğretmenlere karşı yardımsever olduğunu ve samimi davrandığını ifade etmektedir.

Her kullandığım hesapta, o hesabı takip edenlere kendimce şöyle bir söz vermiş oluyorum. Burada işinize yaramayacak hiçbir şeyin veya benim işimin dışında hiçbir şeyi paylaşılmayacak diye, afaki bir sözüm var aslında. Buna dikkat etmeye çalışıyorum. Bunu deldirmemeye çalışıyorum. Onu ihlal etmemek için o güveni sarsmamak için mümkün olduğunca girmemeye çalışıyorum bu tür iş birliklerine. (Ö7, K, 16)

Ö7 kodlu bu öğretmen, kendi sosyal ağlarındaki gruplarında, sadece oradaki insanların istek ve ihtiyaçlarına göre paylaşım yaptığını söylemektedir. Bu şekilde, o öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya çalıştığını ifade etmiştir.

Düşüncelerimiz dünya görüşlerimiz farklı olabilir ama bir şekilde arkadaşız ve ortak yanlarımız var. Bizi bir araya getiren ortak yanları varsa ve milli ve manevi değerler çerçevesinde bir sıkıntı yoksa etik çerçevede bir sıkıntı yoksa arkadaş olabiliriz ve devam edebiliriz. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu öğretmen, milli manevi değerlere, eşitlik ilkelerine ve etik değerlere göre paylaşım yaptığını aktarmıştır.

Özetlemek gerekirse, kişilerin bu ağlarda ölçülü bir davranış sergilemesi, kapsayıcı bir tutum takınması, bu ağlardaki kişilerin tepkilerini çekmemek için çok fazla paylaşım yapmamaları, paylaşımlarında kendilerinden çok eğitim içeriklerine yer vermeleri, takipçilerine samimiyetle davranmaları, takipçilerinin alınmayacakları üslubu kullanmayı tercih etmeleri ve takipçilere güven aşılama, sosyal normlara uygun davranış gösterdiklerinin işaretleridir. Tüm bu bağlamlar dikkate alındığında insanların sosyal yaşamda ve iç dünyalarında farklı kimlikler taşıdıklarını ama başkalarının davranışına göre benlik sunuşunu gerçekleştirdiğini görülmektedir (Hood, 2019). Daha açık bir ifadeyle, bu bulgulardan, bireyin mutlu olmak için toplumsal normlara ve insanların isteklerine göre hareket etme eğiliminde olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

Sosyal Ağlarda Karşıt Görüşlere Yönelik Tutumlar

Karşıt görüşte yer alan kişilerin takip edip edilmediği sorulduğu bu bölümde görüşme yapılan 25 öğretmenin sadece 3 tanesi karşıt görüşteki kişileri takip etmediğini ifade etmiştir. Nitekim, Tablo 26’da sosyal medyanın temel kullanım amaç dağılımına göre öğretmenlerin %3 ü bu kişileri hiç takip etmediklerini ifade etmeleri yine anonimlik durumunda kişilerin daha farklı davranış gösterdiğine işaret etmektedir. Nitel görüşmede ise bu oran %12’dir. 25 öğretmenden sade 3 kişi farklı görüşteki kişileri takip etmediğini ifade etmiştir.

Öte yandan, bu araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerde, yapılan araştırma grubu içerisinde 3 farklı grup tespit edilmiştir. Birinci gruptaki kişiler her türlü karşıt görüşü ve paylaşımı takip etmeyi tercih etmektedir. İkinci grup ise takip ettikleri kişi ve gruplar konusunda bazı sınırları olanlar vardır. Üçüncü ve son grupta ise hiçbir şekilde bu kişileri takip etmeyen kişilerdir.

Sosyal ağlarda öğretmen davranışlarını anlamak için yapılan bu çalışmada öğretmenlere, karşıt görüşteki kişileri takip edip etmedikleri sorulmuş ve buna göre öğretmenlerin görüşleri; her türlü görüşü takip edenler, karşıt görüşlere ilişkin sınırları olanlar ve karşıt görüşleri takip etmeyi tercih etmeyenler şeklinde 3 grupta değerlendirilmiştir. Bu 3 gruptaki öğretmenlerin görüşleri şunlardır:

Her Türlü Görüşü Takip Edenler. Kendilerinden farklı düşünen kişileri sosyal ağlarda takip edip etmeme konusunda olumlu fikir beyan eden öğretmenlerin görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

Farklı görüşteki kişileri takip ederim. Çünkü benim mesleki ya da felsefi bakış açımdan bu kişilerin farklı yönlerde olmasının bir önemi yoktur. Ortaya koyuyor oldukları ürün ya da fikrin orijinalitesi önemli benim için daha çok. Farklı taraflarda farklı görüşlerde olunabilir. Fakat bazen zıtlıklar çoğu zaman ortak bir noktada buluşabilir. Bazen ben geliştirebiliyorum onları, onlar da bazen beni geliştiriyor. (Ö1, E, 32)

32 yıllık deneyimi olan bu öğretmen, paylaşım yapan kişinin kim olduğundan çok, paylaşılan içeriğe odaklandığını ifade etmiştir. Bunun dışında bu öğretmen, farklı düşüncelerin kendisini geliştirdiğine inanmaktadır.

Yani genelde takip ederim çünkü bilgisine güvendiğim ne olursa olsun benim için önemli olan bilgidir. Aynı görüşü paylaşıp paylaşmamız bizim için yani benim için

çok önemli değildir. Eğer birinin bilgisine güvenebiliyorsam gerçekten benim için teknolojik olarak açılım sağlayacağına inanıyorsam, elbette takip ederim. (Ö2, E, 23)

Ö2 kodlu bu öğretmen, kendisini geliştirme fırsatı verilen her türlü içeriğe olumlu bakmaktadır. Bu doğrultuda paylaşım yapan her kesimden kişiyi de takip edebileceğini ifade etmiştir.

Benim her çeşit arkadaşım var sosyal medyada. Burada kastımız doğu batı sentezi, işte kültür farklılıkları ya da fiziksel farklılıklarsa eğer ben zaten kendimi evrensel bir insan olarak değerlendiriyorum. (Ö3, E, 24)

Sosyal ağlarda her türlü insanla etkileşime girebildiğini söyleyen Ö3 kodlu bu öğretmen, farklılıkların önemli olduğunu vurgulamıştır.

Aynı görüşle çünkü kendimi besleyemem ki. Herkes benim gibi düşünürse bana bir şey katamaz ki. O zaman şey olur. Körler sağırılar birbirlerini ağırlar olur. Yani farklı düşüncenizdeki insanları takip etmeliyim ki bana bir şeyler katsın. Ben de onlara bir şeyler katayım. Ama burada amaç öyle değil. (Ö8, E, 20)

Farklı görüşteki insanlarla görüşmenin önemli olduğunu söyleyen bu öğretmen, kendisine faydalı olacak, farklı ve yeni şeylere açık olduğunu söylemiştir.

Evet Ediyorum. Çünkü ben TV kanallarında da aynı şeyi yaparım. Kendi düşünceme uymayan kanalları mutlaka takip ederim. Hangi mantıkla olaya yaklaştıklarını çözmeye çalışırım. Bana çok ters gelen bir şey normalde o fikir. Ama neye dayandırıyorlar. Gerekçeleri ne bunu merak ederim. Açıkçası sosyal medya da aynı şekilde. Hani Facebook sahte hesabım yok ama merak ettiğim şeyler oluyor. Özellikle herkese açık olarak paylaşım yapıyorlar ise takip isteği göndermeden direk gönderilere bakarım. Takipsiz takip ederim. Gizli hesapsa yine takip ederim, mutlaka takip ederim. (Ö12, K, 17)

Kendisiyle aynı fikirde olmayan kişileri özellikle takip eden Ö12 kodlu öğretmen, o kişilerin fikirlerinin temellendirmelerine dikkat ettiğini ifade etmiştir.

Elbette takip ederim. Yani sosyal yankı dediğimiz hadiseye maruz kalmamak için. Çünkü sosyal yankı denilen bir hadise var. Eğer herkes birbirini aynı anda aynı fikre sahip herkes birbirini takip ediyorsa dünya sadece o kişilerin görüşünden ibaretmiş gibi olur ki bu da dışarıya çıktığımızda sosyal medyanın dışında canlı hayata çıktığımızda sizi sıkıntıya düşürebiliyor. Bu sebeple özellikle benim fikrime taban tabanı olan insanların yani eğitim anlamında da olsun, sosyal hayat anlamında da olsun. Onları muhakkak takip ederim. Bu... Şöyle bir şey olarak tanımlıyorum kendimi... Çölde yaşayan birisi olarak bir Eskimo'yu takip edip onunla etkileşimde bulunmam gerekir. Çünkü hayat bu ya belli olmaz. Bir gün Eskimoların olduğu bir ortama düşüp orada hayatta kalmam gerekebilir. Dolayısıyla onların neler yaptığını,

nelere değer verdiğini, nelerden çekindiklerini bilirsem yani orada hayatta kalma imkânının daha fazla olacağını düşünüyorum. Zıt fikirleri insanlara elbette ihtiyacımız var. Çünkü gece olmadan gündüzün anlamı nasıl çıkmayacaksa mümkün olmadan da savunduğumuz, inandığımız değerlerin doğruluğu veya hakikati, geçerliliği, güvenilirliği elbette çok da belli olmayacaktır. (Ö15, K, 17)

Farklı fikirlerin önemine değinen Ö15 kodlu öğretmen, zıt fikirlerin ve farklı düşüncelerin insanları geliştirdiğini, tek taraflı düşüncelerin ise gerçekleri her zaman yansıtmadığını düşünmektedir.

İllaki her insanın birbirinden bir şey öğreneceğine inanıyorum. Hayat görüşlerimiz farklı olabilir ama atıyorum, matematikten toplama işlemini belki sınıfta aynı görüşte öğrencilerimize vereceğiz. Faydalı olacağız yani. O nedenle benim için eğitim görüşü daha ön planda. Ne düşündüğü, neye inandığı ya da nereli olduğu çok önemli değil. (Ö16, K, 25)

Kişilerin mensup olduğu çevre ve inançlarından çok, düşüncelerin içeriğine ve faydasına önem verdiğini söyleyen Ö16 kodlu öğretmen, her türlü görüşe saygı duyduğunu ifade etmiştir.

Tabii ki takip ederim. Ben onların neler düşündüğünü, ne yaptığına, nasıl paylaşımlar yaptığını tabii ki merak ediyorum. Şimdi şunu söyleyim. Eğer bir insan düşüncelerini değiştirebiliyorsa, bu insan düşünüyor demektir. Eğer düşüncelerini değiştiremiyorsa, sabit fikirliyse, bu insan geçmişte kalmıştır. Yani kendini yenileyemez. Oysa şu an internet dönemindeyiz. Çok farklı bir çağdayız. Her zaman kendimizi değiştirmeliyiz ve farklı fikirlere de açık olmalıyız. Açıkçası sabit fikirli olmamalıyız. (Ö19, K, 12)

Açık fikirde olmanın ve insanların fikirlerinin değişiminin önemli bir gelişme olduğunu söyleyen Ö19 kodlu öğretmen, her türlü görüşü takip ettiğini ifade etmiştir.

Tatbiki ediyorum. Onların özellikle ne düşündüğünü ne paylaşım yaptıklarını hangi açıdan konuları ele aldığını da öğrenmek gerektiğini düşünüyorum. Bu da insana zenginlik katar. Basın yayın olarak ta bu var. Kendi fikrinizle aynı kişilerle yürümek insanı köreltir bu bağlamda takip etmek gerek. (Ö20, K, 15)

Farklı düşünceleri takip ettiğini ifade eden Ö20 kodlu öğretmen, farklı fikirlerin zenginlik olduğunu, aynı fikirde olmanın gelişmeyi ve değişmeyi engellediğini ifade etmiştir.

Ederim benim için sıkıntı değildir. Yani farklılıklara saygılı olması gerektiğini düşünen biriyim. Hani bir görüşü savunuyorsam da karşı zıttını da bilmeliyim ki hani savunabilmeliyim. Hani ben A görüşündeyim atıyorum karşımdaki de B görüşünde ona A görüşünü savunmadan önce B görüşünde de bilgimin olduğunu

gösterip o konuya da hâkim olduğumu bilmeliyim ki ona göre savunmalıyım diye düşünürüm. Şey yapmam farklılıklara saygılıyım. Yani insanların sosyal medyada birbirine böyle hakaret etmesi ya da karalamasını çok hoş bulmuyorum. Yani hani ben nasıl bunu böyle düşünüyorsam o da onu öyle düşünebilir hani çok böyle noktada saygı duyup hani o senin görüşün bu da benim görüşüm demeyi tercih ederim. Çünkü herkesin kendince bir görüşü var karalamam o kişiyle iletişimimi de kesmem yani öyle de bir şey de yapmam yani benimle aynı düşünmüyor ya da benim savunduğum noktayı savunmuyor diye o kişiyle görüşmemezlik de yapmam. Ama mesela o noktada onunla da tartışmaya girmem fikrimi değiştirmek için sadece fikrimi söylerim ben böyle düşünüyorum diye ama onunla da inatlaşıp hayır sen yanlış düşünüyorsun da zorlamam. (Ö24, K, 31)

Farklı fikirleri takip ettiğini söyleyen Ö24 kodlu öğretmen, karşıt görüşteki kişilerin görüşlerini değiştirmeye çalışmadığını, ancak kendi fikrini söylemekten de geri durmadığını belirtmiştir. Bu öğretmen ayrıca, kendi düşüncelerini savunabilmek için karşıt görüşlerin önemli olduğunu ifade etmiştir.

Karşıt Görüşlere İlişkin Sınırları Olanlar. Karşıt görüşlere sahip kişileri sosyal ağlarda takip edip etmeme konusunda bazı koşulları öne süren öğretmenlerin görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

Evet, evet ederim. Mutlaka ederim. Onlar da beni takip ettiğini bilirim. Bu beni mutlu eder. Çünkü ben hayata öyle ötekileştirerek bakmam. Herkesin fikrinin çok değerli olduğunu bilirim. Herkesin doğrusunun da o fikrin doğrultusunda şekillendiğini bilirim. En doğru benimkidir diye asla bir değerlendirmeye girmem. Değerlendirmeye girenleri de takip etmem. Yelpazesini geniş tutanları takip ederim. Onlar da beni takip etmelerini memnuniyetle karşılarım. Çünkü insanların artık ideolojik pusulaları çok değişebiliyor, çok farklı olabiliyor. Bir de çok farklı görüşler zenginlik getiriyor, katkı sunuyor. O yüzden hani böyle bir kısıtlamam yok. Kendi fikrimdekileri takip edeyim gibi bir kısıtlamam yok. Öyle de algılanmayı da hiç istemem. Hiç de tercih etmem. Şu anda benden çok farklı düşüncelerdeki insanları takip ediyorum, ama tabi ki belli kırmızı çizgileri ihlal etmeyecek, karşıdakini incitmeyecek tarzda sosyal medyayı doğru kullanıyorsa, zevkle takip ediyorum ve seviyorum. Ama üslupları önemlidir benim için. O farklı fikirdeki kişilerin düşüncelerini sunuş şekli benim için önemli. Dayatmacı mı, paylaşımcı mı, bir renk katan tarzda mı bir bakarım. Çok marjinal veya çok katı bir çemberi olanları çok takip etmeyi tercih etmiyorum. (Ö7, K, 16)

Kişileri ayırmadan emeklerine saygı duyan Ö7 kodlu bu öğretmen, farklı düşünen, vizyonu geniş kişilerin hayata zenginlik ve renk kattığını düşünmektedir. Bu öğretmen aynı zamanda sosyal ağlardaki üslubun önemine değinerek marjinal ve dayatmacı tavırlardan rahatsız olduğunu dile getirmiştir. 16 yıllık deneyimi olan bu öğretmen, bu kişileri takip etmeyi tercih etmediğini aktarmıştır.

Ben mümkün olduğu kadar öğretmenlere yol göstermeye çalışıyorum. Yani teknolojinin eğitime entegrasyonu alanında çalışmalar yapıyorum ve web 2 araçlarını mümkün olduğu kadar paylaşıyorum. Ama mesela hiç tanımadığım, benim bir defa bile yan yana gelmediğimiz bir kişinin. Arkamdan ne bileyim, o zaten hiçbir şey yapmaz gibi sözler söylediğini duyuyorum. Ancak yani? Kesinlikle de cevap vermiyorum mümkün olduğu kadar. Hani bir polemige girme olayı hiçbir zaman yaşanmıyor. (Ö6, K, 31)

Eğitimde teknoloji kullanımı konusunda öğretmenleri bilinçlendirmeye çalışan Ö6 kodlu bu öğretmen, kendisini tanımayan insanlarla tartışmaya girmediğini ifade etmiştir.

Genelde takip noktasında karşıdaki kişinin görüşüne çok odaklanan birisi değil. Şöyle söyleyebilirim, genelde takip ettiğim kişilerin benimle aynı görüşü paylaşıp paylaşmadığına hiç odaklanmam. Çünkü sosyal medyayı biraz daha dediğim gibi biraz önce paylaştığım amaçlar doğrultusunda kullanıyorum. Yüz yüze olan dostluk ortamı gibi nasıl günlük hayatta dostunu, arkadaşını seçiyorsan, orda da aynı şekilde seçiyorum gibi bir sınırlandırmam yok, belki bu anlamda tek hassas olduğum nokta eğer arkadaş olarak eklediğim kişi sosyal medya üstünden beni kendi eklemiş. Terör örgütlerine falan destek veren paylaşımlar da olabilir. Terör örgütlerinin paylaşımlarını yapan birileri olursa ve karşıt görüşten kastım biraz da bu. Devlete millete yönelik olumsuz paylaşımlar yapan olursa sadece onları siliyorum diyebilirim. (Ö13, K, 15)

Sosyal ağlarda takip ettiği kişileri ya da profilindeki arkadaşları görüşlerine göre ayırmadığını, herkesi kucaklama gayretinde olduğunu belirten Ö13 kodlu bu öğretmen, milli manevi değerlerle uyuşmayan ya da terör paylaşımı yapan kişileri ise arkadaşlık listesinden çıkardığını ifade etmiştir.

Ederim çünkü fikirler önemlidir. Benimle aynı görüşte olmasa bile ne diyor diye merak ederim açıkçası insanların. Olaylara, sınıf ortamına nasıl yaklaşımı var diye merak ederim. Kendi fikirlerini sınıf ortamında empoze etmeye çalışır mı diye de merak ederim. O yüzden takip ederim. Ya da illaki sonuçta herkesten öğreneceğimiz bir şey vardır. O yüzden herkesin fikri değerlidir. Öğrenmek için farklı görüşleri de takip ediyorum. Yani çok uç değilse, çok moralimi bozmuyorsa. Mesela bazı hesaplar var. Eğitimle ilgili değil de bilimle çok çatışan, komplo teorilerine giren. O tür hesapları ruh sağlığım açısından çok da takip etmiyorum. (Ö14, K, 13)

Herkesin fikrine ve eğitim uygulamalarına saygı duyan ve merakla takip eden Ö14 kodlu bu öğretmen, moralini ve ruh sağlığını bozan görüşleri ve marjinal fikirlerin olduğu paylaşımları takip etmediğini söylemiştir.

Hocam takip ediyorum. Hatta şöyle bir şey var. Bir yazar takip ediyorum. İsmini söylemeyeceğim. Benimle fikirleri tamamen zıt. Hatta benim eşim de fikren bana tamamen zıt. Fikirlerine saygı duyuyorum. Hani bazen çok sinirleniyorum. Bu nasıl

bir düşünce diyorum. Sinirleniyorum ama saygı duyuyorum. Diyorum ki benimle aynı düşünmek zorunda değil, aynı düşünse zaten anlamı yok yani. Kendimi klonlayıp evde oturacak halim yok. Tatbiki farklı olacak. Aynı şekilde bir yazar var. Dediğim gibi yazarı çok takdir ediyorum, beni aydınlatan bir yazar ama benimle çok zıt bir düşüncede. Hatta bazen paylaşımlarına bakıyorum diyorum ki, “10 Kasım olmuş Atatürk’le ilgili hiçbir şey paylaşmamış. Diyorum mesela. Ama onun farklı konulardaki bilgisi, tecrübesi ve başarısı onu takip etmemi devam ettiriyor. Ben bu yazarı takip etmeyeceğim böyle bir özelliği var” diyemiyorum. (Ö22, K, 15)

Zaman zaman sinirlense de kendi düşüncesine ters olan fikirleri ve paylaşımları takip ettiğini söyleyen Ö22 kodlu bu öğretmen, kendisine bir şeyler kattığını düşündüğü her görüşe saygı duymaktadır.

Bazen ediyorum. Çok böyle çok agresif ya da farklı düşünüyorsa takipten de çıkabiliyorum. Ama çok nadir yani şu anda mesela sorsanız hatırlamam. Genelde, var ama tek tük yani marjinal düşünceleri varsa da bakıyorum uygun olmasa da geçiyorum, beğenmek zorunda da değilim sonuçta. Öğretmen bazında da olur sanatçı bazında da olur. Sanatçıları takip ediyorum mesela. Görüşüme uygun olmasada fikirlerini sevmesem de bazen çok mantıksız da buluyorum ama sanatını sevdiğim için sesini sevdiğim için takip etmeye devam ediyorum. (Ö25, K, 18)

Her türlü düşünceyi ve kişiyi takip ettiğini söyleyen Ö25 kodlu bu öğretmen, aşırı uçta olan fikirleri ve agresif görüşleri takip etmediğini ifade etmiştir.

Karşıt Görüşleri Takip Etmeyi Tercih Etmeyenler. Karşıt görüşlere sahip kişileri sosyal ağlarda takip etme konusunda olumsuz fikir beyan öğretmenlerin görüşleri aşağıda sıralanmıştır:

Karşıt görüşteki kişileri çok etmiyorum. Şöyle Facebook'ta şöyle bir şey var. Bazen ben çok rahatsız oluyorum. Aynı fikirde olmadığım kişilerden. Ama ayıp olmasın diye çıkaramıyorum da. Çünkü çıkardığımızda o da görüyor yani arkadaşlık tamamen kayboluyor. O yüzden ben onun takibi bırakıyorum. Görmek istemiyorum. Yani benim bu görüşte kişilerin, benimle zıt görüşü olan, bu siyasi de olabilir ya da başka bir konu da olabilir. Zıt olan kişilerin şeylerini gönderilerini görerek demoralize olmak, sinirlenmek, günümü değil, bir iki dakikamı bile sinirlenmek istemiyorum. Yani hoşuma gitmiyorsa, takip etmiyorum ya da takipten çıkıyorum. (Ö10, K, 18)

Ö18 kodlu öğretmen, farklı görüşteki kişileri morali bozulmaması için takip etmediğini ifade etmiştir.

Takip etmem. Yani şöyle söyleyeyim, eğitim anlamında özellikle hani kimsenin görüşü beni ilgilendirmiyor aslında. Hani bunu belki biraz daha özele indirgeyerek

cevap vermiş oldum ama bana bir şey katacağını, hani dostluk olarak da eğitimsel anlamda da bir şey katacağını düşündüğüm insanları takip etmeye çalışıyorum. Düşüncelerini beğenmediğim, ondan sonra ya da herhangi bir şekilde iletişim kurmadığım insanı sadece takip etmek çok da şey gelmiyor. Doğru gelmiyor. (Ö11, K, 20)

Ö11 kodlu bu öğretmen, düşüncelerini beğenmediği ve kendisine bir şey katmadığını düşündüğü kişileri takip etmediğini ifade etmiştir.

Aynı görüşte olmadığım kişileri çok fazla da takip ettiğimi söyleyemem. Var yok değil, var. Onlar da arkadaşlarım oluyor daha çok tabii ki yine. Arkadaşlarımı da görüşlerinden dolayı yargılayamayacağım veya engellemeyi düşünmediğim için tabii ki onları da takip ediyorum. (Ö23, K, 18)

Ö23 kodlu bu öğretmen, arkadaşları hariç, farklı görüşteki kişileri takip etmediğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin karşıt görüşteki kişilere tepkileri değişmekle birlikte genelde ideal benlik sunumlarına ve toplumsal normlara uygun şekilde bu kişilere yaklaştıkları gözlemlenmiştir. Katılımcıların bu kişilere cevap vermedikleri ve sessiz kaldıkları, bazılarının ise bu kişileri arkadaşlıktan ve takipten çıkardıkları görülmüştür. Bazı öğretmenler ise, yapılan paylaşımları sevmemesine rağmen kişiye saygı duyduğundan takip etmeye devam etmektedir. Bu davranışlar, kabul görülen normların ve beklentilerin kişinin davranışlarını belirlediğini göstermektedir (Goffman, 1959). Buna bağlı olarak, yapılan görüşmeler sonunda, öğretmenlerin üslubunu beğenmedikleri, dayatmacı ve saldırgan buldukları kişileri takip etmedikleri görülmüştür.

Bunun yanında, öğretmenler, karşıt görüşteki kişileri takip etmelerini birtakım nedenlere de bağlamaktadırlar. Öğretmenler bu içeriklerin, farklı bakış açıları kazandırdığını, bu paylaşımların dayanaklarını ve gerekçelerini merak ettiklerini, bu içeriklerin hayata renk kattığını ve değişimi başlattığını düşünmektedirler. Farklılığın önemini ifade eden öğretmenlerin görüşleri ise şu şekilde özetlenebilir: ‘Önemli olan kişi değil, içeriktir’. ‘Konu eğitimse ve faydalı ise kimim paylaştığının çok önemli yoktur’. ‘Yankı odasında değiliz, çölde dahi yaşasak Eskimoları merak etmek gerekiyor’. ‘Gece olmadan gündüzün önemin yoktur’. ‘Sadece aynı fikirde olan kişileri takip etmek, kendimizi klonlamaktan başka bir şey değildir’. ‘Kişinin yaptığı işi ve sanatını beğeniyorsam, kişinin görüşünün önemi yoktur’. ‘Arkadaşlarımı fikirlerinden ve görüşlerinden dolayı yargılamayı hoş bulmuyorum’.

Öğretmenlerin farklı düşünceleri takip nedenleri olduğu kadar, takip etmeyi tercih etmemelerinin de bazı nedenleri vardır. Bu nedenler; polemiğe girmek istememeleri, milli manevi değerlere saldıran kişilere özellikle de terör ve propaganda yapanlara tepkili olmaları, içeriğin faydalı olmaması ve paylaşımların ruh sağlığını olumsuz etkileme ihtimalidir.

Sosyal Ağlarda Eğitim

Sosyal ağların eğitimde kullanılmasının uygun olup olmadığı ile ilgili literatürde birçok araştırma yapılmış, buna göre bazı araştırmacılar bu platformların uygun olmadığını ve eğitimlerde bazı sıkıntıların oluşabileceğinin altını çizerken, bazıları ise bunun mümkün olduğunu ve bu ağların eğitim sürecinde oldukça faydalı olabileceğini ifade etmişlerdir.

Örneğin Ajjan ve Harsthone (2008), sosyal ağların eğitim pratiklerine entegre edilmesinin oldukça faydalı olacağını bu bağlamda da bu platformların öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırdığını, bu platformların öğretmenlerin ve öğrencileriyle, öğrencilerin ise diğer öğrencilerle etkileşimlerini artırdığını, bu sayede de öğrencilerin motivasyonlarının arttığını, bu alanların öğrencileri daha üretken kıldığını ve derslere öğrencilerin daha kolay adapte olduğunu vurgulamışlardır. Sosyal ağların eğitimde kullanılmasına ilişkin, bu araştırmaya benzer bir araştırma Pettenati ve Ranieri tarafından yapılmış ve oldukça olumlu bulguların ortaya çıktığı görülmüştür. Pettenati ve Ranieri (2006) sosyal ağların ders dışı öğrenmelerine katkı sağladığını ve bu tür dijital platformların öğrenme gruplarının ortaya çıkmasını sağladığını ifade etmişlerdir. Diğer bir araştırma ise Akgündüz (2013) tarafından fen eğitiminde sosyal ağ kullanımının etkisi üzerine yapılmıştır. Akgündüz (2013) Marmara üniversitesinde yapmış olduğu araştırmasında, sosyal ağların öğrenci başarısını, motivasyonunu ve kişisel öğrenme becerilerini, yüz yüze öğrenmeye oranla daha çok artırdığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu araştırmaların dışında olumsuz görüş bildiren ve bu ağların öğrencilerinin başarısını olumsuz etkilediğini ifade eden araştırmalar da mevcuttur. Örneğin sosyal medyanın ders dışı kullanımını inceleyen Sarıçam (2015), branş bazında yaptığı araştırmasında, bu ağların öğrencilerin yabancı dil (İngilizce), Türkçe ve matematik gibi derslerde başarısız olmasına neden olduğunu, bilişim teknolojileri, sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerinde ise hiçbir olumlu etkisinin olmadığı sonucuna varmıştır.

Bu araştırmaların yanında sosyal ağların eğitimde kullanılmasına yönelik öğrenciler üzerinde araştırmalar yapan Schroeder ve Greenbowe (2009) ise sosyal ağların eğitim pratiklerini farklı şekillerde etkileyebileceğini ifade etmişlerdir. Nitekim, Iowa niversitesinde görevli akademisyenler olan Schroeder ve Greenbowe (2009), ğrenciler üzerine yaptıkları araştırmada, sosyal ağların eğitimde kullanımına yönelik önemli olumlu ve olumsuz çıktılara ulaştıkları görülmüştür.

Bu araştırmada, sosyal ağların eğitimde kullanılmasının olumlu ve etkili olabileceğinin ıktıları şu şekilde özetlenebilir:

- Ebeveynlerin %76'sının sosyal medyanın çocukların okuma ve yazma becerisini artırdığını iddia etmektedir.
- Araştırma yapılan 677 akademisyenin yarısı (%50) sosyal ağların öğrenme şeklini değiştireceğini düşünmektedir.
- Televizyon izlenme oranının çok yüksek olduğu Amerika'da, öğrencilerin sosyal medyayı takip etme süreleri ile televizyon izleme oranların birbirlerine çok yakındır.
- Çocuklar yılda ortalama 8 kitap okumasına rağmen, yılda 2.300'den fazla internet sayfasında arama yapmaktadırlar.
- Bu ağlardaki öğrencilerin %60'ı eğitim ile ilgili paylaşım yapmaktadır.
- Yüz yüze eğitim konusunda isteksiz olan öğrenciler etkileşimli medya araçları sayesinde sosyal ağlarda bulunmaktan keyif almaktadırlar.
- Sosyal ağlardaki araçlar öğrencilerin dikkatlerini çekmekte çok daha başarılıdır.
- Öğrenciler, kimya dersleri için açılmış çevrim içi etkileşimli kurslar yerine, bu kursların ve eğitici materyallerin yer aldığı Facebook gruplarını tercih etmektedirler. Hatta bu sosyal paylaşım ağlarında paylaşım oranı %400 daha fazla olmuştur. Bu ortamlara öğrenciler daha sık girmiş ve dersler daha dinamik takip etmişlerdir.

Bu nedenlerle Schroeder ve Greenbowe (2009) bu ağların eğitimde kullanılmasının mümkün ve etkin olduğu kanısına varmışlardır.

Diğer taraftan, Schroeder ve Greenbowe (2009) niversite öğrenciler üzerine yaptığı aynı araştırmada sosyal ağların eğitimde kullanılmasının olumsuz taraflarına da yer vermişlerdir. Bu araştırmadaki olumsuz bulgular ise şu şekilde özetlenebilir:

- Öğrenciler, akademisyenlerin yer aldığı sosyal medya gruplarında kendilerini tedirgin hissetmektedirler.

- Öğrenciler, bu ağların gizlilik ve mahremiyet olgusunu bozduğunu düşünmektedirler.
- Sosyal ağlardaki derslerde uygulamalı bir ders işlenememekte, bu yüzden laboratuvar çalışmalarında sosyal ağlar yetersiz kalmaktadır.
- Sosyal medyada yer almak istemeyen öğrenciler bu platformları kullanmamaktadırlar.
- Eğitim platformu olarak sosyal medya platformu seçildiğinde öğrencilerin %59'u bu gruplara dahil olmak istememişlerdir. Öğrencilerin sadece %41'i bu ders gruplardan takip etmiştir. Bunun nedeni sosyal medya kullanmamaları ve bu ağlarda kendilerini rahat hissetmemeleridir.
- Üniversite tarafından çevrim içi ortamlarda oluşturulan derslerde, öğrencileri kendilerini takip edebilmekte, bu minvalde de notlarını, ödevlerini ve genel istatistikleri görebilmektedir. Oysaki sosyal ağlarda takip özelliği olmadığından, buna imkânları yoktur.

Buradaki bulgular ise sosyal ağların eğitimde kullanılması konusunda soru işaretlerinin oluşmasına neden olmaktadır.

Sosyal ağların eğitim öğretim süreçlerine etkisi incelendiğinde öğrenciler üzerine birçok olumlu ve olumsuz noktaya değinilebilir. Bu kapsamda, Raut ve Patil'in (2016) sosyal medyanın öğrenciler üzerine etkilerini inceledikleri çalışmaya bakmak faydalı olacaktır. Raut ve Patil (2016) yapmış oldukları çalışma neticesinde bu platformların olumlu ve olumsuz yanlarını belirlemişlerdir. Bu minvalde bu ağların olumlu yanları şu şekilde sıralamışlardır (Raut ve Patil 2016):

- İçeriğe kolayca erişim sağlama
- Daha fazla bilgiye ulaşma ve bu bilgileri çok farklı şekilde kullanabilme
- Daha fazla zaman geçirdikçe, bilgisayarları ve teknolojiyi daha iyi kullanabilme
- Öğrenilen bilgilerin ve becerilerin hayatın ileriki dönemlerinde kullanabilme.
- Yetenekli öğrencileri daha çabuk keşfedilebilme
- Sorunların erkenden çözülmesine yardımcı olma
- Daha keyifli bir öğrenme ortamı oluşturma
- Öğrencilerin birbirlerinden öğrenebilmesini sağlama
- Video, resim ya da hikâye yüklenmesiyle öğrencilerin yaratıcılıklarında artma
- Takipçilerden anında dönüt alınmasıyla sanatsal yönlerin daha hızlı gelişme
- Öz güvende artış yaşama

- Gerçek kişilerle iletişim kurulduğu için yalnızlık hissinde azalma olmakta bu sayede de okul terklerin önüne geçebilme
- Okula daha fazla aidiyet hissi yaşama
- Bireysel farklılıklara yönelik uygulamalarla kişilere özgü metotlar kullanabilme
- Öğrencilerin planlama, liderlik, organizasyon, empati ve demokratik katılım becerilerinde artma
- Kendilerini ifade etme ve yaratıcılıkların ortaya çıkmasına yardımcı olma
- Etkileşimli olduğundan elektronik içeriklerden daha faydalı olma
- Öğrenciler öğretmenlerinden ve yetişkinlerden daha çok birbirlerinden öğrenmeyi sevmekte, bu nedenle daha kalıcı bir öğrenme sağlama

Raut ve Patil'ye (2016) göre bu ağların eğitim öğretim sürecinde öğrenciler üzerinde birçok olumsuz tarafı da vardır:

- Sosyal ağların en olumsuz yönü bağımlılık yaratmasıdır.
- Öğrencilerin spor, sanat gibi fiziksel aktivitelere daha az eğilim göstermelerine neden olmaktadır.
- Sosyal ağları uzun süre kullanan öğrencilerde görme sorunları ve sırt ağrıları olabilmektedir.
- Öğrencilerin odaklanma sorunu yaşamaları akademik başarılarında düşüşe neden olmaktadır.
- Öğrencilerin birçoğunun birden fazla hesabı vardır ve bunların her biri için ayrı zaman ayırmaktadırlar.
- Etkileşimli ekranlardan olduğundan öğrenciler yüz yüze iletişimde sıkıntı yaşayabilmektedir.
- Öğrencilerin doğru yazma ve dil bilgisi becerileri geliştirememektedir. Bunun en büyük sebebi bilgisayarların bu sıkıntıları önceden kişilere bildirmesidir.
- Öğrenciler her türlü bilgiye her an ulaşabildikleri için hafıza ve hatırlama süreçlerinde sıkıntı yaşanabilmektedir.
- Öğrenciler bu ağlarda hiç tanımadıkları ya da bundan önce hiç konuşmadıkları kişilerle de görüşmektedir. Bu da özel hayatın gizliliği ve kişisel bilgilerinin korunması noktasında sıkıntılara neden olabilmektedir.
- Çocuklar hiç tanımadıkları kişilerle bu ağlarda görüşebilmesi, çocuk kaçırma eylemlerine neden olabilmektedir.

- Çoğu iş veren, kişileri istihdam ederken sosyal medya hesaplarına bakmaktadır. Kontrol edilmeden paylaşılan içerik ilerde kişilere sıkıntı yaratabilmektedir.

Bu bulgular, sosyal ağ kullanımı konusunda öğretmenlere ve velilere birçok görev düştüğünü göstermesi açısından önemlidir. Velilerin başta çocukların internete erişim izinlerine kısıtlama getirmesi, çocuklarla daha fazla vakit geçirmesi ve çocukların sevdikleri kişilerle ve akrabayla yüz yüze daha fazla iletişime geçmesini sağlaması, öğretmenlerin de bu konuda öğrencileri bilinçlendirmek amacıyla eğitim içeriklerini düzenlemesi alınabilecek önlemler arasındadır.

Sosyal Ağların Öğretmenlere Etkisi

Sosyal ağların öğretmene etkisinden bahsederken bu ağların onlar için önemine ve bu ağlarda neleri öğrendikleri irdelenmeye çalışılmıştır. Ankete katılım sağlayan tüm öğretmenler bu ağların kendi hayatlarına dokunan olumlu taraflarının olduğundan bahsetmişlerdir.

Bu bölümde öğretmenlerin sosyal ağların öğretmene etkisi sorusuna verdikleri cevaplar deşifre edilmiş, arkasından da bu düşünceler değerlendirilmiştir. Sosyal ağların öğretmenlere olan etkisi bağlamındaki öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ben sosyal ağlardan ne öğrendim? Paylaşımın çok çok önemli olduğunu. ... Ama burada önemli olanın tek başına değil birlikte neler yapılabileceğini çok iyi öğrendim. Birlikteliği öğretiyor. (Ö2, E, 23)

Ö2 kodlu öğretmen, sosyal ağlardan paylaşmayı ve iş birliği içinde çalışmayı öğrendiğini vurgulamıştır.

Benim yüksek lisansım ya da doktoram yok sıradan bir öğretmenim ama akademisyenlik boyutunda acaba diyorum evet bir tık üstümüz. Daha akademik olarak bakıyorlar oralardan alabileceğim bir şeyler vardır diye bakıyorum. Bu noktada paylaşımları benim için önemli oluyor. Dijital paylaşım olabilir bir makale olabilir. Özellikle girip inceleme ve okuma ihtiyacı duyuyorum. Onun dışında gündelik paylaşımlarında da bir cümle bile olsa onu da hayat defterime kaydediyorum. İşte kullanılabilir, olumlu gibi kelime dağarcığıma ekliyorum. Kendi faydama meslek hayatıma artılar katacak noktalarını alıyorum onların paylaşımlarından. Bence öğretmenler takip ettikleri her insandan bence yeni bir şeyler öğreniyorlar. Ön plandaki öğretmenlerin paylaşmış oldukları linkler örneğin bir web aracı ismi, bir kitap ismi, öğretmenlerin çok dikkatini çekiyor. Bence bunun için buradalar. Ben ‘kitaplarımızı bitiriyoruz’ diye paylaşım yaptığımda, bana

“Öğretmenim hangi kitapları aldınız” diye o kadar çok soru geldi ki. Yani bu da bir takip etme sebebi. Sizin başarılı olduğunuzu düşündüklerinde daha çok takip ediyorlar. İyi uygulama örneklerini görerek kendileri de yapmak istiyorlar. Biz yapmış olduğumuz bu çalışmalarla sınıfta ve öğrencilerde bir fark oluşturuyoruz. Gerçekten bir fark oluyor ve bunu paylaşmayı da sevdiğimiz için fark ediyorlar. Bir fark var. Aynı sınıf düzeyini okutmamıza rağmen neden bir öğretmenin öğrencileri uzaktan eğitimde bilfiil bütün derslere katılıp okuma yazmaya geçebilmiş de diğer öğretmeninkiler niye geçememiş? Bu noktada öğretmenlerimiz kendini sorguluyorlar. Ben neyi eksik yaptım? Diyorlar ve bunun için takip ediyorlar bence. İyi örnek aslında. Bunun için takip ediyorlar bence. Kimsenin bir başkasını eleştirmek için takip ettiğini sanmıyorum. Evet, arada oluyor ama bence öğretmenler birbirlerinin güzel ve başarılı örneklerini uygulamalarını yapmak için sosyal medyayı kullanıyorlar. Şöyle bir kere sınıfta klasik bir siz olmaktan çıkıyorsunuz. Daha gelişmiş, daha kendinden emin, dijital olarak öğrenci seviyesine inebilen bir öğretmen oluyorsunuz. Ve orada öğrendiğiniz farklı şeyleri sınıfınızda uygulama gereği hissediyorsunuz. Bu mutlu ediyor. (Ö3, E, 24)

Burada, Ö3 kodlu öğretmen sosyal ağlarda öğrendiklerinin eğitim pratiklerine nasıl yansıttığını ifade etmeye çalışmıştır. Bu öğretmen, yapılan çalışmalar sayesinde yapılan çalışmaların akademik ve kuramsal çerçevesini öğrendiğini, iyi uygulama örneklerinden kendisine dersler çıkardığını, eksikliklerinin farkına vardığını, eğitimde teknoloji kullanımı konusunda kendini geliştirdiğini, öğrencilerin seviyelerine inebildiğini, bu araçlar sayesinde web araçlarını ve okuması gereken kitapları öğrendiğini, bu paylaşımların eğitim öğretim sürecine uyarlayıp uyarlayamayacağını düşündüğünü bu sayede de klasik eğitim anlayışının dışına çıkabildiğini ifade etmiştir. 24 yıllık öğretmenlik deneyimi olan bu öğretmen, tüm bu çalışmalar sayesinde hem öğretmenin hem de öğrencinin mutlu olabildiğinin altını çizmiştir.

Öğretmenler deneyimlerini paylaştığı için öğreniyorum. Bazıları “şu öğrenciye şu şekilde davranıyorum, istenmeyen davranış gösteren öğrenciye bu şekilde davranıyorum” diye paylaşımında bulunuyor, deneyimini paylaşıyor. Ben de onu kendi öğrencilerimle deniyorum. İşe yarıyor bazen. Bazen işe yaramıyor ama o da benim için bir deneyim oluyor. Kendi kendime yöntem geliştirmemi sağlıyor. (Ö4, E, 19)

Sosyal ağlarda, diğer öğretmenlerin deneyimlerinden faydalananarak bunları öğrencilerine uyguladığını belirten Ö4 kodlu öğretmen, deneme yanılma yöntemiyle kendisini geliştirdiğini ifade etmiştir.

Sosyal ağlarda gözlemlediğim farklılıkları, uygulamaları farklı bakış açılarını projelere veya sınıfta zaten uyguladığım yöntemin metodun içine entegre ederek açıkçası bir şeyler yapmaya çalışıyorum. Ve şunu net bir şekilde söyleyebilirim hocam. 2012 -2013 yıllarında ben şunu kendime söyledim. Ben sürekli, bu sosyal

ağlardan ve eTwinning Türkiye’den bahsediyorum. Özellikle oradaki öğretmen arkadaşlarımızın paylaşımları yeni başladığında bu çalışmaların çok faydalı olduğunu. Oradan öğrendiklerimi farklı araçlar, yöntemleri ve uygulamaları görev yaptığım okulda bizzat aktardığımı biliyorum. Ama şu yakın zamanda belki bir uygulama söyleyemem ama bir şekilde benim yöntemim metodum içinde yenilikçi yaklaşımlar kesinlikle yer buluyor. Örneğin STEM’le Robotik Kodlama ile ilgili daha farklı alanlar şu an aklıma gelmiyor ama sıklıkla paylaşım yapılan veya başka öğretmenlerimizin o alanlarda yaptıkları çalışmalar gerçekten ilham veriyor. Yeri geliyor bize de farklı kapılar açıyor. Baktığım zaman buraya bunun sebebi eTwinning kesinlikle. eTwinning’te yapmış olduğum çalışmalar sayesinde diğer meslektaşlarımızdan da öğreniyoruz. Sosyal ağlardan da öğreniyoruz. Kendimiz de birebir girip yapıyoruz, öğreniyoruz. Dolayısıyla ben faydalı olduğunu ve katkı sağladığını düşünüyorum. Ve ben oradan aldıklarımı çalışmalarımın içine entegre ederek sürdürüyorum diyebilirim. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu öğretmen sosyal ağlardan, özellikle de eTwinning platformunda yer alan farklı yöntemleri, uygulamaları ve yenilikçi yaklaşımları derslerine uyarladığını, özellikle STEM ve robotik ile ilgili çalışmaları takip ettiğini ve bu çalışmaların faydalı olduğunu belirtmiştir.

Kendi mesleğim ile alakalı konuları takip ediyorum. Hani öğretmenlik ile alakalı. Çünkü teknolojiyi özellikle eğitime nasıl entegre edeceğimi öğrendim ve bu sayede de aslında öğrencilerimin ilgilerini belki çekebildim. Çünkü biliyorsunuz hani biz X kuşağı çocuklarıyız ama günümüzdeki çocuklar X Y Z kuşağı ve ALFA kuşakları şu anda ön planda. Bu çocuklar bizden çok daha farklı. Mesela biz düz anlatımla ders işlediğimizde günümüzdeki çocuklar tabii ki düz anlatımla ders işlemeyi sevmiyorlar, hoşlanmıyorlar. Bu durum onların ilgisini nasıl çekebileceğinizi ve hangi araçlarla çekebileceğinizi ben hep internetten araştırarak öğrendim. Yani bu da benim mesleğime ciddi manada olumlu katkılar sağladı. (Ö6, K, 31)

Ö6 kodlu öğretmen, sosyal ağlarda öğrendiklerini ders pratiklerine uyarlamasının olumlu sonuçlar doğurduğunu dile getirmiştir. Bu öğretmen, eğitimde teknoloji kullanımı konusunda öğrendikleriyle öğrencisinin ilgisini çektiğini, öğretmenlerle öğrenciler arasındaki kuşak farkının ve öğretim yöntem farklarının bu şekilde ele alıp çözüme kavuşturduğunu ifade etmiştir.

Bazılarının yaptığı şeyler, insanın sınıfında uygulayası geliyor. Bana göre ilham vermek böyle bir şey. Onu ilk gördüğü zaman bir öğretmen “bunu ben de yapmalıyım yapabilirim, bu ne güzel bir şeymiş” diyorsa, bu öğretmenleri gerçekten fenomen olarak kabul etmek doğrudur. ... Ben geçen Facebook’ta şeyi gördüm anılarda 6 yıl önce ilk webinarımızı yapmışız 9 kişi ile. Slaytımı gördüm kendimden tiksindim. Böyle slayt hazırlanabilir mi? diyorum yani. (Ö7, K, 16)

Sosyal ağlarda yapılan işlerin merak uyandırdığını ancak bunları derslerine entegre edip edemeyeceğini düşünmesine neden olduğunu ifade eden Ö7 kodlu öğretmen, yıllar

içinde bu ağlarda öğrendikleri sayesinde ders içeriği hazırlamada kendisinde gerçekleşen olumlu değişimi aktarmıştır.

Ben ne öğrendim? Ben bir kere eTwinning ile ilk defa sosyal medya ile karşılaştım. Yani eTwinning'i sosyal medyalar sayesinde öğrendim. Erasmus'la karşılaştım. İkincisi öğrenmenin yaşı yok dedim. Çünkü ben şu an kırk sekiz yaşımdayım. Kırk üç, kırk dört yaşında tanıştım projelerle. Sosyal medya sayesinde ben bir web aracı kullanıyormuşum ama öyle bir aracı kullandığımı bilmediğimi anladım. Bu süreç içerisinde bir sürü fikir ve aracı öğrendim. Birçok bir bilgi sayesinde web sitesi yapmayı öğrendim. Blog kurup yazdım. İşte blog kullanmayı öğrendim. Facebook sayfalarının daha ulaşılabilir şekilde nasıl insanlara ulaşabilir? Nasıl daha dikkat çeker? Nasıl daha faydalı olabilir? Bunları öğrendim. Kendi adıma onu söyleyebilirim. (Ö8, E, 20)

Ö8 kodlu bu öğretmen, eTwinning faaliyeti sayesinde sosyal ağlarla tanıştığını, burada birçok fikir elde ettiğini, web sayfası ve blog oluşturma gibi beceriler kazandığını, ilerleyen yaşına rağmen Erasmus gibi çalışmalarla tanıştığını ve sosyal ağları daha etkili kullanmayı öğrendiğini ifade etmiştir.

Takip ettiğim kişi bir paylaşımda bulunduğunda, direk gidip ne paylaştığını görüyorum. Onunla ilgili ben de bir şeyler öğreniyorum. İşte onun altına gelen yorumlara bakıyorum. Bir öğretmen başka bir şey söylemiş, bir şey daha öğreniyorsunuz. Bir öğretmen diyor ki şöyle bir sorum var. Altına gelen yorumlarda bir sürü farklı şey, kullandığınız aracın farklı yönlerini de öğreniyorsunuz. Ya da bana mesela ilçelerden kişiler ulaşıyor, webinar verebilir misiniz diyorlar? eTwinning ya da web 2 araçları. Ben mesela birçok öğretmene ulaşıyorum. Sosyal medya üzerinden duyurusu yapılıyor ya da ben onların hazırladığı webinarlara katılıp ben onlardan öğreniyorum. Yine bunların duyurusu sosyal medya üzerinden oluyor. Kesinlikle öğreniyorum. (Ö10, K, 18)

Sosyal ağlardaki paylaşımlardan ve ona yapılan yorumlardan birçok eğitici metodu öğrendiğini ifade eden Ö10 kodlu bu öğretmen, davet edildiği ya da eğitim verdiği webinarlar sayesinde diğer öğretmenlerden de bir şeyler öğrendiğini aktarmıştır.

Ben şöyle yapıyorum. Mesela bir konu hakkında proje geliştireceğim. Proje konusunda. Bu konuyla ilgili daha fazla bilgiye ihtiyacım var. Şöyle bir yol izliyorum. Önce bunu Okul Öncesi Öğretmeni olduğum için İngilizcem yeterli gelmeyebiliyor. Translate'ten çeviriyorum. Arıyorum. Sonra onlarla ilgili kaynakları buluyorum. O kaynakları çevirip okuyorum. Sonra sosyal medya ya yazıp başlığı Twitter'dan, Instagram'dan, LinkedIn'den başlıkları yazıp arıyorum. Twitter da şunu yapıyorum. O başlığı yazıp en sona tıklıyorum. En güncel ne paylaşılmış o konu ile ilgili diye. O paylaşımlar beni yine ilgili linklere yönlendiriyor. Onları da yine Translate çevirip. Böyle yabancı dil gelişimime de katkı oluyor. Sonuçta eğitimle ilgili sözcükler dönüyor. Bir şekilde STEM olsun, her konuda daha çok dijital beceriler ile ilgili. Bizim Okul Öncesi alanında en çok öğretmenlerin kaynak bulmakta zorlandığı şey öğrencilerin birebir kullanabileceği

araçlar. Şimdi büyük yaş gruplarında çok sıkıntı olmuyor. Ama Okul Öncesi ve 1. Ve 2. Sınıflarda okuma yazma düzeyleri hazır olmadığı için ve onların birebir yaparak yaşayarak öğrenebilecekleri araçları seçmek çok zor oluyor. Tabi ki belli sürede kullanmak koşuluyla. Daha çok o konularda araştırma yapıyorum ve Eğitimde Yeni Trendler, yeni pedagojiler. Duyduğum her yeni terimi mutlaka sosyal medya araçlarından araştırmaya çalışıyorum. Eğitim olarak sosyal ağların hepsini kullanıyorum. Ama Twitter’la Instagram. Instagram Twitter, Yani 1 ve 2 diye ayıracak olursak. 1 Twitter, 2 Twitter 3 Facebook diyebiliriz. Youtube da var. Youtube da kullanıyorum. Daha çok sınıf içi etkinliklerimde kullanıyorum. EBA platformunu yine aynı şekilde. Çünkü neden? Youtube da mesela diyelim, Orff çalışması yaptıracağım. Çocuklara müzikle ritim duygularını geliştirecek bir etkinlik yaptıracağım. Orada inanılmaz kaynak bulabiliyorum. Hani sınıf içi uygulamalarda daha çok eğitici çizgi film değil de Orff Çalışması, Ritim Çalışması ya da Robotik ve Kodlama eğitimi veriyorum. Kurs olarak. Okul da normal eğitim saati bittikten sonra. Yine orada kullanabileceğim, işte bilgisayarsız kodlama üzerine nereden hangi çıktıları bulabilirim? Bunları hep arayarak, tarayarak, sadece sosyal medyayı değil normal Google gibi arama motorları ile bir şekilde ulaşıyorum. (Ö12, K, 17)

Sosyal ağlarda öğrendiklerini eğitim faaliyetlerine entegre etme sürecini ayrıntılı olarak paylaştı Ö12 kodlu bu öğretmen, merak ettiği konuların cevaplarını sosyal ağlarda aradığını, yabancı içerikleri Türkçe’ye çevirmeye çalıştığını, ana okulunda uygulanabilecek içerikleri belirlemeye çalıştığını, YouTube uygulamasını ders esnasında kullandığını ve sosyal ağlarda STEM, teknoloji gibi konular haricinde yeni trendleri takip etmeye çalıştığını ifade etmiştir.

Mesleğe dair yani şöyle sınıf yönetimi adına ya da yeni bir teknik adına sınıf yönetimi adına diyeyim çok bir şey öğrenmiyorum. Çünkü tamamen her sınıfa göre değişen bir şey. Ama mesela öğretmek istediğimiz bir konu var. Present continuous en basiti. Nasıl öğretmiş? Bununla ilgili paylaşım yapan varsa Türkçe bile yapsa. Aaa ben bunu derse bu şekilde uyarlayabilirim dediğim birçok örnek oldu. (Ö14, K, 13)

Ö14 kodlu öğretmenin yukarıda paylaştığı ifadelerden okulunda İngilizce eğitimi verdiği anlaşılmaktadır. Bu öğretmen, sosyal ağlarda daha çok eğitim konularına odaklandığını ve o konularla ilgili yöntemleri derslerine entegre etmeye çalıştığını dile getirmiştir.

Sosyal ağlarla öğrencilerin aslında iç dünyasına daha çok hitap edebiliyorsun. Sosyal medyadan tamamen uzak bir öğretmenin diğer öğretmenlerle de çok fazla iletişim halinde olabileceğini düşünmüyorum. Çünkü başka bir platform yok. En fazla okulundaki atıyorum 20 öğretmeni tanırsın. Onların neler yaptığını görürsün. Bir de köy okulunda falan çalışıyorsan. Hadi o sayı beşe düşer, ikiye düşer, bazen tek öğretmen de olabilirsin. Sosyal medyadan öğrendiğin şeyleri öğrencilerine aktarma, yani öğrencilerimin bundan etkilenme süreci de budur aslında. Ben ne

kadar etkileniyorsam eşit düzeyde öğrencim de bundan etkilenecektir. Çünkü hani öğretmen neyse öğrencisi de odur derler. Hani öğrendiğin şeyleri öğrencilerine aktardığın ölçüde başarılı bir öğretmensiniz zaten. Hani sosyal medyadan öğrendiğin şeyleri öğrencilerin aktara biliyorsan eğer o bölümde öğrencilerin de etkilendi demektir. (Ö16, K, 25)

Sosyal ağların ulaşabildiği öğretmen sayısının fazlalığına vurgu yapan Ö16 kodlu bu öğretmen, sosyal ağların öğrencilerine ulaşmada faydalı bir araç olduğunu ve öğrendiklerinin derse entegre edebilmenin bir başarı göstergesi olduğunu vurgulamıştır.

Ben ne mi öğrendim? Mesela Erasmus projeleriyle ilgili bazı soruları, daha doğrusu nasıl ne tarz cevaplar vermem gerektiğini veya katılımcı kişilerin kaç kişi olması gerektiğini. Kaç öğrenci, kaç öğretmen olması gerekir. Bu tarz şeyler öğrendim. Mesleğime mutlaka faydası vardır. Mutlaka olur dediğim gibi. Ne olur? Yazılı sorularını paylaşımları olur. Eğer yazılı soruları hoşuma giderse, alabiliyorum. Birebir alıp ta tamamıyla sormuyorum açıkçası. Çünkü benim yani soru tarzımla diğer arkadaşların soru tarzları farklı olabiliyor. (Ö18, K, 25)

Ö18 kodlu bu öğretmen, sosyal ağlarda özellikle Erasmus ile ilgili sorularına cevap bulduğunu, mesleği ile ilgili ise bu ağlarda paylaşılan yazılı sorularını aldığını ve kendisine uyarladığını ifade etmiştir.

Ben sınıfta uygulayabileceğim şunu öğrendim. Web2.0 araçlarını öğrendim. Sınıfta yapacağım değişik etkinlik fikirlerini öğrendim. Değişik kitaplar öneriler öğrendim veya hangi kişileri Instagram’da olsun onların sayfalarını olsun takip etmeyi öğrendim. Çünkü oradaki kişiler birbirlerine önerilerde de bulunuyorlar veya orada o konuyla ilgili şablonlar ve şeyler de birbirimizle materyaller de paylaşabiliyoruz. Fikir alışverişinde bulunuyoruz ve hepsini de eğitim amaçlı kullanıyoruz. (Ö20, K, 15)

Ö20 kodlu öğretmen, sosyal ağlarda fikir alışverişi dışında derste uygulayabileceği etkinlik fikirlerini, web 2.0 araçlarını ve kitap önerilerini öğrendiğini ifade etmiştir.

eTwinning sayesinde birçok kişiyle tanıştım. En yakın kişi kuruculuğunu yaptığım proje söyleşisine katılan Eğitimci Yazar ...’dır. Bolu’ya geleceğini duyduk ziyaretine gittik yüz yüze etkileşim şansımız oldu. Hatta kendisi okulumuza da uğrayarak kahvemizi içti. Bunları eTwinning sayesinde yaşıyoruz. Hatta bunu sosyal medya hesaplarımda da paylaştım. ‘eTwinning ne işe yarar? Yazarlar akademisyenler ile tanışsınız ve sizin küçük ilçenizde küçük okulunuza çıkar geliverir diye ‘Yakaladığımız bu samimiyeti başka ne şekilde sağlayabilirdik? Evinizin önünden geçiyor ama sosyal medya ile tanışmak kısmet oluyor. Onun dışında diğer illerden ya da gruplardan fikir almak amacıyla yazan sonrasında ise paylaşma devam ettiğimiz ve arkadaş olduğumuz kişiler de var. Hele ki yaptığımız projeler sayesinde çevremizin genişlediğini düşünüyorum. Azerbaycan’dan diğer ülkelerden çok samimi olduğumuz birbirimize ricamızın nazımızın geçtiği çok arkadaşımız var şu an. Yine Türkiye’nin farklı illerinden doğu güneydoğu olmak

üzere Batman Şırnak Şemdinli şu an çok fazla arkadaşım var. Mesleki açıdan Bolu'dan çıkmayan biri olarak. Bu insanlar bize zenginlik kazandırıyor. Sosyal medya ciddi anlamda sosyal çevreyi de oluşturuyor. Hep eTwinning üzerinden konuşuyorum ama özellikle proje yaptığımız arkadaşlarımızla yaşıyoruz bunu. Ben proje yürütürken deneyimli öğretmen arayanlardan değilim. Bu sebeple birçok kişiye bu bağlamda mentörlük yapıyorum. Geçenlerde gerçekleşen 5 il çalıştayında mentörlük yaptım. Aynı zamanda çalışmalarınızdan etkilenen kişiler de sizinle iletişime geçiyor. Bu şekilde de yardımlaşma yaşıyoruz. İnsanlara bir şeyler katmak çok güzel keyif verici (Ö21, K, 6)

Ö21 kodlu bu öğretmen, sosyal ağlar sayesinde ünlü bir yazarla iletişime geçtiğini ve bu yazarın okula ziyarete geldiğini, kendisinin tecrübesi olmayan öğretmenlere danışmanlık yaptığını, bu ağlarda öğretmenler arasında samimi bir yardımlaşmanın olduğunu ve yapılan projeler sayesinde ulusal ve uluslararası boyutta sosyal sermayesinin genişlediğini ifade etmiştir.

Tabiki yüzde yüz. Örnek kişiler var. Onlar sizin için. Siz de o örneklerden faydalanıp ilham alıyorsunuz. Sizin ilham kaynağınız onlar. ... hocanın öğrencileriyle sınıfta bir şeyler pişirmesi, turşu, salçası yapması. Bizim bir STEM projemiz var. Orada onları yapıyoruz mesela şimdi. Turşu, domates sosu... Burada bilimsel olarak deniyor çocuklar mesela limonla yapılsa turşu nasıl bir aktivasyon olur, sirkeyle yapılsa nasıl? Hamuru daha çok yoğursa nasıl bir ekmek ortaya çıkar, az yoğursa nasıl bir ekmek ortaya çıkar gibi. Güzel bir STEM projesi var. Bunu yapan çocuk aç kalmaz. Her şekilde yemeğini kazanır. İllaki okuyup doktor olmasına gerek yok bu çocuğun. Problemi görüyor ve o problemi bir şekilde çözüyor. ... Bu ağlarda öncelikle empati duygum gelişti. Herkesin fikrine değer verip dinliyorum. Eskiden daha katı baktığım şeylere daha açık bakmaya başladım. Bir sorunun birden fazla çözümü olabileceğini gördüm. Ya da bir sorunu sorun olarak görmeyip. Tamam, sen varsın, bir sorunsun deyip, onu hayatımda kabul etmeyi öğrendim. Çocuklara da bu şekilde öğretiyorum. (Ö22, K, 15)

Ö22 kodlu bu öğretmen, sosyal ağlardaki paylaşımlardan öğrencileri günlük hayata hazırlama sürecinde ilham alabileceği örnekleri takip ettiğini söylemektedir. Bu öğretmen, bu ağlar sayesinde öğrencilerin problem çözme becerisi kazandığını, kendisinin sosyal ağlarda başkalarının anlama ve empati yapma becerisinin geliştiğini, insanları olduğu gibi kabul etmeyi öğrendiğini ve bunları öğrencilerine öğrettiğini ifade etmiştir.

Eğitimle ilgili konuları seviyorum. Onları takip etmeyi seviyorum. Felsefeyi seviyorum felsefe ile ilgili konuları takip etmeyi seviyorum. Türkçe ile ilgili konuları ve coğrafyayı seviyorum. Özellikle National Geography çok ilgimi çekiyor, onların yayınları çok ilgimi çekiyor. Yine çevre ile ilgili olan kısımlar çok ilgimi çekiyor. Özellikle Türkiye'de şu şekilde giyim endüstrisi tekstille ilgili bir yayın yapan Instagram 'da bir bölüm var orayı seviyorum onları takip etmeyi

seviyorum. Çünkü çevre ile ilgili epeyce çok bilgi veriyorlar. Bunun yanında resmi seviyorum resimle ilgili olan kısımları takip ediyorum. Film izlemeyi çok seviyorum, filmle ilgili siteler var onları takip ediyorum. Bunun dışında kitapla ilgili epeyce özellikle klasiklerle ilgili. İlk Çağ felsefesi şu bu değil de Resimlerle Felsefe vb. bölümler var onları takip ediyorum ben Instagram’da. Felsefe alıntıları yapılan bölümler var, bazı yerler var onları takip etmeye çalışıyorum mümkün olduğunca. Müzikle ilgili Klasik Batı Müziği onları takip ediyorum. Bir de türkü çok sevdiğim için türkülerle ilgili olanları takip ediyorum. (Ö23, K, 18)

18 yıllık deneyimi olan bu öğretmen sosyal ağlarda eğitimle ilgili konuları özellikle de Türkçe, felsefe, coğrafya, çevre, resim müzik ve giyim endüstrisi gibi alanlarda merak ettiğini ve bu konuları takip ettiğini, bunun yanında bu ağlardaki film ve kitap önerilerini değerlendirdiğini ifade etmiştir.

Yani mesela işte benim zorumla okulun bir Instagram sayfası açıldı. Mesela şimdi orda yaptığım etkinlikleri kurucuya yolluyorum. O da hemen sayfada paylaşmış oluyor. Kesinlikle çok beğeni alıyor. Hocalar, ya diyorlar şu sınıfla ne güzel etkinlik yapmışsın... İzledik bayıldık. Veli grubuna yolladık filan gibi yavaş yavaş dağılıyor. Olumlu etkiliyor. Sosyal medya da gördüğüm bir etkinliği önce öğrencilere izletiyorum. Sizce bunu yapabilir miyiz? diyorum. Gördüğüm beğendimi ya da sınıfın düzeyine uygun olan bir etkinlikse, yapamayız diyorlar. Bence yaparız diyorum. Yavaş yavaş. Sabırla. O etkinliği öğretiyorum. Sonra o etkinliği yapıyoruz ve ben sonra onu kendi YouTube sayfamaya yüklüyorum. Müthiş mutlu oluyorlar. Üniversite öğrencilerimle yaptığım mesela son beden perküsyonu çalışmasını aynen bu yöntemle öğrettim ve ant bölümü öğrencileri işte endüstri meslek lisesinden gelmiş, kıyıdan köşeden gelmiş hasbelkader futbol oynayan yetenekli ama içine kapanık çocuklardı. Cidden zor bir etkinlik yaptık gerçekten. Görseniz taktire şayan. Ve 3 hafta içinde yaptık ve ben onu bitirdim 24 Kasım’da ve fakültemize hediye ettik etkinliği. Ve bir sonraki ders hemen şuydu. Hocam ne yapıyoruz şimdi, yeni etkinliğimiz ne? Olur bir kere daha yapalım. Bir daha yapalım... Çünkü büyük bir özgüven ve farklı duygular geldi bence onlar. Hem sosyal medyada kendilerini görmek, bir etkileşimin içinde olmak sosyal ağlarda kendini görmek güzel oldu. (Ö25, K, 18)

Sosyal medyayı okulunda ve derslerinde kullanan, bu ağları nasıl entegre ettiğini uygulamalı bir şekilde ifade eden Ö25 kodlu öğretmen, okulu için açtığı sosyal medya hesabını velilerle de paylaşmasının olumlu taraflarını paylaşmıştır. Bu ağlardaki etkinlikleri öğrencileriyle uygulayan bu öğretmen, yapılan çalışmaları YouTube kanalına yüklediğini, yapılan çalışmaların içine kapanık çocuklara özgüven sağladığını ve öğrencilerin motivasyonlarının arttığını ifade etmiştir.

Çok geniş kesimlere ulaşabiliyor olmaları bence en çekici tarafı. Yani bu ağlar vasıtasıyla çok geniş kesimlere kendi düşüncelerini, kendi yaptıklarını geniş kesimlere aktarabiliyorlar. Kendilerini geniş bir kesimde kabul ettirebiliyorlar ve gösterebiliyorlar. Bunlar onlar için çekici bir yön. (Ö23, K, 18)

18 yıllık deneyimi olan bu öğretmen, sosyal ağlarda öğretmenlerin kendi düşüncelerini ve çalışmalarını çok geniş bir alanda duyurabilme imkanının olmasını ve kendilerini bu alanlarda görünür kılmalarının öğretmenler için en büyük motivasyon kaynağı olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerin bu ağlardaki kazanımları incelendiğinde, birçok öğretmenin eTwinning faaliyetinden bahsettiğini, hatta bazılarının sosyal ağlara tanışmasının eTwinning’le birlikte olduğu görülmektedir. Bu platformlarda, öğretmenlerin öğrendiklerini kişisel katkılar ve mesleki katkılar olarak ayırmak faydalı olacaktır. Yukarıdaki öğretmen görüşleri ve ifadeler incelendiğinde bu ağların öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimlerine katkı sağladığını ifade eden şu bulgulara ulaşılmıştır:

Mesleki Katkı. Bu ağlarla öğretmenler, teknolojiyi eğitime ve derslere nasıl entegre edileceğini, yabancı dili kullanmayı, öğretim yöntemlerini, sınıf yönetimini, yazılı soruları gibi ders materyallerine ulaşmayı, öğrenmeyi öğrendiklerini derslerine aktarmayı, proje yapmayı ve bilgiye nasıl ulaşacaklarını öğrenmişlerdir.

Bunun dışında öğretmenler mesleki anlamda sosyal ağların hayatlarına artılar katacak noktalar sayesinde, klasik bir öğretmen olmaktan uzaklaştığını ifade etmektedirler. Öte yandan öğretmenler, takip ettikleri kişiler ve gruplar sayesinde daha akademik ve üst düzey bir öğrenme sağlamamışlardır. Bunun yanı sıra, iyi uygulama örneklerinden ilham alma fırsatı yakalamışlardır. Benzer şekilde öğretmenler, eTwinning gibi mesleki gelişim platformlarından öğrendikleri araçları, yöntemleri ve uygulamaları görev yaptığı okulda uygulama şansı da yakalamışlardır. Bu sayede de öğrencilerin daha iyi öğrenebilecekleri ve eğlenebilecekleri içerikler oluşturmuşlardır. Bu da öğrencilerin motivasyonlarının ve özgüvenlerinin artmasına neden olmuştur. Bir diğer katkı ise öğretmenlerin akran öğrenmesinde gerçekleşmiştir. Öğretmenler, öğrendiklerini başka birçok öğretmenle paylaşma ve onlara öğretme şansı da bulmuşlardır. Genel anlamda bakıldığında öğretmenler, bu ağlar sayesinde öğretmenler paylaşılan deneyimleri kendi eğitim pratiklerine dönüştürebilmişlerdir.

Kişisel Katkı. Sosyal ağların mesleki katkıları yanında birçok kişisel katkıyı da beraberinde getirmişlerdir. Bu ağlardan öğretmenler başta bireysel olarak hareket etmek yerine grup içinde hareket etme ve paylaşmayı öğrenmişlerdir. Bu sayede, ulusal ve uluslararası düzeyde birçok kişiyle iletişim kurma, daha fazla kişiye ve öğretmene

ulaşabilmişlerdir. Hatta, yüz yüze tanışma imkânı olmayan kişilerle bu ağlarla tanıştıktan sonrasında onlarla buluşma şansı bulmuşlardır. Sosyal anlamda aynı zamanda, problem çözme becerisi yanında başka insanları anlama ve onlara empati yapma becerisi de kazanmışlardır. Öğretmenler aynı zamanda, öğrenmek istediği kaynaklara ulaşma ve araştırma yapma becerisi kazanmışlardır. Bunun yanında birçok kitap, film, müzik ve web aracı önerisi almışlardır.

Yıllardır bu sosyal ağları kullanan öğretmenlerin kendi mevcut kişisel gelişimini yıllar sonra görebilmesi aslında bu ağların önemini en belirgin çıktısını oluşturmaktadır. Öte yandan öğretmenler bu ağlar sayesinde web sitesi kurmayı, blog oluşturmayı, kodlama programlarını kullanmayı öğrenmişlerdir. Bu ağlarda genelde her paylaşımın sonunda paylaşım ile ilgili yorumlar yer almaktadır. Öğretmenler bu ağlarda paylaşım yanında yapılan her bir yorumda farklı bir şeyler öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Sosyal Ağların Öğrenciye Etkisi

Öğretmenlerle yapılan görüşmede öğretmenlerin bu ağlardan öğrendikleri bilgi, beceri ve tecrübeyi ders pratiklerine yansıtıp yansıtmadığı sorulmuş buna göre öğretmenlerin cevapları derlenmeye çalışılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin tamamı, sosyal ağları derse entegre etme şekilleri değişmesine rağmen, alanlarına bağlı olarak, bu ağların öğrencilerinde olumlu değişime imkân sağladığı konusunda hemfikirdir. Bu bölümde sosyal ağların öğrencilere etkileri şu beş aşamada incelenmiştir:

- Fiziksel Gelişimlerine Etkisi
- Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisi
- Benlik Gelişimlerine Etkisi
- Bilişsel Gelişimlerine Etkisi
- Kariyer Gelişimlerine Etkisi

Fiziksel Gelişimlerine Etkisi. Bu bölümde öğrencilerin fiziksel gelişimlerine ilişkin öğretmen görüşleri incelenmiştir. 23 yıllık deneyimi olan öğretmenin görüşleri şunlardır:

Ben ne yaptım, ilk Youtube ile başladım. Uzaktan eğitimde EBA'ya gidip de çekimleri yaptıktan sonra orada çocuklar ne yaptı TV izlediler, EBA üzerinden dersleri takip ettiler. Ben 1. Sınıf aldığımda öğrencilerimle hiç tanışmadım.

Velilerimle bir WhatsApp grubu kurdum, bana destek olurlarsa ve benim yönlendireceğim sosyal medya kanallarını kullanırlarsa hiç sıkıntısız okuma yazma sürecini atlatacağımızı söyledim onlara. Çocuklar beni hiç tanımadan ben evde işte bu parmak geliştirme kaslarını geliştirme hareketlerinden başlamak üzere evde kendi oğlumla birlikte videolar çektim ve bu videoları kendi Youtube kanalına yükledim. (Ö2, E, 23)

Uzaktan eğitim sürecinde sosyal ağları kullanan ve velilerle iletişime geçen Ö2 kodlu öğretmen, proje kapsamında öğrencilerin okuma yazma eğitimleri için parmak geliştirme faaliyetlerinin öğrencilerin fiziksel gelişimine katkı sağladığını ifade etmiştir.

eTwinning faaliyeti kapsamında, tabi ki tablet bilgisayar kullanıyoruz. Kendi bilgisayarımı, kendi tabletimi götürüyorum. İnternet çekmiyorsa kendi internetimi bağliyorum. Robotik yapıyoruz. Okul Öncesinde oyun, oyun, oyun. Her şey öncelikle oyunla vermeye çalışıyoruz. Hikâye etkinlikleri hikâye tamamlama etkinlikleri. Az önce bahsetmiştim. Ritim orff etkinlikleri. Bunların hepsinin sertifikalı eğitimlerini aldım. Ama almak hiçbir zaman için yeterli değil. Çünkü her bilgi saniyesinde güncelliğini yitirdiği için bizlerde kendimizi sürekli güncellemek durumundayız. (Ö12, K, 17)

Görüldüğü üzere, projelerdeki oyunların, oyunlaştırma kapsamındaki çalışmaların, müzik eğitimlerinde yer alan ritim çalışmalarının öğrencilerin fiziksel gelişimlerine katkı sağladığı söylenebilir.

Sosyal ağlarda oyunlar öğreniyoruz. Çocukların çok hoşuna gidiyor. Okuduğunu anlama, direkt bir şey okuyup işaretleme ya da yazmaya yönelik değil de dokunarak alıp oraya eşleştirme olduğu için bunu bütün sınıfa uygulamak çok zaman alıcı bir etkinlik. Çünkü çocuk tek tek seçecek, cümleyi oluşturacak ama hoşuma da giden bir etkinlik yaptırmak da istiyorum. Bunu dediğim gibi bütün öğrencileri katmak için bunu günlere bölerek yapabiliyorum ama yapıyorum bir şekilde. (Ö16, K, 25)

Sosyal ağlarda yer alan yazma, işaretleme ve eşleştirme gibi çalışmalar, çocukların fiziksel gelişimlerine katkı sağladığı söylenebilir.

Ukuleleye başlayıp ben ve ukulelem filan gibi sayfa açan çocuklarda var. Hocam şarkı yükledim işte beğenir misiniz? Falan diyenler oluyor. Bende daha fazla kullanmaya başladım. Sınıflarda etkileri daha fazla olmaya başladı. Hocam işte 6c ile yüklemiştiniz ritim çalışmasını, Bizle de lütfen yapar mısınız falan diye böyle geri dönüşler oluyor. Sınıfların da hoşuna gidiyor. Tabi maskeli olmaları beni daha rahatlatıyor tabi çekim yaparken kişisel verilerin korunması açısından. (Ö25, K, 18)

Bilindiği üzere müzik dersinde bir enstrüman çalmak el ve parmak koordinasyonunu gerektiren fiziksel bir aktivitedir. Ö25 kodlu bu öğretmen, bu

kapsamda öğrencileriyle beraber yapmış oldukları müzik gösterilerini sosyal ağlara yüklediğini ifade etmiştir.

Bu bölümde kısaca, öğrencilerin sosyal ağlarda öğrendikleri bilgi ve becerilerin somut çıktılarını ortaya koydukları gözlemlenmektedir. Özellikle de okumaya yeni başlayan çocukların fiziksel gelişimlerinde ve öğrencilerin sanatsal yönden, el, göz koordinasyonunu sağladığını, bu anlamda da kas gelişimlerini geliştiren etkinlikler yaptıkları görülmektedir.

Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisi. Bu bölümde öğrencilerin sosyal gelişimlerine ilişkin öğretmen görüşleri incelenmiştir. 32 yıllık deneyimi olan öğretmenin görüşleri şunlardır: Öğrencilerin sosyal gelişimlerine ilişkin öğretmen görüşleri şunlardır:

Öğrenci örneğin benim sadece bir kitaptan diyalog okutmamla onların işbirlikçi çalışmayla teknolojik bir aracı kullanarak bir diyalog oluşturup o konuyu daha görsel daha etkileşimli bir şekilde veriyor olmaları arasında fark var. Tabi ki yansımaları okul için öğrenciler için çok iyi. (Ö1, E, 32)

Ö1 kodlu öğretmen, iş birliğini gerektiren eylemleri projelerde gerçekleştiren öğrencilerin, bu projeleri teknolojiyi kullanarak birlikte yapmalarına vurgu yapmıştır.

... öğrencilerin kişisel olarak beni sevdiğini düşünüyorum ben açıkçası. Aslında bu alanda da çalışmanın en büyük sebebi belki de proje platformlarında tanıştığım arkadaşların her birinden farklı bir şey öğrendik. Nasıl yapılacağını bir birbirimize sorduk. Birbirimizden dönüt aldıkça da daha bir farklı, daha bir ilgi çekici olup çok daha farklı alanlara doğru kaydık. Öğrenciler için de durum aynı. Yani ben aslında öğretmenler arasındaki iletişimin bu şekilde olduğunda, birbirlerini daha fazla yukarı ittiklerini düşünüyorum. (Ö6, K, 31)

Ö6 kodlu öğretmen, öğretmenlerin proje ortaklarıyla birlikte proje yaptıklarını, birbirlerinden öğrendiklerini, birbirlerini desteklediklerini ve öğrencilerin de diğer öğrencilerle birlikte projeyi gerçekleştirdiklerini ifade etmektedir. Tüm bu ifadeler öğrencilerin ve öğretmenlerin başka kişilerle iletişime geçip sosyalleştiklerini göstermektedir.

Ben bu ağlarda tanışmadan önce, Web2.0 araçlarının kullanmayı bilmiyordum açıkçası. Şimdi yürüttüm projelerde ben kendimi çok güzel geliştiriyorum. Bu anlamda, yani o kadar güzel uygulamaları ben öğrencilerimden öğrendim. Öğrencilerime öğrettim mesela. Cep telefonuma indirdiğim uygulamalar var Inshot diye. Buradan videolar oluşturmayı öğrendim ve ben bunları kendi öğrencilerimden öğrendim çok ilginçtir. Yani etkileşim karşılıklı. Her zaman öğretmen öğrenciye öğretmiyor. Bazen de öğretmen öğrenciden öğreniyor. Çünkü Z kuşağı gençleri

bunlar. Şimdi lise 1, lise 2, lise 3'teki öğrenciler Z kuşağı. O yüzden bunlar teknoloji içinde doğmuşlar. Teknolojinin içinde doğdukları için ben onlardan pek çok teknolojik şey öğrenebiliyorum. (Ö19, K, 12),

Öğretmenlerin öğrencileriyle, öğrencilerin de öğretmenleriyle iletişim kurarak birbirlerine eğitim öğretim sürecinde destek olduklarını ve birbirlerine bir şeyler öğrettikleri görülmektedir. Bu süreç öğrencilerin sosyal becerilerini geliştiren eylemlerdir.

Zaten birçok şeyi öğrenciyle yapıyoruz. Örneğin e safety label alacaksınız, okulun internet etiğini öğrencilerinizle oluşturuyorsunuz. Pano çalışmasından bilgilendirmeye kadar. Projelerde öğrenciye rehberlik yapıyoruz zaten birçok şeyi onlar uyguluyorlar. Proje ödevlerini bile dijital içerikli veriyorum artık. (Ö21, K, 6)

Ö21 kodlu öğretmen, öğrencilerin öğretmenleriyle iş birliği içinde proje faaliyetlerini yürüttüklerini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin yukarıda ifade ettiklerinden, sosyal ağların öğrencilere kattığı en önemli becerinin sosyalleşme olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, bu ağlar sayesinde öğrencilerin sosyal ağlardaki kullanıcılarla ve akranlarıyla olumlu ve sağlıklı ilişkiler kurmayı öğrendikleri anlaşılmaktadır. Bu ağlarda öğrenciler yeni arkadaşlar edinip onlardan kendi çalışmalarıyla ilgili geri bildirim almaları sayesinde hem dinlemeyi hem de kendilerini ifade etmeyi öğrenmektedirler. Tüm bunların yanı sıra, öğrenciler eğitim pratiklerinde işbirlikçi çalışarak, beden dili, grup kurallarına uyma, yönerge izleme, duygularını yönetme gibi kişiler arası ilişki becerilerini geliştirme fırsatı da yakalamaktadırlar. Öte yandan, öğrencilerin birlikte öğrenilen konularla ilgili ortak çalışmalar yapmaları sayesinde öğrenmeyi de öğrenmektedirler. Nitekim bu ağlarda, öğretmen ve öğrencilerin bazı konuları birlikte öğrendiklerini görülmektedir. Öyle ki, öğrencilerin öğretmenlere bilmedikleri konuları öğretmeleri, kendi sosyal gelişimlerine de katkı sağladığı söylenebilir.

Benlik Gelişimlerine Etkisi. Öğrencilerin benlik gelişimlerine ilişkin öğretmen görüşleri şu şekilde sıralanabilir:

Şöyle söyleyeyim. Kesinlikle evet öğrendiğim şeyleri öğrencilerimle paylaştığım zaman, öğrendiğim şeyler bir değer bir anlam kazanıyor. Dolayısıyla benim ve öğrencilerimin en büyük motivasyonum da bu. Mutlaka yeni bir şey olduğu zaman

keyifle coşkuyla öğrencilerimle paylaşmak istiyorum. Bunu onlarla yapmak istiyorum. (Ö5, K, 18)

Öğrencileriyle birlikte yaptığı eylemlerin daha anlamlı ve daha değerli olduğunu söyleyen Ö5 kodlu öğretmen, bu sayede öğrencilerin motivasyonlarının arttığını ifade etmiştir.

Sosyal ağlarda, Montessori eğitimini takip ediyorum. Çocukların yaşayarak öğrenmesini istiyorum. Çocukların kendisini ifade etmesi çok önemli. Doğuda sınıfıma müfettiş gelmişti. Sınıfa girdi, ‘‘Hocam sizin sınıf çok başka.’’ dedi. Ben önce şaşırdım, eleştiri olarak anladım. ‘‘Çocukların bakışları bile çok farklı.’’ dedi. ‘‘Siz bilmezsiniz, bu doğudaki gezdiğimiz sınıflardaki çocukların durumunu.’’ dedi. Sınıftaki çocukların müfettiş gelir gelmez, ‘‘Hoş geldiniz. Nasılsınız?’’ dedi. Özgürce kendilerini ifade edebilen çocuklar yetiştirmeyi hedefliyorum hocam. (Ö9, E, 14)

Ö9 kodlu bu öğretmen, sosyal ağlarda takip ettiği eğitim metodunun öğrencilerin kendilerini ifade etmesine ve özgürce konuşabilmelerini sağladığını ifade etmiştir.

‘‘I’m from generation Z’’de bir erkek öğrencim var. Baştan o kadar hevesliydi o kadar isteksizdi ki. Tavrı ve davranışlarıyla kahoot da ikinci oldu. O kadar zevk aldı. Sonra sürekli peşimde öğretmenim ne zaman bir daha yapacağız. Öğretmenim ne zaman eTwinning aktiviteleri yapacağız? Diye soruyorlar. (Ö18, K, 25)

Ö25 kodlu öğretmen, öğrencilerin proje faaliyetlerini yaparken ve web araçlarını kullanırken eğlendiklerini ve motivasyonlarının arttığını ifade etmiştir.

Çok sessiz, çok sakın bir öğrencim vardı. Çok içine kapalı hatta çok sessiz dediğim bir çocuktı fakat biz projede donuk imge oyunları oynadık. Drama oyunları oynadık. O çocuğun içerisinde hiç tanımadığım ki ben dördüncü sınıfta bunlar dört yılda öğretmeniyim. Annesi diyor ki ‘‘Çok içine kapanık, çok sessiz.’’ Hiç konuşturamadığım bir çocuktı. Drama ile ilgili etkinlikler yaptırmaya başladıkça çocuk içinden inanılmaz espritueller bir çocuk çıktı. O kadar onu hiç tanımadığımı fark ettim. Bu bakımdan çocukları keşfetmek için rahat ortamlarında onları keşfetmek için içlerindeki enerjiyi çıkarabilmek için son derece faydalı olduğunu görüyorum. Öğrencilerimin hepsinde özgüvenleri yükseliyor. Kendi kimliklerini buluyorlar çocuklar. Çünkü yaptıkları etkinliklerle veya kullandıkları araçlarla var oluyorlar. Ders dışı etkinlikler de serbest etkinlikler dersinde de yapıyoruz biz. Ben dersleri de entegre çok ediyorum kullandığım her şeyi. Mesela bir hayat bilgisinde veya matematikte geometrilere, geometrik araçlarda biz hepsini çocuklarım benim hepsini konuşturma araçlarıyla bütün kare, üçgen, daire onları ödev vermişim öğrenme aşamasında o hafta biz geometrik araçlar öğrenecektik bütün hepsi geometrik araçları konuşturarak özelliklerini anlattırdılar. Daha sonra sınıfa geldiğimizde tahtaya projeksiyonu açtım ve herkesin gönderdiğini onlara izlettirdim. Bir kendi aracını tahtada görüyor ama görürken arkadaşını izlerken de

üçgenin özelliklerini dinliyor. Arkadaşı konuşurken. Yani çocuk hem kendini gösteriyor hem de öğrenmiş oluyor veya deneyler, deneyleri bizler yaparken o çocuklar video çekiyorlar, anlatıyorlar, anlatırken hem deney öğreniyoruz. Fen bilgisi dersinde hem de çocuk drama yapıyor, sözlü ifade kabiliyeti gelişiyor, özgüveni gelişiyor, hepsi birlikte. (Ö20, K, 15)

15 yıllık öğretmenlik deneyimi olan bu öğretmen, sosyal olarak içine kapalı öğrencilerin drama gibi proje faaliyetlerinde yer aldıkları taktirde, özgüvenlerinin arttığını, birbirlerinden öğrenerek kendilerini daha iyi ifade ettiklerini söylemiştir. Bu durum diğer branş derslerine de uygulanabildiğini söyleyen bu öğretmen, süreç sonunda bu öğrencilerin benlik sunuşlarında değişikliklerin olduğunu altını çizmiştir.

Bu araştırmadaki katılımcı öğretmenler, sosyal ağların günümüzde kişilerin duygularını, isteklerini, düşüncelerini şekillendirdiği, bu anlamda da öğrencilerin kendi benliklerini oluşturma sürecinde önemli bir yer aldığı görüşündedirler. Bu suretle de öğrencilerin karşılaştıkları farklı durumlarla ilgili karar alma, merak duygusunu ortaya çıkarma ve sorumluluklarını yerine getirme becerilerini de kazandığı görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrendikleri bu platformlarda, yaptıkları çalışmaların daha anlamlı hale geldiğini ifade etmektedirler. Öğretmenlerin vurgu yaptığı diğer bir konu ise öğrenci motivasyonlarıdır. Öğretmenler, bu ağlarda öğrencilerin dersleri işleyiş şekilleri çeşitlendiğinden ve birbirleriyle ve öğretmenleriyle etkileşimleri arttığından dolayı motivasyonlarının da arttığını düşünmektedirler.

Öğretmen görüşleri sonucunda öğrenciler istekleri doğrultusunda davranışlarını değiştirerek kendilerine ve yeteneklerine daha fazla güvendikleri, özellikle de duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade ederek olumlu benlik saygısı kazandıkları görülmüştür. Öyle ki, öğrenciler kendilerini ifade etme becerileri kazanırken, akranlarının beğenisini ve onayını almaları, benlik sunumları açısından faydalı olduğunu göstermektedir. Dahası öğretmenler, önceleri içine kapanık öğrencilerin bu ağlar sayesinde değiştiklerini ve kendilerini daha rahat ifade edebildiklerini, enerjilerinin ve potansiyellerinin farkına vardıklarını ifade etmişlerdir.

Bilişsel Gelişimlerine Etkisi. Öğrencilerin bilişsel gelişimlerine ilişkin öğretmen görüşleri şunlardır:

eTwinning Projeleri kapsamında yaptığımız etkinliklerde var. Bunlar müthiş zenginleştiriyor hem özgüven açısından. Onun dışında drama etkinlikleri, çocuk yogası, nefes egzersizleri yaptırıyorum ben öğrencilerime. Çocuk yogası deyince şey değil. Onları farklı bir evrene taşıma değil, yoga kartlarımız var yine onları da

kullanarak memory hafıza kartları dediğimiz. Yine onları da kartlarla yapıyoruz. Okulumdaki öğrenciler pratik düşünüp yapamıyorlar. Merkezde deki çocuklara göre. Merkezde de çalıştığım için o iki kısımdaki farkı kavrayabiliyorum. O yüzden o farklı oyunlarla daha çok bilişsel becerilerini ve daha hızlı daha pratik düşünmelerini sağlamak. (Ö12, K, 17)

Ö21 kodlu öğretmen, öğrencileriyle oyunlar oynadığını, drama ve yoga etkinlikleri yaptığını ifade etmiştir. Bu öğretmen, bu tür aktivitelerin öğrencilerin hafızasını güçlendirdiğini de düşünmektedir. Tüm bu oyunların ve etkinliklerin öğrencilerin dikkat, odaklanma, karar verme gibi bilişsel becerilerini artırdığı söylenebilir.

Bizim genelde böyle fen ve teknoloji öğrencilerimiz olduğu için. Bu öğrenciler zaten seçme öğrenciler. Kodlama konusunda onlardan çok şey öğrenebildim. Dersimi yapıyorum. Özellikle Padlet kullanımı öğrencilere ödev verme o çok önemli. Öğrencilerimizle birlikte kullanıyoruz. Bunlar bana ve onlara büyük katkıları var diyebilirim. (Ö2, E, 23)

Ö2 kodlu öğretmen, öğrencilerine teknolojiyi kullandığını ve kodlama çalışmalarında yer verdiğini ifade etmiştir. Bu tür etkinlikler zorlu zihinsel aktivitelerdir ve dikkat, hafıza, konsantrasyon gibi bilişsel becerileri geliştirmektedir.

Sosyal medyadan öğrendiklerimi derinleştirdiğim şeyleri kendi web sitemde kullanıyorum. Bu web sitesi sadece benim kendi öğrencilerim için hazırlanmış bir site. Ünite soruları, ünite ünite hazırladığım oyunları, hazırladığım videoları ben kendi sınıfımda kullanıyorum. Velilerimle de paylaşıyorum. Çocuklar sınıfta oynadıklarında mutlu oluyorlar. Burada devam etmek istiyorlar ve evde devam ediyorlar o zaman. İşte bu bunu yapabiliyor olmam, öğrendiğim şeyin sonucu aslında. Ben bir ürün oluşturdum, oluşturmaya çalışıyorum. İçeriğini doldurmaya çalışıyorum ve bununla hem velime hem öğrencilerime ulaşıyorum. Hatta videoların linklerini, sosyal medya üzerinden yine arkadaşlarımla paylaşıp onların da oynaması için onlarla paylaşıyorum. (Ö10, K, 18)

Ö18 kodlu öğretmen sosyal ağlarda öğrendikleriyle web sitesi yaptığını, oyunlar hazırladığını ve eğitim içeriği oluşturduğunu ifade etmektedir. Hazırlanan bu oyunların ve etkinliklerin öğrenciler tarafından sınıf içinde ve dışında kullanıldığı görülmektedir. Akıl ve mantık yürütme ile yapılabilecek bu etkinliklerin öğrencilerin bilişsel becerilerini geliştirdiği söylenebilir.

İngilizce öğretmeni olmama rağmen çocuklar bazen bir ödev hazırlayacaklar. Bir proje yapacaklar. Fikir soruyorlar. Yani hocam bunu nasıl yapabiliriz? Hangi bilgisayarla ilgili bilgisayarda ne kullanabiliriz? Çok çok çok iyi bilmiyorum bilgisayarla ilgili Web 2 araçlarını falan ama en azından fikir verebiliyorum. Hani bak şöyle bir araç var. Tam adını bilmiyorum ama yapabilirsin gibi. Öğrenciler kim teknolojiyi daha hâkim ya da kim neyi daha iyi biliyor. Mesela gidip de okulumuzda

bilgisayar öğretmeni yok şu anda. İngilizcecilere gelip soruyorlar. Ya da eTwinning yapan insanlara soruyorlar. Proje tabanlı çalışan kişilere soruyorlar. Daha çok. Ve sosyal İnternette bilgisayarı aktif kullanan kişilere soruyorlar. Bu yönden ben faydasını gördüm... İngilizce eğitimiyle ilgili takip ettiğim şeyler yabancı yayınların hesapları işte Oxford Üniversitesi, Cambridge gibi. Onların mesela yarışmaları oluyor. Onlar da biz nasıl uyarlayabiliriz sınıfımıza diye takip ediyorum. ... yaratıcı yazma, yaratıcı düşünme ile ilgili şeyleri İngilizceye uyarlıyorum aslında. (Ö14, K, 13)

Ö14 kodlu öğretmen, öğrencileriyle birlikte proje faaliyetleri içerisinde yer aldığını, öğrencilerine problem çözme, derslerde teknoloji kullanma, uluslararası yarışmalara katılma, yaratıcı yazma ve düşünme etkinlikleri yaptırdığını söylemektedir. Tüm bu aktiviteler akıl ve mantık yürütülen ve var olan bilgilerin kullanılmasını sağlayan zihinsel aktivitelerdir.

Projeler çok önemli. Sosyal ağlarda gördüğüm şeyleri uyguluyorum. Herkes beyin fırtınası yaparak çözüm arıyor. Siz de bu projelerle beyin fırtınası yapmayı öğreniyorsunuz. Her şeyle ilgili, öğretmenliğim, ev hanımlığım her şeyle ilgili bir probleme çözüm bulmaya çalışıyorum kendi çapımda. Bunu çocuklara da öğretiyoruz bu projelerle. Orada bir sorun var ve onu bir şekilde çözeceğiz. Akıl akıldan üstün herkesin bir düşüncesi var. Sonunda bir şekilde çözüyoruz onu. Çocuk bu sefer diyor ki problem var ama bunun çözümü de var her zaman. Çocuk bunu hayatında gördüğü için hem daha mutlu oluyor, motive oluyor. Mesela pandemi döneminde çocuklar okullara gidemediler, ama biz eTwinning projesine devam ettik. Çocuklara bir motivasyon oldu. Hadi bakalım Ramazan manileri yazın diyordum bizim konumuz öyleydi. Çocuklar etkinlikleri yapıp atıyordu. Onlara dönütler vererek onlara olan iletişimi artırdım. Çocuk canlı derse katılmıyor ama projede bir şey yapıyor benimle iletişime geçiyor. Ben o çocuktan haberdar oluyorum. (Ö22, K, 15)

Ö22 kodlu bu öğretmen, öğrencileriyle birlikte projeler yaptıklarını, öğrencilerin problem çözme, beyin fırtınası ve yaratıcı yazı yazma etkinliklerinde yer aldıklarını ifade etmiştir. Bu öğretmen tüm bu çalışmaların öğrencilerin motivasyonlarını da artırdığını düşünmektedir. Bu etkinlikler, öğrencilerin dikkat, odaklanma ve karar verme becerilerini gelişmesine ve sosyal anlamda daha uyumlu bireyler olmalarına katkı sağlayabilmektedir.

Kariyer Gelişimlerine Etkisi. Öğrencilerin kariyer gelişimlerine ilişkin öğretmen görüşleri şunlardır:

Yani aslında bu sosyal medyanın öğrenme yansıması, öğrenciye akademik başarısını yani çalışma performanslarını da etkiliyor. Mesela Google'da olan bir öğrencim var, İrlanda Google da çalışıyor. Şimdi ABD de bir teknoloji kolejine giden bir öğrencim var. Ünlü bir DJ olan var mesela. Ben hiçbir zaman kendimi

40 dakika tahtada durup anlatmam. Ben rahat bir öğretmenim ders planımı hazırlarım her şeyi yazarım. Öğrencilerime bilgi veririm. Sonra sınıfta öğrenciler bir araya gelir. O konuda çalışırlar. Daha sonrada performans sergilerler. Bana sunu yapabiliyor mu? Liderlik var mı? Prezantabl mı? Şurada bir problemi var mı? Grup olarak değerlendiriyorum ya da bireysel olarak da değerlendiriyorum. Öyle olunca da her defasında yeni şeyler ortaya çıkıyor. Ve hep gözde öğrenciler oluyor gerçekten. (Ö1, E, 32)

Ö1 kodlu bu öğretmen, öğrencileriyle yaptığı çalışmalar neticesinde mezun ettiği öğrencilerin farklı ve güzel meslekler edindiğini belirtmiştir. Bu öğretmen, öğrencilerinin liderlik becerilerini geliştirecek ve kendilerini ifade edebilecek eğitimler yaptığını ifade etmiştir.

Ya şöyle anlatayım. Hani bir insan kendini kendi öğretmenliğini anlatması çok zordur ama benim için en büyük gurur kaynağı aslında mezun ettiğim öğrencilerim. Ben bir Almanca öğretmeni olduğum halde, bir matematik ve fizik değil, edebiyat öğretmeni veya o çocuğun sınıf öğretmeni olmadığım halde çocuk o liseden mezun olduktan sonra üniversite bittiğinde dahi hala beni aramaya devam ediyorsa, ben ciddi manada bir şeyler yapmışımdır diye düşünüyorum. Bu şekilde de benim çok öğrencim var mesela. eTwinning platformu üzerine yapmış olduğumuz projeler özellikle robotik ve kodlama üzerine yapmış olduğumuz projelerde 9'uncu sınıftan aldığımız öğrencilerimin 12'nci sınıftan mezun ettikten sonra şu an üniversitede bulunan öğrencilerimden bir tanesi mesela geçen yıl Teknofest'te elektrikli otomobil takımında karşıma çıktı. Otonom araçlarla ilgili bir takım kuracağım dedi mesela.... Mesela bir öğrencim geldi yine başka bir üniversitede bir öğrencim. Ben de bir ilk Türk Dronunu yapacağım dedi. Dedim şansına küs ilk Türk Dronunu yaptılar dedim. Aradan birkaç yıl geçti ilk su altı dronunu yapmaya çalışıyordu mesela. Yani bu çocuklara evet bu aşamaya getiren ben değilim ama bir etki bıraktığımı düşünüyorum. Ve bence öğretmenliğin en güzel noktalarından bir tanesi de bu aslında. (Ö6, K, 31)

Ö6 kodlu öğretmen, sosyal ağlarda öğrendiği eğitimleri öğrencilerine uyguladığını ifade etmiştir. Bu öğretmen, öğrencilerinin uzmanlaştıklarını ve öğrendiklerini üniversiteye taşıdıklarını ifade etmiştir. Bu öğretmen aynı zamanda, yaptıkları çalışmaların yarattığı izlenimin ve eğitimlerin etkili olduğunu ve bu öğrencilerle mezun olduktan sonra bile görüşüklerini dile getirmiştir.

Burada, sosyal ağlarda öğrenciler birçok etkinlik ve uygulama yapmaları dijital ağlarda öğrendiklerinin ileriye yönelik kariyer gelişimlerine olumlu katkılarının olduğu gözükmemektedir. Bu kazanımlarının başında boş zamanlarını nasıl değerlendirebileceğini öğrenme ve çalışma sorumluluklarını kazandırmak olduğu söylenebilir. Öğrenciler, ders kazanımlarına paralel olarak bu konulara ilişkin meslekler seçebilmektedir. Diğer bir söyleyişle bu becerilerin, öğrencilerin öğrendikleri bilgileri uygulamalı bir şekilde derste

kullanmaları alan seçimlerinde kendilerine kolaylık sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Sosyal ağlardaki konular, bazı branşlara istihdam kaynağı da olmaktadır. Bunun başında da dijital medya, teknoloji ve yabancı dil uzmanlıkları gelmektedir. Öğretmenler, bu ağların öğrencilerin kendilerini ifade etme yeterliliğini kazanma, takım oyuncusu olma, liderlik, yöneticilik gibi benlik sunumlarını oluşturduğunu düşünmektedirler. Mezun edilen öğrencilerin öğretmenleriyle hala görüşmek istemesi de bu yönlendirmenin başarısını göstermektedir.

Sosyal Ağların Eğitimde Uygulanabilirlik Düzeyi

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlere sosyal ağlarda öğrendiklerini eğitim pratiklerine uygulayıp uygulayamadıkları sorulmuş ve öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplar ve öğretmenlerin görüşleri irdelenmiştir. Buna göre, sosyal ağların eğitimde uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri şunlardır:

Öğrenme ortamlarının ve ortamların ortaya çıkardığı, olması gereken pedagojiyi bir türlü yapamıyoruz. Yani okullar yeterli değil yeni metotları uygulamaya. Özellikle bu son zamanlarda sınıflar oldukça kalabalık ve birçok öğrenciye ulaşmak gerçekten zor. İşte bu yeni trendler teknolojinin entegre edilmiş metotlar bize yardım ediyor bütün öğrencilerin hemen hemen bütününe ulaşmak için. (Ö1, E, 32)

Ö1 kodlu öğretmen, okulların yeni metotları uygulamaya yeterli olmadığını, sınıfların kalabalık olmasından dolayı öğrenciye ulaşmasının zor olduğunu, ama sosyal ağlarda verilen yenilikçi yöntemler sayesinde bunun başarılabilirliğini ifade etmiştir.

Mesela en net örneğini veriyorum. Benim sınıfımda akıllı tahta yok ama sosyal medyada öğrendiğimiz pek çok araç, akıllı tahta uygulaması gerektirdi. Ama ben ne yaptım. Mesela ders ekranda diye bir uygulama var. Ben bunu sosyal medyada bir arkadaşımın paylaşımında gördüm. O bunu akıllı tahtada kullanıyordu. Ben uygulamanın linkini aldım evinizde kullandığınız telefon tablete uygulamayı indirin dedim ve evde kullanmalarını sağladım. Bütün şartlarımı zorlayarak öğrendiği her şeyi sınıfta uyguladım. (Ö3, E, 24)

Ö3 kodlu öğretmen, sosyal medyada öğrendiği bir uygulamayı derslerine uyarladığını ve öğrencilerin bunu sınıfta ve evde uygulayabildiğini ifade etmiştir.

Hepsi uygulanamayabilir tabi ki. Okulun özelliklerine göre dediğiniz gibi. Uygun ortam olmayabilir. O okulda belki donanım olmayabilir o konuyla ilgili. Ama uydurmaya çalışılabilir. Yani farklı bir versiyona dönüştürülebilir. Bu şekilde uygulanmaya çalışılabilir. (Ö4, E, 19)

Ö4 kodlu öğretmen, bu ağlardaki tüm içeriklerin uygulanamayacağını ve okulun özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmen, içeriklerin düzenlenmesi halinde kullanılabileceği kanısındadır.

Kesinlikle düşünülebilir. Bu bize bağlı. Kullanıcılara bağlı. Biz eğer sosyal medyayı iyi bir eğitim alanı olarak okuldaki eğitimle ilişkili, mesleki gelişimimize katkı sağlayan bir alan olarak rahatlıkla kullanabiliriz. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu öğretmen, sosyal ağların doğru kullanıldığında öğretmenin mesleki gelişimine katkı sağlayabileceğini, bu kapsamda da eğitim öğretim sürecinde uygulanabileceğini düşünmektedir.

İmkânımız var okul olarak. Öğrencimizin de bu anlamda büyük ilgisi var. Dolayısıyla ben öğrendiklerini oraya rahatlıkla aktarabiliyorum. İmkânı olan bir okulda çalışıyorum (Ö5, K, 18)

Sosyal ağlardaki içeriklerin uygulanabileceğini düşünen Ö5 kodlu bu öğretmen, kendi görev yaptığı okulda bu imkânın olduğunu ifade etmiştir.

Orda belki öğretmenin bu süzme işlemini yapması lazım. Yani öğrendiği bir şeyin sınıfında uygulayabilip uygulayamayacağını öğretmen ayarlayabilmeli. Ben birçok şey görmüşümdür ama sınıfımda bunu uygulayamam demişimdir. Kenara koymuşumdur. Sınıfın şartlarını, öğrencisini iyi tanıyan öğretmen farklı yerden öğrendiği bir şeyi oraya taşıyıp taşımayacağını, ne kadarını taşıyabileceğini, nasıl uygulayabileceğinin ayarını yapabilmeli. Yapmalı da. (Ö7, K, 16)

İçeriklerin bir süzgeçten geçirilmesi gerektiğini düşünen Ö7 kodlu bu öğretmen, öğrencilerin durumuna göre bu ağlardaki paylaşımların uygulanabileceğini belirtmiştir.

Hayır, hepsi uygulanamaz, hepsi uygun olamaz. ... Bilgileri alıyoruz. Süzüyoruz. İşte sınıfımızın, sınıfımızdaki öğrencilerimizin yeterliliğine göre. Çünkü her birey farklı öğrenir. Biz onları alıp ona göre süzgeçten geçirip okulumuzdaki, okulumuzdaki sosyo-ekonomik durumuna göre, fiziki koşullara göre tasarlıyoruz. Mesela çok fazla Survivor tarzı oyunlar var. Sosyal medyada görüyoruz. Ama ben onun sınıfında bahçem olmadığı için mesela örnek veriyorum. Sınıfa uygun hale getiriyorum bu etkinlikleri. (Ö8, E, 20)

Ö8 kodlu öğretmen, içeriklerin öğrencilerin yeterliklerine, okulun sosyo ekonomik durumuna ve fiziksel koşullarına dikkate alarak bir süzgeçten geçirildiği takdirde uygulanabileceğini düşünmektedir.

Ben ödevlerimi dijital portfolyoya atıyorum. Ben burada daha sonra bir çalışma olarak da kullanabileceğimi düşündüğüm için dijital portföyleler oluşturuyorum

padlet üzerinden. ... Ben öğrencilerimden videolar istiyorum. İşte küçük kısa videolar istiyorum. ... Ben bunları ödev olarak veriyorum. Velilerim yüklüyor. ... Sosyo ekonomik durumu gayet iyi bir okul. Şimdi ben bunu kendi okulumda çok rahat uygulayabiliyorum ama başka bir okulda olsaydım, sosyo ekonomik durumu buna müsaade etmeyen bir okulda olsaydım dijitallik olarak bu kadar çok şey üzerinden gitmezdim. (Ö10, K, 18)

Sosyal ağlarda öğrendiklerini derslerine nasıl entegre ettiğini ifade eden Ö11 kodlu bu öğretmen, okulun sosyo-ekonomik durumunun bu konuda önem arz ettiğini ifade etmiştir.

Kesinlikle zaten bunu uydurabilmek ve entegre edebilmek o sınıfa öğretmesi ile ilgili bir şey. Harmanlanmış öğretim ya da Farklılaştırılmış öğrenme burada işin içine giriyor. Çünkü okulunuz farklı bölgelerde olabilir. Öğrencileriniz konuşmamızın başında söylemiştim kaynaştırma öğrencilerim var diye. Hepsi farklı farklı gelişim düzeyleri de kimileri bir tık önde hani şey bile fark ediyor. Doğum aylarına göre bile gelişimsel özellikleri fark ediyor. Dolayısı ile de bu farklılaştırma öğrenmeyi teknoloji ile de entegre edebiliriz. Yeni eğitim öğretim metotlarından herhangi bir yöntemi de. Bu arada önemli olan öğretmenin aile iş birliği ile yaparak yaşayarak uygun olan metodu uygulaması. Zaten bunları araştırabilen, bunları çocuklarımız için yapıyoruz. Onların daha kalıcı öğrenmelerine sebebiyet verebilmek için ve farklı öğrenme metotlarını onlara oluşturmak için yapıyoruz. Sınıfta uygulayabiliyoruz. (Ö12, K, 17)

Ö12 kodlu öğretmen, sosyal ağlardaki içeriklerin öğrencilerin gelişim seviyesine, yaşlarına, kullanılan yönteme ve metoda göre uyarlanıp kullanılabileceğini ifade etmiştir.

Benim çocuklarım okul öncesi olduğu için eğer onların gelişim seviyesine uygunsa uygulayabilirim. Ama büyük yaş grupları ile ilgili bir trend yenilikse tabi ki uygulayamam. Her şeyi de uygulayamayız. Her şeyi de uygulamaya çalışmak doğru olmaz. Çocukların ihtiyacı önemli. ... Onların öğrenme yöntemlerini keşfedip onların öğrenme biçimini ister sosyal medyadan ister farklı metotlarla öğrenelim. Onu sunabilmek önemli. (Ö12, K, 17)

Ö12 kodlu öğretmen, sosyal ağlardaki içeriklerin öğrencinin seviyesi ve ihtiyacı dikkate alınarak doğru sunumla uygulanabilir olduğunu düşünmektedir.

Uygun olan da var olmayan da var. Uzaktan eğitim sürecini de kullandık. İşte öğrencilerin ödevlerini takip etmede, ya da işte yazma çalışması yapmada hep internet üzerinden yaptık Web 2.0 araçlarıyla. Hepsi uygun mu? Değil. Yani bizim okulumuzda kullanabileceklerimiz de oluyor. Kullanamayacaklarımız da oluyor. Biz arasından eleme yapıyoruz aslında karar birçok şeyi araçları bilmek de bize o yetkiyi veriyor aslında. Hangisini kullanırız? Hangisini kullanamayız. Öğrencilerin internete ulaşımı ne durumda? Tablet, telefon, bilgisayar ne durumda? Buna göre çeşitli uyarlamalar yapıyoruz. Eğer internette bilgisayarla yapamıyorsak yapabilen yapıyor, yapamayan tamam o zaman sen en azından bir kartona yaz. Bize bunu

anlat. İşte ya da en basit bir telefonda yapabileceğiniz slayt varsa onu yap. Gibi basitleştirebiliyoruz. (Ö14, K, 13)

Ö14 kodlu öğretmen, öğretmenlerin içerikleri kimi zaman, bir kontrol mekanizması olarak denetlemesi gerektiğini, kimi zaman da basitleştirmesi gerektiğini söylemiştir. Bu öğretmen, öğrencilerin internet ve bilgisayar gibi donanımlar konusunda sıkıntılar çekebileceğini ifade etmiştir.

Sosyal medyada öğrendiğim her şeyi sınıfımda uygulamıyorum. Sınıfımın seviyesine göre, çevresine göre uygulayabilecek olanları uyguluyorum. Velinin profili de bunda son derece önemli. Velinin yapısı, aile yapısı, çocuğun ihtiyaçları, seçiyoruz hocam hepsini uygulamıyoruz. (Ö20, K, 15)

Ö20 kodlu öğretmen, sınıfın seviyesine, öğrencinin ihtiyacına ve velinin profiline göre bu eğitim içeriklerinin uygulanabilir olduğunu düşünmektedir.

Tabiki uygulanabiliyor. Mesela bizim okulumuzda veliler maddi anlamda zorda. Bir roman aldirmek istiyorum. Bütün sınıf okusun ki tartışalım istiyorum. Ama herkes bunu almak istemiyor... Bu sefer diyorum ki sen oku arkadaşına ver o da okusun. Değişerek okuyorlar. Buna bir çözüm üretmeye çalışıyorum. Ama param varsa cebimde alabildiğim kadar öğrenciye ben alıyorum. (Ö22, K, 15)

Ö22 kodlu öğretmen, sosyal ağlardaki içeriklerin uygulanabileceğini, ama öğrencilerin maddi imkanlarının dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır.

Bu görüşleri özetlediğimizde, araştırmaya katılan tüm öğretmenler sosyal ağların ders pratiklerine uygulanmasının mümkün olduğunu ancak bunu yaparken okulun, öğretmenin ve öğrencilerin özelliklerine dikkate edilerek uygun yöntemlerin ve içeriklerin kullanılması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Öğretmenler, öğrenilen her türlü içeriği direk uygulamak yerine bunların bir süzgeçten geçirip düzenleyerek derste uygulanmasını tavsiye etmişlerdir. Öğretmenler ayrıca, uygulama sırasında öğrencinin profili, sınıf seviyesi, öğrencilerin öğrenme yöntemleri, kişilik özellikleri, velinin yapısı ve çocuğun ihtiyaçlarının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu ağlarla ilgili tespit ettikleri eksiklikler ve kendi geliştirdikleri çözüm önerileri bir sonraki bölümde irdelenecektir.

Eksiklikler. Sosyal ağların eğitim sürecinde uygulanması ile ilgili öğretmenler şu eksiklikleri ve sıkıntıları tespit etmişlerdir:

- Sınıfların kalabalıklığı
- Sınıfların yerleşim düzeni

- Okullardaki donanımın yetersizliği
- Öğretmenlerin yeterliklerinin düşük olması
- Öğrencilerin ve velilerin eğitimde teknoloji kullanımına hazır olmaması
- Öğrencilerin ve velilerin sosyo-ekonomik durumu
- Derslerde uygulanan metotların ve yöntemlerin güncel olmaması

Üretilen çözümler. Öğretmenler bu eksiklikleri gidermek için ise şu yöntemleri uygulamışlardır:

- Akıllı tahta olmayan sınıflarda tablet kullanma
- Farklı web araçlarıyla eksiklikleri telafi etme
- Derslerde drama aktiviteleri yapma
- Ders içeriklerini dijital ücretsiz platformlara taşıyıp oradan öğrencilerine ulaştırma
- Harmanlanmış öğretim yöntemleri kullanma
- Velilerle daha fazla iletişim kurma ve iş birliği yapma
- Dijital donanım ve yazılım eksikliği durumlarında bu çalışmaları gerçek hayata ilişkilendirerek yaparak yaşayarak öğretme
- Dersleri ve kazanımları dijital ortamdan, fiziki ortama taşıma
- Maddi imkansızlıkları olan öğrenciler olduğunda, uygulamaları diğer öğrencilerle eşleştirerek ortak etkinlikler yapma

Sosyal Ağlarda Öğrenilenlerin Eğitim Pratiklerine Yansıması

Araştırma kapsamında katılımcı öğretmenlere sosyal ağlarda öğrendiklerini ders pratiklerine nasıl entegre ettiklerini örnekleriyle birlikte açıklamaları istenmiş, bu soruya yönelik öğretmenlerin cevapları bu bölümde derlenmiştir. Öğretmenlerin eğitim pratiklerini örneklerle detaylandırmaları, görüşlerin toplu halde ele alınmasını bu kapsamda da ortak yönlerinin yorumlanması, çalışma açısından daha faydalı olacağı mülâhaza edilmiştir. Sosyal ağların eğitim pratiklerine yansımasına ilişkin öğretmen görüşleri şunlardır:

Öğrenciler her zaman bana yeni bir şeyin olup olmadığını sorup duruyorlar. Mesela dil öğrenirken sınıfa her zaman teknoloji ile öğrenmeyi götürüyorum genel olarak. Ya da mesela bir konu veriyorum onlar önce ön çalışmalarını yapıyorlar

alışmalarını yaptıktan sonra ben konuyu anlatıyorum sonra onlar kalkıp kendi çalışmalarını gösteriyorlar. (1, E, 32)

Dil eğitimini teknoloji ile vermeye çalıştığını 1 kodlu ğretmen, öğrencilerinden konuyla ilgili hazırlık yapmasını istemekte; ardından da kendisi konuyu anlatmaktadır.

Mesela öğrendiğim sosyal medya kanalları, dolayısıyla oradaki ilanlar dolayısıyla öğrendiğim, incelediğim ve kendi eklemelerimi yaparak sınıfa gtrdğim bir etkinlikte oluyor. Yeni bir şeyi sınıfa götürüp onu direk kendiniz yaparak anlatabilirsiniz, bir şey gösterebilirsiniz, ya da direk olarak ğrenci o öğrenme sürecinin bir parçası yapar, direktifleri verip onları zgr bırakırsınız, onlar da ortaya çıkarır. (1, E, 32)

Eğitimle ilgili ilanları ve paylaşımları takip ettiğini söyleyen 1 kodlu ğretmen, kendi eğitim ğretim sürecine bu içerikleri entegre ettiğini ifade etmiştir.

Youtube linkini WhatsApp üzerinden velilerime attım. Çocuklar beni hiç görmeden YouTube kanalımı izleyerek oradaki etkinlikleri yaptılar. Bir süre sonra harflere geçtiğimizde harflerle ilgili yine animasyonlu görseller hazırladım. Bunların videosunu çektim. Youtube kanalına bunların videosunu yükledim. Ve bunu sadece kendi öğrencilerime ulaşmaktan çıktı, hızlandırılmış videolarını hazırladım ve Instagram hesabımda paylaştım ve videoların tamamının YouTube kanalında olduğunu belirttim. Bu hazırlamış olduğum içerikleri daha fazla insana ulaştırabilmek için YouTube kanalında altta açıklamalar kısmında wetransfer linki ekledim. Beni takip eden okul öncesi olsun, bir önceki dönem 2. Sınıf olup ğrencisi okuma yazmaya geçemeyen öğretmenler olsun herkes o linke tıklayarak benim yapmış olduğum çalışmaların animasyonlu haline ulaşabildiler ve bunları kendi sınıflarında uyguladılar. Daha sonra Instagram’da paylaşım yaparak içerikleri isteyenler mail atsın dedim. Mail adresi yollayan herkesin mailine, kimseyi aksatmadan, o YouTube videolarımın linklerini yolladım. Herkesten çok güzel dönüşler aldım. (2, E, 23)

Çeşitli sosyal ağ araçlarını kullanan 2 kodlu ğretmen, kendi oluşturmuş olduğu eğitim videolarını ve animasyonları YouTube ve Instagram platformlarında paylaştığını, bundan velilerin, öğrencilerin ve diğer öğretmenlerin yararlandığını ifade etmiştir.

Evet, kesinlikle sosyal medyadaki beğendiğim içerikleri öğrencilerime uygularım. Özellikle oyunlarla ilgili olanları. Uyguladığımda ğrencilerimin çok hoşuna gider. Sürekli onları oynattım ve hatta o sitenin artık adresini verdim. Buradan kendiniz evde de oynayabilirsiniz diye ve sürekli oynadı çocuklar bu oyunları. Mesela “aktivite İngilizce.com”. Özellikle burada çeşitli çeşitli oyunlar var. Cram oyunu mesela, cram aracıyla yapmışlar. Oraya koymuşlar. (4, E, 19)

Sosyal ağlarda öğrendiği ya da karşılaştığı etkinlikleri ve oyunları, öğrencilerle paylaştığını söyleyen Ö4 kodlu öğretmen, öğrencilerin bu içerikleri öğrenirken mutlu olduklarını belirtmiştir.

Bizim öğrendiklerimiz ütöpik gibi görünse de gerçekleştirilebiliyor. Mesela sanal gerçekliği ilk öğrendiğimde çok ilgimi çekmişti. Bir tane kâğıdın üzerine bir video monte edebiliyorsun ve bunu sanal olarak yerleştirebiliyorsun dedim. Ben bir önceki okulunda öğrencilerle beraber bir sanal dergi yapmıştım mesela. Baktığınız zaman bu okulda gerçekleştirilen bir proje ve tamamıyla öğrenci ürünü olarak çıkmıştı ortaya. Bunun içerisine Yeşil Ekran teknolojisi entegre edilmişti ve çocuklara yeşil ekran teknolojisiyle videolarını çekip sonra bunu sanal olarak bir derginin üzerine monte ettiler. Baktığınızda bugün metaverse dediğimiz yer de bu sanal alem değil mi zaten? Hani siz bunu okulda eğitim amaçlı kullanabiliyorsunuz? Mesela yine bir eTwinning projesi içerisinde Kültür Köprüsü isimli bir projede hiç yan yana gelmeyen Yunanistan'daki ve Türkiye'deki öğrenciler online olarak birer tane Film senaryosu yazdılar. Yazdıkları bu filmin senaryosunda. Hani bir filmde oynamak için benim öğrencilerim kendi okulunda, Yunanlı öğrenciler de kendi okullarındaki yeşil perde önünde canlandırıp sonra teknolojiyle yani bilgisayarda bu çocukları yan yana aynı filmde oynattık. Yani baktığınız zaman ütöpik gibi geliyor ama gerçekleştirilebiliyor diye düşünüyorum. (Ö6, K, 31)

Sanal gerçeklik, yeşil ekran, dijital dergi uygulamalarını eğitime nasıl entegre ettiğini açıklayan Ö6 kodlu öğretmen, uluslararası projelerde yabancı ortaklarıyla film senaryoları oluşturduğunu ve bunları derste uyguladığını ifade etmiştir.

İlk benim kullandığım araçlardan birisinde arttırılmış gerçeklikle ilgili bir araç vardı. Bir öğretmende görmüştüm. Çok hoşuma gitmişti. Ben de sınıfımda uygulamıştım. Ben de o görüntüleri paylaşmıştım. Bana da şu söylenmişti. Sizde gördük biz de yaptık. Böyle bir zincir devam etti. Ben sosyal medyadaki paylaşımların hep bu minvalde olmasını arzu ederim. Çünkü ben de birinden gördüm. Yaptım. Sınıfımda çok işime yaradı. Sınıfta yapılan güzel çalışmaların paylaşılması, mutlaka başka sınıflara kadar taşınacaktır. Öğretmen bunu taşımalıdır. Bu konuda aynı şeyi düşünebiliriz. Taşımalı. Şuydu benim sloganım: 'Öğrenirim, öğrendiğimi sınıfta uygulayım. Uyguladığımı paylaşırım. Uygulamadığımı hiçbir şeyi paylaşmam. (Ö7, K, 16)

Ö7 kodlu bu öğretmen, sosyal ağlarda görmüş olduğu sanal gerçeklik uygulamasını sınıfa taşıdığını ve diğer öğretmenlerin de bu tip eğitici paylaşımlar yaptığını aktarmıştır.

Şimdi mesela akıllı tahtada oynatılan oyunlar paylaşımlar var. Ondan sonra bunları alıp ben derste uyguladığım olmuştur. İşte renklerle ilgili bir çalışması vardı ondan sonra şey vardı pardon ülkeler milliyetler ile ilgili vardı. Bunları evet bunları ben de yapabilirim deyip düşünüp sınıfta uyguladığım da oluyordu. ... Mesela ben bir Web 2.0 araçları grubunda bir sürü şey öğreniyorum. Çünkü her gün yeni bir araç ya da haftada bir iki yeni araç çıkıyor. Ben bu araçları dersin neresine entegre edebilirim noktasında önce bir kendim uygulamaya çalışıyorum. Ondan sonra

hemen çözüp dersime entegre ettiğim de olabiliyor. Bunu ders planım içerisinde entegre etmeye çalışıyorum. Yani mesela bir kelime bulutu aracını ben dersime entegre ediyorum ya da kavram haritaları. Eeee kavram haritalarına alıp çocukların kelimeler arasında ilişki kurmasını sağlayarak hatırlamayı kolaylaştırması, ondan sonra onlar aralarında ilişki kurup bir özetleme, bir harmanlama ortaya çıkartmaları, ondan sonra benim dersim için yani İngiliz dersi için çok önemli olarak gördüğüm bir çalışma. Buna sıklıkla yer veriyorum. (Ö11, K, 20)

Ö11 kodlu öğretmen, sosyal ağlarda görmüş olduğu akıllı tahta uygulamalarını, kavram haritası ve kelime bulutu gibi web 2.0 araçlarını İngilizce dersinde uyguladığını ifade etmiştir.

Çok basit bir örnek vereyim. Normalde padlet'i biliyorduk biz pandemiden önce. Ama ben bunu pandemi döneminden nasıl uyarlayabilirim diye yine eğitim liderlerinin söyleşi vardı. Oradan atölyelere geçmiştik. Oradaki atölyelerden en basitinden bir padlet kullanımını. Ben uzaktan eğitim sürecine çok güzel geçişini sağlamıştım. Uzaktan eğitim sürecinde her dersin sonunda bir padlet açıyordum. Öğrencilerim oraya bir şeyler ekliyordular. O benim aklıma belki gelmezdi. Uzaktan eğitimde ben bunu nasıl kullanacağım diye ya da yine örnek verecek olursam matematik etkinlikleri oyunlarla matematik öğretimi ben bunları yine Instagram ortamında görüp sınıfında uygulamaya başladım ve kendimi üretmeye başladım. (Ö16, K, 25)

Ö16 kodlu öğretmen, sosyal ağlarda görmüş olduğu padlet uygulamasını uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerine uyguladığını ifade etmiştir.

Çünkü devamlı farklı etkinlikler yapıyorum sosyal ağlarda öğrendiklerimle. Birinci sınıf okuttuğum için birinci sınıftan gidiyorum Birinci sınıf gruplarında öğretmenler o günkü müfredata göre hangi oyun farklı oyunlar yapıyorlar, tahtada olsun şurada olsun burada olsun. Şimdi onlara biz anlık, sosyal medyanın en önemli şeyi bilgiyi hızlı ve anlık olarak ulaşabiliyor olması. ... Çok hızlı bir şekilde ona ulaşabiliyorsun. Hangi sesi öğretirken hangi şarkıyı kullanacaksın? Çocuklara hangi web2 aracı ile beraber onu canlandıracaksın? Mesela web2 aracı var mı? Bu sizin birinci sınıftasınız ve sizin uyguladığınız çünkü çocuklar anlamakta çok güçlük çekiyor. Chatter pix ile sesleri o harfle ilgili mesela hangi harfi öğrendik biz o harfle ilgili hayvan resimlerini konuşturabiliyorlar. Bu da son derece onların hoşlarına gidiyor. (Ö20, K, 15)

Küçük yaşlardaki öğrencilerine web 2.0 araçlarını ve oyunları uygulayan Ö20 kodlu öğretmen, tüm bunları sosyal ağlar sayesinde öğrendiğini ifade etmiştir.

Bazen İstiklal marşı okuyamıyor çocuklar mesela. Zor oluyor. Ya da sınavda soracağım çalıştırdım ama okuyamıyor ben onun kaydını yapacağım size çalarken ve okurken. Lütfen YouTube'den dinleyin diyorum. Hepsi gidiyor tık tık tık. Oradan evde de çalışırken dinleyebiliyorlar mesela. Web 2 araçlarını zaten yalayıp yuttuk geçen sene. Birde Online olduğu için bizim için uyun bir ortam oldu. Web 2

araçlarını öğrenerek öğrettik. Bizim çocuklar artık, kendilerini bir tık daha aştılar. Daha ilerisine gittiler. Farklı programlar kullanmaya başladılar. Video editleme, Montajlama yapar hale geldiler. İlk aklıma gelen bunlar oldu. (Ö25, K, 18)

Sosyal ağlarda görmüş olduğu video uygulamalarını ve Web 2.0 araçlarını dersine uyarlayan Ö25 kodlu bu öğretmen, öğrencilerinin bu konularda ilerleme kaydettiğini belirtmiştir.

Öğretmenler, bu ağlarda öğrendikleri ya da gördükleri çalışmaları öğrencilerine kimi zaman direk kimi zaman da düzenleyerek uygulaması, bu uygulamaların ders pratiklerine entegre edildiğini göstermektedir. Öğretmenler, özellikle uzaktan eğitim döneminde öğretmenler kendi videolarını çekip video oynatma uygulamalarına yüklemiş bu sayede hem veliler hem öğrenciler bu içeriklerden faydalanmışlardır. Öğretmenlerin görüşleri irdelendiği bu ağları eğitimde en çok sınıf, matematik, İngilizce, müzik, Türkçe gibi branşlardaki öğretmenlerin kullandığı görülmüştür.

Öğretmenler eTwinning, YouTube, Facebook ve Instagram gibi sosyal ağları kullanarak, öğrencilere hatta velilere ulaşmış ve onlarla etkileşime girmişlerdir. Öğretmenler, artırılmış gerçeklik uygulamalarını, kelime bulutu araçlarını, film senaryosu oluşturma araçları yanında padlet, Chatter pix, Word Wall, Word art araçlarını da kullanmışlardır. Öğretmenler özellikle web 2 araçlarını kullanarak öğrencilerle oyun oynadıklarını, oyunlaştırma aktiviteleriyle derslerini işlediklerini, öğrencileriyle beraber sanal dergi oluşturdıklarını, resim ve video düzenleme ve montajlama yaptıklarını, birlikte afiş hazırladıklarını, drama etkinlikleri oluşturdıklarını ve de yabancı dil uygulamalarıyla derslerin daha keyifli geçtiğini belirtmişlerdir. Öte yandan, öğretmenler, ödev ya da sınav değerlendirmelerinin özellikle uzaktan eğitim döneminde web 2 araçlarıyla yapmışlardır. Bu kapsamda, bazı çalışmaları ödev olarak vermişler bu sayede öğrencilerin tek başlarına öğrenme alışkanlıkları kazanmalarını sağladıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, öğretmenler farklı ülkelerdeki öğretmen arkadaşlarıyla bağlantıya geçmiştir. Bu sayede de öğretmenler, öğrencilerin uluslararası düzeyde yabancı arkadaşlarıyla iletişime geçmelerini sağlamışlardır.

Tüm bu uygulamaları yaparken öğretmenler, sosyal ağların eğitime entegre edilebileceğini ancak sosyal ağlardaki her şeyi uygulamanın mümkün olmadığını, bazı etkinliklerin sınıftaki tüm öğrencilere uygulanmanın zor olduğunu ve bazı içeriklerin ise düzenlenmesi gerektiğini konusunda uyarılarda bulunmaktadır.

Web 2.0 Araçları. Web 2.0 araçları denilince akla ilk gelen araçlar sosyal ağlardır. Genç'e (2010) göre Web 2.0 araçlarıyla kullanıcılar, içeriği okumanın dışında, kendi içeriklerini üretme imkânı bulabilmekte ve onun hakkında düşüncelerini ifade edebilmektedirler. Kaplan & Haenlein'a (2010) göre Web 2.0, içerik ve uygulamaların bireyler tarafından oluşturulup yayınlanmadığı, bunların tüm kullanıcılar tarafından sürekli olarak güncellendiği araçlar olarak ilk defa 2004 yılında kullanılmış bir terimdir. Bu sayede, web 2.0 araçları ile kullanıcılar kendi içeriklerini oluşturabilmekte ve diğer içeriklere yorum, beğeni ve eklemeler yapabilmekte buna ilaveten de var olan içeriği kendilerine göre değiştirme imkânına sahip olabilmektedirler (Barassi ve Treré, 2012). Sosyal ağların eğitim pratiklerine yansımada web 2 araçlarının kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri şunlardır:

Biz robotik yarışmalarına da katılıyoruz. Bunlarla birlikte öğrencilerimizle birlikte böyle sürekli yan yana olabiliyoruz. Özellikle işte web2 araçlardaki o ortak kullanımlarda neler yapabileceğini. Okul dışında da sürekli tartışıp görüşebiliyoruz. Yazılımlar atılabiliyor sisteme. (Ö2, E, 23)

Ö2 kodlu öğretmen, sosyal ağlardaki diğer öğretmenlerle birlikte web 2.0 araçlarını kullandıklarını ve kodlama çalışmaları yaptıklarını belirtmiştir.

Biz yaptığımız proje ile zaten yürüyen bu yenilikçi yöntemleri ve uygulamaları sınıfa da aktarmaya çalışıyoruz. Sınıftaki diğer öğrencilere de aynı uygulamaları aynı çalışmaları yaptırmak istiyoruz ve yapıyoruz da. Dolayısıyla çok web aracı veya uygulama, örneğin yapay zekâ uygulamalarından tutun artırmış gerçeklik, sanal gerçeklik ve benzeri uygulamalara kadar pek çok uygulamayı proje dışındaki öğrencilerimizle de rahatlıkla yapabiliyoruz. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu öğretmen, sosyal ağlarda proje çalışmalarıyla birlikte yapay zekâ, sanal gerçeklik gibi yenilikçi uygulamaları ve yöntemleri sınıf ortamına aktarmıştır.

Sanal gerçeklik uygulamasını sosyal ağlardan öğrendim. Şey hayvanların canlandırıldığı kâğıt üstünde. Ben onu Facebook'ta bir öğretmenden görmüştüm. Çocuklara kâğıtları boyatıyorduk. Onu o programla okutup canlandırıyorlardı mesela. Ben bunu Facebook'ta bir öğretmenin paylaşımından gördüm. Onun dışında farklı mesela özellikle eTwinning projesi yürüten öğretmenlerinden gördüğüm birçok şeyi uygulamışsınız. Ama bireysel değil de kendi projelerimizde uygulamışsınız. Bu şekilde bir esinlenme yapmışsınız. Projede yaptığımız şeyler zaten sınıfımızda uyguladığımız şeylerdir. Özellikle Web 2 araçları ile ilgili uygulamaları da sosyal medyadan daha çok öğrenmişimdir. Orda paylaşılan bir aracı, yeni bir çalışmayı kendi öğrencilerime uygulamışım. (Ö7, K, 16)

Ö7 kodlu öğretmen, eTwinning ve Facebook platformlarında diğer öğretmenlerden gördüğü ve esinlendiği sanal gerçeklik gibi birçok web 2.0 aracını projeler kapsamında derslerine entegre ettiğini ifade etmiştir.

Web 2 araçlarıyla hazırladığım çalışmaları ve çalışma sayfalarını uzaktan eğitimle uygulamaya geçiş yaptım. Çeşitli oyunlarla bu çarklı dört vaatlerle vesaire. Wordwall diye bir web aracı var. Çark çevirme oyununa entegre, çark çevirme oyunuyla yaptım. Ve sonbahar mevsimini planıma entegre ettim. İşte sonbaharda hangi giysileri giyeriz? Dönüyor çark, soru soruluyor. Çocuk orada cevap veriyor. Ya da dönüyor, doğru, yanlış kavramı, uzun kısa kavramı oyun yoluyla öğrenciye öğretmeye çalıştım. (Ö8, E, 20)

Ö8 kodlu öğretmen, uzaktan eğitim sürecinde sosyal ağlarda öğrendiği ‘wordwall’ gibi oyunlaştırma çalışmalarının olduğu web 2.0 araçlarını dersinde kullandığını aktarmıştır.

Facebook’ta anasınıfı gruplarımız var, orada etkinlikler paylaşılıyor. Elimde çok dokümanlar var ama ben yine de oraya girip bakarım farklı bir şeyler var mı, çocuklarıma farklı bir şeyler katabilir miyim diye. Burada Web 2 araçlarını öğrendim. Web 2 araçları bana çok şey kattı hocam gerçekten. Sosyal ağlardan tanıştığım kişiler var. Takıldığımız her konuya yazdığımız zaman bize dönüş yapan insan. Ona da ayrı teşekkürüm var. Sanal sergi nasıl yapılır onu öğrendim. Bu bizim için çok önemliydi. Kalite etiketi alma duygusunu yaşamak, eksikimizi nasıl tamamlayacağız buna koşturmak çok başka bir şey. (Ö9, E, 14)

Elinde birçok materyal olmasına rağmen ana sınıfındaki öğrencileri için Facebook ortamındaki paylaşımları takip ettiğini söyleyen Ö9 kodlu öğretmen, sanal sergi gibi web 2.0 araçlarını sosyal ağlardaki öğretmenlerle görüşüp derslerinde uyguladığını belirtmiştir.

Sosyal medyada en çok Web 2.0 araçlarını takip ediyorum. Çünkü sürekli yeni bir uygulama öğrenip onları denemek istiyorum. eTwinning Türkiye grubu ve sayfamızı takip ediyorum ister istemez işim gereği. Canva’yı takip ediyorum. Canva’yı çok fazla kullanıyorum çünkü onun da şu anda, Canva’da öğretmenler için açılmış grup var. Orayı da takip ediyorum. Neler yapılıyor acaba diye. Bu şekilde yani genelde eğitim ve gündem. (Ö11, K, 20)

Sosyal ağlarda ve gruplarda yenilikçi uygulamaları takip etmeye çalışan Ö11 kodlu bu öğretmen, Canva gibi uygulamaları derslerinde kullandığını ifade etmiştir.

Sosyal ağlarda gördüğüm güzel örnekleri İngilizcede olsa internetten araştırmasını yapıp o örneğin daha da detaylandırılmasını sağlayarak. Bunun dışında da derslerimde öğretim süreçlerimde rahatlıkla kullanabiliyorum. Google expeditions diye bir uygulama var örneğin. Ben ilk bunu Facebook’ta ki bir grupta gördüm

sonrasında oradan yola çıkarak araştırmalar yaptım. O araştırmaların sonucunda A-101'e gelen gözlüklerden aldım. 30 liraydı o dönem 20-25 lira falan olanları da vardı. Bunlarla çocuklara sanal gerçeklik gözlüğü ile farklı etkinlikler yaptırđım, sadece kendi dersim üzerine de değil coğrafya dersinde, İngilizce dersinde ve biyoloji dersinde de bu etkinlikleri kullandım. Benim sayede de diğer arkadaşlarım da derslerinde aktif kullanabildi bu teknolojiyi. Bunun haricinde başka var mı? Özellikle web 2.0 araçları bağlamında bunu açabilirim işte padlet mesela. Son 6-7 yıldır çok fazla kullandığım araçlardan bir tanesi, yine ben bunu bir Facebook grubunda görmüşüm, öğrencilerle iletişim, iş birliği süreçlerinde tamamen aktif kullanıyorum, ödevlendirme süreçlerinde aktif kullanıyorum, bunun yanında prezi, powtoon bunlarda yine aynı Facebook grubundan edindiğim sonrasında araştırarak ders süreçlerinde öğretim süreçlerinde dâhil ettiğim uygulamadır. (Ö13, K, 15)

Sosyal ağlarda öğrendiğı bilgileri derslerine nasıl entegre ettiğini anlatan Ö13 kodlu bu öğretmen, Google expeditions, padlet, prezi, powtoon ve sanal gerçeklik gibi web 2.0 araçlarını farklı branşlarda uyguladığını ve öğrencilerine bu araçlarla ödev verdiğini açıklamıştır.

Ben kendim Facebook'u oluşturduğum grup sayesinde öğrencilerimle ödev alışverişi veya proje çalışmalarını yürütme anlamında veya yenilik yeni uygulamaları onlarla tanıştırma anlamında kullanıyorum. Şimdi mesela İngilizce öğretiminde kelime öğretimi biliyorsunuz en sıklıkla işte zorluk çektiğimiz şeylerden birisi... Facebook'ta bunun için bir grup kurdum. Çünkü öğrencilerin sosyal medya ilgisinin farkındaydım. Facebook buna daha müsaade etmişti. Facebook'ta bir grup kurdum ve bu kurduğumuz grup da Cram gibi, Quizlet gibi uygulamaları öncelikle öğrencilerime tanıttım. Tanımalarına imkân sağladım. Ve sonrasında Action Bound gibi uygulamaları tanımalarına imkân sağladım. Sonrasında o grup sayesinde paylaşmış olduğum ödevleri öğrenciler internet ortamında yaptılar. Ve sonrasında yapmış olduğum ölçüde değerlendirmede öğrencilerimin kelime dağarcıklarında çok ciddi bir gelişme olduğunu kendim tespit ettim. Yani burada sonuç itibariyle şunu çıkardım. Yani bir grup kuruyoruz ve kurduğumuz grup tabii ki sadece öğrencilerin görebildiğı, herkese açık olmayan bir grup. Ve grup içerisinde de web 2.0 iki araçlarına yönelik nasıl kullanılabileceğine dair talimatlar ve bilgiler var. Ve oradan alan çocuklar artık günün her saatinde acaba hoca yeni bir şey yüklemiş mi diye gruba geliyorlar. Hatta bazılarının grubun bildirimlerini açtığını da fark ettim. (Ö14, K, 13)

Öğrencilerin sosyal medyaya ilgisinin olduğunu fark eden bu Ö14 kodlu öğretmen, İngilizce derslerinde Facebook üzerinde açtığı gruplarıyla kelime öğretimi yaptığını, web 2.0 araçlarını kullandığını ifade etmiştir.

Bu ağlar sayesinde Inshoot'la video yapmayı öğrendim. Canva'da logo ve poster yapmayı öğrendim. Önce kendim, sonra öğrencilerime öğrettim. Canva'yı zaten biliyorlardı onlar. Ama bilmeyen öğrenciler de vardı. Ortaokulda eTwinning yürütmüş olan öğrenciler de vardı. Logo nasıl oluşturulur? Poster nasıl oluşturulur? Ondan sonra, avatar nasıl oluşturulur? Bununla ilgili Voki'de nasıl bir videoyu nasıl

konuşturabilirim? Bunları kendim öğrendim. Öğrencilerime öğrettim. Ses kayıtları nasıl yapılır? Ben de geliştirdim aynı zamanda. Öğrencilerim de geliştirdi bu anlamda. Web2 araçları konusunda, hatta kahoot uygulaması yaptık geçen de. (Ö18, K, 25)

Ö18 kodlu bu öğretmen, inshoot, voki, kahoot, canva gibi web 2.0 araçlarıyla, video, logo, poster ve avatar oluşturduğunu ve yarışmalar düzenlediğini ifade etmiştir.

Özetle, öğretmenler bu araçları hem derslerini işlerken kullanmakta hem derslerden sonra öğrencilerine ödev olarak vermekte, hem de öğrencilerin öğrenip öğrenmediğini görmek ve onları değerlendirmek amacıyla kullanmaktadırlar. Dolayısıyla öğretmenler, video işleme, fotoğraf düzenleme, sunu hazırlama, başarı değerlendirme ve dersleri daha görsel ve eğlenceli hale getirme gibi fonksiyonlarını sık sık kullanmaktadır. Öğretmenlerin en çok kullandıkları web 2 araçları konuları yazılım, robotik, kodlama, yapay zekâ, sanal gerçeklik iken, daha çok Prezi, Powtoon, Canva, Cram, Quizlet, Inshoot, Actionbound, Voki ve Google araçlarını kullandığı görülmüştür.

Web 2.0 araçlarının özellikle eğitime etkisini öğrenciler üzerinde araştıran Deperlioğlu ve Köse (2010), yaptıkları araştırmada, bu araçların çok yönlü olması ve mevcut bilişim çağına uygun olması nedeniyle, kalifiye insan gücü ve nitelikli bireyler yetiştirilmesi açısından yararlı olacağını belirtmiştir. Ancak bu araçların ders sırasında farklı amaçlarla da kullanılabilme ihtimaline karşın dikkatli olunması gerektiğini belirtmişlerdir.

Eğitimde teknoloji kullanımı değince öğretmenlerin belki de ilk aklına gelen araçlar, web 2 araçlarıdır. Bu araştırma kapsamında, sosyal ağları kullanan öğretmenleri bu araçları çoğunlukla kullandıkları görülmektedir. Bu araçların varlığını ve kullanımını öğretmenler büyük bir oranda sosyal ağlar vasıtasıyla öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

Ayrıca burada belirtilmesi gereken diğer bir nokta, eTwinning faaliyetinde web 2 araçları ile olan ilişkisidir. eTwinning faaliyetinde öğretmenler projelerini tamamladıktan sonra kalite etiketine başvurumaktadırlar. Bu vesileyle, başvuru sürecinde, öğretmenler kriterlerden biri olan teknoloji kullanımı konusunda somut bazı araçları hangi yöntemlerle kullandıkları belirtmek durumundadırlar. Nitekim bu araştırmada, öğretmenlerin bu platformda kullandıkları araçları aynı zamanda derslerine de entegre ettikleri görülmüştür.

eTwinning Faaliyeti. Avrupa ve çevresindeki 44 ülkede yürütülen, 2005 yılında Avrupa’da, 2009 yılında ülkemizde başlayan eTwinning faaliyeti eğitimde teknoloji

entegrasyonun en önemli amacı sosyal ağı oluşturmaktadır (<https://school-education.ec.europa.eu/>). Avrupa'nın en büyük okul ağı ve aynı zamanda öğretmen portal olan eTwinning faaliyeti öğretmenlerin öğrencileriyle proje yapmalarını, öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini artırmayı hedef almaktadır (Gillera, 2019). Mekânsal anlamda birbirlerinden farklı konumda olan öğretmenlerin birbirleriyle ve birlikte öğrenmelerini destekleyen bu faaliyete Avrupa'da bir milyondan fazla öğretmenin, Türkiye'den ise üç yüz binden fazla öğretmenin yer aldığı bu platformda, dijital teknolojileri ve eğitim öğretim sürecindeki yenilikleri uygulamaya çalışan gönüllü öğretmenleri bir araya getirmek hedeflenmektedir (Pateraki, 2018). Bu süreç, teknolojik yeniliklerin toplumsal yaşamda dolayısıyla eğitim öğretim süreci içinde yer alması, sosyal ağların önemini ve etkisini bir kez daha göstermiştir (Kılıç, 2020).

Bu arada, sosyal ağları kullanım durumları anketi verilerine bakıldığında, Tablo 25'te öğretmenlerin Kullandıkları Öğretmen Ağlarının Dağılımı verilmiş buna göre öğretmenler en çok eTwinning faaliyetini seçme nedeni bu anketin o gruptaki öğretmenlere yönelik yapılması diğer bir nedeni ise eğitim için sosyal ağ olarak eTwinning platformunun bilinirliğidir. eTwinning platformundan sonra, öğretmenler tarafından, Millî Eğitim Bakanlığının resmi sayfaları ve EBA (Eğitim Bilişim Ağı) platformu takip edilmektedir. Araştırmada genel bir çerçeve oluşturmak için, sosyal ağların eğitim pratiklerine yansımada eTwinning Faaliyetinin etkisine ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda toplu halde verilmiş ve sonrasında bu görüşler araştırmanın bağlamından çıkarmaması için toplu analiz edilmiştir.

eTwinning faaliyetinin eğitim pratiklerine etkisine ilişkin öğretmenlerin görüşleri şunlardır:

Biz ortaklaşa toplantı yapıp bir şeyler yapabiliyoruz ya da entegre edebiliyoruz. Bunu da eTwinning sağladı diyebilirim. eTwinning projeleri ve arkasından gelen başarılar, benim çok fazla tanınmamı sağladı. (Ö1, E, 32)

Ö1 kodlu öğretmen, eTwinning faaliyetini derslerine entegre ettiğini ve bu çalışmaların tanınmasını sağladığını ifade etmiştir.

Yani eTwinning sayesinde özellikle lisedeki diğer öğretmen arkadaşlarla birlikte farklı öğrencilere yaklaşım tarzını, özellikle karışık ülke takımlarında bunu öğrenebiliyoruz. Çünkü yaptığımız projelerde, farklı ülkelerden, farklı kültürlerden öğrenciler olduğu için etkileşim çok gelişiyor. (Ö2, E, 23)

Ö2 kodlu öğretmen, eTwinning faaliyeti kapsamında yurt dışındaki öğretmenlerle birlikte öğrencilerine farklı eğitim yöntemleri uyguladıklarını aktarmıştır.

Tabi burada bir artı parantez açacağım benim için eTwinning meslek hayatımın en büyük artılarından biri. Meslek hayatımı eTwinning'in öncesi ve sonrası diye ikiye ayırıyorum. Dediğiniz gibi sosyal medyanın muhteşem gücünü ben gördüm. Kendi çalışmalarımın nasıl görünür kılındığını gördüm sosyal medya sayesinde. (Ö3, E, 24)

eTwinning faaliyetinin mesleki gelişimine büyük kazançlar getirdiğini söyleyen Ö3 kodlu öğretmen, bu faaliyet sayesinde daha görünür olduğunu ifade etmiştir.

eTwinning'te olduğum için bu ağlardayım. eTwinning'te olmayayım Facebook'u kapatırım. En çekici yön eTwinning, kendim için söyleyeyim. Ben eTwinning'i bırakırsam, Facebook'u kapatırım. eTwinning içinde konular var, projeler var, paylaşımlar var, insanların birbiriyle etkileşimi var. (Ö9, E, 14)

Sosyal medyayı eTwinning faaliyeti için kullandığını söyleyen ö9 kodlu bu öğretmen, eTwinning faaliyetiyle diğer öğretmenlerle etkileşim kurduğunu belirtmiştir.

eTwinning ile beraber sosyal medyayı kullanmam daha da arttı diyeyim. Tabii yararlarını da kesinlikle görüyorum. Oradan bütün öğretmenlerden ilham aldım. Kendimi geliştirmeye çalıştım bir şekilde. Örnek aldım. Bu şekilde arttırdım diyeyim. (Ö4, E, 19)

Sosyal medya kullanımında eTwinning faaliyetinin etkisinin olduğunu söyleyen Ö4 kodlu bu öğretmen, başka öğretmenlerden ilham aldığını ve bu sayede mesleki gelişimini artırdığını ifade etmiştir.

eTwinning anlamında konuşacak olursak eTwinning gerçekten geniş bir alan. Dolayısıyla bunun STEM'i var kodlaması var bunun proje pedagojisi, web araçları var. Çok farklı yelpazede bir alan. Bu alanın farklı yönlerinde kendini geliştirmiş uzmanlaşmış arkadaşlarımız var. Hepsi de çok güzel çalışmalar ortaya koyuyor. Birisi örneğin STEM alanda öne çıktıysa, bir diğeri web araçlarında. Bir diğeri pedagojide veya diğerleri daha farklı alanlarda katkı sağlıyorlar. Gerçekten yol gösteriyorlar öğretmenlere. (Ö5, K, 18)

Ö5 kodlu bu öğretmen, eTwinning faaliyetinin STEM, kodlama, web araçları, pedagoji gibi konularda kendini geliştiren öğretmenlerle buluşmasına vesile olduğunu belirtmiştir.

Ben öğrencilerle çalışılabilecek bunun en doğru platform olarak yine eTwinning'te görüyorum. O hassasiyetleri hem kişisel verilere hem güvenliğe dikkat etme noktasında hiçbir sosyal ağda dikkat edilmiyor. Öğrenciyi en güvenli taşıyacağımız

alan orası. Diğer öğrencilere buluşturacağımız alan burası. Ben eTwinning faaliyetlerinin zaten öğretmenlerin bu yönlerini çok geliştirdiğini, güçlendirdiğini hep savunuyor, hep görüyorum. Kendimden de biliyorum. Ya da aldığımız eğitimlerden işte yüksek lisansta çalıştığım konularda. Arzu edilen şey aslında burada sosyal medyayı da doğru kullanmak, eTwinning faaliyetiyle kazandırılan bir şey. Teknolojiyi de doğru kullanmak eTwinning faaliyetiyle kazandırılan bir şey. Bir gün herkes eTwinner olacak herhalde. (Ö7, K, 16)

En güvenilir kaynak olarak eTwinning faaliyetini gören Ö7 kodlu bir öğretmen, sosyal medyayı ve teknoloji doğru kullanılmasını eTwinning faaliyetinin sağladığını düşünmekte ve bir gün tüm öğretmenlerin eTwinning faaliyeti içerisinde yer alacağını ifade etmiştir.

Ben eTwinning sayesinde, Web 2 araçlarıyla uzaktan eğitim sürecinde hiç zorluk çekmedim. Öncelikle onu söyleyeyim. Kendi okulumda dört öğretmendik sadece tek proje yapan öğretmen bendim. 2020 Mart ayında uzaktan eğitime geçtik ve bu geçişle birlikte ben hemen öğrenci ve velilerimle çalışmaya başladım. Çünkü araştırıp kullanmayabiliyorduk araçları. İşte ZOOM, EBA gibi. Zorluk çekmedik. Bunu hemen entegre edebildim. (Ö8, E, 20)

20 yıllık tecrübesi olan bu öğretmen, uzaktan eğitim sürecinde EBA ve ZOOM gibi araçlarını kullanmak zorunda olduklarını belirtmiştir. eTwinning faaliyetinde yer alması nedeniyle bu araçları kullanmakta zorluk çekmediğini belirten Ö8 kodlu bu öğretmen, öğrencileriyle ve velilerle kolaylıkla iletişime geçtiğini ifade etmiştir.

eTwinning projeleri yaparken yüreğime dokunan, yüreğine dokunduğum kişiler oldu. Arkadaşıma gece 02.00’de onlara herhangi bir web 2 aracı öğretirken, ya da benim bilmediğim bir şeyi onlar bana öğretirken bunun katkıları çok oldu. eTwinning’in katkıları çok oldu. Bu kişilerle görüşmeye devam ediyorum. O kadar çok büyük anılarım var ki. Hakkâri’de ıssız dağda küçük bir yerde sen ona gidiyorsun, dokunuyorsun. Bu eTwinning’in verdiği çok güzel bir şey. Bizler öğreniyoruz, aktarıyoruz. (Ö9, E, 14)

eTwinning faaliyetini gerçekleştirirken samimi dostluklar elde eden Ö9 kodlu bu öğretmen, bu birlikteliklerden çok şey öğrendiğini ve öğrencilerine dokunan işlere imza attıklarını aktarmıştır.

O kadar gelişmiş, o kadar şey öğrenmişiz ki. Resmen bir eğitim fakültesi olmuş eTwinning. Yani göre göre, izleye izleye, dahil ola ola. O yüzden biz de aynı şeyi aktarmaya çalışıyoruz. Bize yapılan yatırımı, biz de çeviriyoruz öğretmenlere. Aradaki farkı görüyoruz. (Ö7, K, 16)

eTwinning faaliyetini bir fakülteye benzeten bu öğretmen, kendisine yapılan yatırımların sınıf ortamına etkisinin olduğunu söylemiştir.

eTwinning biraz daha farklı diğer sosyal ağlardan. Çünkü hiç sosyal medya kullanmayan öğretmenler de buranın içinde var. Mesela bizim ortaklarımızın içinde de var. Bazen Facebook, Instagram açmaya düşündüğümüzde, benim öyle bir hesabım yok diyor. Açamam diyor. Hani ben karşıyım diyen öğretmenlerde var. eTwinning daha çok öğrencilerin gizliliklerinin esas alındığı sosyal platform orasına sosyal platform ama sadece öğretmenlere açık. Hani dışarıdaki bir insan kolaylıkla eTwinning içinde girip de senin paylaşımlarını falan kolaylıkla inceleyip, işte bakıp ne yapmış ne paylaşmış öyle bir yer değil. Dolayısıyla eTwinning öğretmenlerin daha çok hani proje yapma işte öğrencilerini diğer öğrencilerle ya da farklı illerdeki öğretmenlerle tanıştırma daha farklı bir amaç gidiyor. Ama sosyal medya birazcık daha gayri resmi. Biraz daha rahat bir platform. (Ö14, K, 13)

Hiç sosyal medya kullanmayan öğretmenlerin daha güvenli ve resmi buldukları için eTwinning platformunu kullandıklarını ifade etmiştir.

Hocam ben normalde kekeme idim. Ben küçüklüğümde kekeme olan bir çocuktum. Daha sonra bunları hayat boyunca aştım, aşmayı öğrendim. eTwinning'le tanışınca hayatım değişti. Okuldaki öğretmenler ve yöneticiler beni takdir etmeye başladı. Önceden çok önemsemiyorlardı. Şu anda kısmi bir şey varsa bu heyecandan kaynaklı kesinlikle. Ben eTwinning ile çok geç tanıştım. 20. yılımda tanıştım. 5 yıldan beri bu dünya içerisindeyim ve 20 yıl boyunca sınıfımda hep kendimi geliştirmeye çabaladım. Bitmeyen bir öğrencilik hayatım oldu. Şu an son 5 yıldan beri de hep şunu söylüyorum. Yeni genç arkadaşları, mesleğe yeni başlayan arkadaşları daha çabuk onları tanıştırap kendilerini geliştirebilmeleri için yardımcı olmaya çalışıyorum. Lütfen meslekteki bütün arkadaşlar bu eTwinning olur başka bir şey olur mutlaka kendini geliştirmeye, yeni şeyler öğrenmeye devam etsinler. (Ö20, K, 15)

eTwinning faaliyeti sayesinde her gün başka şeyler öğrenen ve kekemeliği bırakan Ö20 kodlu bu öğretmen, bu sayede idarenin kendisine olan saygısının ve taktirinin arttığını ifade etmiştir.

eTwinning ile yaşıyorum aslında. 3 yıldır eTwinning projeleri yapıyorum. Aslında bu kültür değişimini burada yaşıyorum. Hareket ve enerji katıyor bize. (Ö21, K, 6)

eTwinning faaliyetiyle yaşadığını söyleyen bu öğretmen, bu faaliyet sayesinde farklı kültürleri tanıdığını ve enerjisinin arttığını belirtmiştir.

eTwinning'le bazı şeyleri eğitimde değiştirdi. Derse başlamadan önce örneğin; bazı şeyleri ilginç şeyleri, ilgilerini çekebileceğini düşündüğüm şeyleri öğrencilere okuyorum. Küçük hikâyeler olabiliyor bunlar, küçük sözler, böyle güzel onları etkileyecek sözler olabilir, hoşlarına gidiyor tabii. Dersten önce başlangıç yapmak,

ilgilerini çekiyor. Bunun yanında zaten eTwinning sayesinde ben Web 2 araçlarını -ben hiç tanıımıyordum- onları öğrenmeye başladım (Ö22, K, 15).

Ö15 kodlu öğretmen, eTwinning faaliyeti sayesinde artık derse ısındırma etkinlikleriyle başladığını ve bu uygulama sayesinde web 2.0 araçlarını kullanmayı öğrendiğini ifade etmiştir.

Ben kendi alanında ilgili grupları takip ediyorum. Açıkçası farklı alanlara dair grup davetleri gelse de benim şahsen ilgilenerak takip ettiğim kendi alanımla ilgili gruplar. Yani projelerle ilgili. eTwinning'le ilgili grupları gerek eTwinning Türkiye grubu olsun gerekse Avrupa'daki gruplar olsun özellikle takip ediyorum. Çünkü burada gündemi takip ediyoruz. Ne oluyor? Neler var? Duyurular ve benzeri. Orada gerçekten o ritmi o eğilimleri görebiliyoruz. Neler yapılıyor? Nereye gidiyoruz? anlamında. Ben daha çok farklı gruplara dahil olsam da kendi alanımla ilgili grupları birebir takip ediyorum diyebilirim. (Ö5, K, 18)

Türkiye ve Avrupa'daki eTwinning gruplarını takip eden Ö5 kodlu bu öğretmen, bu sayede gündemi ve yenilikleri takip ettiğini ifade etmiştir.

Kısaca ifade etmek gerekirse, araştırmaya katkı sağlayan öğretmenlerin duygu ve düşüncelerinden eTwinning faaliyetine verdikleri önemin ve atfettiği değer diğer ağlardan çok farklı olduğu görülmektedir. Bu nedenlerin başında, öğretmenlerin diğer sosyal ağların gayri resmi olduğunu düşünmesi ve eTwinning platformunu ise daha ciddi ve önemli bulmaları gelmektedir. 20 yıllık tecrübesi olan bir öğretmen eTwinning'le çok geç tanıştığı için pişman olduğunu söylemesi, diğer bir öğretmenin eTwinning platformunun öğretmenlere hareket ve enerji kattığını ifade etmesi, başka bir öğretmenin sosyal ağlarda birçok grup olmasına rağmen sadece eTwinning ile ilgili grupları takip ettiğini paylaşması, bu çalışmada eTwinning faaliyetinden bahsedilmesinin en önemli nedenidir. Tüm bu duygu ve düşüncelerin dışında, sosyal medyada yer almayan ya da olmak istenmeyen öğretmenlerin eTwinning faaliyeti içerisinde yer almak istemesi bu ağın öğretmenler için farklılığına işaret etmektedir. Bunların dışında, belki de en önemli tespit olarak, küçüklüğünde kekeme olup zamanla bunu aştığını söyleyen bir öğretmenin bu değişiminde eTwinning faaliyetinin çok önemli bir rol oynadığını ifade etmesi, başlı başına bu ağın öğretmenler üzerindeki etkisini göstermektedir.

Tüm bu bulguların dışında, öğretmenlerin şu çarpıcı ifadeleri eTwinning faaliyetinin kendilerinde yaratmış olduğu aidiyet duygusunu ve benlik sunuşlarını göstermekte ve bu alanın kendileri için önemine işaret etmektedir:

- 'eTwinning faaliyeti mesleki kariyerimin en büyük artısıdır.'
- 'Sosyal medyayı kullanma nedenim eTwinning'tir.'

- eTwinning mesleki hayatım için yol göstericidir.’,
- ‘Öğrencilerle çalışılabilecek en doğru platform eTwinning platformudur.’,
- ‘Bu güçlü ailenin bir parçası olmak bir mutluluk. Ben mesleki gelişimimi buna borçluyum her zaman.’,
- ‘Bir gün herkes eTwinner olacak herhalde.’
- ‘eTwinning sayesinde uzaktan eğitim döneminde zorluk çekmedim.’
- ‘eTwinning projeleri yaparken yüreğime dokunan, yüreğine dokunduğum birçok kişi oldu.’
- ‘O kadar gelişmiş, o kadar şey öğrenmişiz ki. Resmen bir eğitim fakültesi olmuş eTwinning.’
- ‘eTwinning ile yaşıyorum aslında’.

eTwinning faaliyeti bireylerin benlik sunumlarının ve oluşumlarının gözlemlenmesi açısından önemlidir. Öğretmenlerin yukarıda ifade ettikleri benlik sunumları, motivasyonları ve performanslarının başarısı, gruba ya da izleyenlere karşı sorumlu ve sadakatle yaklaşımlarını ve ona göre benlik sunumlarını göstermeleri grupla özdeşleştiğini ve ait olma bilinciyle hareket ettiklerini göstermektedir (Goffman, 1959). Dolayısıyla, bu tür platformlarla kişinin kendini tekrar yaratma imkanını kazandığı söylenebilir (Timisi, 2005). Nitekim, birbirinden öğrenen, ilham alan ve dolayısıyla birbirinden etkilenen aynı gruptaki öğretmenlerin motivasyonlarının gruptaki diğer kişileri de etkilediği aşıkardır. Bu şekilde de kişi başkaları gibi olmayı onların heyecanını da yansıtarak, kendi benlik sunumunu gerçekleştirmektedir (Hood, 2019).

Tam da bu noktada, araştırmaya katılan öğretmenler için eTwinning faaliyetinin öneminden bahsettikten sonra, bu ağların öğretmenlere olan faydasına bakmak faydalı olacaktır. Bu platformun öğretmenlerin görev yapmış olduğu okullarda bir okul kültürünün oluşmasını sağladığını, öğretmenlerin başka öğretmenlerden ilham aldığını ve kendilerini geliştirdiğini, öğretmenlerin bu platformdaki başarılarının öğretmenlik saygınlığını artırdığını bu sayede okul idaresinin taktirini kazandığını, eTwinning faaliyetinin uluslararası bir proje olmasından dolayı diğer ülkelerdeki öğretmenlerle akran öğrenme sağladıklarını, web 2.0 araçları bu platformda öğrendiğini bu sayede uzaktan eğitim döneminde zorluk çekmediğini, hiç bilmediği web 2.0 araçlarıyla eTwinning faaliyetiyle tanıştığını bu sayede de çok etkili sunum ve içerikler ürettiğini, bu platform sayesinde lisansüstü eğitim yaptığını, bu platformun çalışmalarının tanınmasına

ve yaygınlaşmasına katkı sağladığını, eTwinning faaliyetinin okulunda bir şeyler yapmak isteyen öğretmenler için bir giriş kapısı olduğunu, kişisel verilere ve güvenliğe bu kadar önem veren başka bir sosyal ağın olmadığını, Türkiye'nin her tarafındaki öğretmenlerle iletişime geçip anılar biriktirdiğini ve son olarak eTwinning projeleriyle derslerinin daha keyifli ve eğlenceli geçtiğini ifade etmişlerdir.

Tüm bu olumlu izlenimler dışında, eTwinning faaliyetinin maddi bir gelir getirmediğinden dolayı ve gönüllülük esasına göre yapılan bir çalışma olduğundan dolayı bu konuda çevresinden tepki alan öğretmenlerin de olduğu, yapılan görüşmede ortaya çıkmıştır.

Yapılan bu görüşmelerin sonuçlarını özetleyecek olursak; öğretmenlerin çevrim içi öğrenme ortamları kullanmayı sevdikleri bu anlam da esnek düşünebildikleri, sosyal ağlarla istedikleri bilgiye erişebildikleri, farklı öğrenme biçimlerini destekleyen çalışmalar yaptıkları, web 2.0 araçlarının sağladığı olanaklardan yararlanmayı bildikleri, iletişim ve işbirliği yapmaktan kaçınmadıkları, eTwinning faaliyetinin kendilerindeki değişimi ortaya çıkardığını, öğrencilerini bu anlamda yönlendirmeye çalıştıkları ve en önemlisi de sosyal ağları öğrenme süreçlerine entegre ettikleri gözlemlenmiştir.

Öğretmenlerin Önerileri ve Eleştirileri

Öğretmenlerin sosyal ağ kullanımlarında dikkat ettikleri noktalar, bu ağlara ilişkin eleştirileri ve önerileri bu bölümde incelenmeye çalışılmıştır.

Sosyal Ağların Kullanımında Dikkat Edilen Noktalar

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlere sosyal ağ kullanımları sırasında dikkat ettikleri noktalar sorulmuş ve bu soruya ilişkin alınan cevaplar derlenmiştir. Sosyal ağların eğitimde kullanılmasında dikkat edilmesi gereken noktalara ilişkin öğretmen görüşleri şunlardır:

Benim de herhangi bir sosyal hesabımda finansal bir kaygı taşıyarak yaptığım bir şey söz konusu değil. Böyle olunca daha orijinal ve daha samimi şeyler ortaya çıkıyor. Öğretmenlerin pedagojik kapasitelerinin ya da teknoloji entegre ve pedagojik kapasitelerinin biraz daha geliştirilmesi gerekli ve fikir istiyor öğretmenler. Bunu da sosyal ağlarda buluyorlar. (Ö1, E, 32)

Sosyal ağlardan maddi kazanç elde etme düşüncesi olmadığına dikkat çeken Ö1 kodlu öğretmen, bu sayede orijinal ve samimi işler çıktığını belirtmiştir. Bu öğretmen ayrıca, öğretmenlerin bu ağlarda pedagojik açıdan kendilerini geliştirebilecek fikirlere ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir.

Hocam, öncelikleri öğrenci, öncelikleri eğitim, prensipleri olan paylaşımları seviyorum, yaptıkları paylaşımları kaliteli bulduğum kişileri takip ediyorum. Kendimi bir şeyler katacağına ve onlardan aldığım enerji ile ya da onların da tecrübeleri ile kendi öğrencilerime ya da kendime bir şeyler katabileceğimi düşünüyorum. Bu nedenle takip ediyorum bu kişileri. (Ö3, E, 24)

Ö3 kodlu öğretmen, kendine faydalı, kuralları olan kaliteli paylaşımları takip ettiğinin altını çizmiştir.

Bizim öğrenciler küçük yaş grubu ama onları direk etkilemez. Onlar o ağın içinde çok olmamalılar zaten. Daha yüksek yaş grubundaki öğrenciler için, öğretmenlerinin takipçisi olabiliyorlar, onlarla bağları, iletişimleri olabiliyor sosyal medya üzerinden. Ben bunu bir yerde iyi buluyorum, bir yerde biraz sakıncalı bulabiliyorum. Öğretmeni sınıfın dışında da tanıyabilme, görebilme. Bir yerde de öğretmen öğrenci ilişkisinin biraz farklılaşması olarak bakabiliyorum. Öğretmenlerin sosyal ağlardaki gerçekleşen durumları sınıfının içine taşıyor olması, üzerine konuşulacak, çalışılacak bir konu. (Ö7, K, 16)

Ö7 kodlu öğretmen, küçük yaş grupları için sosyal ağları önermediğini, yaşı daha büyük öğrencilerle ise öğretmen öğrenci ilişkisine dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Bazı paylaşımlar öğretmenlerin sınıf içi uygulayabileceği paylaşımlar değil. Onu gözlemlemiş oluyorsunuz. Akademisyenler arasındaki paylaşımlarda herkesin farklı görüşlerini görebiliyorsunuz. Ya da yeterli olmadığını da görebiliyorsunuz bazen. Bu göreceli bir kavram ama uygulamadaki haline hitap etmediğini görüyoruz. En doğru böyle ifade edebilirim sanırım. Tabi bu arada da çok fazla bilgiye maruz kalıyorum. (Ö12, K, 17)

Ö12 kodlu öğretmen, sosyal ağlarda aşırı derecede çok bilginin olduğunu, bu ağlarda derslerde uygulanabilecek paylaşımların yapılması gerektiğini ve bazı paylaşımların ise yetersiz olabileceğini ifade etmiştir.

Sosyal ağlarda dolaşmayı sevmiyorum. Şöyle bir işim varsa bir şey arıyorsam bana lazım olacak bir konu varsa biraz evet onu buluncaya kadar vakit geçirebiliyorum. Ama dur ben burada hiç işim yok boş boş oturuyorum şunu takip edeyim şuradan şuna bakayım, Instagram'a gireyim, Face'te kim ne yapmış şeklinde çok da takip etmiyorum. Sosyal medya dolaşmıyorum. Ama haber okuyorum. Öğrencilerimi sosyal ağlarıma hiç almıyorum. Okuldaysa eğer öğrencilerim onları hiç almıyorum.

Okul bittikten sonra öğrencilerimi kabul edebiliyorum ancak. Genelde arkadaşlar. Okul bitirip de sizinle irtibata geçmeye çalışan öğrencilerim var. Epeyce var, epeyce var ama ben onların hiçbirini kabul edemiyorum maalesef, yani öyle bir ilkem var benim. Okuldan sonra evet olur, sizi kabul edebilirim diyorum. Okuldan sonra o şekilde devam ediyoruz. (Ö23, K, 18)

Sosyal medyada sadece ihtiyacı olduğunda veya bir şeyler aradığında kullandığını ifade eden Ö23 kodlu bu öğretmen, mevcut öğrencileriyle burada arkadaşlık yapmadığını, öğrencileriyle mezun olduktan sonra bu ağlara eklediğini ifade etmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde, katılımcı öğretmenler sosyal ağları kullanırken uyguladıkları bazı kuralların altını çizmişlerdir. Buna göre öğretmenler, sık sık paylaşım yapmak yerine yerinde ve uygun zamanlarda paylaşım yapmaya özen göstermektedirler. Öte yandan öğretmenler sosyal ağlarda maddi gelir getirecek işlerden uzak durmaya çalışmaktadırlar. Öğretmenler ayrıca kendilerine göre kaliteli ve faydalı paylaşımları ve içerikleri takip etmeye özen göstermektedirler. Bunun yanı sıra, öğretmenler sosyal ağlarda öğrencilerin yaş grubuna ve bilinç düzeyine göre var olmaları gerektiğini, aksi takdirde başka sıkıntıların ortaya çıkabileceğini düşünmektedirler. Öyle ki, bazı öğretmenler mevcut öğrencilerini sosyal medyada arkadaş olarak dahi kabul etmeyi tercih etmemektedirler. Diğer bir ifadeyle bazı öğretmenlerin sosyal ağlarda öğrencileriyle etkileşime dikkat ettikleri ve onlarla mesafe koydukları görülmüştür. Birçok öğretmen ise, derse ve öğrencilere uygunsuz olan içerikleri uygulamadıklarını ifade etmiştir.

Öğretmenlerin Sosyal Ağ Kullanımına Yönelik Eleştirileri. Öğretmenlerin sosyal ağ kullanım durumlarının irdelendiği bu çalışmada, öğretmenlerin görüşleri kadar, bu konudaki eleştirileri de dikkate alınıp derlenmiştir. Buna göre ankete katılan öğretmenlerin sosyal ağ kullanımına ilişkin eleştirileri ve düşünceleri şunlardır:

Buradaki kaygı finansal kaygı olmamalı. Ne olabilir? İçeriklerinizi YouTube'a koyabilirsiniz. Video bir sürü reklam alır. İnsanlar videolarınızı izler ama sonradan da bir daha gelmezler. Bir daha bakmayabilirler. Çünkü aşırı derecede reklam var burada. Ben onlardan farklıyım. Yaşamsal olarak ekstra şeyler yaparak para kazanıyoruz ama bu konuda özellikle sosyal medyada kalıcı olmak istiyorsak eğer ve bu bizim yarı zamanlı bir işimiz ise, öğretmenlikte ya da akademisyenlikte bu konulardan uzak durulması gerekiyor. (Ö1, E, 32)

Çok fazla paylaşımın sağlıklı olduğunu düşünmüyorum. Çünkü bir akademisyen o kadar çok vakti sosyal medyada geçirecek vakit bulamaz diye düşünüyorum. Daha çok kitaplarını satmak için veya popüler olmak için burayı ticari amaçla

kullandıklarını düşünüyorum açıkçası. Çünkü biraz da sosyal medya maalesef takipçi ve beğenici sayısını arttırmak için biraz ticari alana da döndü. Bunu da söylemek gerekir. (Ö20, K, 15)

Ö21 ve Ö21 kodlu öğretmenler, finansal olarak beklentiye giren, popüler olmak için paylaşımda bulunan kişilerin bu davranışlarını doğru bulmamakta ve bu ağlarda kalıcı olmak için bu tür davranışlardan uzak durulması gerektiğini düşünmektedirler.

Sosyal medya kaos ortamı. Kötü olayları gündeme getirme sosyal ağlar üzerinden adalet arama gibi sosyal siyasi birçok kötü durumlara şahit oluyoruz. Bu bağlamda özellikle eğitim alanında yapılan çalışmalarımı paylaşıyorum. Siyasi amaçla kullanmıyorum. Öncelikle devlet memurusunuz korumanız gereken bir çizginiz var. Çok fazla sosyal medyada yapılan paylaşımların siyaseti geliştirdiğini de düşünmüyorum. Geliştirici ve değiştirici yönü olan olayların fayda sağlaması yönünde paylaşımları tercih ederim. Şunu da görüyorum. Öğretmenler sayfasında eğitimin dışında her şey konuşuluyor. Özellikle para odaklı paylaşımlar çok fazla. Yaptığımız işin paradan ve siyasetten arındırılmış olmasına inanarak davranmalıyız. Rahatsız edici boyutta paylaşımlar oluyor. Kendimi, kendime terapi yaparken buluyorum. Burayı okumamalısın, buraya bir şey yazmamalısın gibi. (Ö21, K, 6)

6 yıllık öğretmenlik deneyimi olan bu öğretmen, sosyal ağların günümüzde ticari faaliyetlerin yanında, siyaset yapma, yargı dağıtma ve adalet arama platformları durumuna geldiğini belirten öğretmenler, bunların artık rahatsız edici boyutlara ulaştığını düşünmektedir.

Benim çok hassas olduğum konulardan bir tanesi, paylaşım yaparken kullandığı Türkçeye kadar; imla kurallarına uyup uymadığına kadar benim dikkat ettiğim konulardan bir tanesi. Çünkü ben bir öğretmen olarak bir öğretmenin oraya bir yazı yazarken milyonlarca kişinin gördüğü bir platforma yazı yazarken kelimeleri düzgün kullanmıyor olması ya da imla kurallarına dikkat etmiyor olması beni çok rahatsız edebiliyor. Çünkü orada sadece biz öğretmenler ya da yetişkinler olarak birbirimizi takip etmiyoruz, öğrencilerimiz oluyor, velilerimiz oluyor. Bunlar benim için önemli şeyler. Takip ederken bu ince detaylara dikkat ederek takip etmeye çalışıyorum. (Ö2, E, 23)

23 yıllık tecrübesi olan bu öğretmen, toplumda örnek olarak gösterilen öğretmenlerin, dilbilgisi ve imla kurallarına dikkat ederek paylaşımlarda bulunması gerektiğini düşünmektedir. Bu öğretmen aynı zamanda, sosyal ağlarda kullanılan kelimelerin doğru seçilmesini ve buna uygun üslubun tercih edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Ben her zaman, sosyal medyada da veya eTwinning’de de az ama öz gözükmek isteyen birisiyim. Çok gözükmeyi sevmiyorum. Rahatsız oluyorum ben. Özellikle her şeyi paylaşmaya kalkarsam, paylaşacak çok şey var, güzel şeyler oluyor. İnsanları böyle çok da sıkmamak istiyorum. Ama bazen de öyle güzel çalışmalar, başarılar oluyor ki paylaşma ihtiyacı duyuyoruz. Gerekli de görüyorum açıkçası. İyi uygulamalar paylaşılsın her zaman. Güzel olan şeyler ölçüsünde etik çerçevede paylaşılsın. Ama başka insanları, takipçileri, irtibat kişilerini çok da ilgilendirmeyecek paylaşımların pek de açıkçası yapılması taraftarı değilim. Kendim öyle davranmıyorum. (Ö5, K, 18)

Şimdi sürekli fotoğraf paylaşan öğretmenler var, öğrencileriyle sınıfta yaptıklarıyla. Yani sanki kendilerini o şekilde gösterebiliyorlar gibi geliyor bana. Yani çok gereksiz paylaşımlar yapıyorlar. Gereksiz fotoğraflar koyuyorlar ve güvenliği hiçe sayıyorlar diye düşünüyorum. Örneğin öğrencilerin yüzleri açık tamamıyla. Bu tür fotoğrafları sürekli paylaşanlar da çok fazla. Ama bunun yanında sadece belli konularda fikirler veren veya alıntılar yapıp kitaplardan alıntılar yapıp değişiklik hikâyeler sunanlar da var. Benim tercihim ikinci taraftan olanlar. Yani her şeyi paylaşmak ne kadar gerekli ki onu bilemiyorum ben. Bunu gereksiz buluyorum. En ufak bir fotoğraf çekip onu koymanın bir anlamı yok bence. Ama bilgi olarak bir şey paylaştıysa, bir etkinlik yapıp onu anlatarak paylaştıysa evet bu gerekli. Neden, çünkü ondan ben de yararlanabilirim veya onun üzerine ben bir şeyler koyarak ben farklı bir şeyler yapabilirim. O zaman bilgiyi paylaşmış oluyoruz. Ama sadece fotoğraf sadece fotoğraf, yok şu öğrencimle şöyle oldu, şunu şöyle yapayım, bu öğrencimle böyle oldu şunu şuraya koyayım şeklinde olunca hoşlanmıyorum ve onu tercih etmiyorum. (Ö23, K, 18)

Ö5 ve Ö23 kodlu öğretmenler, sosyal ağlarda rastgele paylaşım yapmak yerinde ölçülü, kaliteli ve duruma uygun paylaşımlara yer verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmenlerin okulda yaşanan her olayı ve durumu bu ağlarda paylaşmak yerine, diğer kullanıcıların faydasına olacak ve o kişiler de ilgilendiren paylaşımların yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmenler, bu platformlarda, takipçi artırmak, görünür olmak ve beğeni kazanmak yerine öğretmenlerin eğitim öğretim sürecine odaklanması gerektiğini düşünmektedirler.

Sosyal medyada e-güvenlik ihlallerinin çok fazla olduğunu görüyorum. Buna dikkat etmemelerinden rahatsız oluyorum. (Ö7, K, 16)

16 yıllık meslek deneyimi olan bu öğretmen, sosyal ağlarda öğretmenlerin e-güvenlik konusunda bilinçlerinin düşük olması nedeniyle, bu tür farkındalıkların artması gerektiğini ifade etmiştir.

Bir insan eğer karizmasıyla bir başka insana etkilemiş ise o etkinin üzerinden artık her ne söylerse söylesin bir tesir alanı oluşabiliyor. Mesela Aleyna Tilki isimli bir şarkıcı var. Veya işte adı her neyse... Onun bazen bizim dışarıdan baktığımızda ya

bir insan yani ilkokul çocuğunun dahi söylemeyeceğini düşündüğümüz basit cümleleri çok kişi tarafından etkileşim alıp beğenilebiliyor. Bununla beraber Nobel ödüllü bir bilim adamımız, Aziz Sancar mesela onun sözleri veya paylaşımları az önce bahsini ettiğimiz şarkıcının etkileşiminin belki onda birini dahi almıyor. Bu konuda sosyal ağları ve sosyal medyayı eleştiriyorum. (Ö15, K, 17)

Bu öğretmen, sosyal ağlarda çok kıymetli işler yapan kişilerin yeteri kadar değer görmemesine rağmen, kalitesiz paylaşımların ve bu eksende de kalitesinin sorgulandığı kişilerin daha çok ilgi çekmesinden oldukça rahatsızdır.

Eğer öğretmen öğrendiği bildiği sınıfına taşımayı bilmiyorsa, sadece yapmak için yapıyorsa, orada sıkıntı var demektir. Sadece videosunu çekeyim yeterli diyen öğretmenler var. Benim sınıfım da bu ağlarda görünsün diye boşa zaman harcıyorsa bu olumsuz etki gösterebilir. Bazı etkinliklere yani ben bunu kimseye eleştirmek için diyemem tabii. İsim veremem ama onun videosunu çekmek işte çocukları onu yaptırmak çok büyük bir zaman kaybı. Ne zaman yapıyor bunu? Nasıl gerçekten kazanımı gerçekleştiriyor mu? Yoksa çocukların bütün zamanını öldürüyor mu? Bu da var. Hani öğretmene bağlı aslında. Öğretmen eğer öğrendiklerini sınıf ortamına öğrenci profiline hatta veli profiline uygun bir şekilde uygulayabiliyorsa başarılı olur. Ama sınıf ortamına uygun olmayan ya da sırf işte reklam olsun benimkini de beğensinler düşüncesi ile alakasız şeyleri konu etmeye çalışıyorsa bu faydalı değil zararlı bir etki olur. (Ö16, K, 25)

Bazı meslektaşlarımız her şeyi paylaşıyor. Aşırı şekilde reklam yapıyor. Bu da hoş değil bence. Mesela yerden çöp alıyor, bakın çöpü aldım diyor bazıları. Mesela çok basit bir örnek. Meslektaşım küçücük bir şeyi çok şaşalı bir şekilde paylaşıyor. Hani hiç kimse yapmıyormuş gibi. Sadece o yapıyormuş gibi paylaşıyor. İsim vermek istemiyorum. Çocuğun saçını okşayıp ben bu çocuğu seviyorum diye sosyal medyada paylaşan meslektaşlarım var. Kimseyi eleştirmek istemiyorum. (Ö18, K, 25)

Öğretmenlerin sınıf ortamına uymayan konularda paylaşım yapmaları ve sadece resim ve video çekerek görünürlüğünü artırma gayreti içerisinde olmaları, öğretmenler tarafından tepki çekmektedir. Öğretmenler, proje adı altında gerçekleşen bu tür eylemlerin aslında öğretmenler için zaman kaybı olduğunu, bu tür etkinlikler yerine öğretmenlerin derslerine ve kazanımlara odaklanması gerektiğini düşünmektedirler. Diğer bir ifadeyle, öğretmenler yapılan çalışmaların yapılmak için yapılmaması gerektiği düşüncesindedirler.

Öğretmenlerin Sosyal Ağ Kullanımına Yönelik Önerileri. Öğretmenlere görüşmenin sonunda sosyal ağların kullanımına yönelik çözüm önerileri olup olmadığı sorulmuş bu bağlamdaki düşünceleri bu araştırmanın bir parçası olarak

değerlendirilmiştir. Sosyal ağların eğitim pratiklerine yansımalarına ilişkin katılımcı öğretmenlerin önerileri bu bölümde toplanmıştır.

Öğretmenler sosyal ağlarla ilgili önerilerde bulunurken daha çok kendileri için hassas konuları değerlendirdiği görülmektedir. Bu anlamda etik değerler hassasiyeti olan bir öğretmenin görüşleri şu şekildedir:

Bazı gruplara girdiğinizde üst kısmında şey yazar. Bu grubumuzun uyulması gereken, kişisel haklara saldırılmaması ya da herhangi bir makale vs. paylaşacaksanız grup liderinden izin alınması. Kendinize ait bir paylaşmayı yayınlıyor iseniz çalışmanın etik kurallarla hazırlanmış olduğunu kabul etmeniz gerektiği ile ilgili bazı grupların başlangıç kısımlarında bu yazı var. Bence öğretmenlerimizin daha derin e-güvenlik ile ilgili eğitimlere ihtiyacı var. Biliyorlar ama uygulamıyorlar. Bunu şeye benzetebiliriz. Bizler ben 1975 doğumluyum. Bu arada lisede iken Beşerî Münasebetler diye bir dersimiz vardı. İnsanlar saat kaçta aranmalı? Kaçtan sonra aranmamalı? Çatal nasıl kullanılır? İşte bunlarında Dijital ortamlarda da bu kuralların geçerli olduğunu bilmemiz gerekiyor. (Ö12, K, 17)

17 yıllık mesleki tecrübesi olan bu öğretmenin önerilerinde daha çok geçmiş yaşantısını ve karakterini yansıtmaktadır. Kişi etik kuralların öneminden bahsederek bu alandaki eksiklikleri dile getirmiştir. Bu şekilde de sosyal medyada görmek istediği insan profilini yansıtmaya eğilimine girmiştir (Hood, 2019). Öğretmen, yaşantısında birçok etik kural olmasına rağmen, sosyal ağlarda herhangi bir kuralın olmaması, bu ağların kullanımı konusunda bazı boşlukları oluşturduğunu düşünmektedir. Etik davranışlar kişi ile izleyiciyi birbirine bağlayan en önemli unsur olarak değerlendirildiğinde kişinin toplumsal normlara ve kurallara uymasının gerekliliği aşıkardır (Goffman, 1959). Bu etik değerlere bağlı olarak milli manevi değerler de atıfta bulunan öğretmenler de bulunmaktadır:

Ben eğitim anlamında veya fıkri manada Türk milletinin çok büyük bir birikimi olduğuna inanıyorum. Geleneklerine ve köklerine bağlı olmakla birlikte yeniliği de rehber edindiği takdirde başarılı olacağına inanıyorum. Bu anlamda sosyal medyayı da yeterli seviyede kullanırsak milli ve mukaddes vizyonumuzu, misyonumuzu daha rahat aktarabileceğimize inanıyorum. Çünkü ne milli değerlerimiz ne mukaddes değerlerimiz bizim çağdaşlaşmamızın önünde herhangi bir şekilde engel değildir. Hatta ve hatta binlerce yıllık kültürümüze, birikimimize bakarsak milli ve mukaddes değerlerin bizi her zaman çağdaşlaşmanın ışığında hareket ettiğimiz müddetçe dünya içerisinde bir numaralı devlet yapmıştır. Bu anlamda sosyal medyanın çok faydalı olduğuna ve bu cihette kullanılması gerektiğine inanıyorum. Sosyal ağlar bu düzlemde kullanılmalı (Ö15, K, 17)

Sosyal ağların etkinliğini ve potansiyelinin farkında olan bu öğretmen, ağ kullanımları konusunda milli manevi değerlere atıfta bulunarak, bu alanda kullanıcıların

bilinçlendirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Kimliğin kültür sürecinde oluştuğu düşünüldüğünde, kişinin aidiyet duygusunu artması önem arz etmektedir (Timisi, 2005).

Buna ilaveten öğrencilerin kendilerini ifade etmekte zorlandığını düşünen bir öğretmen, öğrencilerin iletişim becerilerinin artırılması gerektiğini düşünmektedir:

Türkçe ve matematik derslerine giriyorum. Zaten hayatın içinde var olan şeyler. Çocuk zaten Türkçeyi biliyor. Kendi dilini biliyor. Dilinin inceliklerini daha ayrıntılı öğrenirse kendini çok daha iyi ifade eder. Toplum içinde konuşmasıyla da çok daha iyi bir yere gelir. Bakkal olsa bile müşteriyle konuşurken öyle bir konuşur ki müşteri kazanır daha da. Konuşma üslubunu bildiği zaman. Ben Türkçede çocuklara sadece dilbilgisinde şunları öğretilim bunları öğretilim diye bakmıyorum. Mesela çocuğun iyi bir dinleyici olması. Eğer gerçekten iyi bir dinleyici olabiliyorsa bu çocuğa bunu kazandırabilirdiysem bu çocuk hayatta çok şey kazanacak. Çünkü dinlemediği zaman o küçük ayrıntıların hepsini kaçırarak ve başarısız bir insan olacak her konuda. Anne olsa başarısız olacak, baba olsa başarısız olacak, doktor olsa başarısız olacak. Hangi işi yaparsa yapsın dinlemeyi bilmediği için hayatı boyunca hep başarısız olacak bu insan. Bizim en temel becerimiz önce dinleme sonra konuşma, kendini ifade etme ve bunu uygulamalarla, Haydi kalk konuş! Değil de onlarla sohbet eder gibi ders işleyerek, uygulamalar yaptırıp bu uygulamaları anlattırarak, O hamuru yoğurdun sonrasında ne oldu? Bunu anlat bize. Neresi doğru neresi eğri oldu? Çocuk ortaya çıkıyor yaptığını anlatamıyor. Bence bu sorun öncelikle çözülmeli. (Ö22, K, 15)

Günlük hayatın idame edilebilmesi için kişilerin kendilerini ifade edebilme yeterliliğini artırılması gerektiğini düşünen Ö22 kodlu bu öğretmen, bu konuda diğer öğretmenlerin öğrencileriyle birlikte iletişim becerilerinin arttırılmasına yönelik çalışmalar yapması gerektiğini düşünmektedir. İletişime paralel olarak, öğretmenler arası hoşgörü ve anlayış becerilerinin yetersizliğinden bahseden bir öğretmen, bu konuda öğretmenlere medya okuryazarlığı eğitimi verilmesi gerektiğini savunmuştur.

Yeni trendlerin ve yeni pedagojilerin eğitim öğretime entegre edilmesinin gerekliliğini savunan bir öğretmenin görüşleri şunlardır:

Eğer biz eğitimci olarak ya da eğitim otoriteleri güncel olaylar ve trendleri takip edebilirsek harika olur. Bizim topluluğumuza da baktığımızda, akademik bir kişi söz konusu olduğunda, harika şeyler yapabilir diye düşünülüyor. İnsan çalışmalarına kendisinden bir şeyler katmalı. İnsan ne kadar akademik olursa olsun, bunu göremiyor. Bunu göremeyince de soğuk bir çalışma ortaya çıkıyor. Baktığımda, daha çok alan bazlı, direk okuyan, çoklu okuyan, kendi alanından başka alanlarla daha fazla geliştirebilen çalışmaları göremiyorsunuz. Yani şunu söylemeye çalışıyorum. Akademisyenlerin bizden daha fazla trendleri takip etmesi gerekiyor. Teknolojiyi okullara vermek harika. Mesela FATİH projesi muhteşem ama hiç bunun pedagojisi üzerinde durulmadı. O konudaki öğretmen eğitimleri üzerinde durulmadı. Yani aslında hepsi iç içe geçen bir zincirin halkaları. Teknoloji ne kadar olursa olsun, öncelikle öğretmene öğretmen pedagojisi, öğretmen kapasitesinin

geliştirilmesi ile ilgili o pedagojiyi verip öğretmenin de öğrenciye nasıl yansıtacağını öğretmek gerekiyordu. Aslında öğretmenle alan açmak gerekiyor. Hani bakanlığın öğretmenlere fırsat açıcı, yani sosyal medyada bir şey yapayım da kendimi kanıtlayayım. Şöyle yapayım, böyle yapayım diye imkanlar verilse, ya da daha güncel eğitim konuları olsa, daha güncel platformlarda öğrenciler öğretmenler buluşsa. Eğitimin en büyük problemi öğretmenlerin yerlerini bulmaları ve arkasından bu yansımayı görmeleri. Öğretmenlerin yüzde 90'ı için bu durum söz konusu. (Ö1, E, 32)

32 yıllık tecrübesi olan bu öğretmen, alanında kendini geliştiren, gündemi takip eden, kendisinden bir şeyler katan ve bu kapsamda araştırma faaliyetleri içerisinde yer alan eğitimci ihtiyacına değinmektedir. Bunun yanında, bu eğitimcilerin öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyecek politikaların içinde olmasını savunmaktadır. Ayrıca, öğrenmelerin çalışmalarını gösterebilecekleri alanlar oluşturularak onlara fırsat verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Şöyle, bakanlık bünyesinde yapılan çalışmaların paylaşıldığı bir grup olursa, bunların raporlarının paylaşıldığı, süreçle ilgili gelişmelerin paylaşıldığı olursa kesinlikle takip edebilirim. Eğitim çok boyutlu bir yapıda ülkemizde. Dolayısıyla o çok boyutlu bir yapıya yönelik. O beldenin durumunun daha net, daha öz olarak verildiği bir grup olursa yine bu grupları da takip edebilirim. Genelde haber ve içerik şeklinde toparlayabilirim. (Ö13, K, 15)

Ö13 kodlu bu öğretmen bakanlıktan öğretmenlerin fikirlerinin ve çalışmaların paylaşılacağı platformların oluşturulmasını istemektedir.

Eğitim öğretim sürecinde sosyal ağların kullanılması konusunda herhangi bir zorlamanın olmamasının gerektiğini düşünen bir öğretmenin görüşleri şunlardır:

Yapılan şeyle gönüllülük esasına dayanmalı. İnsanoğlu öğretilmekten nefret eder ama öğrenmeye bayılır. Eğer birisi bana bunları şuradan öğren diyerek beni bir yere yönlendiriyorsa Twitter'a veya Facebook'a ona benzer bir şeye yani o bana söylüyorsa, ben bunu istemediğim halde, o bana söylüyorsa diyelim ki müdürüm bana dedi ki, akşam sekizde işte filanca webinar var. Hocam sen buna katıl. Bunun hakkında bana rapor ver dese buna normal şartlarda ben katılmak istemiyorsam oradan hiçbir şey öğrenmem, öğrenmem mümkün değil. Çünkü o an alıcılarımı kapatıyorum. Fakat eğer bunu ben kendim öğrenmek istiyorsam zamanın, saatin, mekânın neresi olduğu benim için fark etmiyor. (Ö15, K, 17)

Yapılan çalışmaların anlamlandırılmasının önemli olduğunu ve bir ihtiyacı karşılaması gerektiğini düşünen bir öğretmenin görüşleri şunlardır:

YouTube olsun, Twitter olsun, Instagram olsun, Facebook olsun, benim için hiçbir şey fark etmiyor. Çok müthiş derecede istifade ediyorum. Eğer uygulayıcı yapılmak istenen şeyin gerçekten işe yarayacağına inanmıyorsa en etkili yöntem bile sunsanız

hiçbir şekilde oradan başarı elde edilmesi veya eğitim ortamına adapte edilmesi mümkün değil. Bugün aslında yenilikçi eğitimin en boğuştuğu sıkıntı bana kalırsa bu yeniliğe direnen insanlar. (Ö15, K, 17)

Sosyal ağların eğitim pratiklerine entegre etmede bazı istismar vakalarının yaşanması nedeniyle, bir sosyal medya kılavuzunun yayınlanmasının gerekli olduğunu düşünen öğretmenin görüşleri:

Aslında sosyal medya pek iyi yönde de kullanılmıyor. Öğrencilerin özel hayatları çocuk hakları göz ardı edilerek kullanılmaları da söz konusu olabiliyor. Mesela sosyal medyada. Keşke bunlara bir düzenleme getirilse. Öğrenciler için istismar olarak da görüyorum ben bunu. İstismar edildiğini düşünüyorum Tik Tok videolarının sınıf ortamında çekilmesi öğretmenler tarafından. Bunlar çok eğitim öğretimle alakalı ya da faydalı şeyler değil çok fazla karşımıza çıkıyor. Şöyle, eğitim öğretim ile hiçbir alakası yok. Videonun öğrenciye katacağı bir şey yok. Komik de değil. Eğlenceli olsa hadi o da değil. Öğretmenlerin farkındalıklarının artması gerekiyor. (Ö16, K, 25)

Öğretmenlerin sosyal ağlarda kendilerini ifade ederken daha ölçülü ve dikkatli olması gerektiğini düşünen bir öğretmenin görüşleri şunlardır:

Sosyal medyanın bize sınırsız özgürlük tanımadığını bilmemiz gerekiyor. Ama bazı meslektaşlarımızın öğretmenler sayfasında argo konuşmalarına şahit oluyorum. Bu bir tek bana mı öyle geliyor bilmiyorum ama bizim mesleğimiz bunu kaldıramayacak kadar kutsal. Ben çocukken de öğretmenlerime hayrandım. Özellikle matematik öğretmenime. Kibarlığına, naifliğine, giydiği trikonun kadifemsi dokusuna kadar her şeyi ile beğenirdim. Öğretmenlik benim için çok başka. O yüzden orada argo konuşulması, para konuşulması, başka meslektaşının linç edilmesi bana yanlış geliyor. Okulun bahçesine girerken aldığımız gardı sosyal medyada da taşınmalıyız. Çocuklar bizden daha fazla teknolojik inovasyona adapteler ve bizi sandığımızdan daha çok takip ediyorlar. (Ö21, K, 6)

Öğretmenlerin ifadelerine göre yapılması gereken çalışmalar ve öğretmenlerin önerileri şu şekilde özetlenebilir:

- Milli manevi değerlerin yaygınlaşması için sosyal ağlar daha çok kullanılmalı,
- Akademisyenler ve uygulayıcılar sosyal ağların kullanımı konusunda daha orijinal çalışmalar yapılmalı
- Öğretmenlere sosyal ağlardaki gibi kendilerini ifade edebilecekleri ve gösterebilecekleri merkezi ve taşra teşkilatında alanlar açılmalı,
- Öğretmenlerin eğitimde teknoloji kullanımı konusunda kapasiteleri artırılmalı
- Güncel trendler takip edilmeli ona göre politikalar oluşturulmalı

- Sosyal ağların sınırsız özgürlük anlamına gelmediği öğretmenlere anlatılmalı
- Sosyal ağlarda yapılan çalışmalar gönüllük esasına göre işlemeli
- Yapılan ve yapılacak çalışmalar anlamlandırılması, bu sayede de öğretmenler bu platformları ihtiyaç olarak hissetmeli
- Sosyal ağların kullanımına ilişkin bir yönetmelik oluşturulmalı ve sosyal ağların kullanımına ilişkin kurallar konusunda öğretmenler eğitilmeli
- Sosyal ağların kullanımına ilişkin değerler eğitimi ve adabı muaşeret kuralları öğretilmeli
- Öğretmenler e-güvenlik konusunda eğitilmeli
- Öğretmenler medya okuryazarlığı konusunda eğitilmeli
- Kişilere öncelikle dinleme, sonrasında da konuşma ve üslup dersleri verilmelidir

Araştırmanın bu bölümüne kadar, araştırmaya ait kavramsal çerçeve ve araştırma bulguları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerin ilgi, istek, ihtiyaç ve yönelimlerini tespit edilmiş ve bu sorunlara ilişkin dijital bir platform ortaya konulmasının gerekli görülmüştür. Bu anlamda ‘Ulusal Sosyal Öğretmen Platformu’ adı altında geliştirilecek platformun tüm sorun ve ihtiyaçları karşılayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın sonuç ve öneriler bölümünde bahsi geçen platform önerisinin detaylarına yer verilmiştir.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlar araştırmanın amaçlarına uygun olarak ele alınmıştır. Bu araştırma kapsamında, sosyal ağlarda yer alan öğretmenlerin demografik durumlarına bağlı olarak interneti ve sosyal ağları kullanım durumlarını ve amaçlarını anlamak, çeşitli değişkenlere bağlı olarak öğretmenlerin sosyal ağlardaki benlik sunuşlarını ve buna ilişkin tutumlarını irdelemek, bu ağların öğretmenlere ve öğrencilere etkisini değerlendirerek öğretmenlerin sosyal ağlarda öğrendiklerini eğitim pratiklerine nasıl yansıttıklarını çözmeye, yorumlamaya ve öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Bireyin dünyayı anlama ve çevresindeki insanlarla etkileşime geçme isteğinden dolayı insan tarih boyunca teknolojiyi kullanma gereği duymuştur. İnternet kullanım oranlarının her geçen gün arttığı ülkemizde ve dünyada, bireyler iletişim kurmanın dışında birçok yaşam ve uygulamalarını bu ağlarda gerçekleştirmesi, yeni iletişim teknolojilerinin günümüzdeki önemini göstermektedir. Toplumsal yaşamla birlikte gelişen teknolojilerin toplumsal yaşamı şekillendirdiği görülmektedir. Dolayısıyla, dumanla ile haberleşmeden, dijital teknolojilere kadar yaşanan değişimlerin sahne önünde teknolojinin olduğunu arka planda ise toplumsal, ekonomik, kültürel değişimlerle birlikte bireyin kimliklerinin de değiştiği gözlemlenmektedir (Kılıç, 2020). Toplumsal ilişkilerini devam etmek, bu kapsamda da duygu ve düşüncelerini aktarabileceği bir enstrümana ihtiyacı duyan birey, mevcut konjonktürde dijital sosyal platformlarla bu düşüncelerini aktarma eğilimindedir. Daha açık bir ifadeyle, gerçek hayattaki zaman ve mekân kısıtlamaları, sosyal ağlarda yeni biçimlerde karşımıza çıkması artık toplumun bu dijital ağlarda sosyalleşmesini gerekli kılmaktadır (Özdemir, 2015). Sonuç olarak da günümüzde internetle birlikte gelen dijitalleşme ve sosyal ağlarla biçimlenen toplumsal ve bireysel yapının büyük bir parçası ve şekillendiricisi olan öğretmenlerin bu değişimden ve dönüşümden etkilenmemesi söz konusu değildir.

Günümüzün en büyük teknolojik gelişmelerinden biri olan çevrim içi sosyal ağlar ve bu ağların etkilediği en önemli alanlardan biri olan kimlikler üzerine yola çıkılan bu tez çalışmasında, 2021-2022 yılı eğitim öğretim döneminde Türkiye'nin 81 ilinde görev yapan öğretmenlerin sosyal ağlardaki eğitim pratikleri yanında benlik kavramına ilişkin görüş ve davranışları, Goffman'ın benlik kuramı üzerinden incelenmiştir. Bu çalışma bize sosyal ağların bireyin kimliğini oluşturmak için en uygun platformlar olduğunu göstermekte ve insanların birbirine ulaşmasını sağlayan bu platformların, belirli bir süre sonra popüler kültürün dayattığı dikkat çekme arzusunu tetikleyen bir tiyatro sahnesi olmaktan öte gitmediğini göstermektedir.

Yukarıda belirtilen açıklamalar ışığında; Türkiye'de görev yapan 6005 öğretmene nicel, 25 öğretmene ise nitel görüşme yapılarak istatistiki veriler ve tümevarımsal yöntemin ışığında elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, ilgili başlıklar altında özetlenerek verilmiştir:

1.Amaç Sorusu:

Sosyal ağları kullanan öğretmenlerin demografik durumları nasıldır?

Öğretmenlerin profillerine göre yaş, cinsiyet, görev, branş, öğretim seviyeleri, öğrenim durumları ve görev yapmış oldukları yerleşim yerlerinin dağılımları bu bölümde irdelenmiş ve tartışılmıştır.

Yaş Dağılımı. Yaş dağılımının bu çalışmada yer verilmesinin en büyük nedeni nesillere ve yıllara göre bireylerin ve toplumların farklı özellikler göstermesidir. Örneğin 1960-1980 arası doğanlar X kuşağı iken, 1980-2000 arası Y kuşağı, diğer adıyla milenyum kuşağı ve genel anlamda 1990 ve 2000 yılından sonrası doğanlar ise Z kuşağı olarak isimlenmektedir (Prensky, 2001). Bu araştırma bulgularında öğretmenlerin çok büyük (%81,08) kısmının orta yaşlı (20-45) olduğu görülmüştür. Anketi cevaplayan kişilerin üçte biri (%33,29) dijital yerli denilen kuşağa mensuptur.

Dijital yerliler olarak bilinen bu nesil, teknolojiye olan yatkınlığı ve bağımlılığı bilinmektedir. Bu kişilerin bilgisayarı çok iyi kullanan, okumak yerine video ve fotoğraflara bakmayı seven ve beklenenden çok daha hızlı tepki veren, dijital teknolojilerle büyüyen, onu kullanırken bozmaktan korkmayan, video oyunlarını seven, teknolojik aletin tekrar başlatıldığında eski haline geleceğini bilen, çoklu görevleri aynı anda yapmayı seven, sanal ortamla doğuştan uyum içinde olan kişilerdir (Kılıç, 2020).

Anketi cevaplayan %66,71 kişi ise yaşları itibariyle dijital göçmen olarak nitelendirilebilir. Çalışmanın ileriki bölümlerinde değinildiği üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin dijital yerliler gibi davrandıkları ve o yönde eğilimler gösterdikleri gözlemlenmiştir. Nitekim, birçok çalışmada teknoloji kullanımı konusunda dijital yerlilerin sosyal medya kullanımı konusunda dijital göçmenlere oranla daha yatkın oldukları tespit edilmiştir (Kılıç, 2020). Prensky'e (2001) göre bu kişiler öğrenmeyi ilk olarak basılı malzemeleri okumayı tercih eden, e-postaları doğrudan okumak yerine çıktısını alıp okuyan, okumak istedikleri şeyleri önce filtreleyen, kimi zamanda yeni teknolojiye karşı korku ve endişe beslerler. Bu araştırma kapsamında öğretmenlerin büyük bir bölümün bu jenerasyona ait özellikleri taşıdığını göstermektedir.

Öğrenim Durumlarının Dağılımı. Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin sosyal ağları kullanma alışkanlıklarında öğrenim durumlarına göre anlamlı bir fark olup olmadığı gözlemlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada üniversite ve üzeri eğitim alan öğretmenlerin oranının %98,93 olduğunu gözükmektedir. Lise veya ön lisans mezunu olup da öğretmen olan kişilerin oranı ise sadece %1,07'dir. Araştırmada ayrıca, yüksek lisans yapan öğretmenlerin oranı %22,11, doktora yapanların oranı ise %0,6'dır. Bu veri, TALİS 2018 Türkiye raporuna göre genel Türkiye oranının 3 katından fazla olması sosyal ağları kullanan öğretmenlerin mesleki gelişimleri konusunda diğer öğretmene oranla daha istekli olduğunu göstermektedir. Eğitimde teknoloji kullanan ve örneklem olarak alınan bu öğretmenlerin, Türkiye'deki öğretmenlerin akademik durumlarından daha yüksek olması, bu öğretmenlerin girişimcilik ve merak duygularının ve eğitim isteklerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

Cinsiyet Dağılımı. Araştırma bulgularına göre kadınların oranı %81,82, erkeklerin oranı ise %18,18'dir. Oysa, 2022 rakamlarına göre, Türkiye geneli kadın oranı %57, erkeklerin ise %43'dir. Bu ağlarda, kadınların erkeklerin 4 katından fazla olması, kadınların sosyal ağlara daha ilgili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın diğer bir bulgusu ise üst düzey yöneticilerin tamamının erkek olmasıdır. Bu durum, erkeklerin idareci olma isteğinin daha fazla olması ya da atamaların o şekilde uygun görülmesi şeklinde açıklanabilir. Diğer bir yorum ise, erkek egemen kültürün gereği olarak kadınların daha çok ev işleriyle ilgilenmesi gerektiği algısıdır (Gündüz, 2010).

Branş dağılımına bakıldığında ise anketteki kadın erkek oranlarında, kadınların en çok okul öncesi (%96,27), yabancı dil (%89,16), kimya (%88,10), biyoloji (%87,14) ve

görsel sanatlar / resim (%84,15) öğretmeni oldukları görülmektedir. Bu veri, bu branşların erkekler tarafından daha az tercih edildiği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmadaki kadın sayısının erkek sayısının 4 katı olmasına rağmen, 56 yaş ve üzeri olan erkek öğretmen sayısı, kadın öğretmen sayısının 2 katına yakındır. Bu durum kadınların daha erken emekli olduklarını veya meslektan daha erken ayrıldıkları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmadaki kadınların sayısının erkeklerden 4 kat fazla olması şu bulguları da desteklemektedir:

1- Öğretmenlik mesleği bir kadın mesleği olarak algılanmaktadır: Öğretmenlik mesleği her geçen gün kadın mesleği olarak algılanmakta ve üniversitede okuyan öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun kadınlardan oluştuğu görülmektedir (Erginer ve Saklan, 2020). Boyle (2004) bu durumu erkeklerin öğretmenlik mesleğini daha kariyerli bir işe geçmek ya da daha iyi bir iş seçimi olmadığında tercih etmesi şeklinde açıklamıştır. Boyle'nin bu konudaki diğer bir tespiti ise kadınların seçebileceği meslek sayısının az olmasının ve daha ucuza çalışabilmelerinin iş verenin tercih nedeni olmasıdır (2004). Mistry ve Sood (2013) ise erkek öğretmenler üzerine yaptıkları araştırmada, toplumdaki davranış, inanç ve değerler çerçevesindeki ön yargıların bu duruma neden olduğunu tespit etmişlerdir. Erginer ve Saklan (2020) ise erkek öğretmen sayısının az olmasını, ekonomik faktörlerin yanında, erkek öğrencilerin bu mesleğe yönlendirilmelerinin daha az olduğu ile açıklamıştır.

Bu durum Milli Eğitimin 2020/21 eğitim-öğretim raporunda (MEB, 2021b) kadın öğretmen oranı %59,2 olarak yansısı da OECD tarafından 2017 yılında yayınlanan ve 'Neden kadınlar öğretmen olmak ister?' sorusunun araştırıldığı raporda bu fark daha net olarak görülmektedir. Bu ülkelerdeki kadın öğretmenlerin sayısı 2005 yılındaki raporda %61, 2010 yılında %65, 2014 yılında ise %68 olarak bildirilmiştir (OECD, 2017). Ayrıca Dünya Bankası'nın temel eğitimde çalışan kadınlara yönelik yapmış olduğu araştırma sonunda 2022 yılı haziran ayı verilerine göre, dünyadaki birçok ülkede öğretmenlerin %90'ından daha fazlasının kadın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmadaki kadın öğretmen ortalaması 2020 yılı itibarıyla %67'dir. Türkiye %64 oranla, bu ortalamanın altındadır. Bu araştırmadaki bazı ülkelerdeki kadın öğretmen oranları şu şekildedir (Dünya Bankası, 2022): Belarus (%99), Rusya (%99), Moldova (%98), Ukrayna (%98), Çekya (%97), Litvanya (%97), Uruguay (%97), Slovenya (%97), Macaristan (%96), Hırvatistan (%94), Bulgaristan (%93), Azerbaycan (%93), Kazakistan (%93), Özbekistan (%92), Letonya (%92), Avusturya (%92), Gürcistan (%91), Estonya (%90), Kuveyt

(%90), Slovakya (%90), Lübnan (%89), Brezilya (%88), Almanya (%87), Fransa (%83) ve Türkiye (%64).

2- Genç nesildeki erkeklerin öğretmenlikten ziyade daha fazla gelir getiren işlere yönelmektedirler. Öğretmenlik günümüzde az kazanç sağlayan meslekler arasındadır (Boyle, 2004). Birçok ülkede özellikle okul öncesi ve ilköğretim düzeylerinde kadınların yoğunluğunun sebebi, erkek öğretmenlerin daha fazla gelir getiren işlere yönelmesidir (Kelleher, 2011). Endüstrileşmeyle birlikte erkeklere yönelik daha fazla kazanç getirecek işlerin oluşması öğretmenliğin bir kadın mesleği olmasında önemli bir faktör olmuştur (Boyle, 2004). Ödenen ücretin az olması kadınların bu alanda yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

3- Öğretmenlik mesleğinin toplumsal prestijinin düşük olması nedeniyle erkekler bu mesleği daha az tercih etmektedir. Japonya hariç birçok ülkede bugün öğretmenlik mesleğinin toplumdaki sosyal statüsü ve prestijinin düşük olması, kadın öğretmen oranının daha fazla olmasının diğer bir sebebi olarak gösterilebilir (Boyle, 2004). Öğretmenlik, çocuk bakma ve eğitme gibi eylemlerin kadınların kişiliklerine ve karakterlerine daha uygun olduğu düşünüldüğünden onlara geçmişten beri bu yönde bir yönlendirme yapılmaktadır (Mistry ve Sood, 2013; Erginer ve Saklan, 2020).

Görev Dağılımı. Araştırmadaki katılımcıların çoğu (%88,49) öğretmen, %7,28'si müdür yardımcısı, %4,16'sı ise okul müdürüdür. Bu ağlardaki müdür yardımcılarının müdürlerden ve üst düzey yöneticilerden daha fazla olması bu ağlara olan ilgilerini göstermektedir. Türkiye'de en çok öğretmenin yer aldığı sosyal ağ olan, aynı zamanda bir öğretmen ağı olan eTwinning platformundaki kişilerin proje yapabilmesi için derse girmelerinin gerekmesi, burada müdüre oranlar müdür yardımcısı sayısının daha fazla olmasına neden olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Diğer bir bulgu ise, ankete katılan kişilerin görevleri ile yaşları karşılaştırıldığında okul müdürü sayısının yaş ilerledikçe arttığı görülmüştür. Rakamla ifade edildiğinde, bir kişinin okul müdürü olma oranı, ilerleyen yaşlarda on kat artmaktadır. Bu durum ilerleyen yaşla birlikte gelen bilgi, tecrübe, yönetme kabiliyeti, empati ve saygıya bağlanabilir.

Öğretim Seviyelerinin Dağılımı. Bu araştırmada, öğretmenlerin en çok ilköğretim, sonrasında ortaokul, sonrasında lise, en az ise okul öncesine öğretmeni olduğu görülmektedir. Bu durum Türkiye geneli okul seviyeleri dağılımına çok yakındır (MEB, 2021). Bu veri alınan örneklemin başarısını göstermektedir.

Araştırmaya katılanların lisans üstü eğitimlerine bakıldığında, yüksek lisans ve doktora yapan öğretmen ve idareciler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu

da idare atamasında veya seçiminde eğitim durumunun dikkate alınan bir tercih olmadığını göstermektedir.

Branş Dağılımı. Öğretmenler branşları bazında değerlendirildiğinde, sosyal ağları en çok kullanan branşların sırasıyla sınıf öğretmenleri, yabancı dil öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, Türkçe öğretmenleri ve matematik öğretmenlerinin olduğu gözükmemektedir. Bu bulgunun sebebi, araştırmadaki kadın oranının fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bulgu bize, eTwinning faaliyeti yapan öğretmenlerin, okullarda sanılanın aksine, sadece yabancı dil öğretmeni olmadığı sonucunu da ortaya koymaktadır. Araştırmada ayrıca öğretmenlerin branşlarıyla yaşları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucu çıkmıştır.

Yerleşim Yeri Dağılımı. Araştırmadaki kent merkezinde görev yapan öğretmen sayısı, kırsal bölgede görev yapan öğretmen sayısının yaklaşık 4 katıdır. Bu durumun nedeni kırsaldaki, güvenlik sıkıntısı, imkanların daha düşük olması, idarenin yeterli destek vermemesi ve öğretmenlerin önceliklerinin daha farklı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yerleşim yerleri ile yaşları karşılaştırılan katılımcıların, yaşları arttıkça kent merkezinde, yaşları düştükçe ise kırsal bölgede görev yaptıkları görülmüştür. Bunun nedeni zorunlu hizmet bölgelerinin çoğunun kırsal bölgede olması, öğretmenlere hizmet yılına göre puan verilmesiyle katılımcıların ilerleyen yaşlarda, yaşamak istemiş olduğu ve imkanlarının daha fazla olduğunu düşündüğü şehir merkezine yerleşmeleri şeklinde yorumlanabilir.

2.Amaç Sorusu:

Öğretmenler sosyal ağları nasıl ve hangi amaçlarla kullanmaktadırlar?

Öğretmenlerin sosyal ağ tercihleri, bu ağları kullanım amaçları ve bu ağların kendileri için önemi bu bölümde irdelenmiş ve tartışılmıştır.

Sosyal Ağ tercihleri. Öğretmenlerin görüşlerine, görsel yönü yüksek öğretmenlerin Instagram platformunu, resmiyeti ve ciddiyeti sevenlerin Twitter platformunu, kariyer planlaması yapan kişilerin LinkedIn platformunu ve yaşı ileri olan kişilerin ise Facebook platformunu tercih ettiği görülmüştür. eTwinning, YouTube, WhatsApp ve Google platformlarını öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu kullanmaktadır.

Sosyal Ağların Önemi. Sosyal ağ günümüzün en çok zaman geçirilen, en yaygın ve en bilindik platformları olarak gündemi takip etmek isteyen, arkadaşlarıyla bir arada olmak isteyen kişilerin toplandığı bir alandır. Öğretmenler bu ağların öneminden bahsederken bu araçların etki alanının genişliğinden ve potansiyel gücünün neyi değiştirebileceğini bildiklerini söylemişlerdir. Kimi öğretmen bu ağları vazgeçilmez olarak görmekte, kimisi ise tek çıkış kaynağı olarak adlandırmaktadır. Bazı öğretmenler ise seslerinin duyurabilecekleri başka bir platform olmaması nedeniyle bu ağlarda paylaşım yapma zorunluluğunu hissetmektedir. Bazı öğretmenler ise, tüm yenilikleri, trendleri, paylaşımları ve bilgi akışını bu platformlarla yapmaktadır. Öğretmenler bu ağlar sayesinde hayatına hareket ve enerji geldiğini, küçüklüğünde kekeme olup zamanla bunu aştığını söyleyen bir öğretmenin bu değişiminde eTwinning faaliyetinin çok önemli bir rol oynadığını ifade etmesi ve bir öğretmenin sosyal ağlarda tanıştığı kişiler nedeniyle o bölgeye tayin istemesi ve orada yaşamaya başlaması bu ağların önemini göstermektedir. Ayrıca belirtilmesi gereken diğer bir durum; buradaki çalışmaların eğitim öğretim sürecine yansımalarıdır. Nitel görüşmeye katılan tüm öğretmenler, sosyal ağ kullanımının doğru ve ölçülü kullanıldığı takdirde eğitim öğretim süreçlerinde faydalı olacağını düşünmektedirler.

Sosyal Ağları Kullanım Amaçları. Araştırma kapsamında öğretmenler, bu ağları görünürlüklerini artıran bir motivasyon kaynağı olarak görmektedirler. Bu nedenle, kendisi gibi düşünen, hisseden, ortak ilgi alanlarına sahip olan başka bireyler ile bir araya gelerek sanal toplulukları oluşturma ihtiyacı hissetmektedirler. Öğretmenler bu ağlarda olma nedenlerini, iyi izlenim bırakma, kendilerini gerçekleştirme, kendilerini ifade etme gibi özgürlüklerini ifade etmektedirler. Bu ağlardaki öğretmenlerin çevresinde olan biten her şeyi gözlemleme, öğrenme ve bilme arayışında oldukları gözükmektedir. Bu platformlar, öğretmenlerin kendilerini kanıtlama, öğrencilerin çağına ve iletişim şekillerine ayak uydurma, görünür olma, ilgi duyduğu alanlara yönelik paylaşımlar yapma ve duyuru (fotoğraf, başarı...) gibi paylaşma ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Öğretmenler sosyal ağlar sayesinde, başka öğretmenlerle tanışabilmekte, fikir alışverişinde bulunabilmekte iş birliği yapabilmektedir. Bu sayede, kişilerin ulaşılabilirliği artırmakta, geleceğe yönelik yeni trendleri ve gündemdeki gelişmeleri takip edebilmekte, farklı kişilerden ilham alabilmekte ve sosyal sermayelerini genişletmektedirler.

Bulgulara göre, bu platformlarda öğretmenlerin en çok yaptığı paylaşımlar, farkındalık ve bilinç yaratmaya ilişkin paylaşımlar, tebrik ve kutlama paylaşımları, çevre

ve ekolojik konulara ilişkin paylaşımlar, özel günlere ve haftalara ilişkin paylaşımlar ve yeni öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin paylaşımlardır. Öğretmen ağlarında bulunma nedenleri ise daha çok takip edilen kişilerin paylaşımlarını görmek, içerik paylaşmak, boş zamanları değerlendirmek ve görünür olmaktır. Bu ağlarda en az tercih ettikleri amaçlar ise takipçi sayısını artırmak, dikkat çekmek, içeriklere yorum yazmak, bildirimlerle iyi hissetmek ve beğeni almaktır. Öğretmenler, teknolojiyi derslerine entegre etmek için bu ağların gerekli olduğunu düşünmektedirler.

Yukarıdaki bilgiler ışığında öğretmenlerin bu ağları kullanma nedenleri; okullarında okul kültürünün oluşmasını sağlamak, başka öğretmenlerden ilham almak, kendilerini geliştirmek, öğretmenlik mesleğinin saygınlığını arttırmak, okul idaresinin takdirini kazanmak, uluslararası alanda diğer ülkelerdeki öğretmenlerle akran öğrenme sağlamak, web 2.0 araçlarını derslerine ve uzaktan eğitim faaliyetlerine taşımak, etkili sunum ve içerikler üretmek, lisansüstü eğitim için motivasyonlarını artırmak, yaptığı çalışmaların tanınması sağlamak, Türkiye'nin her tarafındaki öğretmenlerle iletişime ve etkileşime geçmek ve de öğrendiklerini derslerine entegre ederek daha keyifli ve eğlenceli eğitim ortamları oluşturmak için bu ağları kullanmaktadırlar.

Bu araştırma kapsamında, öğretmenlerin görüşlerine göre bu ağlarda olmalarının diğer nedenleri ise şu şekilde özetlenebilir:

- Öğretmenlerin bu ağlara katılım nedenlerinin sorulduğu bölümde dikkat çeken nokta, katılımcıların kendilerinin bu ağlarda olma nedenleri en çok eğitim amaçlı olduğunu söylemeleri buna karşın, başka kişilerin bu ağlarda olma nedenlerini ise pragmatik/faydacı nedenlere bağlamalarıdır.
- Öğretmenler çok fazla takipçisi olan kişilere ulaşip onların kendi paylaşımlarını paylaşmasını istemeleri, bu sayede takipçi sayılarını artırma gayretinin olması kişilerin benlik sunumları açısından ipucu vermektedir.
- Öğretmenler sosyal ağlarda bir şey paylaşmadıkları takdirde idarecileri onların çalışmadığını düşünmesi. Bu nedenle de öğretmenin sürekli paylaşım yapma zorunluluğunu hissetmesi, bu ağlarda bazı öğretmenlerin bulunma nedeni dışardan gelen bir müdahaledir.
- Sosyal ağlarla tanıştıkları kişilerin başka bir ilde olması nedeniyle o şehre tayin isteyip o ilde yaşamaya başlayan kişilerin olması bu ağların dijital ortamlardan gerçek hayata aktarılabilceğinin bir kanıtı niteliğindedir.

- Bazı kişilerin bu ağlarda bulunmayı kendi meslekleri olarak görüp belli mesailerini sırf buna harcaması, bu ağların profesyonel bir nitelik gösterebileceğini göstermektedir.
- Öğretmenlerin seslerinin duyurabilecekleri başka bir platform olmaması nedeniyle bu ağlarda paylaşım yapma zorunluluğunu hissetmeleri, kişilerin eylemlerinde yeni platformların önemini vurgulamaktadır.
- Öğretmenlerin en çok paylaşım yapan kişilerin kendilerini en fazla yetersiz hisseden kişiler olduğu düşünmesi, benlik sunum davranışlarına örnek olarak gösterilebilir. Çünkü öğretmenlere göre, iyi iş çıkaranların hiçbir zaman reklama ihtiyaçları yoktur.

Bu araştırma bulgularında ayrıca, öğretmenlerin dijital yerliler gibi, dijital ağlar üzerinde araştırma yapmayı sevdiklerini, kendilerini ve tecrübelerini başkalarıyla paylaşma isteğinde olduklarını, kendilerine değer verilmesini istedikleri ve kendilerinden önce gelen kişilerden daha farklı sosyalleştiğini görmekteyiz (Prensky, 2001). Bu minvalde de öğretmenlerin kendilerini ifade etme çabaları, topluma yararlı olacağını düşündüğü paylaşımları, kendisini takip eden kişilerin beklentileri, gündemin sürekli değişmesi ve herkesin her konuda bir bilgisinin olması ister istemez neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda soru işaretleri doğurmaktadır. Bu anlamda, bilgi kaynaklarının giderek artması mesajı ve kaynağın güvenilirliğini de belirsizleştirmektedir (Güler, 2020). Tam olarak bu noktada, insanlar hakkında net bir fikir elde edilememektedir. Kimi zaman da tutumla davranış arasında bir uyum olmamaktadır (Goffman, 1959). Böylesi bir uyumsuzlukta da daha fazla bilginin yer aldığı bir dünyaya ve daha az anlamın olduğu bir çağa doğru ilerlenilmektedir (Baudrillard, 1997).

3. Amaç Sorusu:

Sosyal ağların öğretmenlerin benlik ve mesleki kimlik oluşumunda yeri nedir?

Sosyal ağların öğretmenlerin benlik ve mesleki kimlik oluşumunda yeri konusu bu bölümde, sosyal ağlarda benlik sunumları, ideal benlik sunumları, kimliğin belirsizliği ve sosyal ağlarda özgürlük başlıklarında incelenmiş ve tartışılmıştır.

Sosyal Ağlarda Benlik Sunumları. Antik çağda Platon'un mağara alegorisi ile günümüze kadar devam eden tartışmaların başında yer alan gerçek ile hayalin karşılaştırması, sanal ağların hayatımıza girmesiyle tekrardan ele alınmasını gerekli

kılmıştır. Mağara alegorisini hatırlayacak olursak, mağaradaki ateşle hareket eden gölgeleri gerçek olarak algılayan insan, mağaradan çıkıp gerçekliği gördükten sonra ona inanmakta zorluk çeker. Dolayısıyla gerçeklik algısı zihinde oluşan bir yansımadır ve bu anlamda evrensel bir gerçeklikten bahsetmek güç olduğunu söylemek doğru olacaktır. Aynı şekilde, kişi sosyal ağlarda kendini olduğundan farklı göstererek istediği özellikleri ön plana çıkarırken, istemediği özellikleri de gizleme eğilimindedir. Bu nedenle neyin gerçek neyin sahte olduğunun anlaşılması çok zorlaşmaktadır. Bireyin alkışlanması ve beğenilmesi kendi kimliğini ortaya koymasını güçleştirmekte, bu nedenle de gerçekte olduğu kişiden uzaklaşmaktadır (Hood, 2019). Bireylerin ideal olarak gördükleri kimlikleri sergileme olanağı bulunan kullanıcılar, görülebilir olmanın çekiciliğini sosyal ağlar aracılığıyla tatmakta ve benliklerini izleyenlere sunarak yeniden inşa etmeye çalışmaktadırlar. Bu düzlemde, sosyal ağların artık kimlik arayışının ve benlik sunuşunun bir zemini olduğu yadsınamaz bir gerçek olduğu söylenebilir. Tam da bu noktada, bu çalışmayla, gerçek yaşamla sahne arkası, dijital topluluklarla ise sahne önü ve aralarındaki ilişki öğretmenler üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır. Bu ilişkilerin, iletişim alanında sorgulanması ve gündeme alınması toplumu ve bireyi anlamak için yararlı olacağı düşünülmektedir. Dijital toplulukların günümüz deyimiyile sosyal ağların toplumsallık yaratmadaki etkisi ve gerçek hayattaki yeri bu çalışmanın çıkış nedenidir.

Bu araştırma kapsamında, sosyal ağlardaki etkileşim ve kişilerin izlenimleri kişilerin kimliklerini ve varlıklarını etkilediği söylenebilir. Bu anlamda sosyal ağlarda öğretmenler kendilerini takipçilerine ve izleyiciye göre değiştirebilmektedir. Dolayısıyla, sosyal ağların öğretmenlerin benlik sunumlarında ve kimlik inşalarında dikkate değer bir rolünün olduğu görülmektedir. Sosyal ağları kullanıcıları bu ortamlarda kişinin kendini yok olmadığını gösterme çabası, bu kişilerin var olma ve toplumda önemli bir yer edinme fikrine önem verdiği bu nedenle sosyal ilişkilerine devam ettiği söylenebilir.

Araştırma kapsamında, öğretmenlere bu ağlarda bulunma nedenlerinin ne olduğu sorulmuş ve görüşmeye katılan kişiler, kendilerinin bu platformlarda daha çok toplumda olumlu karşılanacak eylemlerde bulunduğunu ve daha çok eğitici özelliğini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu örnekler genişletildiğinde, öğretmenlerin bu platformları;

- Bilgi almak,
- Araştırma yapmak,
- Mesleki gelişime katkı sağlamak ve eğitim ve öğretim sürecine entegre etmek,

- Başkalarına yardım etmek,
- Kapsayıcı bir tutum takınmak,
- Bu ağlardaki kişilerin tepkilerini çekmemek için çok fazla paylaşım yapmamak,
- Paylaşımlarında kendisinden çok eğitim içeriklerine yer vermek,
- Takipçilerine samimiyetle davranmak,
- Takipçilere güven aşılama,
- Değişimi ortaya çıkarmaya çalışmak,
- Diğer insanları bilgilendirmek
- Öğrendiklerini öğrencileriyle paylaşmak ve
- Başkalarına yararlı olabilecek her türlü bilgiyi paylaşmak için kullanmaktadır.

Tüm bu eylemler, toplum tarafından ahlaki norm olarak ifade edilen, öğretmenlik görev alanına giren ve kabul gören davranışlardır. Kişilerin bu vesileyle sosyal normlara uygun benlik sunum davranışı gösterdikleri söylenebilir.

Katılımcılara sosyal ağları kullanma nedenleri, kendileri dışında bu ağları kullanan diğer kullanıcılar için sorulduğunda, toplumda kabul edilmiş değerlere çok uygun olmayan eylemlerden bahsetmişlerdir. Bu eylemlerin başında ticari beklenti içinde olmak, görünürlüklerini artırmak, dikkat çekmek, eğlenmek, takipçi sayılarını artırmak, kendi çalışmalarının tanınması ve yaygınlaşmasını sağlamak, reklam yapmak, kariyer olarak üst kademelere gelme ihtimalinin artırmak, taktir ve değer görmek, popüler ve ünlü olmak, ağ kurarak sosyal sermayelerini genişletmek, etkinliklere çağırılma ihtimalini artırma, takipçi sayısı fazla olan kişilere ulaşmak ve fenomen olma kaygısını taşımak gibi eylemler gelmektedir. Görüşme yapılan hiç kimse kendileri için bu amaçlardan bahsetmemiştir. Bu farklılık kişilerin benliklerinde kendileri için olumlu bir izlenim bırakma gayretinde olduklarını göstermektedir.

Araştırmada ayrıca birkaç öğretmen, kendi reklamını yapıyor izlenimini vermemek için paylaşım yapmadıklarından bahsetmişlerdir. Bu kişiler damgalanmaktan ve kendileri hakkında olumsuz bir yargıya varılmasından endişelenmektedir. Bilindiği üzere, sosyal normlara göre kişinin dikkat çekmeye çalışması, bu anlamda kendisini göstermeye çalışması hoş karşılanmamaktadır. Bu durum çevrenin ve normların davranışları doğal olarak da benliğin şekillenebileceğini göstermektedir. Kısacası, kişinin paylaşımlarına aldığı onay, beğeni ve olumlu ve olumsuz yorumlar kişinin performansını belirleyebilmektedir. Diğer bir deyişle, sosyal dijital platformlardaki takipçi sayıları, beğenme oranları ve kişilerin yapmış oldukları olumlu yorumları bu ağlardaki

öğretmenlerin beklentilerini oluşturmaktadır. Bu eylemlerin sayısı, kişilerin kendilerini önemsiz hissetmesine ve benlik sunumlarının başarısını göstermektedir.

Sosyal Ağlarda İdeal Benlik Sunumları. Öğretmenler, takipçilerinin talep ettiği şekilde değerlendirilmeye layık olduğu algısıyla hareket etmektedirler. Öğretmenler kendi zayıf yönlerini saklayarak daha çok güçlü yönlerini gösterme eğilimindedir. Bu durum, sosyal ağlardaki yapılan tüm eylemlerin aslında belli bir amacı olduğunu göstermektedir.

Kişi bu ağlarda, kendi kusurlarını kamufle ederek, en mükemmel ve sosyal normlara uygun ideal kişilik sunumunu gerçekleştirmektedir. Bu şekilde kişilerin mükemmelliğini ön plana çıkararak popülerliğini artırmayı planladıkları söylenebilir. Bu anlamda, sosyal ağları aktif kullanan ve görüşmeye katılan farklı öğretmenlerin kendilerini ifade ederken kullandığı şu ifadeler kendi benlik sunumlarının boyutlarını göstermektedir: ‘Sosyal ağlardaki kişilerin sürekli benden bahsediyorlar, yaptığım çalışmalar diğer çalışmalar gibi değil, benimkiler samimi ve ilham verici, herkes beni takip eder ama ben çok az kişiyi takip ederim, ben çok orijinal çalışmalar hazırlarım ve etraftaki kişiler bunları kullanmak ister ya da benden izinsiz kullanırlar, benden etraftaki kişiler sürekli yardım isterler, diğer kişiler çok zayıf karakterli, ben herkesin söylediğine inanmam, ben öğrencilerinin asla unutamayacakları bir öğretmen olmak istiyorum ve bunun için çalışıyorum, ben insanların hayatlarına dokunarak onların hayatlarını değiştirmeye çalışıyorum, çevremdeki kişiler bana sürekli elde ettiği başarılarını soruyorlar, benim için konuşma ve üslup her şeyden çok önemlidir, ben kararlı bir insanım ve doğru bildiğim yoldan asla sapmam, benim için ahlaki değerler her şeyden önemlidir, benim karakterim paylaşmaktır’. Kişilerin bu şekilde benliğini abartması, başarılarına değinmesi, özel ve ayrıcalıklı olduğunu düşünmesi, başkalarının beğenilerini kazanmaya çalışması, etrafındaki kişilerin kendisini kıskandığını düşünmesi ve popüler olma gayreti sosyal ağların getirdiği diğer psikolojik sonuçlardır (Cesur, 2020). Her ne kadar bu ifadeler, bu araştırma kapsamında, kimlik arayışı ve gerçek olmayan benlik sunumu sunuşu şeklinde yorumlansa da kişilerin samimi ve içtenlikle ifade ettikleri duygular da olabileceği unutulmamalıdır.

Araştırmada ayrıca, öğretmenler bu alanlarda olma nedenlerini özellikle mesleki ve kişisel anlamda beslemek olduğunu ifade etme gereği duymuşlardır. Öğretmenlerin, takipçi sayısını artırmak, ticari faaliyetlerde bulunmak, dikkat çekmek, siyasi ve sendikal paylaşımda bulunmak, otoriteye karşı ortak ses çıkarmak, baskı grupları oluşturmak, kavga ve tartışmalara girmek gibi bir amaçları yoktur. Bu durum, öğretmenlerin

çevresindeki kişilerden almak istediği belirli bir olumlu tepkiyi alma gayretinde olduklarını göstermektedir. Bu şekilde de muhtemel iyi bir izlenim vermek amacıyla, belli eylemlerde bulunarak kendini ifade etmeye çalışmaktadır. Diğer bir deyişle, öğretmenler sosyal normlara uyarak istendik davranışları gerçekleştirmekte, bu sayede toplumda kabul edilebilirlik düzeylerini artırmaya çalışmaktadırlar.

Araştırma kapsamında öğretmenlere, karşıt görüşlere yönelik davranışları ve bu ağlarda yaşadıkları linçler sorulmuştur. Bu soruya öğretmenler genelde yapıcı çözümler getirmişlerdir. Bu vesileyle, genelde tartışmalarda yorum yapmadıklarını, sessiz kalmayı tercih ettiklerini, bu durumlarda daha anlayışlı olunması gerektiğini vurgularken, bu süreci yaşayan kişileri teselli ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler paylaşılan içerikler için her bir paylaşımın emek içerdiğini, bu anlamda da değerli olduğu düşüncesindedirler. Kültür olarak da paylaşım yapılan güzel şeyleri eleştirmeye, olayları aşağıya çekmeye meraklı bir toplum olduğumuzdan yakınmaktadırlar. Bu durum öğretmenlerin eylemlerini toplumun değer yargılarına ve ideal olan benlik sunumlarına uygun hareket ettiklerini göstermektedir.

Öğretmenlerin sosyal ağlardaki benlik sunumların ve öğretmen davranışlarının incelendiği bu bölümde eTwinning faaliyetine ayrı bir parantez açmak gerekmektedir. Bu ağdaki öğretmenler, motivasyonlarını ve performanslarının başarısı, gruba veya izleyenlere karşı sorumlu ve sadakatle yaklaşımları ve ona göre benlik sunumlarını göstermeleri grupla özdeşleştiklerini ve ait olma bilinciyle hareket ettiklerini göstermektedir.

Sosyal Ağlarda Kimliğin Belirsizliği. Araştırma kapsamında yapılan yüz yüze görüşmelerde kişilerin oldukça kontrollü oldukları, kimliklerinin anonim olduğunu bildikleri sosyal ağları kullanım durumları anketinde ise düşüncelerini daha net ve daha korkusuz, daha saldırgan ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Anonim kimlikle ankete katılan öğretmenler, sosyal ağların kullanımı konusunda hem akranlarına hem öğrencilere hem de karar verici durumunda olan idarecilere ciddi eleştiriler yapmışlardır. Öğretmenlerin Goffman'ın (1959) sahne arkası olarak ifade ettiği ve kişilerin gerçek davranışlarını ifade eden yönlerini anonim olduklarına gösterdikleri, bu sayede de ifade edemediği tüm duyguları açığa çıkardıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra, anonim olan kişilerin görünür olma, eleştiri ve tepki alma ve toplumsal normlara yönelik kaygılarının daha düşük olması nedeniyle, daha çok grup davranışı gibi kişileri ve grupları ikna etmeye çalıştıkları söylenebilir. Dolayısıyla, bu çalışmada yüz yüze görüşmelere katılan öğretmenlerin duygularını daha çok bastırmak durumunda kaldıkları gözlemlenmiştir.

Sosyal Ağlarda Özgürlük. Kişi günlük hayatta söyleyemedikleri, açığa çıkarmaktan çekindiği fikirlerini, tutumlarını veya davranışlarını dijital ortamlarda rahatlıkla sunabilmeleri sosyal ağlara ilgiyi her geçen gün artırmaktadır. Dolayısıyla, dijital ağların bu özgürleştirici gücü kullanıcıların motivasyon kaynağı olarak bu ağların kullanımını her geçen gün artırdığı görülmektedir.

Yapılan araştırmada öğretmenlerin sosyal ağları güvenilir bulmadıkları, takip edildiklerini bildikleri ve yapılan paylaşımların başkaları tarafından ele geçirilebileceğini düşünmektedirler. Bu nedenle bu araştırmada, öğretmenlerin sosyal ağlarda paylaşım yaparken, fikirlerini ifade ederken veya yorum yaparken kimliklerin görünürlüğü veya gizliliği bu ifadelerini değiştirebildiği gözlemlenmiştir. Daha açık bir anlatımla, benlik sunumu bir kişinin anonimken daha cüretkâr ve daha sertken, kimliği görünür olduğunda kişi daha ılımlı olabilmektedir. Bu durum, öğretmenler görünür olduklarında siyasi, ideolojik ve politik konulara oldukça mesafeli olmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle sergilemek istediği davranışlarını toplumun, idarenin ve çevrenin onayladığı değerlere paralel olmasına dikkat etmeleri, bu alanda takip edebildiklerini bildiklerini göstermektedir.

Özgürlükler anlamında bu araştırmanın diğer bulgusu ise, öğretmenlerin yeni iş fırsatlarını takip etmek, okula yardım toplamak, öğretmenlik mesleğine ilişkin baskı grubu oluşturmak ve öğretmenler arasında ticari alışveriş yapmak, siyasi paylaşımlarda bulunmak, sendikal çalışmaları yürütmek gibi eylemleri yapmayı tercih etmedikleri gözükmektedir. Kişilerin bu tür davranışları yapmama nedenleri sosyal normlar ve kurumsal kurallar olduğu düşünülmektedir. Kişiler izlenildiklerinin farkında olmaları nedeniyle, bu ağlarda bu tür bir izlenim bırakmama gayretinde oldukları görülmüştür. Bu da kontrol eden kişinin kendisini gözetleyip gözetlemediği bilmediği halde orada birisinin olduğunu bilmek, kişilerin ve grupların itaat etmesini sağladığı fikrini ön plana çıkarmaktadır.

Özetle, paylaşılan fikirlere yönelik yapıcı olmayan eleştiriler kimi zaman öğretmenleri üzmekte kimi zaman da öğretmenlerin gereksiz tepkiler vermesine neden olmaktadır. Dolayısıyla fikirlerin özgürce tartışıldığı, karşıt görüşlerin empatiyle karşılandığı, yapılan paylaşımların arka planlarının sorgulandığı bir dijital dünyadan uzaklaşmaktadır. Kendi yankı odalarında kalmayı tercih eden bireylerin seslerini tekrar tekrar duyma ihtiyacı geleceğe yönelik umutların da azalmasına neden olmaktadır. Farklı fikirlerin ve yapıcı eleştirilen uygun bir üslupla ifade edilmesinin herkesin yararına olacaktır.

4. Amaç Sorusu:

Öğretmenler sosyal ağlardaki deneyimlerini ders pratiklerine nasıl yansıtmaktadırlar?

Sosyal ağlarda eğitimle ilgili literatürde birçok araştırma yapılmış bu konuda olumlu ve olumsuz birçok görüş ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar sosyal ağların eğitimde kullanımı konusunda, bu ağların faydasından ve uygulanabilirliğinden bahsetmiş ancak dikkat edilmesi gereken noktaları da ifade etmekten çekinmemiştir.

Araştırmaya katılan tüm öğretmenler sosyal ağların ders pratiklerine uygulanmasının mümkün olduğunu ancak bunu yaparken okulun, öğretmenin ve öğrencilerin özelliklerine dikkate edilerek uygun yöntemlerin ve içeriklerin kullanılması gerektiğini vurgulamışlardır. Bunun yanında, uygulama sırasında öğrencinin profili, sınıf seviyesi, öğrencilerin öğrenme yöntemleri, kişilik özellikleri, velinin yapısı ve çocuğun ihtiyaçlarının önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Bu ağların kullanımına en büyük engel; sınıfların kalabalıklığı, sınıfların yerleşim düzeni, okullardaki donanımın yetersizliği, öğretmenlerin yeterliklerinin düşük olması, öğrencilerin ve velilerin eğitimde teknoloji kullanımına hazır olmaması, öğrencilerin ve velilerin sosyo-ekonomik durumu ve derslerde uygulanan yöntemlerin güncel olmaması gösterilmiş. Tüm bu sorunlara ilişkin öğretmenler bazı çözüm önerileri de getirmişlerdir. Bunların başında, farklı araçların kullanımı, okul aile veli iş birliği, dersleri başka aktivitelerle destekleme, öğrencilerin donanımları ortak kullanması gelmektedir.

Araştırmada öğretmenlere sosyal ağları kullanma nedenleri sorulduğunda genel anlamda öğretmenlerin bu ağları eğitim açısından değerlendirildiği görülmüştür. Öğretmenler aynı zamanda, benlik sunumlarını sosyal ağlarda ifade ettikleri ve bu performansları eğitim öğretim sürecinde de kullandıkları görülmüştür. Diğer bir deyişle, öğretmenler ideal benlik sunumlarını eğitim öğretim faaliyetlerinde de kullanmaktadırlar.

Öğretmenlerin öğretmen ağlarında bulunma nedenleri eğitim öğretim faaliyetlerine ilişkindir. Buna göre öğretmenler en çok, eğitime ilişkin duyuru ve haberleri takip etmek, öğretmenlik mesleği ile ilgili gelişmeleri öğrenmek, toplantı ve seminerlerden haberdar olmak, yeni öğretim materyalleri konusunda bilgilenmek, eğitime ilişkin dünyadaki gelişmelerden haberdar olmak, yeni proje fikirleri aramak ve onlara katılmak, yürütmüş olduğum projeyi yaygınlaştırmak, ortak yapılan sosyal etkinliklerden haberdar olmak, okullarda yapılan çalışmaları takip etmek, öğretmenler arasında bilgi alışverişi yapmak, öğretmen özlük haklarına ilişkin haberleri öğrenmek, mesleğine ilişkin zorlandığı

konularda yardım almak, mesleki bir dayanışma içinde olmak, eğitime ilişkin yazılan rapor ve değerlendirme metinlerini takip etmek, eğitime ilişkin mevzuatı takip etmek veya paylaşmak ve okulunda yapılan çalışmaları paylaşmaktır.

Öğretmenlerin bu ağlarda olmalarının en az çekici yönü ise sırasıyla, öğretmenler arasında ticari alışveriş yapmak, öğretmenlik mesleğine ilişkin baskı grubu oluşturmak, okula yardım toplamak. Yeni iş fırsatlarını takip etmek, öğretmenlerin sesini daha güçlü biçimde otoritelere duyurmak, yabancı dil öğrenmek, yurtdışı eğitim imkanlarını takip etmek, eğitimde yaşanan gelişmelere ortak tepki göstermek ve okullarda yaşanan haksızlıklar konusunda dayanışma içinde olmak şeklinde sıralanmaktadır.

Sosyal ağların eğitimde kullanımıyla ilgili Türkiye'nin tüm bölgelerinde görev yapan öğretmenlerle görüşülmüş buna göre öğretmenler sosyal ağların her branşta, her seviyede kullanılabilirliği çeşitli örneklerle desteklemişlerdir. Öğretmenler göre, sosyal ağlar doğru, güvenli kullanıldıktan sonra eğitimde kullanılmasında bir mahsuru yoktur. Sosyal ağları kullanan kişilerin eğitim öğretim sürecinde, farklı öğretim yöntemlerini öğrendiklerini ve uyguladıkları, diğer öğretmenlerden ilham aldıkları, web 2.0 araçlarını derslerinde öğrencilerle beraber kullandıkları, sosyal ağların eğitim pratiklerini daha verimli ve eğlenceli hale getirdiğini ve eğitim öğretim süreci açısından oldukça faydalı olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin özellikle eTwinning faaliyetinde aidiyet duygusunun ön plana çıkmasıyla, paylaşmayı, kişilerle etkileşime geçmeyi, yaptıkları eğitim öğretim faaliyetlerinin görünürlüğünü artırmayı başardıklarını ifade etmişlerdir. Tam da bu noktada sosyal ağlar içerisinde yer alan web 2.0 araçlarından bahsetmek faydalı olacaktır. Öğretmenler bu araçları hem derslerini işlerken kullanmakta hem derslerden sonra öğrencilerine ödev olarak vermekte, hem de öğrencilerin öğrenip öğrenmediğini görmek ve onları değerlendirmek amacıyla kullanmaktadırlar. Dolayısıyla öğretmenler, video işleme, fotoğraf düzenleme, sunu hazırlama, başarı değerlendirme ve dersleri daha görsel ve eğlenceli hale getirme gibi fonksiyonlarını sık sık kullandıkları gözlemlenmiştir.

5. Amaç Sorusu:

Öğretmenlerin ihtiyacını karşılayabilecek bir platform önerisi neden gereklidir ve hangi özellikleri taşımalıdır?

Bu araştırma kapsamında öğretmenlerin, ilgi, istek, ihtiyaç ve beklentilerine uygun fizibilitesi yüksek bir dijital platform geliştirilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin

kendilerini ifade edebilecekleri, mesleki gelişimlerini sağlayacak, sosyal ve etkileşimli ulusal bir platform olmadığından, bu araştırmada ‘Ulusal Sosyal Öğretmen Ağı’ adında bir sosyal ağ kurgulanma gereği duyulmuştur. Bu tezin bulgularında öğretmenler, kendilerini ve yaptıkları çalışmaları gösteremediklerini, yaptıkları çalışmaların takdir edilmediğini, düşüncelerini ifade ederken çekindikleri, akademisyenlerin ve uygulayıcıların sosyal ağların kullanımı konusunda orijinal çalışmalarının olmadığını, öğretmenlerin medya okuryazarlığı, e-güvenlik, değerler eğitimi ve görgü kuralları konusunda yetersiz olduğunu, mesleki gelişimlerini akran öğrenme ile sağlayacakları bir ortamın olmadığını ve var olan platformlardaki eğitimlerin ise güncel olmadığını ifade etmişlerdir. Bu araştırmanın bulgularında ayrıca, kimliği belli olan öğretmenlerin daha ılımlı ve işlevsel davranış sergiledikleri, kimliği anonim olan öğretmenlerin ise diğer öğretmenlere göre daha çatışmacı ve gerçekçi oldukları görülmüştür.

Katılmanın ve kayıt olmanın zorunlu olmadığı, ulusal düzeyde her öğretmene açık güvenli, etkileşimli ve tabandan tavana yayılacak olan bu sosyal öğretmen platformu, gönüllü olarak her öğretmenin akran öğrenme gerçekleştireceği bir alan olarak kurgulanmıştır. Bu platform sadece meraklı, istekli ve gönüllü öğretmenlere yönelik olacaktır. Mobil cihazlarla da çalışma özelliği olan bu platform, eğitimde fırsat eşitliliğini sağlayacak ve dezavantajlı bölgelerde görev yapan öğretmenler, hiyerarşi gerektirmeden ve idare onayı olmadan kendilerini özgürce ifade etmelerini sağlayacaktır. Öğretmenlerin yapmış olduğu çalışmaları bu platformda sergileme imkânı bulacak olmaları, öğretmenlerin yerel ve ulusal çapta görünürlüklerin sağlayacak, bu sayede olmadıkları kişiler gibi davranmalarının önüne geçilmiş olacaktır.

Dışarıya erişimin kapalı olduğu bu Ulusal Sosyal Öğretmen Ağı platformunda öğretmenler, istekleri doğrultusunda platformu güncelleyecek ve kişiselleştirecektir. Tabandan tavana hareketi sağlayacak olan bu platformda, öğretmenler istedikleri taktirde kimliklerini ve paylaşımlarını gizleyebilecektir. Bu alanda, öğretmenlerin paylaşımları, düşünceleri ve fikirleri ile ilgili kendilerine herhangi bir yaptırım uygulanamayacaktır. Bu sayede kişiler, anonim kullanıcılar olarak fikirlerini daha rahat ifade edebileceklerdir. Bu şekilde, sosyal medyanın güvenli olmadığını düşünen öğretmenler de kendi öğretmen odalarını oluşturmuş olacaklardır. Örnek uygulamaların öğretmenler tarafından paylaşıldığı ve yetkililer tarafından sisteme aktarıldığı bu platform sayesinde öğretmenler hem kişisel hem de öğrencileriyle birlikte yapılan çalışmaları paylaşma imkânı kazanacaklardır.

Platform içerisinde öğretmenler gruplar oluşturabilecek, internet etiği, internet güvenliği ve milli manevi değerler dikkate alarak öğretmenler fikirlerini paylaşılabilir. Bu sayede bakanlık bünyesinde görev yapan yetkililer, öğretmenlerin ihtiyaçlarını ve yönelimlerini takip edebileceklerdir. Bu suretle de günümüzde olduğu gibi, öğretmenlerin bir araya gelip ortaklaşa Twitter etkinlikleri yapıp trend topik olmaya ve gündeme gelmeye çalışmayacaklardır.

Platform içerisinde öğretmenlerin proje ortaklarını bulabilecekleri ve projeler açabilecekleri bir alan oluşturularak, proje tabanlı öğrenme ile öğrencilerin aktif katılımının sağlanması planlanmaktadır. Yapılan projeler bağımsız değerlendirme ekibi tarafından incelenecek ve başarılı öğretmenler ödüllendirilecektir. Bu sayede öğretmenlerin motivasyonun sağlanması hedeflenmektedir.

Bugün mezun olan öğrencilerin istihdamı en önemli sorunlardan bir tanesidir. Buna yönelik işveren, girişimci ve firmaların, eğitim sürecine dahil edilmesi ve bu portal üzerinden etkileşimin sağlanması bu sıkıntının çözülmesine yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Öneriler

Sosyal ağlara katılan kişi sayısının her geçen gün yenilerinin eklenmesi, bu mecraların öneminin giderek artmasına ve bundan 30-40 yıl öncesi hayal bile edilmesi zor tecrübelerin yaşanmasına vesile olmuştur. Bu süreç aynı zamanda karşılaşılan sorunların artmasına bu minvalde de atılacak adımların da ona göre düzenlenmesini gerektirmiştir. Bu çalışma sonucunda öğretmenlerin sosyal ağları kullanım durumları, buna yönelik de göstermiş oldukları benlik sunumları incelenmiştir. Bu çalışmada sosyal medyanın doğru kullanımından ziyade, sosyal medyanın insanı ve toplumu nasıl şekillendirdiği, benlik sunumlarına etkisi ve bu ağlardaki tercihleri ele alınmıştır. Çalışmanın sonunda yer alan öneriler araştırmadaki tüm bulgular dikkate alınarak oluşturulmuş olup kamu politikası üretmek ve de ilgili tüm paydaşların faydalanmasını sağlamak amacıyla ortaya atılmıştır. Yapılan çalışmanın bulgularında öğretmenlerin sosyal ağlardan ve sosyal medyadan başka kendilerini ifade edebilecek bir alanları olmadığını belirtmeleri, Ulusal Sosyal Öğretmen Ağının oluşumunu gerekli kılmıştır.

Dijital Bir Platform Olarak ‘Ulusal Sosyal Öğretmen Platformu’

Bu tez kapsamında sosyal ağlarda yer alan öğretmenlerin demografik durumları ortaya konulmuş olup bu öğretmenlerin interneti ve sosyal ağları kullanma durumları irdelenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında aynı zamanda, öğretmenlerin bu ağlarda bulunma nedenleri, bu ağların öğretmenlerin benlik sunumlarındaki yeri, bu ağların öğretmen ve öğrenciye etkisi, bu ağlarla ilgili öğretmenlerin düşünceleri, ihtiyaçları, eğilimleri, eleştirileri ve önerileri derlenmeye çalışılmıştır. En son olarak da bu platformların eğitimde kullanım durumları ve öğretmenlerin bu ağları eğitim pratiklerine nasıl entegre ettikleri anlamaya ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Tüm bu veriler, öğretmenlerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine yönelik bir ağın geliştirilmesini gerekli kılmıştır.

Bu bölümde, Ulusal Sosyal Öğretmen Platformunun temel prensipleri, bu platformun özellikleri, platforma bağlı gerçekleşmesi gereken mesleki eğitimler, bu platformun teknik özellikleri ve atılması gereken diğer adımlar öneri olarak sunulmuştur.

Ulusal Sosyal Öğretmen Platformun Temel Prensipleri

- 1- Gönüllük esasına göre yürütülmektedir: Platformun kullanımı tamamen gönüllük esasına göre dayanmakta ve platformun kullanımında herhangi bir zorlama veya yaptırım yoktur. Öğretmenlerin amatör bir ruhla bu platformlarda yer alması, bu tür eğitimlere daha meraklı ve istekli öğretmenlerin katılması hem bu ağdaki öğretmenleri daha çok motive edecek, hem de gönülsüz öğretmenleri zor durumda bırakmayacaktır.
- 2- Tüm öğretmenlere açık bir platformdur: İsteyen her öğretmen kendi şifresini oluşturarak bu platformlarda yerlerini alacaktır.
- 3- Güvenli bir platformdur: Platformun ana ekranı hariç tüm içeriği dışarıya kapalı olacaktır. Bu sayede güvenli web tabanlı bir ağ oluşturulacaktır.
- 4- Tabandan tavana doğru gelişen dijital bir ağıdır: Bu ağ, öğretmenlerin sınıflarından, okullarına, okullarından il ve ilçelerine, oradan da bakanlık merkez teşkilatına doğru ilerleyen bir akışa sahip olacağı düşünülmektedir. Buna göre okulda görev yapan öğretmenlerin isteklerine göre merkezi politikaların belirlenmesi amaçlanmıştır.
- 5- Etkileşimli bir platformdur: Platformda kişiler birbiriyle mesaj ve sohbet edebilecek, projelere katılabilecek, öğretmen odalarında bir konu etrafında tartışabilecektir.

Platformda Yer Alması Planlanan Özellikler

Yapılan bu araştırma kapsamında öğretmenlerin ihtiyacı belirlenmiş buna göre önerilen platformda olması gereken temel özellikler belirlenmiştir. Buna göre bu platformda öğretmenlerin ilham alabileceği örnek uygulama alanları, öğretmenlerin birbirleriyle iletişime geçebilecekleri ve fikirlerini söyleyebilecekleri özgür düşünce grupları, bu ağın kullanımını kolaylaştıracak rehber niteliğinde pratik sosyal ağ kullanma kılavuzu, yapılan çalışmaların kalitesinin değerlendirildiği izleme ve değerlendirme süreci ve yapılan kaliteli işlerin ödüllendirmesini kapsayacak bir süreç yönetiminin yer alması planlanmıştır.

Örnek Uygulamalar: Bu bölümde öğretmen yapmış oldukları çalışmaları paylaşacak ve yapılan çalışmalar hem diğer öğretmenler hem de idare tarafından görülecektir. Bu anlamda, öğretmenlerin kendilerini ifade edebilecekleri, kendilerini gösterebilecekleri, akranlarıyla bilgi beceri paylaşabilecekleri, bu sürece öğrencilerini de katabilecekleri ve mesleki doyuma ulaşabilecekleri yeni güvenli bir sosyal öğretmen platformuna ihtiyaç vardır. Bu hem idareyle uygulayıcıları bir araya getirecek, hem de kişilerin birbirlerinden öğrenmelerini sağlayacaktır. Bu tür mecraların oluşturması, bu alanların eğitim öğretim sürecine fayda üreten araçlara evrilmesine neden olacaktır.

Özgür Düşünce Grupları: Sosyal ağların potansiyellerinin çok fazla olduğu bilinen bir gerçektir. Bu anlamda değişimin önemli bir unsuru olabilecek muhteşem bir güçtür. Kişiler yeteri kadar destekçi bulabildikleri takdirde istedikleri değişiklikleri sosyal medya sayesinde yerine getirebilmektedir. Örneğin, öğretmenler düşüncelerini ifade etmek ve mevcut düzenlemelere yönelik itirazlarını göstermek için örgütleyerek Twitter etkinlikleri düzenlemekte ve gündem oluşturmaktadır. Bu şekilde de politika yapıcıları ve karar vericilerin dikkatlerini çekebilmektedir. Bu konuda yapılması gereken şey ise yapılmak istenen değişiklikleri uygulayıcılarla planlayıp, onların görüşlerine göre şekillendirip, çoğunluğun isteklerine göre düzenlemeleri yapmaktadır. Bu şekilde demokrasi kültürünün yaygınlaşması da sağlanabilecektir. Bu olguyu somutlaştırmak gerekirse; önce ateş edip sonradan nişan alma kültüründen, gerekli koşulları sağladıktan sonra nişan alıp ateş etmek verilen kararlar açısından daha sağlıklı olacaktır. Bu süreçte, bu ihtiyacı karşılayabilecek bir platformun kurulması bu sorunun çözümü olabileceği düşünülmektedir.

Özgür düşünce atölyesi olarak planlanabilecek bu platformda, öğretmenlerin fikirlerini ve görüşlerini özgürce ifade edebilecekleri bu alanda öğretmenler mevcut

sistemi ve uygulamalarla ilgili tüm eleştirilerini yapabilecektir. Sadece öğretmenlerin ve idarecilerin erişebileceği ve dışarıya kapalı olan bu alanda karar vericiler hem uygulamak istedikleri yenilikleri öğretmenlere sorabilecek hem de mevcut durumu direk uygulayıcılardan öğrenebileceklerdir. Bu bölüm öğretmenlerin Twitter platformunda toplu olarak idarecilere yönelik yaptıkları dikkat çekme eğilimin önüne geçecektir. Diğer bir faydası ise bu araştırmanın bulgularından ortaya çıkan bir sonuçtur. Araştırmada kimliği belirsiz kişilerle (anonim) kimliği bilinen kişiler bazı sorulara farklı görüş vermişlerdir. Anonim kişiler gerçek duygularını kimi zaman daha sert bir üslupla belirtmelerine rağmen, kimliği bilinen kişiler daha ılımlı bir benlik sunumu gerçekleştirmişlerdir. Bu durumun sebebi kişilerin riske girmek ve yargılanmak istememelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu platformda kullanılacak üslupla ilgili bir rehber hazırlanması, platformda hoş karşılanmayan eylemlerin önüne geçecektir. Tehdit, küfür ve kişiyi hedef alan eleştiriler ise moderatörler tarafından engellenecektir.

Pratik Sosyal Ağ Kullanma Kılavuzu: Bu platform içerisinde, eğitim öğretim sürecinde kullanılabilecek pratik bir rehber yer almalıdır. Bundan önceki süreçte sosyal medya ile ilgili birçok kılavuz ve yönerge hazırlanmıştır. Bunların başında Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2021 yılında Kurumsal Sosyal Medya Kullanım Kılavuzu (MEB 2021a) ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının (CİB) hazırlamış olduğu sosyal medya kılavuzları gelmektedir (CİB, 2021a). CİB kılavuzu sosyal medya özelinde incelenmiş bir rapordur ve öğretmenleri ele almaktadır. MEB kılavuzunda ise bu ağlarda bulunan öğretmenlerin algı durumlarından, benlik sunumundan ve eğitim öğretim pratiklerinden bahsedilmemektedir. Sözü edilen yeni kılavuz içerisinde öğretmenlerin birlikte proje yapabilecekleri, eğitim öğretim sürecindeki farklı seviyelere ve kullanım amaçlarına göre sınıflandırılmış etkileşimli Web 2.0 araçlarının da yer aldığı rehber niteliğinde bir içeriktir.

Projeler ve Gruplar: Bu ağlarda, öğretmenlerin diğer okullardaki öğretmenlerle birlikte belirli sorunlara ve konulara ilişkin özgün projeler geliştirmesi beklenmektedir. Öğretmenlerin proje ortaklarını bulabilecekleri ara yüzler sayesinde, öğretmenlerin öğrencileriyle birlikte bu projelerde yer alması sayesinde öğretmenlerin ve öğrencilerin etkileşim kurması ve ortak ürünler ortaya koyması planlanmaktadır. Proje tabanlı öğrenmeye örnek verilebilecek bu çalışmalar neticesinde daha kalıcı davranış değişikliği oluşması hedeflenmektedir.

İzleme ve Değerlendirme: Yapılan projelerin başarısının belirli kriterlere göre incelenmesi ve değerlendirmesi planlanmaktadır.

Ödül, Motivasyon: Bu tez kapsamında irdelenen bulgular neticesine, uluslararası sosyal öğretmen ağlarında yer alan öğretmenlerin ve öğrencilerin motivasyonlarının çok yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre belirli kritere göre izleme değerlendirme yapılan başarılı proje sahiplerinin daha görünür olmasını sağlanarak ödüllendirilmesi öğretmenlerin kendilerini değerli hissetmelerine neden olacaktır.

Mesleki Eğitim Çalışmaları

Bu platforma bağlı olarak öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini artırmaya yönelik çeşitli eğitimlerin verilmesi planlanmaktadır. Bu eğitimler, öğretmen ve okul idarecilerine yönelik eğitim ve öğretim alanlarında uzaktan ve yüz yüze yapılabilecek mesleki gelişim ortamını kapsamaktadır. Örnek eğitim konuları şunlardır:

Platform Kullanımı: Ulusal Sosyal Öğretmen Platformunun kullanımı ve fonksiyonları hizmetiçi eğitimlerde öğretmenlere anlatılmalı ve eğitim teknolojilerin sınıflarda kullanımına ilişkin örnek uygulamalar paylaşılmalıdır.

Medya Okuryazarlığı Eğitimleri. Dezenformasyonla mücadele, nefret söylemleri, özgürlük, linç konularında öğretmenler bilinçlendirmeli. Aynı zamanda teyit programlarıyla bilginin doğruluğunu nasıl öğrenebilecekleri anlatılmalıdır. Medya okur yazarlığı eğitimleri idarecileri, öğretmenleri, öğrencileri ve velileri kapsayacak şekilde tüm paydaşlara yönelik gerçekleştirilmesi bu konun sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir.

Web 2.0 Araçları Eğitimleri. Eğitimde teknoloji kullanımının en yaygın ve etkileşimli kullanım araçları web.2. 0 araçlarıdır. Öğretmenlerin teknoloji kullanımı özellikle öğrendiklerini derse entegre etme konusunda sosyal ağları kullandıkları görülmektedir. Bu anlamda öğretmenlere eğitimde teknoloji kullanımı konuda uygulamalı eğitimler verilmelidir. Öğretmenlerin öğrencileriyle birlikte kullandıkları bu araçlar eğitimin kalitesini ve görselliğini artırabilmektedir.

İnternet Güvenliği ve Değerler Eğitimi. Platforma dair diğer bir öneri ise sosyal ağlarda internet güvenliği ve sosyal ağlarda adabı muaşeret kurallarını içeren bir eğitim serisinin hazırlanmasıdır. Bu anlamda sosyal ağlarda kullanılan dil, üslup ve eylemler öğretmenlerin farkındalığını artırmasına neden olacak ve kişilerin birbirlerini rencide etmesinin önüne geçecektir.

Gerçek Ötesi Farkındalık Eğitimi. Gerçek ötesi (post-truth) dünya tartışmaları arasına bugün sosyal medyanın girmesiyle hem kişilerin hem kurumların bu mecralarda algı yönetimi içerisine girdiklerini görülmektedir. Tartışmalarda ideal benlik sunumları incelendiği üzere, sosyal ağlardaki görünen ile gerçeğin farklı olduğu konusunda öğretmenler dolayısıyla öğrenciler bilinçlendirmelidir. Günümüz medya kültürünün üzerinde durduğu tanınmışlık, görünürlük, dikkat çekme, popüler olma ve yeni güzellik algısı gibi kavramlar, sosyal ağlar vasıtasıyla bireylerin kimlik oluşumuna zemin hazırlamaktadır ve kişinin yeni bir ben inşa etmesine neden olmaktadır. Kişi kendisini olduğundan daha farklı göstermeye çalışması aslında değer görmek istemesinden ve bu ağlarda tutunmaya çalışmasından kaynaklandığı bilinmektedir. Bu eğitimlerde, kimsenin mükemmel olmadığını, bu suretle de kusurların ve eksikliklerin insanı ve kişilikleri oluşturduğu fikridir. ‘Herkes özeldir ve kimse mükemmel değildir.’ mesajıyla verilmesi gereken bu eğitimlerde, güncel güzellik standartları, ekonomik statü gibi sosyal medyada sıkça karşılaşılan ideal benlik sunumları hakkında yanlış bilinenler anlatılmalıdır. Bu sayede birçok bireyin özellikle de gençlerin yanlış yönlendirilmesinin önüne geçilmiş olacaktır.

Ulusal Öğretmen Platformunun Teknik Özellikleri

Bu araştırma kapsamında önerilen ulusal öğretmen platformunun en temel teknik özellikleri şunlardır:

- Tüm platformlarda ve cihazlarda sorunsuz görüntülenmeli ve çalışmalıdır.
- Platform sürekli geliştirilebilir bir yapıda ve interaktif olmalıdır.
- Sistem ara yüzü kullanıcı dostu olarak tasarlanmalıdır.
- Platformda proje ortağı bulma, AR-GE (Araştırma ve Geliştirme) ve içerik geliştirme, mesleki gelişim ve uzaktan eğitim alanları olmak üzere temel alanlar ve bunlara ek diğer alanlar olmalıdır.
- Platformdaki içerikler çevrim içi bir dergi üzerinden sanal alandaki iyi örnekler şeklinde yayınlanabilmelidir.
- Mesleki gelişim alanında uzaktan eğitim yapılmasını sağlayacak bir yapı olmalıdır.
- Mesleki gelişim alanında ilerleme çubuğu ya da ilerleme yüzdesi yer almalıdır. Bu sayede katılımcı kendi gelişim seviyesini görmesi sağlanabilmelidir.

- Mesleki gelişim alanı, proje ortağı bulma alanı ile entegre bir şekilde ortak okul bulma, ilgi alanları ve bilgi alanları gibi alanlara sahip olmalıdır.
- Mesleki Gelişim alanında yer alan içeriklerin etkileşim, iletişim, iş birliği gibi zorunlu öğretim tasarım modeline uygun kriterleri olmalıdır.
- Eğitimlerin içerisinde kurs paylaşım alanı yer almalı, her kursun kendi içinde kursiyerler arası konuşma, paylaşım ve sosyal ağı olmalıdır.
- MOOC (Massive Open Online Course) tabanlı eğitimler açılış kapanış tarihli veya sürekli erişilebilir şeklinde sınıflandırılmalıdır.
- Birbirleri ile ilişkili eğitim modülleri olmalıdır. Örneğin eğitime başlamadan önce eğitimlerini tamamlama zorunluluğu getirilmelidir.
- Literatür taraması ve diğer makale işlevleri için üniversitelerin Proxy erişim sistemlerine benzer şekilde doğrudan entegre çalışan makale arama ya da kitap okuma gibi erişim desteği olmalıdır.
- Eğitimlerin başarısını göstermesi açısından sistemde ön test ve son test gibi eğitim öncesi anketi ve eğitim sonu anketi bulunmalıdır.
- Platformun sosyal medya ile etkileşimi olmalıdır.
- Platformda örnek ders planları ve iyi örnekler paylaşılabilmelidir.
- Platformun özel sektör ile iş birliği yapabileceği bir ara yüzü olmalıdır.
- Kurs içeriklerinde, eğitmen, gözetmen, hazırlayıcı ve değerlendirci birlikte çalışabilmelidir.
- Mesleki gelişim alanında diğer modülde yer alan içerik geliştirme alanı yer almalıdır. Platform, 'canva', 'powtoon' ve 'kahoot' benzeri uyumlu araçlar ile eğitim etkililiği artırılmalıdır.
- Ortak bulma alanlarında, kullanıcı rollerine göre kullanıcı girişi, çalışma grubu alanı, çalışma takvimi ve Google doküman gibi çevrim içi araçlara erişim olmalıdır.
- Uzaktan eğitim sistemi sınırsız sayıda ders, eğitim ve webinar açma imkânı olmalıdır.
- Webinar sistemi sanal sınıf özellikleriyle birlikte ekran, dokuman paylaşımı, söz hakkı isteme, kamera ses yetkisi verme gibi güncel canlı video uygulamalarına benzer sistemlerin özelliklerini desteklemelidir.
- Sistem, canlı video görüşmelerine izin vermeli ve yeteri kadar katılımcıyı desteklemelidir.
- Sistem ders içerikleri, dijital kütüphane, soru havuzu, test, quiz ve iletişim gibi özelliklere ya da modüllere sahip olmalıdır.

- Sistem gelişmiş sistem güvenliği, yük dengeleme, yedekleme, sistem loglarının tutulması, raporlama gibi özelliklere sahip olmalıdır.
- Duyuru sistemi ile öğrencilere, moderatörlere, eğitmenlere ve yöneticilere bilgi paylaşımı yapılmalıdır.
- Platform, dijital doğrulama kodu barındıran sertifika hizmeti vermelidir.
- Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla platform mobil uygulama şeklinde çalışabilmelidir.

Ulusal Sosyal Öğretmen Ağı Kapsamında Atılması Gereken Diğer Adımlar

Ulusal sosyal öğretmen ağının oluşumunda atılması gereken adımların başında, bu ağların istihdama yönelik özgürleştirici politikaların gerçekleşmesi gelmektedir. Bunun yanında da bu ağdaki ticari faaliyetlere yönelik düzenlemelerin de oluşturulması gerekmektedir.

İstihdama Yönelik Politikalar Oluşturma: Araştırma bulgularında sosyal ağların öğrenciye etkisinden bahsederken bu ağların öğrencinin, fiziksel, bilişsel ve kariyer gelişimlerine etkisinden bu ağların iletişim, yabancı dil, teknoloji kullanımı, interdisipliner yaklaşımla problem çözme becerileri kazandıklarından bahsedilmiştir. Bu anlamda da bu ağların içinde yer alan öğrencilerin meslek edinimine ilişkin kazançlar sağladığı söylenebilir. Günümüzde istihdam ve yeni iş alanları oluşturma meselesi çok önemli bir sorundur ve öğrencilerin bu ağlardaki kazanımlarıyla geleceğin mesleklerine yönlendirilmesi ele alınması gereken bir konudur. Eğitim teknolojileri alanında ilerlenebilmesi ve öğrenci ve öğretmenlere dokunulan işlerin artırılması isteniyorsa, bu konuda politikalar geliştirilip sosyal ağlarda öğrenme konusunun müfredat içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Özgürleştirici politikalar. Yapılan bu çalışmada sosyal ağlarda öğretmenlerin kimliklerinin gizli tuttıkları anonim kişilik olarak yer aldıklarında daha cesur oldukları ve sahne önü olarak adlandırılan gerçek kimliklerini gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, herhangi bir yaptırımla karşılaşmamak ve doğacak riskleri minimize etmek için kendi gerçek kimliklerini ve fikirlerini saklama gereği duymaktadırlar. Bu da ilerleyen süreçte toplumsal patlamalar ve ayrışmalar şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Daha özgürleştirici ve şeffaf bir yönetim anlayışıyla bu sorunların çözüleceği aşikardır.

Tüm bu özgürlükler konusu belirli kanuni düzenlemeyle hukuki açıdan mağduriyetler yaratmayacak şekilde uygulamaya sokulmalı ve siyasi manipülasyon aracı olarak kullanılmamalıdır. Düşünce ve ifade özgürlüğünün oluşması için de özel alanlara müdahale edilmemelidir. Sonuçta bu alanlar bir baskı alanı değildir.

Ticari faaliyetler. Sosyal ağların maddi gelir getirecek işlerle ilgili tedbirler ve kurallar getirilmelidir. Araştırmada öğretmenlerin sosyal ağlarda ticari eylemlere mesafeli durdukları ve bu tür eylemleri tasvip etmedikleri görülmüştür. Bu konu Devlet Memurları Kanunu'nda (657), memurlar ticari faaliyette ve maddi gelir getirecek eylemlerde bulunamaz mealiyle çok net bir şekilde dile getirilmiştir. Bu eğilimde olan kişiler genellikle öncelikle sosyal sermayelerini artırma gayretine girmekte, belli bir sayıya ulaştıktan sonra ise bu konuda gelir getirecek eylemlerde bulundukları gözlemlenmiştir. Kimi zaman ekonomik olarak zor durumda olan ya da daha fazla gelir elde etmek isteyen öğretmenlerin bu tür girişimlerde bulundukları görülmektedir. Öğretmenlerin toplumda mesleki statülerinin geliştirilmesi, maaşlarının artırılması, kendilerine özel haklar tanınması... vb. çözümler bu sorunun önüne geçilebilecek önlemlerden sadece birkaç tanesidir. Bu düzenlemeler, öğretmenlerin yaptıkları işlere odaklanmalarını, reklam ve dikkat çekme eğilimlerinin de azalmasına neden olacağı düşünülmektedir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

Bu tez kapsamında öğretmenlerin ihtiyaçları dikkate alınarak oluşturulacak ve eğitimin ulusal hedeflerine katkı sağlayacağı öngörülen Ulusal Sosyal Öğretmen Platformunun kurulması gerekmektedir. Bu platform sayesinde öğretmenler dersleriyle ilgili gruplar kurabilecek, konu üzerinde beyin fırtınası, fikir ve bilgi paylaşımı yapacak ve okul dışında da öğrencileri ile iletişimlerini devam ettirebileceklerdir. Öğretmenlerin kendilerini ve yaptıkları çalışmaları gösterebilecekleri, özgür şekilde duygu ve düşüncelerini ifade edebilecekleri bu platform, aynı zamanda veli, öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiyi güçlendirebileceği düşünüldüğünde, eğitim politikaları düzeyinde bu platformun oluşturulması önem arz etmektedir.

- Teknolojinin ve sosyal ağların toplumsal değişmeyi tetikleyen bir unsur olarak yenilikçi eğitim öğretim yöntemleri arasında yer aldığı düşünüldüğünde, Millî Eğitim Bakanlığı'nın ve eğitim veren kurumların bu teknolojileri eğitim

ortamlarına taşımayı desteklemesi gerekmektedir. Bu bağlamda, bu ağların eğitim amaçlı nasıl kullanılabileceğinin belirlenmesi ve buna yönelik politikaların geliştirilmesi yararlı olacaktır.

- Bakanlık düzeyinde öğrencilerin ve öğretmenlerin bireysel özellikleri dikkate alınarak farklı öğretim tekniklerinin yer aldığı, Ulusal Sosyal Öğretmen Ağı içerisinde sosyal ağ uygulamalarının yanında mobil uygulamalar geliştirilebilir.
- Eğitim öğretim ortamlarındaki donanımların ve teknoloji alt yapısının yenilenmesi gerekmektedir. Okullara sağlanan internetteki kısıtlamalar, sosyal ağların kullanımını zorlaştırmakta ve birçok yararlı etkileşimli uygulamaya ve sayfaya giriş sağlanamamaktadır. Bu erişimlerin sağlanması ve kısıtlamaların tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.
- Öğretmenlerin sosyal ağları kullanım yoğunluğu dikkate alındığında Millî Eğitim Bakanlığı ve öğretmen yetiştiren kurumlar, öğretmenlere ve öğretmen adaylarına gerekli bilinci kazandırması gerekmektedir. Bunun dışında, sosyal ağların derslerde daha verimli kullanılabilmesi için medya okuryazarlığı konusunda hem teorik hem de uygulamalı mesleki gelişim eğitimleri verilmesi yararlı olacaktır.
- Öğretmenlerin alanlarıyla ilgili gelişmeleri takip edebilmeleri ve çeşitli projelerden haberdar olabilmeleri için herkese açık ve güvenilir olmayan platformlar yerine, eTwinning gibi mevcut ağların kullanımına ağırlık verilmelidir.
- Öğretmenlerin ve idarecilerin mesleki gelişimlerini artırmayı hedefleyen uzun hizmet içi eğitim kursları yerine, öğretmenlerin ve idarecilerin birbirlerinden öğrenebilecekleri ve maliyeti çok daha düşük olan sosyal ağlara yönlendirilebilir ve bu konudaki öğretmenlerin farkındalıkları artırılabilir.
- Sosyal ağları kullanan öğretmenlerin benlik durumlarının ve kişilik özelliklerinin farklı olması Bakanlık düzeyinde yapılan yaygınlaştırma çalışmalarının ve uygulamaların, bu minvalde değerlendirmesinin gerekli olduğunu göstermiştir.
- Bakanlık düzeyinde, Bakanlığın misyonuna ve vizyonuna hizmet eden başarılı proje yapan öğretmenlerin ödüllendirilmesine yönelik çalışmalar ve politikalar geliştirilebilir.

Gelecek Çalışmalara Yönelik Öneriler

Bu tez çalışmasında öğretmenlerin görüşleri ve literatürdeki yapılan çalışmalar çerçevesinde sosyal ağların öğretim programlarının tasarlanması aşamasında bu ağların eğitim sürecine nasıl dahil edilebileceği ve öğretmenlerin benlik sunumları konularında öneriler getirmektedir. Bu konuda yapılabilecek diğer çalışmalar ve bunlara ilişkin araştırma soruları şunlardır:

- Sosyal ağlardaki akran öğrenmeler, çevrim içi eğitimler ve yüz yüze eğitimlerin öğretmenlerin mesleki gelişimlerine etkisi ve bu eğitimlerin öğretmenlerde oluşturduğu farklılıklar nelerdir?
- Öğretmenlerin kapasitesini artırmaya yönelik sosyal ağlarda ne tür eğitimler yapılabilir?
- Bu tez çalışması sosyal ağlarda yer alan öğretmenlere yönelik yapılmıştır. Bu ağların sosyal ağlarda yer alan öğrencilere katkısı ve onlara etkisi nedir?
- Sosyal ağlarda yer alan öğrencilerin bu ağları kullanmalarının kariyer gelişimlerine etkisine nedir?
- Bu araştırma kapsamında araştırma yapılan öğretmenlerin lisansüstü eğitim seviyeleri, öğretmenlerin Türkiye geneli akademik düzeylerine oranla daha yüksek çıkmıştır. Bu bağlamda sosyal ağlarda yer alan öğretmenlerin bu ağlarda bulunmalarının lisansüstü eğitim yapmalarına etkisi nasıldır?
- Bu araştırma kapsamında sosyal ağlarda yer alan öğretmenler mesleki gelişimlerini bu platformlardan sağladıkları görülmektedir. Bu alanlarda, gönüllülük esasına göre ürettikleri projelerde öğretmenlerin herhangi bir ücret motivasyonları olmadıkları görülmüştür. Bu faaliyetler sonucunda öğretmenlerin başarı belgesi veya maaş ile ödüllendirme alma durumunda öğretmenlerin bu ağlara katılım durumları ve yapılan çalışmaların eğitim öğretim faaliyetlerinde nasıl bir değişim olurdu?
- 44 ülkede faaliyet gösteren eTwinning faaliyetinin diğer ülkelerdeki kullanım durumları nasıldır? Bu ülkelerdeki kullanım durumlarıyla, Türkiye'deki kullanım durumları arasında fark var mıdır?
- Sosyal ağları kullanan ve projeler kapsamında öğretmenler tarafından üretilen içerikler, ders materyali olarak diğer öğretmenler tarafından kullanılabilir mi?
- 2005 yılından beri yürütülen eTwinning faaliyetine benzer bir platform ulusal düzeyde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından neden kurulamamaktadır?

- 44 ülkenin yer aldığı eTwinning faaliyetinde, diğer ülkelerden 5 yıl sonra dahil olmasına rağmen tüm nicel ve nitel verilerde Türkiye'nin birinci olma nedenleri nelerdir?

Sonuç olarak, sosyal ağların sorunlarına akademisyenler ve alan uzmanları tarafından güncel tartışma konuları içine daha sık ele alınması, öğretmenlerin önerilerinin tartışılması, bu konuda uygulayıcılar ve yöneticiler tarafından bu sorunlara yönelik somut çözüm yollarının ortaya konmasını gerektirmiştir. Bu konuda benzer bir çalışma yapmak isteyen araştırmacılar ve uygulayıcılar yukarıda bahsedilen 'Ulusal Sosyal Öğretmen Platformu'nun içeriğini, kapsamını ve çerçevesini daha net belirleyip, bu alandaki çalışma alanlarını genişletebilirler. Bunun yanında, sosyal ağlardaki benlik sunumları göz önüne alındığında çevrim içi bu platformların, popülerliğini her geçen gün artıran eğitimde kullanımı durumlarının bundan sonra yapılacak araştırmalar için referans niteliğinde olacağı öngörülmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarının aynı zamanda eğitim öğretim faaliyetleri içerisinde özellikle de 'ulusal öğretmen ağı' oluşturma fikrine yönelik politika ve önerilerin geliştirilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adibifar, K. (2016). Technology and alienation in modern day societies, *Red Fame International Journal of Social Science Studies*, 4(9), 61-68, doi:10.11114/ijsss.v4i9.1797
- Ajjan, H., & Hartshorne, R. (2008). Investigating faculty decisions to adopt Web 2.0 technologies: Theory and empirical tests, *Internet and Higher Education*, 11(2), 71-80, doi: 10.1016/j.iheduc.2008.05.002.
- Alkayış, A. (2021). Eğitim Felsefesi Perspektifinden Dijitalleşme ve Eğitim 4.0, *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(21), 221-237. doi: 10.29029/busbed.818165.
- Akgündüz, D. (2013). *Fen Eğitiminde Harmanlanmış Öğrenme ve Sosyal Medya Destekli Öğrenmenin Öğrencilerin Başarı, Motivasyon, Tutum ve Kendi Kendine Öğrenme Becerilerine Etkisi* (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akınoğlu, O. (2005). Türkiye’de Uygulanan ve Değişen Eğitim Programlarının Psikolojik Temelleri, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(22), 31-45, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1743> (Erişim Tarihi: 01.02.2022)
- Akkaş, İ. (2013). Çok Yüzlü İlişkiler Ağında Kimlikler ve Sanal Cemaatler, *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 37-53. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/210328> (Erişim Tarihi: 01.03.2022)
- Anar, Ö. (2019). Fütürist Açından Karma Gerçeklik Üzerine Bir İnceleme, *Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi 6. Uluslararası İletişim Günleri Dijital Dönüşüm Sempozyumu*, 47- 56.
- Aristoteles. (1996). *Metafizik* (Çev. A. Arslan). İstanbul: Sosyal Yayınları.
- Arkan, A. ve Yünter, S. (2018). Eğitim İçin Sosyal Ağlar, *SETA Perspektif*, (217), 1-6.
- Aslan, E. (1992). Benlik Kavramı ve Bireyin Yaşamındaki Etkileri, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4), 7-14, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1749>
- Armağan, A. (2013). Kimlik Yapılarında Değişim ve Sanallaşan Kimlik Sunumları: Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *Akademik Bakış Dergisi*, (37), 1-20.
- Aşkın, M. (2007). Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 213-220, <https://www.acarindex.com/pdfs/41083>

- Aziz, A. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri* (9. Basım). Ankara: Nobel.
- Bahadır, M. (2015). Teknolojinin Şekillendirdiği Dünyada Felsefenin İşlevi, *ETÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 143-154.
- Balcı, A. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*, Ankara: Pegem Akademi.
- Barnes, J. A. (1954). Class and committee in a Norwegian Island Parish, *Human Relations*, (7), 39-58, <http://dx.doi.org/10.1177/001872675400700102>
- Barassi, V., & Trere, E. (2012). Does web 3.0 come after web 2.0? Deconstructing theoretical assumptions through practice. *New Media & Society*, 14(8), 1269-1285.
- Baudrillard, J. (1997). *Tam Ekran*, (B. Gülmez, Çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Boyad, A. (2016). Erving Goffman'ın Benlik Kavramı ve İnsan Doğası Varsayımı, *Psikoloji Çalışmaları / Studies in Psychology*, 36(1), 81-93.
- Beaton, C. (2016) *Millennial duck syndrome: the faked-success cycle that hurts everyone*, Forbes
<https://www.forbes.com/sites/carolinebeaton/2016/03/16/millennial-duck-syndrome-the-faked-success-cycle-that-hurts-everyone/?sh=58ca68015c14>
- Boyd, D. M. (2008). *American teen sociality in networked publics*, (Doctorate Thesis), California: Berkeley University.
- Boyle, E. (2004). The Feminization of teaching in America, MIT program in women's & gender studies, Massachusetts Institute of Technology.
<https://stuff.mit.edu/afs/athena.mit.edu/org/w/wgs/prize/eb04.html#:~:text=This%20paper%20chronicles%20and%20explores,on%20women's%20participation%20in%20teaching.> (Erişim Tarihi: 01.09.2022)
- Budhwar, K. (2017). The role of technology in education, *International Journal of Engineering Applied Sciences and Technology (IJEAST)*, 2(8), 55-57.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket Geliştirme, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- Canöz, N. (2016). İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Çerçevesinde Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırma Dergisi*, (39), 423-441, <https://doi.org/10.21563/sutad.187022>
- Cardoso, G. (2005). *Societies in transition to the network society, The Network Society: From Knowledge to Policy*, Castells, M., Cardoso, G. (Eds.), Washington: Johns Hopkins Center for Transatlantic Relations.

- Carminati, B., & Ferrari, E. (2008). Access control and privacy in Web-based social networks. *International Journal on Semantic Web and Information Systems*, 4(4), 395-415, doi:10.1108/17440080810919468
- Castells, M. (1997). *End of Millenium*, Oxford: Blackwell.
- Castells, M. (2005). *The network society: from knowledge to policy*, Castells, M., Cardoso, G. (Eds.), Washington: Johns Hopkins Center for Transatlantic Relations.
- Cesur, D. K. (2020). *Insta Insta Söyle Bana, Var Mı Benden Daha Güzel Dijital Dünyada? Dijital Yerlilerin Narsizimi, Dijital Narsizim*, Seyfi Kılıç (Ed.) İletişim Çalışmalarında Dijital Yerliler, Ankara: Nobel Bilimsel Eserler Yayınları.
- Ceylan, E., Özdoğan Özbal, E., Sever, M. ve Boyacı, A. (2020). Türkiye'deki Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görüşleri, Öğretim Koşulları: TALIS 2018 Öğretmen ve Okul Yöneticileri Yanıtları Analizi, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Chan, L. S., & Tsang, H. W. E. (2014). "Hey, look at my body!": An exploratory study of body display on facebook among Hong Kong young adults. *International Journal of Interactive Communication Systems and Technologies*. 4(1), 31-46. doi:10.4018/ijicst.2014010103
- Cooley, C. (1922). *Human nature and the social order*. New York: Scribner's.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L., Gutmann, M., & Hanson, W. (2003). Advanced mixed methods research designs. In A. Tashakkori & C. Teddlie (Eds.), *Handbook of mixed methods in social & behavioral research* (209-240). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları Araştırma Deseni* (S. B. Demir, Çev.), Ankara: Eğiten Kitap.
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı- CIB, (2021a). Sosyal Medya Kullanım Kılavuzu, <https://www.iletisim.gov.tr/uploads/docs/SosyalMedyaKullanımKilavuzu.pdf> (Erişim Tarihi: 10 Mayıs, 2022)
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı- CIB, (2021b). İnternet Erişimi, <http://sosyalagharitasi.gov.tr/infographic?category=T%C3%BCm%C3%BC&year=T%C3%BCm%C3%BC&period=1> (Erişim Tarihi: 5 Haziran, 2022)
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı-CIB, (2022). Sosyal Ağ Haritası, 1. Araştırma dönemi, <http://sosyalagharitasi.gov.tr/infographic?category=sosyal-ag-kullanimi-4&year=2022&period=1> (Erişim Tarihi: 5 Haziran, 2022)
- Çakır, Y. S. (2017). Sosyal medyada dijital aktivist hareketler üzerine kuramsal bir inceleme, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 274-283.

- Dal, N. E. ve Dal, V. (2014). Kişilik Özellikleri ve Sosyal Ağ Sitesi Kullanım Alışkanlıkları: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 144-162. <https://www.researchgate.net/publication/326478782>
- Delello, J. A., Mcwhorter, R. R. & Camp, K. M. (2015). Using social media as a tool for learning: A multi-disciplinary study, *International Journal on E-Learning*, 4(2), 163-180.
- Deperlioğlu, Ö., Köse, U. (2010). *Web 2.0 teknolojilerinin eğitim üzerindeki etkileri ve örnek bir öğrenme yaşıntısı*, Akademik Bilişim Konferansı, Muğla Üniversitesi.
- Dirik, M., Taşkesen, E., Ekin, İ. ve Alp, D. (2012). Bilişim Çağında Sanal Yaşamın Gerçek Yaşama Yanıması, *Batman Üniversitesi, Journal of Life Sciences*, 1(2), 211-223.
- Doğan, M. E. (2012). *Bilginin Toplumsallaşması Sürecinde Teknolojinin Kullanımı ve Önemi: Anadolu Üniversitesi Örneği* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Dönmez, T. N. (2012). *Teknoloji ve Dinî Değerler İlişkisi: Değer Merkezli Bir Değerlendirme*, I. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi, İstanbul.
- Duncan D. G., & Barczyk, C. C. (2016). facebook's effect on learning in higher education: An empirical investigation, *Information Systems Education Journal* (ISEDJ) 14(3), 14-28.
- Dünya Bankası, (2022). Primary education, teachers (% female), Institute for Statistics (uis.unesco.org). <https://data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.TCHR.FE.ZS> (Erişim Tarihi: 1 Ekim 2022)
- Eco, U. (2017). *Chronicles of a liquid society*, (Dixon, R. Trans.) London: Harvill Secker.
- EdWeb, (2012). 2012 Survey of K12 educators on social networking, online communities, and web 2.0 tools, EdWeb ve MMS Education, <https://www.edweb.net/fimages/op/reports/Educators-and-Social-Media-2012-web.pdf>. (Erişim tarihi: 5 Ekim 2020).
- Eren, V. ve Aydın, A. (2014). Sosyal Medyanın Kamuoyu Oluşturmadaki Rolü ve Muhtemel Riskler, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (1), 197-205.
- Erginer, A. ve Saklan, E. (2020). Öğretmenlik mesleğinin bir kadın mesleğine dönüşmesinin yaratabileceği sorunlara yönelik öğretmen adaylarının geliştirdikleri çözüm önerileri, *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 363- 393.
- Ertürk, S. (1997). *Eğitimde 'Program' Geliştirme*, Ankara: Meteksan.

- Faccennini, F. (2021). Digital avatars: Thinking about personal identity in social media, *Philosophy Today*, 65 (3), 599–617.
- Fearon, J. D. (1999). *What is Identity?*, Stanford: Stanford University.
- Feenberg, A. (2002). *Transforming technology: A critical theory revisited*, Oxford University Press.
- Flanagin, A. J., & Metzger, M. J. (2001). Internet use in the contemporary media environment. *Human Communication Research*, 27(1), 153-181. [https://flanagin.faculty.comm.ucsb.edu/CV/FlanaginMetzger2001\(HCR\).pdf](https://flanagin.faculty.comm.ucsb.edu/CV/FlanaginMetzger2001(HCR).pdf)
- Gao, K., & Bai, H. (2021). *The study of social media alienation in the digitized world, advances in social science*, Education and Humanities Research, Atlantis Press, 27(1), 153–181.
- Gedikoğlu, E. ve Atalay, G. E. (2021). Çevrim İçi Disinhibisyon Etkisi İle Değişen Normlar, Aşınan Değerler: Sosyal medya dilenciliği. *Yeni Medya*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2021(10), 107-136. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1727448>
- Genç, Z. (2010). *Web 2.0 Yeniliklerinin Eğitimde Kullanımı: Bir Facebook Eğitim Uygulama Örneği*, Akademik Bilişim Konferansı, Muğla Üniversitesi.
- Gilleran, A. (2019). *eTwinning in an era of change, impact on teachers' practice, skills, and professional development opportunities, as reported by eTwinners*, Full Report, Central Support Service of eTwinning, Brussels: European Schoolnet.
- Goffman, E. (1955). On face work: an anlysis of ritual elements in social interaction, *Journal of The Sudy of Interpersonal Processes*, William Alanson White Psychiatric Foundation, 18(3), 213-231. doi: 10.1080/00332747.1955.11023008
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Garden City, New York: Doubleday Anchor.
- Goffman, E. (1967). *Interaction ritual: Essays on face-to-face behavior*, New York: Anchor Books.
- Goffman, E. (1971). *Relations in public: microstudies of the public Order*, New York: Harper & Row Publishing.
- Gonzales, L., & Vodicka, D. (2010). Top ten internet resources for educators. *Leadership*. 39(3), 8-37.
- Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 1-12.
- Görgü, İ. (2020). Erving Goffman'ın Tiyatro Kuramı: Sabit karakterler yoktur çoklu roller vardır, *Ters Dergisi*, <https://tersdergi.com/erving-goffmanin-tiyatro-kurami-sabit-karakterler-yoktur-coklu-roller-vardir/> (Erişim tarihi 15.07.2022).

- Greenhow, C., & Askari, E. (2015). Learning and teaching with social network sites: A decade of research in K-12 related education. *Education and information technologies*, 22(2), 1-25. doi: 10.1007/s10639-015-9446-9
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. ve Madran, O. (2010). Sosyal Ağların Eğitim Amaçlı Kullanımı. XV. Türkiye'de İnternet Konferansı: İstanbul: Türkiye.
- Güler, Ş. (2020). Dezenformasyon ve Tahribat: Dijital Kuşakların Kriz İletişiminde Bilgiye Erişimi ve Bilgiyi Yayma Pratikleri, Seyfi Kılıç (Ed.), *İletişim Çalışmalarında Dijital Yerliler*, Ankara: Nobel Bilimsel Eserler Yayını.
- Gündüz, Y. (2010). Öğretmen Algılarına Göre Kadın Öğretmenlerin Kariyer Engellerinin İncelenmesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 10 (1), 133-149. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/16698>
- Güneş, P. U. (2016). Toplumsal Değişim, Teknoloji ve Eğitim İlişkisinde Sosyal Ağların Yeri, *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 191-206. <https://hdl.handle.net/11421/24531>
- Güngör, N. (2019). *Dijital Dönüşüm*, Üsküdar Üniversitesi, 6. Uluslararası İletişim Günleri Dijital Dönüşüm Sempozyumu.
- Halverson, E. R. (2011). Do social networking technologies have a place in formal learning environments? *On the Horizon*, 19(1), 62–67.
- Han, B. (2017). *Şeffaflık Toplumu*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Hathaway, M. E. (2014). Connected choices: how the internet is challenging sovereign decisions, *American Foreign Policy Interests*, (36), 300–313.
- Heidegger, M. (1998). *Tekniğe İlişkin Soruşturma*, (Ö. Doğan, Çev.), İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Hood, B. (2019). *Benlik Yanılsaması: Sosyal Beyin, Kimliği Nasıl Oluşturur?* (Ö. Eyüphan, Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayıncılık.
- Hotaman, D. (2008). *Yeni ilköğretim programının öğrencilere kazandırmayı öngördüğü temel becerileri öğretmen, veli ve öğrenci algıları doğrultusunda değerlendirilmesi* (Doktora tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İşman, A. (2001). Teknolojinin Felsefi Temelleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(1), 1-19.
- Kaçar, Y. G. (2020). *Sosyal Ağlarda Benlik Sunumu: Gençlerin Instagram Kullanımı Üzerine Bir İnceleme* (Yayınlanmış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kalpaklı, F. (2013). Amiş Çiftliğine Bir Ziyaret, *Metropol Dergisi*, (2), 68-70.

- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the World, Unite! The Challenges and Opportunities of Social Media, *Business Horizons*, 53(1), 59-68. <https://www.webatlas.it/pdf/kaplan-haenlein-users-of-the-world-unite.pdf>, (Erişim Tarihi: 1 Haziran 2022)
- Kara, T. ve Özgün E. (2012). *Sosyal Medya Akademi*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Karaboĝa, M. T. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Bir Sosyalleşme Alanı Olarak Sosyal Medya Hakkındaki Görüşleri, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 14(3), 912-936.
- Kaya, M. (2015). Sosyal Medya ve Sosyal Medyada Ü   nc  K şilerin K şilik Haklarının İhlali, *TBB Dergisi*, 277-306. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-119-1496>, (Erişim Tarihi: 5 Haziran 2022)
- Kaya, M. (2019). Zygmunt Bauman ve Akışkan Modernite Kuramına Genel Bakış, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62).
- Kearney, C. (2016). *Monitoring eTwinning practice: a pilot activity guiding teachers' competence development*, Central Support Service of eTwinning, Brussels: European Schoolnet.
- Kelleher, F. (2011). *Women and the teaching profession: exploring the feminisation debate*, London: Commonwealth Secretariat and UNESCO.
- Kellner D. (2004). Popüler Kültür ve Postmodern Kimliklerin İnşası, (Seçkin, G.  ev.). *Doĝu Batı    Aylık Düşünce Dergisi*, (15), 187-219.
- Kılıç, S. (2020). *İletişim  alışmalarında Dijital Yerliler*, Ankara: Nobel Bilimsel Eserler Yayınları.
- Kırık, A. M. (2017). Yeni Medya Aracılıĝıyla Deĝiřen İletişim Süreci: Sosyal Paylaşım Aĝlarında Gençlerin Konumu, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 230-230. doi:10.19145/gumuscomm.300815
- Layder, D. (2006). *Sosyal Teoriye Giriş*. ( . Tatlıcan,  ev.). İstanbul: K re Yayınları.
- LeNoue, M. D. (2012). *educational social software: the use of social network sites for teaching and learning*, (Doctorate Thesis), North Dakota State University.
- Lumen, (2020). Understanding social interaction, <https://courses.lumenlearning.com/boundless sociology/chapter/understanding-social-interaction/> (Erişim tarihi: 1 Aĝustos 2022)
- Luthans, F. (2001). *Organizational behavior- an evidence-based approach*, 12th Edition, USA: McGraw-Hill Company.
- MEB, (2021a), Milli Eğitim Bakanlığı Kurumsal Sosyal Medya Kılavuzu, https://basinmus.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_04/12123508_Sosyal_Medya_KYlavuzu.pdf (Erişim Tarihi: 1 Mayıs 2022)

- MEB, (2021b). Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020/21, MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2020_2021.pdf (Erişim Tarihi 6 Ağustos 2022)
- Menteşe, M. (2013). *Sosyal Medya Ortam ve Araçlarının Eğitimde Kullanımına İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber (Turan, S. Çev. Ed.), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mistry, M., & Sood, K. (2013). Why are there still so few men within early years in primary schools: views from male trainee teachers and male leaders?, *International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 43(2), 3-13, <https://doi.org/10.1080/03004279.2012.759607>
- Morva, O. (2014). *Goffman'ın dramaturjik yaklaşımı ve dijital ortamda kimlik tasarımı: Sosyal paylaşım ağı Facebook üzerine bir inceleme*. Süreyya Çakır (Ed.), Medya ve tasarım (s. 231-255). İstanbul: Urzen.
- Munoz, C. L., & Towner, T. L. (2009). *Opening facebook: how to use facebook in the college classroom*. Paper presented at 2009 Society for Information Technology and Teacher Education Conference in Charleston, South Carolina, <http://www46.homepage.villanova.edu/john.immerwahr/TP101/Facebook.pdf>, (Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2022)
- Murray, C. (2008). Schools and social networking: fear or education? Synergy Perspectives: *Local*, 6(1), 8-12.
- Niedzwiecki, H. (2010). *The peep diaries: Dikizleme Günlüğü: Kendimizi ve Komşularımızı Gözetlemeyi Niçin Bu Kadar Sevdik?* (G. Gündüç, Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Nye, D. (2006). *Technology matters: Questions to live with*, Cambridge University, London: The MIT Press.
- O'Bannon, B. W., Beard, J. L. & Britt, V. G. (2013). Using a facebook group as an educational tool: Effects on student achievement. *Interdisciplinary Journal of Practice, Theory, and Applied Research*, 30(3), 224-247.
- OECD, (2017). Why do so many women want to become teachers? OECD education and skills today, <https://oecdutoday.com/why-do-so-many-women-want-to-becometeachers/> Erişim tarihi (20.09.2022)
- Öncel, Ü. (2011). *Sosyal Medya ve Eğitim*, <https://webrazzi.com/2011/04/18/sosyal-medya-egitim-infografik>, (Erişim tarihi 1 Ekim 2020).

- Özdemir, Z. (2015). Sosyal Medyada Kimlik İnşasında Yeni Akım: Öz çekim Kullanımı. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 2(1), 112-131. <http://dergipark.org.tr/iled/issue/18466/194413>
- Pateraki, I. (2018). *Measuring the impact of eTwinning activities on teachers' practice and competence development- Monitoring eTwinning Practice Framework*. Central Support Service of eTwinning, Brussels: European Schoolnet.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative evaluation & research methods* (3rd ed.). Newbury Park, CA: Sage.
- Persson, A. (2021). *Introduction to Goffman's sociology: Being like others and becoming something else*, Department of Educational Sciences, Sweden: Lund University.
- Pettenati, M., & Ranieri, M. (2006). *Informal learning theories and tools to support knowledge management in distributed CoPs*, Proceedings of the EC-TEL06 Workshops, Greece.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants, *On the Horizon*, 9(5), 1-6.
- Raut, V., & Patil P. (2016). Use of social media in education: Positive and negative impact on the students, *International Journal on Recent and Innovation Trends in Computing and Communication*, 4(1), 281-285. https://ijritcc.org/download/conferences/ICRRTET_2016/ICRRTET_Track/1455261816_12-02-2016.pdf
- Ritzer, G. ve Stepnisky, J. (2014). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları ve Klasik Kökleri*. (H. Hülür, Çev.), Ankara: De Ki Yayınları.
- Rousseau, J. J. (1989). *İlimler ve Sanatlar Hakkında Nutuk*, (S. Eyüboğlu, Çev.) İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Sarıçam, F. (2015). *Öğrencilerin Okul Dışı Sosyal Medya Kullanım Amaçlarının Öğrencilerin Ders Başarılarına Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon: Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sarsar, F., Başbay, M., Başbay A. (2015). Öğrenme-Öğretme Sürecinde Sosyal Medya Kullanımı, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 418-431. doi: 10.17860/efd.98783
- Semercioğlu, C. (2018). *Reading Twitter's Mode of Operation Through Lacan: The Experience of The Real in Social Media Age*, (Master Thesis), İstanbul Bilgi University, Institute of Social Sciences, <https://9lib.net/document/eqornj0q-reading-twitter-mode-operation-lacan-experience-social-media.html> (Erişim Tarihi: 2 Nisan 2022)
- Sevim, Z. (2019). Toplumsal Bir Hafıza Yaratma Gücü: Medya- Yeni Medya, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(63). 673-679. doi: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3264>

- Schroeder, J., & Greenbowe, T.J., (2009). The chemistry of facebook: Using social networking to create on online community for the organic chemistry laboratory, *Innovate, Journal of Online Education*, 5(4), Article 3. <https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1015&context=innovate> (Erişim Tarihi: 15 Temmuz 2022).
- Shafiq, M. Z., Ilyas, M. I., Liu, A., & Radha, H. (2013). Identifying leaders and followers in online social networks, *Journal On Selected Areas in Communications /Supplement*, 31 (9), 618-628, doi:10.1109/JSAC.2013.SUP.0513054
- Shao, G. (2009). Understanding the appeal of user-generated media: a uses and gratification perspective. *Internet Research*, 19(1), 7-25.
- Simmel, G. (1996). Metropol ve Zihinsel Yaşam, (B. Öcal Düzgören. Çev.), *Cogito YKY Üç Aylık Düşünce Dergisi*, (8), 81-89, İstanbul: YKY.
- Soncu, A. G. (2012). *Kimliklerin İnşasında Kurumsal Dergilerin Rolü: Türk Yurdu ve Ülkü* (Doktora Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.
- Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *CyberPsychology & Behavior*, 7(3), 321–326. <https://doi.org/10.1089/1094931041291295>
- Tam, M. S. (2015). *Erving Goffman'ın Dramatürjik Kuramı Çerçevesinde Sosyal Medyada Selfie Paylaşımları*, (Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Tamir, A. (2018). Sosyal Medyanın Gücü: Londra İsyanları, *Yeni Medya Dergisi*, (4-5), 1-14.
- Tatum, B. D. (2000). The complexity of identity: “Who am I?.” In Adams, M., Blumenfeld, W. J., Hackman, H. W., Zuniga, X., Peters, M. L. (Eds.), *Readings for diversity and social justice: An anthology on racism, sexism, anti-semitism, heterosexism, classism and ableism* (pp. 9-14), New York: Routledge.
- Terrill, L. (2000). Benefits and challenges in using computers and the internet with adult English learners, Washington: National Clearinghouse for ESL Literacy Education. <https://eric.ed.gov/?id=ED451729>
- Timisi, N. (2005). *Sanallığın Gerçekliğı: İnternetin Kimlik ve Topluluk Alanına Girişi. İnternet, Toplum, Kültür içinde*. (M. Binark ve B. Kılıçbay, Editörler.). Ankara: Epos Yayınları.
- TÜİK, (2020). Türkiye İstatistik Kurumu. Hanelerde bilişim teknolojileri bulunma oranı, 2004-2020. http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028 (Erişim Tarihi: 01.05.2022)

- Valatka, V. (2011). The challenge of ancient cynics to contemporary world: The return to the natural virtue of temperance, *Societal Studies*, 3(4), 1171–1180.
- Vuorikari, R. (2010). *Teachers' professional development*, An overview of current practice, Central Support Service for eTwinning (CSS). Brussels: European Schoolnet.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2014). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yeğen, C. (2018). Doğru Haber Alma Hakkı ve Sosyal Medya Dezenformasyonunu Doğruluk Payı ve Yalansavar ile Tartışmak, *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 101-121.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research: Design and methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, London: Sage.
- Yu, B. (2011). *Computer-Mediated Communication Systems*. UK: Triple-C, 9(2), 531-534.
- Wearesocial, (2020). Digital in 2020, We Are Social ve Hootsui, <https://wearesocial.com/blog/2020/01/digital-2020-3-8-billion-people-use-social-media>, (Erişim tarihi: 11 Ekim 2020).
- Wellings, J., & Levine, M.H. (2009). *The digital promise: Transforming learning with innovative uses of technology*. NY: Joan Ganz Cooney Center at Sesame Workshop, 1-17.

EK 1. Etik Kurul Onayı

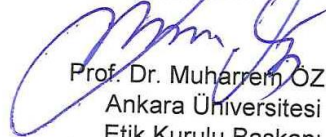
ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 10/01/2022
Toplantı Sayısı : 2
Karar Sayısı : 22

22-Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı doktora öğrencilerinden **Mehmet Fatih Döğ**er'in "Sosyal Ağlarda Öğretmenlik" başlıklı tezi ile ilgili "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı doktora öğrencilerinden **Mehmet Fatih Döğ**er'in "Sosyal Ağlarda Öğretmenlik" başlıklı tezinin araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR
10/01/2022

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

EK 2. Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : E-49614598-605.01-47104362
Konu : Araştırma Uygulama İzin Talebi

04.04.2022

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi: a) Ankara Üniversitesi Rektörlüğü'nün 09/02/2022 tarihli ve E-98761816-302.08.01-408032 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığı'nın 21/01/2020 tarihli ve 2020/2 Nolu Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesi.

İlgi (a) yazı ile Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencisi Mehmet Fatih DÖĞER'in "Sosyal Ağlarda Öğretmenlik" konulu çalışmasına veri sağlamak amacıyla anket çalışması yapma izin talebine ilişkin ilgi yazı ve ekleri Bakanlığımız tarafından incelenmiştir.

Bakanlığımıza bağlı resmi/özel okul ve kurumlarda öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerinin katılımıyla yapılması planlanan uygulamanın covid-19 tedbirlerine uyulması ve denetimi il/ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre; onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan, veri toplama araçlarının <https://tr.surveymonkey.com/r/BPDNT2W> adresinden online olarak uygulanmasına ilgi (b) Genelge doğrultusunda izin verilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Mehmet Fatih LEBLEBİCİ
Bakan a.
Başkan

Ek:

- 1-Onaylı Veri Toplama Araçları (8 Sayfa)
2-Ayşe Başvurusu (4 Sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
B Planı

Bilgi:
Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : MEB Atatürk Bulvarı No:98 Bakanlıklar/ANKARA

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-sbya>

Telefon No : 0 (312) 413 55 98

Bilgi için: Muhammed TURŞAK

E-Posta: sgb_arastirmalari@meh.gov.tr

Unvan : Şube Müdürü

Kep Adresi : meb@ke01.kep.tr

İnternet Adresi: www.meb.gov.tr

Faks: 3124186401

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakcega.meb.gov.tr> adresinden 3bc9-13cc-3dec-8b51-1ed5 kodu ile teyit edilebilir.

EK 3. Sosyal Ağları Kullanım Durumları Anketi (Nicel Çalışma)

Sosyal Ağlarda Öğretmenlik Pratiklerinin Öğrenilmesi ve Günlük Hayata Aktarımı

Değerli Öğretmenim,

Bu anket, İnternet kullanıcıları hakkında bilgi edinmek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve size en uygun olan seçeneğin yanına çarpı (X) işareti koyunuz. Bütün soruları cevaplandırınız. Bilgiler bireysel değil, grup olarak değerlendirileceği için kimlik bilgilerinizi yazmanız gerekmemektedir. Cevaplarınız sadece araştırma için kullanılacak olup, hiçbir kurum ya da kişiye verilmeyecektir. Soruları içtenlikle cevaplandırmanız, araştırmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır.

İlginiz ve duyarlılığınız için teşekkür ederim.

Mehmet Fatih DÖĞER

Ankara Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimin Felsefesi, Sosyal Tarihi Temelleri Bilim Dalı

1-Yaşınız?

- 20-25
- 26-35
- 36-45
- 45-55
- 56 ve üzeri

2-Öğrenim durumunuz?

- Lise
- Ön lisans
- Üniversite
- Yüksek lisans
- Doktora

3-Cinsiyetiniz?

- Erkek
- Kadın

4- Göreviniz

- Öğretmen
- Okul müdür yardımcısı
- Okul müdürü
- Üst düzey yönetici (şube müdürü, daire başkanı ve benzeri)

5- Ders verdiğiniz öğrenci seviyesi

- Okul öncesi
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise

6-Branşınız

- Meslek dersleri
- Sınıf Öğretmenleri
- Yabancı Dil
- Okul öncesi
- Bilişim Teknolojileri
- Matematik
- Fen Bilimleri
- Sosyal Bilgiler
- Türkçe/Edebiyat
- Tarih
- Coğrafya
- Fizik
- Kimya
- Coğrafya
- Biyoloji
- Felsefe
- Din Kültürü
- Rehberlik
- Beden Eğitimi
- Müzik
- Görsel Sanatlar
- Özel Eğitim
- Diğer

7-Görev Yapmış olduğunuz kurumun yerleşim yeri

- Kent Merkezi
- Kırsal Bölge

8- İnterneti en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?

İnternet	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık Sık	Her Zaman
Anlık İletişim					
Paylaşım					
Eğitim ve Öğretim					
Bilgi Almak					
Araştırma Yapmak					
E-Posta Alışverişi					
Resmi Hizmetler					
Sosyal Medyayı Takip Etmek					
Gündemi Takip Etmek					
Yeni Arkadaşlar Bulmak					
Çevrim içi Sohbet Etmek					
Arkadaşları Takip Etmek					
Eğlence (Video İzlemek, Oyun Oynamak Vs)					
Boş Zamanları Değerlendirmek					
Takipçilerin Duvarına Yazmak/ Yazdıklarını Okumak					
Takipçilerin Fotoğraflarına Bakmak/ Fotoğraf Yükleme					
İnsanların İletişim Bilgilerine Ulaşmak					
İnsanları Daha İyi Tanımak					
Günlük İşleri Kolaylaştırmak					
Diğer					

9- Sosyal medyayı kullanıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

10- Aşağıda belirtilen sosyal paylaşım ağlarında geçirdiğiniz süreyi işaretleyiniz

Sosyal Ağlar	Hiç	Haftada Birkaç Kez	Günde 30 Dakikaya Kadar	Günde 2 Saat	Günde 6 Saat	Günde 6 Saatten Fazla
Facebook						
Youtube						
Instagram						
My Space						
TikTok						
Etwinning						
Twitter						
Whatsapp						
Bip						
Telegram						
LinkedIn						
Diğer						

11- Sosyal medyada ne kadar takipçiye sahipsiniz?

- 100 kişiye kadar
- 500 kişiye kadar
- 1.000 kişiye kadar
- 3.000 kişiye kadar
- 5.000 kişiye kadar
- 5.000 kişiden fazla

12- Aşağıdaki ifadelerin hangileri sosyal medyanın temel kullanım gerekçesidir?

	Kesinlikle Katılmıyorum 1	Katılmıyorum 2	Kararsızım (Fikrim Yok) 3	Katılıyorum 4	Kesinlikle Katılıyorum 5
Dikkat Çekmek					
Görünür Olmak					
Takipçi Sayısı					
Bildirimlerle İyi Hissetmek					
İçeriklere Yorum Yazmak					
Takip Edilen Kişilerin Paylaşımları					
Boş Zamanları Değerlendirmek					
Farklı Görüşteki Kişileri Takip Etmek					

13-Sosyal medyaya ilişkin aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi belirtiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum 1	Katılmıyorum 2	Kararsızım (Fikrim Yok) 3	Katılıyorum 4	Kesinlikle Katılıyorum 5
Yaşam Hızını Artırır.					
Diğer İnsanlarla Etkileşimi Kolaylaştırır.					
Bağımlılık Yaratır.					
Hayatı Daha Demokratikleştirir.					
İnsanları Özgürleştirir.					
Yabancılaşmaya Neden Olur.					
Birileri Tarafından İzlenilmektedir.					
İnsanları Daha Üretken Yapar.					
Kitlesele Psikoloji Hakimdir.					
Kişisel Veriler Güvendedir.					
Takipçilerin Bilgilerini Ele Geçirerek Onları İstismar Eder.					
Etik Değerler İhlal Olur.					
Dezenformasyona Neden Olur.					
Kamuoyunu Yönlendirmek İçin Kullanılır.					
Satın Alma Alışkanlığını Değiştirir.					
Sosyal Medyada Yazılan Yorumlar İnsanların Fikrini Değiştirir.					
Edinilen Bilgiler Doğru ve Güvenilirdir.					
Mesleki ve Kişisel Başarıyı Olumlu Etkiler.					
Sosyal Ağlar İyi Bir Öğrenme Ortamıdır.					
Öğretmenlik Mesleğini Değersizleştirir.					
Kitap Okuma Alışkanlığını Azaltır.					

14- Sosyal ağlarda yaptığınız etkinliklerin yapılma sıklığını işaretleyiniz.

	Hiçbir Zaman 1	Nadiren 2	Kararsızım (Fikrim Yok) 3	Sık Sık 4	Her Zaman 5
Kişisel Yaşantılara İlişkin Paylaşımlar					
Aktüel Konulara İlişkin Paylaşımlar					
Siyasi ve Politik Paylaşımlar					
Yeni Eğitim Yöntem Tekniklere İlişkin Paylaşımlar					
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Paylaşımlar					
Öğrencilerin Durumlarına Yönelik Paylaşımlar					
Eğitime İlişkin Eleştirel Paylaşımlar					
Öğretmen Atamalarına İlişkin Paylaşımlar					
Sanatsal Paylaşımlar					
Komik ve Eğlenceli Paylaşımlar					
Finansal (Ekonomi ile İlgili) Paylaşımlar					
Duyuru (Fotoğraf, Başarı...) Paylaşımları					
Belirli Bir Görüşe Katılım ve İtiraza İlişkin Paylaşım					
Sosyal Sorumluluklara İlişkin Paylaşımlar					
Teknolojiye Dair Paylaşımlar					
Çevre ve Ekolojik Konulara İlişkin Paylaşımlar					
Farkındalık ve Bilinç Yaratmaya İlişkin Paylaşımlar					
Kültürel Meselelere İlişkin Paylaşımlar					

15- Hangi öğretmen ağlarını kullanıyorsunuz?

- Millî Eğitim Bakanlığı (Resmi Paylaşım ağı)
- Öğretmenler sayfası
- EBA İlkokul ve Okul Öncesi Paylaşım ve yardımlaşma Grubu
- EBA (Eğitim Bilişim Ağı)
- MEB Öğretmen Grubu
- eTwinning
- eTwinning Türkiye
- Öğretmenden
- Öğretmenler Kitap Kulübü
- Egitimpedia
- Egitimtakvimi
- Eğitimdizayn
- Şenol Hoca
- Pisagor Okulu

- Eğitimde İyi Örnekler
- Öğretmen Akademisi Vakfı
- Yeni Nesil Öğretmen
- Öğretmen Eğitim Sayfası
- Öğretmen Haber Official
- Öğretmen Sınav Görevi Duyuruları
- Diğer

16- Öğretmen ağlarını hangi amaçla kullanıyorsunuz?

	Hiçbir Zaman 1	Nadiren 2	Kararsızım (Fikrim Yok) 3	Sık Sık 4	Her Zaman 5
Öğretmen Mesleği ile İlgili Gelişmeleri Öğrenmek					
Öğretmen Mesleği ile İlgili Paylaşım Yapmak					
Öğretmen Özlük Haklarına İlişkin Haberleri Öğrenmek					
Yeni Öğretim Materyalleri Konusunda Bilgilenmek					
Yeni İş Fırsatlarını Takip Etmek					
Öğretmenlerle Arkadaşlık ve İş birliği Kurmak					
Öğretmenler Arasında Bilgi Alışverişi Yapmak					
Öğretmenler Arasında Ticari Alışveriş Yapmak					
Mesleğe İlişkin Baskı Grubu Oluşturmak					
Okullardaki Yapılan Çalışmaları Takip					
Okullardaki Yapılan Çalışmaları Paylaşmak					
Projedeki Yapılan Çalışmaları Paylaşmak					
Yeni Proje Fikirlerine Katılmak					
Lisansüstü Eğitim İmkanlarını Takip Etmek					
Yurt Dışı Eğitim İmkanlarını Takip Etmek					
Okula Yardım Toplamak					
Eğitime İlişkin Mevzuatı Takip Etmek Ya Da Paylaşmak					
Eğitime İlişkin Mevzuatı Paylaşmak					
Çeşitli Konularda Öğretmenlere Destek Olmak					
Diğer					

Açık Uçlu Sorular:

17- Katıldığınız öğretmen ağlarında öğrendiğiniz ve hayata geçirdiğiniz uygulamalara ve projelere örnek verir misiniz?

18- Katıldığınız ağlardaki öğretmenlik mesleği ile ilgili sizi en çok etkileyen ve değiştiren durum ya da olaylardan bahseder misiniz?

EK 4. Sosyal Ağlara İlişkin Görüşme Soruları (Nitel Çalışma)

Nitel Sorular (20 Soru)

- ✓ Kendinizi tanıtırınız.
- ✓ Nasıl öğretmen oldunuz?
- ✓ Hangi sosyal medya uygulamalarını kullanıyorsunuz? Neden?
- ✓ Hangi grupları ve konuları takip ediyorsunuz? Hangi konular ilginizi çekiyor? Hangi konularda paylaşım yapılması daha iyi olurdu?
- ✓ Sosyal ağlarda tanışıp görüştüğünüz kişiler var mı?
- ✓ Bu ağlardaki kişilerle yardımlaşma ve iş birliğiniz oldu mu?
- ✓ Bu ağlarda hangi konularda fikir birliği vardır?
- ✓ Sosyal medyada aynı görüşte olmadığınız kişileri takip eder misiniz? Neden?
- ✓ Sosyo ekonomik düzeyi düşük okullardaki (örneğin köy okulundaki) öğretmenlerin sosyal medyada demogoji yaptığını düşünüyor musunuz?
- ✓ Sosyal ağlarda linçler yaşıyor mu? Özellikle mesleki konularla ilgili bir örnek verebilir misiniz?
- ✓ Öğretmenlik mesleğine dair takip ettiğiniz eğitimciler kimler? Neden?
- ✓ Paylaşım yapan akademisyen/öğretmenler hakkında ne düşünüyorsunuz?
- ✓ Bu ağlarda lider öğretmen konumunda olan kişiler var mı? Bu kişiler hangi özelliklere sahipler? Çevrelerini etkileme düzeyleri nedir?
- ✓ Bu ağlara katılmanın bir öğretmen için en çekici yönü nedir?
- ✓ Bu ağlar, bir öğrenme ortamı olarak düşünülebilir mi? Evet ise, siz ne öğrendiniz?
- ✓ Sosyal ağlarda öğretmenlik mesleğine dair herhangi bir şey öğreniyor musunuz?
- ✓ Sosyal medyada öğrendikleriniz öğretmenliğinizi nasıl etkiliyor?
- ✓ Sosyal medyada öğrendiklerinizi sizce sınıfın gereğine (öğrencinin özelliklerine, okulun sosyo ekonomik durumuna, fiziksel yeterliklerine) uygun mu?
- ✓ Öğrendiklerinizi öğrencilerinize uygulama şansı buluyor musunuz?
- ✓ Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Sosyal Ağlarda Öğretmenler” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihal Tespit Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Yedi sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan alıntılar” ve (4) “Lisansüstü tezim ile ilgili yapmış olduğum kendi yayınlarım ve yararlandığım mevzuat metinleri gibi kaynaklar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 1 Mart 2023
Gönderim Numarası	: 2026058954
Sayfa Sayısı	: 274
Sözcük Sayısı	: 80000
Karakter Sayısı	: 552966
Benzerlik Oranı	: %1
Savunma Tarihi	: 15.02.2023

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihal Tespit Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin, tek bir kaynakla eşleşme oranının ise %1’den fazla olduğunun belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Mehmet Fatih DÖĞER

Tarih: 01.03.2023

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Mehmet Fatih DÖĞER

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen		2003
Öğretmen	MEB EğİTek	2008
Şube Müdürü	MEB YEĞİTEK	2018

Akademik Bilgiler:

Derece	Bölüm	Üniversitesi	Yıl
Lisans	İngilizce Öğretmenliği Bölümü	Gazi Üniversitesi	2003
Yüksek Lisans	Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Bilim Dalı	Ankara Üniversitesi	2016

Akademik Yayınlar:

Döğ, M. F., Kurnaz, A. (2022). Examining the ICT level of projects done by teachers on social networks in Turkey in terms of different variables example of eTwinning activity. *International Journal of Current Education Studies (IJCES)*, 1(2), 63-89. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7368322>

Döğ, M. F. (2022). Sosyal Ağların Eğitimde Dönüştürücü Rolü eTwinning Faaliyeti Örneği. *KSÜ Eğitim Dergisi*, 4(2), 83-103. e-ISSN 2619-9742, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksued/issue/74642/1169562>

Döğ, M. F. (2016). *Bilgisayar Destekli Eğitimlere Katılan Öğretmenlerin Görüş ve Deneyimlerine Bağlı Olarak Eğitimde Teknoloji Kullanımını Etkileyen Dinamikler*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.

Döğ, M. F. (2015). *eTwinning Proje Çalışmaları*, Eğitimde FATİH Projesi Eğitim Teknolojileri Zirvesi, MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Meter Matbaacılık, s. 149, ISBN: 129 978-975-11-3983-2

Komisyon Kitapları- Kitap Bölümleri:

Döğ, M. F. (2019). *eTwinning Faaliyeti Tanıtım Kitapçığı*, Millî Eğitim Bakanlığı, (ISBN:978-975-11-6390-5),

Döğ, M. F. (2022). *Adım Adım eTwinning*, Millî Eğitim Bakanlığı, (ISBN: 978 - 975-11-6391-2)

Döğ, M. F. (2023). *eTwinning Faaliyeti Matematik Seferberliği Raporu*, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, (ISBN: 978-975-11-6522-0)